

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΤΡΙΚΑΜΗΝΑ
ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ

Ἡ Διαχρονικὴ Συμφωνία
τῶν Ἁγίων Πατέρων
γιὰ τὸ Ὑποχρεωτικὸ
τοῦ 15^{ου} Κανόνος
τῆς Πρωτοδευτέρας
Συνόδου
περὶ Διακοπῆς
Μνημονεύσεως
Ἐπισκόπου
Κηρύσσοντος
ἐπ' Ἐκκλησίας Αἵρεσιν

DEGIORGIO EΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΡΙΚΑΛΑ 2012

Τό «δημοσία καί γυμνή τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας» δέν ἔχει ἀσφαλῶς τήν ἔννοια μόνο εἰς τήν διά λόγων κηρυττομένη αἴρεσι, ἀλλά καί εἰς τήν δι' ἔργων, καθῶς ἐπίσης καί ὄχι μόνο εἰς τήν ἀκουστικήν κήρυξι ἀλλά καί εἰς τήν ὀπτικήν. Δηλαδή ἄν σήμερα π.χ. ὁ Πατριάρχης συλλειτουργῇ καί συμπροσεύχεται μέ τόν Πάπα, καί αὐτό διά τῆς τηλεοράσεως καθίσταται γνωστό καί εἰς τόν τελευταῖο Ὁρθόδοξο, αὐτό ἀσφαλῶς ἐντάσσεται εἰς τήν δημοσία καί γυμνή τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας κηρυττομένη αἴρεσι, ἐπειδή ἡ ὄρασις εἶναι πιστοτέρα τῆς ἀκοῆς καί τά ἔργα ἀξιопιστότερα τῶν λόγων. Ἐπίσης τό ἴδιο ἰσχύει καί ἄν ὁ Ἐπίσκοπος κηρύττη κάποια αἴρεσι, ἡ ὁποία καταγράφεται σέ βιβλίον γραμμένο ἀπό αὐτόν. Γίνεται φανερό ὅτι αὐτό πού ἀπαιτεῖ ὁ ἱερός Κανών διά τήν ἀποτείχισιν εἶναι ὁ ἀποτειχιζόμενος νά εἶναι βέβαιος ἀπό ποῦ ἀποτειχίζεται, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει ὑπάρχει κίνδυνος πλάνης, ἀδίκου κρίσεως καί σχίσματος.

Ἡ Διαχρονικὴ Σύμφωνία τῶν Ἁγίων Πατέρων
γιὰ τὸ Ὑποχρεωτικὸ τοῦ 15^{ου} Κανόνος
τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου
περὶ Διακοπῆς Μνημονεύσεως Ἐπισκόπου
Κηρύσσοντος
ἐπ' Ἐκκλησίας Ἀίρεσιν

isbn : 978-960-99445-6-4

Copyright © 2012

Γερομόναχος π. Εὐθύμιος Τρικαμηνᾶς

Degiorgio Έκδόσεις

Δροσερὸ Τρικάλων, Τ.Θ. 135, 421 00 Τρίκαλα

Τηλ.: 24310-43622, Fax: -29887

ptheditions.blogspot.com

lorenzodegiorgio@hotmail.gr • info@degiorgio.gr

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΤΡΙΚΑΜΗΝΑ
ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ

Ἡ Διαχρονικὴ Συμφωνία
τῶν Ἁγίων Πατέρων
γιὰ τὸ Ὑποχρεωτικὸ
τοῦ 15^{ου} Κανόνος
τῆς Πρωτοδευτέρας
Συνόδου
περὶ Διακοπῆς
Μνημονεύσεως
Ἐπισκόπου
Κηρύσσοντος
ἐπ' Ἐκκλησίας Αἵρεσιν

ΔΕΓΙΟΡΓΙΟ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΡΙΚΑΛΑ 2012

Ἡ παρούσα ἔκδοσις
ἐχρηματοδοτήθη εὐγενῶς ὑπό
πνευματικῶν ἀδελφῶν
ὡς μικρὴ προσφορά
εἰς τὸν ὑπὲρ Πίστεως ἀγῶνα
καὶ διανέμεται δωρεάν.

Ἐπιτρέπεται ἢ καθ' οἷονδήποτε
τρόπο ἀναπαραγωγῆ
τοῦ παρόντος κειμένου,
πρὸς ἐνημέρωσι καὶ ὑπεράσπισι
τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως,
μὲ μόνην προϋπόθεσι
τὴν ἀναφορὰ τῆς παρούσης
ἐκδόσεως-πηγῆς.

ἈΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

εἰς τοὺς Ἀδελφοὺς,
ποῦ ἐζῆλθον
τῆς Βαβυλῶνος
τοῦ Οἰκοῦμενισμοῦ
καὶ τῆς Νέας Ἐποχῆς·
καὶ εἰς Ἐκείνους,
ποῦ μέ Ἀγνή Προαίρεσι
Διστάζουν
νά ἐζέλθουν,
φορούμενοι εἴτε
τά Σχίσματα
εἴτε τίς Ἀπειές
τῶν Ἐπισκόπων
καὶ Πνευματικῶν
Ταγῶν.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	13
Α'. Ὁ 15 ^{ος} κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καὶ προσέγγις τῶν νοημάτων του.	17
Β' Ἡ σύγκρισις τοῦ 15 ^{ου} Κανόνου τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου μέ ἄλλους καὶ ἡ ἐκ ταύτης ὑποχρεωτικὴ ἐφαρμογή του.	53
Γ'. Ἡ στάσις τῶν Ὀρθόδοξων πρὸς τοὺς κηρύσσοντας αἵρεσι ἐπισκόπους. Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογή του 15 ^{ου} Κανόνου τῆς Πρωτοδευτέρας Συνοδοῦ διαχρονικά.	75
1. Ἡ Καινὴ Διαθήκη διὰ τὴν στάσι τῶν πιστῶν ἀπέναντι στοὺς αἵρετικούς.	76
2. Ἡ συμφωνία τῶν ἀποστολικῶν Πατέρων διὰ τὴν ἀπομάκρυνσι ἀπὸ αἵρετικούς ψευδοποιμένες.	78
3. Ἡ διαχρονικὴ ἐφαρμογή τοῦ 15 ^{ου} Κανόνου ἀπὸ τοὺς μετὰ τὸν γ' αἰῶνα μεγάλους Πατέρες.	80
α'. Ὁ Μέγας Βασίλειος.	81
β'. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.	87
γ'. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.	94

δ'.	Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος	101
ε'.	Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας	106
ς'.	Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής	114
ζ'.	Ὁ ἅγιος Σωφρόνιος, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων	130
η'.	Ἡ Ἀποτείχισις στά χρόνια τῆς Εἰκονομαχίας . .	131
	i. Πρώτη Περίοδος: Ἡ ἀντιμετώπισις ἀπό τήν Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδο ὅσων δέν ἀποτειχίστηκαν καταδεικνύει τήν ὑπάρχουσα Παράδοσι. . . .	131
	ii. Δεύτερη Περίοδος τῆς Εἰκονομαχίας	137
θ'.	Ὁ ὄσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης	143
ι'.	Ὁ Μέγας Φώτιος.	147
ια'.	Ἡ ἐφαρμογή τοῦ 15 ^{ου} Κανόνος σέ ἐπίπεδο Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν	150
ιβ'.	Ἡ ἀποτείχισις τῶν Ἀγιορειτῶν ἐπί Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Βέκκου.	155
ιγ'.	Ἡ ἀποτείχισις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ . .	169
ιδ'.	Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος: Διδασκαλία περί Ἀποτειχίσεως ἔμπρακτος.	183
ιε'.	Ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός: Οἱ ἀγῶνες καί ἡ ἀποτείχισις του	198
4.	Τό Αὐτοκέφαλο τοῦ 1850: Μιά κακή καί λανθασμένη ἀποτείχισις, πού ἰσοῦται μέ σχίσμα.	220
5.	Ἡ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί οἱ δύο ἀποτειχίσεις τοῦ 20 ^{ου} αἰῶνος	222
	α'. Ἡ ἀποτείχισις τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου. . . .	227
	β'. Ἡ ἀποτείχισις τῶν Ἀγιορειτῶν ἀπό τόν Πατριάρχη Ἀθηνᾶγορα.	258
Δ'.	Ἡ σύγχρονος ἐκκλησιαστική κατάστασις ἐν σχέσει μέ τόν 15 ^{ον} Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου	275

α΄. Ὁ φόβος ὅτι ἡ ἀποτειχίσις θα ὀδηγήσῃ σέ σχίσμα	281
β΄. Ὁ φόβος ὅτι ὁ ἀποτειχιζόμενος ἐξέρχεται τῆς Ἐκκλησίας	285
γ΄. Ἡ ἀποψις τῆς δυνητικῆς ἐρμηνείας τοῦ 15 ^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου	287
δ΄. Τό ὅτι θά μνημονεύωμε «ἄχρι καιροῦ» μέ τελευταῖο ὄριο τό «κοινό ποτήριον»	299
ε΄. Τό ἐπιχείρημα ὅτι δέν μολυνόμεθα, οὔτε συμμετέχομε εἰς τήν αἵρεσι, ἂν δέν ἀποτειχισθοῦμε, ἐφ' ὅσον ἔχωμε ὀρθόδοξο φρόνημα	300
στ΄. Ὁ φόβος μήπως καταλήξωμε ὡσάν τίς παρατάξεις καί τά σχίσματα τῶν Παλαισημερολογιτῶν	302
ζ΄. Ἡ θεωρία τῆς συντεταγμένης ἀποτειχίσεως μέ τούς στρατηγούς πρωτοστάτας εἰς αὐτήν. . . .	303
η΄. Ὁ φόβος τῶν πνευματικῶν ἐπιπτώσεων (ποινῶν, καθαιρέσεων, στερήσεως μυστηρίων κλπ.)	306
θ΄. Τό ἐπιχείρημα ὅτι οἱ λαϊκοί δέν ἀποτειχίζονται, ἀλλά μόνον οἱ κληρικοί, οἱ ὁποῖοι καί μνημονεύουν	307
ι΄. Τό ἐπιχείρημα ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός δέν ἔχει καταδικασθῆ ὑπό Συνόδου ὡς αἵρεσις, καί ὡς ἐκ τούτου δέν ἀποτελεῖ καταδικασμένη αἵρεσι. . .	308
Ἐπίλογος	313
Βιβλιογραφία	317
Εἰκόνες:	
α΄. Ἰησοῦς Χριστός Παντοκράτωρ	2
β΄. Παναγία Μήτηρ Θεοῦ	8
γ΄. Ἡ Πεντηκοστή	12
δ΄. Ἡ Α' Οἰκουμενική Σύνοδος	16
ε΄. Ἡ Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος	74
στ΄. Ἁγιορεῖτες ἐπὶ Βέκκου μαρτυρήσαντες	274

Πρόλογος

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι πολὺς λόγος γίνεται εἰς τὴν ἐποχὴ μας γιὰ τὸν ἤδη πολυσυζητημένο ΙΕ' (15^{ον}) Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου ἐπὶ ἀγίου Φωτίου καὶ ἀντίθετες ἀπόψεις ἐκφράζονται ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀναγκαία καὶ ὑποχρεωτική ἢ μὴ τήρησί του. Προφανῶς οἱ ἀπόψεις ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν προαίρεσι ἐκάστου καὶ εἰδικὰ ἀπὸ τὴν τοποθέτησί του εἰς τὴν σημερινή κατάστασι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ταχείαν ἐξάπλωσι, ἐδραίωσι καὶ ἐπιβολῇ τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ὁ ἐν λόγῳ κανὼν λόγῳ τῆς διαφορετικῆς ἐρμηνείας του γίνεται στήριγμα καὶ ὀχύρωμα καὶ δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀπομακρύνονται ἀπὸ τοὺς Οἰκουμενιστὲς Ἐπισκόπους ἐκκλησιαστικῶς διὰ τῆς ἀποτείχισεως, καὶ δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι παραμένουν ἐκκλησιαστικῶς ἐνωμένοι μέ αὐτούς.

Ἐκτός ἀπὸ τὸν ΙΕ' Κανόνα, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἱεροὶ Κανόνες τοὺς ὁποίους κατὰ καιροὺς ἐρμήνευσαν κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ πρὸς ἐδραίωσι τῶν ἀποψεῶν των, ὅπως ὁ Θ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὅποιος ἀναφέρεται εἰς τὴν «ἐκκλητον» τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Ρώμης, διὰ τὸν ὅποιον Κανόνα γράφει ὁ ἅγ. Νικόδημος ἐρμηνεύοντάς τον: «Ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, οὕτω διάφοροι γινῶμαι περιεκύκλωσαν τὸ μέρος τοῦ παρόντος Κανόνος...» (ὑπόσημ. εἰς Θ')

τῆς Δ' Οἰκουμ.). Ἐπίσης ὁ Δ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου εἰς τὴν παρερμηνεία τοῦ ὁποίου ἐστηρίχθησαν οἱ Ἐπίσκοποι διὰ νά καθαίρουν τὸν ἅγ. Ἀθανάσιο καὶ τὸν ἅγ. Ἰωάννη Χρυσόστομο κ.ἄ.

Εἶναι λοιπὸν σημαντικό, προκειμένου νά στηρίξωμε τίς ἐνέργειές μας σέ κάποιον ἱερό Κανόνα νά μὴν κινούμεθα ἐμπαθῶς μέ προσωπικά κίνητρα καὶ ἰδιοτέλεια, ἀλλὰ νά ἀποβλέπωμε μέ τίς ἐνέργειές μας εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ κοινὸ καλὸ ὄλων καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ ὑπάρχοντος προβλήματος. Διότι, ἂν μέ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἀγάπη διὰ τὴν Ἐκκλησία κινούμεθα, χωρὶς ἐμπάθεια καὶ ὑστεροβουλία, τότε, ἀκόμα κι ἂν ἔχωμε διαφορετικές θέσεις καὶ ἀπόψεις, θά συναντώμεθα εἰς τὴν ἀγαθὴν προαίρεσι ἐκάστης πλευρᾶς καὶ ἐκάστου προσώπου καὶ δέν θά ὑπάρχη ὁ μεταξύ μας πόλεμος, ὁ ὁποῖος τὸ μόνο πού προσφέρει εἶναι βοήθεια εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς αἱρέσεως καὶ ὕλη διὰ νά ἀνάψῃ καὶ ἐπεκταθῇ ἡ αἰρετικὴ πυρκαϊά.

Ἄν ὑπάρχουν αὐτές οἱ ἀγαθές προϋποθέσεις, τότε θά συμβουλευόμε ἕκαστος τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ νά προσέχη νά μὴν ἐκκλίνη δεξιὰ ἢ ἀριστερά καὶ κυρίως θά προσευχώμεθα ἐπισταμένως δι' αὐτό, καὶ δέν θά ἀπαιτοῦμε μέ τρόπο αὐθεντικὸ καὶ ἐξουσιαστικὸ τὴν ἀναγνώρισι ὡς ὀρθῆς τῆς θέσεώς μας καὶ τὴν ὑποταγὴ του εἰς αὐτήν. Ἄν ὑπάρχουν, τέλος, αὐτές οἱ ἀγαθές προϋποθέσεις θά ἐνεργήσῃ καὶ ἡ φωτιστικὴ χάρις τοῦ Θεοῦ, ὥστε νά πράξωμε εἰς τὴν παροῦσα κατάστασι τὸ δέον γενέσθαι καὶ δέν θά παρουσιάζωμε τὴν εἰκόνα τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ, εἰς τὴν ὁποία τελικῶς οἱ οἰκοδομοῦντες διεσκορπίσθησαν λόγω ἀσυνεννοησίας καὶ ἀπουσίας τῆς θείας βοηθείας.

Ἐ αὐτές τίς προϋποθέσεις καταγράφονται οἱ ἐπόμενες σκέψεις καὶ ἀπόψεις, προκειμένου νά συμβάλλουν εἰς τὴν παροῦσα κατάστασι

τῆς αἵρέσεως διὰ τὴν ἐξάπλωσι καὶ ἐδραίωσι τῆς ὁποίας ἀσφαλῶς φέρομεν ἅπαντες εὐθύνη καὶ μάλιστα ἀνάλογον ὁ καθένας τῆς θέσεώς του, τῆς γνώσεως καὶ τοῦ ἀξιώματός του μέσα στὴν Ἐκκλησία. Οὐδεμία δέ πρόθεσις ὑπάρχει ἐπιβολῆς τῶν ἰδίων ἀπόψεων, ἢ κατακρίσεως τῶν διαφορετικῶς σκεπτομένων, ἢ αὐτοδικαιώσεως, ἢ πολὺ περισσότερο, καταλογίσεως εὐθυνῶν. Διότι πρέπει νὰ ἔχωμε συνειδητοποιήσει ὅτι οἱ πράξεις μας καὶ οἱ προθέσεις μας θὰ κριθοῦν ἀπὸ τὸν ἐτάζοντα νεφροῦς καὶ καρδίας Θεόν.

λ.

Ὁ 15^{ος} Κανὼν
τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου
καὶ Προσέγγισις
τῶν Νοημάτων του.

« **Τ**ὰ ὀρισθέντα περὶ πρεσβυτέρων καὶ Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ Πατριαρχῶν ἀρμόζει. Ὡστε εἴ τις Πρεσβύτερος ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης τολμήσῃ ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὠρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως σχίσμα ποιήσῃ· τοῦτον ὠρίσεν ἡ ἁγία Σύνοδος πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι εἴ μόνον ἐλεγχθεῖη τοῦτο παρανομήσας.

»Καὶ ταῦτα μὲν ἐσφράγισταί τε καὶ ὠρίσται περὶ τῶν προφάσει τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκειῶν ἀφισταμένων προέδρων, καὶ σχίσμα ποιούντων καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας διασπώντων.

»Οἱ γάρ δι' αἵρεσίν τινα παρὰ τῶν ἁγίων Συνόδων, ἢ Πατέρων, κατεγνωσμένην, τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον κοινω-

νίας ἑαυτοὺς διαστέλλοντες, ἐκείνου δηλονότι τὴν αἵρεσιν δημοσίᾳ κηρύττοντος, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας διδάσκοντος, οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμῆσει οὐχ ὑπέκινται πρό συνοδικῆς διαγνώσεως ἑαυτοὺς τῆς πρὸς τὸν καλούμενον Ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτεριχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται. Οὐ γάρ Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν, καὶ οὐ σχίσματι τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι».¹ (Πηδάλιον, σελ. 358)

Τό πρῶτο τμῆμα ὀρίζεται ἀπό τὴν ἀρχὴ ἕως τό «εἰ μόνον τοῦτο ἐλεγχεῖ παρανομήσας». Αὐτό τό τμῆμα εἶναι συνέχεια θά λέγαμε τῶν δύο προηγουμένων ἱερῶν Κανόνων τῆς Συνόδου αὐτῆς, ἤτοι τοῦ ΙΓ' καὶ ΙΔ' οἱ ὁποῖοι παρομοίως ὀρίζουν ὅτι ἀπαγορεύεται ἢ διὰ τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως ἀπόσχισις τῶν διακόνων καὶ ἱερέων ἀπό τούς Ἐπισκόπους καὶ τῶν Ἐπισκόπων ἀπό τούς Μητροπολίτας τῶν μέ τὴν δικαιολογίαν ὅτι οἱ προϊστάμενοι αὐτοῖ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ὑπέπεσαν σέ κάποια βαριά παραπτώματα, πρὶν τούς κρίνει καὶ καταδικάσει ἢ ἀρμοδία Σύνοδος. Παρομοίως λοιπόν καὶ ὁ παρῶν ΙΕ' ἱερός Κανὼν ὀρίζει στό πρῶτο του τμῆμα, πῶς ὅ,τι ἰσχύει περί τῶν ἄλλων ἱερωμένων, τό ἴδιο νά ἰσχύη καὶ διὰ τούς Πατριάρχας. Δηλαδή ἀπαγορεύεται κάποιος κληρικός νά ἀποσχισθῇ διὰ τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως ἀπό τόν Πατριάρχη μέ τὴν δικαιολογία ὅτι ὁ Πατριάρχης ὑπέπεσε σέ κάποια βαρεῖα παραπτώματα, πρὶν αὐτός κριθῇ καὶ κατακριθῇ ἀπό τὴν ἀρμοδία Σύνοδο.

Αὐτά ὅλα οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου αὐτῆς τά νομοθετοῦν, ὅπως ἀναφέρουν, στόν πρῶτο ἀπό τούς τρεῖς αὐτούς

1. Ὁ χωρισμός τοῦ Κανόνος σέ τρεῖς παραγράφους εἶναι δικός μας, διότι βοηθᾷ εἰς τὴν κατανόησί του καὶ διαχωρίζει βασικά νοήματα καὶ ἐνέργειες σέ ἀνάλογες περιπτώσεις.

Κανόνες (τόν ΙΓ΄) διά νά πολεμηθῆ καί καταβληθῆ ἡ μεθοδία τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος, βλέποντας νά καταβάλλωνται οἱ αἰρέσεις τίς ὁποῖες ἐνσπείρει, προσπαθεῖ διά τῶν σχισμάτων νά διαιρέσῃ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. *«Τάς τῶν αἰρετικῶν ζιζανίων ἐπισποράς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὁ παμπόνηρος καταβαλῶν, καί ταύταις ὀρών τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ἐκτεμνομένας προρρίζους, ἐφ' ἑτέραν ἦλθε μεθοδείας ὁδόν, τῇ τῶν σχισματικῶν μανίᾳ τό Χριστοῦ σῶμα μερίζειν ἐπιχειρῶν».*

Αὐτό τό τμήμα, τό ὁποῖο εἶναι καί ἡ ἀρχή τῶν τριῶν περί μνημονεύσεως καί σχισμάτων Κανόνων, εἶναι πολύ σημαντικό, διότι δηλώνει ἐναργῶς ὅτι ἡ πρώτη μέριμνα τοῦ διαβόλου εἶναι νά ἐνσπείρῃ αἰρέσεις μέσα στήν Ἐκκλησία καί ἐφ' ὅσον βλέπει ὅτι αὐτές καταβάλλονται συνοδικῶς, ὁμολογιακῶς καί μαρτυρικῶς, τότε προσπαθεῖ διά τῶν σχισμάτων νά διασπάσῃ τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐφ' ὅσον λοιπόν ὑπάρχουν αἰρέσεις μή καταβληθεῖσες, ἀλλά ἀπεναντίας αὐξανόμενες καί ἐπεκτεινόμενες, εἶναι μάταιο νά προσπαθοῦμε νά διατηρήσωμε ἐνότητα πολεμῶντας τά σχίσματα. Διότι πρωτίστως ἡ ἐνότης εἰς τήν Ἐκκλησία εἶναι ἐνότης πίστεως.

Εἰς τό δεύτερο τμήμα, τώρα, τοῦ ΙΕ΄ ἱεροῦ Κανόνος, ὅπως θά ἰδοῦμε, τό ὁποῖο ἐπιτρέπει καί ἐπιβάλλει τήν ἀπόσχισι ἀπό αἰρετικούς προεστῶτες καί ποιμένες, πάλι διατηρεῖ εἰς τό ἀκέραιο τήν ἐνότητα τῆς πίστεως, χάριν μάλιστα τῆς ὁποίας γίνεται ἀπόσχισις ἀπό τοὺς αἰρετικά φρονοῦντες προΐσταμένους. Ἡ ἐνότης τῆς πίστεως δέν ἐννοεῖται χρονικά, δηλαδή νά ἔχωμε σήμερα ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι τήν ἴδια πίστι, ἀλλά διαχρονικά, δηλαδή ἡ πίστις τήν ὁποία ἔχομε σήμερα νά εἶναι ἡ ἴδια ἀκριβῶς μέ τήν ἀνά τοὺς αἰῶνας διασωθεῖσα μαρτυρικῶς Ὁρθόδοξο πίστι, δηλαδή νά εἶναι ἡ *«ἅπαξ παραδοθεῖσα τοῖς ἀγίοις»* (Ἰούδα, 3) Ἀποστολική πίστις.

Ἡ ποινή τήν ὁποία ἐπιβάλλουν οἱ πατέρες τῆς Συνόδου, εἰς αὐτήν τήν περίπτωσι τῆς ἀποσχίσεως τῶν κληρικῶν πρό συνοδικῆς κρίσεως, εἶναι ἡ καθαιρέσις εἰς τοὺς κληρικούς καί ὁ ἀφορισμός εἰς τοὺς μοναχοὺς καί λαϊκοὺς. Ἡ αἰτιολόγησις πού δίδεται διὰ τήν ποινή εἶναι τό ὅτι προήρπασαν αὐτοί τήν κρίσιν τῆς Συνόδου καί φυσικά τό ὅτι ἔκαναν, δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, σχίσμα στήν Ἐκκλησία: «Ὁ γάρ ἐν Πρεσβυτέρου τάξει τεταγμένος καί τῶν Μητροπολιτῶν ἀρπάζων τήν κρίσιν καί πρό κρίσεως αὐτός κατακρίνων, ὅσον τό ἐπ' αὐτῶ... Τοῦτον ὠρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος καθηρημένον εἶναι εἰ μόνον ἀποστάς τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου σχίσμα ποιήσοι» (ΙΓ' καί ΙΔ' τῆς Α' καί Β' Συνόδου).

Ἀλλά διὰ ποῖα ἁμαρτήματα τῶν Ἐπισκόπων, Μητροπολιτῶν καί Πατριαρχῶν εὐρίσκουν πρόφασιν οἱ ὑφιστάμενοι κληρικοί καί Ἐπίσκοποι, ὥστε διὰ τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως νά ἀποσχισθοῦν ἀπό αὐτούς καί νά δημιουργήσουν αὐτήν τήν ταραχή καί ἀκαταστασία στήν Ἐκκλησία; Αὐτά ἀναφέρονται σ' ἓνα μικρό τμήμα τοῦ ΙΕ' Κανόνος καί τά ἐρμηνεύει θαυμάσια ὁ ἅγ. Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης. Τό τμήμα αὐτό τοῦ ΙΕ' Κανόνος εὐρίσκεται ἐνδιάμεσα εἰς τό πρῶτο καί δεῦτερο, εἰς τά ὁποῖα ἐξ ἀρχῆς ἐχωρίσαμε τόν ἐν λόγῳ ἱερό Κανόνα.

Λέγει λοιπόν τά ἐξῆς: «Καί ταῦτα μὲν ἐσφράγισται τε καί ὠρισται περί τῶν προφάσει τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκείων ἀφισταμένων Προέδρων καί σχίσμα ποιούντων καί τήν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας διασπώντων». Ὁ δέ ἅγ. Νικόδημος ἐρμηνεύοντας τό ἐν λόγῳ τμήμα ἀναφέρει: «Πλήν ταῦτα μὲν (δηλ. οἱ ποινές πού ἐπιβάλλουν οἱ Κανόνες) νά γίνωνται, ἐάν δι' ἐγκλήματα τινά, πορνείαν θετέον ἱεροσυλίαν καί ἄλλα, χωρίζονται οἱ Πρεσβύτεροι ἀπό τοὺς Ἐπισκόπους των, οἱ Ἐπίσκοποι ἀπό τοὺς Μητροπολίτας των, καί οἱ Μητροπολίτες ἀπό τοὺς Πατριάρχας των». Καί μέ ὑποσημειῶσι στό σημεῖο αὐτό ἀναφέρει ὁ ἅγιος: «Ἀγκαλά καί ὁ λα΄

Αποστολικός ανεύθυνον κρίνει καί τόν χωριζόμενον, εάν γνωρίζει αὐτόν καί ἄδικον». Δηλαδή, ὡς προφάσεις, διά τίς ὁποῖες ἀποτειχίζονται διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως οἱ κληρικοί ἀπό τούς ἐκκλησιαστικῶς προϊσταμένους των, θεωρεῖ ὁ Κανόνας τίς προσωπικές ἀμαρτίες των, ὅπως ἡ πορνεία, ἡ ἱεροσυλία καί διάφορες παρόμοιες ἀμαρτίες ὄχι ὅμως καί τήν ἀδικία.

Ἡ ἀδικία τώρα, διά τήν ὁποία δικαιολογεῖται ἡ ἀπόσχι-
σις ἀπό τόν Ἐπίσκοπο διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως,
πρέπει νά ἐννοηθῆ δημοσίως καί ἐκκλησιαστικῶς, ὅπως
π.χ. ὅταν κάποιος Ἐπίσκοπος ἀρπάξη καί καταλάβῃ, μέ
τήν σύμπραξι τῆς Συνόδου καί τῆς πολιτικῆς δυνάμεως
καί ἐξουσίας, τόν θρόνον ἄλλου Ἐπισκόπου, ἢ ὅταν κάνῃ ὁ
Ἐπίσκοπος φανερά ἀδικίες οἰκονομικές, δηλαδή εἰς βάρος
πτωχῶν ἀνθρώπων κλπ. Εἰς αὐτές τίς περιπτώσεις τῶν
φανερῶν ἀδικιῶν, ἐπιτρέπεται οἱ κληρικοί νά διακόψουν
τήν μνημόνευσι τοῦ Ἐπισκόπου, Μητροπολίτου κλπ. πρό
συνοδικῆς κρίσεως. Εἰς ὅλες τίς ἄλλες περιπτώσεις τῶν
προσωπικῶν ἀμαρτιῶν τῶν Ἐπισκόπων ἀπαγορεύουν οἱ
τρεῖς αὐτοί ἱεροί Κανόνες τήν ἀπόσχισιν διά τῆς διακοπῆς
τῆς μνημονεύσεως πρό συνοδικῆς κρίσεώς των.

Βεβαίως ἀπό ὅλα αὐτά, τά ὁποῖα ἀναφέρουν οἱ παρόντες
Κανόνες καί πλῆθος ἄλλων Κανόνων, γίνεται ἀντιληπτό
ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη ἐκρίνοντο καί ἐδικάζοντο καί οἱ Ἐπί-
σκοποι. Δηλαδή δι' οἰανδήποτε δημοσία παράβασι (ἢ ἰδι-
ωτικῶς γινομένη, ἢ ὁποῖα ἤρχετο εἰς τό φῶς) ἐσύροντο εἰς
τά ἐκκλησιαστικά δικαστήρια καί ὑφίσταντο τίς ποινές πού
ὀρίζουν οἱ ἀνάλογοι ἱεροί Κανόνες. Σήμερα δυστυχῶς αὐτό
ἔχει ἐκλείψει καί οἱ Ἐπίσκοποι ὄχι μόνο εἶναι ἀνεξέλεγκτοι,
ἀλλά ἀλλοίμονο σέ κάποιο κληρικό πού θά διανοηθῆ νά
ἀντιστρατευθῆ στήν θέλησί των ἢ νά κάνῃ εἰς βάρος των
κάποια καταγγελία στή Σύνοδο.

Αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος διά τόν ὁποῖο οἱ Ἐπίσκοποι

ὄχι μόνο εἶναι ἀνεξέλεγκτοι σήμερα, ἀλλά δύνανται ἀνά πᾶσα στιγμή νά ποδοπατοῦν τούς ἱερούς Κανόνες ἢ νά τούς χρησιμοποιοῦν μόνον ἐναντίον τῶν ὑφισταμένων των κληρικῶν. Αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος τῆς ἀφωνίας σήμερα καί ἀπραγίας τῶν κληρικῶν καί τοῦ συσχηματισμοῦ καί συζυγίας των μέ τό θέλημα τῶν Ἐπισκόπων, ὅποιο καί ἂν εἶναι αὐτό. Πρέπει νά βουήξη ἡ γῆ καί ὁ οὐρανός διά νά ἀναγκασθῇ ἡ Σύνοδος ὄχι νά καθαιρέσῃ κάποιον Ἐπίσκοπο, (ἐπειδή κατὰ τό δῆ λεγόμενον “κόρακας κοράκου μάτι δέν βγάζει”), ἀλλά ἀπλῶς νά τόν καταστήσῃ ἔκπτωτο ἀπό τόν θρόνο του. Καί βεβαίως ἡ ἀσυδοσία των εἰς τά θέματα τῆς πίστεως εἶναι καί αὕτη ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν ὑπερεξουσιῶν καί κυρίως διότι δέν ἐγκαλοῦνται εἰς δίκην διά τίς πράξεις των καί ἔχουν ἀποδώσει εἰς τόν ἑαυτόν των αὐτήν τήν ἀσυλίαν. Τότε ὅμως πού ἐγράφησαν οἱ ἱεροί Κανόνες δέν ἐγένετο ἔτσι, ἀλλά καί οἱ Ἐπίσκοποι διά κάθε παράπτωμά των ἐδικάζοντο ἀπό τά ἐκκλησιαστικά δικαστήρια καί ἐτιμωροῦντο μέ ἀνάλογες ποινές.

Αὐτά τά ἀναφέρομε ἐπιπλέον διότι σχετίζονται καί μέ τό δεύτερο τμήμα τοῦ ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος, τό ὅποιον καί αὐτό κατώρθωσαν οἱ Ἐπίσκοποι νά φέρουν εἰς τά μέτρα των, οἱ δέ κληρικοί μέ διάφορες προφάσεις, π.χ. ἀποφυγή σχίσματος κλπ., συνοδοιποροῦν εἰς τά θέματα τῆς πίστεως καί συνταυτίζονται μέ τήν γραμμή, τήν πορεία καί τίς πράξεις τῶν Ἐπισκόπων.

Εἰς μίαν μόνο περίπτωσι δικάζονται καί καταδικάζονται ἀστραπιαῖα καί χωρίς τίς ἀπαιτούμενες ἀπό τούς ἱερούς Κανόνες διαδικασίες οἱ Ἐπίσκοποι ὅταν δηλαδή θελήσουν νά ἀποστατήσουν ἀπό τό αἰρετικό σῶμα καί τήν αἰρετική νοοτροπία τῶν ὑπολοίπων Ἐπισκόπων καί νά μετατεθοῦν εἰς τήν Ὁρθοδοξία (π.χ. ὁ προσφάτως καθαιρεθεῖς χωρίς καμμία νόμιμη διαδικασία Ἐπίσκοπος Ράσκας καί Πριζρένης τοῦ Κοσσυφοπεδίου τῆς Σερβίας, σεβ. Ἀρτέμιος).

Αυτό όμως τό γνωρίζουν σήμερα οί'Επίσκοποι καί δι' αυτό οί κινήσεις των, οί όμολογίες των καί ή έν γένει διαγωγή των εΐναι έναρμονισμένες μέ τήν όλη αίρετική πορεία τών συναδέλφων των καί δέν άποσκοπεΐ εΐς τήν διάρρηξιν τών δεσμών μέ τήν αίρεσι καί τούς αίρετικούς, αλλά εΐς τήν δημιουργία έντυπώσεων καί μάλιστα όρθοδοξοφανείας καί ύπερασπίσεως δῆθεν τών πατρών θεσμών.

Όλες οί περιπτώσεις σήμερα άποτειχίσεως καί διακοπῆς μνημονεύσεως διά θέματα πίστεως θεωροῦνται ως σχίσματα, όχι μόνον από τούς Έπισκόπους (αυτό θά ήτο φυσικό) αλλά καί από άντιοικουμενιστές κληρικούς καί θεολόγους, ένῶ όπως εΐδαμε καί στους τρεις αυτούς ιερούς Κανόνες τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, τό σχίσμα δέν δημιουργεΐται μέ τήν άποχώρησι από τόν αίρετικό Έπίσκοπο διά θέματα πίστεως, αλλά διά άλλα προσωπικά άμαρτήματα, τά όποΐα άριστα παρουσίασε ό άγ. Νικόδημος έρμηνεύοντας τό ένδιάμεσο τμήμα τοῦ ΙΕ' ιεροῦ Κανόνος.

Τό δεύτερο τμήμα λοιπόν τοῦ Κανόνος αυτού άρχΐζει από τό «Οί γάρ δι' αίρεσίν τινα παρά τών άγίων Συνόδων ή Πατέρων κατεγνωσμένη...» καί φθάνει ως τό τέλος τοῦ Κανόνος. Αυτό τό τμήμα εΐναι μία διασάφησις καί έπεξηγήσις όχι μόνον εΐς τό πρώτο τμήμα τοῦ Κανόνος αυτού, αλλά καί εΐς τούς δύο προηγούμενους, οί όποΐοι παρομοίως κατεδΐκαζον όσους διέκοπτον τήν μνημόνευσι πρό συνοδικῆς κρίσεως διά προσωπικά άμαρτήματα τοῦ Έπισκόπου καί δι' αυτού τοῦ τρόπου έδημιουργοῦσαν σχίσμα εΐς τήν Έκκλησία. Τό ότι τό τμήμα αυτό τοῦ Κανόνος εΐναι διασάφησις καί διά τούς δύο προηγούμενους ιερούς Κανόνες φαίνεται έναργέστατα από τό ένδιάμεσο τμήμα τό όποΐον λέγει: «Ταῦτα μέν έσφράγισται τε και ώρισται περί τών προφάσει τινών έγκλημάτων τών οικείων άφισταμένων προέδρων και σχίσμα ποιούντων καί τήν ένωσιν τῆς Έκκλησίας διασπώντων». Δηλαδή ό,τι ανέφερε ό ΙΓ' Κανών διά τήν άπόσχισι

ἀπό τούς Ἐπισκόπους, ὁ ΙΔ΄ διά τήν ἀπόσχισι ἀπό τούς Μητροπολίτας καί ὁ ΙΕ΄ διά τήν ἀπόσχισι ἀπό τούς Πατριάρχας, τά συνοψίζει ὅλα λέγοντας εἰς τό ἐνδιάμεσο τμήμα τήν ἔκφρασι «*ἐκ τῶν οἰκείων ἀφισταμένων προέδρων*». Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐπεξήγησις τοῦ δευτέρου καί σημαντικώτερου τμήματος ἀφορᾷ καί εἰς τούς τρεῖς ἱερούς Κανόνες.

Ἐπίσης μέ τό δεύτερο αὐτό τμήμα τοῦ ΙΕ΄ Κανόνος οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου αὐτῆς θεωροῦν ὅτι ἔδωσαν κάθε δυνατή ἐπεξήγησι διά τό πότε δημιουργεῖται σχίσμα εἰς τήν Ἐκκλησία καί πότε ἐπιβάλλεται ἡ ἀπόσχισις πρό συνοδικῆς κρίσεως ἀπό τόν Ἐπίσκοπο καί, ὡς ἐκ τούτου, ὁ ἐπόμενος ΙΣΤ΄ ἱερός Κανόνας ἀσχολεῖται μέ τελείως διαφορετικό θέμα, δηλαδή μέ τήν χειροτονία Ἐπισκόπου σέ ἐπαρχία ἐκκλησιαστική, στήν ὁποία ζεῖ ὁ Ἐπίσκοπος καί δέν ἔχει καταδικασθῆ τελεσίδικα ἢ παραιτηθῆ ὁ ἴδιος. Ἄρα λοιπόν τό δεύτερο αὐτό τμήμα τοῦ ΙΕ΄ Κανόνος εἶναι ἡ κατακλειδα καί ἐπισφράγισις τοῦ ὅλου θέματος καί ὡς ἐκ τούτου ἔχει μεγίστη σημασία ἡ ὀρθή κατανόησις του καί βεβαίως ἡ περαιτέρω τοποθέτησις ἐκάστου.

Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀναφερθῆ ἐδῶ ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου, μέ τό δεύτερο τμήμα τοῦ ΙΕ΄ ἱεροῦ Κανόνος, ἀναφέρουν κάτι τελείως διαφορετικό ἀπό αὐτά πού ἀνεφέραν στούς δύο προηγουμένους καί στό πρῶτο τμήμα τοῦ παρόντος ΙΕ΄. Αὐτό, τό τελείως διαφορετικό, εἶναι τά θέματα τῆς πίστεως, τῆς πλάνης καί τῆς αἵρέσεως. Θά ἠδύνατο λοιπόν ἄριστα, τό δεύτερο τμήμα, νά ἀποτελέσῃ ἀπό μόνο του ξεχωριστό ἱερό Κανόνα, τήν στιγμῆ μάλιστα πού ἀναφέρεται σέ κάτι πολύ σημαντικώτερο ἀπό τά προηγούμενα. Ἡ ἐνσωμάτωσις του καί μάλιστα ὡς κατάληξις τῶν τριῶν Κανόνων σημαίνει κατά τήν γνώμη μας ὅτι οἱ Πατέρες ὁμιλοῦν διά κάτι γνωστό, ἀποδεκτό ἀπό τή συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας, τό ὁποῖο ὄχι μόνο ἀποτελεῖ παγία Παράδοσις της, ἀλλά καί τό ὅτι ἔχει διασφαλισθῆ καί

διευκρινισθῆ ἀπό πλῆθος ἄλλων ἱερῶν Κανόνων. Οἱ ἱεροὶ αὐτοὶ Κανόνες εἶναι αὐτοὶ πού ὁμιλοῦν διὰ τούς αἰρετικούς καί τήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ αὐτούς.

Δέν πρέπει εἰς τό σημεῖο αὐτό νά λησμονοῦμε ὅτι ἡ Πρωτοδευτέρα αὐτῆ Σύνοδος ἐπὶ ἀγ. Φωτίου θεωρεῖται ἀπό τίς τελευταῖες χρονολογικά, διότι συνῆλθε μετά τίς Οἰκουμενικές καί τίς ἐγκεκριμένες ἀπό αὐτές τοπικές Συνόδους, μετά δέ καί ἀπό τούς ἀγίους, οἱ ὁποῖοι καί αὐτοὶ ἐθέσπισαν ἱερούς Κανόνες ἐγκεκριμένους ἀπό Οἰκουμενικές καί, ἀκόμη, μετά ἀπό πλῆθος αἱρέσεων οἱ ὁποῖες εἶχαν ταραξοῦ ἐσωτερικά τήν Ἐκκλησία, μέ πρόσφατη μάλιστα τήν Εἰκονομαχία. Ὡς ἐκ τούτου οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ὁμιλοῦσαν διὰ κάτι γνωστό, τό ὁποῖο ἀποτελοῦσε παγία γραμμή καί Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτός εἶναι καί ὁ λόγος πού συνοπτικά ἀναφέρεται στό τέλος τῶν τριῶν αὐτῶν Κανόνων διὰ τό ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάσις τῶν Ὁρθοδόξων πρὸς τούς Ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι δημοσίως κηρύττουν κάποια αἵρεσι.

Τό ἐνδιάμεσο λοιπόν τμήμα τοῦ παρόντος ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος, τό ὁποῖον ἄριστα ἐρμηνεύει ὁ ἅγ. Νικόδημος, διευκρινίζει σέ τί ἀναφέρονται οἱ δύο προηγούμενοι Κανόνες καί τό πρῶτο τμήμα τοῦ παρόντος. Εἶναι δέ εἰσαγωγή διὰ τό δεύτερο τμήμα καί ἔχει τήν ἐξῆς, μετά ἀπό ὅσα ἀναφέραμε, ἔννοια: *«Ἐπειδή ἀναφέραμε στοὺς τρεῖς αὐτοὺς Κανόνες διὰ τήν ἀπαγόρευσι τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως καί τήν δημιουργία σχισμάτων ἐξ αἰτίας τῶν προσωπικῶν ἁμαρτιῶν τοῦ Ἐπισκόπου, Μητροπολίτου καί Πατριάρχου, καί προκειμένου νά μή νομίση κάποιος ὅτι αὐτά πού ἐνομοθετήσαμε ἰσχύουν καί διὰ τά θέματα τῆς πίστεως, σᾶς διευκρινίζομε κατωτέρω περιληπτικῶς τά ἐξῆς»*. Αὐτή εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ ἐνδιαμέσου τμήματος τό ὁποῖο συνδέει τό δεύτερο τμήμα τοῦ ΙΕ' Κανόνος μέ τό πρῶτο του τμήμα καί τούς δύο προηγούμενους.

Ὡς ἐκ τούτου, ἐφ' ὅσον οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου πρωτίτως ἀπευθύνονται στους συγχρόνους των Ὁρθοδόξους, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον τὴν παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ὁμιλοῦν δι' ἓνα θέμα ὄχι μόνο γνωστό, ἀλλὰ καὶ αὐτονόητο, τὸ ὁποῖο ἦτο κατοχυρωμένο ἀπὸ τὴν ἀγ. Γραφή, τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ πλῆθος ἱερῶν Κανόνων πού ἀναφέρονται στὴν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τούς αἰρετικούς. Τοιοῦτοτρόπως ὁμιλοῦν λακωνικά καὶ συνοπτικά καταγράφοντας μέσα σέ λίγες γραμμές ὅλη, θά λέγαμε, τὴν Ὁρθόδοξο Παράδοσι εἰς τὸ θέμα αὐτό.

Εἶναι ἄλλο λοιπόν θέμα τὸ ὅτι, ἐκεῖνο πού ἦταν γνωστό καὶ αὐτονόητο στὴν ἐποχὴ τῶν Πατέρων τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, ἔγινε εἰς τὴν ἐποχὴ μας ἄγνωστο καὶ ἀκατανόητο, λόγῳ προφανῶς τῆς ἀποκοπῆς μας ἀπὸ τὴν διαχρονικὴ αὐτὴ Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν συμπόρευσί μας μὲ τὴ Νέα Ἐποχὴ. Τότε ὅμως οἱ ἱεροὶ Κανόνες πού κατεγράφοντο, ἐξέφραζον πλήρως τὴν ἤδη ὑπάρχουσα Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ σήμερα, ἐπειδὴ προφανῶς ἐχάσαμε αὐτὴν τὴν Παράδοσι, προσπαθοῦμε νὰ εὐθυγραμμισθοῦμε εἰς αὐτὴν μέσῳ τῶν ἱερῶν Κανόνων. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν καταγραφή τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καὶ τῶν δογματικῶν ὄρων τῶν Συνόδων. Ὅλα ἐξέφραζον τὴν ἤδη ὑπάρχουσα καὶ βιουμένη Ἀποστολικὴ πίστι καὶ Παράδοσι καὶ ἀπλῶς κατεγράφοντο διὰ τὴν καταπολέμησι τῆς ἐκάστοτε ἀναφυομένης αἵρέσεως, ἡ ὁποία προσέβαλε αὐτὴν τὴν Παράδοσι. Ἰσχύει δηλαδὴ καὶ ἐδῶ τὸ ἀγιογραφικὸ χωρίο «δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται...» (Α' Τιμ. 1, 9), δηλαδὴ ὁ πραγματικὸς Ὁρθόδοξος ἐνεργεῖ εἰς τὰ θέματα τῆς πίστεως ἐμπειρικά καὶ δέν χρειάζεται Κανόνας διὰ νὰ ὀριοθετήσῃ τὴν γραμμὴν του, ἀλλὰ ἀπομακρύνεται ἐκκλησιαστικά ἀπὸ τὴν αἵρεσι καὶ τούς αἰρετικούς πάραυτα. Οἱ Κανόνες χρειάζονται διὰ τούς χλιαροὺς καὶ ἀποπροσανατολισμένους καὶ ἐφ' ὅσον ἐρμηνεύονται σωστά περιφρουροῦν

τήν Ὀρθόδοξο πίστι. Ἡ λανθασμένη ὁμως ἐρμηνεία βοηθᾷ τήν διαιώνισι τῆς αἵρέσεως καί τόν ἰδικό μας ἐφησυχασμό. Μέ αὐτές τίς προϋποθέσεις πρέπει νά προχωρήσωμε εἰς τήν ἐξέτασι τοῦ δευτέρου καί σημαντικωτέρου διά τίς ἡμέρες μας τμήματος τοῦ ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος.

Ἡ αἵρεσις διά τήν ὁποίαν ἐπιτρέπει καί ἐπιβάλλει ὁ παρών Κανών τήν ἀποτειχίσι πρό συνοδικῆς κρίσεως, λέγουν οἱ Πατέρες τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου ὅτι, πρέπει νά εἶναι «κατεγνωσμένη παρά τῶν ἁγίων Πατέρων καί Συνόδων», δηλαδή νά εἶναι μία γνωστή αἵρεσις διά τήν ὁποία ἔχουν ὀμιλήσει καί καταδικάσει κάποια ἐγκεκριμένη Σύνοδος ἢ κάποιοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό ἀσφαλῶς δημιουργεῖ μία ἀσφάλεια δι' αὐτούς πού ἀποτειχίζονται, ἐπειδή ἔπονται κατ' ἴχνος τῶν ἁγίων Πατέρων ὄχι μόνο θεωρητικῶς (δηλαδή ὡς πρός τήν διάγνωσι τῆς αἵρέσεως) ἀλλά καί πρακτικῶς (δηλαδή ὡς πρός τήν ἀπομάκρυνσι ἀπό τούς αἰρετικούς). Διότι ἡ θεωρητική μόνο διάγνωσις ἢ καί καταδίκη τῆς αἵρέσεως χωρίς τήν πρακτική, σημαίνει Ὀρθοδοξία μόνο διά τῶν λόγων, πίστι ἄνευ τῶν ἔργων, κάτι δηλαδή τό ὁποῖον σύμφωνα μέ τήν ἀγ. Γραφή, Ἰακ. 2,19 δύνανται νά τό ἔχουν καί οἱ δαίμονες.

Αὐτή ἡ ἔκφρασις τοῦ παρόντος Κανόνος σημαίνει, ἐπίσης, ὅτι τό κύρος τῶν ἐγκεκριμένων Συνόδων καί τῶν ἀγ. Πατέρων ὑπέρκειται τοῦ κύρους οἰουδήποτε Ἐπισκόπου, Μητροπολίτου, Πατριάρχου ἢ καί ὀλοκλήρου ἐνδημούσης Συνόδου· ὅτι ἡ Παράδοσις διασώζεται καί συνεχίζεται μέ τήν συμπίρνευσι καί συνταύτησι μέ τούς ἁγίους καί ὅτι οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νά ἀναίρεση ἢ ἀλλοιώση ὅσα οἱ Πατέρες ἐθέσπισαν.

Ἡ ἔκφρασις αὐτή ἐπίσης τοῦ παρόντος Κανόνος, «κατεγνωσμένη παρά τῶν ἁγίων Πατέρων ἢ Συνόδων», δέν σημαίνει ὅτι διά μία «μὴ κατεγνωσμένη» αἵρεσι ὀφείλομε ὑπακοή εἰς τούς Ἐπισκόπους καί τούς φορεῖς τῆς αἵρέσε-

ως πρό συνοδικῆς κρίσεως, ἀλλά ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ αἵρεσις δέν εἶναι κατεγνωσμένη (καταδικασμένη), ὁ δρόμος τῆς ἀποτειχίσεως δέν εἶναι ἀσφαλῆς. Σέ τέτοια ἀποτειχίσι, μὴ κατεγνωσμένης αἵρέσεως, προέβησαν οἱ Ὁρθόδοξοι εἰς τήν περίπτωσι τῆς Εἰκονομαχίας κατά τό χρονικό διάστημα ἀπό τῆς ἐνάρξεώς της μέχρι τήν Ζ' Οἰκουμενική, ἡ ὁποία τήν κατέστησε κατεγνωσμένη. Ἐδῶ ὑπάρχει καί ἐπιπλέον τό γεγονός ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ἀντέστησαν καί ἀποτειχίσθησαν ὄχι μόνο εἰς μὴ κατεγνωσμένην αἵρεσι, ἀλλά καί ἐπισφραγισθεῖσα ἀπό Σύνοδο 348 Ἐπισκόπων (εἰς τήν Σύνοδο τήν λεγομένην τῆς Ἱερείας), σύμφωνα μέ τό χρονικόν τοῦ Θεοφάνους (P.G. 108, 861A).

Ἐπίσης ἡ ἔκφρασις «κατεγνωσμένη παρά τῶν ἁγίων Πατέρων ἢ Συνόδων» δέν περιθωριοποιεῖ τήν ἁγ. Γραφή, οὔτε καθ' οἷονδήποτε τρόπο ἐπιβουλεύεται τήν αὐθεντίαν της, ἀλλά σημαίνει τό ἐπιπλέον· δηλαδή ἂν ὑπάρξῃ αἵρεσις, ἡ ὁποία ἀντιστρατεύεται στήν ἁγ. Γραφή ἢ ἀκυρώνει κάποια ἐντολή καί διδασκαλία της, πρέπει ἀμέσως νά ἀποτειχισθοῦμε ἀπό τούς φορεῖς της, χωρίς νά ἀσχοληθοῦμε μέ τό ἂν ἔχῃ καταδικασθῆ ἀπό τούς ἁγ. Πατέρες ἢ τίς Συνόδους. Ἐπί παραδείγματι, ἂν κάποιος Ἐπίσκοπος διδάσκῃ δημοσίως καί ἐπ' Ἐκκλησίας ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατάγεται ἀπό τόν πίθηκο ἢ διδάσκῃ οἰαδήποτε ἐξελικτική θεωρία, ἀπό αὐτόν πρέπει οἱ Ὁρθόδοξοι ἀμέσως νά ἀποτειχίζονται, διότι ἡ ἁγ. Γραφή ὑπέρκειται τῶν Συνόδων καί τῶν Πατέρων. Κατά τόν ἴδιο τρόπο πρέπει νά ἀποτειχίζονται οἱ Ὁρθόδοξοι ἂν ὁ Ἐπίσκοπος ἀκυρώνῃ διά τῶν διαζυγίων τό νόμιμο γάμο ἢ ἀθετῇ δημοσίως οἰαδήποτε εὐαγγελική ἐντολή. Διότι, σύμφωνα μέ τόν ὄσιο Θεόδωρο τόν Στουδίτη, ἡ δημοσία καί συνοδική ἀθέτησις μίας εὐαγγελικῆς ἐντολῆς σημαίνει τήν δημοσία καί συνοδική ἀθέτησι ὅλου τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου, τό ὁποῖο διδάσκεται σαφῶς καί ἀπό τήν ἴδια τήν ἁγ. Γραφή (Γακ. 2,10· Λουκ. 16,17).

Είναι σημαντικό και πρέπει να αναφερθῆ ὅτι, ὁ ἱερός Κανὼν δὲν ὁμιλεῖ γιὰ «κατεγνωσμένο» αἰρετικό, ἀλλὰ γιὰ «κατεγνωσμένη αἵρεσι». Αὐτό σημαίνει ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ κατεγνωσμένη αἵρεσις καὶ ἄλλο ὁ κατεγνωσμένος αἰρετικός. Δηλαδή, ἂν κάποιος Ἐπίσκοπος πού δὲν εἶχε χαρακτηρισθῆ ὡς αἰρετικός, ἀρχίζει νὰ κηρύττει μία κατεγνωσμένη αἵρεσι, καθίσταται κι αὐτός κατεγνωσμένος ὡς φορέας κατεγνωσμένης αἰρέσεως, ἔστω καὶ ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἔχη καταδικασθῆ ἀπὸ κάποια Σύνοδο. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἀποτειχίσεως, ὡς ἀπομάκρυνσις ἀπὸ κάτι νόθο, ἐπιβλαβές καὶ ἀλλότριο πρὸς τὴν ὑγιᾶ πίστι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι ὡς μία ἔνδειξις διαμαρτυρίας ἢ ἐπισπεύσεως τῶν ἀναλόγων διαδικασιῶν τῆς Συνόδου, διὰ τὴν καταδίκη τοῦ αἰρετικοῦ.

Σ' αὐτό συνηγοροῦν οἱ ἴδιες οἱ ἐκφράσεις τοῦ παρόντος Κανόνος, ὁ ὁποῖος, τοὺς φορεῖς κατεγνωσμένης αἰρέσεως, τοὺς ὀνομάζει «*ψευδεπισκόπους καὶ ψευδοδιδασκάλους*» καὶ πρὶν τὴν καταδίκη των ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικό ὄργανο. Αὐτό τὸ ἀναφέρομε καὶ θὰ τὸ ἐκθέσωμε ἐκτενέστερα κατωτέρω, ἐπειδὴ στίς ἡμέρες μας ἔχουν διαστραφῆ οἱ ἔννοιες καὶ ἐμεῖς σήμερα, θεωροῦμε κατεγνωσμένο αἰρετικό, ὄχι τὸν φορέα κατεγνωσμένης αἰρέσεως, ἀλλὰ τὸν καταδικασμένο ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικό ὄργανο. Αὐτό ὅμως εἶναι ἐξώφθαλμα λανθασμένο σύμφωνα μὲ τὸν ὑπὸ ἐξέτασι Κανόνα διότι τότε, α) δὲν ὑπῆρχε οὐδεμία ἀνάγκη νὰ γραφῆ τὸ ἀκροτελεύτιο μέρος τοῦ ΙΕ' Κανόνος, ἀφοῦ εἶναι γνωστό ὅτι οὐδεὶς Ὁρθόδοξος κοινωνοῦσε μὲ καταδικασμένο αἰρετικό, καὶ ἂν κοινωνοῦσε, θεωρεῖτο παρευθὺς κι αὐτός αἰρετικός, β) δὲν ἀξίζει καμιά ιδιαίτερη τιμὴ σὲ κάποιον πού ἀποφεύγει τὸν αἰρετικό, ἀφοῦ αὐτό εἶναι στοιχειῶδες καθῆκον του, γ) διότι ὁ Κανὼν ἀναφέρεται σὲ Ἐπίσκοπο πού κηρύττει αἵρεσι, ἀλλὰ δὲν ἔχει καταδικασθῆ ἀκόμα ἀπὸ Σύνοδο. Παρόλα αὐτὰ ὁ ἱερός

κανών δέν τόν όνομάζει Ἐπίσκοπον, ἀλλά όμιλεῖ γιά τόν «καλούμενον Ἐπίσκοπον», αὐτόν δηλαδή πού μόνον τό όνομα φέρει τοῦ Ἐπισκόπου, στήν πραγματικότητα όμως δέν εἶναι Ἐπίσκοπος, ἀλλά, όπως ξεκάθαρα τόν αποκαλεῖ στήν συνέχεια, εἶναι «ψευδεπίσκοπος καί ψευδοδιδάσκαλος», δ) ἄν ύποτεθεῖ ότι ό φορέας τῆς κατεγνωσμένης αἵρέσεως εἶναι «όντως» Ἐπίσκοπος, τότε, οἱ αποσχιζόμενοι ἀπό αὐτόν, ἐφ' όσον αποσχίζονται ἀπό κανονικό Ἐπίσκοπο, δημιουργοῦν σχίσμα καί δέν θεραπεύουν τό σχίσμα όπως διδάσκει ό παρών Κανών καί ἄρα ό Κανών αὐτός θά περιεῖχε ἀντιφατικά καί μεταξύ τους ἀντικρουόμενα στοιχεία.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ καταδίκη τοῦ αἵρετικοῦ κατεγνωσμένης αἵρέσεως ἀπό τό ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικό όργανο δέν ἔχει τόσο τήν ἔννοια τῆς απομακρύνσεως ἀπό αὐτόν (διότι ἡ καταδίκη ὑπό αὐτήν τήν ἔννοια θά βοηθοῦσε μόνον όσους εἶναι τελείως ξένοι καί ἄγευστοι στά θέματα τῆς πίστεως), ἀλλά κυρίως ἔχει σκοπό τήν προστασία τῶν Ὁρθοδόξων καί τήν όμολογία καί συμπόρευσι τῆς Συνόδου μέ τήν διαχρονική πίστι τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν ύποτεθεῖ ότι οἱ αἵρετικοί, καί μάλιστα κατεγνωσμένης αἵρέσεως, μέχρι τήν καταδίκη των ἀπό τό ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικό όργανο, εἶναι μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τότε ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία τοῦ ἁπ. Παύλου, Ἐφεσ. 5,27, ἄσπιλος καί ἄμωμος, ἀλλά ἐσπιλωμένη καί βεβορβορωμένη σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία τοῦ όσ. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. Διότι οἱ λέξεις ἄσπιλος καί ἄμωμος καί ἐσπιλωμένη καί βεβορβορωμένη δέν ἔχουν τήν ἔννοια τῶν προσωπικῶν ἁμαρτιῶν ἐκάστου, ἀλλά κυρίως ἀναφέρονται εἰς τήν ἀληθινή καί όρθόδοξον πίστι διά τῆς όποίας ἐνσωματούμεθα καί ἄνευ τῆς όποίας ἀποτεμνόμεθα ἀπό τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης ἄν ύποτεθεῖ ότι οἱ αἵρετικοί κατεγνωσμένης αἵρέσεως μέχρι τήν καταδίκη των εἶναι μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τότε τό σῶμα αὐτό δέν εἶναι διαχρονικά όμοιόμορφο

κατά τήν πίστι, ἀλλά ὅταν ἐπικρατοῦσε ἡ Ὁρθοδοξία ἦταν Ὁρθόδοξο, ὅταν ἐπικρατοῦσε ὁ Ἀρειανισμός ἦτο Ἀρειανικό, Πνευματομάχο, Μονοφυσιτικό, Εἰκονομαχικό, Παπικό, ἀνάμεικτο κατά τόν τύπο τοῦ ἵπποκενταύρου, σήμερα δέ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι Οἰκουμενιστικό, ἐφ' ὅσον σήμερα ὁ Οἰκουμενισμός ἐπεκτείνεται παντοῦ, ὅπως κάποτε ὁ Ἀρειανισμός.

Ἀπό ὅσα λοιπόν ἀναφέραμε γίνεται φανερό ὅτι ὁ φορέας κατεγνωσμένης αἵρέσεως εἶναι, λόγω τῆς αἵρέσεως, ξένος πρὸς τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ὡς ἐκ τούτου «*ψευδεπίσκοπος καί ψευδοδιδάσκαλος*» σύμφωνα μέ τήν ἔκφρασι τοῦ παρόντος Κανόνος. Ἡ ἀπόφασις δέ τῆς Συνόδου περί ἀποκοπῆς καί καταδίκης του ἔχει τήν ἔννοια τῆς ἀποδοχῆς τῆς λόγω αἵρέσεως ἀποκοπῆς του ἀπό τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, κατά τόν τύπο τῆς παραιτήσεως κάποιου δι' αἰτήσεώς του ἀπό κάποιο ὄργανισμό, Σύλλογο κλπ. Αὐτό ἀκριβῶς ἀναφέρει καί τό Συνοδικό τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς.

Μία δευτέρα προϋπόθεσις διά τήν ἀποτείχισι πέραν τῆς κατεγνωσμένης αἵρέσεως, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ παρόντος Κανόνος, εἶναι τό νά τήν κηρύττη ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Πατριάρχης «*δημοσίᾳ καί γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*». Αὐτό σημαίνει τήν βεβαιότητα καί ἀσφάλεια εἰς τούς ἀποσχιζομένους, τήν στιγμήν κατά τήν ὁποία δέν ἄκουσαν τήν αἵρετικήν διδασκαλίαν τοῦ Ἐπισκόπου ἕνας ἢ δύο ἢ μερικοί, ἀλλά ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ἀποκλείεται καί ἡ διαφορετική ἐρμηνεία τῶν λεγομένων ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, ἐπειδή ὅ,τι ἀκούσουν ὀλίγοι δυνατόν νά παρερμηνευθῇ ἢ νά μεταφερθῇ ἀλλοιωμένο, ὅταν ὅμως ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἢ τά περισσότερα γίνουν αὐτήκοα τῆς αἵρετικῆς διδασκαλίας, τότε ἀποκλείεται πᾶσα πλάνη ἢ ἄδικος κρίσις καί κατάκρισις τοῦ Ἐπισκόπου.

Τό «*δημοσίᾳ καί γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*» ἔχει ἐπίσης τήν ἔννοια ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη ἀποτελεῖ πίστι

τοῦ Ἐπισκόπου καί δέν εἶναι κάτι πού ἀναφέρθηκε προχείρως ἢ ἐκ παραδρομῆς ἢ ἀπετέλεσε μία λεκτική παρατυπία ἢ ἀβρότητα. Οὔτε ἐπίσης κάτι τό ὁποῖο εἰπώθηκε κατ'οικονομίαν, λόγῳ κάποιας ἀδηρίτου ἀνάγκης. Δηλαδή οἱ ἀποτειχιζόμενοι εἶναι βέβαιοι ὅτι ἀποτειχίζονται ἀπό ἕναν δεδηλωμένο αἵρετικό, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, πλὴν ὅμως διά νά διαφθείρη καί ἀποκόψη διά τῆς αἰρέσεως τά κλήματα ἀπό τήν ἄμπελο καί διά νά διασκορπίση τά πρόβατα ἀπό τόν ποιμένα (Χριστό).

Ἡ ἔκφρασις τέλος αὐτῆ τοῦ Κανόνος σημαίνει ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ὄχι μόνο εἶναι δεδηλωμένος αἵρετικός, ἀλλά προσπαθεῖ τήν αἵρεσι νά τήν διαδώσῃ χρησιμοποιοῦντας τό ἀξίωμα του καί νά τήν καταστήσῃ γραμμῆ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπό ὅλα αὐτά γίνεται φανερό ὅτι αὐτό πού ἀπαιτεῖ ὁ ἱερός Κανὼν διά τήν ἀποτειχίσι εἶναι ὁ ἀποτειχιζόμενος νά εἶναι βέβαιος ἀπό πού ἀποτειχίζεται, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει ὑπάρχει κίνδυνος πλάνης, ἀδίκου κρίσεως καί σχίσματος.

Τό «*δημοσία καί γυμνῆ τῆ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*» δέν ἔχει ἀσφαλῶς τήν ἔννοια μόνο εἰς τήν διά λόγων κηρυττομένη αἵρεσι, ἀλλά καί εἰς τήν δι' ἔργων, καθὼς ἐπίσης καί ὄχι μόνο εἰς τήν ἀκουστικήν κήρυξι ἀλλά καί εἰς τήν ὀπτικήν. Δηλαδή ἂν σήμερα π.χ. ὁ Πατριάρχης συλλειτουργῆ καί συμπροσεύχεται μέ τόν Πάπα, καί αὐτό διά τῆς τηλεοράσεως καθίσταται γνωστό καί εἰς τόν τελευταῖο Ὅρθόδοξο, αὐτό ἀσφαλῶς ἐντάσσεται εἰς τήν δημοσία καί γυμνῆ τῆ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας κηρυττομένη αἵρεσι, ἐπειδή ἡ ὄρασις εἶναι πιστοτέρα τῆς ἀκοῆς καί τά ἔργα ἀξιοπιστότερα τῶν λόγων. Ἐπίσης τό ἴδιο ἰσχύει καί ἂν ὁ Ἐπίσκοπος κηρύττῃ κάποια αἵρεσι, ἢ ὁποῖα καταγράφεται σέ βιβλίον γραμμένο ἀπό αὐτόν.

Εἶναι ἀξιον προσοχῆς ὅτι ἐνῶ, οἱ δύο προηγούμενοι ἱεροὶ Κανόνες καί τό πρῶτο τμῆμα τοῦ παρόντος ΙΕ' ὁμιλοῦν

διά τήν διακοπήν τῆς μνημονεύσεως τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τήν θείαν Μυσταγωγίαν, τό δεύτερο τμήμα αὐτοῦ τοῦ Κανόνος δέν ἀναφέρει τήν διακοπήν τῆς μνημονεύσεως, ἀλλά χρησιμοποιεῖ τήν ἔκφρασιν «*πρός τόν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτούς διαστέλλοντες*» καί τήν ἔκφρασιν «*τῆς πρὸς τόν καλούμενον Ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτεριχίζοντες*».

Αὐτό προφανῶς συμβαίνει διότι στίς τρεῖς προηγούμενες περιπτώσεις ἀποτερίσεως οἱ ἀποτεριχίζόμενοι ἦσαν ὑπόλογοι καί ὑπεύθυνοι σχίσματος, ἐνῶ διά τὰ θέματα τῆς πίστεως συμβαίνει τό ἀντίθετο· δηλαδή ἀποκόπτεται ἀπό τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὁ αἰρετικά φρονῶν καί κηρύσσων, ἐνῶ ὁ ἀποτεριχίζόμενος, ἐνσωματώνεται ἢ παραμένει ἐνσωματωμένος διά τῆς ἀληθινῆς πίστεως εἰς τήν Ἐκκλησία. Δηλαδή εἰς τίς τρεῖς προηγούμενες περιπτώσεις ὁ ἱ. Κανών, δι' ὅσους θά τολμήσουν τήν διακοπήν τῆς μνημονεύσεως, νομοθετεῖ τήν ἐπιβολήν ποινῆς, ἐνῶ εἰς τήν παρούσα, τῆς αἵρέσεως, θεωρεῖ τήν ἀποτερίχισιν ὡς ἀνάγκη, καί ὡς ἔνοχο ὄχι τόν ἀποτεριχίζόμενο, ἀλλά τόν Ἐπίσκοπο, ἐξ οὗ καί οἱ χαρακτηρισμοί «*καλούμενος Ἐπίσκοπος, ψευδεπίσκοπος, ψευδοδιδάσκαλος*».

Αὕτη ἐπίσης ἡ ἔκφρασις σημαίνει ὅτι διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως σταματᾷ συγχρόνως κάθε ἐκκλησιαστική κοινωνία καί ἐπικοινωνία μέ τόν Ἐπίσκοπο, ὅτι αὐτός δέν ἀναγνωρίζεται πλέον ὡς Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας καί διά τοῦτο δέν μνημονεύεται, ὅτι δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἀπομακρύνσεως ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο καί τήν αἵρεσιν καί ὅτι ἀποτερίχισις σημαίνει περιφρούρησις τῆς πίστεως καί τῶν πιστῶν, ἐφ' ὅσον ὁ Ἐπίσκοπος ὀνομάζεται «*καλούμενος*», δηλαδή κατ' ὄνομα καί ὄχι κατ' οὐσίαν.

Ἡ ἔκφρασις τοῦ παρόντος Κανόνος «*οἱ τοιοῦτοι (οἱ ἀποτεριχισθέντες) οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμίσει οὐχ ὑπόκεινται, ἀλλά καί τῆς πρεπούσης τιμῆς, τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται*» κατ' ἀρχάς ξεχωρίζει ὅλα τὰ ἄλλα θέματα

ἀπό τὰ θέματα τῆς πίστεως. Ἐπίσης ξεχωρίζει αὐτούς πού ἀποτεριχίζονται δι' οἰονδήποτε ζήτημα ἀπό αὐτούς πού ἀποτεριχίζονται λόγω δεδηλωμένης αἰρέσεως τοῦ προεστῶτος. Ὅταν λοιπόν ἀναφέρει, «*τῇ κανονικῇ ἐπιτιμῆσει οὐχ ὑπόκεινται*», ἐννοεῖ τὰ ἐπιτίμια πού ἔχουν ὀρίσει οἱ ἱεροὶ Κανόνες δι' αὐτούς πού κάνουν παρασυναγωγή, φατρία ἢ καὶ σχίσμα. Ὅταν ἐν συνεχείᾳ λέγει «*τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιοθήσονται*» ἐννοεῖ ὅτι, οἱ ἀποτεριχισθέντες λόγω αἰρέσεως τοῦ προεστῶτος, ἔκαναν κάτι δύσκολο μέ τό ὅποιο ἐβοήθησαν τήν Ἐκκλησία νά μήν παρεκκλίνη εἰς τό βασικό καί θεμελιῶδες σημεῖον τῆς ὀρθοδόξου δηλαδή πίστεως. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἄξιοι τιμῆς καί ἐπαίνου.

Ὁ ἅγ. Νικόδημος εἰς τό σημεῖο αὐτό τοῦ Κανόνος ἐρμηνεύει ὡς ἐξῆς: «*ἀλλά καί τιμῆς τῆς πρεπούσης, ὡς ὀρθόδοξοι, εἶναι ἄξιοι*». Τό «*ὡς ὀρθόδοξοι*» σημαίνει ὅτι, εἰς τήν ὑπάρχουσα καί κηρυττομένη αἵρεσι, οἱ ἀποτεριχισθέντες ἐτήρησαν ὀρθόδοξον στάσιν, ἀπομακρυνόμενοι ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο. Δηλαδή σιωπηλά ἐννοεῖται ὅτι οἱ ὑπόλοιποι μή ἀποτεριχισθέντες δέν ἐτήρησαν ὀρθόδοξον στάσι, δέν ἐβοήθησαν εἰς τήν παροῦσα αἵρεσι τήν Ἐκκλησία νά ὀρθοδοξήσῃ, ἀλλά ἐβοήθησαν διά τῆς δειλίας των τήν αἵρεσι νά ἐδραιωθῇ. Ἐφ' ὅσον λοιπόν οἱ μέν ἀξιῶνται τιμῆς καί ἐπαίνου, ἐξυπακούεται ὅτι οἱ ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ὑποκύψαντες καί συμβιβασθέντες εἶναι ἄξιοι κατηγορίας καί τιμωρίας.

Τό ὅτι συνήθως δέν τιμωροῦνται ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ὅσοι δέν τηροῦν γενναία καί ὁμολογιακή στάσι σέ θέματα πίστεως καί αἰρέσεως αὐτό πρέπει νά ὀφείλεται στούς ἐξῆς λόγους. Πρῶτον διότι αὐτοὶ συνήθως ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία. Δεύτερον διότι αὐτοὶ ἐπιστρέφουν διά τῆς μετανοίας εἰς τήν Ὄρθοδοξίαν ὅταν καταδικασθῇ ἡ αἵρεσις, ὅπως ἔγινε κατά τήν Ζ' Οἰκουμενική μέ Ἐπισκόπους καί ἱερεῖς πού εἶχαν ἀκολουθήσει τήν Εἰκονομαχία, σύμφωνα

μέ τά πρακτικά τῆς Συνόδου, μολονότι ἡ Εἰκονομαχία μέχρι τότε δέν ἦτο, ὅπως ἀναφέραμε, κατεγνωσμένη αἵρεσις.

Τρίτον διότι μέ τήν ἀποκατάστασι τῆς Ὁρθοδοξίας καί τήν καταδική τῆς αἵρέσεως ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ εὐσπλαγχνία της διδίδει ἄφεσιν εἰς ὅλα τά προηγούμενα, καθ' ὅσον ἐπετεύχθη ὁ βασικός σκοπός καί στόχος. Αὐτό ὅμως οὐδόλως σημαίνει ὅτι οἱ μή τιμωρούμενοι δι' οἰονδήποτε λόγο εἶναι συνειδησιακῶς ἐντάξει, τήν στιγμή πού οἱ προθέσεις καί οἱ διαθέσεις ἐκάστου θά ἐξετασθοῦν λεπτομερῶς ἀπό τόν ἐτάζοντα νεφρούς καί καρδίας Θεόν. Τό ὅτι πάλι ὁ Κανών ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀποτειχισθέντες εἶναι ἄξιοι τιμῆς, σημαίνει ἀσφαλῶς ὅτι εἶναι ἄξιοι καί μιμήσεως σύμφωνα μέ τό λόγιον «*τιμή ἁγίου, μίμησις ἁγίου*».

Εἰς τό σημεῖον αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά παρουσιάσωμε ἀκροθιγῶς τήν τιμή πού ἀποδίδει ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία εἰς τούς ἀποτειχισθέντες πρό συνοδικῆς κρίσεως ἀπό τούς δημοσία καί γυμνή τῇ κεφαλῇ κηρύττοντας αἵρεσιν Ἐπισκόπους. Ἡ τιμή αὐτή συνίσταται εἰς τό ὅτι τούς κατατάσσει εἰς τούς ἁγίους καί ὁμολογητές τῆς πίστεως, ἐφ' ὅσον μετά τήν ἀποτειχίσι καί δι' αὐτῆς τήν μή ἀναγνώρισι τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου, ἀκολουθεῖ συνηθῶς ὁ διωγμός καί τό μαρτύριο, συνεργούσης πρὸς τοῦτο καί τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Καί θά ἀναφερθοῦμε πρὸς τοῦτο εἰς τήν Εἰκονομαχία καί μάλιστα κατά τήν περίοδο τήν πρό τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατά τήν ὁποία, ὅπως προαναφέραμε, δέν ἦτο κἄν κατεγνωσμένη αἵρεσις καί ἐπιπλέον ἐπισφραγισμένη ἀπό Σύνοδο 348 Ἐπισκόπων οἱ ὁποῖοι κατέστησαν τήν αἵρεσι γραμμῆ τῆς «Ἐκκλησίας».

Εἰς τήν Πατριαρχίαν λοιπόν τοῦ πρώτου εἰκονομάχου Πατριάρχου ὀνόματι Ἀναστασίου (730-754) μετά τήν βιαία ἐκβολή τοῦ ἁγ. Γερμανοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ, ἔχομε κατ' ἀρχάς τούς δέκα μάρτυρες τούς ἐν τῇ Χαλκῇ λεγομένη Πύλῃ. Αὐτοί μάλιστα ἔγιναν αἰτία νά φονευθῇ ὁ σπαθᾶριος

ὁ ὁποῖος ἀνῆλθε στήν κλίμακα, προκειμένου νά κατεβάσῃ τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία εὐρίσκετο πάνω ἀπό τήν Χαλκῆ πύλη. Ἐορτάζονται τήν 9ῃ Αὐγούστου. Εἰς αὐτήν τήν πράξιν, τῆς κατακρημνίσεως δηλαδή καί θανατώσεως τοῦ σπαθαρίου, φαίνεται ὅτι συμμετεῖχαν καί ἄλλοι ἅγιοι καί εἰδικά γυναῖκες. Μεταξύ αὐτῶν ἦταν ἡ ἁγ. Θεοδοσία, ἡ ὁποία ἐορτάζει τήν 29ῃ Μαΐου.

Ὁ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων μᾶς περιγράφει λακωνικά ἓνα συγκλονιστικό γεγονός σχετικά μέ τόν εἰκονομάχο Πατριάρχη Ἀναστάσιο. Λέγει ἐπί λέξει τά ἑξῆς: «ἐξέβαλε τοῦ θρόνου αὐτοῦ τόν Γερμανόν Πατριάρχην ὁ Κόνων (Λέων ὁ Γ' ὁ Ἰσαυρος 717-741), ὁ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος ὡς ἐκάλεσε αὐτόν ὁ ἅγιος οὗτος Πατριάρχης, τῷ δεκάτῳ τρίτῳ ἔτει αὐτοῦ, καί ἔβαλεν ἀντ' ἐκείνου τόν Σύγγεγον Ἀναστάσιον, τόν νέον προδότην Ἰούδαν, τόν συμφωνήσαντα τῷ Κόνωνι καί ἐπιβουλεύσαντα τῷ γέροντι αὐτοῦ. Ἄλλ' αἱ σεμναί καί τίμιαι γυναῖκες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὧν προεξῆρχεν ἡ ἁγία Θεοδοσία ἐορταζομένη Μαΐου εἰκοστῇ ἐνάτῃ ὥρμησαν εἰς τήν ἐκκλησίαν, καί τό βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καί τοῖς λίθοις καί τοῖς ξύλοις ὑβρίζουσαι καί μισθωτόν ἀποκαλοῦσαι καί λύκον καί προδότην Ἰούδαν, ἐδίωξαν. Ὅθεν ἐκεῖνος ἀπῆλθε πρὸς τόν βασιλέα καί προσεκλαύθη καί παρεκίνει αὐτόν ἐκδικῆσαι αὐτόν. Ἀλλά καί εἰς τήν χαλκῆν πόρταν, ὅπου ἦν ἡ Θεανδρική ἐκείνη καί δεσποτική εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ἦν ἐκεῖ ἔβαλεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, βαλόντος τήν σκάλαν τοῦ βασιλικοῦ ὑπηρέτου ἵνα αὐτήν ἐκεῖθεν ἐκβάλῃ, αἱ Κωνσταντινοπολίτιδες ἐκβαλοῦσαι αὐτήν, ὡς ἐξῆρχεν ἡ ἁγία Θεοδώρα, καί κρημνίσασαι αὐτόν, ἔλαβον ἀντὶ μισθοῦ αὐτῶν τόν ἴδιον θάνατον. Διήρηκε δέ ἐκεῖ ἡ Θεανδρική αὕτη εἰκὼν κατὰ τόν Κωδινόν ἔτη τετρακόσια δέκα πέντε» (Δοσιθέου Ἱεροσ., Δωδεκάβιβλος, τόμος ΣΤ', κεφ. ΙΘ', παραγρ. Η', σελ. 440, ἐκδ. Ρηγόπουλου 1982).

Εἶναι ὄντως συγκλονιστικό καί φοβερό τό γεγονός αὐτό.

Ὁ Πατριάρχης Ἀναστάσιος, ὁ ὁποῖος ἦτο φορέας αἰρέσεως μὴ κατεγνωσμένης, πρὶν κατακριθῆ ὁ ἴδιος ἀπὸ ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο, ἐκβάλλεται διὰ ξύλων καὶ λίθων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ ἀγίων γυναικῶν, οἱ ὁποῖες τελικά μετὴν βοήθεια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας θανατώνονται. Αὐτὴ εἶναι ἡ τιμὴ διὰ τὴν ὁποία ὁμιλεῖ ὁ ΙΕ΄ Κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, μετὴν ὁποία ἠξιώθησαν ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους. Δηλαδή τό νά καταταγοῦν μεταξύ τῶν ἀγίων καὶ ὁμολογητῶν καὶ νά εἶναι ἑσαεὶ πρότυπα πρὸς μίμησιν.

Εἶναι ἴσως βέβαιον ὅτι σήμερα, ἂν κάποιοι τολμοῦσαν νά ἐνεργήσουν τοιοῦτοτρόπως σέ μία κατεγνωσμένη αἵρεσι,, θά ἐθεωροῦντο ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους Οἰκουμενιστές καὶ μὴ, ὡς ἀδιάκριτοι, ἀντάρτες, ταλιμπάν, ἐκτός Ἐκκλησίας καὶ κατεχόμενοι ὑπὸ ἑωσφορικοῦ καὶ δαιμονικοῦ πνεύματος. Ἀντιθέτως δέ αὐτοὶ πού θά ἀνέμενον τὴν Σύνοδο (π.χ. τῆς Ἱερείας) διὰ νά ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ θέματος θά ἐθεωροῦντο συνετοί, ὑπάκουοι, διακριτικοὶ καὶ ἐντὸς τῆς Ἐπισκοποκεντρικῆς Ἐκκλησίας. Δυστυχῶς αὐτὴ εἶναι σήμερα ἡ Ὁρθοδοξία μας.

Πλὴν αὐτῶν τῶν ἀγίων, ἔχομε αὐτὴν τὴν περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας (ἡ ὁποία δέν πρέπει νά λησμονοῦμε δέν ἦτο ἀκόμη κατεγνωσμένη αἵρεσις), τοὺς ἀγίους καὶ ὁμολογητάς Θεόφιλον, ὁ ὁποῖος ἦτο αὐτόκλητος μάρτυς καὶ ὁμολογητῆς καὶ ἐορτάζει τὴν 2^{αν} Ὀκτωβρίου, τόν Θεόφιλον καὶ Λογγίνον τόν Στυλίτην, ἡ μνήμη τῶν ὁποίων εἶναι τὴν 10^{ην} Ὀκτωβρίου, τόν ἅγ. Ὑπάτιο Ἐπίσκοπο καὶ Ἀνδρέα τόν πρεσβύτερο, πού ἐορτάζονται τὴν 20^{ην} Σεπτεμβρίου, Γεώργιον τόν Λημνιώτη, πού ἐορτάζει τὴν 24^{ην} Αὐγούστου, Γεώργιον ἐπίσης Πισιδίας, πού ἐορτάζει τὴν 19^{ην} Ἀπριλίου, Βασίλειον καὶ Προκόπιον τοὺς ὁμολογητάς, πού ἐορτάζουν τὴν 27^{ην} καὶ 28^{ην} Φεβρουαρίου, Ἀνδρέαν τόν ὁμολογητὴν τόν ἐν τῇ κρίσει πού ἐορτάζει τὴν 17^{ην} Ὀκτωβρίου καὶ πολλοὺς ἄλλους.

Δέν πρέπει νά παραλείψωμε καί τόν ἀδάμαντα τῆς περιόδου αὐτῆς, τόν ὁμολογητὴν Στέφανον τόν νέον, τόν ἀσκήσαντα εἰς τό ὄρος τοῦ Αὐξεντίου. Εἰς τόν βίον του ἀναφέρεται, πέραν τῶν μαρτυρικῶν του ἀγώνων, ὅτι ὅταν ἐτελειώσεν ἡ Σύνοδος τῆς Ἱερείας τό 754 ἔστειλε ὁ αὐτοκράτωρ Κων/νος ὁ Κοπρώνυμος τίς ἀποφάσεις της μέ τόν Πατρίκιον Κάλλιστον νά τίς ὑπογράψῃ καί ὁ ὄσιος Στέφανος, ἐπειδὴ ἦτο περιβόητος καί εἰς ὄλους αἰδέσιμος. Αὐτός ἀρνήθηκε νά ὑπογράψῃ ἀποκαλῶντας αἰρετικήν τήν Σύνοδον, δέν ἐδέχθη δέ καί τά τρόφιμα πού τοῦ ἀπέστειλε ὁ αὐτοκράτωρ λέγοντας ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά γλυκανθῇ ὁ λάρυγξ των ἀπό αἰρετικῶν βρώματα (Μέγας Συναξαριστής τόμος ΙΑ' σελ. 699). Ἐδῶ, ὅπως βλέπομε, ἔχομε τό γεγονός ὅτι Σύνοδος 348 Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἐπεκύρωσαν τήν αἵρεσιν, ἀθετεῖται ἀπό ἕναν ἅγιο ἀσκητή. Δηλαδή ὁ ὄσιος Στέφανος δέν ἀποτείχισθη ἀπλῶς ἀπό ἕναν Ἐπίσκοπο ἢ Πατριάρχη, ἀλλά ἀπό μία ὀλόκληρον πολυάνθρωπον Σύνοδο καί μάλιστα διά μία αἵρεσι μή κατεγνωσμένη (καταδικασμένη) καί ἐπιπλέον ὅλα αὐτά πολύ πρὶν τήν Πρωτοδευτέρα Σύνοδο, ἡ ὁποία κατέγραψε αὐτήν τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀναφερθήκαμε στούς ἀγίους τῆς πρώτης περιόδου τῆς Εἰκονομαχίας μόνο καί μόνο διά τό γεγονός τῆς ἀποτείχισεως των ἀπό μή κατεγνωσμένη αἵρεσι, τό ὁποῖο θά λέγαμε ἀποτελεῖ μία ὑπέρβασι καί αὐτοῦ τοῦ 15^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Θά ἀναφέρωμε καί δύο παραδείγματα ἀπό τήν μετὰ τήν Σύνοδο αὐτήν περίοδο διά νά καταδείξωμε τό ὑποχρεωτικό τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος καί ὄχι τό προαιρετικό ἢ δυνητικό ὅπως πολλοί ἰσχυρίζονται.

Τό πρῶτο παράδειγμα εἶναι αὐτό τό σχίσμα τοῦ 1054 μέ τό ὁποῖο ἀπεκόπη ἀπό τήν Ὁρθοδοξία καί τήν Ἐκκλησία ἕνα μεγάλο μέρος ὡς αἰρετικό. Ἐδῶ ἔχομε πλήρη ἐφαρμογή τοῦ 15^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου ἀπό τόν

ἴδιο τόν Πατριάρχη Μιχαήλ τόν Κηρουλάριο. Ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Λέων ὁ Θ' λόγῳ κυρίως τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Filioque εἰς τό Σύμβολον τῆς Πίστεως εἶχε καταστῆ αἰρετικός. Ἡ αἵρεσις αὐτή ἦτο ἤδη κατεγνωσμένη ἀπό τήν ἐπί ἀγίου Φωτίου Σύνοδο τοῦ 879. Δέν ἦτο ὅμως κατεγνωσμένος (καταδικασμένος) ὁ φορέας τῆς αἵρέσεως, δηλαδή ὁ συγκεκριμένος Πάπας Λέων ὁ Θ'. Ὁ Πατριάρχης λοιπόν μέ τήν Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποσχίζεται ἀπό τόν Πάπα πρό συνοδικῆς καταδίκης του. Αὐτό τό ἀναφέρομε σάν εὐγλωττο καί πασίγνωστο παράδειγμα, διότι τό ἀναφέρει καί ὁ Βαλσαμών στήν ἐρμηνεία τοῦ ἐν λόγῳ 15^{ου} Κανόνος. Λέγει συγκεκριμένα τά ἐξῆς: *«Σημείωσαι ταῦτα, ἴσως ὠφελήσοντα κατά τῶν λεγόντων μή καλῶς ἡμᾶς ἀποσχισθῆναι ἀπό τοῦ θρόνου τῆς παλαιᾶς Ρώμης, πρό τοῦ καταδικασθῆναι τούς περί ταύτην ὡς κακόφρονας»* (Σύνταγμα ἱερῶν Κανόνων, Ράλλη-Ποτλῆ, τόμος β', σελ. 695). Δηλαδή αὐτά τά ἐπιχειρήματα τά ὁποῖα σήμερα λόγῳ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἔχουν γίνει νόμος, ὅτι δηλαδή ἀπόσχισι ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο ἐπιτρέπεται μόνο μετά τήν καταδίκην του ἀπό τήν Σύνοδο, τά ἔλεγαν κάποιοι καί τότε, καί ἀπολογούμενος τρόπον τινα ὁ Βαλσαμών στήν ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ Κανόνος, φέρει αὐτό τό παράδειγμα.

Τό δεύτερο παράδειγμα εἶναι τῶν ὁσιομαρτύρων ἀγιορειτῶν τῶν ἐπί Βέκκου μαρτυρησάντων. Ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ ΙΑ' ὁ Βέκκος ἦτο λατινόφρων, φορέας δηλαδή κατεγνωσμένης αἵρέσεως, ἀλλά ὁ ἴδιος δέν εἶχε ἀκόμη καταδικασθῆ ἀπό Σύνοδο. Οἱ ἀγιορεῖτες λοιπόν ὁσιομαρτυρες ἀπετειχίσθησαν ἀπό αὐτόν πρό συνοδικῆς καταδίκης του καί αὐτό ἦτο ἡ αἰτία τοῦ μαρτυρίου των. Εἶναι χαρακτηριστική καί ὁμολογιακή ἡ πρὸς τόν λατινόφρονα αὐτοκράτορα Μιχαήλ τόν Η' τόν Παλαιολόγο ἐπιστολή των, ἡ ὁποία σημειωτέον ἀπεστάλη ὑπό πάντων τῶν ἀγιορειτῶν πατέρων καί ἀναφέρει πρὸς τό τέλος τά ἐξῆς:

«Οἷς δέ συνεσθίειν οὐχ ὀρίζομεθα· οἷς τό χαίρειν εἰπεῖν διά τό παντάπασιν ἀμιγές, ὧν τό συνάντημα εἰ δυνατόν φύγομεν, πῶς πρώτους εἶναι καί ἀνακριτάς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὄλως δικαιώσωμεν, καί τό μνημόσυνον αὐτῶν ὡς ὀρθόδοξον ἐπ' ἐκκλησίαις, καί ἐπ' αὐτῆς τῆς μυστικῆς τραπέζης, σαλπίσωμεν, ἵνα μηδέ ταύτην ἀφῶμεν ἀβέβηλον, τοῦ ἀγιάζειν ἡμᾶς». Δηλαδή, σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία τῶν ἀγιορειτῶν ὀσίων, ἡ μνημόνευσις αἰρετικῶν κατά τήν Θεία Λειτουργία βεβηλώνει τήν ἀγ. Τράπεζα καί συνεπῶς αὐτή πλέον δέν μᾶς ἀγιάζει. Καί αὐτοί οἱ ὀσιομάρτυρες ἀγιορεῖτες οἱ ἐπί Βέκκου ἀθλήσαντες καί πρό συνοδικῆς καταδίκης του τόν ἀπέκοψαν ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἤξιώθησαν τιμῆς καταταγέντες μεταξύ τῶν ἀγίων καί ὁμολογητῶν τούς ὁποίους ὀφείλομε νά μιμούμεθα.

Τό τελευταῖο τμήμα τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Κανόνος πού ἀποτελεῖ καί τό ἐπισφράγισμα καί τήν αἰτιολογία τῆς ὄλης ὁμολογιακῆς στάσεως καί ἐνστάσεως τῶν Ὀρθοδόξων μᾶς ἀναγκάζει νά ἀναφέρωμε ὀλίγα τινά διά τό σοβαρό θέμα τῶν «ψευδεπισκόπων καί ψευδοδιδασκάλων» καί διά τήν ὑπόθεσιν τοῦ σχίσματος. Κατ' ἀρχάς ἡ ἀναφορά τοῦ Κανόνος «οὐ γάρ Ἐπισκόπων, ἀλλά ψευδεπισκόπων καί ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν» μᾶς ὀδηγεῖ στήν σκέψι, ὅτι πρέπει νά διακρίνωμε, ὡς Ὀρθόδοξοι, τούς Ἐπισκόπους ἀπό τούς ψευδεπισκόπους διά νά μήν πλανηθοῦμε καί ὅτι πρέπει αὐτό νά τό πράξωμε, πρὶν τό πράξη τό ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικό ὄργανο.

Ἡ ἔκφρασις αὐτή ἐπίσης σημαίνει ὅτι ἀπό τόν ἀληθινό Ἐπίσκοπο, τόν ὄντως Ἐπίσκοπο, τόν εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ εὐρισκόμενο, εἶναι ἀδύνατον κάποιος ὀρθόδοξος ὑγειῶς σκεπτόμενος νά ἀποσχισθῆ, ἔστω καί ἂν αὐτός κατακριθῆ ἢ καταδικασθῆ ἀπό κάποια Σύνοδο, ὅπως συνέβη μέ τόν ἀγ. Ἀθανάσιο, τόν ἀγ. Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο καί ἄλλους ἀγίους. Δηλαδή ἀπό τόν ἀληθινό Ἐπίσκοπο οὐδέ-

ποτε κάποιος απομακρύνεται, αλλά τόν ακολουθεῖ ὡς τόν σταυρό καί ἄν δύναται συσταυρώνεται καί αὐτός μαζί του. Ἀντιθέτως μέ τόν ψευδεπίσκοπο καί ψευδοδιδάσκαλο, τόν τό σχῆμα μόνο ἔχοντα τοῦ Ἐπισκόπου, τόν κατά τό φαινόμενον προστάτη τοῦ ποιμνίου καί κατά τό νοούμενον ἀποστάτη τοῦ Εὐαγγελίου, οὐδέποτε κάποιος ὀρθόδοξος ὑγειῶς σκεπτόμενος συντάσσεται καί συνοδοιπορεῖ, ἀλλά απομακρύνεται ἐκκλησιαστικῶς ἀπό αὐτόν, ὅπως κάποιος απομακρύνεται ἀπό κάποιον ἔχοντα κολλητική ἀσθένεια. Ὁ ψευδεπίσκοπος εἶναι ὅ,τι χειρότερο μέσα στήν Ἐκκλησία, εἶναι τό ὄργανο τοῦ διαβόλου διά τοῦ ὁποίου θά χειρῶση (θά βάλῃ στό χέρι κατά τό δή λεγόμενο) τοὺς πιστούς.

Ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἀνάγκη, καί θά λέγαμε θέμα σωτηρίας, νά δύναται ἕκαστος ὀρθόδοξος νά διακρίνη τόν ἀληθινό Ἐπίσκοπο ἀπό τόν ψευδεπίσκοπο, τόν ποιμένα ἀπό τόν λύκο καί τόν ἀληθινό κυβερνήτη τοῦ πλοίου, σύμφωνα μέ τήν πατερική ἔκφρασι, ἀπό τόν καταποντιστή. Εἶναι δηλαδή τό ἴδιο πού θά πάθῃ κάποιος, ὁ ὁποῖος δέν ἔμαθε, διά νά χρησιμοποιοῦμε μία σύγχρονη ἔκφρασι, νά ξεχωρίσῃ τά γνήσια χαρτονομίσματα ἀπό τά κάλπικα καί πλαστά καί περιμένει νά τά σφραγίσῃ ἢ τράπεζα. Ὁ παρών λοιπόν Κανών καθιστᾷ ὑπευθύνους ὅλους τοὺς Ὀρθόδοξους εἰς τό θέμα τῆς διακρίσεως τῶν ἀληθινῶν Ἐπισκόπων ἀπό τοὺς ψευδεπισκόπους. Αὐτό βεβαίως τό ἀπαιτεῖ καί ὅλη ἡ ὀρθόδοξος Παράδοσις τήν ὁποία ἐπισφραγίζει καί τρόπον τινά συνοψίζει ὁ ἐν λόγῳ Κανών. Τό φοβερό ὅμως καί συγχρόνως ἀναγκαῖο εἶναι ὅτι δέν εἶναι ἀρκετή μόνο ἡ διάγνωσις τοῦ ψευδεπισκόπου, ὅπως δέν εἶναι ἀρκετή ἡ διάγνωσις τοῦ ἔχοντος τήν μολυσματική ἀσθένεια, ἀλλά χρειάζεται καί ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπό αὐτόν. Εἰς αὐτήν τήν περίπτωσι τῶν θεμάτων τῆς πίστεως ὁ κάθε πιστός γίνεται κριτής καί δικαστής πρό συνοδικῆς κρίσεως, τοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος Ἐπισκόπου καί «στέλλεται» ἀπό αὐτόν

σύμφωνα μέ τήν ἔκφρασι τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν: «*Παραγγέλλομεν δέ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπό παντός ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καί μή κατά τήν παράδοσιν ἣν παρέλαβον παρ' ἡμῶν*» (Β' Θεσσ. 3, 6).

Ἡ ἔκφρασις λοιπόν τοῦ παρόντος Κανόνος «*οὐ γάρ Ἐπισκόπων, ἀλλά ψευδεπισκόπων καί ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν*» σημαίνει ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἐκπίπτει ἀπό τό ἀξίωμα του μόνο καί μόνο ἐπειδή σφάλλει στά θέματα τῆς πίστεως καί δέν ὀρθοτομεῖ τόν λόγο τῆς ἀληθείας. Σημαίνει ἐπίσης ὅτι δέν τόν καταδικάζει ὁ ἀποτειχιζόμενος ἀπό αὐτόν, οὔτε πολύ περισσότερο τό ἀρμόδιο ἐκκλησιαστικό ὄργανο, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ αἵρεσις τήν ὁποία κηρύττει «*γυμνή τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*». Εἶναι δηλαδή τό ἴδιο μέ τόν ἱατρό, ὁ ὁποῖος δέν καθιστᾶ κάποιον ἄρρωστο μέ τήν γνωμάτευσί του, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ ἀσθένεια τήν ὁποία αὐτός φέρει· καί ἐπίσης μέ τόν κακοποιό τόν ὁποῖο δέν τόν καθιστᾶ ὡς τοιοῦτο ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστοῦ, ἀλλά οἱ ἴδιες οἱ πράξεις του. Ἄν λοιπόν ἐμεῖς ἀναμένωμε τήν ἀπόφασι τῶν ἀρμοδίων διά νά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό αὐτούς εἶναι βέβαιον ὅτι θά σφάλλωμε στά καίρια καί θά ὀδηγηθοῦμε σέ ναυάγιο. Καί βεβαίως, ἐφ' ὅσον γνωρίζωμε τήν κατάστασι κάποιου, δέν περιμένωμε τήν ἀπόφασι τῶν ἀρμοδίων, ἀλλά μέ φόβο καί τρόπο ἀπομακρυνόμεθα ἀπό αὐτούς.

Τό ὅτι τά θέματα τῆς πίστεως εἶναι πολύ σημαντικώτερα ἀπό τά ὑλικά καί σωματικά, μόλις εἶναι ἀνάγκη νά τό ἀναφέρωμε. Καί αὐτό φανερώνει ὅτι ὁ ἐφησυχασμός μας ἐδῶ ἔχει ἄλλα κίνητρα καί ἄλλο σκοπό. Ἡ δέ θεολογική του ἐπικάλυψις μᾶλλον ἀποσκοπεῖ στόν καθησυχασμό τῆς συνειδήσεως. Ἄν ἐμεῖς τόν ψευδεπίσκοπο τόν ἐκλαμβάνομε ὡς ποιμένα καί ἔχομε πλήρη ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μαζί του διά τῆς μνημονεύσεως καί συνοδοιπορίας, εἶναι φανερό ὅτι ὄχι μόνο εἴμεθα παραβάτες τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Κα-

νόμος, αλλά και ολοκλήρου τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεως καί ἐπιπλέον γινόμεθα αἰτία νά διαιωνίζεται τό κακό εἰς τήν Ἐκκλησία καί μάλιστα ὄχι οἰοδήποτε κακό, ἀλλά ἡ αἵρεσις ἡ ὁποία προσβάλλει αὐτόν τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι ἄλλο θέμα τό ὅτι κάποιοι ἅγιοι ἔκαναν κατά καιρούς κάποιες οἰκονομίες καί διετήρησαν διά κάποιο χρονικό διάστημα τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ κάποιους δεδηλωμένους αἰρετικούς, κινούμενοι ὄχι ἀπό δειλία καί συμβιβασμό, ἀλλά ἀπό διάκρισι, ἡ ὁποία τούς ὀδηγοῦσε εἰς τό νά τηρήσουν αὐτή τήν στάσι· καί εἶναι τελείως διαφορετικό τό νά προσπαθοῦμε ἐμεῖς νά καλυφθοῦμε πίσω ἀπό αὐτά τά ἐλάχιστα παραδείγματα, νά ὑποστείλωμε τήν σημαία τῆς πίστεως, νά συνοδοιποροῦμε ἐπί δεκαετίες μέ τούς αἰρετικούς καί νά βλέπωμε ἀπαθῶς κάθε ἡμέρα τήν αἵρεσι νά ἐπεκτείνεται καί νά ἀλλοιώνη τά φρονήματα τῶν Ὀρθοδόξων. Δι' αὐτά ὅμως θά ἀναφερθοῦμε ἐκτενέστερα κατωτέρω.

Πάντως ἡ διάκρισις τήν ὁποία κάνει ὁ ἱερός Κανὼν μεταξύ Ἐπισκόπων καί ψευδεπισκόπων πρό συνοδικῆς κρίσεως καί κατακρίσεώς των, ὅπωςδῆποτε σηματοδοτεῖ τήν στάσι ἐκάστου ἀληθινοῦ ὀρθοδόξου σέ ἀνάλογες περιπτώσεις. Δηλαδή μέ τόν ἀληθινό Ἐπίσκοπο θά συνταχθοῦν οἱ ἀληθινά Ὀρθόδοξοι καί μέ τόν ψευδεπίσκοπο οἱ συμβιβασμένοι καί χλιαροί κατά τήν πίστι, οἱ ὁποιοί βεβαίως εἶναι πάντοτε οἱ περισσότεροι.

Τό ἀκροτελεύτιο τμήμα τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Κανόνος εἶναι ἴσως καί τό σπουδαιότερο καί ἀναφέρει ὅτι μέ τήν ἀπομάκρυνσι τῶν Ὀρθοδόξων ἀπό τόν ψευδεπίσκοπο *«οὐ σχίσματι τήν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατέτεμον ἀλλά σχισμάτων καί μερισμῶν τήν Ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι»*. Αὐτό εἶναι πολύ σημαντικό διότι μᾶς καθορίζει τό πῶς πρέπει νά ἐννοοῦμε τήν ἴδια τήν Ἐκκλησία, τήν ἔνωσί της καί ἐπιπλέον μᾶς δίδει νά κατανοήσωμε τό τί ἐστὶ σχίσμα καί πότε αὐτό συντελεῖται.

Αυτό λοιπόν πού άβίαστα έξάγεται από τό τμήμα αυτό του Κανόνος είναι ότι ή Έκκλησία δέν είναι προσωποπαγής, ούτε άνθρωποκεντρική, ούτε Έπισκοποκεντρική, αλλά Χριστοκεντρική και άληθοκεντρική. Άν ή Έκκλησία ήτο Έπισκοποκεντρική δέν θά επέτρεπε ο ιερός Κανών τήν απομάκρυνσί μας από τόν αίρετικό Έπίσκοπο, όχι μόνο πρίν καταδικασθῆ από τό άρμόδιο έκκλησιαστικό όργανο, αλλά και πρίν τοποθετηθῆ άλλος όρθόδοξος στή θέσι του. Διότι τότε τό κενό αυτό του Έπισκόπου, έφ' όσον αυτός θά λειτουργούσε ως άξονας και ως πυρήνας, θά ήτο τέτοιο, ώστε νά μήν ύπάρχη καν Έκκλησία, έφ' όσον δέν ύπάρχη Έπίσκοπος ή έφ' όσον αυτός έξέπese και έγινε αίρετικός.

Μέ τήν απομάκρυνσι λοιπόν από τόν Έπίσκοπο ο όποιος δημοσίως έπ' Έκκλησίας κηρύττει αίρεσι, καταδεικνύομε τή μεγάλη αυτή άλήθεια, ότι δηλαδή ή Έκκλησία είναι Χριστοκεντρική, ότι άκόμη ή άλήθεια είναι ή καρδιά της και, αν δέν ύπάρχη αυτή, δέν ύφίσταται ούτε ή Έκκλησία· ότι ο Έπίσκοπος, διά νά είναι Έπίσκοπος, δέν άρκει ή χειροτονία του και ή ένθρόνισις του, αλλά πρέπει τουλάχιστον νά όρθοτομῆ τόν λόγο τῆς άληθείας· ότι ή ένωσις τῆς Έκκλησίας άνευ τῆς άληθοῦς πίστεως είναι ψευδής και κίβδηλος και ότι ή Έκκλησία ύπάρχει και δέν έπαυσε ούτε θά σταματήση νά ύπάρχη, επειδή άκριβώς δέν στηρίζεται στα πρόσωπα, αλλά στον ίδιο τόν Χριστό.

Τό «*οὐ σχίσματι τήν ένωσιν τῆς έκκλησίας κατέτεμον*» επίσης σημαίνει ότι ή ένωσις τῆς Έκκλησίας και ή ένσωμάτωσις εις αυτήν γίνεται διά τῆς άληθοῦς και Όρθοδόξου πίστεως, και ως εκ τούτου εάν κάποιο μέλος εκπέσει εις αίρεσιν, εκπίπτει και του σώματος του Χριστου δηλαδή τῆς Έκκλησίας. Δι' αυτό προφανώς ο ιερός Κανών διδάσκει, ότι δέν ύφίσταται σχίσμα εις τήν Έκκλησία μέ τήν απομάκρυνσι από τους αίρετικά φρονούντας και πράττοντας.

Άν πάλι εκ του άντιθέτου, ένώ δηλαδή ο Έπίσκοπος δη-

μοσίως καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας κηρύττει αἵρεσιν κατεγνωσμένη, οἱ κληρικοί δέ καὶ οἱ λαϊκοὶ δέν ἀποτερίζονται ἀπὸ αὐτόν, (περιμένοντας προφανῶς τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου), τότε ἀποδεικνύομε ἐμπράκτως:

α. ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐπισκοποκεντρική καὶ ὄχι Χριστοκεντρική,

β. ὅτι ἡ ἐνσωμάτωσις εἰς αὐτὴν δέν γίνεται διὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀλλὰ διὰ τοῦ Ἐπισκόπου,

γ. ὅτι ἡ ἀποτειχίσις ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον διὰ λόγους πίστεως σημαίνει σχίσμα καὶ ὄχι ὀρθόδοξο ὁμολογία καί, κατὰ τὴν ὀρολογία τοῦ Κανόνος ἀπόδοσις *«τῆς προεπούσης τιμῆς τοῖς Ὀρθοδόξοις»*,

δ. ὅτι ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία δέν ἦταν ποτέ, οὔτε πρόκειται νὰ εἶναι, ἄσπιλος καὶ ἀμώμητος, ἀλλὰ ἦταν καὶ θὰ εἶναι ἐσπλωμένη καὶ βεβορβορωμένη, ἐφ' ὅσον πάντοτε ὑπῆρχαν καὶ θὰ ὑπάρχουν, εἰδικά στίς ἡμέρες μας, Ἐπίσκοποι αἵρετικοὶ μὴ καταδικασθέντες ὑπὸ Συνόδου καὶ

ε. ὅτι ἡ ὀρθόδοξος πίστις (ἡ Ὀρθοδοξία) εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου στὴν διάθεσιν καὶ στὴν διάκρισιν (μᾶλλον διάβρωσιν) τῶν Ἐπισκόπων καὶ δέν ἀποτελεῖ τὴν *«ἅπαξ παραδοθείση τοῖς ἀγίοις πίστει»* (Καθολ. ἐπιστ. Ἰούδα στιχ. 3). Δηλαδή κοντολογίς ἀνατρέπομε ὅλη τὴν ὀρθόδοξο Ἐκκλησιολογία καὶ πίστιν, ἂν παραμείνωμε ἐνσωματωμένοι σ' ἕνα τέτοιο Ἐπίσκοπον. Αὐτό, ὡς ἐκ περισσοῦ ἀναφέρομε ὅτι, εἶναι ἡ καρδιά καὶ ἡ ὅλη δομὴ καὶ ὑπαρξίς τοῦ Παπισμοῦ.

Γίνεται λοιπὸν φανερό ὅτι ὁ παρὼν Κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου δέν εἶναι ἕνας ἀπλὸς ἱερός Κανὼν (ὅπως θὰ καταδείξωμε στή συνέχεια συγκρίνοντάς τον μὲ ἄλλους), ὁ ὁποῖος δύναται ἄλλοτε νὰ τηρῆται καὶ ἄλλοτε νὰ μὴν τηρῆται· ἕνας Κανὼν, δηλαδή, πού παρέχει ἀπλῶς προτροπὴ καὶ δυνατότητα ἐφαρμογῆς καὶ δέν ἐπισημαίνει ἀνάγκη· ἀλλὰ εἶναι ἕνας ἱερός Κανὼν ὁ ὁποῖος μέσα σέ λίγες γραμμὲς καταγράφει μίαν ὀλόκληρον ὀρθόδοξον

Παράδοσι, ἐπισφραγισμένη με ἀγῶνες καί θυσίες ἀγίων καί Ὁμολογητῶν· ὀριοθετεῖ ἐπιπλέον τήν ὀρθόδοξον ὁδό, διασφαλίζει ἄσπιλο καί ἀμόλυντο τήν Ἐκκλησία καί ἀπαγορεύει εἰς τήν πίστι κάθε ἀνθρώπινη αὐθαιρεσία. Ὡς ἐκ τούτου γίνεται ἀντιληπτό ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν κινδυνεύει ἀπό τούς ἀποτειχιζομένους ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο, ἀλλά ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἐπίσκοπο καί φυσικά ἀπό ὅσους τόν ἀκολουθοῦν καί τόν ἀποδέχονται ὡς Ἐπίσκοπο, ἐνσωματωμένοι ἐκκλησιαστικά με αὐτόν.

Ἄλλο θέμα εἶναι, ἂν κάποιοι μετὰ τήν ἀποτείχισι δημιουργοῦν παρατάξεις καί «ἐκκλησίες», δηλαδή σχίσματα καί ἄλλο, ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ φόβου, νά προτιμοῦμε τήν πλήρη ἐνσωμάτωσί μας με τήν αἵρεσι διά μέσου τῆς ἀναγνωρίσεως καί μνημονεύσεως τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου. Καί σέ τελευταία ἀνάλυσι εἶναι προτιμώτερο τό σχίσμα ἀπό τήν αἵρεσι, διότι τό σχίσμα δημιουργεῖται ἐξαιτίας προσωπικῶν παθῶν καί ἀδυναμιῶν, ἐνῶ ἡ αἵρεσις εἶναι ἄλλο Εὐαγγέλιο, Ἐκκλησία προσωποπαγῆς καί θεμελιωμένη ὄχι στήν Πεντηκοστή καί στούς ἀγ. Ἀποστόλους, ἀλλά στήν αὐθαίρετη διδασκαλία καί ἐρμηνεῖα ἐκάστου, αἵρεσις ἡ ὅποια ὀδηγεῖ σέ ἄλλο Χριστό, τόν ἀντίχριστο καί δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν θεοποίησι τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς καί τῆς ἀπαιτήσεως τῆς ὑποταγῆς τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτήν.

Ὡς μικρότερο κακό κρίνει τό σχίσμα ἀπό τήν αἵρεσι καί ὁ ἅγ. Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης ἐρμηνεύοντας τόν Α' Κανόνα τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἀναφέρει τά ἑξῆς: «*Σχισματικοί δέ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὅπου διαφέρονται πρόν τήν καθολικήν Ἐκκλησίαν, ὄχι διά δόγματα πίστεως, ἀλλά διά κάποια ζητήματα ἐκκλησιαστικά καί εὐκολοϊάτρευτα. Αἰρετικοί δέ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ διαφορά παρευθύς ἢ ἀμέσως εἶναι περί τῆς εἰς Θεόν πίστεως, ἦτοι οἱ κατά τήν πίστιν καί τά δόγματα, χωρισμένοι ἀπό τούς Ὄρθοδόξους καί παντελῶς ἀπομεμακρυσμένοι*» (Πηδάλιον, σελ. 588).

Είναι λοιπόν άρμόδιο νά αναφέρωμε κάποιες σκέψεις διά τό σχίσμα, τό πώς συντελεῖται καί διατί ἀναφέρει ὁ παρών Κανών τελειώνοντας ὅτι, οἱ ἀποτεχισμένοι ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο πρό συνοδικῆς κρίσεως, ὄχι μόνο δέν κάνουν σχίσμα ἀλλά *«σχισμάτων καί μερισμῶν τήν Ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι»*.

Τό σχίσμα δύναται νά ἐννοηθῆ ὡς μία ἐκκλησιαστική ἐκτροπή, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὀρθόδοξος εἰς τήν πίστιν καί ὀρθοτομεῖ τόν λόγον τῆς ἀληθείας καί κάποιοι κληρικοί γιά προσωπικούς λόγους καί φερόμενοι ἐμπαθῶς δέν τόν ἀναγνωρίζουν, ἀλλά ἀποσχίζονται ἀπό αὐτόν, προβάλλοντας κάποια ἐκκλησιαστικά ζητήματα εἰς τά ὅποια πιθανόν αὐτός νά σφάλῃ. Αὐτή θά λέγαμε εἶναι ἡ κλασσική μορφή τοῦ σχίσματος, ἡ ὅποια βεβαίως θεωρεῖται μέγιστον ἀμάρτημα δι' αὐτούς πού ἀποσχίζονται ἀπό τόν ὀρθοτομοῦντα τόν λόγον τῆς ἀληθείας Ἐπίσκοπον· ὁ δέ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διά νά δείξῃ τό μέγεθος τοῦ κακοῦ ἀναφέρει ὅτι οὔτε τό αἷμα τοῦ μαρτυρίου δέν συγχωρεῖ αὐτόν πού θά τολμήσῃ νά δημιουργήσῃ σχίσμα στήν Ἐκκλησία. Λέγει ὁ ἅγιος: *«Οὐδέν οὕτως Ἐκκλησίαν δυνήσεται διαιρεῖ ὡς φιλαρχία· οὐδέν οὕτω παροξύνει τόν Θεόν, ὡς τό Ἐκκλησίαν διαιρεθῆναι. Κἄν μυρία ὦμεν ἐργασάμενοι καλά, τῶν τό σῶμα αὐτοῦ διατεμόντων οὐκ ἐλάττονα δώσομεν δίκην οἱ τό πλήρωμα κατατέμνοντες τό ἐκκλησιαστικόν... Ταῦτα μοι οὐχί πρὸς τούς ἄρχοντας εἴρηται μόνο, ἀλλά καί πρὸς τούς ἀρχομένους. Ἀνήρ δέ τις ἅγιος εἰπέ τι δοκοῦν εἶναι τολμηρόν, πλήν ἀλλ' ὅμως ἐφθέγγετο. Τί δέ τοῦτο ἐστίν; Οὐδέ μαρτυρίου αἷμα ταύτην δύνασθαι ἐξαλείφειν τήν ἀμαρτίαν ἔφησεν. Εἰπέ γάρ μοι, τίνος ἔνεκεν μαρτυρεῖς; οὐ διά τήν δόξαν τοῦ Χριστοῦ; Ὁ τοίνυν τήν ψυχὴν προέμενος ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ, πῶς τήν Ἐκκλησίαν πορθεῖς ὑπέρ ἧς τήν ψυχὴν προήκατο ὁ Χριστός»* (P.G. 62,85).

Εἶναι προφανές ὅτι ὁ ἅγιος ὁμιλεῖ καί συνταυτίζεται μέ

τό πρώτο τμήμα τοῦ παρόντος ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος καί τούς δύο προηγουμένους. Δηλαδή ἀναφέρεται εἰς ὅλα τὰ ἄλλα θέματα, διά τὰ ὅποια πιθανόν κάποιος νά ἀποσχισθῆ ἀπό τόν Ἐπίσκοπόν του, πλὴν τῶν θεμάτων τῆς πίστεως. Διά τὰ θέματα λοιπόν τῆς πίστεως ἔχουμε ἄλλην περίπτωσιν σχίσματος, ἡ ὅποια ἀναφέρεται εἰς τό δεύτερο τμήμα τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Κανόνος. Εἰς αὐτήν τήν περίπτωσιν ἡ ἀπόσχισις ἀπό τόν δημοσίως αἰρετικά φρονοῦντα καί πράττοντα Ἐπίσκοπο εἶναι ἐπιβεβλημένη διά τούς ἐξῆς λόγους:

1) Διά νά μήν συμμετέχωμε καί συνοδοιποροῦμε μέ τήν αἵρεσι διά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας μέ τόν Ἐπίσκοπο, ἔστω καί ἂν ἐμεῖς ἔχωμε ὀρθόδοξο φρόνημα. Διότι σύμφωνα μέ τόν ὅσ. Θεόδωρο τόν Στουδίτη «οἶον τό ἄρχον καί τό ἀρχόμενον πέφυκε γίνεσθαι» (P.G. 99, 1633D) καί «οἶα ἡ κεφαλή τοιοῦτον καί τό ὄλον σῶμα» (P.G. 99, 1556A).

2) Διότι ἡ ἐνότης εἰς τήν Ἐκκλησίαν δέν εἶναι προσωποπαγῆς, δηλ. ἐνότης κάποιων ἀνθρώπων, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί πιστεύουν, ἀλλά ἐνότης ἀληθοῦς πίστεως εἰς Χριστόν. Ὡς ἐκ τούτου διά νά ἀνήκω εἰς τήν Ἐκκλησία πρέπει ὄχι μόνο νά ἔχω ὀρθόδοξο πίστι, ἀλλά καί νά εἶμαι δι' αὐτῆς ἐνωμένος μέ ὅσους ἔχουν τήν ἴδια πίστι, καί στήν ἐποχή πού ζοῦμε, καί διαχρονικά. Αὐτή ἡ ἐνότης συντελεῖται διά τῆς ὁμολογίας καί τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπό τούς αἰρετικά φρονοῦντας καί πράττοντας.

3) Διότι διά τῆς ἀποσχίσεως ἀπό τούς αἰρετικούς συντηροῦμε καί διασώζομε τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ (τήν Ἐκκλησία) καθαρό καί ἀμόλυντο, ἐπειδή ἡ καθαρότης αὐτή πρωτίστως ἀναφέρεται εἰς τήν πίστι καί ὄχι εἰς τὰ προσωπικά ἀμαρτήματα ἐκάστου.

4) Διότι τέλος διά τῆς ἀποσχίσεως ἀπό τούς αἰρετικούς ἐπιτελοῦμε ἔμπρακτῃ ὁμολογία πίστεως, ἀκολουθοῦμε τήν ὁδό τοῦ διωγμοῦ τῆς πίστεως (δηλαδή ἐφ' ὅσον ἡ ὀρθόδοξος πίστις διώκεται, πρέπει νά διωχθοῦν καί οἱ

άντεχόμενοι αὐτῆς), δέν δημιουργοῦμε σχίσμα, ἐφ' ὅσον ἀποσχιζόμεθα ἀπό κάτι νεκρό καί σάπιο καί ἐπιπλέον θεραπεύομε τό σχίσμα, ἐφ' ὅσον παραμένομε διά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐνσωματωμένοι εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἀπό τήν ὁποία ἀποσχίσθησαν διά τῆς αἰρέσεως ὁ Ἐπίσκοπος καί οἱ ἀκολουθοῦντες ἐκκλησιαστικῶς αὐτόν.

Ἅλα αὐτά πού ἀναφέραμε, ἀποτελοῦν καί τήν πλήρη ἐρμηνεία καί κατανόησι τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, τό ὁποῖο διασαφηνίζει ἐπαρκῶς τόν λόγο γιά τόν ὁποῖο ὁ ἐν λόγῳ Κανών ἐπιτρέπει τήν ἀπόσχισι ἀπό τόν Ἐπίσκοπο πρό συνοδικῆς κρίσεως, καί ἐξηγεῖ γιατί ὀνομάζει τόν αἰρετικό ἐπίσκοπο *ψευδεπίσκοπο* καί *ψευδοδιδάσκαλο* πρό συνοδικῆς κρίσεως, γιατί ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀποσχιζόμενοι ἀπό τόν Ἐπίσκοπο δέν δημιουργοῦν σχίσμα εἰς τήν Ἐκκλησία, ἀλλά τήν προφυλάσσουν ἀπό τό σχίσμα, γιατί ἐπίσης ἀναφέρει ὅτι πρέπει να τιμῶνται ἀπό τούς Ὀρθοδόξους οἱ ἀποσχιζόμενοι ἀπό αὐτόν τόν Ἐπίσκοπο κλπ. Ἄν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου δέν κατανοήσωμε τό σχίσμα μέ τήν διπλή του μορφή, ἀφ' ἑνός μέν δύναται νά ἀποσχισθοῦμε, ὅταν δέν ὑπάρχουν οἱ κανονικές προϋποθέσεις, ἤ νά μήν ἀποσχισθοῦμε ἐκεῖ ὅπου ἐπιβάλλεται, ἀφ' ἑτέρου καί αὐτοί οἱ ἅγιοι θά εἶναι σέ μᾶς ἀκατανόητοι καί τρόπον τινά διπρόσωποι, ἐφ' ὅσον ἄλλοτε προτρέπουν μέ λόγια καί ἔργα τό σχίσμα καί ἄλλοτε τό ἀπαγορεύουν.

Διά νά γίνη δέ σαφές αὐτό θά χρησιμοποιήσωμε πάλι τήν διδασκαλία τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος, ὅπως καί προηγουμένως εἶχαμε ἀναφέρει, ἀπαγορεύει ὡς θανάσιμον ἀμάρτημα τό σχίσμα καί, μάλιστα, σημειώνει ὅτι οὔτε τό αἷμα τοῦ μαρτυρίου συγχωρεῖ αὐτήν τήν ἁμαρτία. Λέγει λοιπόν ὁ ἅγιος ὁμιλῶντας διά τούς αἰρετικούς ποιμένες: «...*Πῶς οὖν ὁ Παῦλος φησιν, πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καί ὑπέικετε; Ἄνωτέρῳ εἰπών, Ἵν ἀναθεωροῦντες τήν*

ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμῆσθε τὴν πίστιν, τότε εἶπε, Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε. Τί οὖν, φησὶν, ὅταν πονηρός ᾖ καὶ μὴ πειθώμεθα; πονηρός πῶς λέγεις; εἰ μὲν περὶ πίστεως ἔνεκεν, φεῦγε αὐτόν καὶ παραίτησαι, μὴ μόνον ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ἀλλὰ κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατιῶν· εἰ δέ βίου ἔνεκεν, μὴ περιεργάζου. Καὶ τοῦτο οὐκ οἴκοθεν λέγω τὸ ὑπόδειγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς» (P.G. 63, 231A).

Βλέπομε λοιπόν ἐδῶ τὸν ἴδιο ἅγιο νὰ εἶναι αὐστηρώτατος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀπομάκρυνσι ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς ποιμένες. Ὡς ἐκ τούτου γίνεται κατανοητὸ ὅτι, ἐκεῖ ὅπου δέν ὑφίσταται θέμα πίστεως, ἀπαγορεύεται τὸ σχίσμα καὶ εἶναι θανάσιμο ἀμάρτημα, ἐνῶ, ὅταν εἶναι αἰρετικός ὁ ποιμένας, ἢ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ αὐτόν εἶναι θέμα σωτηρίας καί, φυσικά τότε, δέν ὑφίσταται σχίσμα, ἐπειδὴ αὐτός ἔχει ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἔχει ἀλλάξει πορεία καὶ ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦν, ἀνήκουν καὶ αὐτοὶ στὴν ἴδια κατηγορία. Ἐδῶ ταυτίζεται ὁ ἅγιος μὲ τὸ δεῦτερο τμῆμα τοῦ ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καὶ δι' αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὴν ἄμεσο ἀπομάκρυνσι πρὸ συνοδικῆς κρίσεως ἀπὸ τὸν αἰρετικὸ ποιμένα.

Δι' αὐτὸ ἀναφέραμε ὅτι οἱ ἱεροὶ Κανόνες κατέγραψαν τὴν ἤδη ὑπάρχουσα καὶ βιουμένη κατάστασι καὶ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή καὶ ἂν δέν ὑπῆρχε ὁ ἐν λόγῳ Κανὼν, πάλι ἴδια θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ἡ στάσις τοῦ κάθε συνειδητοῦ ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ, ἔναντι τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου, διότι αὐτὸ ἀπαιτοῦσε ἀνέκαθεν ἡ ὀρθόδοξος Παράδοσις. Ἄλλο θέμα εἶναι ἂν ἐμεῖς σήμερα ὑποβιάσαμε τὰ θέματα τῆς πίστεως στὴ θέσι τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων ἢ καὶ ἀκόμη χαμηλότερα, καὶ ἔτσι θεωροῦμε σχίσμα κάθε ἀπομάκρυνσι ἀπὸ τὸν αἰρετικὸ Ἐπίσκοπο.

Ἡ τελευταία πρότασις τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος «*ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν Ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσα-*

σθαι» μᾶς δίδει τήν πνευματικήν διάστασι τοῦ σχίσματος, ὅταν δηλαδή ὑπάρχει αἵρεσις κηρυττομένη δημοσίως ἐπ' Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ὁ ἱερός Κανὼν ἀναφέρει σαφέστατα ὅτι σχίσμα δημιουργοῦν οἱ ἀφιστάμενοι τῆς ἀληθείας, ἐνῶ οἱ ἀπομακρυνόμενοι ἀπό αὐτούς ἀπαλλάσσουν τήν Ἐκκλησία ἀπό τό σχίσμα. Πῶς ὅμως τήν ἀπαλλάσσουν; Διά νά γίνη κατανοητό αὐτό, πρέπει νά ἰδοῦμε τήν Ἐκκλησία καί τό σχίσμα ὄχι χρονικά, ἀλλά διαχρονικά.

Ἐφ' ὅσον, ὅπως προαναφέραμε, ἡ Ἐκκλησία εἶναι Χριστοκεντρική καί ὀριοθετεῖται μέ βᾶσι τήν ὀρθόδοξο πίστι, ὅσοι κατά καιρούς ἐξέπεσαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καί ἐξετράπησαν σέ αἱρέσεις, ἀπεσχίσθησαν καί ἀπό τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐξαιτίας καί μόνον τῆς ἐκπτώσεώς των ἀπό τήν πίστι, χωρίς συνοδικές κρίσεις καί ἀποφάσεις. Ὅσοι ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ἐκράτησαν καί διεφύλαξαν τήν ὀρθόδοξο πίστι καί ἀπεμακρύνθησαν διά τῆς ἀποτειχίσεως ἀπό τούς αἰρετικούς, αὐτοί διαχρονικά ἀνήκουν εἰς τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί αὐτοί ἔγιναν αἰτία νά συνεχίση νά ὑπάρχη ἡ Ἐκκλησία «ρυομένη» ἀπό τά σχίσματα, τά ὁποῖα εἶναι ἡ ἀπόσχισις διά τῆς αἰρέσεως ἀπό τήν ὀρθόδοξο πίστι.

Αὐτό μᾶς τό ἐρμηνεύει θαυμάσια ὁ ὁσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης σέ ἐπιστολή του στόν μοναχό Βασίλειο. Λέγει ὁ ὁσιος τά ἑξῆς: «...Τό γάρ μή ἔχειν σπῖλον ἢ ρυτίδα (ἡ Ἐκκλησία), ἵνα καί πάλιν εἴπωμεν, οὕτω νοεῖτω· τό μή προσιεμένην τά τε ἀσεβῆ δόγματα καί τά ἀκανόνιστα ἐγχειρήματα. Οὐ μὴν ἀλλά καί τά ἐν τοῖς αὐτουργοῦσι τά ἀπηγορευμένα συμφρονήματα, ὡς πού φησιν ὁ θεῖος Βασίλειος· πρὸς ἅ Παῦλος ὁ μέγας, οὐδέ συνεστιᾶσθαι τοῖς τοιούτοις παραχωρεῖ. Ἐπεὶ ἀπό τῶν ἀποστόλων καί κατόπιν, πολλαχῶς πολλαί αἱρέσεις προσερράγησαν αὐτῇ· καί ρυπάσματα ἄθεσμα καί ἀκανόνιστα ἐπεπόλασαν, ὥσπερ καί τό νῦν· (ἐννοεῖται ἡ μοιχειανική αἵρεσις) ἀλλά μὴν αὐτῇ τῶ προειρημένῳ τρόπῳ ἄσχιτος καί ἀμώμητος διαμεμένηκε, καί διαμενεῖ

ἕως τοῦ αἰῶνος, ὑπεξαιρουμένων καὶ ἀποπεμπομένων ἀπ' αὐτῆς τῶν κακῶς φρονησάντων ἢ πραξάντων ὡσπερ ἐξ ἀσείστου καὶ παραλίου πέτρας τὰ προσρήσσοντα κύματα» (Φατοῦρος 28, 123,79 καὶ P.G. 99, 1001D).

Δέν θά ὑπῆρχε ἴσως ὠραιότερη εἰκόνα διὰ νά ἀποτυπώσῃ ὁ ὄσιος αὐτῆ τὴν μεγάλη ἀλήθεια, ἡ παράλιος δηλαδή πέτρα (Ἐκκλησία) καὶ τὰ ἀφρίζοντα κύματα (οἱ αἱρέσεις). Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν, ἀναφέρει, παραμένει ἄσχιστος καὶ ἀμώμητος καὶ θά διαμένῃ αἰωνίως ἔτσι, ἐπειδὴ ἀποπέμπονται πάραυτα ἀπὸ αὐτὴν οἱ κακῶς φρονοῦντες καὶ πράττοντες κατὰ τὴν πίστιν, ὅπως ἀκριβῶς ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν παράλιο πέτρα τὰ ἀφρίζοντα κύματα. Αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀποτείχισις ἀπὸ τὸν δημοσίως κηρύττοντα αἵρεσιν, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποφυγὴ τοῦ σχίσματος, αὐτὴ εἶναι ἡ ἐνότης τῆς πίστεως καὶ ἡ διατήρησις τοῦ ἀσπίλου καὶ ἀμώμου τῆς Ἐκκλησίας. Κατανοεῖ λοιπόν κάποιος ὅτι διὰ τὰ θέματα τῆς πίστεως ἐνεργοῦμε ἐμπειρικά, προκειμένου νά διατηρήσωμε τό ἄσπιλο καὶ ἀμώμητο τῆς Ἐκκλησίας καὶ νά διατηρηθοῦμε καὶ ἐμεῖς ἐνσωματωμένοι εἰς αὐτήν.

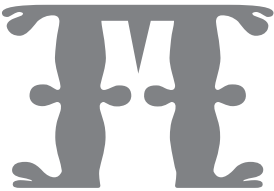
Ἦλα αὐτά ὅμως πρέπει νά τὰ καταδείξωμε ἐν συνεχείᾳ μέσα στὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ κάνωμε ἓνα συσχετισμὸ καὶ μία σύγκρισι τοῦ παρόντος Κανόνος μέ ἄλλους διὰ νά δείξωμε τὴν ὑποχρεωτικὴ ἐφαρμογὴ του στὴν Ἐκκλησία καὶ ὄχι τὴν προαιρετικὴ (δυνητικὴ).

Β΄.

Ἡ σύγκρισις τοῦ 15^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου μέ ἄλλους καί ἡ ἐκ ταύτης ὑποχρεωτική ἐφαρμογή του.

ρέπει κατ' ἀρχάς νά διαιρέσωμε τούς
ιερούς Κανόνες σέ δύο κατηγορίες.
Τούς δογματικούς κατά πρῶτον καί
τούς ἐκκλησιαστικούς, πνευματι-
κούς καί διοικητικούς κατά δεύτερον.

Οἱ μέν δογματικοί ιεροί Κανόνες ἐθεσπίσθησαν ἐξ αἰτίας
τῶν κατά καιρούς ἀναφυσισῶν αἱρέσεων, ἀσχολοῦνται μέ
τά θέματα τῆς πίστεως, μέ τήν στάσιν τῶν Ὁρθοδόξων
ἐναντι τῶν αἱρετικῶν καί μέ τίς ποινές πού ὑφίστανται
αὐτοί πού ἐνδίδουν στά θέματα τῆς πίστεως.

Οἱ δεύτεροι ἀσχολοῦνται μέ διάφορα ἐκκλησιαστικά
θέματα, διοικητικά, ὅπως δικαιοδοσίες τῶν Ἐπισκόπων ἐν
σχέσει μέ τούς ἄλλους Ἐπισκόπους, διαχειρίσεως κλπ. καί
διάφορα πνευματικά θέματα, ὅπως κωλύματα ἱερωσύνης,
ποινές γιά διάφορες ἀμαρτίες, καθήκοντα νηστείας, προ-
σευχῆς, ἐκκλησιασμοῦ κλπ.

Εἶναι φανερό ὡς ἐκ τούτου ὅτι δέν ἔχουν ὅλοι οἱ ἱεροὶ Κανόνες τήν ἴδια βαρύτητα, οὔτε ἀπαιτεῖται ἡ αὐστηρή τήρησις των ἐξ ἴσου σέ ὅλους, ἀλλά διά μέν τούς δογματικούς ἀπαιτεῖται ἡ αὐστηρά τήρησις των, ἐπειδή αὐτοὶ περιφρουροῦν τήν πίστιν, ὡς πρός τούς ὑπολοίπους ὁμως συμβαίνει, πολλοὶ ἀπό αὐτούς σήμερα νά μὴν τηροῦνται, εἴτε λόγω ἀλλαγῆς τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ἐκκλησίας (π.χ. οἱ Ἐπισκοπές πού ὑπήγοντο στόν Μητροπολίτη καί ἡ περί αὐτόν Σύνοδος, οἱ Χωρεπίσκοποι), εἴτε λόγω χλιαρότητος τῶν ἡθῶν καί τῆς πνευματικότητος τῶν Χριστιανῶν, ὅπως οἱ Κανόνες πού προσδιώριζον τούς τόπους τῶν μετανοούτων καί ἔπρεπε ἀναλόγως τῆς ἀμαρτίας νά στέκεται ἐκεῖ ὁ μετανοῶν, ἢ οἱ Κανόνες πού ὁμιλοῦν διά τήν συνεχή προσέλευσι στήν Θεία Κοινωνία καί τήν δημοσία ἀναφορά τοῦ λόγου ἀποχῆς ἀπό κάποιον καί ἄλλοι πολλοί.

Ἐπειδή λοιπόν στήν δεύτερη κατηγορία εὐρίσκονται πολλοὶ ἱεροὶ Κανόνες, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῶν πραγμάτων καί τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας δέν τηροῦνται, αὐτό δέν σημαίνει ὅτι δύναται ὁ κάθε Ἐπίσκοπος ἢ κληρικός νά καταργῆ αὐθαιρέτως κάποιους ἱερούς Κανόνες, ὅπως π.χ. αὐτούς πού ἀναφέρονται στά κωλύματα τῆς ἱερωσύνης, στό μεταθετό τῶν Ἐπισκόπων κλπ. ἢ τό χειρότερο νά θεσπίζη ἄλλους Κανόνες καί μάλιστα ἀντιθέτους στήν ἀγ. Γραφή καί τήν ὅλη διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἡ ἀθρόα ἔκδοσις τῶν διαζυγίων, ἡ διαδικασία ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων, ἡ ἐκκλησιαστική δικαστική ἀσυδοσία, οἱ ὑπερεξουσίαι τῶν Ἐπισκόπων κλπ.

Πρέπει νά ἀναφερθῆ ὅτι σήμερα πολλοὶ ἱεροὶ Κανόνες πού δέν τηροῦνται μᾶς εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητοι στό Πηδάλιο, διότι μᾶς ὑποδεικνύουν τό μέγεθος καί τόν βαθμό τῆς ἀπομακρύνσεώς μας ἀπό τήν ὀρθόδοξο Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ὁδό τῆς ἐπιαναφορᾶς μας εἰς αὐτήν, καθῶς ἐπίσης καί τό ὅτι δέν πρέπει νά ἀναζητοῦμε ἄλλες

αἰτίες διὰ τὸ σημερινὸ ἐκκλησιαστικὸ μας κατάντημα, ἀλλὰ νὰ ἐστιάζωμε τὸ γεγονός εἰς τὴν ἀπομάκρυνσι ἀπὸ ὅσα ἐθέσπισαν συνοδικῶς οἱ Πατέρες.

Εἰς τὸ θέμα τῶν ἱερῶν Κανόνων ἡ ὁδὸς πού ἀκολουθεῖται σήμερα στὴν Ἐκκλησία εἶναι περίπου ἡ ἴδια μέ αὐτὴν πού ἀκολούθησε ὁ Παπισμὸς μετὰ τὸ σχίσμα. Οἱ Πάπες δέ κατὰ τὴν δευτέρη χιλιετία κατήργησαν ἐπισήμως τοὺς ἱερούς Κανόνες τῶν Πατέρων καὶ ἐθέσπισαν ἄλλους κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ κατὰ τὴν ὁδὸ τὴν ὁποία ἐχάραξαν, ἐνῶ ἐμεῖς εἰς τὴν Ὁρθοδοξία ἀφήσαμε ἤδη τὴν αὐστηρὴν προσήλωσί μας στοὺς πατρῶους θεσμούς, ἀκυρώσαμε καὶ ἀδρανοποιήσαμε ἐκ τῶν πραγμάτων ὅσους ἱερούς Κανόνες μᾶς ἐδυσκόλευαν, ἐδημιουργήσαμε εἰς τὴν πρᾶξι ἄλλο Κανονικὸ δίκαιο καὶ ἄλλο Πηδάλιο καὶ τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι ὅλα αὐτὰ συντελέσθησαν χωρὶς ἐξωτερικὰ νὰ φαίνεται ἡ παραμικρὰ ἀλλαγὴ. Δηλαδή ἔχομε τὸ ἴδιο Πηδάλιο, τὸ ὁποῖο ὑπάρχει καὶ κυκλοφορεῖ παντοῦ, ἀναφερόμεθα περιστασιακὰ εἰς αὐτό, τὸ ἐφαρμόζομε καὶ μάλιστα μέ αὐστηρότητα στοὺς κατωτέρους καὶ ἀντιδρῶντας, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τὸ Πηδάλιο σήμερα, κυρίως οἱ Ἐπίσκοποι, τὸ ἔχουν ἀλλάξει καὶ κράτησαν ἀπὸ αὐτὸ μόνο ὅ,τι κατοχυρώνει τὴν θέσι των καὶ τὸ ἀξίωμά των καὶ ἐπιπλέον, ἔχουν ἀναγάγει σέ ἰσχύ ἱερῶν Κανόνων ὅ,τι αὐτοὶ σήμερα θεσπίζουν καὶ νομοθετοῦν εἴτε διὰ τῶν λόγων εἴτε διὰ τῶν ἔργων των, ὅπως τὴν αὐτοκρατορικὴ των συμπεριφορὰ καὶ διαβίωσι, τὴν συμπόρευσι μέ τὸν κόσμον καὶ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία, τὴ συνοδοιοπορία καὶ συνῦπαρξι μέ ὅλες τίς θρησκευεῖες, αἰρέσεις, ιδέες καὶ φιλοσοφίες κλπ.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἴσως νὰ ἦταν κάπως ἀνεκτὰ ἐν σχέσει καὶ μέ τὴν ὅλη σημερινὴ πνευματικὴ κατάστασι τῶν Ὁρθοδόξων, ἂν δέν κατῶρθωνε ὁ διάβολος νὰ παρασύρη τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἄρχοντες καὶ στὴν ἀθέτησι τῶν δογματικῶν ἱερῶν Κανόνων. Ἐδῶ τὸ κέρδος τοῦ διαβόλου

εἶναι πολύ μεγαλύτερο, διότι ὅπως ἀναφέραμε οἱ δογματικοὶ ἱεροὶ Κανόνες περιφρουροῦν τὴν ὀρθόδοξο πίστι, ἄνευ τῆς ὁποίας δέν ὑφίσταται κἄν Ἐκκλησία. Κατ' αὐτόν λοιπόν τόν τρόπο καί ἀθετῶντας πλῆθος ἱερῶν Κανόνων καί μάλιστα δογματικῶν, οἱ Ἐπίσκοποι σήμερα συναγελάζονται καί συνεργάζονται σέ ἐκκλησιαστικό ἐπίπεδο μέ ὅλες τίς αἱρέσεις στό λεγόμενο ΠΣΕ, συμπροσεύχονται σέ ὀρθοδόξους καί αἰρετικούς ναούς μέ τούς αἰρετικούς ὄλων τῶν ἀποχρώσεων, ὑπογράφουν κοινές δηλώσεις, ἀλληλοαναγνωρίζονται ὡς ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, ἀναγνωρίζουν ὡς ἔγκυρα τά μυστήρια καί τὴν ἱερωσύνη τῶν αἰρετικῶν καί μέ ἓνα λόγο συμμετέχουν πρωταγωνιστικῶς εἰς τόν χορόν τῆς Νέας Ἐποχῆς, τοῦ ὁποίου μαέστρος καί ἐμπνευστής εἶναι ὁ ἴδιος ὁ διάβολος. Ὅλα αὐτά τά ὁποῖα χαρακτηρίζονται ὡς ἀποστασία καί προδοσία τῆς πίστεως τά ὑφίστανται οἱ Ὄρθόδοξοι ἐξ αἰτίας τῆς ἀθετήσεως καί καταπατήσεως τῶν δογματικῶν ἱερῶν Κανόνων. Καί ἐδῶ συμβαίνει αὐτό πού πολλές φορές ἀκούγαμε στό ἅγ. Ὅρος, ὅτι δηλαδή οἱ Κανόνες ὅταν δέν τηροῦνται βγάζουν μάτια.

Ἐρχόμενοι, μετά ἀπό ὅσα ἀνεφέρθησαν ὡς προλογικά, εἰς τόν ΙΕ' ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου πρέπει νά ἀναφέρωμε ὅτι αὐτός ἀνήκει στους δογματικούς Κανόνες, τουλάχιστον κατά τό δεύτερο τμήμα του. Οἱ δύο προηγούμενοι καί τό πρῶτο τμήμα τοῦ παρόντος δύνανται νά χαρακτηρισθοῦν ὅτι ἔχουν ἐκκλησιαστικό περιεχόμενο καί ὅτι ἀσχολοῦνται μέ ἐσωτερικά θέματα τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον ἀναφέρονται στήν μνημόνευσι τοῦ Ἐπισκόπου καί στήν πρό συνοδικῆς κρίσεως διακοπή τῆς ἐξαιτίας προσωπικῶν σφαλμάτων τοῦ Ἐπισκόπου. Τό δεύτερο ὅμως τμήμα τοῦ ἐν λόγω Κανόνος ἔχει δογματικό περιεχόμενο, ἐπειδή ὁμιλεῖ διά τὴν διακοπή τῆς μνημονεύσεως τοῦ Ἐπισκόπου πρό συνοδικῆς κρίσεως, ἐφ' ὅσον αὐτός κηρύττει «*γυμνή*

τῆ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας» αἶρεσι «κατεγνωσμένη παρά τῶν ἁγίων Συνόδων ἢ Πατέρων».

Τό ὅτι τό δεύτερο αὐτό τμήμα ἀσχολεῖται καθαρά μέ τά θέματα τῆς πίστεως φαίνεται καί ἀπό τήν κατάληξί του. Ἐνῶ δηλαδή οἱ δύο προηγούμενοι Κανόνες καί τό πρῶτο τμήμα τοῦ παρόντος καθαιροῦσαν τοὺς κληρικούς καί ἀφώριζαν τοὺς μοναχοὺς καί λαϊκοὺς πού διέκοπτον τήν μνημόνευσι τοῦ Ἐπισκόπου πρό συνοδικῆς κρίσεως, τό δεύτερο αὐτό τμήμα διά τήν ἴδια πρᾶξι τῆς διακοπῆς δηλαδή τῆς μνημονεύσεως πρό συνοδικῆς κρίσεως, ὄχι μόνο δέν τιμωρεῖ τοὺς ἀποτεριχιζομένους διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, ἀλλά καί ἀπαιτεῖ τιμή καί ἔπαινο ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τοὺς οὕτω πρᾶττοντας. Ἐκ τούτου γίνεται ἀντιληπτό ὅτι τό δεύτερο αὐτό τμήμα ἔχει καθαρά δογματικό περιεχόμενο καί σκοπό τήν περιφρούρησι τῆς πίστεως. Ὡς ἐκ περισσοῦ ἀναφέρομε καί τήν ὑπαρξιν τοῦ σχίσματος, τό ὁποῖον ἐπικαλοῦνται οἱ δύο προηγούμενοι ἱεροί Κανόνες καί τό πρῶτο τμήμα τοῦ παρόντος, ἐνῶ τό δεύτερο διά τήν ἴδια πάντα πρᾶξι τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως, ἀναφέρει ὄχι ἀπλῶς ὅτι δέν ὑπάρχει σχίσμα στήν Ἐκκλησία, ἀλλά ὁμιλεῖ καθαρά διά τήν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θεραπείαν τοῦ σχίσματος.

Οὕτως λοιπόν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, καί ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ παρών Κανὼν κατά τό δευτερό του τμήμα εἶναι καθαρά δογματικός, δέν θά ἔπρεπε κἄν νά ἐμφιλοχωρήσῃ μέσα μας ἡ σκέψις ὅτι εἶναι δυνατόν νά μήν εἶναι συγχρόνως ὁ ἐν λόγῳ ἱερός Κανὼν ὑποχρεωτικός δι' ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους. Καί τοῦτο διότι ὁ Κανὼν αὐτός ὑπερασπίζεται τήν πίστι διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως καί νομίζω πῶς δέν θά ἔχη κανεῖς ἀντίρρησι, ὅτι ἡ ὑπεράσπισις τῆς πίστεως εἶναι σέ ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους ὑποχρεωτική καί ὄχι δυναμική.

Ἄν ὅμως, παρά ταῦτα, θεωρήσωμε δυναμικό τόν Κανόνα,

τότε ανοίγομε νομίμως τήν κερκόπορτα (μᾶλλον τήν πλατεῖα πύλη) ἡ ὁποία προφανῶς ὀδηγεῖ εἰς τήν «*εὐρύχωρον ὁδόν τήν ἀπάγουσαν εἰς τήν ἀπάλειαν*» (Ματθ. 7,13). Ὁ λόγος εἶναι ἀπλός. Ἄν δηλαδή, ἐκλάβωμε τόν Κανόνα ὡς δυνητικό, ὅλοι θά προτιμήσουν τόν εὐκόλο δρόμο καί τήν εὐκόλη λύσι, ἡ ὁποία, στήν προκειμένη περίπτωσι, εἶναι ἡ ὑποταγή στόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο, ἡ ἀναμονή καί ἡ ἀπραξία, ὁ ἐφησυχασμός καί ἡ ἀνάθεσις τοῦ προβλήματος διά τῆς προσευχῆς εἰς τόν Θεόν. Ἐφ' ὅσον εἶναι δυνητικός ὁ Κανών, γιατί ὁ κάθε ὀρθόδοξος νά κάνη ἐπανάστασι, νά τά βάλῃ μέ τήν ἐκκλησιαστική ἐξουσία, ἡ ὁποία ἔχει συνεργό καί τήν πολιτική, νά διωχθῇ καί νά ἐπιτιμηθῇ διά τήν ἀνταρσία του, νά θεωρηθῇ ἀπό τούς πολλούς ἐκτός Ἐκκλησίας καί νά κατηγορηθῇ ἀκόμη καί ἀπό τούς συνειδητούς ἀλλά κατευθυνόμενους Ὀρθόδοξους; Ἐφ' ὅσον, τέλος, εἶναι δυνητικός ὁ Κανών, ἡ ὁδός τῆς ὑποταγῆς στόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο φαίνεται ἀσφαλεστέρα, διότι δι' αὐτῆς, ὅπως λέγεται, ἀποφεύγονται τά σχίσματα καί διασφαλίζεται ἡ ἐνότης στήν Ἐκκλησία.

Εἶναι εὐκόλο νά κατανοήσῃ ἕκαστος ὅτι, τό νά ἐκκληφθῇ ὡς δυνητικός ὁ παρών Κανών, ἐξυπηρετεῖ τά μέγιστα τούς αἰρετικούς ἐπισκόπους, καθώς ἐπίσης καί τούς χλιαρούς καί ἀδιάφορους καί δειλούς Ὀρθοδόξους. Διότι οἱ μὲν πρῶτοι διατηροῦν τήν ποθητή τους ἐνότητα, ἡ ὁποία ἔχει κέντρο καί ἄξονα τόν ἑαυτόν των καί οἱ δεύτεροι ἀπαλλάσσουν τήν συνειδησί των ἀπό τίς τύψεις καί τίς εὐθύνες διά τούς ἀγῶνες πού θά ἔπρεπε νά κάνουν, ἄν ὁ Κανών αὐτός δέν ἦτο δυνητικός.

Δημιουργεῖται ἐπίσης εὐλόγως καί ἡ ἀπορία, διατί ὁ ἱερός αὐτός Κανών νά εἶναι δυνητικός κατά τό δευτέρον του ἡμισυ καί νά μὴν εἶναι δυνητικός ὁλόκληρος καί, ἐπί πλέον, διατί νά μὴν εἶναι δυνητικοί καί οἱ δύο προηγούμενοι, οἱ ὁποῖοι, ὅπως προαναφέραμε, ἔχουν ἐκκλησιαστικό χαρακτήρα. Δηλαδή θεωρήσαμε δυνητικό τό δογματικό

τμήμα τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος, τό ὁποῖο κατοχυρώνει καί ὑπερασπίζεται τήν πίστι, καί θεωροῦμε ὑποχρεωτικό ὄτι ἐξυπηρετεῖ σήμερα τίς ὑπερεξουσίες τῶν Ἐπισκόπων. Δι' αὐτό ἴσως σήμερα καταντήσαμε νά ὑπερασπιζόμεθα τήν πίστι, ὅπως θά ὑπερασπιζόμεθα ἕναν οἰονδήποτε ἐκκλησιαστικό ἢ διοικητικό θεσμό.

Πρέπει εἰς τό σημεῖο αὐτό νά συγκρίνωμε τόν παρόντα ἱερό Κανόνα μέ ἄλλους, διά νά κατανοήσωμε κάπως τό πνεῦμα τῶν Κανόνων καί νά διαπιστώσωμε ὅτι οἱ Κανόνες εἶναι σαφεῖς καί δέν ἀφήνουν περιθώρια ἐλευθέρας ἐπιλογῆς κάποιου, παρά μόνο ἂν αὐτό, οἱ ἴδιοι οἱ Κανόνες τό ἀναφέρουν.

Θά ἀναφερθοῦμε κατ' ἀρχάς στόν σύστοιχο μέ αὐτόν, δηλαδή τόν ΛΑ' (31^ο) ἱερό Κανόνα τῶν ἁγ. Ἀποστόλων. Αὐτός ἀναφέρει τά ἑξῆς: *«Εἴ τις καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, χωρίς συναγάγει, καί θυσιαστήριον ἕτερον πῆξει, μηδέν κατεγνωκῶς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καί δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω, ὡς φίλαρχος. Τύραννος γάρ ἐστίν ὡσαύτως δέ καί οἱ λοιποὶ κληρικοί, καί ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται, οἱ δέ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν. Ταῦτα δέ μετὰ μίαν καί δευτέραν, καί τρίτην παράκλησιν τοῦ Ἐπισκόπου, γινέσθω».*

Ὁ Κανὼν αὐτός καθαιρεῖ τοὺς κληρικούς καί ἀφορίζει τοὺς λαϊκούς, οἱ ὁποῖοι θά κάνουν παρασυναγωγή, δηλαδή χωρίς τήν ἄδεια τοῦ Ἐπισκόπου θά κτίσουν Ἐκκλησία καί θά συγκεντρώνονται ἐκεῖ διά νά ἐπιτελοῦν τίς λατρευτικές των συνάξεις. Ἡ προϋπόθεσις πού ἀναφέρει ὁ Κανὼν διά νά εἶναι ἡ σύναξις ὄντως παρασυναγωγή καί συνεπῶς ἐφάμαρτος, εἶναι *«μηδέν κατεγνωκῶς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καί δικαιοσύνῃ»*, δηλαδή, ὅπως ἐρμηνεύει ὁ ἅγ. Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης, *«χωρίς νά γνωρίζῃ αὐτόν πῶς σφάλλει φανερά ἢ εἰς τήν εὐσέβεια ἢ εἰς τήν δικαιοσύνη, ταυτὸν εἰπεῖν, χωρίς νά γνωρίσῃ αὐτόν πῶς εἶναι φανερά ἢ αἰρετικός ἢ ἄδικος».*

Ἡ διάταξις τοῦ λόγου δεικνύει ὅτι οἱ ἅγ. Ἀπόστολοι

θέλουν νά μιλήσουν διά τήν παρασυναγωγή καί τήν φατρία καί δι' αὐτό ξεχωρίζουν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τά θέματα τῆς πίστεως καί τῆς δικαιοσύνης, τά μόνα δηλαδή θέματα διά τά ὅποια χρειάζεται ἄλλη ἀντιμετώπισις. Ἄρα λοιπόν, ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπό τόν Ἐπίσκοπο κληρικῶν καί λαϊκῶν διά θέματα πίστεως καί δικαιοσύνης, σημαίνει ὅτι αὐτοί δέν συγκροτοῦν παρασυναγωγή ἢ φατρία, ἀλλά ὁ Ἐπίσκοπος εὐρίσκεται σέ κατάστασι παρασυναγωγῆς, δηλαδή ἀποκομμένος ἀπό τήν πίστι, ἡ ὅποια μᾶς ἐνσωματώνει εἰς τήν Ἐκκλησία. Διότι δέν εἶναι δυνατόν καί ὁ Ἐπίσκοπος καί οἱ ἀποκομμένοι κληρικοί καί λαϊκοί νά εὐρίσκωνται εἰς τήν Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει στήν μία πλευρά αἵρεσις.

Τό ὅτι ὁ παρῶν ἱερός Κανὼν στά θέματα τῆς πίστεως ἐντάσσει καί τά θέματα τῆς δικαιοσύνης, δεικνύει ἀφ' ἐνός μὲν ὅτι ὁ ἄδικος Ἐπίσκοπος εἶναι στήν ἴδια κατηγορία μέ τόν αἰρετικό, ἀφ' ἑτέρου δέ ὅτι ὁ Κανὼν αὐτός τῶν ἀγ. Ἀποστόλων εἶναι αὐστηρότερος ἀπό τόν ὑπό ἐξέτασι ΙΕ' τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Εἶναι ἄλλο θέμα ἂν ἐμεῖς σήμερα, ὡς ἄνθρωποι τῶν ἐσχάτων καιρῶν, ἀμελεῖς, ράθυμοι καί βολεμένοι, ἀδιαφοροῦμε ὄχι μόνο διά τήν δικαιοσύνη, ἀλλά καί δι' αὐτήν τήν πίστι, ἡ ὅποια εἶναι ἡ καρδιά τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἀγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἰς αὐτό τό θέμα μᾶς διδάσκει λέγοντας, ὅτι ἂν ἐπιμελούμεθα νά διορθώσωμε τά μικρά δέν θά πέφταμε στά μεγάλα: *«Αὐτό μὲν οὖν τοῦτό ἐστι τό πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, τό μή καί ὑπέρ τῶν μικρῶν τούτων ἀγανακτεῖν. Διά τοῦτο τά μείζονα τῶν ἀμαρτημάτων ἐπεισῆλθεν, ὅτι τά ἐλάττονα τῆς προσηκούσης οὐ τυγχάνει διορθώσεως»* (Ἵπόμνημα εἰς τήν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν, Κεφ. Α' P.G. 61, 623). Εἶναι φυσικό δέ νά ἐξετάζεται, ἀπό ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, πρωτίστως ὁ Ἐπίσκοπος ὡς πρὸς τήν πίστιν του καί τήν δικαιοσύνη, διότι αὐτός τίθεται εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ καί αὐτός διδάσκει καί ὁδηγεῖ ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Τό ὅτι, τέλος, καί εἰς τόν παρόντα ἀποστολικόν Κανόνα τά θέματα τῆς πίστεως καί τῆς δικαιοσύνης τίθενται ὡς ἐξαιρέσεις, κατὰ τήν ὁποία ὁ ἀποτεριχίζομενος δέν δημιουργεῖ παρασυναγωγή ἢ φατρία, δεικνύει ὅτι εἰς αὐτές τίς περιπτώσεις ἡ ἐκκλησιαστική ἀπομάκρυνσις ἀπό ἓνα τέτοιο Ἐπίσκοπο εἶναι δεδηλωμένη, αὐτονόητος καί φυσική καί οὐδεμία ὑπόνοια δυνητικῆς ἐρμηνείας δύναται νά ὑπάρξῃ. Δηλαδή, ἀπό ἓνα φανερό καί δεδηλωμένο αἰρετικό, εἶναι φυσικό κάθε Ὁρθόδοξος νά ἀπομακρυνθῇ, ὄχι μόνον ἄν εἶναι Ἐπίσκοπος, ἀλλά καί ἄγγελος ἀπό τόν οὐρανό, κατὰ τήν ἀγιογραφική ἔκφρασι.

Ἄν πάλι, ἡ ἀπόφασις τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπό αὐτόν τόν Ἐπίσκοπο ἐπαφίετο εἰς τήν διάθεσι τοῦ καθενός, θά ἔπρεπε ἀφ' ἑνός μὲν νά ἀναφέρεται ὅτι δύνασαι νά ἐνεργήσης οὕτως ἢ ἄλλως, (δηλαδή νά ἀπομακρυνθῆς ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, ἢ νά ἀναμένῃς τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου), ἀφ' ἑτέρου δέν θά ἔπρεπε νά ἀναφέρεται ὡς ἐξαιρέσεις εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς Κανόνες, τήν στιγμήν πού δέν ἦτο ξεκάθαρη εἰς αὐτήν τήν ἐξαιρέσι ἡ στάσις τῶν Ὁρθοδόξων. Διότι τί ἐξαιρέσι ἐπισημαίνει ὁ Κανών, στήν ὁποία δέν γνωστοποιεῖ τήν γραμμή καί τήν στάσι ἐκάστου κατ' αὐτήν; Τό ὅτι εἰς τόν παρόντα ἀποστολικό Κανόνα ἀναφέρονται καί τά θέματα τῆς δικαιοσύνης, σημαίνει ὅτι διὰ τά θέματα τῆς πίστεως πρέπει νά εἶναι πολύ αὐστηρότεροι οἱ Ὁρθόδοξοι.

Θά ἀναφερθοῦμε ἐν συνεχείᾳ εἰς ἓναν ἄλλο ἱερό Κανόνα διὰ νά ἰδοῦμε τό θέμα τῆς ἀκριβείας καί τῆς οἰκονομίας καί νά συνειδητοποιήσωμε ὅτι, αὐτοῖ οἱ δύο τρόποι διαποιμάνσεως καί ἐνεργείας καταγράφονται εἰς τοὺς Κανόνες καί μάλιστα ἐπακριβῶς, κάθε φορά πού ὑφίσταται τέτοιο πρόβλημα. Πρόκειται διὰ τόν Α' Κανόνα τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὡς γνωστόν οἱ Κανόνες τοῦ Μ. Βασιλείου ἔχουν οἰκουμενικόν κύρος, διότι, σύμφωνα μέ τόν ἅγ. Νικόδημον τόν ἀγιορείτην, ἐπεκυρώθησαν ἀορίστως ἀπό τόν Α' τῆς

Δ' Οικουμενικῆς καί τόν Α' τῆς Ζ', ὀρισμένως δέ (ὄνομαστικῶς) ἀπό τόν Β' τῆς Στ' Οικουμενικῆς Συνόδου.

Εἰς τόν πρῶτον, λοιπόν, Κανόνα του ἀναφέρεται ὁ ἅγιος εἰς τό βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν καί τῶν σχισματικῶν. Ἀφοῦ ἐρμηνεύει τί εἶναι αἵρεσις, τί σχίσμα καί τί παρασυναγωγή, ἀναφέρει ὅτι: τό μέν βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν εἶναι παντελῶς ἄδεκτον (ἀνύπαρκτον) ὡς τελεσθέν ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας, τό δέ τῶν σχισματικῶν εἶναι καί αὐτό ἄδεκτον σύμφωνα μέ τίς Συνόδους πού συνεκάλεσαν οἱ ἅγιοι Κυπριανός καί Φιρμιλιανός. Ἐν συνεχείᾳ ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος θαυμάσια διατί καί οἱ σχισματικοί εἶναι ἐκτός Ἐκκλησίας καί ἄρα δέν ἔχουν χάριν καί ἐξουσία νά βαπτίζουν.

Εἰς τό σημεῖο αὐτό ἀναφέρει τήν ἐπικρατοῦσαν συνήθεια εἰς τήν Ἀσίαν καί λέγει τά ἑξῆς: «*Ἐπειδή δέ ὄλως ἔδοξέ τισι τῶν κατά τήν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἔνεκα τῶν πολλῶν δεχθῆναι αὐτῶν τό βάπτισμα (τῶν σχισματικῶν), ἔστω δεκτόν*». Καί ἐρμηνεύει ὁ ἅγ. Νικόδημος τό σημεῖον αὐτό: «*Μερικοί δέ Ἐπίσκοποι κατά τήν Ἀσίαν ἐδέχθησαν τό βάπτισμα αὐτῶν (τῶν σχισματικῶν) χάριν οἰκονομίας καί συγκαταβάσεως, καί οὐχί ἀκριβείας, ὡσάν ὅπου οἱ σχισματικοί εἶναι ἀκόμη μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν κατά τήν γνώμην αὐτῶν ἄς εἶναι δεκτόν*». Εἰς τό τέλος τοῦ παρόντος Κανόνος συνοψίζοντας ὁ ἅγιος τούς λόγους διά τούς ὁποίους γίνεται οἰκονομία λέγει τά ἑξῆς: «*Ἐάν μέντοι μέλλῃ τῇ καθόλου οἰκονομίᾳ ἐμπόδιον ἔσεσθαι τοῦτο, (ἡ ἐξ ἀρχῆς δηλαδή τέλεσις τοῦ βαπτίσματος), πάλιν τῷ ἔθει χρηστέον καί τοῖς οἰκονομήσασι τά καθ' ἡμᾶς Πατράσιν ἀκολουθητέον· ὑφορῶμαι γάρ μήποτε, ὡς βουλόμεθα ὀκνηρούς αὐτούς περί τό βαπτίζειν ποιῆσαι, ἐμποδίσωμεν τοῖς σωζομένοις διά τό τῆς προστάξεως ἀυστηρόν*»· καί ὁ ἅγ. Νικόδημος ἐρμηνεύοντας λέγει: «*Πλήν ἀνίσως καί τοῦτο, τό, νά βαπτίζωμεν αὐτούς ἐπιστρέφοντας ἔχει νά γένη ἐμπόδιον εἰς τήν κοινήν συγκατάβασιν καί οἰκονομίαν, ὅπου περί πάντων*

τῶν σχισματικῶν ἔκαναν οἱ Πατέρες, ἅς ἀκολουθοῦμεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτήν, μήπως διὰ τὴν αὐστηρότητα τῆς προσταγῆς ταύτης τοὺς κάμνωμεν ἀμελεῖς εἰς τὸ νὰ βαπτίζονται, αἰσχυρομένους τάχα, ὅτι ὡσάν ἄπιστοι τελείως βαπτίζονται καὶ ἀκολούθως ἐμποδίσωμεν τὴν σωτηρίαν τους».

Ἀξιόλογο καὶ χρήσιμο εἰς τὴν παροῦσα μελέτη εἶναι καὶ τὸ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τμῆμα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἅγιος λέγει: «*Εἰ δέ ἐκεῖνοι (οἱ σχισματικοί) φυλάττουσι τὸ ἡμέτερον βάπτισμα, τοῦτο ἡμᾶς μὴ δυσωπεῖτω· οὐ γάρ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς ὑπεύθυνοι χάριν ἐσμέν, ἀλλὰ δουλεύειν ἀκρίβειᾳ Κανόνων*». Δηλαδή δέν μᾶς ἐνδιαφέρει, λέγει ὁ ἅγιος, τὸ ὅτι αὐτοὶ σέβονται καὶ δέν ἐπαναλαμβάνουν τὸ ἰδικό μας βάπτισμα, ὥστε νὰ φερθοῦμε καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτούς τὸ ἴδιο, ἀλλὰ ἡμεῖς ὀφείλομε νὰ ἀκολουθοῦμε μὲ ἀκρίβεια τοὺς ἱερούς Κανόνες.

Ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἱερό Κανόνα τοῦ ὁποίου, ὅσα σημεῖα μᾶς ἐνδιαφέρουν, περιληπτικά ἐπαρουσιάσαμε, πολλὰ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμε καὶ εἰς τὴν περίπτωσι τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ ΙΕ' Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Ὁ Κανόνας αὐτός τοῦ Μ. Βασιλείου εἶναι δογματικός καὶ ἀναφέρει καὶ τὴν ἀκρίβεια καὶ τὴν οἰκονομία, εἰς τὴν περίπτωσι τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν. Ὁ ἅγιος καθορίζει τὴν ἀκρίβεια βάσει τῶν Συνόδων καὶ τῆς Παραδόσεως καὶ τὴν οἰκονομία βάσει τῆς ἀνάγκης εἰς τὴν προκειμένη περίπτωσι. Ἀποδέχεται τὴν οἰκονομία ἢ ὁποία ἐφηρμόζετο, ἀλλὰ φαίνεται καθαρά ὅτι ἐτάσσετο ὑπὲρ τῆς ἀκρίβειας. Χαρακτηριστικό εἶναι τὸ τελευταῖο τμῆμα πού ἀναφέραμε, εἰς τὸ ὁποῖο ὁ ἅγιος, μετὰ τὴν λόγῳ ἀνάγκης ἐφαρμογή τῆς οἰκονομίας, ἀναφέρει ὅτι «*οὐ γάρ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς ὑπεύθυνοι χάριν ἐσμέν, ἀλλὰ δουλεύειν ἀκρίβειᾳ Κανόνων*». Δηλαδή ἡ τήρησις τῶν ἱερῶν Κανόνων εἶναι ἡ ἀσφάλεια διὰ τὴν σωτηρία μας.

Ἐρχόμενοι τώρα εἰς τὸν ὑπὸ ἐξέτασιν Κανόνα τῆς

Πρωτοδευτέρας Συνόδου, πρέπει νά ἐρευνησωμε ἄν ἡ ἀπότειχισις, διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως λόγῳ αἰρέσεως, ἀποτελεῖ τήν ἀκρίβεια καί ἡ μή ἀποτειχισις (ἡ ὑπαγωγή εἰς τόν αἰρετικό ἐπίσκοπο) ἀποτελεῖ τήν οἰκονομίαν. Διότι αὐτοί οἱ δύο τρόποι ἐνεργείας διδάσκονται εἰς τούς ἱερούς Κανόνες καί ὅπως εἶδαμε εἶναι καθορισμένοι ἀπό τούς Πατέρες.

Τό νά ἐκλάβη κάποιος ἕναν ἱερό Κανόνα καί μάλιστα δογματικό, δυνητικά (δηλαδή ἄν θέλη δύναται νά τόν ἐφαρμόσῃ), αὐτό νομίζω δέν ὑπάρχει σάν διδασκαλία στό Πηδάλιο οὔτε σάν Παράδοσι στήν Ἐκκλησία. Διότι, ἄν ὑπῆρχε τέτοια Παράδοσις καί διδασκαλία, ὁ καθένας θά ἐνεργοῦσε αὐτοβούλῳ καί θά ὑπῆρχε τέτοια διαφωνία καί σύγχυσις σέ σημεῖο πού ὁ ἕνας νά ἀντιτάσσεται καί νά ἀπομακρύνεται ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο καί ὁ ἄλλος νά ὑποτάσσεται καί νά τόν ἀκολουθῇ, καί συγχρόνως καί οἱ δύο νά ἐφαρμόζουν (ὁ καθένας μέ τόν τρόπο του) τούς ἱερούς Κανόνες. Δηλαδή εἰς τά θέματα τῆς πίστεως νά εἴμεθα σέ διαφορετικά στρατόπεδα καί συγχρόνως νά ὑπηρετοῦμε τόν ἴδιο σκοπό. Εἶναι ὅμως φανερό ὅτι ἐκεῖ πού ἀνήκει, αὐτόν ὑπηρετεῖς καί στηρίζεις.

Δυστυχῶς (δι' αὐτούς), ἐνῶ οἱ Πατέρες καί οἱ Σύνοδοι ἐφαρμόζουν, ὅπως εἶδαμε, μεγάλες οἰκονομίες στήν περίπτωσι τῆς ἐπιστροφῆς τῶν αἰρετικῶν στήν καθολική Ἐκκλησία, (ἐφ' ὅσον αὐτοί μετανοοῦν), εἶναι αὐστηρότατοι καί δέν διδάσκουν καμμία οἰκονομία, εἰς τήν περίπτωσι τῶν σχέσεων, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἀναγνωρίσεως καί τῆς ἐξαρτήσεως, ὅσο οἱ αἰρετικοί εἶναι ἀμετανόητοι καί ἐμμένουν στήν πλάνη των. Δηλαδή εἰς τήν περίπτωσι αὕτη οἱ Πατέρες ὁμοθυμαδόν διδάσκουν μακριά ἀπό τήν αἵρεσι καί τούς φορεῖς της.

Ἄρα λοιπόν εἰς τήν περίπτωσιν τοῦ ὑπό ἐξέτασι Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, δέν ὑπάρχει ὄχι περίπτωσι

δυναμικῆς ἐφαρμογῆς, βασισμένη στήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά οὔτε περίπτωσι νομίμου οἰκονομίας. Εἶναι βεβαίως ἄλλο θέμα τό νά περιμένω, κάποιο μικρό σχετικά χρονικό διάστημα, μέχρι νά βεβαιωθῶ διά τήν διδασκαλία καί τά φρονήματα τοῦ Ἐπισκόπου καί τελείως διαφορετικό τό νά συνεχίσω ἐπ' ἀόριστον αὐτήν τήν ἀναμονή, θεωρώντας τήν διάκρισι, ἀποφυγή σχίσματος κλπ. Προφανῶς εἰς τήν περίπτωσιν αὐτή ἐντάσσομαι καί συντάσσομαι μέ τήν αἴρεσι διά μέσου τῶν φορέων τῆς.

Ἀλλά καί ἂν ἀκόμη ὑποτεθῆ (πράγμα ἀδιανόητο) ὅτι καί στήν περίπτωσι τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Κανόνος ἐπιτρέπεται ἡ οἰκονομία, θά πρέπει αὐτή κάπου νά στηρίζεται, δηλαδή σέ κάποια δεδηλωμένη ἀνάγκη. Στήν περίπτωσι π.χ. τοῦ Κανόνος τοῦ Μ. Βασιλείου, πού προαναφέραμε, ὁ ἅγιος δέχεται τήν οἰκονομία εἰς τό θέμα τῆς βαπτίσεως τῶν σχισματικῶν πού μετανοοῦν, δηλώνοντας καί τήν αἰτία τῆς οἰκονομίας ἀπερίφραστα: *«ὕφορῶμαι γάρ μήποτε, ὡς βουλόμεθα ὀκνηρούς αὐτούς περί τό βαπτίζειν ποιῆσαι ἐμποδίσωμε τοῖς σωζομένοις διά τό τῆς προστάξεως αὐστηρόν»*. Ἄρα λοιπόν εἰς τήν περίπτωσι κάθε οἰκονομίας ὑπάρχει σοβαρός καί ἐμφανῆς λόγος.

Ποῖος ὁμως λόγος οἰκονομίας ὑπάρχει, ὥστε νά μήν προχωρήσωμε εἰς τήν ἀποτείχισι διά τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως, ὅταν ὁ ἴδιος ὁ ἱερός Κανὼν ἀποκαλεῖ τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο *«ψευδεπίσκοπο, ψευδοδιδάσκαλο καί καλούμενο Ἐπίσκοπο»* καί τό κυριώτερο μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ὄχι μόνο δέν δημιουργοῦμε διά τῆς ἀποτείχισεως σχίσμα, ἀλλά γινόμεθα αἰτία ἐπουλώσεως καί θεραπείας τοῦ σχίσματος; Δέν θά πρέπει ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι νά θεωροῦν ὑποχρέωσί των τό νά γίνουν αἵτιοι ἐπουλώσεως τοῦ σχίσματος καί νά μήν τό ἐκλάβουν ὡς μία δυναμική προτροπή; Προφανῶς, ἐκ τοῦ ἀντιθέτου, ὁ μόνος λόγος οἰκονομίας (καί ὄχι δυναμικῆς ἐρμηνείας τοῦ Κανόνος)

θά ἦτο ἡ ἀποφυγή σχίσματος. Τώρα ὅμως μέ τή δυνητική ἐρμηνεία, σύμφωνα μέ τόν καθένα, μᾶλλον γινόμεθα αἴτιοι σχίσματος, ἐφ' ὅσον ἀποσχίζομεθα ἀπό τήν ἀλήθεια, καί ἐπιπλέον δίδομε ἰσχύ καί ἐξουσία εἰς τόν αἰρετικό ἐπίσκοπο, διά τῆς ὑποταγῆς μας εἰς τήν πλάνη καί τήν αἵρεσι πού ἀκολουθεῖ καί, βεβαίως, διαιωνίζομε τήν ἀσθένεια καί τήν καθιστοῦμε ἀθεράπευτον, συμμετέχοντας καί ἐμεῖς εἰς αὐτήν, διά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας.

Θά ἰδοῦμε ἐν συντομίᾳ, πρὶν κλείσομε τήν παροῦσα ἐνότητα, καί κάποιους ἄλλους ἱερούς Κανόνες, οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται στήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς, διά νά διαπιστώσωμε, ἀφ' ἑνός μὲν ὅτι εἰς αὐτήν τήν περίπτωσιν δέν ὑφίσταται οἰκονομία καί ἀφ' ἑτέρου ὅτι καί οἱ αἰρετικοί πού τυπικά εὐρίσκονται εἰς τήν Ἐκκλησία, ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι δέν ἔχουν καταδικασθῆ ἀπό τήν Σύνοδο, ἀνήκουν εἰς τήν ἴδιαν κατηγορία (τῶν καταδικασμένων δηλαδή αἰρετικῶν) καί ἐπιπλέον ὅτι οὐδόλως ὑφίσταται ἔστω καί ὑπόνοια δυνητικῆς ἐρμηνείας τῶν Κανόνων πού καθορίζουν τήν σχέσι μας μέ τούς αἰρετικούς.

Ὁ ΜΣΤ' (46^{ος}) Κανὼν τῶν ἀγ. Ἀποστόλων λέγει τά ἑξῆς: *«Ἐπίσκοπον ἢ Πρεσβύτερον αἰρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα, ἢ θυσία, καθαιρεῖσθαι προτάσσομεν, τίς γάρ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς βελίαιρ, ἢ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;»*. Ἀπαγορεύει δηλαδή ὁ παρῶν ἀποστολικὸς Κανὼν, νά δεχθῶμεν ὡς ἔγκυρον ὁ,τιδήποτε τελοῦν οἱ αἰρετικοί, ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως.

Ὁ ΜΖ' (47^{ος}) Ἀποστολικὸς Κανὼν λέγει τά ἑξῆς: *«Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος τόν κατά ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐάν ἄνωθεν βαπτίση ἢ τόν μεμολυσμένον παρά τῶν ἀσεβῶν ἐάν μὴ βαπτίση, καθαιρεῖσθω, ὡς γελῶν τόν σταυρόν, καί τόν τοῦ Κυρίου θάνατον, καί μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδοῦ-ερέων»*. Καί ἐδῶ ἀπαγορεύεται νά δεχθῶμε ὡς ἔγκυρο τό βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν. Εἶναι χαρακτηριστικὴ στό σημεῖο

αυτό ή ἔκφρασις «καί μή διακρίνων ἱερέας ψευδοἰερέων», ή ὁποία ταιριάζει ἀπόλυτα μέ τήν ἔκφρασι τοῦ ΙΕ' τῆς Πρωτοδευτέρας «οὐ γάρ Ἐπισκόπων, ἀλλά ψευδεπισκόπων καί ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν». Δηλαδή οἱ ψευδοἰερεῖς τοῦ ΜΖ' Ἀποστολικοῦ εἶναι οἱ ψευδεπίσκοποι τοῦ ΙΕ' τῆς Πρωτοδευτέρας τούς ὁποίους ὀφείλομε νά διακρίνωμε.

Ὁ ΜΕ' (45^{ος}) Ἀποστολικός Κανών λέγει τά ἑξῆς: «Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος αἰρετικοῖς συνευξάμενος μόνον, ἀφοριζέσθω, εἰ δέ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὡς Κληρικοῖς ἐνεργῆσαι τι, καθαιρείσθω». Ἀπαγορεύει ὁ παρών Κανών τήν συμπροσευχή μέ τούς αἰρετικούς ἐπί ποινη ἄφορισμοῦ καί τήν ἀναγνώρισί των ὡς κληρικῶν ἐπί ποινη καθαιρέσεως.

Ὁ ΞΕ' (65^{ος}) Ἀποστολικός Κανών λέγει τά ἑξῆς: «Εἴ τις κληρικός ἢ λαϊκός εἰσέλθοι εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἢ αἰρετικῶν προσεύξασθαι, καί καθαιρείσθω καί ἀφοριζέσθω». Καί ἐδῶ ἀπαγορεύεται ή συμπροσευχή μέ αἰρετικούς ἐπί ποινη ἄφορισμοῦ καί καθαιρέσεως.

Ὁ ΣΤ' (6^{ος}) τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου λέγει τά ἑξῆς: «Περὶ τοῦ μή συγχωρεῖν τοῖς αἰρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τόν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπιμένοντας τῇ αἰρέσει». Ἀπαγορεύεται δηλαδή ή εἴσοδος τῶν αἰρετικῶν σέ ὀρθόδοξο ναό (αὐτός εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ) διά οἰονδήποτε λόγο.

Ὁ ΛΒ' (32^{ος}) τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου λέγει τά ἑξῆς: «Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικῶν εὐλογίας λαμβάνειν, αἵτινες εἰσὶν ἀλογίαι, μᾶλλον, ἢ εὐλογίαι». Δέν δεχόμεθα ἀπό τούς αἰρετικούς δηλαδή τίποτε σέ ἐκκλησιαστικό ἐπίπεδο.

Ὁ ΛΓ' (33^{ος}) τῆς ἰδίας ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου λέγει: «Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι». Καί ἐδῶ ὁμοίως ἀπαγορεύεται ή συμπροσευχή μέ αἰρετικούς ἢ σχισματικούς.

Ὁ ΛΑ' (31^{ος}) τῆς ἰδίας ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου λέγει: «Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἰρετικούς ἐπιγαμίας ποιεῖν ἢ διδόναι υἱούς ἢ θυγατέρας, ἀλλά μᾶλλον λαμβάνειν, εἴ γε ἐπαγ-

γέλοιντο Χριστιανοί γίνεσθαι». Απαγορεύεται δηλαδή νά τελοῦν γάμο οἱ Ὁρθόδοξοι μέ αίρετικούς. Τό ἴδιο θεσπίζει καί ὁ ΙΔ' (14^{ος}) τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς καί ὁ ΟΒ' (72^{ος}) τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς.

Ἀπό ὅλους αὐτούς τούς ἱερούς Κανόνες καί πλῆθος ἄλλων πού ὑπάρχουν καί ἀναφέρονται σέ θέματα πίστεως, γίνεται φανερό ὅτι οἱ ἱεροί Κανόνες εἶναι σαφεῖς καί δέν ἀφήνουν περιθώρια προσωπικῆς ἐπιλογῆς καί ἐρμηνείας. Εἶναι ἀδύνατον δέ, ἐφ' ὅσον δέν ὑπάρχει ἄλλος Κανών δυνητικά ἐρμηνευόμενος ἀπό τούς ἀγίους, καί μάλιστα διά θέματα πίστεως, νά ἐμφιλοχωρήσῃ μέσα μας ἡ δυνατότης δυνητικῆς ἐρμηνείας διά τόν ἐν λόγῳ Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας.

Ἄς σκεφθοῦμε ἐν τέλει αὐτό. Τί σύγχυσι θά ἐδημιουργούσαμε στήν Ἐκκλησία ἂν ἐκλαμβάναμε δυνητικά π.χ. τούς Κανόνες οἱ ὁποῖοι ἀπαγορεύουν τόν γάμο τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν μετά τήν χειροτονία, ἢ τούς Κανόνες πού θεσπίζουν τήν ἀγαμία τῶν Ἐπισκόπων ἢ αὐτούς πού καθορίζουν τά πρεσβεῖα τιμῆς τῶν Πατριαρχῶν ἢ αὐτούς πού ἀπαγορεύουν τούς κληρικούς νά ἔχουν κοσμικά ἀξιώματα κλπ. Ἄν δέ διεννοοῦμεθα (καθ' ὑπόθεσιν) ἀπλῶς νά παρουσιάσωμε ὡς δυνητικούς τούς Κανόνες πού θεσπίζουν τήν ὑπακοή τῶν πιστῶν στούς Ἐπισκόπους, αὐτοῖ ἀσφαλῶς πάραυτα θά μᾶς ἀφώριζαν.

Ποῖος τελικά εἶναι ὁ ἀρμόδιος διά νά κρίνῃ τήν ὑποχρεωτική ἢ μή τήρησι κάποιου Κανόνος; Καί ἂν ὑπάρχουν ἱεροί Κανόνες ὑποχρεωτικοί ἢ δυνητικοί, διατί μέχρι σήμερα δέν διευκρινίσθη ἀπό τίς ἐγκεκριμένες Συνόδους καί τούς ἀγίους; Ἄν πάλι ἐμεῖς σήμερα αὐτοβούλως δημιουργήσωμε κατηγορία δυνητικῶν ἱερῶν Κανόνων, μέ ποιά κριτήρια θά τό κάνωμε; Ὁ χωρισμός αὐτός θά καλύψῃ κάποια μεγάλη ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας ἢ τήν δική μας ἀδυναμία διά τήν υπεράσπισι τῆς πίστεως;

Τό πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μέ τούς αἰρετικούς εἶναι πάντοτε γενικό, δηλαδή δέν ἀναφέρουν οἱ Κανόνες νά μήν ἐπικοινωνοῦμε ἐκκλησιαστικά μέ τόν τάδε καί τόν τάδε αἰρετικό, ἀλλά μέ οἰονδήποτε αἰρετικό, ὁ ὁποῖος ἔχει κάποιο αἰρετικό φρόνημα πού ἔχει κατακριθῆ ἀπό κάποια ἐγκεκριμένη Σύνοδο ἢ κάποιους ἀγίους Πατέρες. Τό ἄν ἔχη κάποιος ἕνα τέτοιο αἰρετικό φρόνημα καταδικασμένο, τό κρίνει ὁ κάθε Ὁρθόδοξος, προκειμένου νά ἐπικοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικά μαζί του. Αὐτό τό πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων φαίνεται ἀπό πλῆθος ἱερῶν Κανόνων οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στήν ἐκκλησιαστική σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς. Θά τό καταδείξωμε αὐτό κατ' ἀρχάς ἀπό τούς ἤδη ἀναφερθέντας προηγουμένως ἱερούς Κανόνες.

Ὁ προαναφερθείς ΣΤ' τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου ἀναφέρει «*Περί τοῦ μή συγχωρεῖν τοῖς αἰρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τόν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπιμένοντας τῇ αἰρέσει*». Ἐδῶ προφανῶς οἱ αἰρετικοί ἀναφέρονται γενικῶς, δηλαδή οἱ ἔχοντες οἰαδήποτε αἵρεσι. Ἄν ὁ ἱερός Κανὼν ὁμιλοῦσε διά αἰρετικούς καταδικασμένους συγκεκριμένα καί ὀνομαστικά ἀπό κάποια Σύνοδο, θά ἔπρεπε ἡ Σύνοδος πάλι νά τούς ἀποκαταστήσῃ, ἐφ' ὅσον ἔκρινε τήν μετάνοιά των. Τό ὅτι ἀφήνει ὁ παρῶν Κανὼν τήν κρίσι αὐτή εἰς τούς Ὁρθοδόξους, προκειμένου νά εἰσέλθουν στόν ὀρθόδοξο ναό (αὐτός εἶναι ὁ ἀναφερόμενος οἶκος τοῦ Θεοῦ) δεικνύει ἀφ' ἑνός μὲν τό ὅτι οἱ αἰρετικοί αὐτοί δέν εἶχαν καταδικασθῆ ἀπό Σύνοδο καί ἀφ' ἑτέρου τό ὅτι τήν εὐθύνη γιά τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ οἰονδήποτε τήν ἔχει ὁ κάθε Ὁρθόδοξος. Ἡ ἀναφορά τοῦ Κανόνος «*ἐπιμένοντας τῇ αἰρέσει*» συνηγορεῖ τά μέγιστα εἰς ὅσα προαναφέρθησαν διά τόν ἐπί πλέον λόγο ὅτι, ἄν ὁ ἱερός Κανὼν ὁμιλοῦσε συγκεκριμένα διά καταδικασμένους αἰρετικούς, θά ἦτο ἄτοπο νά δώσῃ τήν ἄδεια τῆς ἐπαναφορᾶς καί συγχωρήσεως τῶν αἰρετικῶν

στόν κάθε Ὁρθόδοξο. Δηλαδή ἡ Σύνοδος θά κατεδίκαζε συγκεκριμένως τούς αίρετικούς καί ὁ κάθε Ὁρθόδοξος θά τούς ἀποκαθιστοῦσε.

Ὁ ΛΑ΄ ἐπίσης Κανών τῆς ἰδίας Συνόδου κινούμενος εἰς τό ἴδιον πνεῦμα ἀναφέρει τά ἐξῆς «Ὅτι οὐ δεῖ πρός πάντας αίρετικούς ἐπιγαμίας ποιεῖν ἢ διδόναι υἱούς ἢ θυγατέρας, ἀλλά μᾶλλον λαμβάνειν, εἴ γε ἐπαγγέλοντο χριστιανοί γενέσθαι». Ἐδῶ εἶναι ἡλίου φαεινότερο ὅτι ὁ κάθε Ὁρθόδοξος κρίνει τήν πίστι τοῦ αίρετικοῦ, προκειμένου νά δώση πρός γάμου κοινωνία τά τέκνα του. Ἐπίσης δέ ὅτι οἱ αίρετικοί αὐτοί δέν εἶχαν καταδικασθῆ ἀπό κάποια Σύνοδο, ἀλλά ἀπλῶς διακατεῖχοντο ἀπό αίρετικά φρονήματα. Αὐτό φαίνεται καθαρά ἀπό τήν ἔκφρασι τοῦ Κανόνος «**πρός πάντας αίρετικούς**», ἐνῶ ὅπως εἶναι γνωστό ἀπό τίς Συνόδους καί τούς ἁγ. Πατέρας κατεδικάσθησαν οἱ αἰρέσεις καί οἱ ἀρχηγοί τῶν αἰρέσεων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι πάντοτε ἦσαν κληρικοί, καθ' ὅσον ὁ Κανών ἀναφέρεται σέ λαϊκοῦς αίρετικούς.

Ἀφήσαμε στό τέλος τῆς ἀναφορᾶς μας στήν ἔρευνα καί σύγκρισι τοῦ ΙΕ΄ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου μέ ἄλλους, πού ἀναφέρονται σέ αίρετικούς καί στήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ αὐτούς, δύο Κανόνες τούς ὁποίους κρίνομε ὅτι ἀποδεικνύουν ἐναργέστατα τήν ὑποχρεωτική καί μή δυνητική θεώρησι τοῦ ὑπό ἐξέτασι ἱεροῦ Κανόνος. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ ΛΓ΄ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων, ὁ ὁποῖος λέγει τά ἐξῆς: «*Μηδένα τῶν ξένων Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων ἄνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι. Καί ἐπιφερομένων δέ αὐτῶν, ἀνακρινέσθωσαν: καί εἰ μὲν ὦσι κήρυκες τῆς εὐσεβείας, προσδεχέσθωσαν, εἰ δέ μήγε, τά πρός χρείαν αὐτοῖς ἐπιχωρηγήσαντες, εἰς κοινωνίαν αὐτούς μή προσδέξησθε. Πολλά γάρ κατά συναρπαγὴν γίνεται*». Ἀσφαλῶς οὐδεὶς ἐχέφρων θά ἠδύνατο νά ἰσχυρισθῆ ὅτι ὁ παρῶν Κανῶν τῶν ἁγ. Ἀποστόλων εἶναι δυνητικός. Εἶναι ὅμως πολύ αὐστηρότερος τοῦ ὑπό ἐξέτασιν ΙΕ΄ τῆς

Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Διότι ενώ ο ΙΕ' τῆς Πρωτοδευτέρας ἀπαιτεῖ τὴν ἀποτείχισι ἀπὸ τὸν κηρύττοντα αἵρεσι «*δημοσίᾳ καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*» ὁ παρὼν ΛΓ' τῶν ἀγ. Ἀποστόλων ἀπαιτεῖ τὴν ἀποτείχισι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο ἢ κληρικό, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο δέν κηρύττει δημοσίως καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας τὴν αἵρεσι, ἀλλὰ ἀπεναντίας ἔχει καὶ συστατικές ἐπιστολές περὶ τῆς ὀρθοδοξότητός του. Ὁ παρὼν Κανὼν λοιπὸν ἀπαιτεῖ καὶ προστάσσει τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασι τῆς πίστεως ἐκάστου κληρικοῦ, πρὶν νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὁ κάθε Ὁρθόδοξος μαζί του. Τὸ φοβερῶτερο ὅμως καὶ συγχρόνως ἐλεγκτικώτερον διὰ τοὺς σημερινούς Ὁρθοδόξους, εἶναι ὅτι ὅλοι οἱ ἐγκεκριμένοι παλαιοὶ ἐρμηνευτές τοῦ παρόντος Κανόνος ἀναφέρουν νὰ ἀποτειχίζωνται οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ κληρικούς, ἔστω καὶ ἂν μετὰ τὴν ἐξέτασι εὐρεθῆ ἀπλῶς ἀμφίβολος ἡ πίστις των.

Ὁ Ζωναρᾶς στὴν ἐρμηνεία τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος ἀναφέρει «...*καὶ τοιούτους ὄντας* (Ὁρθοδόξους δηλαδή κατὰ τὴν πίστιν) *προσδέχεσθαι καὶ συκοινωνεῖν αὐτοῖς. Εἰ δὲ ἀμφίβολοι περὶ τὰ ὀρθὰ δόξουσι δόγματα τὴν μετ' αὐτῶν συνδιαγωγὴν παραιτεῖσθαι παρακελεύεται* (ὁ παρὼν δηλαδή Κανὼν)» (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων Ράλλη-Ποτλῆ τόμος Β', σελ. 14). Ὁ Βαλαμών ἀναφέρει τὰ ἐξῆς «...*καὶ ἢ προσδέχεσθαι εἰς κοινωνίαν ὀρθοδόξους ὄντας ἢ παραιτεῖσθαι ὡς ἀμφιβόλους*» (ὄπ. ἀν.) Ὁ Ἄριστηνός ἀναφέρει εἰς τὴν ἐρμηνεία του τὰ ἐξῆς: «*Ἄνευ συστατικῶν οὐ δεῖ ξένον ἱερέα προσδέχεσθαι· εἰ δὲ καὶ συστατικά ἐπιφέρηται, δέον αὐτόν καὶ οὕτως ἐπανακρίνεσθαι. Καὶ εἰ μὲν εὐσεβῆς ἀναμφιβόλως εὐρεθῆ προσίεσθαι τοῦτον· εἰ δὲ ἀμφιβάλλεται, τὰ πρὸς διοίκησιν ἐπιχορηγεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀποπέμπεσθαι*» (ὄπ. ἀν.).

Εἶναι ἴσως περιττό νὰ ἀναφέρωμε ὅτι ὅλα αὐτά (ἡ ἐξέτασις δηλαδή περὶ τὴν πίστιν καὶ ἡ ἀποτείχισις) γίνονται πρὸ

συνοδικής κρίσεως καί καταδίκης τοῦ ἀμφιβόλου ἀπλῶς ἔχοντος τήν πίστιν. Ἐδῶ ἐπί πλέον βλέπομε καί τήν συμφωνία τοῦ ΙΕ' Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου μέ τήν Ἀποστολική περίοδο καί ὅλη τήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Τό ἀκροτελεύτιο τμήμα τοῦ Ἀποστολικοῦ αὐτοῦ Κανόνος «*Πολλά γάρ κατά συναρπαγήν γίνεται*» σημαίνει ὅτι ὁ κάθε Ὁρθόδοξος ἔχει προσωπική εὐθύνη καί δέν πρέπει νά ἀρκεῖται σέ ὅποιεσδήποτε διαβεβαιώσεις καί τίτλους ὀρθοδοξότητος, ἀλλά νά ἐρευνᾷ ἐπισταμένως τήν πίστι ἐκείνου πού προτίθεται νά ἔχη ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία.

Ὁ δεύτερος Κανόνας εἶναι ὁ ΙΖ' τοῦ ἁγ. Νικηφόρου τοῦ ὁμολογητοῦ καί ἀναφέρει τά ἑξῆς σέ μετάφρασι ἀπό τόν ἁγ. Νικόδημο: «*Διά τρεῖς αἰτίας εἶναι συγχωρημένον εἰς τόν Μοναχόν νά φεύγη ἀπό τό Μοναστήριόν του, α'. ἀνίσως ὁ Ἡγούμενος εἶναι αἰρετικός, β'. ἀνίσως ἐμβαίνουν γυναῖκες εἰς τό Μοναστήριον, καί γ'. ἀνίσως μανθάνωσιν εἰς τό Μοναστήριον παιδιά κοσμικά γράμματα, ἐπειδή εἶναι ἄτοπον μέ τό μέσον τῶν παιδίων τούτων νά φανερώωνται εἰς τούς κοσμικούς ὅσα γίνονται εἰς τό Μοναστήριον.*» Ἡ πρώτη αἰτία πού ἐπιτρέπει ὁ ἅγιος εἰς τόν μοναχό τήν ἀναχώρησι ἀπό τό μοναστήρι εἶναι δογματική καί οἱ ἄλλες δύο πνευματικές. Τό θέμα τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ μοναχοῦ ἀπό τό μοναστήρι εἶναι πολύ σημαντικό, ἀφ' ἑνός μὲν διότι ὁ μοναχός κατὰ τήν ἀκολουθία τῆς μοναχικῆς του ἀφιερώσεως δίδει φοβερές ὑποσχέσεις ἰσοβίου ὑπακοῆς εἰς τόν προεστῶτα καί ὅλη τήν ἀδελφότητα, ἀφ' ἑτέρου διότι ὑπάρχουν καί ἱεροί Κανόνες ὅπως ὁ ΚΑ' τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς, ὁ Δ' τῆς Πρωτοδευτέρας, ὁ ΠΗ' τῆς Καρθαγένης κ.ἄ. οἱ ὁποῖοι μέ ἐπιτίμια ἀπαγορεύουν τήν ἀναχώρησι τοῦ μοναχοῦ ἀπό τή μονή του. Ἄν δέ λάβωμε ὑπ' ὄψιν, τήν παράλληλο διδασκαλία τοῦ Μ. Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τήν ἀναχώρησι τοῦ μοναχοῦ ἀπό τή μονή του μόνον ὅταν αὐτός βλάπτεται

ψυχικῶς (ὑποσημ. ἁγ. Νικοδήμου εἰς ΚΑ' Κανόνα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς), σημαίνει ὅτι ὅταν ὁ ἡγούμενος ἀποδεχθῆ κάποια αἵρεσι, ἐπιτρέπεται ἡ ἀναχώρησις τῶν μοναχῶν ἀπό αὐτό τό μοναστήρι, διότι αὐτοὶ βλάπτονται ψυχικῶς, προφανῶς ἀπό τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μέ αὐτόν τόν ἡγούμενο. Ἐδῶ βλέπομε ὀλοφάνερα ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων συνιστᾶ νά ἀποτεριχίζωνται οἱ μοναχοὶ ἀπό τόν αἰρετικὸ ἡγούμενο, μολονότι αὐτός δέν ἔχει καταδικασθῆ ἀπό τὴν Σύνοδο. Τό ὅτι ἡ ἀποτεριχίσις γίνεται πρό συνοδικῆς κρίσεως εἶναι καί αὐτό κατάδηλο, διότι ἐάν ὑπῆρχε συνοδική κρίσις θά εἶχε ὁ ἡγούμενος αὐτός ἐκπέσει, λόγω τῆς αἰρέσεως, καί τοῦ ἡγουμενικοῦ ἀξιώματος. Τό ὅτι τέλος ὁ παρῶν Κανῶν τοῦ ἁγ. Νικηφόρου δέν ἔχει ἐπιτακτικόν χαρακτῆρα σημαίνει, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν αἰρέσεως τοῦ ἡγουμένου ἐπιτρέπεται ὁ μοναχός νά πράξῃ καί τό ἀνώτερο, δηλαδή νά ἀποχωρήσῃ ἀπό τὴ μονή αὐτή, ἐνῶ ἂν παραμείνῃ εἰς αὐτή δέν θά ἔχη φυσικά μέ αὐτόν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία, λόγω τῆς προφανοῦς ψυχικῆς βλάβης.

Αὐτό νομίζω πού ἀπομένει εἶναι νά παρουσιάσωμε τὴν πρᾶξι καί τὴν διαχρονικὴ Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τό θέμα τῆς ἀποτεριχίσεως ἀπό τόν δεδηλωμένο αἰρετικὸ Ἐπίσκοπο, καθὼς καί τὴν διδασκαλία τῶν Πατέρων εἰς τό θέμα αὐτό, διὰ νά καταδείξωμε τὴν συμφωνία τῶν ἁγίων μέ τόν ΙΕ' (15^{ον}) Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί τό ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος κατέγραψε, ἐπεσφράγισε καί ἐπιβεβαίωσε τρόπον τινα τὴν ὑπάρχουσα Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας.

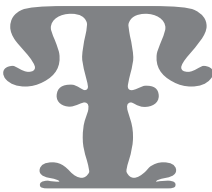

Γ΄.

Ἡ στάσις τῶν Ὀρθοδόξων
πρὸς τοὺς κηρύσσοντας αἵρεσιν
Ἐπισκόπους. Ἡ πρακτικὴ
ἐφαρμογὴ τοῦ 15^{ου} Κανόνος
τῆς ΑΒ Συνόδου διαχρονικά.

Ὁ σημεῖον εἰς τό ὁποῖον ἔχει φθάσει ἡ μικρά αὐτὴ μελέτη εἶναι τό σημαντικώτερο, διότι πρέπει ἐν τέλει νά παρουσιασθῇ ὅλη, κατὰ τό δυνατόν, ἡ ὀρθόδοξος Παράδοσις διαχρονικά, διά νά καταδειχθῇ ἡ συμφωνία τῶν ἱερῶν Κανόνων μέ αὐτήν, καί συγκεκριμένα τοῦ ὑπό ἐξέτασιν ΙΕ΄ τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί ὅτι οἱ ἱεροί Κανόνες κατέγραψαν τήν ἱεράν Παράδοσιν, ἡ ὁποία προϋπήρχε καί δι' αὐτό ὀνομάζεται Ἀποστολική. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ἱεροί Κανόνες κατέγραψαν τήν ἱεράν Παράδοσιν καί περιφρουροῦν αὐτήν, ἡ δέ ἱερά Παράδοσις εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνος μέ τήν ἁγ. Γραφή, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πηγὴ πού ἀντλεῖται ἡ πίστις καί ἡ ζωὴ στήν Ἐκκλησία. Τό ὅτι ἡ ἁγ. Γραφή καί ἡ ἱερά Παράδοσις εἶναι ἰσόκυρα εἰς τήν Ὀρθοδοξία σημαίνει ὅτι ἡ ἱερά Παράδοσις ἐκφράζει πλήρως τήν

ἀγ. Γραφή καὶ ἐπίσης πῶς ὅ,τι δέν εἶναι σύμφωνο μέ τήν ἀγ. Γραφή δέν ἀποτελεῖ ἱερά Παράδοσι. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ἡ ἀγ. Γραφή, ἡ ἱερά Παράδοσις καί οἱ ἱεροί Κανόνες ἀποτελοῦν ἓνα ἐνιαῖο σύνολο ὁμοιόμορφο καί ὁμοιότροπο, τό ὁποῖο πρέπει νά εἶναι, θά λέγαμε, ὁ καταστατικός χάρτης καί ὁ ὁδηγός τῆς ζωῆς τῶν Ὁρθοδόξων.

Οὕτως λοιπόν ἐχόντων τῶν πραγμάτων πρέπει κατ' ἀρχάς νά ἀναφέρωμε τά ἀγιογραφικά χωρία, τά ὁποῖα ὁμιλοῦν διά τήν στάσι τῶν Ὁρθοδόξων ἀπέναντι στούς αἰρετικούς καί μάλιστα τούς Ἐπισκόπους καί ποιμένες καί τά ὁποῖα ἀπετέλεσαν τήν βási διά νά δημιουργηθῆ ἡ ἀνάλογος Παράδοσις καί ἐν συνεχείᾳ νά κατοχυρωθῆ διά τῶν Κανόνων.

Ι. Ἡ Καινή Διαθήκη διά τήν στάσι τῶν πωιστῶν ἀπέναντι στούς αἰρετικούς.

Τό πρῶτο καί βασικό χωρίο τῆς ἀγ. Γραφῆς εἶναι τό Γαλ. 1,8, τό ὁποῖο λέγει: «ἀλλά καί ἐάν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω· ὡς προειρήκαμεν καί ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω». Ἐδῶ πολύ ἐπιτακτικά ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν θεσμοθετεῖ ὅτι οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νά ἀλλάξη τό παραμικρόν εἰς τήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. Τό ὅτι μεταξύ αὐτῶν συγκαταλέγει τούς Ἀποστόλους, καί τούς ἀγγέλους ἀπό τόν οὐρανό, τοῦτο σημαίνει, ὅτι πολύ περισσότερο δέν ἔχει δικαίωμα νά ἀλλάξη καί τό ἐλάχιστον ὁ Ἐπίσκοπος· ἐφ' ὅσον δέ ὁ οἰοσδήποτε Ἀρχιερέας κάτι ἀλλάζει στήν εὐαγγελική διδασκαλία, εἶναι ἀναθεματισμένος.

Ἡ ἀναφορά ἐπίσης τοῦ ἀναθεματισμοῦ σημαίνει ὅτι, διά τούς κηρύσσοντας αἵρεσι, ἰσχύει ὁ ἀναθεματισμός

τοῦ ἀποστόλου Παύλου καί δέν χρειάζεται ἄλλη ἀπόφασι
Συνόδου παρά μόνο πρὸς κατοχύρωσι τῶν Ὁρθοδόξων.

Τό δεύτερο χωρίο τῆς ἀγ. Γραφῆς εἶναι τό Τίτ. 3,10, τό
ὁποῖο λέγει: «*αἰρετικόν ἄνθρωπον μετά μίαν καί δευτέραν
νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδώς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καί
ἀμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος*». Ἐδῶ ὁ ἀπ. Παῦλος παραγ-
γέλλει νά φεύγωμεν μακριά ἀπό τούς αἰρετικούς, οἱ ὁποῖοι
παραμένουν οἰκειοθελῶς στήν πλάνη των. Καί ἐδῶ τό «αὐτο-
κατάκριτος» σημαίνει τήν αὐτόματη ἀποκοπή τοῦ αἰρετικοῦ
ἀπό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς ἀπόφασι Συνόδου. Ἡ
αἵρεσις δηλαδή μᾶς ἀποκόπτει ἀμέσως ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Τό τρίτο χωρίο εἶναι τό Β' Ἰωάν. 10 τό ὁποῖο λέγει: «*εἴ
τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καί ταύτην τήν διδαχήν οὐ φέρει, μή
λαμβάνετε αὐτόν εἰς οἰκίαν καί χαίρειν αὐτῷ μή λέγετε· ὁ
γάρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πο-
νηροῖς*». Πολύ αὐστηρότερα ἐδῶ τοποθετεῖ τήν ὀρθόδοξον
πίστιν ὁ μαθητής καί ἀπόστολος τῆς ἀγάπης. Ἀπαγορεύει
καί τόν ἀπλό χαιρετισμό καί οἰανδήποτε ἐπικοινωνία εἰς
αὐτόν πού μᾶς πλησιάζει, ὄχι γιά κάποια καθημερινή ἀνά-
γκη, ἀλλά μέ τρόπο ἐκκλησιαστικό, χωρίς ὅμως νά ἔχη τήν
ὀρθόδοξον πίστι καί τήν εὐαγγελική διδασκαλία ἀνόθευτον.

Καταλαβαίνει κανεῖς ἐκ τούτου ὅτι ἂν μέ τόν χαιρετισμό
γινόμεθα κοινωνοί τῆς αἵρέσεως, σύμφωνα μέ τόν Ἀπόστο-
λο, τί γίνεται μέ τίς συμπροσευχές καί συνιερουργίες, τίς
κοινές δηλώσεις καί ἀλληλοαναγνωρίσεις, τήν ἀντιμετώ-
πισι τῶν αἰρετικῶν ὡς νά εἶναι Ὁρθόδοξοι κλπ.

Τό τέταρτο χωρίο εἶναι τό Β' Κορινθ. 6,14-17, τό ὁποῖο
λέγει: «*Μή γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς δέ συμφώ-
νησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαν; ἢ τίς μερίς πιστῶ μετά ἀπίστου;
Τίς δέ συγκατάθεσις ναῶ Θεοῦ μετά εἰδώλων... διό ἐξέλθετε
ἐκ μέσου αὐτῶν καί ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, καί ἀκα-
θάρτου μή ἄπτεσθε, κἀγώ εἰσδέξομαι ὑμᾶς*». Παρεμφερές
εἶναι καί αὐτό τό χωρίο μέ τά προηγούμενα, διότι καί οἱ

αίρετικοί παρομοιάζονται μέ τούς άπίστους καί μάλιστα, έπειδή πολλές φορές δροϋν μέσα στην Έκκλησία, προξενούν μεγαλύτερη ζημιά.

Τό πέμπτο χωρίο εΐναι τό Β΄ Πέτρ. 2,1, τό όποϊον λέγει «έγένοντο δέ καί ψευδοπροφήται έν τῷ λαῶ, ώς καί έν ύμϊν έσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οΐτινες παρεισάξουσιν αίρέσεις άπωλείας καί τόν άγοράσαντα αύτούς δεσπότην άρνούμενοι έπάγοντες έαυτοΐς ταχινήν άπώλειαν». Καί έδῶ ό άπ. Πέτρος τίς αίρέσεις τίς όνομάζει «*αίρέσεις άπωλείας*», τίς όποϊες θά τίς κηρύττουν οί ψευδοδιδάσκαλοι.

Προφανώς οί Πατέρες τής έπί άγ. Φωτίου Πρωτοδευτέρας Συνόδου χρησιμοποιοϋν άντιστοιχως τούς όρους «*ψευδεπισκόπων καί ψευδοδιδασκάλων*» διά νά δείξουν ότι οί Έπίσκοποι αύτοί έχουν λόγω τής αίρέσεως έκπέσει τοϋ έπισκοπικοϋ αξιώματος.

Τελευταία νά αναφέρωμε καί τό χωρίον τοϋ άπ. Παύλου Έφεσ. 4,5, τό όποϊον λέγει «*Εΐς Κύριος, μία πίστις, έν βάπτισμα*». Μία εΐναι ή παραδοθεΐσα έξ άρχής από τούς άγ. Αποστόλους πίστις τήν όποία ό άπ. Ίούδας ό αδελφόθεος παραγγέλλει νά αγωνιζώμεθα διά τήν διαφύλαξί της «*έπαγωνίζεσθαι τή άπαξ παραδοθείση τοΐς άγίοις πίστει*».

2. Έ συμφωνία τών άποστολικών Πατέρων διά τήν άπομάκρυνσι άπό αίρετικούς ψευδοποιμένες

Α πολύτως σύμφωνες μέ τήν άγ. Γραφή εΐναι καί οί Άποστολικές Διαταγές. Εϊς τό δέκατο ένατο κεφάλαιο τοϋ δευτέρου βιβλίου όρίζουν τά έξής: «*ίνα μήποτε εΐπη ό λαϊκός, ότι έγώ πρόβατόν εΐμι καί σϋ ποιμήν καί οϋδένα λόγον έμαντοϋ πεποιήμαι ό ποιμήν όψεται, καί αύτός μόνος εϊσπραχθήσεται τήν ύπέρ έμοϋ δίκην*»

ὥσπερ γάρ τῷ καλῷ ποιμένι τό μή ἀκολουθοῦν πρόβατον λύκοις ἔκειται εἰς διαφθοράν, οὕτω τῷ πονηρῷ ποιμένι τό ἀκολουθοῦν πρόδηλον ἔχει τόν θάνατον, ὅτι κατατρώζεται αὐτό! διό φευκτέον ἀπό τῶν φθορέων ποιμένων». Δηλαδή οἱ Χριστιανοί πρέπει ἀμέσως νά ἀπομακρυνθοῦν ἐκκλησιαστικῶς ἀπό τόν διεφθαρμένο ποιμένα, διότι ὁ ἴδιος ὡς λύκος θά τούς κατασπαράξῃ. Εἶναι ἄραγε δυνατόν νά περιμένη ἀπόφασι Συνόδου τό πρόβατο διά νά ἀπομακρυνθῇ ἀπό τόν λύκο; Καί εἶναι δυνατόν νά μή βλαφθῇ παραμένοντας ἐκκλησιαστικά κοντά του, σύμφωνα μέ τήν δυνητική ἐρμηνεία τοῦ ὑπό ἐξέτασι Κανόνος; Περιττό νά ἀναφερθῇ ὅτι πρόβατα θεωροῦνται ὄχι μόνον οἱ λαϊκοί ἀλλά καί οἱ κληρικοί ἐν σχέσει μέ τόν Ἐπίσκοπο.

Οἱ ἀποστολικοί ἐπίσης ἱεροί Κανόνες εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνοι μέ τήν ἀγ. Γραφή καί ἀπαγορεύουν κάθε ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τούς αἰρετικούς καί κάθε ἀναγνώρισι εἰς αὐτούς οἰασδήποτε ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ἢ μυστηρίου (Κανῶν Γ', ΛΑ', ΛΓ', ΜΕ', ΜΣ', ΜΖ', ΞΕ', ΞΗ', Ο'). Εἰς ὅλους αὐτούς τούς ἀποστολικούς Κανόνες οἱ αἰρετικοί ἀναφέρονται γενικά καί προφανῶς δέν εἶχαν καταδικασθῇ ἀπό κάποια Σύνοδο.

Οἱ ἀποστολικοί Πατέρες εἶναι καί αὐτοί σύμφωνοι εἰς τό σημεῖο αὐτό μέ τήν ἀγ. Γραφή καί τήν ἀποστολική Παράδοσι. Ὁ ἀγ. Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος λέγει τά ἑξῆς: «εἰ δέ οἱ τούς ἀνθρωπίνους οἴκους διαφθείροντες θανάτω καταδικάζονται πόσω μᾶλλον οἱ τήν Χριστοῦ Ἐκκλησίαν νοθεύειν ἐπιχειροῦντες, αἰωνίαν τίσσουνσιν δίκην... Ὁμοίως δέ καί πᾶς ἄνθρωπος ὁ τό διακρίνειν παρά θεοῦ εἰληφώς, κολασθήσεται, ἀπείρω ποιμένι ἐξακολουθήσας καί ψευδῆ δόξαν ὡς ἀληθῆ δεξάμενος» (πρός Ἐφεσίους ΒΕΠΕΣ 2,291)· καί ἐπίσης «πᾶς ὁ λέγων παρά τά διατεταγμένα, κᾶν ἀξιόπιστος ἦ, κᾶν νηστεύῃ, κᾶν παρθενεύῃ, κᾶν σημεία ποιῇ, κᾶν προφητεύῃ, λύκος σοι φαινέσθω, ἐν προβάτου

δορᾶ, προβάτων φθοράν κατεργαζόμενος» Ἁγ. Ἰγνατίου Θεοφόρου πρὸς Ἑρωνα, ΒΕΠΕΣ 2,330). Δηλαδή ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ἀκολουθῶν τὴν ἀποστολικὴν Παράδοσιν διδάσκει τὴν ἀπομάκρυνσι ἀπὸ κάθε ποιμένα, ὁ ὁποῖος νοθεύει τὴν πίστιν, ἔστω καὶ ἂν τὸν ἰδοῦμε νὰ εἶναι ἀσκητὴς καὶ νὰ κἀνθ θαύματα. Μὲ τὴν ὑπερβολὴν αὐτὴ θέλει προφανῶς νὰ δείξη τὴν ἀναγκαιότητα πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνοθεύτου ὀρθοδόξου πίστεως. Πουθενὰ ἐπίσης δὲν ἀναφέρει ὁ ἅγιος ἀπόφασι Συνόδου, προκειμένου νὰ ἀπομακρυνθῆ κάποιος ἀπὸ τὸν νοθεύοντα τὴν Ἀποστολικὴν πίστι καὶ Παράδοσι.

3. Ἡ διαχρονικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ΙΕ' κανόνος ἀπὸ τοὺς μετὰ τὸν γ' αἰῶνα μεγάλους Πατέρες.

ΗΕ περίοδος ὅμως, πού φαίνεται καθαρὰ καὶ ἀδιαφιλονίκητα ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, εἶναι ἡ μετὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες τῶν διωγμῶν περίοδος, διότι κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ ἀνεφύησαν οἱ αἱρέσεις, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἐδραστηριοποιοῦντο ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, μὲ σκοπὸ τὴν ἀλλοίωσι τῆς πίστεως καὶ τῆς Παραδόσεως.

Κατ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν περίοδο οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ πρόμαχοι τῆς εὐσεβείας διαρκῶς μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα ἐδίδασκον τοὺς Ὀρθοδόξους τὴν ἀπομάκρυνσι ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς Ἐπισκόπους καὶ κληρικούς, χωρὶς αὐτοὶ νὰ καταδικασθοῦν ἀπὸ Σύνοδο, ἀλλὰ μὲ κριτήριον μόνο τὰ αἰρετικά των φρονήματα. Ὅτι δηλαδή θεσπίζει ὁ ὑπὸ ἐξέτασιν ἱερός Κανὼν. Ἐδῶ ἔχουμε καὶ τὸ θαυμαστὸ τοῦ διωγμοῦ τῶν Ὀρθοδόξων, τὴν ἀντικατάστασι τῶν Ὀρθοδόξων ποιμένων ἀπὸ αἰρετικούς, τὴν συμμαχία τῶν αἰρετικῶν μὲ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ τὴν διάβρωσι τῆς

πίστεως καί τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκ τῶν ἔσω. Παρ' ὅλα αὐτά οἱ Πατέρες ἐδίδασκον τήν ἀντί πάσης θυσίας ἀπομάκρυνσι ἀπό τούς αἰρετικούς, καί ὀριοθετοῦσαν τήν Ἐκκλησία εἰς τούς ἔχοντας ὀρθόδοξο φρόνημα καί μάλιστα, ἐφ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο ἀπό τούς αἰρετικούς.

α'. Ὁ Μέγας Βασίλειος

Ο Μ. Βασίλειος κατ' ἀρχάς περιγράφει τήν κατάστασι τῆς Ἐκκλησίας τήν περίοδο ἐκείνη ὡς ἐξῆς: «Τρισκαίδεκατον γάρ ἔτος ἐστίν ἀφ' οὗ ὁ αἰρετικός ἡμῖν πόλεμος ἐπανέστη, ἐν ᾧ πλείους γεγόνασι ταῖς Ἐκκλησίαις αἱ θλίψεις τῶν μνημονευομένων ἀφ' οὗ τό Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καταγγέλλεται. Ὡν τά καθ' ἕκαστον διηγείσθαι ὑμῖν παραιτούμεθα μή ποτε τό τοῦ λόγου ἡμῶν ἀσθενές τήν ἐνάργειαν τῶν κακῶν ὑπεκλύσῃ· καί ἅμα οὐδέ ἡγούμεθα ὑμᾶς διδασκαλίας προσδεῖσθαι τήν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων πάσαι τῇ φήμῃ δεδιδαγμένους. Κεφάλαιον δέ τοῦ κακοῦ· οἱ λαοί τούς τῶν προσευχῶν καταλιπόντες οἴκους ἐν ταῖς ἐρήμοις συνάγονται· θέαμα ἐλεεινόν, γυναῖκες καί παιδία καί γέροντες καί οἱ ἄλλως ἀσθενεῖς ἐν ὄμβροις λαβροτάτοις καί νιφετοῖς καί ἀνέμοις καί παγετῶ τοῦ χειμῶνος, ὁμοίως δέ καί ἐν θέρει ὑπό τήν φλόγα τήν τοῦ ἡλίου, ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τάλαιπωροῦντες. Καί ταῦτα πάσχουσι διά τό τῆς πονηρᾶς ζύμης Ἀρείου γενέσθαι μή καταδέχεσθαι» (Μ. Βασιλείου ἐπιστ. 242, Τοῖς Δυτικοῖς, ΕΠΕ 2, 28). Στά δεκατρία χρόνια, ἀναφέρει ὁ ἅγιος, τοῦ διωγμοῦ τῆς πίστεως καί τῆς ἐπικρατήσεως τῆς αἵρέσεως, ὑπέστησαν οἱ Ὁρθόδοξοι περισσότερα δεινά ἀπό τήν περίοδο τῶν διωγμῶν. Οἱ αἰρετικοί ἦσαν στούς ναούς καί οἱ Ὁρθόδοξοι ἐσυναζοντο στίς ἐρημίς, γιά νά μήν ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικά μέ τούς αἰρετικούς· διότι, εἶχε μέν καταδικασθεῖ ὁ Ἀρειανισμός ἀπό τήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο, ἀλλά οἱ συγκεκριμένοι

αίρετικοί, οί όποιοι είχαν καταλάβει τούς θρόνους καί τούς ναούς δέν είχαν καταδικασθή.

Σέ άλλη έπιστολή ό άγιος αναφέρει: «Γνώριμα δέ τά θλίβοντα ήμās, κآن ήμείς μή λέγωμεν. Είς πāsαν γάρ τήν οίκουμένην εκκέχυνται. Καταπεφρόνηται τά τών πατέρων δόγματα, άποστολικάί παραδόσεις έξουθένηνται, νεωτέρων ανθρώπων έφευρέματα ταίς Έκκλησίαις έμπολιτεύεται· τεχνολογοῦσι λοιπόν, οῦ θεολογοῦσιν οί άνθρωποι· ή τοῦ κόσμου σοφία τά πρωτεία φέρεται παρωσαμένη τό καύχημα τοῦ σταυροῦ. Ποιμένες άπελούνονται, άντεισάγονται δέ λύκοι βαρείς διασπώντες τό ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ. Οἴκοι εὐκτήριοι έρημοι τών εκκλησιαζόντων, αἱ έρημίαι πλήρεις τών οδυρομένων. Οἱ πρεσβύτεροι οδυρόνται, τά παλαιά συγκρίνοντες τοῖς παροῦσιν· οἱ νέοι έλεεινότεροι, μή είδότες οἶων έστερήνται. Ταῦτα ίκανά μέν κινήσαι είς συμπάθειαν τούς τήν Χριστοῦ αγάπην πεπαιδευμένους, συγκρινόμενος δέ τῇ αληθεία τών πραγμάτων ό λόγος αξίας πολύ τῆς αὐτῶν άπολείπεται» (Μ. Βασιλείου, Τοῖς άγιωτάτοις αδελφοῖς καί έπισκόποις τοῖς έν τῇ Δύσει, ΕΠΕ 2, 20). Έδῶ περιγράφεται πάλι ή ίδια κατάσταση. Οἱ Έπίσκοποι πού τοποθετοῦνται στίς θέσεις τών Όρθόδοξων ποιμένων χαρακτηρίζονται από τόν άγιο «λύκοι βαρείς». Οἱ Όρθόδοξοι δέ, δέν έπικοινωνοῦν εκκλησιαστικά μέ αὐτούς, πρίν αὐτοῖ καταδικασθοῦν από κάποια Σύνοδο.

Θά αναφέρωμε καί μία τρίτη περιγραφή τοῦ άγίου διά νά κατανοήσωμε τό πῶς οἱ τότε Όρθόδοξοι δέν έπικοινωνοῦσαν μέ τήν αίρεσι καί τούς αίρετικούς: «Ανατέτραπται μέν τά τῆς εὐσεβείας δόγματα, συγκέχυνται δέ Έκκλησίας θεσμοί. Φιλαρχίαι δέ τών μή φοβουμένων τόν Κύριον ταίς προστασίαις έπιπηδῶσι καί εκ τοῦ προφανοῦς λοιπόν ἄθλον δυσσεβείας ή προεδρία πρόκειται, ὥστε ό τά χαλεπώτερα βλασφημήσας είς έπισκοπήν λαοῦ προτιμότερος. Οἴχεται σεμνότης ιερατική, έπιλελοίπασιν οἱ

ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης τό ποιμνιον τοῦ Κυρίου, οἰκονομίας πτωχῶν εἰς ἰδίας ἀπολαύσεις καί δώρων διανομάς παραναλισκόντων αἰεί τῶν φιλαρχούντων. Ἡμαύρωται κανόνων ἀκρίβεια, ἐξουσία τοῦ ἀμαρτάνειν πολλή. Οἱ γάρ σπουδαῖς ἀνθρωπίναις παρελθόντες ἐπί τό ἄρχειν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῆς σπουδῆς τήν χάριν ἀνταναπληροῦσι τῷ πάντα πρὸς ἡδονήν ἐνδιδόναι τοῖς ἀμαρτάνουσιν. Ἀπόλωλε κρῖμα δίκαιον, πᾶς τις τῷ θελήματι τῆς καρδίας αὐτοῦ πορεύεται. Ἡ πονηρία ἄμετρος, οἱ λαοί ἀνουθέτητοι, οἱ προεστῶτες ἀπαρρησίαστοι. Δοῦλοι γάρ τῶν δεδωκότων τήν χάριν οἱ δι' ἀνθρώπων ἑαυτοῖς τήν δυναστείαν κατακτησάμενοι... Ἐπί τούτοις γελῶσιν οἱ ἄπιστοι, σαλεύονται οἱ ὀλιγόπιστοι· ἀμφίβολος ἡ πίστις, ἄγνοια κατακέχυται τῶν ψυχῶν διά τό μιμῆσθαι τήν ἀλήθειαν τούς δολοῦντας τόν λόγον ἐν κακουργίᾳ. Σιγᾶ μέν γάρ τά τῶν εὐσεβούντων στόματα, ἀνεῖται δέ πᾶσα βλάσφημος γλῶσσα· ἐβεβηλώθη τά ἄγια, φεύγουσι τούς εὐκτηρίους οἴκους οἱ ὑγιαίνοντες τῶν λαῶν ὡς ἀσεβείας διδασκαλεῖα, κατά δέ τάς ἐρημίας πρὸς τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Δεσπότην μετά στεναγμῶν καί δακρῶν τάς χεῖρας αἴρουσιν. Ἐφθασε δέ πάντως καί μέχρις ὑμῶν τά γινόμενα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων, ὅτι οἱ λαοί σὺν γυναιξί καί παισί καί αὐτοῖς τοῖς πρεσβύταις πρό τῶν τειχῶν ἐκχυθέντες ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τελοῦσι τάς προσευχάς, φέροντες πάσας τάς ἐκ τοῦ ἀέρος κακοπαθείας σὺν πολλῇ τῇ μακροθυμίᾳ, τήν παρά τοῦ Κυρίου ἀντίληψιν ἀναμένοντες...» (Μ. Βασιλείου, ἐπιστ. 92, Πρὸς Ἰταλοῦς καί Γάλλους Ἐπισκόπους, ΕΠΕ 3, 86· ΒΕΠΕΣ 55, 122).

Ὁ Μ. Βασίλειος ἐπίσης, στήν πρὸς Μονάζοντα ἐπιστολή του, ὅπως μᾶς τά μεταφέρει ὁ ἅγ. Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, λέγει: «Οἵτινες τήν ὑγιαῖ ὀρθόδοξον πίστιν προσποιούμενοι ὁμολογεῖν, κοινωνοῦσι δέ τοῖς ἑτερόφροσι, τούς τοιούτους, εἰ μετὰ παραγγελίαν μὴ ἀποστῶσιν, μὴ μόνον ἀκοινωνήτους ἔχειν, ἀλλά μηδέ ἀδελφούς ὀνομάζειν» (ἅγ. Μάρκου Ἐφέ-

σου, *Ὁμολογία*, CFDS, Ser. A. τόμ. X, fasc. II, σελ. 133 (24-28).

Εἶναι σαφὴς λοιπὸν ἡ γραμμὴ τῶν Ὁρθοδόξων πρὸς τοὺς αἰρετικούς Ἐπισκόπους καὶ κληρικούς μὴ καταδικασθέντας ὑπὸ Συνόδου, ἀσχέτως ἂν ἡ συγκεκριμένη αἵρεσις εἶχε καταδικασθεῖ ἢ ὄχι. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν Ὁρθοδόξων ἀπὸ κάθε αἵρεσι καὶ κάθε αἰρετικὸ ἦτο Παράδοσις ἡ ὁποία λειτουργοῦσε ὡς ἔνστικτο ὄχι μόνον εἰς τοὺς κληρικούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἀπλό λαόν.

Δέν πρέπει νὰ στερήσωμε τοὺς ἀναγνώστες τῆς παρούσης μικρᾶς μελέτης καὶ ἀπὸ τὴν ἡδυτάτη παρουσίαν καὶ ἑνὸς ἀκόμη τμήματος ἐπιστολῆς τοῦ ἀγίου: «*Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν (γράφει) τοῦ παντός ἑαυτοῦ βίου ἐναργέστατον ἐξήνεγκε δεῖγμα ἐκ τῆς νῦν προαιρέσεως, ὅτι οὐδέποτε ἔζη ἐπ' ἐλπίδι τῶν ἀποκειμένων ἡμῖν ἐπαγγελιῶν παρὰ τοῦ Κυρίου· ἀλλὰ εἴ τι αὐτῷ ἐπραγματεύετο τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ῥήματα πίστεως καὶ πλάσμα εὐλαβείας, πάντα πρὸς τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ἀπάτην ἐπετηδεύετο. Ὑμᾶς δέ τί καταπονεῖ τό συμβάν; Τί χεῖρους ἑαυτῶν γεγόνατε παρὰ τοῦτο;*» *Ἐλειψεν εἷς ἐκ τοῦ πληρώματος ὑμῶν· εἰ δέ καὶ συναπῆλθεν πού ἄλλος εἷς ἢ δεύτερος, ἐλεεινοὶ τοῦ πτώματος οὗτοι, ὑμῶν δέ τό σῶμα ὀλόκληρόν ἐστι τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι. Καί γάρ καί τό ἀχρειωθέν ἀπερρῦη καὶ οὐκ ἐκολοβώθη τό μένον. Εἰ δέ ἀνιᾶ ὑμᾶς ὅτι τῶν τοίχων ἐξεβλήθητε, ἀλλ' ἐν σκέπη τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ἀυλισθήσεσθε καί ὁ ἄγγελος ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἔφορος συναπῆλθεν ὑμῖν. Ὡστε κενοῖς τοῖς οἴκοις ἐγκατακλίνονται καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἐκ τῆς διασπορᾶς τοῦ λαοῦ βαρῦ ἑαυτοῖς τό κρίμα κατασκευάζοντες. Εἰ δέ τις καὶ κόπος ἐστίν ἐν τῷ πράγματι, πέπεισμαι τῷ Κυρίῳ μή εἰς κενόν ὑμῖν ἀποβήσεσθαι τοῦτο. Ὡστε ὅσω ἂν ἐν πλείοσι πειρατηρίοις γένησθε, τοσοῦτω πολυτελέστερον τόν παρά τοῦ δικαίου κριτοῦ μισθόν ἀναμένετε. Μήτε οὖν δυσφορεῖτε τοῖς παροῦσι μήτε ἀποκάμνετε τῇ ἐλπίδι» (Μ. Βασιλείου ἐπιστ. 238, *Τοῖς Νικοπολίταις Πρεσβυτέροις*, ΕΠΕ 3, 220).*

Ἐδῶ ὁ ἅγιος ὁμιλεῖ δι' αὐτούς πού ἐπρόδωσαν καί ἐπικοινωνήσαν ἐκκλησιαστικῶς μέ τούς αἰρετικούς. Αὐτοί λέγει ἀπεχώρησαν, ἀλλά τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἔμεινεν ἀκέραιον καί ἀνέπαφον. Ἡ ἔκφρασις τοῦ ἁγίου «*Καί γάρ καί τό ἀχρειωθέν ἀπερρῦη καί οὐκ ἐκολοβώθη τό μένον*» εἶναι θαυμασιωτάτη καί μοναδική σέ παραστατικότητα, δηλώνει δέ ὅτι ὅσοι καί ἄν ἀποχωρήσουν διά τῆς αἵρέσεως ἀπό τήν Ὁρθοδοξία, τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ μένει ἀνέπαφο, ἀκέραιο καί ὀλόκληρο. Τό σημαντικό ὅμως εἰς τήν παροῦσα ἀναφορά τοῦ ἁγίου εἶναι ὅτι, ἐνῶ οἱ αἰρετικοί ἔφυγαν ἀπό τήν Ὁρθοδοξία διά τῆς αἵρέσεως, παρέμειναν εἰς τούς ναούς καί μάλιστα μέ τήν βοήθεια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἐτοποθέτησαν αἰρετικούς Ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι φυσικά εἶχαν κανονική Ἀποστολική διαδοχή. Τότε οἱ Ὁρθόδοξοι ὡς ἐξ ἐνστίκτου κινούμενοι, ἀπεχώρησαν ἀπό τούς ναούς καί ἐσυνάζοντο εἰς τά δάση καί τά βουνά. Ὁ ἅγγελος δέ τῆς Ἐκκλησίας ἔφυγε καί αὐτός ἀπό τούς ναούς πού κατείχοντο ἀπό τούς αἰρετικούς καί ἦλθε στήν ἔρημο, ἐκεῖ δηλαδή ὅπου συγκεντρώνοντο οἱ Ὁρθόδοξοι. Αὕτη ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐξ ἐνστίκτου ἀποτείχισις τῶν Ὁρθοδόξων, χωρίς φυσικά νά ἀναμένουν συνοδική ἀπόφασι, ἡ ὁποία νά καταδικάζη τούς συγκεκριμένους αἰρετικούς. Σαφῶς ἐδῶ ὁ ἅγιος διδάσκει ἐπιπλέον ὅτι ὁ Χριστός ὑπάρχει ἐκεῖ ὅπου διαφυλάσσεται ἡ ἀληθινή πίστις καί ὄχι ἐκεῖ ὅπου διαφυλάσσεται ἡ Ἀποστολική διαδοχή ἄνευ αὐτῆς.

Καί ἓνα τελευταῖο, ἀπό τά πολλά τμήματα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ μεγάλου πατρός τῆς Καισαρείας, τά ἀναφερόμενα εἰς αὐτήν τήν περίπτωσι, τό ὁποῖον καί αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά παρουσιασθῇ: «*Μόνον μὴ ἐξαπατηθῆτε ταῖς ψευδολογίαις αὐτῶν ἐπαγγελομένων ὀρθότητα πίστεως. Χριστέμποροι γάρ οἱ τοιοῦτοι καί οὐ Χριστιανοί, τό αἰεῖ αὐτοῖς κατά τόν βίον τοῦτον λυσιτελοῦν τοῦ κατ' ἀλήθειαν ζῆν προτιμῶντες. Ὅτε ἐνόμισαν κτᾶσθαι τήν κενήν ταύτην ἀρχήν,*

προσέθεντο τοῖς ἐχθροῖς τοῦ Χριστοῦ· ὅτε εἶδον τοὺς λαοὺς ἀγριαίνοντας, σχηματίζονται πάλιν τὴν ὀρθότητα. Οὐκ οἶδα ἐπίσκοπον μηδέ ἀριθμήσαιμι ἐν ἱερεῦσι Χριστοῦ τὸν παρά τῶν βεβήλων χειρῶν ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως, εἰς προστασίαν προβεβλημένον. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐμὴ κρίσις. Ὑμεῖς δὲ εἴ τινα ἔχετε μεθ' ἡμῶν μερίδα, ταῦτά ἡμῖν φρονήσετε δηλονότι· εἰ δέ ἐφ' ἑαυτῶν βουλευέσθε, τῆς ἰδίας γνώμης ἕκαστός ἐστι κύριος, ἡμεῖς ἀθῶοι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου. Ταῦτα δὲ ἔγραψα οὐχ ὑμῖν ἀπιστῶν, ἀλλὰ τὸ τινων ἀμφίβολον στηρίζων ἐκ τοῦ γνωρίσαι τὴν ἑμαυτοῦ γνώμην, ὡς μὴ προσληφθῆναι τινὰς εἰς κοινωνίαν μηδέ τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐπιβολὴν δεξαμένους, μετὰ ταῦτα εἰρήνης γενομένης, βιάζεσθαι ἑαυτοὺς ἐναριθμεῖν τῷ ἱερατικῷ πληρώματι» (Μ. Βασιλείου ἐπιστ. 240, Νικοπολίταις Πρεσβυτέροις, ΕΠΕ 3, 226).

Ἐδῶ θαυμάσια περιγράφει ὁ ἅγιος τοὺς αἰρετικούς Ἐπισκόπους, τοὺς ὀνομάζει δὲ Χριστεμπόρους καὶ μετασχηματιζόμενους ἀναλόγως τῆς διαθέσεως τῶν λαῶν. Ὅλους αὐτοὺς δέ, δέν τοὺς θεωρεῖ κἄν Ἐπισκόπους διότι, ὅπως ἀναφέρει, ἐχειροτονήθησαν «ἐπὶ καταλύσει τῆς πίστεως». Καὶ βέβαια δέν τὰ ἔλεγε αὐτὰ κατόπιν ἀποφάσεως Συνόδου, διὰ τοὺς συγκεκριμένους αἰρετικούς, (αὐτό θά ἦτο προφανῶς περιττό καὶ θά ἤρκει πρὸς νοθεσία ἢ ἀπόφασιν τῆς Συνόδου), ἀλλὰ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν πίστιν καὶ ὀρθοδοξότητα τῶν Ἐπισκόπων τὴν ἐναπέθετε εἰς τὸν κάθε ὀρθόδοξον. Ἐδῶ ἐπιπλέον φαίνεται ἡ δολιότης καὶ ἡ ὑποκρισία τῶν αἰρετικῶν Ἐπισκόπων, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ θέσις τοῦ λαοῦ ὡς φύλακος τῆς πίστεως. Αὕτη ἡ ὑποκρισία εἶναι ἴδια καὶ ἀπαράμιλλη μὲ τὴν σημερινή, «ὅτε εἶδον τοὺς λαοὺς ἀγριαίνοντας σχηματίζονται πάλιν τὴν ὀρθότητα». Μόνο πού σήμερα οἱ λαοὶ δέν ἀγριαίνουν, ὅπως τότε, ἀλλὰ ἐφησυχάζουν ἀναπαυόμενοι στὴν δῆθεν δυνητικὴ ἐρμηνεία τοῦ Κανόνος καὶ ἀναμένοντες ἡσύχως τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου.

Εἶναι ἀκόμη ἄξιον παρατηρήσεως καὶ δεικνύει τὴν ἄκρα

αὐστηρότητα τοῦ ἁγίου εἰς τὰ θέματα τῆς πίστεως, αὐτό τό ὁποῖο ἀναφέρει στό τέλος: «ὡς μή προσληφθῆναι τινας εἰς κοινωνίαν μηδέ τῆς χειρός αὐτῶν ἐπιβολήν δεξαμένους, μετὰ ταῦτα εἰρήνης γενομένης, βιάζεσθαι ἑαυτούς ἑναριθμεῖν τῷ ἱερατικῷ πληρώματι». Ἐδῶ ὁ ἅγιος ἀπαγορεύει νά δεχθοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅταν εἰρηνεύσουν τὰ πράγματα καί ἐπικρατήσῃ ἡ Ὁρθοδοξία, καί ὄσους ἐχειροτονήθηκαν ἀπό τούς αἰρετικούς καί κατόπιν μετανοήσουν καί θελήσουν νά προσέλθουν εἰς τήν Ὁρθοδοξία μέ τό ἱερατικό τους ἀξίωμα.

β'. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος

Θά ἀναφερθοῦμε ἐν συνεχείᾳ στόν πρόμαχο τῆς Ὁρθοδοξίας τόν Μ. Ἀθανάσιο, ὁ ὁποῖος ἦτο σύγχρονος τοῦ Μ. Βασιλείου καί σύμφωνος ἀπολύτως μέ τήν περί αἰρετικῶν ποιμένων Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἀποτείχισι ἀπό αὐτούς. Λέγει λοιπόν ὁ ἅγιος: «*Βαδίζοντες δέ τήν ἀπλανῆ καί ζωφόρον ὁδόν, ὀφθαλμόν μὲν ἐκκόψωμεν σκανδαλίζοντα· μή τόν αἰσθητόν, ἀλλά τόν νοητόν· οἷον ἐάν ὁ ἐπίσκοπος ἤ ὁ πρεσβύτερος οἱ ὄντες ὀφθαλμοί τῆς Ἐκκλησίας, κακῶς ἀναστρέφονται καί σκανδαλίζωσι τόν λαόν, χρή αὐτούς ἐκβάλλεσθαι. Συμφέρον γάρ ἄνευ αὐτῶν συναθροίζεσθαι εἰς εὐκτήριον οἶκον, ἢ μετ' αὐτούς ἐμβληθῆναι, ὡς μετὰ Ἄννα καί Καϊάφα εἰς τήν γέενναν τοῦ πυρός. Ὁμοίως καί ἡ χεὶρ ὁ διάκονος, ἐάν ἀνάξιόν τι πράττη, χωριζέσθω τοῦ θυσιαστηρίου*» (P.G. 35, 33· ΒΕΠΕΣ 33, 199). Ἐδῶ ὁ ἅγιος διδάσκοντας τούς Ὁρθοδόξους παραγγέλλει νά ἐκδιώκουν τούς Ἐπισκόπους καί κληρικούς ἀπλῶς ἐάν «*κακῶς ἀναστρέφονται καί σκανδαλίζουσι τόν λαόν*». Ἄν τώρα σκεφθοῦμε ὅτι τὰ θέματα τῆς πίστεως εἶναι πολύ ἀνώτερα ἀπό ἕναν ἀπλό σκανδαλισμό, ὑπολογίζουμε καί τήν θέσι τοῦ ἁγίου δι' αὐτά. Καί ὅλα αὐτά βεβαίως ἐπιτάσσει νά τά πράττουν οἱ Ὁρθόδοξοι χωρίς ἀπόφασι Συνόδου.

Εἰς ἐγκύκλιον ἐπίσης ἐπιστολή του ὁ ἅγιος, λέγει, περιγράφοντας τὴν στάσι τῶν Ὁρθοδόξων: «*Διὰ ταύτης τοίνυν τῆς βίας ὁ ἡγεμῶν ἤρπασε τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀρπάσας Γρηγορίῳ καὶ τοῖς Ἀρειομανίταις παρέδωκε. Καὶ οἱ μὲν ἐκκήρυκτοι παρ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀσεβείαν γενόμενοι ἐγκαυχῶνται τῇ ἀρπαγῇ τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ δὲ τοῦ θεοῦ λαός καὶ οἱ κληρικοί τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας βιάζονται ἢ κοινωνεῖν τῇ ἀσεβείᾳ τῶν αἰρετικῶν Ἀρειανῶν ἢ μὴ εἰσέρχεσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας... Τῶν γάρ λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας διωκομένων οἱ λαοὶ καταγινώσκοντες τῆς ἀσεβείας τῶν αἰρετικῶν Ἀρειανῶν αἰροῦνται μᾶλλον οὕτω νοσεῖν καὶ κινδυνεύειν ἢ χεῖρα τῶν Ἀρειανῶν ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν*» (ΕΠΕ 9, 204-206). Φαίνεται ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ ἁγίου ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι, πέρα ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν Πατέρων, εἶχαν μέσα τους ὡς χάρισμα τὴν διαφύλαξι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐδέχοντο, ἀντὶ πάσης θυσίας, οὔτε στοὺς ναοὺς νὰ εἰσέλθουν τῶν αἰρετικῶν, οὔτε νὰ δεχθοῦν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς των καμμία εὐλογία. Ἡ ἔκφρασις τοῦ ἁγίου «*Καὶ οἱ μὲν ἐκκήρυκτοι παρ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀσεβείαν γενόμενοι*» σημαίνει ὅτι οἱ συγκεκριμένοι αἰρετικοὶ εἶχαν ἀποκηρυχθῆ ὄχι ἀπὸ κάποια Σύνοδο, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους ἐξ αἰτίας τῆς ἀσεβείας των, δηλαδὴ τῆς αἰρέσεως. Τὸ «*ἐκκήρυκτοι*» σημαίνει ἐπίσης ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι δὲν εἶχαν μὲ αὐτοὺς καμμία ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία σὲ ἀπόλυτο ἐπίπεδο, ὅπως ὁ ἅγιος τὸ ἐξηγεῖ κατωτέρω. Καὶ ὅλα αὐτὰ βεβαίως χωρὶς ἀπόφασιν Συνόδου διὰ τοὺς προκειμένους αἰρετικούς. Οἱ Ἐπίσκοποι αὐτοὶ εἶχαν προφανῶς νόμιμη καὶ κανονικὴ Ἀποστολικὴ διαδοχὴ, ἀλλὰ εἶχαν ἐκπέσει τοῦ ἀξιώματος λόγῳ τῆς αἰρέσεως.

Εἰς ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Δρακόντιον ὁ ἅγιος λέγει: «*Ἡ εἰπέ, τίνος σέ θέλουσιν εἶναι μιμητὴν οἱ συμβουλευόντές σοι; Δεῖ γάρ ἡμᾶς κατὰ σκοπὸν τῶν ἁγίων καὶ τῶν Πατέρων πολιτεύεσθαι, καὶ τούτους μι-*

μεισθαι· εἰδέναι δέ, ὅτι, τούτων ἀφιστάμενοι, ἀλλότριον καὶ τῆς τούτων κοινωνίας γενόμεθα» (Πρὸς Δρακόντιον 1, 4, ΒΕΠΕΣ 33, 172). Θαυμάσια ἐδῶ ὁ ἅγιος τοποθετεῖ τὰ πράγματα, ἀναφέροντας ὅτι, ὅταν παύσωμε νά μιμούμεθα τοὺς ἁγίους, ἀπομακρυνόμεθα καὶ ἀπὸ τῆν κοινωνία των. Αὐτό βεβαίως σημαίνει καὶ ἐκ τοῦ ἀντιθέτου ὅτι, ὅταν μιμούμεθα ἢ ἀκολουθοῦμε τοὺς αἰρετικούς ἔχομε και κοινωνία μέ αὐτούς.

Στὴν ἐρμηνεία τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ὁ ἅγιος λέγει ἀναφερόμενος στοὺς ψευδοπροφήτας: «Εἶπεν ὁ Κύριος· “Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύματι προβάτου, ἐνδοθεν δέ εἰσι λύκοι ἄρπαγες· ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς”. Ἐάν οὖν τινα ἴδῃς ἀδελφέ, ὅτι ἔχει σχῆμα σεμνοπρεπές, μὴ πρόσχης, ὅτι ἐνδέδυται κώδιον προβάτου, ὅτι ὄνομα ἔχει πρεσβυτέρου, ἢ ἐπισκόπου, ἢ διακόνου, ἢ ἀσκητοῦ, ἀλλὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ περιέργασαι, εἴ ἔστι σώφρων, εἴ ἔστι φιλόξενος, ἢ ἐλεήμων, ἢ ἀγαπητικός, ἢ ἐν προσευχαῖς καρτερικός ἢ ὑπομονητικός. Εἴ ἔχει κοιλίαν θεόν, καὶ τόν φάρυγγα ἄδην, νοσῶν χρήματα, καὶ καπηλεύων τὴν θεοσοβείαν, ἄφες αὐτόν· οὐ γάρ ἐστι ποιμὴν ἐπιστημονικός, ἀλλὰ λύκος ἀρπακτικός. Εἴ δέ οἶδας τὰ δένδρα δοκιμάζειν ἀπὸ τῶν καρπῶν, ποῖά ἐστι τῆ φύσει, τῆ γεύσει, τῆ πύοτητι, πολλῶ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἔργων ὀφείλεις δοκιμάζειν τοὺς Χριστεμπόρους, ὅτι, φοροῦντες φημάριον εὐλαβείας, ψυχὴν κέκτηνται διαβολικὴν. Εἴ δέ καὶ ἀπὸ ἀκανθῶν οὐ συλλέγεις σταφυλάς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα, τί ὑπολαμβάνεις, ὅτι ἀπὸ παραβατῶν ἔχεις τι ἀγαθόν ἀκοῦσαι, ἢ ἀπὸ προδοτῶν μαθεῖν τι χρήσιμον; Ἐκεῖνους τοίνυν ἀποστρέφου ὡς λύκους Ἀραβικούς, καὶ ἀκάνθας παρακοῆς, καὶ τριβόλους ἀδικημάτων, καὶ δένδρα πονηρά. Ἐάν ἴδῃς συνετόν, κατὰ τὴν συμβουλεύουσαν σοφίαν, ὄρθριζε πρὸς αὐτόν, καὶ σταθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου, ἵνα παρ’ αὐτοῦ διδαχθῆς

νόμου σκιαγραφήματα, καί χαρίτων δωρήματα. Ούτε δέ λόγος σοφιστικός, ἢ σχῆμα ἐπιθετικόν εἰσάγουσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ πίστις τελεία καὶ ἀπερίεργος μετὰ τῆς ἐναρέτου καὶ διαλαμπούσης προνοίας» (ΒΕΠΕΣ 33, 197). Ἐδῶ ὁ ἅγιος παραγγέλλει νὰ διακρίνωμε τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς ποιμένες. Καὶ εἰς μὲν τοὺς καλοὺς νὰ ὑποτασσώμεθα, ἀπὸ δὲ τῶν κακῶν νὰ φεύγωμε μακριά, χωρὶς φυσικά νὰ περιμένωμε ἀποφάσεις Συνόδων.

Ἄν οἱ Ὀρθόδοξοι ἔπρεπε νὰ περιμένουν τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κακοὺς ποιμένες, τότε φυσικά ὁ ἅγιος θὰ τοὺς συμβούλευε νὰ κάνουν καταγγελία στὴν Σύνοδο καὶ νὰ περιμένουν ἐν ἡρεμίᾳ, ἡσυχίᾳ καὶ ὑπακοῇ τὴν ἀπόφασίν της. Ὁ ἅγιος ὅμως δέν ἦταν εἰσηγητὴς τῆς θεωρίας τοῦ ἐφησυχασμοῦ καὶ τῆς ἀπλῆς διαμαρτυρίας, ἀλλὰ τῆς ἀποτείχισεως ἀπὸ τοὺς κακῶς φρονοῦντας καὶ πράττοντας.

Ὅταν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος κρυβόταν στὴν ἔρημο, ὁ στρατηλάτης Ἀρτέμιος τὸν ἀναζητοῦσε σὲ μοναστήρια τῆς περιοχῆς χωρὶς νὰ καταφέρῃ νὰ ἐντοπίσῃ ποῦ ἐκρύβετο. Πρὶν ὁ Ἀρτέμιος φύγει ἀπὸ τὴν Μονὴ τῶν Ταβεννησιωτῶν συνέβη τὸ ἐξῆς περιστατικὸ τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγ. Παχωμίου: «Καὶ μετὰ τὸ ἐρευνηθῆσαι καὶ μὴ εὔρεϊν αὐτόν λέγει τοῖς ἀδελφοῖς (ὁ Ἀρτέμιος) ἐν τῇ συνάξει “Δεῦτε εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ”. Καὶ λεγόντων αὐτῶν “οὐ δυνάμεθα διὰ τὸ ἔχειν ἐντολήν παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν μετ’ οὐδενός εὔξασθαι συναιρουμένου Ἀρειανοῖς” — ἔβλεπον γάρ τινα τῶν Ἀρειανῶν ὡς ἐπίσκοπον μετὰ τοῦ δουκός— καὶ λοιπὸν ἐξεληθόντων αὐτῶν ηὔξατο μόνος». (Βίος τοῦ ἁγ. Παχωμίου, § ρλη', ΒΕΠΕΣ 40, 185). Ἡ συμπεριφορὰ αὐτῆ τῶν μοναχῶν ὑπαγορευόταν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ὁ ὁποῖος μὲ ἐπιστολὴν τοῦ τοὺς προέτρεπε νὰ μὴ ἐπικοινωνοῦν ὄχι μόνον μὲ αἰρετικούς, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅσους ἐπικοινωνοῦν μὲ αἰρετικούς.

Ἐνα τελευταῖο τμῆμα θὰ ἀναφέρωμε ἀπὸ ἐπιστολὴν τοῦ

ἀγίου πρὸς μοναχοῦς: «ἐπειδὴ δὲ εἰσὶ τινες οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦντες, περιερχόμενοι τὰ μοναστήρια, δι' οὐδέν ἄλλο εἰ μὴ ἵνα, ὡς πρὸς ὑμᾶς ἐλθόντες καὶ ἀφ' ἡμῶν ὑποστρέφοντες, τοὺς ἀκεραίους ἐξαπατῶσι· τινές δὲ εἰσιν οἱ διαβεβαιοῦντες μὲν τὰ Ἀρείου μὴ φρονεῖν, συγκαταβαίνοντες δέ, καὶ μετ' αὐτῶν εὐχόμενοι ἐπὶ τό αὐτό· ἀναγκαίως, παρακελευόντων τινῶν εἰλικρινεστάτων ἀδελφῶν, πρὸς ὑμᾶς γράφειν ἐσπούδασα, ἵνα τὴν εὐσεβῆ πίστιν, ἣν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐν ὑμῖν ἐργάζεται, ἀκεραίως καὶ ἀδόλως φυλάττοντες, οὐ μὴ πρόφασιν δῶτε σκανδάλου τοῖς ἀδελφοῖς. Ὅταν γάρ τινες ὑμᾶς τοὺς ἐν Χριστῷ πιστοὺς θεωρήσαντες μετ' αὐτῶν συνερχομένους καὶ κοινωνοῦντας, πάντως ὑπονοήσαντες ἀδιάφορον εἶναι τό τοιοῦτον, εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας ἐμπεσοῦνται βόρβορον. Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, θελήσατε, ἀγαπητοί, τοὺς μὲν φανερώς φρονοῦντας τὰ τῆς ἀσεβείας ἀποστρέφεσθαι, τοὺς δὲ νομιζοντας τὰ Ἀρείου μὴ φρονεῖν, κοινωνοῦντας δὲ μετὰ τῶν ἀσεβῶν φυλάττεσθαι· καὶ μάλιστα ὧν τό φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπό τῆς κοινωνίας προσήκει φεύγειν. Εἰ δέ τις προσποιεῖται μὲν ὁμολογεῖν ὀρθήν πίστιν, φαίνεται δὲ κοινωνῶν ἐκείνοις, τὸν τοιοῦτον προτρέψασθε ἀπέχεσθαι τῆς τοιαύτης συνηθείας· καὶ ἐάν μὲν ἐπαγγέλληται, ἔχετε τὸν τοιοῦτον ὡς ἀδελφόν· ἐάν δὲ φιλονεικῶς ἐπιμένῃ, τὸν τοιοῦτον παραιτεῖσθε. Οὕτω γάρ διατελοῦντες καθαρὰν τὴν πίστιν διατηρήσετε» (Μ. Ἀθανασίου ἐπιστολὴ πρὸς μοναχοῦς, ΒΕΠΕΣ 33, 182, ΕΠΕ 10, 312).

Εἶναι θαυμάσια καὶ καταλυτικὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Μ. Ἀθανασίου εἰς τό θέμα τῆς ἐπικοινωνίας ἐκκλησιαστικῶς μέ αἰρετικούς, μὴ καταδικασθέντες ὑπό Συνόδου. Ὁ λόγος πού ἐγράφη ἢ ἐπιστολὴ ἦτο ὁ ἐξῆς: Ὑπῆρχαν κάποιοι προφανῶς κληρικοί, οἱ ὅποιοι εἶχαν τὰ φρονήματα τοῦ Ἀρείου καὶ περιήρχοντο τὰ μοναστήρια λέγοντας ὅτι ἤρχοντο ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων καὶ μέ τὸν σκοπὸ τῆς ἐξαπατήσεως ἤθελαν

νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικῶς οἱ μοναχοὶ μέ αὐτούς. Ἄλλοι πάλι διεβεβαίωσαν ὅτι δέν εἶχαν τό φρόνημα τοῦ Ἀρείου, ἀλλά συμπροσηύχοντο μέ τούς Ἀρειανούς χάριν οἰκονομίας. Ὁ ἅγιος ἀπαγορεύει τήν ἐπικοινωνία μέ ὄλους αὐτούς, τήν θεωρεῖ δούρειο ἵππο καί αἰτία σκανδάλου καί προσχώρησι στήν αἵρεσι. Καί δι' ἐκείνους πάλι πού ἐξωτερικά ὁμολογοῦν τήν ὀρθόδοξο πίστι, ἀλλά ἐπικοινωνοῦν μέ τούς αἰρετικούς, παραγγέλλει νά μήν ἔχουν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία, ἐφ' ὅσον δέν διορθώνονται. Συνοψίζεται δέ ἡ διδασκαλία αὐτή τοῦ ἁγίου εἰς τήν περίφημη φράσι του «*ὦν τό φρόνημα ἀποστρεφόμεθα, τούτους ἀπό τῆς κοινωνίας προσήκει φεύγειν*».

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς τό ὅτι παντοῦ οἱ ἅγιοι ὁμιλοῦν γιά τό φρόνημα κάποιου προκειμένου περί ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καί ὄχι γιά τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ εὐθύνη αὐτή ἐπιβαρύνει τόν κάθε Ὀρθόδοξο. Φυσικά ἄν οἱ μοναχοὶ αὐτοὶ περίμεναν τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου, ὄχι διά τήν αἵρεσι ἀλλά διά τούς συγκεκριμένους αἰρετικούς, καί μάλιστα τήν περίοδο αὐτή πού ἐπικρατοῦσε σχεδόν παντοῦ ἡ αἵρεσις, θά εἶχαν ἀσφαλῶς μείνει νυχτωμένοι στό σκότος τῆς αἱρέσεως. Τό ὅτι ὁ ἅγιος δέν περιμένει τήν ἀπόφασι Συνόδου διά νά διακόψῃ τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία, ἀλλά διδάσκει ὅτι ἕκαστος εἶναι ὑπεύθυνος διά νά κρίνῃ τό φρόνημα αὐτῶν μέ τούς ὁποίους ἐπικοινωνεῖ ἐκκλησιαστικά φαίνεται καί ἀπό τό τέλος τῆς διδασκαλίας του πρός τούς μοναχοὺς πού λέγει: «*Οὕτω γάρ διατελοῦντες καθαράν τήν πίστιν διατηρήσητε*». Ἄν ὅμως οἱ μοναχοὶ ἐπερίμεναν τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου διά νά ἀποτερισθοῦν ἀπό ὄλους αὐτούς, τό μόνο πού θά κατῶρθωναν θά ἦταν τό νά μή διωχθοῦν χάριν τῆς πίστεως, πλὴν ὅμως ἡ πίστις των δέν θά ἦτο καθαρῆ, ἀλλά νοθευμένη καί κίβδηλη, ἐξαιτίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

Τί θά ἔλεγε ἄραγε στους σημερινούς μοναχούς καί μάλιστα τούς Ἄγιορείτες διά τόν Πατριάρχη των, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀρχηγός τῆς αἰρέσεως καί νυμφαγωγός τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τόν Παπισμόν; Μήπως νά περιμένουν ἀπόφασι Συνόδου, ἢ τό λεγόμενο «κοινό ποτήριο», διά νά ἀποτεχισθοῦν; Ὅλα αὐτά φαίνεται ὅτι εἶναι σήμερα προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις καί προπέτασμα καπνοῦ, προκειμένου νά μή σηκώσωμε τό βάρος τῆς ὁμολογίας, τό ὁποῖον εἶναι ὁ διωγμός.

Στό θέμα τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό τούς αἰρετικούς ποιμένες πρέπει νά τοποθετήσωμε καί τήν συμφωνία πού ἔκανε ὁ Μ. Ἀθανάσιος καί ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖος. Ὁ αὐτοκράτωρ, μετά τήν ἀποκατάστασι τοῦ ἀγίου εἰς τήν Ἀλεξάνδρεια, ἐζήτησε ἀπό αὐτόν νά παραχωρήσῃ εἰς τούς Ἀρειανούς τῆς Ἀλεξανδρείας ἕνα ναό, διά νά συγκεντρώνονται αὐτοί ἐκεῖ καί νά τελοῦν τά μυστήριά των. Ὁ ἅγιος τότε ὑποσχέθηκε νά τό κάνῃ αὐτό, ἐφ' ὅσον καί ὁ αὐτοκράτωρ παρέδιδε στήν Κωνσταντινουπολι ἕνα ναό, διά νά συγκεντρώνωνται οἱ Ὁρθόδοξοι ἐκεῖ καί νά τελοῦν τά ὀρθόδοξα μυστήρια.

Καί ἀπό αὐτό τό γεγονός καταδεικνύεται ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι στήν Κωνσταντινουπολι αὐτήν τήν χρονική περίοδο δέν ἐπικοινωνοῦσαν μέ τούς αἰρετικούς ἐπισκόπους καί κληρικούς, πρὶν αὐτοί καταδικασθοῦν ἀπό Σύνοδο, καί προτιμοῦσαν νά μείνουν χωρίς ναό, διότι ὅλους τούς εἶχαν καταλάβει οἱ αἰρετικοί. Αὐτό, σέ ἀνάλογο περίπτωσι, τό ἀναφέρει ὡς γεγονός ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης: «... Παράδειγμα, τό τόν ἅγιον Ἀθανάσιον ὑπό Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως παρακαλούμενον μίαν ταύτην χάριν παρασχέσθαι, τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἕνα ναόν παραδοῦναι τοῖς Ἀρειανοῖς εἰς τό συνάγεσθαι, κατανεῦσαι, ἅνπερ ἐν Κωνσταντινουπόλει λήψοιτο καὐτός τήν αὐτήν χάριν, τοῦ συνάγεσθαι τούς ὀρθόδοξους ἐν ἐνὶ ναῶ κατεχομένῳ ὑπό Ἀρειανῶν» (Φατοῦρος 549, 833.47).

γ'. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Θά αναφερθοῦμε ἐν συνεχείᾳ δεικνύοντας τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς, οἱ ὅποιοι δέν ἔχουν καταδικασθῆ ἀπό Σύνοδο, στόν ἅγ. Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο. Παρ' ὅτι ὁ Χρυσορρήμων ἅγιος ἔζησε σέ περίοδο πού εἶχαν εἰρηνεύσει τά πράγματα ἀπό τούς Ἀρειανούς καί Πνευματομάχους, ἡ διδασκαλία του εἶναι ἡ ἴδια σχετικά μέ τὴν ἐπικοινωνία τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς πρό συνοδικῆς κρίσεώς των.

Στὴν ἐρμηνεία λοιπόν τοῦ ρητοῦ «*πειθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καί ὑπέικετε...*» (Εβρ. 13,17) ὁ ἅγιος ἀναφέρει: «*κακόν μὲν ἢ ἀναρχία πανταχοῦ, καί πολλῶν ὑπόθεσις συμφορῶν, καί ἀρχή ἀταξίας καί συγχύσεως· μάλιστα δέ ἐν Ἐκκλησίᾳ τοσοῦτον ἐπισφαλεστέρα ἐστίν, ὅσον καί τό τῆς ἀρχῆς μείζον καί ὑψηλότερον... κρεῖττον γάρ ὑπό μηδενός ἄγεσθαι ἢ ὑπό κακοῦ ἄγεσθαι. Ὁ μὲν γάρ πολλάκις μὲν ἐσώθη, πολλάκις δέ ἐκινδύνευσεν· οὗτος δέ πάντως κινδυνεύσει, εἰς βάραθρα ἀγόμενος. Πῶς οὖν ὁ Παῦλός φησι· Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καί ὑπέικετε; Ἀνωτέρω εἰπών, Ἴν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν, τότε εἶπε, Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καί ὑπέικετε. Τί οὖν, φησίν, ὅταν πονηρός ᾖ, καί μὴ πειθώμεθα; Πονηρός, πῶς λέγεις; εἰ μὲν πίστεως ἔνεκεν, φεῦγε αὐτόν καί παραίτησαι, μὴ μόνον ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ἀλλὰ κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατιών· εἰ δέ βίου ἔνεκεν, μὴ περιεργάζου. Καί τοῦτο οὐκ οἶκοθεν λέγω τό ὑπόδειγμα, ἀλλ' ἀπό τῆς θείας Γραφῆς...*» (ΕΠΕ 25, 370· P.G. 63, 231). Πολύ ώραῖα ἐδῶ ὁ ἅγιος ξεκαθαρίζει τά πράγματα, ἀναφέροντας καί θαυμάσια παραδείγματα. Ἡ διδασκαλία του συνοψίζεται εἰς ὅτι «*εἰ μὲν πίστεως ἔνεκεν* (ἐάν δηλαδή ὁ προεστώς ἔχει αἰρετική πίστι) *φεῦγε αὐτόν καί παραίτησαι,*

*μή μόνον ἄν ἄνθρωπος ἦ, ἀλλά κἄν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ
κατιῶν· εἰ δέ βίου ἔνεκεν μή περιεργάζου».*

Ἐδῶ θαυμάζομε τήν ἀπόλυτον ταύτησι τοῦ ἁγίου μέ τήν
ἀγ. Γραφή καί τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδή διά τά
θέματα τῆς πίστεως δέν περιμένομε ἀποφάσεις Συνόδων,
ἀλλ' ἀπομακρυνόμεθα πάραυτα, ἐφ' ὅσον βεβαιωθήκαμε
ὅτι ὁ προεστῶς ἔχει αἰρετικά φρονήματα. Δεδομένου δέ
ὅτι ὁ ἅγιος ἀπευθύνετο ὄχι σέ κληρικούς καί μοναχοῦς,
ἀλλά στό ποιμνίό του, ἐξυπακούεται ὅτι ἡ ἀσφαλῆς ὁδός
διά τά θέματα τῆς πίστεως εἶναι ἡ ἄμεσος ἐκκλησιαστική
ἀπομάκρυνσις ἀπό τόν αἰρετικό προεστῶτα καί ὄχι ἡ ἀνα-
μονή συνοδικῆς ἀποφάσεως.

Διά νά γίνῃ αὐτό πλέον κατανοητό θά ἀναφέρωμε ἕνα
ἄλλο χωρίο ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου, εἰς τό ὅποιο ὁ
ἅγιος προτρέπει ὑπακοή στους προεστῶτες, ὅταν αὐτοί
σφάλλουν, ὄχι σέ θέματα πίστεως, ἀλλά σέ ἄλλα προ-
σωπικά καί καθημερινά πράγματα. Λέγει λοιπόν ὁ ἅγιος
ἐρμηνεύοντας τήν β' πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολή τοῦ ἀπ.
Παύλου καί ἐξηγῶντας, πῶς ὁ Θεός ἐνεργεῖ καί ἀγιάζει τά
μυστήρια τά ὅποια τελοῦνται ἀπό ἀναξίους ἱερεῖς. «*Τί οὖν;
φησί· πάντας ὁ Θεός χειροτονεῖ, καί τούς ἀναξίους; Πάντας
μέν ὁ Θεός οὐ χειροτονεῖ, διά πάντων δέ αὐτός ἐνεργεῖ, εἰ
καί αὐτοί εἶεν ἀνάξιοι, διά τό σωθῆναι τόν λαόν... Ἐπεὶ εἰ
μέλλοιμεν τούς βίους ἐρευνᾶν τῶν ἀρχόντων, αὐτοί μέλλο-
μεν εἶναι χειροτονηταί τῶν διδασκάλων, καί τά ἄνω κάτω
γίνεται, ἄνω οἱ πόδες, καί κάτω ἡ κεφαλή... Ἐκαστος τά
ἑαυτοῦ μεριμνάτω. Εἰ μὲν γάρ δόγμα ἔχει διεστραμμένον,
κἄν ἄγγελος ἦ, μή πείθου· εἰ δέ ὀρθά διδάσκει, μή τῷ βίῳ
πρόσεχε, ἀλλά τοῖς ῥήμασιν.*» Ἐχεις Παῦλον καί δι' ἔργων
καί διά λόγων ρυθμίζοντά σε πρὸς τό δέον. Ἄλλ' οὐ δίδωσι
πένησι, φησίν, οὐδέ καλῶς διοικεῖ. Πόθεν σοι τοῦτο δῆλον;
Πρὶν ἢ μάθης, μή μέμψη, φοβήθητι τὰς εὐθύνas. Πολλά
ἀπό ὑπονοίας κρίνεται... *Εἰ δέ κατέμαθες καί ἐξήτασας καί*

εἶδες, ἀνάμενε τόν κριτήν· μή προαρπάσης τοῦ Χριστοῦ τήν τάξιν· ἐκείνου ταυτά ἐστίν ἐξετάζειν, οὐ σοῦ· σύ δοῦλος εἶ ἔσχατος, οὐ δεσπότης· σύ πρόβατον εἶ· μή τοίνυν περιεργάζου τόν ποιμένα, ἵνα μή καί ἐφ' οἷς ἐκείνου κατηγορεῖς, εὐθύνας δῶς» (ΕΠΕ 23, 492-494). Ἐδῶ μέ σαφήνεια ὁ ἅγιος ἐξηγεῖ ὅτι μόνο διά τά θέματα τῆς πίστεως ἐλέγχουμε τόν προεστῶτα, ἐνῶ ὅλα τά ἄλλα τά ἀφήνομε στήν κρίσι τοῦ Θεοῦ. Χαρακτηριστικά καί στό σημεῖο αὐτό ἀναφέρει: «**εἰ μέν γάρ δόγμα ἔχει διεστραμμένον, κἄν ἄγγελος ᾗ, μή πείθου**». Τό «**μή πείθου**» δέν ἔχει φυσικά τήν ἔννοια νά μήν πεισθῆς στό διεστραμμένο δόγμα τοῦ προεστῶτος, ἀλλά νά μήν ὑποταχθῆς εἰς αὐτόν.

Στήν ἐρμηνεία τοῦ ΡΜΓ' (143) ψαλμοῦ ὁ ἅγιος μᾶς διδίδει παραστατικά τό μέτρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας στά θέματα τῆς πίστεως. Λέγει δέ τά ἐξῆς: «**Ὅταν οὖν εὐποιεῖν δέῃ, πᾶς ἄνθρωπος σοι ἐγγύς ἔστω· ὅταν δέ ὁ τῆς ἀληθείας γυμνάζεται λόγος, ἐπιγίνωσκε τόν οἰκεῖον καί τόν ἀλλότριον. Κἄν ἀδελφόν ἔχῃς ὁμοπάτριον καί ὁμομήτριον, καί μή κοινωνήσῃ σοι κατά τόν τῆς ἀληθείας νόμον, ἔστω σοι τοῦ Σκύθου βαρβαρικώτερος· κἄν Σκύθης, κἄν Σαυρομάτης ᾗ, τῶν δογμάτων δέ εἰδῆ τήν ἀκρίβειαν, καί πιστεύῃ τοῦτο ὃ καί αὐτός σύ, αὐτοῦ τοῦ τάς αὐτάς ὠδῖνας σοί λύσαντος οἰκειότερος ἔστω καί ἐγγύτερος· καί τόν βάρβαρον καί τόν οὐ τοιοῦτον ἐντεῦθεν διακρίνωμεν, μή ἀπό τῆς γλώττης, μηδέ ἀπό τοῦ γένους, ἀλλ' ἀπό τῆς γνώμης καί τῆς ψυχῆς. Τοῦτο γάρ μάλιστα ἄνθρωπος, ὅταν δογμάτων ἀκρίβειαν ἔχῃ καί πολιτεῖαν φιλόσοφον...**» (ΕΠΕ 7, 400 καί Ρ.Γ. 55, 461). Καί εἰς αὐτό τό σημεῖο μέ πολύ σαφήνεια ὁ ἅγιος ξεχωρίζει τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τήν οἰανδήποτε ἄλλη βοήθεια καί συμπαραστάσι. Τά παραδείγματα πού ἀναφέρει, τῶν βαρβάρων καί πολεμικῶν λαῶν, δεικνύουν καθαρά ὅτι ἡ ἀληθινή πίστις μᾶς ἐνώνει μέ τόν πλέον βάρβαρο καί ἀπολίτιστο, ἐνῶ ἡ πλάνη καί ἡ αἵρεσις καί τόν πλέον

οἰκεῖο τόν καθιστᾶ ἐκκλησιαστικά τόν μεγαλύτερο ξένο καί ἐχθρό. Καί ὅλα αὐτά βεβαίως, χωρίς νά περιμένουμε συνοδικές ἀποφάσεις, ἰσχύουν δι' ὅλους.

Παρ' ὅτι λοιπόν, ὅπως βλέπομε, ὁ ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διδάσκει σαφῶς τήν ἀπομάκρυνσι ἀπό τούς αἰρετικά φρονοῦντας προεστῶτας, ἄν ἐξετάσωμε τήν στάσι του καί τήν διδασκαλία του κατά τήν περίοδο τῆς ἐξορίας του, θά διαπιστώσωμε ἀβίαστα ὅτι ὑπερέβη ὅλους τούς ἄλλους ἀγίους εἰς τό θέμα τῆ ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας μέ τόν Ἐπίσκοπο, διότι κατά τήν περίοδο τῆς ἐξορίας του ἐδίδασκε σαφῶς καί ἀπροκάλυπτα τήν ἐκκλησιαστική ἀποτείχισι ἀπό τούς Ἐπισκόπους ὄχι μόνο διά θέματα πίστεως, ἀλλά καί διά θέματα δικαιοσύνης. Αὐτός δηλαδή, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι τό σχίσμα δέν τό συγχωρεῖ οὔτε τό αἷμα τοῦ μαρτυρίου, προέτρεπε, ἐνεθάρρυνε καί ἐγκωμιάζε ὅσους διέκοψαν τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τούς διαδόχους του Ἀρσάκιο καί Ἀττικό καί ὅσους ἐπικοινωνοῦσαν μετ' αὐτῶν καί μάλιστα ὑφιστάμενοι διωγμούς, κινδύνους καί μαρτύρια. Ὅλοι αὐτοί δέ «οἱ δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης» (ὄχι πίστεως), κληρικοί καί λαϊκοί παρέτειναν τό σχίσμα, διά τῆς ἀποτείχισεως ἀπό τόν Πατριάρχη καί τούς κοινωνοῦντας μέ αὐτόν, μέχρι τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν λειψάνων του ἀπό τά Κόμανα στήν Κωνσταντινουπολι ἐπί Πατριάρχου Πρόκλου, δηλαδή διάστημα περισσότερο ἀπό τριάντα χρόνια. Θά ἀναφέρωμε λοιπόν κάποια κείμενα τοῦ ἀγίου ἀπό τήν ἐξορία διά νά γίνη κατανοητό τό θέμα καί θά τό τοποθετήσωμε ἐν συνεχείᾳ μέσα στήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καί στά δικαιώματα τῶν Ὁρθοδόξων.

Κατ' ἀρχάς θά ἀναφέρωμε ἓνα θαυμάσιο κείμενο ἀπό ἐπιστολή τοῦ ἀγίου πρὸς τόν ἐξόριστο Ἐπίσκοπο Κυριακό. Ὁ Κυριακός, μετά τήν ἐξορία τοῦ ἀγίου, δέν ἤθελε νά ἐπικοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικά μέ τόν διάδοχό του Ἀρσάκιο καί δι' αὐτό ἐξορίσθη. Ὁ ἅγιος μέ ἐπιστολές του τόν παρηγορεῖ

καί τόν ἐνισχύει διά νά ὑπομείνη τά δεινά τῆς ἐξορίας, ἐνῶ δέν ἀφήνει οὔτε ἴχνος ὑποψίας ὅτι ὁ Κυριακός δέν ἔπραξε σωστά, ἀπεναντίας δέ ἀναφέρει ὅτι ὅλα αὐτά πού ὑποφέρει θά γίνουν αἰτία νά ἀποκομίση πολύ μισθό ἀπό τόν Θεό.

Σέ μία λοιπόν ἀπό τίς ἐπιστολές πρὸς αὐτόν ἀναφέρει τά ἑξῆς: *«Ἦκουσα γάρ καὶ γὰρ περὶ τοῦ λήρου ἐκείνου τοῦ Ἀρσακίου, ὃν ἐκάθισεν ἡ βασίλισσα ἐν τῷ θρόνῳ, ὅτι ἔθλιψε τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς παρθένους μὴ θέλοντας αὐτῷ κοινωνῆσαι. Πολλοὶ δέ αὐτῶν δι' ἐμέ καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθανον. Ὁ γὰρ προβατόσχημος ἐκεῖνος λύκος, ὁ σχῆμα μὲν ἔχων ἐπισκόπου, μοιχός δέ ὑπάρχων – ὡς γὰρ ἡ γυνὴ μοιχαλὶς χρηματίζει ἢ ζῶντος τοῦ ἀνδρός ἐτέρῳ συναφθεῖσα οὕτω καὶ οὗτος μοιχός ἐστίν– οὐ σαρκός, ἀλλὰ πνεύματος· ζῶντος γὰρ ἐμοῦ ἤρπασέ μου τόν θρόνον τῆς ἐκκλησίας»* (ΕΠΕ 38, 240).

Ἐδῶ ὁ ἅγιος ἀναφέρει ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀρσάκιος ἐξόρισε καὶ ὑπέβαλε σέ θλίψεις καὶ ταλαιπωρίες ὅσους κληρικούς δέν ἤθελαν νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικά μαζί του. Πολλοὶ μάλιστα, λέγει, ὅτι ἀπέθαναν στήν φυλακῇ, ἔνεκεν τῆς ἀποτειχισεῶς των! Ὁ ἅγιος συντάσσεται μέ τοὺς ἀποτειχισμένους καὶ κατηγορεῖ τόν Ἀρσάκιο μέ βαριές ἐκφράσεις, λέγοντας ὅτι εἶναι μοιχός καὶ προβατόσχημος λύκος. Ἡ ἐκφρασις μάλιστα *«πολλοὶ δέ αὐτῶν δι' ἐμέ καὶ ἐν τῇ φυλακῇ ἀπέθανον»* δηλώνει ἀπερίφραστα ὅτι δέν ὑπῆρχε θέμα πίστεως διά τήν ἀποτειχισί, ἀλλά θέμα δικαιοσύνης. Ἐχομε δηλαδή ἐφαρμογή τοῦ ΛΑ' (31^{ου}) ἀποστολικοῦ Κανόνος. Τό ὅτι τά θέματα τῆς δικαιοσύνης εἶναι πολύ κατώτερα ἀπό τά θέματα τῆς πίστεως, μόλις εἶναι ἀνάγκη νά τό ἀναφέρωμε. Ἀπό αὐτό λοιπόν γίνεται ἀντιληπτό πόσο αὐστηρότερος θά ἦτο ὁ ἅγιος διά τά θέματα τῆς πίστεως.

Στούς φυλακισμένους ἐπίσης Ἐπισκόπους καὶ κληρικούς οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀποτειχισμένοι ἀπό τόν Πατριάρχη, ἐξ αἰτίας τῆς ἐξορίας του, ὁ ἅγιος ἔγραφε: *«Μακάριοι τοῦ δεσμω-*

τηρίου, καί τῆς ἀλύσεως, καί τῆς τῶν δεσμῶν ὑποθέσεως ὑμεῖς· μακάριοι καί τρισμακάριοι, καί πολλάκις τοῦτο, οἱ πᾶσαν ἀνηρητήσασθε τήν οἰκουμένην τῷ περί ὑμᾶς φίλτρῳ, ἐραστάς ὑμῶν καί τούς πόρρωθεν ὄντας πεποιήκατε. **Πανταχοῦ γῆς καί θαλάττης ἄδεται ὑμῶν τά κατορθώματα, ἡ ἀνδρεία, ἡ ἀπερίτρεπτος γνώμη, τό ἀδούλωτον φρόνημα.** Οὐδέν ὑμᾶς κατέπληξε τῶν δοκούντων εἶναι δεινῶν, οὐ δικαστήριον, οὐ δήμιος, οὐ βασάνων νιφάδες, οὐκ ἀπειλαί μυρίων γέμουσαι θανάτων, οὐ δικαστής πῦρ ἀπό τοῦ στόματος ἀφιεῖς... Ἐγγέγραπται ὑμῶν τά ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς, **μετά τῶν ἀγίων κατηριθμήθητε μαρτύρων.** Οἶδα ταῦτα ἐγώ σαφῶς, οὐκ εἰς τόν οὐρανόν ἀναβάς, ἀλλ' ἀπό θείων αὐτά μαθῶν χρησμῶν. Εἰ γάρ ὁ γάμω παρανομουμένῳ παραστάς, καί μή διορθῶσαι δυνηθεῖς τήν παρανομίαν, ἀλλ' ἐλέγξει αὐτήν μόνον, ὁ τῆς στεῖρας καρπός, ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, ἐπειδή διά τοῦτο τό δεσμωτήριον ὤκησε καί ἀπετιμήθη, καί μάρτυς, καί μαρτύρων ὁ πρῶτός ἐστιν ὑμεῖς οἱ νόμοις πατέρων καί θεσμοῖς παραβαθεῖσι, καί ἱερῶσύνῃ ἐπηρεαζομένη καί παρανομουμένη παραστάντες, καί τοσαῦτα παθόντες ὑπέρ ἀληθείας, καί τοῦ λῦσαι συκοφαντίας ἀναισχύντους οὕτως, ἐννοήσατε ἡλίκην λήψεσθε τήν ἀμοιβήν. Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τήν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου, εἶπε τοῦτο ὁ γενναῖος ἐκεῖνος καί ὑψηλός ἀνήρ, καί ἤρκεσεν αὐτῷ πρὸς παρρησίαν ἄφατον» (ΕΠΕ 38, 48). Ὁ ἅγιος λοιπόν ὅλους τούς ἀποτειχισμένους καί μή κοινωνούντας ἐκκλησιαστικῶς μετά τοῦ παρανόμου Πατριάρχου τούς συγκαταριθμοῦσε μετά τῶν μαρτύρων, ἐφ' ὅσον ἔλεγε «**ἐγγέγραπται τά ὀνόματα ὑμῶν ἐν βίβλῳ ζωῆς, μετά τῶν ἀγίων κατηριθμήθητε μαρτύρων.**»

Ἡ ἀποτείχισις κληρικῶν καί λαϊκῶν τήν περίοδο αὐτή τῆς ἐξορίας τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου δέν συνέβαινε μόνο στήν Κωνσταντινουπολι ἀλλά καί στήν Ἀντιόχεια, τήν Καισάρεια καί σχεδόν σέ ὅλη τήν αὐτοκρατορία.

Θά ἀναφέρωμε ἓνα χαρακτηριστικό τμήμα ἀπό ἐπιστολή τοῦ ἁγίου πρὸς τὴν ὁσία Ὀλυμπιάδα, τὴν διακόνισσα, διὰ νὰ κατανοήσωμε τὴν στάσι τῶν κληρικῶν ἔναντι τῶν Ἐπισκόπων τῶν στήν Καισαρεία τῆς Καπαδοκίας: «*Εἰ δέ τά ἐν Καισαρείᾳ θρηνεῖς, καὶ τοῦτο ἀναξίως σου ποιεῖς. Καὶ γὰρ ἐκεῖ λαμπροὶ πάλιν ἐπλάκησαν ἡμῖν στέφανοι ὡς πάντας ἡμᾶς ἀνακηρύττειν, ἀναγορεύειν, θαυμάζειν, ἐκπλήττεσθαι ἐφ' οἷς κακῶς παθόντες ἐξεβλήθημεν. Ἀλλὰ ταῦτα μηδεὶς τέως εἰδέτω, εἰ καὶ πολλοὶ αὐτὰ διαθρυλοῦσιν. Ἐδήλωσε γάρ μοι ὁ κύριός μου Παιάνιος ὅτι οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῦ τοῦ Φαρετρίου πάρεισιν αὐτόθι οἱ ἔφησαν ἡμῖν κοινωνεῖν καὶ μηδὲν κοινόν ἔχειν πρὸς τοὺς ἐναντίους, μηδέ συγγίνεσθαι αὐτοῖς, μηδέ κοινωνῆσαι. Ἴν' οὖν μὴ διαταράξωμεν αὐτούς, μηδεὶς ταῦτα εἰδέτω· καὶ γὰρ σφόδρα χαλεπὰ τὰ συμβάντα εἰς ἡμᾶς. Καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐπεπόνθειν δεινόν, ἤρκει τὰ ἐκεῖσε γενόμενα μυρία μοι προξενῆσαι βραβεῖα· οὕτως περὶ τῶν ἐσχάτων ἡμῖν ὁ κίνδυνος γέγονε*» (ΕΠΕ 37, 430). Οἱ πρεσβύτεροι λοιπὸν τοῦ Ἐπισκόπου Καισαρείας Φαρετρίου, διέκοψαν τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μετὸν Φαρέτριον διὰ θέματα δικαιοσύνης, καὶ δὲν ἤθελαν καμμία ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μετ' ὅλους ὅσοι παρηνόμησαν ἢ συμφωνοῦσαν μετ' αὐτούς, ἀλλὰ μόνο μετὸν ἅγιον καὶ ὅσους συμφωνοῦσαν μετ' αὐτόν.

Εἶναι πολλές οἱ ἐπιστολές σὲ κληρικούς καὶ λαϊκούς, στίς ὁποῖες ὁ ἅγιος δηλώνει ἀπερίφραστα ὅτι συντάσσεται μετὸς ἀποτειχισμένους, τοὺς ὁποίους ἐπαινεῖ καὶ ἐνθαρρύνει στὸν ἀγῶνα τῶν. Φυσικά ὁ ἅγιος δὲν θεωροῦσε ὅτι οἱ ἀποτειχισμένοι ἔκαναν σχίσμα στήν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ὅτι αὐτοὶ μετὴν ἔνστασι τῶν εὐρίσκοντο εἰς τὴν Ἐκκλησία καὶ οἱ συμβιβασμένοι ἦσαν ἐκτός αὐτῆς. Διότι δὲν θά ἦδύνατο διαφορετικὰ ὄχι νὰ ἐπαινέσῃ αὐτὴν τὴν πράξι τῆς ἀποτειχίσεως, ἀλλὰ οὔτε νὰ τὴν θεωρήσῃ νόμιμη.

Θά ἀναφέρωμε ἐν κατακλείδι καὶ ἓνα ὑπέροχον τμήμα

ἀπό ἐπιστολή πάλι τοῦ ἁγίου πρὸς τὴν ὁσία Ὀλυμπιάδα, τό ὁποῖο δεικνύει τὴν γνώμη τὴν ὁποία εἶχε ὁ ἅγιος διὰ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐποχῆς του καὶ τό ὁποῖο βεβαίως ἔχει πολλά νά πῆ καί σέ μᾶς σήμερα: «*Τῶν δέ Ἰσαύρων ἔνεκεν μηδέν δέδιθι λοιπόν· καί γάρ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν· καί ὁ ἡγεμὼν πάντα ἐποίησεν ὑπέρ τούτου· καί ἐν ἀσφαλείᾳ ἐσμέν πολλῶ μᾶλλον ἐνταῦθα ὄντες ἢ ὅτε ἐν Καισαρείᾳ ἦμεν. Οὐδένα γάρ λοιπόν δέδοικα ὡς τοὺς ἐπισκόπους πλήν ὀλίγων. Ὅλως τοίνυν τῶν Ἰσαύρων ἔνεκεν μηδέν δέδιθι· καί γάρ ἀνεχώρησαν καί τοῦ χειμῶνος καταλαβόντος οἴκοι εἰσὶ συγκεκλεισμένοι, ἂν ἄρα λοιπόν μετὰ τὴν Πεντηκοστήν ἐξέλθωσιν*» (ΕΠΕ 37, 440). Ὁ ἅγιος δηλώνει ἐδῶ ὅτι δέν ἐφοβήθηκε τίποτε περισσότερο ἀπό τοὺς Ἐπισκόπους. Ἀναφέρει δέ ὅτι ὀλίγοι ἦσαν ἐκεῖνοι πού συμπεριφέροντο ἀναλόγως εἰς τό ἀξίωμά των. Εἶναι βεβαίως φυσικό ὁ ἅγιος νά ἔχη αὐτὴ τὴ γνώμη, καθ' ὅσον ὅλα τὰ δεινὰ τὰ ὑπέστη ἀπό τοὺς Ἐπισκόπους, μέ πρῶτο τόν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Θεόφιλο. Αὐτό καί σήμερα θά πρέπει πολὺ νά μᾶς προβληματίση ὡς πρὸς τοὺς λόγους πού ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασι καί ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ διαρκῶς προοδεύει.

δ'. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος

Θά ἀναφέρωμε ἐν συνεχείᾳ καί κάποια ἄλλα παραδείγματα ἀπό τοὺς ἁγίους διὰ νά διαπιστώσωμε τὴν θέσι τῶν Πατέρων εἰς τό ἐν λόγῳ θέμα μολονότι θά ἤρκουν καί τὰ ἀναφερθέντα ἀπό τοὺς μεγάλους φωστῆρες τῆς τρισηλίου Θεότητος.

Ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἶναι καί αὐτός ἀπόλυτα σύμφωνος μέ τὴν διδασκαλία τοῦ 15^{ου} ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Ἀπό τόν βίο του διδασκόμεθα ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως δέν

ἐπικοινωνοῦσαν ἐκκλησιαστικῶς μέ τόν Ἀρειανό Πατριάρχη Δημόφιλο, χωρίς φυσικά αὐτός νά ἔχη καθαιρεθῆ ἀπό Σύνοδο, οὔτε εἶχαν κἄν ναό στήν πρωτεύουσα ὀρθόδοξο, διότι ὅλοι κατεῖχοντο ἀπό τούς Ἀρειανούς, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐπικρατήσει μέ τήν βοήθεια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Εἶναι ἄκρως συγκινητική ἡ περιγραφή πού κάνει ὁ ἅγιος ἐνώπιον τῶν Πατέρων τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, λίγο πρὶν τήν ἀναχώρησί του ἀπό ἐκεῖ. Εἰς τό σημεῖο τοῦ λόγου του, τόν ὁποῖο παραθέτομε, περιγράφει πῶς ἦτο τό ὀρθόδοξο ποιμνιο ὅταν τόν προσεκάλεσαν πρὸς βοήθεια καί ἐνίσχυσι, διότι ἡ Ὁρθοδοξία ἐκινδύνευε νά ἀφανισθῆ.

«Τοῦτο τό ποιμνιον ἦν ὅτε μικρόν τε καί ἀτελές ἦν, ὅσον ἐπί τοῖς ὀρωμένοις, καί οὐδέ ποιμνιον, ἀλλά ποιμνης τι μικρόν ἴχνος, ἡ λείψανον, ἀσύντακτον, καί ἀνεπίσκοπον, καί ἀόριστον, μήτε νομήν ἐλευθέραν ἔχον, μήτε μάνδρα περιεχόμενον, πλανώμενον ἐν ὄρεσι, καί σπηλαίοις καί ταῖς ὄπαῖς τῆς γῆς, ἄλλο ἀλλαχοῦ διεσπαρμένον τε καί διερριμμένον, ὡς ἕκαστον ἔτυχε σκεπόμενον, ἡ νεμόμενον, καί διακλέπτον ἀγαπητικῶς τήν ἑαυτοῦ σωτηρίαν· οἷον ἐκεῖνο τό ποιμνιον, ὃ λέοντες ἐξῶσαν, ἡ ζάλη διέλυσεν, ἡ σκοτόμαινα διεσκέδασεν· ὃ θρηνοῦσι μέν προφηταί, τοῖς τοῦ Ἰσραήλ ἀπεικάζοντες πάθεσι, παραδεδομένου τοῖς ἔθνεσιν· ἐθρηνήσαμεν δέ καί ἡμεῖς, ἐφ' ὅσον θρήνων πράττομεν ἄξια. Τῷ ὄντι γάρ καί ἡμεῖς ἐξώσθημεν καί ἀπερρίφημεν, καί ἐπί πᾶν ὄρος καί βουνόν διεσπάρημεν, ὡς ἐν ἐρημίᾳ ποιμένος· καί πονηρός τις χειμῶν κατέσχε τήν Ἐκκλησίαν, καί δεινοί θῆρες ἐπιπεπτώκασιν, οἱ μὴδέ νῦν μετὰ τήν αἰθρίαν ἡμῶν φειδόμενοι· ἀλλ' ἀναισχυντοῦντες εἶναι, καί τοῦ καιροῦ δυνατώτεροι· καί σκυθρωπή τις σκοτόμαινα ἐπέλαβε πάντα καί συνεκάλυψε, πολὺ τῆς ἐνάτης τῶν Αἰγυπτίων πληγῆς βαρυτέρα, τοῦ ψηλαφητοῦ λέγω σκότους, ὑφ' οὗ μικροῦ δεῖν μὴδέ ἀλλήλους ἰδεῖν ἐδυνήθημεν...» (ΕΠΕ 2, 240,21).

Στήν ὑπέροχη αὐτή περιγραφή τοῦ Θεολόγου παρατη-

ροῦμε τὰ ἐξῆς: Ἡ ὀρθόδοξος ποιμνὴ ἦτο ἀποδεκατισμένη στὸν ἔσχατο βαθμὸ, ἀσύντακτος καὶ ἀνεπίσκοπος. Δηλαδή ὅλος σχεδὸν ὁ λαὸς εἶχε προσχωρήσει στὸν Ἀρειανισμό καὶ οἱ ἑναπομείναντες ὑπερασπισταὶ τῆς πίστεως ἦσαν ἐλάχιστοι καὶ χωρὶς Ἐπίσκοπο. Αὐτοὶ φυσικὰ δὲν ἀνεγνώριζον τὸν Ἀρειανὸ Πατριάρχη Δημόφιλο, οὔτε εἶχαν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μαζί του, ἀλλὰ ὑφίσταντο τὰ δεινὰ τῆς αἰρέσεως «ὡς ἐν ἐρημίᾳ ποιμένος· καὶ πονηρός τις χειμῶν κατέσχε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ δεινοὶ θῆρες ἐπιπεπτώκασιν» ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει.

Εἰς ἄλλη του ὁμιλία ὁ ἅγιος ἀναφερόμενος εἰς τὸ ὅτι ὁ Θεὸς εὐρίσκεται ἐκεῖ πού ὑπάρχει ἡ ἀληθινὴ πίστις καὶ ὄχι ἐκεῖ πού ὑπάρχουν οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας λέγει: «Ἔχουσιν οὗτοι (οἱ αἰρετικοὶ) τοὺς οἴκους ἡμεῖς τὸν ἔνοικον οὗτοι τοὺς ναοὺς, ἡμεῖς τὸν Θεόν· καὶ τὸ ναοὶ γενέσθαι Θεοῦ ζῶντος καὶ ζῶντες, ἱερεῖα ἔμψυχα, ὀλοκαυτώματα λογικά, θύματα τέλεια, θεοὶ διὰ Τριάδος προσκυνουμένης. Οὗτοι δῆμους, ἡμεῖς ἀγγέλους· οὗτοι θράσος, πίστιν ἡμεῖς· οὗτοι τὸ ἀπειλεῖν, ἡμεῖς τὸ προσεύχεσθαι· οὗτοι τὸ βάλλειν, ἡμεῖς τὸ φέρειν· οὗτοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἡμεῖς λόγον κεκαθαρμένον» (ΕΠΕ 2, 116, 6). Ἀντάξια πράγματι ἡ περιγραφή τῆς θεολόγου γλώσσας, δηλώνει ἀπερίφραστα ὅτι δὲν εἶναι τὰ πράγματα ὅπως ἐξωτερικὰ φαίνονται, ἀλλὰ ὅπως τὰ ὀριοθέτησαν οἱ γραφές καὶ οἱ Πατέρες. Δι' αὐτὸ ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει: «Μικρὸν μοι τὸ ποιμνιον; Ἄλλ' οὐκ ἐπὶ κρημνῶν φερόμενον. Στενὴ μοι ἡ μάνδρα, πλὴν λύκοις ἀνεπίβατος, πλὴν οὐ παραδεχομένη ληστήν, οὐδὲ ὑπερβαινομένη κλέπταις καὶ ξένοις» (ΕΠΕ 2, 116,17). Τὸ ποιμνιο αὐτὸ λοιπὸν τῶν Ὀρθοδόξων ἦτο ξεχωρισμένο ἀπὸ τὸ αἰρετικὸ καὶ πολυάριθμο καὶ εἶχε ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἐκκλησίας, μολοντί δὲν εἶχε κανένα ἐξωτερικὸ της γνώρισμα. Τὸ θαυμαστὸ εἶναι ὅτι καὶ πρὶν ἔλθει ὁ ἅγιος εἰς τὴν Κωνσταντινουπολὶ οἱ Ὀρθόδοξοι

ἐτηροῦσαν αὐτήν τὴν στάσι, τῆς ἀποτειχίσεως δηλαδή ἀπὸ τὸν αἰρετικό Πατριάρχη, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δεικνύει ὅτι αὐτὸ ἦτο Παράδοσις εἰς τὴν Ἐκκλησία, χωρὶς δηλαδή ἐν προκειμένῳ νὰ περιμένουν τὴν ἀπόφασιν τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τὸ σημαντικό εἰς τὴν προκειμένη περίπτωσιν εἶναι ὅτι ὁ ἅγιος θεωρεῖ ποιμνιοὺς Ὁρθόδοξο μόνον τοὺς ἀποτειχισμένους ἀπὸ τὸν αἰρετικό Πατριάρχη Δημόφιλο, τοὺς δεδιωγμένους, διασκορπισμένους καὶ ἀνεπισκόπους, χωρὶς καὶ νὰ συγκαταριθμῆ εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους ὅσους ἀκολουθοῦσαν τὸν αἰρετικό Πατριάρχη, διεμαρτύροντο ὅμως ἐνδεχομένως προφορικῶς ἢ γραπτῶς ἢ ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ φόβο, ἀλλὰ εἶχαν ὀρθόδοξο φρόνημα, ἢ ἀκολουθοῦσαν ἀναμένοντας τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου.

Ἡ διδασκαλία εἰς τὸ θέμα αὐτὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἶναι σαφῆς καὶ συνοψίζεται εἰς τοὺς λόγους του: «καὶ τῆς μὲν ἔχθρας οὐκ ἐπηνέσαμεν, τοῦ ζήλου δὲ ἀπεδεξάμεθα· κρείστων γάρ ἐμπαθοῦς ὁμοιοῦς ἢ ὑπὲρ εὐσεβείας διάστασις» (ΕΠΕ 1, 246,19). Δηλαδή ὁ Θεὸς εὐρίσκεται ἐκεῖ ὅπου ἐσυναίχοντο οἱ Ὁρθόδοξοι, εἰς τὴν ὑπαιθρο, ἔστω καὶ ἂν αὐτοὶ ἦσαν ἐλάχιστοι, καὶ ὄχι εἰς τοὺς πολυτελεῖς ναοὺς ποὺ ὑπῆρχε ἡ αἵρεσις καὶ ἐπίσης διὰ νὰ διατηρηθῆ ἡ ἀληθινὴ πίστις πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἡ «*ὑπὲρ εὐσεβείας διάστασις*», δηλαδή ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀποτειχίσις ἀπὸ τοὺς αἰρετικῶς φρονούντας καὶ πράττοντας.

Πρὶν ἀφήσουμε τὴν θεολόγο γλῶσσα εἶναι ἀνάγκη νὰ παραθέσωμε καὶ δύο τελευταῖα χωρία, πολὺ ἐπίκαιρα καὶ σχετικὰ μὲ τὴν γενικὴ ἔννοια, εἰς τὴν μικρὴ αὐτὴ μελέτη, τὰ ὁποῖα ἂν τὰ ἐγνώριζαν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ τὰ ἐπίστευαν ἢ θὰ ἔπρεπε πάραυτα νὰ διορθωθοῦν καὶ νὰ ὀρθοτομήσουν τὸν λόγο τῆς ἀληθείας ἢ νὰ παραιτηθοῦν ὡς αἴτιοι ψυχικοῦ θανάτου πολλῶν. Ἀναφέρει ὁ ἅγιος σὲ ἐπιστολὴν του πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Καισαρείας τὰ ἑξῆς:

«*Λύχνος δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ὃ δῆλον ὑμῖν καὶ*

αὐτοὶ μὴ γράφωμεν. Ἀνάγκη τοίνυν, ὥσπερ ἐκείνου καθαρῶς μὲν ἔχοντος ὀρθῶς ἄγεσθαι καὶ τό σῶμα, μὴ καθαροῦ δέ τυγχάνοντος, οὐκ ὀρθῶς· οὕτω καὶ τῷ προστάτῃ τῆς Ἐκκλησίας ὁποτέρως ἂν ἔχη, πάντως ἢ συνδιακινδυνεύειν ἢ συνδιασώζεσθαι» (ΕΠΕ 7, 80,24). Ἐδῶ ὁ Ἐπίσκοπος ὀνομάζεται «προστάτης τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ἀπὸ τὴν κατάστασί του ἢ θά διασωθῆ τό ποιμνιο ἢ θά κινδυνεύσῃ, ἀκολουθῶντας τον, νά χαθῆ.

Ἐπίσης σέ ἐγκωμιαστικό λόγο του διὰ τόν μέγα Ἀθανάσιο ὁ ἅγιος ἀναφέρει: «Οὕτω μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα, ψήφω τοῦ λαοῦ παντός, οὐ κατὰ τόν ὑστερον νικήσαντα πονηρόν τύπον, οὐδέ φονικῶς τε καὶ τυραννικῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς τε καὶ πνευματικῶς, ἐπὶ τόν Μάρκου θρόνον ἀνάγεται, οὐχ ἦττον τῆς εὐσεβείας, ἢ τῆς προεδρίας διάδοχος· τῇ μὲν γάρ πολλοστός ἀπ' ἐκείνου, τῇ δέ εὐθύς μετ' ἐκείνον εὐρίσκειται· ἦν δὴ καὶ κυρίως ὑποληπτέον διαδοχῆν. Τό μὲν γάρ ὁμόγνωμον καὶ ὁμόθρονον, τό δέ ἀντίδοξον καὶ ἀντίθρονον· καὶ ἡ μὲν προσηγορίαν, ἡ δέ ἀλήθειαν ἔχει διαδοχῆς. Οὐ γάρ ὁ βιασάμενος, ἀλλ' ὁ βιασθεὶς διάδοχος· οὐδέ ὁ παρανομήσας, ἀλλ' ὁ προβληθεὶς ἐννόμως· οὐδέ ὁ τάναντία δοξάζων, ἀλλ' ὁ τῆς αὐτῆς πίστεως· εἰ μὴ οὕτω τις λέγοι διάδοχον, ὡς νόσον ὑγιείας, καὶ φωτός σκότος, καὶ ζάλην γαλήνης, καὶ συνέσεως ἔκστασιν» (ΕΠΕ 6, 48,22).

Ἐδῶ ὁ ἅγιος χαρακτηρίζει πονηρὴ τὴ μέθοδο ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων χωρὶς τὴν ψῆφο τοῦ λαοῦ καὶ διδάσκει ὅτι, ὁ ἐκλεγείς Ἐπίσκοπος πρέπει νά εἶναι διάδοχος τῆς εὐσεβείας γιὰ νά εἶναι διάδοχος καὶ τοῦ θρόνου. Αὐτὴ εἶναι λέγει ἡ πραγματικὴ διαδοχὴ ἐνῶ ἡ ἄλλη (ὅταν δηλαδὴ λείπει ἡ εὐσέβεια) εἶναι κατ' ὄνομα, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος πού δέν ἔχει εὐσεβῆ πίστι, δέν ἔχει τόν πραγματικὸ θρόνο ἀλλὰ τόν ἀντίθρονο, τό ὅποιο νομίζω σημαίνει ὅτι τόν ἔχει ἐγκαταστήσει στὸν θρόνο ὁ διάβολος, τόν ὅποιο καὶ ὑπηρετεῖ. Δι' αὐτό ἀναφέρει ὁ ἅγιος ὅτι ὁ πραγματικός

διάδοχος στον θρόνο είναι όχι «*ὁ τάναντία δοξάζων, ἀλλ' ὁ τῆς αὐτῆς πίστεως*». Ἀπό ὅλα αὐτά κατανοοῦμε τίνος διάδοχος εἶναι εἰς τόν θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ σημερινός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος καί ὅλοι οἱ λοιποὶ Οἰκουμενιστές Ἐπίσκοποι καί τί πρέπει νά κάνωμε οἱ Ὀρθόδοξοι πρὸς αὐτούς ἐφαρμόζοντες τόν 15^{ον} ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί ἀκολουθοῦντες ὅπως προαναφέραμε ὅλη τὴν ὑπάρχουσα ὀρθόδοξο Παράδοσι, ἡ ὁποία τόν ἔνατο αἰῶνα συνοψίζεται δι' αὐτοῦ τοῦ κανόνος.

ε'. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας

Ἄφήνοντας τόν ἐπώνυμο τῆς Θεολογίας θά ἀναφερθοῦμε ἐπ' ὀλίγῳ στον ἅγ. Κύριλλο Ἀλεξανδρείας καί θά δείξωμε ὅτι καί αὐτός ἦτο ἀπολύτως σύμφωνος μέ τόν ὑπό ἐξέτασι ἱερό Κανόνα καί τὴν ἐκκλησιαστική ἀπομάκρυνσι πρό συνοδικῆς κρίσεως ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο.

Ὡς γνωστόν, ὁ ἅγ. Κύριλλος ἀγωνίστηκε ἐναντίον τῆς αἰρέσεως τοῦ Νεστορίου. Ὄταν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεστόριος ἄρχισε νά κηρύττη δημοσίως τίς αἰρετικές δοξασίες του διά τὴν Θεοτόκο καί τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἅγ. Κύριλλος τοῦ ἔστειλε κατ' ἀρχάς δύο ἐπιστολές συμβουλευόντας τόν Νεστόριο νά ἀφήσῃ τὴν αἵρεσι καί νά ἀκολουθήσῃ τὴν πίστι τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὁ Νεστόριος δέν ἐδιορθώθη, ἀποστέλλει ὁ ἅγ. Κύριλλος τρίτη ἐπιστολή μαζί μέ τόν Κελεστῖνο, τόν Πάπα τῆς Ρώμης, εἰς τὴν ὁποία μέ μεγάλη αὐστηρότητα τοῦ δίδει χρόνο διωρίας διά νά ἀποστῆ τῆς αἰρέσεως· καί ἐφ' ὅσον αὐτός μέσα σ' αὐτό τό χρονικό διάστημα δέν θά ἐδιορθώνετο, θά ἦτο ἀκοινώνητος καί ἀμνημόνευτος ἀπό αὐτούς καί δέν θά συγκαταριθμεῖτο μέ τούς Ἐπισκόπους. Ἡ διακοπή αὐτὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐγινε πρό συνοδικῆς κρίσεως καί καταδίκης τοῦ Νεστορίου. Ὁ ἅγ.

Κύριλλος επίσης πρό πάσης συνοδικῆς καταδίκης τοῦ Νεστορίου δέν ἀνεγνώριζε τίς ποινές πού αὐτός ἐπέβαλε στους κληρικούς του, οἱ ὅποιοι καί αὐτοί, πρό συνοδικῆς κρίσεως καί πρὶν τὴν ὑποστήριξι ἢ τὴν παρακίνησι τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, εἶχαν διακόψει τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία καί μνημόνευσι τοῦ Νεστορίου καί διὰ τοῦτο αὐτός τούς καθήρεσε. Μάλιστα ὁ ἁγ. Κύριλλος τούς κληρικούς αὐτούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τούς ἐπαινεῖ ὡς ὁμολογητάς τῆς πίστεως καί τούς προτρέπει νά συνεχίσουν τηροῦντες αὐτὴν τὴν στάσι. Παραθέτομε ἐν συνεχείᾳ τὰ κείμενα αὐτά τὰ ὅποια πιστοποιοῦν τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ 15^{ου} ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί ἀποδεικνύουν μέ σαφήνεια ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὅποια ἀκολουθοῦσαν ὄχι μόνον οἱ κληρικοὶ ἀλλὰ καί ὁ ἀπλὸς λαός.

Τό τμῆμα αὐτό τῆς τρίτης ἐπιστολῆς τοῦ ἁγ. Κυρίλλου πρὸς τὸν Νεστόριο τό ὅποιο ἀναφέρεται εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσι ἔχει ὡς ἑξῆς: *«Ἰδού τοίνυν ἅμα τῇ συνόδῳ, τῇ κατὰ τὴν μεγάλην Ρώμην συνειλεγμένη, προεδρεύοντος τοῦ ὀσιωτάτου καί θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καί συλλειτουργοῦ ἡμῶν Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου, καί τρίτῳ σοι τούτῳ διαμαρτυρόμεθα γράμματι, συμβουλευόντες ἀποσχέσθαι μὲν τῶν οὕτω σκαιῶν καί διεστραμμένων δογμάτων, ἃ καί φρονεῖς καί διδάσκεις, ἀνθελέσθαι δέ τὴν ὀρθὴν πίστιν, τὴν ταῖς Ἐκκλησίαις παραδοθεῖσαν ἐξ ἀρχῆς διὰ τῶν ἀγίων ἀποστόλων καί εὐαγγελιστῶν, οἳ καί αὐτόπται καί ὑπηρέται τοῦ λόγου γεγόνασι. Καί εἰ μὴ τοῦτο δράσειεν ἢ σὴ εὐλάβεια, κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσμίαν ἐν τοῖς γράμμασι τοῦ μνημονευθέντος ὀσιωτάτου καί θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καί συλλειτουργοῦ ἡμῶν τοῦ τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας ἐπισκόπου Κελεστίνου, γίνωσκε σαυτὸν οὐδένα κλῆρον ἔχοντα μεθ' ἡμῶν, οὐδέ τόπον ἢ λόγον ἐν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ Θεοῦ καί ἐπισκόποις. Οὐδέ γάρ ἐνδέχεται περιῖδειν ἡμᾶς*

Ἐκκλησίας οὕτω τεθορυβημένας, καί σκανδαλισθέντας λαούς, καί πίστιν ὀρθήν ἀθετουμένην, καί διασπώμενα παρά σου τά ποιμνία, τοῦ σώζειν ὀφείλοντος, εἶπερ ἦσθα καθ' ἡμᾶς ὀρθῆς δόξης ἐραστής, τήν τῶν ἁγίων Πατέρων ἰχνηλατῶν εὐσέβειαν. Ἄπασι δέ τοῖς παρά σῆς εὐλαβείας κεχωρισμένοις διά τήν πίστιν, ἢ καθαιρεθεῖσι λαϊκοῖς τε καί κληρικοῖς, κοινωνικοί πάντες ἐσμέν. Οὐ γάρ ἐστι δίκαιον τούς ὀρθά φρονεῖν ἐγνωκότας σαῖς ἀδικεῖσθαι ψήφοις, ὅτι οἱ σοί καλῶς ποιοῦντες ἀντειρήκασι» (P.G. 77, 108A). Ἐδῶ ὁ ἅγ. Κύριλλος προειδοποιεῖ τόν Νεστόριο ὅτι ἐντός «τῆς ὀρισθείσης προθεσμίας» ἔπρεπε νά ἔχη ἀλλάξει φρονήματα. Ἐν ἐναντία περιπτώσει ἀναφέρει «γίνωσκε σαυτόν οὐδένα κληρον ἔχοντα μεθ' ἡμῶν, οὐδέ τόπον ἢ λόγον ἐν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ Θεοῦ καί ἐπισκόποις», δηλαδή θά διέκοπτε τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μαζί του, χωρίς νά ἔχη καταδικασθῆ ἀπό Σύνοδο ὁ Νεστόριος.

Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει ὁ ἅγιος: «Ἄπασι τοῖς παρά σῆς εὐλαβείας κεχωρισμένοις διά τήν πίστιν ἢ καθαιρεθεῖσι λαϊκοῖς τε καί κληρικοῖς κοινωνικοί πάντες ἐσμέν. Οὐ γάρ ἐστιν δίκαιον τούς ὀρθά φρονεῖν ἐγνωκότας σαῖς ἀδικεῖσθαι ψήφοις, ὅτι σοι καλῶς ποιοῦντες ἀντειρήκασι». Ἐδῶ καταδεικνύεται ὅτι, ὅταν ὁ Νεστόριος ἄρχισε νά κηρύττει τίς αἰρέσεις του, πολλοί κληρικοί καί λαϊκοί διέκοψαν τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ αὐτόν καί ὁ Νεστόριος ὅλους αὐτούς τούς καθήρεσε. Ὁ ἅγιος λοιπόν συντάσσεται καί κοινωνεῖ μέ τούς διακόψαντας πρό συνοδικῆς κρίσεως τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τόν Νεστόριο καί δέν ἀναγνωρίζει πρίν καθαιρεθῆ ὁ Νεστόριος τίς ποινές πού ἐπέβαλε. Αὐτή ἡ στάσις τοῦ ἁγίου καί τοῦ κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ κατά γράμμα θά λέγαμε ἐφαρμογή τοῦ 15^{ου} ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας καί ἡ διαχρονική Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Τό ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος δέν ἀνεγνώριζε τίς ποινές πού ἐπέβαλε

ὁ Νεστόριος στούς ἀποτειχισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, εἶναι σαφῆς διδασκαλία διά τό πῶς πρέπει νά ἀντιμετωπίζουν οἱ Ὀρθόδοξοι σέ ἀνάλογες περιπτώσεις τίς ποινές τῶν αἰρετικῶν.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁμως δέν ἠρκέσθη μόνο στήν ἐπικοινωνία μέ τόν Νεστόριο. Γράφει ἐπιστολή καί πρός τόν κληρο καί τόν λαό τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνημερώνοντας διά τήν στάσι του πρός τόν Νεστόριο καί ἐπαινῶντας τήν ὁμολογία των. Τά τμήματα τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς πού ἀναφέρονται εἰς τό θέμα αὐτό ἔχουν ὡς ἐξῆς: «*Τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου ἐπιστολή γραφεῖσα πρός τόν κληρον καί τόν λαόν Κωνσταντινουπόλεως· ἐν ἧ γράφει, ὥστε μή προσέχειν αὐτούς τῇ δυσσεβεῖ διδασκαλίᾳ τοῦ αἰρετικοῦ Νεστορίου, μήτε μήν κοινωνεῖν αὐτῷ, εἰ μένει λύκος ἀντί ποιμένος· ἀλλά μάλλον ἀνδρίζεσθαι ἐν Κυρίῳ, καί τήν ἑαυτῶν πίστιν τηρεῖν ἀπαρακόμιστον.* Ἔτι τε γράφει καί κοινωνούς εἶναι τοὺς ἐκβληθέντας παρά Νεστορίου, ἀντειπόντας αὐτοῦ τῇ διδασκαλίᾳ. Τοῖς ἀγαπητοῖς καί ποθεινοτάτοις ἀδελφοῖς πρεσβυτέροις, διακόνοις, καί λαῷ Κωνσταντινουπόλεως, Κύριλλος ἐπίσκοπος, καί ἡ συνελθοῦσα σύνοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως, ἐν Κυρίῳ χαίρειν... Ἐπειδή δέ καί ἐξ ὧν παρ' ὑμῖν ἐπ' ἐκκλησίας λαλῶν οὐ παύεται, καί ἐκ τῶν ἐγγράφως ἐξηγήσεων αὐτοῦ πεπλανημένον εὐρίσκομεν, καί οὐ μετρίως δυσσεβοῦντα περί τήν πίστιν· λοιπόν ἀναγκαίως ἤλθομεν ἐπί τό χρῆναι διά συνοδικοῦ γράμματος αὐτῷ διαμαρτύρασθαι, ὡς εἰ μή ἀπόσχοιτο τήν ταχίστην τῶν ἑαυτοῦ καινοτομιῶν, καί κατὰ τήν ὀρισθεῖσαν προθεσίαν παρά τοῦ ὀσιωτάτου καί θεοσεβεστάτου τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας ἐπισκόπου Κελεστίνου, ἀναθεματίσει μέν ἐγγράφως ἐκεῖνα, ἅπερ εἰρηκῆ τε παρ' ὑμῖν, καί βίβλοις ἐνέθηκεν, ἧ γοῦν ἐντεθῆναι παρεσκεύασεν, αἱ καί παρ' ἡμῖν εἰσιν, οὐδένα κοινωνίας ἔχει τόπον πρός τοὺς ἱερέας τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἔσται πάντων ἀλλότριος... Ταύτην ἐν ἑαυτοῖς ἀναζωπυροῦντες ἀεὶ τήν πίστιν, ἀσπίλους καί ἀμώμους

ἐαυτοὺς τηρήσατε, μήτε κοινωνοῦντες τῷ μνημονευθέντι, μήτε μὴν ὡς διδασκάλῳ προσέχοντες, εἰ μένει λύκος ἀντί ποιμένος, καί μετὰ ταύτην ἡμῶν τὴν ὑπόμνησιν τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην, φρονεῖν ἔλοιτο τὰ διεστραμμένα. Τοῖς δέ γε τῶν κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν διὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν κεχωρισμένοις, ἢ καθαιρεθεῖσι παρ' αὐτοῦ, κοινωνοῦμεν ἡμεῖς, οὐ τὴν ἐκείνου κυροῦντες ἄδικον ψῆφον, ἐπαινοῦντες δέ μᾶλλον τοὺς πεπονθότας, κάκεῖνο λέγοντες αὐτοῖς· “Εἰ ὀνειδίξεσθε ἐν Κυρίῳ, μακάριοι· ὅτι τό τῆς δυνάμεως καὶ τό τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα εἰς ὑμᾶς ἀναπέπαιται”» (P.G. 77, 124A).

Ἐδῶ, ὅπως βλέπουμε, ὁ ἅγιος γνωστοποιεῖ τὴν θέσι του καὶ τονίζει διὰ τὸν Νεστόριο ὅτι μετὰ τό πέρας τῆς προθεσμίας «οὐδένα κοινωνίας ἔχει τόπον πρὸς τοὺς ἱερέας τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἔσται πάντων ἀλλότριος», χωρὶς βέβαια συνοδική ἀπόφασιν καὶ καταδίκη τοῦ Νεστορίου. Ἐν τέλει δέ τῆς ἐπιστολῆς προτρέπει κλῆρο καὶ λαὸ νά συνεχίσουν τὴν ἀκοινωνησίαν μέ τὸν αἰρετικό Πατριάρχη των «εἰ μένει λύκος ἀντί ποιμένος» καὶ προσθέτει ὅτι ἔχει κοινωνία ἐκκλησιαστική μέ τοὺς καθηρημένους καὶ ἀκοινώνητους ἀπό τὸν Νεστόριο «ἐπαινοῦντες δέ μᾶλλον τοὺς πεπονθότας, κακεῖνο λέγοντες αὐτοῖς “εἰ ὀνειδίξεσθε ἐν Κυρίῳ μακάριοι”». Προφανῶς ἡ τρίτη ἐπιστολή τοῦ ἁγίου πρὸς τὸν Νεστόριο καὶ ἡ ἐπιστολή πρὸς τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγράφησαν κατὰ τὴν ἴδιαν ὥραν καὶ ἐστάλησαν μέ τὸν ἴδιον ταχυδρόμο.

Ἡ περίοδος αὐτὴ τῆς αἵρέσεως τοῦ Νεστορίου μᾶς δίδει μία θαυμασίαν εἰκόνα τοῦ ὀρθοδόξου αἰσθητηρίου τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶναι πολὺ σημαντικὴ αὐτὴ ἡ στάσις τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἀντιπαραβάλλεται μέ τὴν σημερινὴν ἰδικὴν μας τελείαν ἀδιαφορίαν. Ὅταν ἀκούσθηκε διὰ πρώτην φορά ἐνώπιον τοῦ λαοῦ στήν κοινὴ σύναξιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ αἵρεσις τοῦ Νεστορίου, ἡ ὁποία ἀνεφέρετο στό πρόσωπον τῆς Παναγίας, ὁ λαός

πάραυτα ἀντέδρασε καί ἐξῆλθε μετὰ βοῆς καί ἀλαλαγμοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ. Ἡ περιγραφὴ γίνεται ἀπὸ τὸν Ἅγ. Κύριλλο Ἀλεξανδρείας ὡς ἐξῆς: «**Καί γέγονε μὲν κραυγὴ μεγάλη παρὰ παντός τοῦ λαοῦ καί ἐκδρομὴ**· νῦν ἀποσυνάκτους εἶναι τοὺς λαοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πλὴν ὀλίγων ἐλαφροτέρων καί τῶν κολακευόντων αὐτόν. Τὰ δέ μοναστήρια σχεδὸν ἅπαντα καί οἱ τούτων ἀρχιμανδρῖται, καί τῆς συγκλήτου πολλοὶ οὐ συνάγονται, **δεδιότες μὴ ἀδικηθῶσιν εἰς πίστιν**, αὐτοῦ καί τῶν σὺν αὐτῷ, οὓς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἀναβαίνων ἤγαγε πάντων λαλούντων τὰ διεστραμμένα» (P.G. 77, 81B-C).

Ἐδῶ ἔχουμε τὸ γεγονός ὅτι ἡ αἵρεσις τοῦ Νεστορίου δὲν ἦτο κἄν κατεγνωσμένη ὑπὸ Συνόδου ἢ ὑπὸ Πατέρων καί ἐν τούτοις ὁ ἀπλὸς λαὸς ἀντέδρασε ἐνστικτωδῶς στὴν αἵρεσι καί ἐξῆλθε ἐκ τοῦ ναοῦ. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀποτείχισις ἀπὸ κάθε αἵρεσι ἦτο ἀνέκαθεν Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ λαὸς τὴν διεφύλαττε ἐμπράκτως ὡσάκις ἐνεφανίζετο κάποια αἵρεσι. Ἀξιοσημείωτο ἐπίσης εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι οἱ μοναχοὶ πρωτοστατοῦσαν στὴν ἀποτείχισι ἀπὸ τὸν Νεστορίο «**δεδιότες μὴ ἀδικηθῶσιν εἰς πίστιν**», δηλαδὴ φοβούμενοι μήπως διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας προδώσουν τὴν πίστι.

Ἐξ ἴσου σημαντικὴ καί στό ἴδιο ἀκριβῶς πνεῦμα εἶναι καί ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου πρὸς τοὺς ἡγουμένους καί μοναχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐνημέρωσις τοῦ μοναχισμοῦ εἶναι ἄκρως σημαντικὴ, διότι οἱ μοναχοὶ ἀνέκαθεν ἦταν οἱ πρῶτοι φύλακες τῆς πίστεως. Γράφει λοιπόν ὁ ἅγιος μεταξύ ἄλλων τὰ ἐξῆς: «**Ἐπειδὴ δέ μεμένηκεν ἐν τοῖς αὐτοῖς (ἀτοπήμασι ὁ Νεστορίος) τάχα δήπου καί ἐν χεῖροσι γέγονε, προστιθεὶς ἀεὶ δυσφημίας ἐπὶ δυσφημίας, καί ξένα καί ἀλλότρια παντελῶς ἐξηγούμενος δόγματα, ἃ μὴ οἶδεν ὄλως ἢ ἀγία καθολικὴ Ἐκκλησία· ἐδικαιώσαμεν ὑπομνησθέντα τρίτῳ γράμματι, τούτῳ δὴ τῷ πεμφθέντι παρὰ τε ἡμῶν, καί**

τοῦ ὀσιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ Κελεστίνου, τοῦ τῆς μεγάλης Ρώμης ἐπισκόπου.

»Εἰ μὲν ἔλοιτο μετανοῆσαι, καὶ ἐφ' οἷς εἶρηκε δακρύσας, ἀναθεματίσαι μὲν ἐγγράφως τὰ διεστραμμένα ἑαυτοῦ δόγματα, ὁμολογήσαι δὲ ὀρθῶς καὶ ἀνεπιλήπτως τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τὴν πίστιν, μένειν αὐτόν, συγγνώμην αἰτοῦντα, καὶ ἅ δεῖ μανθάνοντα. Εἰ δὲ μὴ ἔλοιτο ταῦτα πράξαι, ἀλλότριον αὐτόν εἶναι καὶ ξένον τοῦ χοροῦ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τοῦ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος. Οὐ γάρ ἐστιν ἀκίνδυνον ἐν εἴδει ποιμένος λύκον ἐπαφεῖναι δεινόν τοῖς τοῦ Σωτῆρος ποιμνίοις. Ἀνδρίζεσθε τοίνυν ὡς δοῦλοι Χριστοῦ, καὶ φροντίσατε τῶν ἰδίων ψυχῶν, πάντα πράττοντες ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅπως ἂν ἡ εἰς αὐτόν πίστις ὀρθή καὶ ἀκαταίτιος κηρύττηται πανταχοῦ. Τοῦτο γάρ ὑμᾶς καὶ τῶν μετὰ ταῦτα κινδύνων ἀπαλλάξει, καὶ ἐπὶ τοῦ θείου βήματος στεφάνων ἀξιοθῆναι παρασκευάσει, τῆς εἰς αὐτόν ἀγάπης ἕνεκα σύμπαντας ἀποδεχομένου τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ» (P.G. 77, 128A). Τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς εἶναι ἡ ἀναφορά τοῦ ἀγίου: «Οὐ γάρ ἐστιν ἀκίνδυνον ἐν εἴδει ποιμένος λύκον ἐπαφεῖναι δεινόν τοῖς τοῦ Σωτῆρος ποιμνίοις». Θὰ λέγαμε καὶ ἐμεῖς σήμερα: «Ἀκουέτωσαν ταῦτα οἱ νῦν Οἰκουμενισταὶ Ἐπίσκοποι». Εἶναι ἐπίσης ἄξιον προσοχῆς ὅτι κατὰ τὸν ἅγ. Κύριλλο εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι κάποιος Ἐπίσκοπος χωρὶς νὰ ἔχη ὀρθόδοξο πίστι.

Θὰ ἀναφέρωμε ἐν τέλει καὶ μία ἔξοχη, ὡς πρὸς τὴν περιγραφή, ἐπιστολὴ τοῦ ἀγίου, τὴν ὁποία ἔστειλε μόλις ἐτελείωσε ἡ ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ πρὶν ἀκόμη γραφοῦν τὰ πρακτικά, πρὸς τὸν κληρο καὶ τὸν λαὸ τῆς Ἀλεξανδρείας. Εἶναι ἀξιοθαύμαστον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ τῆς Ἐφέσου διὰ τὴν καταδίκη τοῦ Νεστορίου, οἱ δὲ ἐκδηλώσεις του μετὰ τὴν λήξιν τῆς Συνόδου δεικνύουν τὴν εὐαισθησίαν του εἰς τὰ θέματα τῆς πίστεως καὶ τὴν ἔγκρισιν, συγκατάθεσιν καὶ ταῦτισί του μὲ τίς ἀποφάσεις

τῆς Συνόδου. «Κύριλλος πρεσβυτέροις καί διακόνοις καί λαῶ Ἀλεξανδρείας, ἀγαπητοῖς καί ποθεινοτάτοις, ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Εἰ καί πλατύτερον ἔδει τὰ γεγεννημένα τῇ ὑμετέρα θεοσεβείᾳ γνωρίσαι, ἀλλά διά τό κατεπείγεσθαι τούς τοῦ γράμματος ἀποκομιστάς, συντόμως ἐπέστειλα. Ἰστε τοίνυν ὅτι κατά τήν ὀγδόην καί εἰκάδα τοῦ Παυνί μηνός, ἡ ἀγία σύνοδος γέγονεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἣτις καλεῖται Μαρία Θεοτόκος. Διατελέσαντες δέ πᾶσαν τήν ἡμέραν, τελευταῖον καταγνωσθέντα, καί οὐδέ τολμήσαντα παραβαλεῖν ἐν τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ, τόν δύσφημον Νεστόριον καθαιρέσει ὑποβεβλήκαμεν, καί ἐξεβάλομεν τῆς ἐπισκοπῆς. Ἦμεν δέ οἱ συνελθόντες ἐπίσκοποι, ὡσεὶ διακόσιοι, ἦττους ἢ πλείους. Ἐπέμενε δέ πᾶς ὁ λαός τῆς πόλεως ἀπό πρωτῆ ἕως ἐσπέρας, περιμένων τό κρίμα τῆς ἀγίας συνόδου. Ὡς δέ ἤκουσαν, ὅτι καθηρέθη ὁ δύστηνος, πάντες φωνῇ μιᾷ ἤρξαντο εὐφημεῖν τήν ἀγίαν σύνοδον καί δοξάζειν τόν Θεόν, ὅτι πέπτωκεν ὁ τῆς πίστεως ἐχθρός. Ἐξελθόντας δέ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐκκλησίας προέπεμψαν μετά λαμπάδων ἕως τοῦ καταγωγίου· λοιπόν γάρ ἦν ἐσπέρα· καί γέγονε πολλή θυμηδία, καί λυχναψία ἐν τῇ πόλει· ὥστε καί γυναῖκες, θυμιατήρια κατεχούσας, προηγεῖσθαι ἡμῶν. Καί ἔδειξεν ὁ Σωτήρ τοῖς δυσφημοῦσι τήν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι πάντα δύναται. Μέλλομεν οὖν τούς χάρτας τελειώσαντες, τούς γενομένους ἐν τῇ καθαιρέσει αὐτοῦ, λοιπόν ἐπιταχύνειν πρὸς ὑμᾶς» (P.G. 77, 137A).

Ὑπογραμμίζομε τήν στάσι τοῦ λαοῦ μετά τήν καταδική τοῦ Νεστορίου «πάντες φωνῇ μιᾷ ἤρξαντο εὐφημεῖν τήν ἀγίαν Σύνοδον καί δοξάζειν τόν Θεόν, ὅτι πέπτωκε ὁ τῆς πίστεως ἐχθρός». Ἐν συνεχείᾳ ἔκαναν θά λέγαμε αὐτοσχέδιο λιτανεῖα μετά φανῶν καί λαμπάδων καί θυμιατηρίων τιμώντας τούς Πατέρας καί δοξάζοντας τόν Θεόν.

Εἶναι ἀπαραίτητο, τελειώνοντας μέ τόν ἅγ. Κύριλλο, νά σκεφθοῦμε ὅτι, ἂν σήμερα ὁ λαός εἶχε ἓνα μικρό ἔστω

μέρος από τό ἐνδιαφέρον διά τά θέματα τῆς πίστεως τοῦ τότε λαοῦ τῆς Ἐφέσου, ὅπωςδήποτε τά πράγματα στήν Ἐκκλησία θά ἦσαν διαφορετικά, ἡ δέ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ θά εἶχε πρό πολλοῦ καταδικασθῆ. Τώρα ἀπλῶς δρέπομε τούς καρπούς τῆς ἀδιαφορίας μας καί τοῦ ἐφυσιασμοῦ μας.

στ'. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής

Αναφερόμενοι στή συνέχεια στήν διαχρονική ἐφαρμογή τοῦ 15^{ου} ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου θά παρουσιάσωμε τόν ἅγ. Μάξιμο τόν ὁμολογητή, σύμφωνα ἀπόλυτα καί αὐτόν μέ τόν ἐν λόγῳ Κανόνα.

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς καί πρέπει νά ἀναφερθῆ ὅτι ὅλη σχεδόν ἡ ζωή τοῦ ὁσίου Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ ἦτο ἓνας συνεχῆς ἀγῶνας ἐναντίον τῆς αἰρέσεως τοῦ Μονοθελητισμοῦ καί μία διαρκῆς ἀποτείχισις ἀπό τούς αἰρετικούς Ἐπισκόπους τῆς ἐποχῆς του. Ἀπέθανε δέ στήν ἐξορία ἀπό τίς κακουχίες καί τά μαρτύρια, ἐνῶ τοῦ εἶχαν κόψει τό δεξι χέρι καί τήν θεολόγον γλῶσσαν καί ἐνῶ τόν εἶχαν καθαιρέσει καί ἀναθεματίσει λόγῳ τῆς ἀδιαλλαξίας του νά μή δεχθῆ νά ὑπογράψῃ τόν λεγόμενον «Τύπον», ὁ ὁποῖος ἦτο μία ἔκθεσις πίστεως ἡ ὁποία εὐνοοῦσε καί ὑπέθαλπε τήν αἵρεσι τοῦ Μονοθελητισμοῦ. Ἡ ἀποτείχισις τοῦ ὁσίου καί τό ὅτι δέν ἤθελε καμμία ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τόν Πατριάρχη καί τή Σύνοδο ἦτο κάτι πού ἐξόργιζε τούς ἐκκλησιαστικούς καί πολιτικούς ἄρχοντες, διότι μέ τήν στάσι του αὐτή παρέσυρε πολλούς νά τόν μιμηθοῦν καί νά μήν ὑποταχθοῦν στήν αἵρεσι καί τοιοῦτοτρόπως ἐγένετο ὁδηγός τῶν Ὁρθοδόξων ἐν λόγοις καί ἔργοις. Αὐτό εἰπώθηκε καθαρά ἀπό τούς ἄρχοντες στή συζήτησί των μέ τόν ὄσιο προσπαθῶντας νά τόν πείσουν νά ἀλλάξῃ γνώμη:

«Ὁ δέ κύρις Σέργιος εἶπεν αὐτῷ ὅτι πολλάκις ἦλθον εἰς

τό κελλίον σου εἰς Βέββας καί ἡκροασάμην τῆς διδασκαλίας σου, καί ὁ Χριστός ἔχει βοηθησαί σοι καί μή ἀγωνιάσης. Εἰς ἓν δέ μόνον λυπεῖς πάντας, ὅτι πολλούς ποιεῖς χωρισθῆναι τῆς κοινωνίας τῆς ἐνταῦθα Ἐκκλησίας.

»Ἐστι τις ὁ λέγων, εἶπεν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶπον, **Μή κοινωνήσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Βυζαντιῶν;**

»Ἀπεκρίθη ὁ κύρις Σέργιος· **αὐτό τοῦτο, τό σε μή κοινωνεῖν, μεγάλη πρός πάντας ἐστὶ φωνή, μή κοινωνῆσαι.**

»Καί εἶπεν ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος· Οὐδέν βιαιότερον συνειδότος κατηγοροῦντος, καί οὐδέν τούτου συνηγοροῦντος παρρησιαστικώτερον» (ΕΠΕ Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν καί Ἀσκητικῶν 15Γ, 96). Βλέπουμε ἐδῶ ὅτι μόνη ἡ ἀποτείχισις τοῦ ὁσίου ἦτο παράδειγμα πρός μίμησι καί χαλινός τῆς αἰρέσεως, παρ' ὅτι ὁ ἴδιος, ὅπως ἀναφέρει, δέν τό ἔλεγε μέ τά λόγια.

Σέ ἄλλη συζήτησι προσπαθῶντας οἱ ἄρχοντες νά τόν μεταπέισουν κάνουν μέ τόν ὅσιο τήν ἐξῆς συζήτησι:

«Τότε λέγει πρός αὐτόν ὁ ἑπαρχος· **Κοινωνεῖς τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ᾧδε, ἢ οὐ κοινωνεῖς;**

»Ἀπεκρίθη καί εἶπεν· **Οὐ κοινωνῶ.**

»Λέγει αὐτῷ· **Διά τί;**

»Ἀπεκρίθη· **Ὅτι ἔξω ἔβαλε τάς συνόδους.**

»Καί εἶπεν· **Ἐάν ἔξω ἔβαλε τάς συνόδους, πῶς εἰς τά δίπτυχα ἀναφέρονται;**

»Καί λέγει· **Καί τίς ὄνησις ὀνομάτων, τῶν δογμάτων ἐκβεβλημένων;**

»Καί δύνασαι, ἔφη, τοῦτο δεῖξαι;

»Καί εἶπεν· **Ἐάν λάβω ἄδεια καί κελεύετε, δειχθῆναι ἔχω τοῦτο πάνν εὐχερῶς.**

»Καί σιωπησάντων αὐτῶν, λέγει αὐτῷ ὁ σακελλάριος· **Διατί ἀγαπᾶς τούς Ρωμαίους, καί τούς Γραικοὺς μισεῖς;**

»Ἀποκριθείς ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος, εἶπε· **Παραγγελίαν**

ἔχομεν, τοῦ μή μισῆσαί τινα. Ἀγαπῶ τούς Ρωμαίους ὡς ὁμοπίστους, τούς δέ Γραικούς ὡς ὁμογλώσσους.

»Καί πάλιν λέγει αὐτῷ ὁ σακελλάριος· Πόσων ἐτῶν λέγεις ἑαυτόν;

»Ἀπεκρίθη· Ἐβδομήκοντα πέντε» (Φιλοκαλία 15Γ, 102).

Ἐδῶ ὁ ἅγιος ἐξηγεῖ μέ παρρησία γιατί δέν ἔχει ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀλλά μέ τῆς Ρώμης. Ὁ λόγος λοιπόν ἦτο ὅτι εἶχε ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ ὄσους διατηροῦσαν τήν ὀρθόδοξο πίστι. Ἡ ἀποτείχισις αὐτή τοῦ ὀσίου ἐγένετο πρό συνοδικῆς κρίσεως, δηλαδή πρὶν καταδικασθοῦν οἱ αἰρετικοί Πατριάρχες καί Ἐπίσκοποι ἀπό Σύνοδο.

Οἱ συζητήσεις αὐτές μέ τούς αἰρετικούς πού προαναφέραμε ἐγένοντο εἰς τά ἀνάκτορα εἰς τά ὁποῖα μετέφερον κάθε τόσο τόν ὄσιο ἀπό τήν φυλακή, μετά δηλαδή τήν πρώτη ἐπάνοδό του ἀπό τήν ἐξορία. Ἀπό τήν ἐξορία τόν μετέφεραν διά νά ἰδοῦν ἂν ἐπείσθη νά ὑπακούσῃ στίς βασιλικές καί πατριαρχικές ἐντολές. Θά μεταφέρωμε μία ἀκόμη πολύ χαρακτηριστική συζήτησι τοῦ ὀσίου ἀπό αὐτήν τήν περίοδο, ἡ ὁποία θά μπορούσε νά χαρακτηρισθῆ «ὡς δρόσος Ἀερμών» γιά τίς ἡμέρες μας, ἂν βεβαίως εἶχαμε κάτι ἐλάχιστο ἀπό τό φρόνημα τοῦ ἁγίου:

«Καί τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ περί τήν αὐτήν ἀφήν τοῦ λύχνου, Τρώϊλος ὁ πατρίκιος καί Σέργιος ὁ Εὐκρατᾶς, ὁ ἐπί τῆς τραπεζῆς τῆς βασιλικῆς, παρεγένοντο πρὸς τόν δοῦλον Θεοῦ τόν γέροντα, καί καθίσαντες ἐκέλευσαν καί αὐτόν καθίσαι, καί εἶπον πρὸς αὐτόν· Εἶπέ ἡμῖν, κῦρι ἄββᾶ, τήν μεταξύ σοῦ καί Πύρρου γενομένην ἐν Ἀφρικῇ καί Ρώμῃ περί τῶν δογμάτων κίνησιν, καί ποίοις αὐτόν ἔπεισας ἀναθεματίσαι τό δόγμα τό ἴδιον, καί τῷ σῶ συνθέσθαι. Καί ἀφηγήσατο αὐτοῖς πάντα καθεξῆς, ὅσα ἡ μνήμη ἀνέσωσε.

»Καί τοῦτο εἶπεν, ὅτι Ἐγώ δόγμα ἴδιον οὐκ ἔχω, ἀλλά τό

κοινόν τῆς Ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς. Οὐ γάρ ἐκίνησα φωνήν τὴν οἰانوῦν, ἵνα ἴδιόν μου λέγηται δόγμα.

»Καί μετὰ τὴν ἀφήγησιν λέγουσιν αὐτῷ· Οὐ κοινωνεῖς τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως;

»Καί εἶπεν· Οὐ κοινωνῶ.

»Διὰ ποίαν οὐ κοινωνεῖς αἰτίαν; εἶπον.

Ἀπεκρίθη· Ὅτι τὰς ἀγίας τέσσαρας συνόδους ἐξέβαλον διὰ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένων ἐννέα κεφαλαίων, καὶ διὰ τῆς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γενομένης παρά Σεργίου Ἐκθέσεως, καὶ διὰ τοῦτο προσεχῶς ἐπὶ τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος ἐκτεθέντος Τύπου, καὶ ὅτι, ἅπερ ἔδογματίσαν διὰ τῶν κεφαλαίων, διὰ τῆς Ἐκθέσεως κατέκριναν· καὶ ἅπερ ἔδογματίσαν διὰ τῆς Ἐκθέσεως, διὰ τοῦ Τύπου ἠκύρωσαν, καὶ καθεῖλαν ἑαυτοὺς τοσαυτάκις. Οἱ τοίνυν ὑφ' ἑαυτῶν κατακριθέντες καὶ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, καὶ τῆς μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος γενομένης συνόδου καθαιρεθέντες, ποίαν ἐπιτελέσουσι μυσταγωγίαν· ἢ ποῖον πνεῦμα τοῖς παρά τῶν τοιούτων ἐπιτελουμένοις ἐπιφοιτᾷ;

»Καί λέγουσιν αὐτῷ· Σύ μόνος σώζη καὶ πάντες ἀπόλλυνται;

»Καί εἶπεν· Οὐδένα κατέκριναν οἱ τρεῖς παῖδες μὴ προσκυνήσαντες τῇ εἰκόνι, πάντων ἀνθρώπων προσκυνούντων. Οὐ γάρ ἐσκόπουν τὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐσκόπων ὅπως ἂν αὐτοὶ μὴ ἐκπέσωσι τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας. Οὕτω καὶ Δανιὴλ βληθεὶς εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, οὐ κατέκρινέ τινα τῶν μὴ προσευξαμένων τῷ Θεῷ κατὰ τό θέσπισμα Δαρείου, ἀλλὰ τό ἴδιον ἐσκόπησε· καὶ εἶλετο ἀποθανεῖν καὶ μὴ παραπεσεῖν τῷ Θεῷ καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας μαστιγωθῆναι συνειδήσεως, ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν φύσει νομίμων. Κἀμοὶ οὖν μὴ δῶ ὁ Θεός κατακρίναι τινα, ἢ εἰπεῖν, ὅτι ἐγὼ μόνος σώζομαι. Αἰροῦμαι δέ ἀποθανεῖν, ἢ θρόησιν ἔχειν κατὰ τό συνειδός ὅτι περὶ τὴν εἰς Θεόν πίστιν παρεσφάλην καθ' οἰονδήποτε τρόπον.

»Λέγουσιν αὐτῷ· Καί τί ἔχεις ποιῆσαι, τῶν Ρωμαίων ἐνου-

μένων τοῖς Βυζαντίοις; Ἴδου γάρ χθές ἦλθον οἱ ἀποκρισιάριοι Ρώμης, καί αὖριον τῇ Κυριακῇ κοινωνοῦσι τῷ πατριάρχει, καί πᾶσι δῆλον γίνεται, ὅτι σύ διέστρεφες τοὺς Ρωμαίους· ἀμέλει, σοῦ ἀπαρθέντος ἐκεῖθεν, συνέθεντο τοῖς ἐνταῦθα.

»Καί εἶπε πρὸς αὐτούς· Οἱ ἐλθόντες, οἰονδήποτε πρόκριμα τῷ θρόνῳ Ρώμης, κᾶν κοινωνήσωσιν, ἐπὶ οὐκ ἤγαγον πρὸς τὸν πατριάρχην ἐπιστολήν, οὐ ποιοῦσι· καί οὐ πείθομαι πάντως ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἐνοῦνται τοῖς ἐνταῦθα, εἰ μὴ ὁμολογήσωσι τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν, καθ' ἑκατέραν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καὶ ἄπερ ἐστίν, εἶναι φύσει θελητικόν τε καὶ ἐνεργητικόν τῆς ἡμῶν σωτηρίας.

»Καί λέγουσιν· Εἰ δέ συμβιβασθῶσι τοῖς ἐνταῦθα οἱ Ρωμαῖοι, τί ποιεῖς;

»Καί εἶπε· **Τό Πνεῦμα τό ἅγιον διὰ τοῦ Ἀποστόλου, καί ἀγγέλους ἀναθεματίζει παρά τό κήρυγμα τι νομοθετοῦντας**» (ΕΠΕ Φιλοκαλία 15Γ, σελ. 88).

Ἐδῶ ἄξιο παρατηρήσεως εἶναι ὅτι μετὰ τὴν ἐμμονή τοῦ ὀσίου νά μὴν ἔχη ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μέ τοὺς Πατριαρχικούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἄρχοντες τοῦ ὑποβάλλουν τὴν ἐρώτησι· «**Σύ μόνος σώζη καί πάντες ἀπόλλυνται**»;». Εἶναι ὄντως πολὺ ὑπουλη ἢ ἐρώτησις καί τίθεται κατά κόρον καί σήμερα. Ὁ ὄσιος ἀπαντᾷ ὅτι ἡ κρίσις δέν εἶναι ἰδική του ὑπόθεσις ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. Ἰδική του εὐθύνη εἶναι νά ἀποθάνη χάριν τῆς ἀληθοῦς πίστεως καί νά μὴν προδώσῃ. Στὴν ἐρώτησι, ἐπίσης, διὰ τό τί θά κάνῃ ὁ ὄσιος ἐάν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης συμβιβασθῇ μέ τὸν λεγόμενον «Τύπο» καί προσχωρήσῃ εἰς τὸν Μονοθελητισμό, ὁ ὄσιος δίδει μεγαλοπρεπῆ ἀπάντησι, χωρὶς νά ἀναφέρῃ τίποτε ἰδικό του· «**Τό Πνεῦμα τό ἅγιον διὰ τοῦ Ἀποστόλου, καί ἀγγέλους ἀναθεματίζει παρά τό κήρυγμά τι νομοθετοῦντας**». Δηλαδή καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης μέ τὴν ἀποδοχή τῆς αἰρέσεως θά εἶναι ἀναθεματισμένη καί ὁ ἴδιος φυσικά δέν θά ἔχη καμμία ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μαζί της.

Στήν ἀναφορά μας στὸν ἅγ. Μάξιμο τὸν ὁμολογητὴ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ μεταφέρωμε καὶ κάποιες συζητήσεις πού ἐγίνοντο ἀπὸ τὸν ὄσιο στήν ἐξορία τῆς Βιζύης, ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος:

«ΘΕΟΔ. Παρακαλεῖ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Πατριάρχης δι' ἡμῶν, μαθεῖν παρά σου, διὰ ποίαν αἰτίαν οὐ κοινωνεῖς τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως...

ΜΑΞ. Οἰωδῆποτε τρόπῳ ἤλθατε πρὸς τὸν δοῦλον ἡμῶν, ἐγὼ χωρὶς πάσης ὑποστολῆς λέγω τὴν αἰτίαν δι' ἣν οὐ κοινωνῶ τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως. Πλὴν κἂν ἄλλων ἦν τό ἐρωτᾶν με διὰ ποίαν αἰτίαν, ὑμῶν οὐκ ἔστι, τῶν γινωσκόντων ἀσφαλῶς πλεῖον ἐμοῦ τὴν αἰτίαν. Γινώσκετε τὰς γενομένας καινοτομίας ἀπὸ τῆς ἕκτης ἐπινεμήσεως τοῦ διελθόντος κύκλου ἀρξαμένας ἀπὸ Ἀλεξανδρείας διὰ τῶν ἐκτεθέντων ἐννέα κεφαλαίων παρά Κύρου, τοῦ οὐκ οἶδα πῶς γεγονότος ἐκεῖσε προέδρου, τῶν βεβαιωθέντων ὑπὸ τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τὰς ἄλλας ἀλλοιώσεις, προσθήκας τε καὶ μειώσεις, τὰς γενομένας συνοδικῶς ὑπὸ τῶν προεδρευσάντων τῆς τῶν Βυζαντίων Ἐκκλησίας, Σεργίου λέγω καὶ Πύρρου καὶ Παύλου, ἅτινας καινοτομίας πᾶσα γινώσκει ἡ οἰκουμένη. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐ κοινωνῶ, ὁ δοῦλος ὑμῶν, τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀρθῶσι τὰ προσκόμματα τὰ τεθέντα ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, μετ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν θεμένων αὐτά, καθὼς εἶπεν ὁ Θεός· “Καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε”, καὶ τὴν λείαν καὶ τετριμμένην καὶ πάσης ἀκανθώδους αἰρετικῆς κακίας ἐλευθέραν ὁδὸν τοῦ Εὐαγγελίου, καθάπερ καὶ ἦν εὐρίσκων, ὁδεύω πάσης δίχα προτροπῆς ἀνθρωπίνης. Ἔως δέ ἂν τοῖς τεθεῖσι προσκόμμασι καὶ τοῖς τεθεικόσιν αὐτά σεμνύνωνται οἱ πρόεδροι Κωνσταντινουπόλεως, οὐδεὶς ἔστιν ὁ πείθων με λόγος ἢ τρόπος κοινωνεῖν αὐτοῖς.

»ΘΕΟΔ. Τί κακὸν ὁμολογοῦμεν, ἵνα χωρισθῆς τῆς κοινωνίας ἡμῶν;

»ΜΑΞ. Ὅτι, μίαν ἐνέργειαν λέγοντες θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συγγέετε τὸν τε τῆς θεολογίας καὶ τῆς οἰκονομίας λόγον. Εἰ γὰρ πεισθῆναι δεῖ τοῖς ἀγίοις Πατράσι λέγουσιν, Ὡν ἡ ἐνέργεια μία, τούτων καὶ ἡ οὐσία μία· τετράδα ποιεῖτε τὴν ἀγίαν Τριάδα, ὡς ὁμοφυοῦς τῷ Λόγῳ γενομένης τῆς αὐτοῦ σαρκός, καὶ ἐκστάσης τῆς πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς αὐτὸν τεκούσης συγγενοῦς κατὰ φύσιν ταυτότητος» (ΕΠΕ 15Γ, 18).

Ὁ ἅγιος λοιπὸν διαβεβαιώνει τοὺς ἀπεσταλμένους ὅτι ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησιαστικῶς εἶναι ἡ ἄρσις τῶν προσκομμάτων, δηλαδή τῶν αἰρετικῶν διδασκαλιῶν. Ἐν ἐναντία περιπτώσει ἀναφέρει «οὐδεὶς ἐστὶν ὁ πείθων με λόγος ἢ τρόπος κοινωνεῖν αὐτοῖς». Εἶναι ἀξιοθαύμαστη ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ ἐμμονή τοῦ ὁσίου στὴν ὀρθόδοξο πίστι. Ἡ βᾶσις καὶ τὸ θεμέλιο εἰς τὸ ὁποῖο ἐνούμεθα καὶ ἐπικοινωνοῦμε ἐκκλησιαστικῶς δέν εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος, ἡ Σύνοδος ἢ ὁ Πατριάρχης ἀλλὰ ἡ ἀληθὴς ὀρθόδοξος πίστις.

Στὴ συνέχεια αὐτῆς τῆς συζητήσεως θέτουν οἱ ἀντιπρόσωποι στὸν ὄσιο τὸν ἐξῆς προβληματισμό: «Τὸ δι' οἰκονομίαν γενόμενον μὴ λάβῃς ὡς κύριον δόγμα» (Φιλοκαλία ΕΠΕ 15Γ, σελ. 22). Δηλαδή ἀναφέρουν ὅτι ὁ λεγόμενος «Τύπος» ἐγίνε διὰ νὰ συναντηθοῦν καὶ ἐνωθοῦν τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη, οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Μονοθεληταὶ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐχρησιμοποιήθη ἡ οἰκονομία, ἡ ὁποία δέν ἀναιρεῖ οὔτε ἐπηρεάζει τὸ δόγμα. Ὁ ὄσιος ὅμως ἀνυποχώρητος, δέν τὸ δέχεται αὐτὸ καὶ διδάσκει ὅτι εἰς τὰ τῆς πίστεως δέν χωρεῖ συγκατάβασις καὶ οἰκονομία. «Καὶ ποῖος πιστός δέχεται οἰκονομίαν κατασιγάζουσαν φωνάς, ἅσπερ λαλεῖσθαι δι' Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν καὶ Διδασκάλων ὁ τῶν ὄλων Θεός ὠκονόμησε;» (ΕΠΕ 15Γ, 24). Ἐπεκτείνει δέ τὴν διδασκαλία του ἀναφέροντας τὰ ἐξῆς:

«Καὶ ἄλλο δέ σκοπήσωμεν· ὁ Θεός ἐκλεξάμενος ἐξήγει-

ρεν Ἀποστόλους καί Προφήτας καί Διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀγίων, ὁ δὲ διάβολος ψευδαποστόλους καί ψευδοπροφήτας καί ψευδοδιδασκάλους κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐκλεξάμενος ἐξήγειρε, ὥστε καί τὸν παλαιὸν πολεμηθῆναι νόμον καί τὸν εὐαγγελικόν. **Ψευδαποστόλους δὲ καί ψευδοπροφήτας καί ψευδοδιδασκάλους μόνους νοῶ τοὺς αἰρετικούς, ὧν οἱ λόγοι καί οἱ λογισμοὶ διεστραμμένοι εἰσίν.** Ὡσπερ οὖν ὁ τοὺς ἀληθεῖς Ἀποστόλους καί Προφήτας καί Διδασκάλους δεχόμενος Θεὸν δέχεται, οὕτω καί ὁ τοὺς ψευδαποστόλους καί ψευδοπροφήτας καί ψευδοδιδασκάλους δεχόμενος τὸν διάβολον δέχεται» (ΕΠΕ 15Γ, 24).

Εἶναι φοβερό τό σημεῖο αὐτό καί πρέπει νά προβληματίσῃ κάθε ὀρθόδοξο. Ἀναφέρει ὁ ὄσιος ὅτι, ὅπως ὁ Θεὸς ἐξέλεξε καί ἔθεσε εἰς τὴν Ἐκκλησία Ἀποστόλους, Προφήτας καί διδασκάλους, ἔτσι καί ὁ διάβολος ἐξέλεξε καί ἔθεσε **«κατὰ τῆς εὐσεβείας ψευδαποστόλους, ψευδοπροφήτας καί ψευδοδιδασκάλους».**

Πλέον συγκεκριμένα καί μέ ἀπαράμιλλη διαύγεια ἀναφέρει, ποῖοι εἶναι αὐτοί. **«Ψευδαποστόλους δὲ καί ψευδοπροφήτας καί ψευδοδιδασκάλους μόνους νοῶ τοὺς αἰρετικούς, ὧν οἱ λόγοι καί οἱ λογισμοὶ διεστραμμένοι εἰσίν.** Ἐδῶ ὁ ἅγιος δηλώνει ὅτι οἱ αἰρετικοὶ ἔχουν, θά λέγαμε, μία διαβολικὴ τέχνη καί ἰκανότητα νά παρουσιάζωνται ὡς Ἐπίσκοποι καί διδάσκαλοι τῆς ἀληθείας καί νά ἐνδύουν τὴν πλάνη μέ ἔνδυμα εὐσεβείας. Καταλήγει δὲ ὁ ὄσιος, ὅτι ὅποιος τοὺς δέχεται καί τοὺς ἀναγνωρίζει ὡς ἀληθινούς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, δέχεται καί ἀναγνωρίζει τὸν διάβολο.

Ἀναφέρομε ἐν συνεχείᾳ καί τὴν ἀπόφασιν καί ἐμμονὴν τοῦ ὀσίου νά διατηρήσῃ τὴν ἀποτείχισίν του καί τὴν μόνιμη διακοπὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον δὲν ἀπεκαθίστατο ἡ ὀρθόδοξος πίστις: **«Εἰ τοίνυν γυμνάζοντες τὰς γενομένας καινοτομίας ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις, εἰς τοῦτο κατανοήσας αὐτὰς εὐρίσκομεν τό ἀκρότατον κακόν,**

δράτε μήπως, ειρήνην προφασιζόμενοι, τήν ἀποστασίαν εὐρεθῶμεν νοσήσαντες καί κηρύττοντες, ἦν πρόδρομον εἶπεν ἔσεσθαι τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίας ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Ταῦτα χωρίς ὑποστολῆς εἶπον ὑμῖν, δεσπόται μου, ἵνα φείσησθε ἑαυτῶν τε καί ἡμῶν. Κελεύετε ἵνα ταῦτα γεγραμμένα ἔχων ἐν τῇ βίβλῳ τῆς καρδίας, ἔλθω κοινωνήσων ἐν ἧ ταῦτα κηρύττεται Ἐκκλησίᾳ, καί γένωμαι κοινωνός τῶν ἀληθῶς μέν τόν Θεόν, δῆθεν δέ τόν διάβολον τῷ Θεῷ συνεκβαλλόντων; Μή γένοιτό μοι παρά τοῦ Θεοῦ, τοῦ δι' ἐμέ γενομένου χωρίς ἁμαρτίας. Καί βαλὼν μετάνοιαν εἶπεν· Ἐγώ, εἴ τι κελεύετε εἰς τόν δοῦλον ἡμῶν ποιῆσαι, ποιήσατε· ἐγώ τοῖς ταῦτα δεχομένοις οὐδέποτε γένωμαι συγκοινωνός» (ΕΠΕ 15Γ, 26).

Ἄν θά ἔπρεπε νά παρουσιάσωμε ὅλη τήν ἀρετή τῆς ὁμολογίας καί ἀποτείχισεως τοῦ ὁσίου Μαξίμου, θά ἦτο ἀναγκαῖον νά καταγράψωμε ὅλες τίς συνομιλίες του μέ τούς ἀπεσταλμένους στήν ἐξορία ἢ καλύτερα νά ἀναφερθῶμε λεπτομερῶς σέ ὅλον τόν βίο του. Διότι παντοῦ ἀνακαλύπτει κανεῖς στοιχεῖα ὁμολογίας καί ἐκκλησιαστικῆς ἀποτείχισεως, ἀπολύτως σύμφωνα μέ τόν 15^ο ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Θά ἦταν ἴσως μεγάλη παράλειψις ἂν δέν ἀνεφέρετο καί αὐτό τό σημεῖο τῆς συζητήσεως τοῦ ὁσίου μέ τούς ἀπεσταλμένους εἰς τήν ἐξορία τῆς Βιζύης, τό ὁποῖο ἔχει σχέσι μέ τήν μνημόνευσι εἰς τήν Θεία Λειτουργία.

Σέ μία λοιπόν ἔνστασι τοῦ Ἐπισκόπου Θεοδοσίου, ὅτι δηλαδή ἀποδέχεται ὅσα διδάσκουν οἱ Πατέρες, ὁ ὁσιος ἀνέγνωσε τά πρακτικά τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί τά ἀναθέματα τά ὁποῖα ἐπέβαλε εἰς τούς αἰρετικούς: «Καί λαβὼν εὐθέως ὁ ἀββᾶς Μάξιμος τήν βίβλον τῶν πεπραγμένων τῆς ἀγίας ἀποστολικῆς συνόδου, ἔδειξε τούς ἀγίους Πατέρας τάς δύο θελήσεις καί ἐνεργείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καί Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διαρρήδην λέγοντας, ἦν λα-

βών βίβλον τῶν πεπραγμένων ἐξ αὐτοῦ Θεοδόσιος ὁ ὑπάτος, ἀνέγνω καὶ αὐτός πάσας τὰς χρήσεις τῶν Πατέρων» (Φιλοκ. ΕΠΕ 15Γ, 38). Ὁ Ἐπίσκοπος Θεοδόσιος τότε ἀντέδρασε καὶ εἶπε ὅτι θά ἐδέχετο τὴν Σύνοδο αὐτὴ ἂν δέν ἀνέφερε ἀναθέματα σέ συγκεκριμένα πρόσωπα. Αὐτό τό ἀνέφερε διότι οἱ Μονοθεληταὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐμνημόνευον τοὺς αἰρετικούς στή Θεία Λειτουργία, ἐφ' ὅσον δέν ἀπεδέχοντο τὴν ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο.

«Καὶ τότε ἀποκριθεὶς Θεοδόσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ΘΕΟΔ. Ὁ Θεός οἶδεν, εἰ μὴ προσωπικῶς τὰ ἀναθέματα ἔθηκεν ἡ σύνοδος αὕτη, πλεῖον παντός ἀνθρώπου ἐδεχόμενη αὐτήν· ἀλλ' ἵνα μὴ χρονοτριβῶμεν ἐνταῦθα, εἴ τι εἶπαν οἱ Πατέρες, λέγω, καὶ ἐγγράφως εὐθέως ποιῶ, δύο φύσεις, καὶ δύο θελήματα καὶ δύο ἐνεργείας· καὶ εἴσελθε μεθ' ἡμῶν κοινωνήσων, καὶ γενέσθω ἔνωσις» (ΕΠΕ 15Γ, 38). Τελικῶς, ὅπως βλέπομε, ὁ Ἐπίσκοπος Θεοδόσιος ἀποδέχεται τό ὀρθόδοξο δόγμα ἐγγράφως περί τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων καὶ θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν καὶ προτείνει ὡς ἀντιπρόσωπος νά κοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικά ὁ ὅσιος μέ αὐτούς καὶ νά γίνῃ ἡ ἔνωσις. Ὁ ὅσιος ὅμως δέν ἀποδέχεται αὐτὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία, ἀναφέροντας τὰ ἐξῆς:

«ΜΑΞ. Δέσποτα, ἐγὼ οὐ τολμῶ δέξασθαι συγκατάθεσιν παρ' ἡμῶν ἔγγραφον περί τοιοῦτου πράγματος, ψιλός ὑπάρχων μοναχός· ἀλλ' ἐάν κατένυξεν ὑμᾶς ὁ Θεός, τὰς τῶν ἁγίων Πατέρων δέξασθαι φωνάς, καθὼς ἀπαιτεῖ ὁ Κανὼν, πρὸς τόν Ρώμης περί τούτου ἐγγράφως ἀποστείλατε, ἡγουν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης καὶ ἡ κατ' αὐτόν σύνοδος. Ἐγὼ γάρ οὐδέ τούτων γενομένων κοινωνῶ, ἀναφερομένων τῶν ἀναθεματισθέντων ἐπὶ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς. Φοβοῦμαι γάρ τό κατάκριμα τοῦ ἀναθέματος» (ΕΠΕ, 15Γ, 40).

Ὁ λόγος λοιπόν πού δέν δέχεται τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία εἶναι, ὅπως ἀναφέρει: «Ἐγὼ γάρ οὐδέ τούτων γενομένων κοινωνῶ, ἀναφερομένων τῶν ἀναθεματισθέντων

ἐπί τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς». Δηλαδή καί μόνη ἡ μνημόνευσις στή Θεία Λειτουργία κάποιων αἰρετικῶν, κεκοιμημένων ἤδη πρό πολλοῦ, ἦτο αἰτία διά τόν ὅσιο ἀποτείχισεως καί ἀκοινωνησίας. Τί θά λέγαμε ἄραγε διά τήν μνημόνευσι τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, ἐφ' ὅσον αὐτός εἶναι αἰρετικός, ἡ ὁποία σαφῶς ἔχει ξεχωριστή θέσι στίς ἀκολουθίες καί τά μυστήρια; Ἐν κατακλείδι ὁ ὅσιος τούς παραπέμπει στήν Ρώμη, ἡ ὁποία εἰς τό θέμα αὐτό εἶχε διατηρήσει ὀρθόδοξον στάσι, προκειμένου δι' ἓνα τόσο σοβαρό θέμα πίστεως, νά γίνη δημοσία καί συνοδική ἀποκατάστασις:

«ΜΑΞ. Ὑπάγετε, ψηλαφήσατε ἐάν τι τοιοῦτον γέγονέ ποτε, καί μετά θάνατον ἀπελύθη τις τοῦ περί τήν πίστιν ἐγκλήματος καί τοῦ ἐξενεχθέντος κατ' αὐτοῦ κατακρίματος, καί καταδέξεται ὁ βασιλεύς καί ὁ πατριάρχης μιμήσασθαι τοῦ Θεοῦ τήν συγκατάβασιν, καί ποιήσωσιν, ὁ μὲν κέλευσιν παρακλητικήν, ὁ δέ συνοδικήν δέησιν πρός τόν πάπαν Ρώμης, καί πάντως, εἴπερ εὐρεθεῖη τρόπος ἐκκλησιαστικός τοῦτο ἐπιτρέπων διά τήν ὀρθήν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, συμβιβάζεται ὑμῖν περί τούτου» (ΕΠΕ 15Γ, 40). Ἐδῶ ὁ ὅσιος μεταξύ τῶν ἄλλων ἀναφέρει ὅτι οὔτε ὁ θάνατος κάποιου αἰρετικοῦ ἐμποδίζει νά καταδικασθῇ αὐτός διά τά ἐγκλήματα πού διέπραξε εἰς τήν πίστι, ὅσο ζοῦσε.

Θά ἀναφέρωμε ἓνα ἀκόμη περιστατικό ἀπό τάπραχθέντα εἰς τήν ἐξορία τοῦ ἀγίου εἰς τήν Βιζύην διά νά ἰδοῦμε, ἀφ' ἑνός μὲν τόν δόλο τῶν αἰρετικῶν, ἀφ' ἑτέρου τήν παρρησία καί ἀκρίβεια τοῦ ὁσίου εἰς τά θέματα τῆς πίστεως:

«Τότε Ἐπιφάνιος ὁ πατρίκιος εἶπε·

»ΕΠΙΦ. Τοῦτό σοι δηλοῖ δι' ἡμῶν ὁ βασιλεύς, λέγων· Ἐπειδή πᾶσα ἡ Δύσις καί οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ διαστρέφοντες εἰς σέ θεωροῦσι, καί ἅπαντες διά σέ στασιάζουσι, μή θέλοντες συμβιβασθῆναι ἡμῖν διά τήν πίστιν, **κατανύξοι σε ὁ Θεός κοινωνῆσαι ἡμῖν ἐπί τῷ παρ' ἡμῖν ἐκτεθέντι Τύπῳ, καί ἐξερχόμεθα ἡμεῖς δι' ἑαυτῶν εἰς τήν Χαλκῆν, καί ἀσπαζόμεθα**

σε καὶ ὑποτιθέμεθα ὑμῖν τὴν χεῖρα ἡμῶν, καὶ μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δόξης εἰσάγομεν ὑμᾶς εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ μεθ' ἑαυτῶν ἰσθῶμεν ἐν ᾧ κατὰ συνήθειαν οἱ βασιλεῖς ἴστανται, καὶ ποιοῦμεν ἅμα τὴν σύναξιν, καὶ κοινωνοῦμεν ἅμα τῶν ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων τοῦ ζωοποιῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀνακηρύττομέν σε Πατέρα ἡμῶν, καὶ γίνεται χαρὰ οὐ μόνον τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλίδι ἡμῶν πόλει, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. Οἶδαμεν γάρ ἀσφαλῶς, ὅτι σοῦ κοινωνοῦντος τῷ ἁγίῳ τῶν ἐνταῦθα θρόνῳ, πάντες ἐνοῦνται ἡμῖν οἱ διὰ σέ καὶ τὴν σὴν διδασκαλίαν ἀποσχίσαντες τῆς κοινωνίας ἡμῶν» (Φιλοκ. ΕΠΕ 15Γ, 52).

Ἐδῶ οἱ ἀπεσταλμένοι κληρικοὶ καὶ ἄρχοντες ὑπόσχο-
νται δόξες καὶ τιμές στὸν ὅσιο ἕαν ἐπικοινωνήσῃ ἐκκλη-
σιαστικὰ μέ βάσι τὸν ἐκτεθέντα «Τύπο». Τοῦ ἀναφέρουν
ὅτι θὰ ἐξέλθουν ἐν πομπῇ εἰς τὴν μεγάλη Ἐκκλησία (τὴν
ἁγ. Σοφία), θὰ τὸν βάλουν νὰ σταθῇ ἐκεῖ ὅπου στέκονται
οἱ βασιλεῖς, θὰ τὸν ἀνακηρύξουν πατέρα των κλπ. Χαρα-
κτηριστικὸ εἶναι τὸ σημεῖο πού ἀναφέρει ὁ Πατρίκιος Ἐπι-
φάνιος ὅτι: «Οἶδαμεν γάρ ἀσφαλῶς, ὅτι σοῦ κοινωνοῦντος
τῷ ἁγίῳ τῶν ἐνταῦθα θρόνῳ, πάντες ἐνοῦνται ἡμῖν οἱ διὰ
σέ καὶ τὴν σὴν διδασκαλίαν ἀποσχίσαντες τῆς κοινωνίας
ἡμῶν». Αὐτὴ εἶναι ἀκριβῶς ἡ διαχρονικὴ μέθοδος ἐξα-
πατήσεως καὶ ὑποταγῆς τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ μέρους τῶν
αἰρετικῶν. Δηλαδή μέ οἰονδήποτε τρόπο νὰ ὑποτάξουν
τούς ἀρχηγούς καὶ πρωτοστάτας τῆς ὁμολογίας, ὥστε
μὴ ὑπαρχόντων αὐτῶν, νὰ ὑποταχθοῦν καὶ οἱ ὑπόλοιποι
ἀντιδρῶντες καὶ ἀνησυχοῦντες.

Σέ ὅλα αὐτὰ ὁ μέγας Μάξιμος μεταξύ τῶν ἄλλων ἀπε-
κρίθη: «Ὦντως πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν τοῦτο οὐ
πέθει με ποιῆσαι. Τί γάρ ἀπολογήσομαι, οὐ λέγω τῷ Θεῷ,
ἀλλὰ τῷ ἐμῷ συνειδότι, ὅτι διὰ δόξαν ἀνθρώπων, τῷ κατ'
αὐτὴν λόγῳ μηδεμίαν ἔχουσαν ὑπαρξιν, τὴν σώζουσαν

τούς στέργοντας αὐτήν πίστιν ἐξωμοσάμην;» (ΕΠΕ 15Γ, 54). Δέν ἀποδέχεται, ἀναφέρει, τήν πρότασί του περί ἐκκλησιαστικῆς κοινωρίας καί δέν πείθεται πρὸς τοῦτο, ἔστω καί ἂν ὄλη ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν συνεργήσῃ. Ἡ ἀπολογία του, προσθέτει, δέν ἔχει νά κάνῃ μόνο μέ τόν Θεό, ἀλλά καί μέ τήν συνειδήσί του, τή στιγμή πού διά δόξα ἀνθρώπινη ἀπαρνήθηκε τήν «*σώζουσα πίστι*». Τά ἐπόμενα αὐτῆς τῆς ὁμολογιακῆς ἀπαντήσεως δύναται εὐκόλα ὁ οἰοσδήποτε νά κατανοήσῃ.

«*Καί ἐπί τῷ λόγῳ τούτῳ ἀναστάντες, θυμοῦ στρατηγήσαντος πᾶσιν αὐτοῖς, τιλμοῖς καί ὠθισμοῖς καί σφαιρισμοῖς παρέλυσαν αὐτόν, ἀπό κεφαλῆς ἕως ὀνύχων κατακλύσαντες αὐτόν πτύσμασιν, ὧνπερ, μέχρις ἂν ἐπλύνθησαν ἄπερ ἐβέβλητο ἱμάτια, διεπνέετο ὁ βρόμος*» (ΕΠΕ 15Γ, 54). Τόν ἐκτύπησαν λοιπόν μέχρι πού παρέλυσε καί τόν κατέπτυσαν καί ἀπέδειξαν μέ αὐτόν τόν τρόπο ὅτι ἡ τιμή, πού τοῦ ὑπέσχοντο πρῖν, ἦτο ἐπίπλαστος καί εἶχε συγκεκριμένο σκοπό. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ἐνεργοῦν πάντοτε οἱ αἰρετικοί.

Πρέπει, πρῖν κλείσομε τήν παρουσίασι τῆς ὁμολογίας καί ἀποτείχισεως τοῦ ὀσίου Μαξίμου, νά ἀναφέρωμε καί τό γεγονός τῆς ἀπολογίας του στήν Κωνσταντινούπολι μετά τήν ἐπάνοδο ἐκ τῆς πρώτης ἐξορίας του. Αὐτό τό περιγράφει ὁ ἴδιος σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν μοναχό Ἀναστάσιο:

«*Χθές ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἦτις ἦν ἡ ἀγία Πεντηκοστή, ὁ πατριάρχης ἐδήλωσέ μοι λέγων· Ποίας Ἐκκλησίας εἶ; Βυζαντίου; Ρώμης; Ἀντιοχείας; Ἀλεξανδρείας; Ἱεροσολύμων; Ἰδοῦ πᾶσαι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτάς ἐπαρχιῶν ἠνώθησαν. Εἰ τοίνυν εἶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐνώθητι, μήπως, ξένην ὁδόν τῷ βίῳ καινοτομῶν, πάθης ὅπερ οὐ προσδοκᾷς.*

»*Πρὸς οὓς εἶπον· Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τήν ὀρθήν καί σωτήριον τῆς εἰς αὐτόν πίστεως ὁμολογίαν, Πέτρον μακαρίσας ἐφ' οἷς αὐτόν καλῶς ὠμολόγησεν, ὁ τῶν ὄλων εἶναι Θεός ἀπεφήνατο. Πλήν μάθω τήν ὁμολογίαν, ἐφ' ἣν*

πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν γέγονεν ἡ ἔνωσις, καί τοῦ γενομένου καλῶς, οὐκ ἄλλοτριούμαι» (Φιλοκαλία, ΕΠΕ 15B, 450). Ἐδῶ ὁ ἅγιος ὀνομάζει «Καθολικὴ Ἐκκλησία τὴν ὀρθήν καὶ σωτήριον τῆς εἰς αὐτόν πίστεως ὁμολογίαν». Συνεπῶς ὁποῖος δέν ἔχει αὐτὴν τὴν ὁμολογία δέν δύναται νά ἀνήκη εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐδῶ χαρακτηριστικά ἀναφέρουν εἰς τόν ὅσιο τὴν ἔνωσι ὅλων τῶν Πατριαρχείων καὶ τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ὄχι μέ βάσι τὴν ὀρθόδοξον πίστι. Ὁ ὅσιος προτιμᾷ ἀπεριφραστα τὴν ὀρθόδοξον πίστι καὶ ὄχι τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἔνωσι ἄνευ αὐτῆς τῆς πίστεως. Εἶναι πολὺ σημαντικὴ αὐτὴ ἡ θέσις τοῦ ὁσίου καὶ δεικνύει ὅτι ἡ μόνη ἀληθὴς ἔνωσις συντελεῖται ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι τεχνάσματα τοῦ διαβόλου. Τελικῶς οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πατριάρχου τοῦ λέγουν:

«Οὐκοῦν ἄκουσον, ἔφησαν· Ἐδοξε τῷ δεσπότη καὶ τῷ πατριάρχῃ, διὰ πραικέπτου τοῦ πάππα Ρώμης, ἀναθεματισθῆναί σε μὴ πειθόμενον, καὶ τόν ὀριζόμενον αὐτοῖς ἀπενέγκασθαι θάνατον. Τό τῷ Θεῷ πρό παντός αἰῶνος ὀρισθέν ἐν ἐμοί δέξοιτο πέρας, φέρον αὐτῷ δόξαν πρό παντός ἐγνωσμένην αἰῶνος, αὐτοῖς τοῦτο ἀκούσας ἀπεκρινάμην» (ΕΠΕ 15B, 452). Ὁ ὅσιος λοιπόν, ἀνυποχώρητος στίς θέσεις του, προτιμᾷ τόν ἀναθεματισμό καὶ τόν μαρτυρικὸ θάνατο, παρά νά ἐπικοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικά μέ ὅλα τὰ Πατριαρχεῖα τὰ ὅποια δέν εἶχαν ὀρθόδοξο φρόνημα. Ἡ ἀποτείχισις λοιπόν ἐκλαμβάνεται ἀπό τόν ὅσιο ὡς ὁδὸς σωτηρίας, ἐφ' ὅσον αὐτὴ μόνη διεσφάλιζε τὴν ἀληθινὴν πίστι ἀνόθευτον ἀπό τὴν ἐπικοινωνία μέ τὴν αἵρεσι.

Πρὶν κλείσουμε τὴν μικρὴ ἀναφορά μας εἰς τόν Μέγα ὁμολογητὴ ὅσιο Μάξιμο, πρέπει νά ἀναφερθοῦμε καὶ σέ κάποια ἔνστασι ὀρισμένων, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀποδέκτες τῆς θεωρίας ὅτι, διὰ θέματα τῆς πίστεως, πρέπει ἡ Σύνοδος πρωτίστως νά καταδικάσῃ κάποιον Ἐπίσκοπο ὡς αἰρετικὸ

καί κατόπιν νά διακόψωμε τήν μνηνόνευσί του καί τρόπον τινά νά ἀποτειχισθοῦμε ἀπό αὐτόν. Ἴσως αὐτοί θεωροῦν καί ἐξετάζουν τό θέμα νομικῶς καί ὄχι πνευματικῶς. Κρίνοντας νομικῶς σημαίνει ὅτι πρέπει τό ἀρμόδιο θεσμικό ὄργανο νά ἐπιληφθῇ τοῦ θέματος καί νά ἀποφασίση περί τοῦ πρακτέου. Πνευματικῶς σημαίνει ὅτι, ἡ ἐπικοινωνία μέ τήν αἵρεσι, μολύνει τούς ἔχοντας ὑγιές φρόνημα καί τούς συγκαταριθμεῖ μέ τούς αἰρετικούς. Δι' αὐτό οἱ Πατέρες ὅλα τά ἄλλα θέματα τά ἀνέθεσαν νά τά ρυθμίζη ἡ ὀρθοδοξοῦσα καί ὀρθοτομοῦσα τόν λόγον τῆς ἀληθείας Σύνοδος, ἐπειδή ἀκριβῶς εἰς αὐτά δέν ὑφίσταται μολυσμός καί συμμετοχή τῶν πιστῶν. Διά τά θέματα ὅμως τῆς πίστεως ἐθεωρήθη ἀνέκαθεν ὑπεύθυνος ἕκαστος πιστός, εἰς τρόπον ὥστε, μέ τήν ὑπαγωγή στόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο ἢ τήν ἀποτείχισί του, νά ὁμολογή τήν πίστι του, νά πολεμᾷ τήν αἵρεσι ἢ νά τήν ἀνέχεται καί ὑποθάλη καί γενικῶς νά τοποθετῆται αὐτοβούλως καί νά συντάσσεται μέ τήν Ὄρθοδοξία ἢ τήν αἵρεσι.

Διά νά καταδείξουν, λοιπόν, σύμφωνο τόν ὅσιο Μάξιμο μέ αὐτήν τή νομική θεώρησι, ἐπικαλοῦνται τό ἐπιχειρημα, ὅτι ὁ ὅσιος δέν διέκοψε τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία καί δέν ἀποτειχίσθη ἀπό τόν αἰρετικό Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, πρὶν συγκληθῆ στήν Ρώμη Σύνοδος, ἡ ὁποία κατεδίκασε τόν Μονοθελητισμό. Δηλαδή πρὶν τήν Σύνοδο τῆς Ρώμης ἐπικοινωνοῦσε ἐκκλησιαστικά μέ τούς αἰρετικούς καί μετὰ ἀποτειχίσθηκε. Αὐτό βεβαίως δέν εὐσταθεῖ διά τούς ἐξῆς λόγους:

α) Στίς συζητήσεις μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ αὐτοκράτορος καί τοῦ Πατριάρχου, στήν ἐξορία καί στήν Κωντινούπολι, οὐδόλως ἀνέφερε ὁ ὅσιος τήν Σύνοδο τῆς Ρώμης, ἀλλά πάντοτε προέβαλε τό ὀρθόδοξο δόγμα σέ ἀντιπαράθεσι μέ τήν αἵρεσι τοῦ Μονοθελητισμοῦ. Ἐλεγε δηλαδή ὅτι, δέν ὑπέγραφε τόν «Τύπον», διά τίς αἰρέσεις πού περιεῖχε καί ὄχι ἐπειδή δέν συμφωνοῦσε πρὸς αὐτόν ἡ Ἐκκλησία

τῆς Ρώμης. Οἱ ἀναφορές τοῦ ὁσίου ἐγίνοντο πάντοτε εἰς τὴν αἴρεσι καὶ ὄχι εἰς τὴν καταδίκη των ἀπὸ τὴν Ρώμη.

β) Ὅταν τοῦ ἀνέφεραν οἱ ἀπεσταλμένοι ὅτι ὅλα τὰ Πατριαρχεῖα συμφώνησαν, ἀκόμη καὶ ἡ Ρώμη, ὁ ὅσιος πάλι δὲν ἐδέχθη νὰ ἐπικοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ προτίμησε νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν ἀλήθεια, ἔστω καὶ μόνος του. Αὐτὸ εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις, ὅτι δὲν ἐνδιαφέρετο διὰ τίς Συνόδους καὶ τὴν συμφωνία τῶν Πατριαρχῶν, ἀλλὰ τοποθετοῦσε ἀνεπιφύλακτα τὸν ἑαυτὸν του μέ τὴν ἀληθινή πίστι καὶ τὴν Ὁρθοδοξία.

γ) Ὁ ὅσιος δὲν ἐδέχθη νὰ ἐπικοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικά μέ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Πατριάρχου, ἔστω καὶ ὅταν τοῦ ἀνέφεραν ὅτι συμφωνοῦν μαζί του στό ὀρθόδοξο δόγμα περὶ δύο θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ λόγος ἦτο ὅτι ἐμνημόνευον τοὺς αἰρετικούς Μονοφυσίτας στὴ Θεία Λειτουργία. Καὶ ἀπὸ αὐτὸ συμπεραίνομε ὅτι ὁ ὅσιος εἶχε προσωπικά κριτήρια καὶ ἐφ' ὅσον ἔκρινε ὅτι ὑπῆρχε πρόβλημα πίστεως στὸν Πατριάρχη, δὲν ἐπικοινωνοῦσε ἐκκλησιαστικά μαζί του.

δ) Τέλος, σέ μία τῶν συζητήσεων μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων, τοῦ ἀνέφερον αὐτοὶ ὑποθετικῶς τὰ ἐξῆς: *«Καὶ λέγουσιν (οἱ ἀπεσταλμένοι). Εἰ δέ συμβιβασθῶσι τοῖς ἐνταῦθα οἱ Ρωμαῖοι, τί ποιεῖς; Καὶ εἶπε (ὁ ὅσιος). Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἀγγέλου ἀναθεματίζει παρά τὸ κήρυγμά τι νομοθετοῦντας»* (τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δηλαδὴ ἀναθεματίζει, ὅσους νομοθετοῦν ἀντίθετα μέ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας). Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καταδεικνύεται ὅτι τὸν ὅσιο δὲν τὸν ἐνδιέφερε τί θὰ πράξῃ ἡ Ρώμη ἢ καὶ ὅλοι οἱ Πατριάρχες, ἀλλὰ ἐδήλωνε ἀπερίφραστα καὶ μετὰ παρησίας ὅτι, θὰ ἐπικοινωνοῦσε ἐκκλησιαστικά μετ' αὐτῶν, μόνον καὶ ἐφ' ὅσον ὁμολογοῦσαν διὰ λόγων καὶ ἔργων τὴν ἀληθινή πίστι. Ἀκόμη καὶ ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νὰ τοῦ ἔλεγε κάτι ἀντίθετο δὲν θὰ ἐπέιθετο.

ζ. Ὁ ἅγιος Σωφρόνιος, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων

Εύμφωνος μέ τόν ὄσιο Μάξιμο τόν ὁμολογητή εἶναι καί ὁ ἅγιος Σωφρόνιος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Ὁ ἅγ. Σωφρόνιος ἐξῆσε τήν ἴδια ἐποχή μέ τόν ἅγιο Μάξιμο καί ἀγωνίσθηκε γιά τήν ἴδια αἴρεσι τοῦ Μονοθελητισμοῦ. Θά κάνωμε λοιπόν καί σ' αὐτόν τόν ἅγιο μία μικρή ἀναφορά, διά τόν λόγο ὅτι ἀναφέρει στή διδασκαλία του σχεδόν αὐτούσιο τό δεύτερο μέρος του ὑπό ἐξέτασιν ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Ἀναφέρει λοιπόν ὁ ἅγιος στό κεφάλαιο τό λεγόμενο «Περί ἐξαγγελιῶν» τά ἐξῆς: «*Τοῖς δίδουσι χρήματα πρός τό διαφυγεῖν βασάνους, οὐκ ἔστιν ἔγκλημα· εἴλοντο γάρ χρήματα ζημιωθῆναι ἢ ψυχὴν· καί λύτρον ἀνδρός ὁ ἴδιος πλοῦτος. Οὐδέ τοῖς τῇ φυγῇ τήν σωτηρίαν πορισαμένοις ἔστιν ἐγκαλεῖν, κἂν ἀντ' αὐτῶν ἕτεροι κατασχέθησαν· ἠδύναντο γάρ κάκεινοι φυγεῖν. Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὡς δῆθεν ἐπ' ἐγκλήματι τοῦ οἰκείου κατεγνωνκῶς ἐπισκόπου πρό συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστῆ τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καί μὴ ἀναφέρῃ τό ὄνομα αὐτοῦ, καθαιρεῖσθω. Καί εἴ τις ἐπίσκοπος αὐτό τοῦτο τολμήσει κατά τοῦ ἰδίου μητροπολίτου, καθαιρεῖσθω. Ὡσαύτως καί εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης κατά τοῦ πατριάρχου ταῦτα τολμήσει, τῆς ἱερωσύνης πανέτωσαν. Εἴ δε τινες ἀποσταί[έ]ν τινος οὐ διά πρόφασιν ἐγκλήματος, ἀλλά δι' αἵρεσιν ὑπό συνόδου ἢ ἁγίων Πατέρων κατεγνωσμένην τιμῆς καί ἀποδοχῆς ἄξιοι, ὡς οἱ ὀρθόδοξοι» (P.G. 87Γ, 3369D).*

Εἶναι ἀξιοθαύμαστο τό σημεῖο αὐτό τῆς διδασκαλίας τοῦ ἅγ. Σωφρονίου, διότι ταυτίζεται, κατά γράμμα θά λέγαμε, μέ τόν ὑπό ἐξέτασι ἱερό Κανόνα. Ἴσως δέν θά ἦταν ὑπερβολικό νά ποῦμε ὅτι, κατά τήν διατύπωσι τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος, οἱ Πατέρες τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου εἶχαν

ὕπ' ὄψιν τους τήν διδασκαλία αὐτή τοῦ ἀγίου, μέ τήν ὁποία βεβαίως ταυτίστηκαν πλήρως.

η'. Ἡ Ἀποτειχίσις στά χρόνια τῆς Εἰκονομαχίας

ι. Πρώτη Περίοδος: Ἡ ἀντιμετώπισις ἀπό τήν Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδο ὅσων δέν ἀποτειχίστηκαν καταδεικνύει τήν ὑπάρχουσα Παράδοσι.

Ετή συνέχεια ἐξετάζοντας τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τό θέμα αὐτό τῆς ἀποτειχίσεως, θά ἀναφερθοῦμε καί στήν περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας, διά νά δείξωμε ὅτι καί οἱ Πατέρες τῆς περιόδου αὐτῆς ἦσαν σύμφωνοι μέ αὐτήν τήν Παράδοσι.

Ἦδη ἐκάναμε μία μικρή ἀναφορά εἰς τήν παρούσα μελέτη διά τήν πρώτη περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας καί ἀναφέραμε τήν ἀποτειχίσι πολλῶν ἀγίων καί τόν ἀγῶνα των κατά τῆς αἰρέσεως. Ἀναφέραμε τήν ἐξέγερσι τοῦ λαοῦ καί ἰδία τῶν γυναικῶν καί τήν ἐκδίωξι ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ πρώτου εἰκονομάχου Πατριάρχου, ὀνόματι Ἀναστασίου. Ἀναφέραμε μεταξύ ἄλλων καί τό καύχημα τῶν ὁμολογητῶν, τόν ὄσιο Στέφανο τόν νέο, ὁ ὁποῖος ὡς ἠγούμενος, ὄχι μόνο δέν ὑπέγραψε τά πρακτικά τῆς εἰκονομαχικῆς Συνόδου τῆς Ἱερείας, ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ τά ἔφεραν στή μονή, ἀλλά καί τούς ἐξεδίωξε ὡς αἰρετικούς, μή δεχθεῖς οὔτε τά προσφερόμενα ἀπό τόν αὐτοκράτορα πρὸς αὐτόν δῶρα καί τρόφιμα. Ἀνέφερε δέ ὅτι δέν ἦτο δυνατόν νά γευθῆ ἀπό αὐτά τά ὁποῖα τοῦ προσέφεραν οἱ αἰρετικοί.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ὅλος ὁ ἀγῶνας τῶν ὁμολογητῶν κατά τήν περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας ἐγένετο χωρίς κἄν ἢ αἵρεσις νά εἶναι κατεγνωσμένη, ἀλλά ἀπεναντίας ἐπικυρωμένη ἀπό τήν Σύνοδο τῆς Ἱερείας, στήν ὁποία συμμετεῖχαν 348 Ἐπίσκοποι. Ἡ ἀποτειχίσις λοιπόν ὅλων τῶν ἀγίων τῆς α'

περιόδου τῆς Εἰκονομαχίας ἔχει διὰ τίς ἡμέρες μας ἰδιαίτερη σημασία, ἦταν δέ ἀναμφιβόλως ἡ αἰτία τῆς συγκλήσεως τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ὁποία προσωρινῶς ἀπεκατέστησε τὴν ὀρθόδοξο πίστι.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θά ἀναφερθοῦμε εἰς τὴν ἴδιαν τὴν Ζ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο καί, συγκεκριμένα, εἰς τὸ πῶς ἀντιμετώπισαν οἱ θεοφόροι Πατέρες τοὺς μὴ ὁμολογήσαντας, ἀλλὰ ἀκολουθήσαντας δι' οἰονδήποτε λόγο τὴν αἵρεσιν τῆς Εἰκονομαχίας. Εἶναι πολὺ σημαντικό αὐτό, διότι ὑπάρχει ἡ ἔνστασις ἀπὸ τοὺς δεχομένους τὴν δυνητικὴν ἐρμηνεῖαν τοῦ ΙΕ΄ ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, ὅτι δηλαδή οἱ μὴ ἀποτειχισθέντες ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς Ἐπισκόπους ἢ Πατριάρχες οὐδέποτε ἐτιμωρήθησαν.

Εἰς τὴν πρώτην πράξιν αὐτῆς τῆς Συνόδου καί μετὰ τίς προκαταρκτικὲς προσφωνήσεις, προσῆλθον εἰς τὴν Σύνοδον τρεῖς Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀποδεχθῆ τὴν Εἰκονομαχία καί ἐζήτουν συγγνώμη διὰ τὴν ἀμέλεια καί νωθρότητα εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἐφερον δέ μαζί των καί λιβέλλους ἐναντίον τῆς αἵρέσεως, τοὺς ὁποίους ἀνέγνωσαν εἰς τὴν Σύνοδο, ὑπόσχοντο δέ ὅτι οὐδέποτε πλέον θά ἀρνηθοῦν τὴν Ὄρθοδοξία ἢ θά συμπεριφερθοῦν παρομοίως πρὸς τοὺς αἰρετικούς. Τὸ κείμενον τῶν πρακτικῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τούτων οὕτω πραχθέντων, (τῶν προκαταρκτικῶν προσφωνήσεων) παρήχθη Βασίλειος ὁ ὀσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, καί Θεόδωρος ὁ Μύρων, καί Θεοδόσιος ὁ τοῦ Ἀμμορίου καί στάντων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγίας συνόδου, Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ὅσον ἦν εἰς δύναμίν μου, δεσπότηι, ἐξήτασα τὴν ὑπόθεσιν, καί πᾶσαν πληροφориάν δεξάμενος, προσῆλθον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐγὼ ὁ ἔσχατος ὑμῶν δούλος.

»Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· δόξα τῷ Θεῷ

τῷ θέλοντι πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν.

»Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ἀπό λιβέλλου ἀνέγνω οὕτως· θεσμοθεσία ἐστίν ἐκκλησιαστική κανονικῶς παραδεδομένη ἄνωθεν καί ἐξ ἀρχῆς ἕκ τε τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καί τῶν αὐτῶν διαδόχων ἁγίων πατέρων ἡμῶν καί διδασκάλων· ἀλλά γε καί τῶν ἁγίων καί οἰκουμενικῶν ἕξ συνόδων, ὥστε τοὺς ἀπὸ αἰρέσεως οἰασθηποτοῦν ἐπιστρέφοντας πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν καί παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐγγράφως τὴν οἰκείαν ἐξαρνεῖσθαι αἵρεσιν, καί τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογεῖν πίστιν. ὅθεν καί ἐγὼ Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τῆς πόλεως, προαιρούμενος ἐνωθῆναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, Ἀνδριανῶ τε τῷ ἁγιωτάτῳ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καί Ταρασίῳ τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχει, τοῖς τε ἁγιωτάτοις ἀποστολικοῖς θρόνοις, λέγω δὲ Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καί τῆς ἁγίας πόλεως, ἀλλὰ μὴν καί πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἀρχιερεῦσί τε καί ἱερεῦσι, ταύτην τὴν παροῦσαν ἔγγραφόν μου ὁμολογίαν ποιοῦμαι, καί προστάζω ὑμῖν τοῖς ἐξ ἀποστολικῆς αὐθεντίας λαβοῦσι τὴν ἐξουσίαν. Ἐν ταυτῷ δὲ καί συγγνώμην ἐξαιτοῦμαι παρὰ τῆς θεοσυλλέκτου ὑμῶν μακαριότητος ὑπὲρ ταύτης μου τῆς βραδύτητος· δέον γάρ ἦν μὴ ὑστερηκέναι με πρὸς τὴν τῆς ὀρθοδοξίας ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῆς ἄκρας μου ἀμαθίας καί νωθρείας καί ἡμελημένης διανοίας ἐστὶ τοῦτο. ὅθεν καί μᾶλλον αἰτῶ τὴν μακαριότητα ὑμῶν ἐξαιτῆσαι καί παρὰ Θεοῦ συγχώρησίν μοι παρασχεθῆναι» (Πρακτικά τῶν Ἁγίων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Τόμος 3, 729).

Ἐδῶ βλέπομε στὴν ἀρχὴ τοῦ λιβέλλου, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος αὐτός ζητᾷ «ἐνωθῆναι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ». Δηλαδή ὁμολογεῖ ἐνώπιον τῶν Πατέρων ὅτι, ὅσο καιρὸ εἶχε ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μέ τοὺς εἰκονομάχους, θά λέγαμε σήμερα μέ τὴν κρατοῦσα Ἐκκλησία, εὐρίσκετο ἐκτὸς Ἐκκλησίας. Καταγγέλλει ἐπίσης ὅτι δέν ἔπρεπε νά φανῆ

ἐλλιπής εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς Ὁρθοδοξίας «*δέον γάρ ἦν μὴ ὑστερηκέναι με πρὸς τὴν τῆς ὀρθοδοξίας ὁμολογίαν*». Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν λίβελλον κάνει ὁμολογία πίστεως καὶ καταδικάζει ὅλες τὶς αἱρέσεις μὲ λεπτομερῆ ἀναφορά εἰς τὴν Εἰκονομαχία.

Τελειώνοντας δὲ ἀναφέρει τὰ ἐξῆς: «*Ταῦτα μὲν οὕτως ὁμολογῶ, καὶ τούτοις συγκατατίθεμαι, καὶ ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ψυχῆς καὶ διανοίας ἀποφαίνομαι. ἔάν δέ, ὅπερ ἀπέστω, ἐκ διαβολικῆς προσβολῆς ἐν οἰωδήποτε χρόνῳ ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως διαστραφῶ ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ τούτων προωμολογημένων, ἀνάθεμα ἔσομαι ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ παντός ἱερατικοῦ τάγματος ἀλλότριος. Φυλάξω δὲ κατὰ τοὺς θείους Κανόνας τῶν τε ἀγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν, ἑαυτὸν ἀπὸ πάσης δοσοληψίας καὶ αἰσχροκερδείας*» (ὅπ. ἀν., 3, 230). Ἐδῶ βλέπομε τὸν Ἐπίσκοπο νὰ ἀναθεματίζῃ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν του, ἂν στό μέλλον καθ' οἰονδήποτε τρόπο ἀρνηθῇ τὴν Ὁρθοδοξία. Ἄρνησις, εἰς τό σημεῖον αὐτό, θεωρεῖται ἢ μὴ ἀποτειχίσις ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, οἱ ὁποῖοι κατεῖχον τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία.

Ὅταν ἐν συνεχείᾳ ἀνέγνωσε τὸν λίβελλο καὶ ὁ δευτερός Ἐπίσκοπος, ὁ ἅγ. Εὐθύμιος Ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπε: «*Εὐλογητός ὁ Θεός ὁ ἐνώσας αὐτὸν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ*» (ὅπ. ἀν., 3, 730). Δηλαδή διὰ τῆς αἱρέσεως ὁ Ἐπίσκοπος εἶχε ἐξέλθει τῆς Ἐκκλησίας, ἔστω καὶ ἂν ἦτο ἐνωμένος μὲ Συνόδους καὶ Πατριάρχες καὶ μὲ τὴν μετάνοια καὶ ἐπιστροφή στὴν ὀρθόδοξο πίστι ἐνώθηκε καὶ εἰσῆλθε στὴν Ἐκκλησία.

Ὅταν ἀνέγνωσε τὸν λίβελλο ὁ τρίτος Ἐπίσκοπος, ἔγινε συζητήσις, ἂν θὰ τοὺς δεχθοῦν ἀπλῶς ὡς μετανοοῦντας ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀποδώσουν καὶ τοὺς ἐπισκοπικούς θρόνους: «*Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε. δοκεῖ ὑμῖν τοὺς θρόνους αὐτῶν ἀπολαμβάνειν;*

»*Οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ εἶπον· καθὼς ἐδέξαντο αἱ ἅγιοι*

καὶ οἰκουμενικαὶ ἕξ σύνοδοι τοὺς ἕξ αἰρέσεως ἐπιστρέφοντας, καὶ ἡμεῖς δεχόμεθα.

»Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀρέσκει πᾶσιν ἡμῖν. καὶ ἐκελεύσθησαν ὅτε εὐλαβέστατος Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, καὶ Θεόδωρος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμμορίου, καθίσαι εἰς τοὺς βαθμούς καὶ εἰς τὰς καθέδρας αὐτῶν» (ὄπ. ἀν., 3, 231).

Βλέπομε λοιπόν φανερά ὅτι ἡ Σύνοδος ἀπεφάσισε νά μὴν τοὺς τιμωρήσῃ, ἀλλὰ νά τοὺς ἀποδώσῃ καὶ τοὺς ἐπισκοπικούς θρόνους, ἐφ' ὅσον μετενόησαν καὶ ὑπεσχέθησαν νά μὴν ἀρνηθοῦν πάλι τὴν ὀρθόδοξο πίστι. Ἡ παρατήρησις τῶν μοναχῶν καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῆς Συνόδου ὅτι «καθὼς ἐδέξαντο αἱ ἅγιοι καὶ οἰκουμενικαὶ ἕξ σύνοδοι τοὺς ἕξ αἰρέσεως ἐπιστρέφοντας καὶ ἡμεῖς δεχόμεθα», σημαίνει ὅτι τοὺς Ἐπισκόπους αὐτούς τοὺς ἀντιμετώπισαν ὡς αἰρετικούς, παρ' ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἐπίσκοποι ὑπήκουον στὸν Πατριάρχη καὶ στήν πολυάνθρωπο Σύνοδο τῆς Ἰέρειας τῶν 348 Ἐπισκόπων πού ναι μὲν σήμερα γνωρίζουμε ὅτι ἔχει καταδικασθῆ ὡς αἰρετική, τότε ὅμως, ἀποτελοῦσε τὴν τελευταία ὀρθόδοξη Σύνοδο· καὶ προσέτι εἶχον καὶ τὴν στήριξι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία ἀσκοῦσε τότε σημαντικωτάτη ἐπιρροή στὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα καὶ ἐνίστε μάλιστα τὰ κατηύθυνε.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ γίνεται φανερό ὅτι μόνον ἡ ὁμολογία καὶ ἡ ἀποτειχίσις ἐν καιρῷ αἰρέσεως εἶναι ὁ ἀσφαλὴς δρόμος πρὸς σωτηρία καὶ παραμονή στήν Ἐκκλησία.

Ἐν συνεχείᾳ στήν ἴδια πρώτη συνέλευσι τῆς Συνόδου προσήχθησαν ἄλλοι ἑπτὰ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν προσχωρήσει στήν εἰκονομαχικὴ αἵρεσι. Καὶ αὐτοὶ ἐν μετανοίᾳ, διὰ τὴν ἄρνησι τῆς πίστεως, ἐζήτουν νά ἐνταχθοῦν πάλι στήν Ἐκκλησία. Μὲ αὐτούς ἀσχολήθηκε πολὺ ἐκτενέστερα ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐγένοντο ἀμύπητες συζητήσεις τῶν Πατέρων διὰ τὸ πῶς θὰ τοὺς ἀποδεχθοῦν

καί ανεγνώσθησαν διάφορα κείμενα αγίων Πατέρων καί Συνόδων. Σέ κάποια στιγμή τῆς συζητήσεως διελέχθησαν τά ἑξῆς:

«Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀρτίως οὖν καί ἡμεῖς κατὰ τόν καιρόν τοῦτον τήν ἀναφνεῖσαν αἵρεσιν πῶς ὀφείλομεν δέξασθαι;

»Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος τοποτηρητής τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· ἡ αἵρεσις χωρίζει ἀπό τῆς ἐκκλησίας πάντα ἄνθρωπον.

»Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· τοῦτο εὐδελόν ἐστιν» (ὄπ. ἀν., 3, 733).

Δηλαδή ἐφ' ὅσον ὑπάρχει αἵρεσις, αὐτός πού τήν ἀποδέχεται καί ὑπάγεται εἰς αὐτήν, χωρίζεται ἀμέσως ἀπό τήν Ἐκκλησία. Αὐτό ὁμολόγησε ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος καί ἀπό αὐτό πάλι καταδεικνύεται ὅτι ἐν καιρῷ αἵρέσεως ἡ ἀποτειχίσις εἶναι ἡ μόνη ὁδός σωτηρίας.

Τελικῶς καί αὐτούς τούς Ἐπισκόπους, ἐφ' ὅσον ἀνέγνωσαν τούς λιβέλλους ἐναντίον τῆς αἵρέσεως, τούς ἀπεδέχθη ἡ Σύνοδος καί τούς ἀπέδωσε καί τούς ἐπισκοπικούς θρόνους των.

Πρὶν κλείσωμε τήν ἀναφορά μας στή Ζ' Οἰκουμενική καί προκειμένου νά γίνῃ πλήρως κατανοητό τό γιατί δέν ἐτιμωροῦντο ὅσοι ἐν καιρῷ αἵρέσεως δέν ἀπετειχίζοντο ἀπό τούς αἰρετικούς Πατριάρχες καί Ἐπισκόπους, θά ἀναφέρωμε καί ἓνα τμήμα εἰς τό ὅποιο οἱ Πατέρες, προκειμένου νά βεβαιωθοῦν διά τό πῶς θά ἀντιμετωπίσουν τούς μετανοοῦντας καί ἐπιστρέφοντας ἐκ τῆς αἵρέσεως, ἀνέγνωσαν τμήμα τῶν πρακτικῶν τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, τό ὅποιον ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἀγία σύνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω καί τά λοιπά τῶν κανονικῶν χρήσεων. Ἐτι Κωνσταντῖνος ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καί νοτάριος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω ἐκ τῶν πεπραγμένων τῆς ἀγίας καί οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι. «Οἱ ἀνατολικοί καί οἱ σύν

αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐξεβόησαν· πάντες ἡμάρτομεν, πάντες συγγνώμην αἰτοῦμεν. Καί αὖθις Θαλάσσιος, Εὐσέβιος καί Εὐστάθιος οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι εἶπον· πάντες ἡμάρτομεν, πάντες συγγνώμην αἰτοῦμεν. καί μεθ' ἕτερα. Καί ἀναστάς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γουβενάλιος ἅμα αὐτοῖς μετῆλθον εἰς τό ἄλλο μέρος· καί ἀνεβόησαν οἱ ἀνατολικοί καί οἱ σύν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι· ὁ Θεός καλῶς ἤνεγκέ σε ὀρθόδοξε, καλῶς ἦλθες. καί μεθ' ἕτερα πλεῖστα. Οἱ Ἰλλυρικιοὶ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι εἶπον· πάντες ἐσφάλημεν, πάντες συγγνώμην αἰτοῦμεν» (ὅπ. ἀν., 3, 736).

Αὐτός λοιπόν εἶναι ὁ λόγος διὰ τόν ὁποῖο οἱ Πατέρες ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ των καί ἐφ' ὅσον ἐμετανόουν διὰ τήν ἔλλειψιν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως καί τόν συμβιβασμό, δέν ἐτιμωροῦσαν ὅσους δέν ἀπετειχίζοντο ἐν καιρῷ αἰρέσεως, ἀπό τούς αἰρετικούς Πατριάρχες καί Ἐπισκόπους. Τό γεγονός ὅτι καί οἱ ἴδιοι οἱ προσερχόμενοι αἰρετικοί ἀντιμετώπιζον τούς ἑαυτούς των ὡς παραβάτας ἐν καιρῷ αἰρέσεως, δεικνύει ὅτι ἡ ἀποτείχισις ἦτο Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Τό πῶς, τώρα, δύναται νά χρησιμοποιηθῇ ὡς ἐπιχείρημα ὑπέρ τῆς δυνητικῆς ἐρμηνείας τοῦ ΙΕ' ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, τό ὅτι δηλαδή οἱ μὴ ἀποτείχισθέντες ἐν καιρῷ αἰρέσεως δέν ἐτιμωρήθησαν, αὐτό μόνο σέ ἡμέρας ἀλλοιώσεως τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος (ὅπως συμβαίνει στίς ἡμέρες μας) δύναται νά γίνη.

ii. Δεύτερη Περίοδος τῆς Εἰκονομαχίας

Θά κάνωμε στή συνέχεια μία μικρή ἀναφορά εἰς τήν ἀποτείχισι τῶν ὁμολογητῶν κατὰ τήν δευτέρα περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας, μετὰ δηλαδή τήν Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδο. Κατὰ τήν περίοδο αὕτη ἔχουμε ἀπό πλευρᾶς αὐτοκρατόρων τόν μετριοπαθῆ εἰκονομάχο Νικηφόρο τόν ἀπό

Γενικοῦ (802-811) καί τούς εικονομάχους Λέοντα Ε' τόν Ἀρμένιο, Μιχαήλ Β' τόν Τραυλό καί τόν Θεόφιλο (829-842). Τήν περίοδο τῶν τριῶν τελευταίων αὐτοκρατόρων, δηλαδή διάστημα περίπου τριάντα ἐτῶν, ἔχουμε καί εικονομάχους Πατριάρχες, οἱ ὅποιοι ἦσαν: ὁ Θεόδοτος Α' (814-820), ὁ Ἀντώνιος Α' (821-837) καί ὁ Ἰωάννης Ζ' (837-842).

Κατ' αὐτήν τήν δευτέρα περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας, κατά τήν ὁποία ἦτο ἤδη κατεγνωσμένη ἡ αἵρεσις, συνήχθη δευτέρα εἰκονομαχική Σύνοδος τό 815, ἡ ὁποία ἀκύρωσε τήν Ζ' Οἰκουμενική, ἐπεκύρωσε τήν εἰκονομαχική Σύνοδο τῆς Ἱερείας καί ἐπέβαλε μέ τήν βοήθεια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας πάλι τήν Εἰκονομαχία. Οἱ ἅγιοι πού ἀντιστάθηκαν στήν αἵρεσι καί ἀπετειχίστηκαν ἐκκλησιαστικῶς ἀπό τούς εἰκονομάχους Πατριάρχες καί Ἐπισκόπους ἦσαν οἱ ἑξῆς: ὁ ἅγ. Θεοφύλακτος, Ἐπίσκοπος Νικομηδείας (ἐορτάζει 8 Μαρτίου), ὁ ἅγ. Μιχαήλ, Ἐπίσκοπος Συνάδων, (ἐορτάζει 23 Μαΐου), ὁ ἅγ. Αἰμιλιανός, Ἐπίσκοπος Κυζίκου (ἐορτάζει 8 Αὐγούστου), ὁ ἅγ. Εὐθύμιος, Ἐπίσκοπος Σάρδεων (ἐορτάζει 26 Δεκεμβρίου), ὁ ὅσιος Θεοφάνης, ἡγούμενος τοῦ μεγάλου ἀγροῦ, (ἐορτάζει 12 Μαρτίου), ὁ ἅγ. Στέφανος, ἡγούμενος τῆς Τριγλίας (ἐορτάζει 26 Μαρτίου), ὁ ἅγ. Μακάριος, ἡγούμενος τῆς Πελεκητῆς (ἐορτάζει 1 Ἀπριλίου), ὁ ἅγ. Ἰωάννης, ἡγούμενος τῶν Καθαρῶν (ἐορτάζει 27 Ἀπριλίου), ὁ ὅσ. Νικήτας, ἡγούμενος τοῦ Μηδικίου (ἐορτάζει 3 Ἀπριλίου), ὁ ὅσ. Πέτρος τῆς Ἀτρώας (ἐορτάζει 13 Σεπτεμβρίου), οἱ ἅγ. Θεόδωρος καί Θεοφάνης οἱ γραπτοί, (ἐορτάζουν 27 Δεκεμβρίου καί 11 Ὀκτωβρίου ἀντιστοιχῶς) καί πλῆθος ἄλλων ὁσίων καί ὁμολογητῶν. Ἐξαρχος ὁμολογητῆς καί πνευματικός ἡγέτης, θεωρητικός καί πρακτικός, τῆς δευτέρας περιόδου τῆς Εἰκονομαχίας ἦταν ὁ ὅσ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης.

Ἀπό τή μονή τοῦ Στουδίου ἐορταζόμενοι ἅγιοι, οἱ ὅποιοι ἤθλησαν αὐτήν τήν περίοδο καί ἀντετάχθησαν ἐκκλησι-

αστικῶς στους αίρετικούς Πατριάρχες καί Αὐτοκράτορες, ἦσαν, πλὴν τοῦ ὀσίου Θεοδώρου, ὁ ὅς. Πλάτων (ἐορτάζει 4 Ἀπριλίου), ὁ ἅγ. Ἰωσήφ, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἀδελφός κατὰ σάρκα τοῦ ὀσ. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, (ἐορτάζει 14 Ἰουλίου), ὁ ὅς. Νικόλαος ὁ Στουδίτης (ἐορτάζει 4 Φεβρουαρίου), ὁ ὅς. Ναυκράτιος ὁ Στουδίτης (ἐορτάζει 18 Ἀπριλίου), ὁ ὅς. Θαδδαῖος ὁ Στουδίτης (ἐορτάζει 29 Δεκεμβρίου).

Διὰ νά καταδείξωμε ὅτι, ὅλοι αὐτοί οἱ ἅγιοι καί ὁμολογητές καί πλῆθος ἄλλων, δέν ἐπολέμησαν ἀπλῶς τήν αίρεσι τῆς Εἰκονομαχίας, ἀλλά ἀπετειχίσθησαν ἐκκλησιαστικῶς ἀπό τούς αίρετικούς Πατριάρχες καί Ἐπισκόπους, θά ἀναφέρωμε ἕνα χαρακτηριστικό περιστατικό ἀπό τόν βίο τοῦ ὀσίου Νικήτα, ἡγουμένου τῆς μονῆς Μηδικίου.

Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Ἀρμένιος (813-820) ὅταν ἀνανέωσε τήν Εἰκονομαχία καί συνοδικῶς τήν ἐπεκύρωσε ὡς ὀρθόδοξο πίστι τῆς Ἐκκλησίας, ἐξώρισε τόν ἅγ. Νικηφόρο, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, καί συνοδικῶς πάλι ἐγκατέστησε τόν εἰκονομάχο Θεόδοτο (814-820). Ἐβασάνισε ἐν συνεχείᾳ καί ἐξώρισε ὅλους τούς Ἐπισκόπους καί ἡγουμένους, οἱ ὅποιοι δέν ἐδέχθησαν τήν Εἰκονομαχία καί τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τόν Πατριάρχη Θεόδοτο. Ὅταν εἶδε, ὅμως, ὅτι μέ τόν τρόπο αὐτό δέν ἐκέρδισε τίποτε, ἄλλαξε γνώμη καί ἐσκέφθη νά ἐξαπατήσῃ τούς Πατέρες, ὥστε νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικά μέ τόν Πατριάρχη. Πρὸς τοῦτο ἀνέθεσε τήν ὑπόθεσι στόν μορφωμένο καί ἔμπιστο γραμματέα καί σύμβουλό του Ἰωάννη, τόν ἐπιλεγόμενο Γραμματικό καί Λεκανομάντη, μετέπειτα τελευταῖο εἰκονομάχο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (837-842). Τά ὑπόλοιπα τῆς διηγήσεως καί τό πῶς ἐξαπάτησε τούς Πατέρες καί αὐτόν τόν ὀσιο Νικήτα, τά δανειζόμεθα ἀπό τό βιβλίον «Οἱ ἅγιοι τοῦ Ὀλύμπου τῆς Βιθυνίας», ἔχοντα ὡς ἐξῆς:

«Όταν ο αυτοκράτωρ (Λέων ο Ἀρμένιος) βεβαιώθηκε ότι ὅλοι ἦσαν ἔτοιμοι νά πεθάνουν παρά νά προδώσουν τήν ἀλήθεια καί ὅτι οὔτε ἡ βία, οὔτε ὁ ἥπιος τρόπος δέν ἴσχυε σέ τίποτε, ζήτησε νά πετύχη μέ τήν πονηρία καί τήν ὑποκρισία. Αὐτήν τήν φορά κι ὁ Ἅγιος Νικήτας ἀκόμη ξεγελάστηκε.

»Ο Λέων ὁ Ἀρμένιος τοῦ εἶχε στείλει, καθώς καί σέ κάθε ἡγούμενο, τόν μυστικό σύμβουλο τοῦ παρείσρακτου Πατριάρχου, τόν ἱκανό Ἰωάννη Λεκανομάντη. Αὐτός ἐξέθεσε στόν Ἅγιο Νικήτα ὅτι ἡ ἀντίστασις τῶν μοναχῶν ἦταν ἄσκοπη, γιατί στηριζόταν σέ μιά δυσάρεστη παρεξήγησι, διότι, ἔλεγε, ὁ πατριάρχης μας τιμᾷ τίς εἰκόνες, ἀλλά δέν τίς λατρεύει. Ἐλᾶτε στό παρεκκλήσιό του. Θά βρῆτε ἐκεῖ εἰκόνες καί θά δῆτε καί σεῖς ὅτι τίς σέβεται καί θά τίς σεβασθῆτε καί σεῖς μαζί του. Θά ἀκούσετε τίς ἐξηγήσεις του καί θά ἱκανοποιηθῆτε. Ἐτσι θά ἀποκατασταθῆ μεταξύ μας ἡ εἰρήνη. Κάνοντας αὐτή τήν προσπάθεια θά εὐχαριστήσετε τόν αυτοκράτορα καί δέν θά ἔχετε καμία ὑποχρέωσι ἀπέναντί του. Δέν ἐπιθυμεῖ ἀπό σᾶς παρά τό δεῖγμα αὐτό τῆς συμφιλίωσης γιά νά ἐπιστρέψετε ὅλοι ἐλεύθεροι στό μοναστήριό σας.

»Ο ἅγιος Νικήτας ἀντιστάθηκε πολύ. Ἀλλά οἱ ἄλλοι ἀρχιμανδρίται, κουρασμένοι ἀπό τή μακρά φυλάκισι, τόν ἐβεβαίωσαν ὅτι δέν τούς ἐζητεῖτο τίποτε τό ἀντίθετο ἀπό τήν πίστι καί ὅτι δέν ὑπῆρχε τίποτε τό κακό σ' αὐτό τό διάβημα τῆς ἀπλῆς συμφιλίωσης. Ὁ Ἅγιος στό τέλος ὑπεχώρησε.

»Μέσα στό παρεκκλήσιο τοῦ ψευδοπατριάρχου ὑπῆρχαν πράγματι εἰκόνες, ὅπου ὅλοι μαζί τίς ἐτίμησαν. Κατόπιν ἐτέλεσαν τή θεία Λειτουργία κατά τήν ὁποία ἔκοινώνησαν.

»Μετά τό γεγονός αὐτό τούς ἔδωσαν τήν ἐλευθερία τους καί γύρισαν στό μοναστήριό τους.

»Ο Ἅγιος Νικήτας, ὅμως, δέν ἐβιάστηκε νά ἐπιστρέψῃ στό Μηδίκιο. Σκεπτόμενος τή δυσάρεστη ἐπίδρασι πού θά προξενούσε στό λαό αὐτή ἡ κοινωνία μέ τούς αἰρετικούς, αἰσθάνθηκε τή συνείδησί του νά βασανίζεται ἀπό τύψεις.

Σκέφθηκε στήν ἀρχή νά ἀποσυρθῆ σέ κάποιο μέρος ἄγριο μακρῶς ἀπό τούς ἀνθρώπους, γιά νά περάσῃ ἐκεῖ σέ μετάνοια τίς ὑπόλοιπες ἡμέρες.

»Γιά τόν σκοπό αὐτό ξεκίνησε γιά τήν Προκόνησο (Μαρμαρᾶ), ἀλλά προτοῦ ἀκόμη φθάσῃ ἐκεῖ, ἄλλαξε γνώμη. Τό λάθος, σκέφθηκε, πρέπει νά ἐπανορθωθῆ ἐκεῖ ὅπου ἔγινε.

»Ἀλλάξε δρόμο καί ἐπέστρεψε στό Βυζάντιο καί σέ μία πλατεία, χτυπώντας τό στήθος του, ἐξομολογεῖτο τό λάθος του ἐλεεινολογώντας τή δειλία του καί αὐτοκατηγορούμενος γιά παρανομία.

»Ὁ αὐτοκράτωρ τόν κάλεσε καί τόν ἐρώτησε, γιατί δέν γύρισε στό μοναστήρι του, τώρα πού εἶναι ἐλεύθερος. Μάθετε, τοῦ ἀπήντησε ὁ Ἅγιος, ὅτι ἀποδοκιμάζω ὅσα ἔκαμα ἀπό δειλή ἀνθρωπαρέσκεια. Μπορεῖτε νά μέ κάμετε ὅ,τι θέλετε, δέν θά μέ κάμετε ποτέ ν' ἀλλάξω γνώμη.

»Ὁ ὄσιος Νικήτας μπῆκε ξανά στό κελλί τῆς φυλακῆς, κατόπιν ἐξορίσθηκε στό νησάκι τῆς Ἁγίας Γλυκερίας «ἐν τῷ Ἀκρίτῃ» (Μοναστήρια καί Ἅγιοι τοῦ Ὀλύμπου τῆς Βιθυνίας, σελ. 54-56).

Εἶναι ἀνάγκη στήν πολύ παραστατική αὐτή διήγησι νά παραθέσωμε καί μία οὐσιαστική προσθήκη παρμένη ἀπό τόν βίο τοῦ ὀσίου Νικήτα, ἀπό τόν μέγα Συναξαριστή. Ἀναφέρονται λοιπόν στό σημεῖο τῆς ἐξαπατήσεως τοῦ ὀσίου τά ἐξῆς: «*Εξέρχεται λοιπόν ὁ πρᾶος καί ἄκακος, ἀλλά μετά ζήλου. Καί μεταβαίνει μετά τῶν Πατέρων πρὸς τόν Θεόδοτον (τόν εἰκονομάχο Πατριάρχη), ὅπου, τελουμένης τῆς ἱερουργίας, προετίθεντο τά Ἅγια, τῶν ὁποίων ὁμως δέν ἠδύνατο νά μετᾶσχη τις, ἐάν δέν ἔλεγε, λέγοντος ὁμοίως καί τοῦ Θεοδότου, τό “Τοῖς μὴ προσκυνοῦσι τήν Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἀνάθεμα”.* Τούτων οὕτω πραχθέντων ἀπηλευθερώθησαν ἀπό τάς φυλακάς καί ἐπανῆλθον ἕκαστος εἰς τήν Μονήν του. Ἀλλ' ὄχι καί ὁ τήν τελικήν νίκην ἐπιτυχῶν μετά τήν νομισθεῖσαν ἤτταν, ὁ Ὅσιος, λέγω, Νικήτας. Διότι οὗτος

δέν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν του» (Μέγας Συναξαριστής, Ἀπρίλιος, σελ. 64).

Ἄς θαυμάσωμεν λοιπόν μετὰ ἀπό ὅλη αὐτὴν τὴν διήγησι τὴν ὁμολογία τοῦ ὁσίου Νικήτα καὶ ἄς τὴν συγκρίνωμε μέ τὴν ἰδική μας ἐποχή. Ἐνῶ δηλαδή στό ναό πού προσῆλθε ὑπῆρχον εἰκόνες τίς ὁποῖες τιμοῦσαν, ἐνῶ ἐκφωνοῦσαν πρὶν κοινωνήσουν τὴν ὁμολογία «*Τοῖς μὴ προσκυνοῦσι τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀνάθεμα*», ἐνῶ τελικὰ ἀφέθη ἐλεύθερος, αὐτός μέ αὐτὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνία ἐθεώρησε ὅτι ἐπρόδωσε τὴν πίστι καί, ὡς ἐκ τούτου, δέν ἐπέστρεψε στή μονή του ποτέ πλέον ὡς ἡγούμενος, ἀλλὰ τόν μετέφεραν μετὰ τὴν ὁμολογία του καί τόν μαρτυρικό του θάνατο νεκροὶ οἱ μοναχοὶ του. Αὐτὴ τὴν ἐξαπάτησι τῶν ἡγουμένων πολὺ τὴν ἐκατηγόρησε στίς ἐπιστολές του ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ὅπως ἐπίσης ἐπήνεσε καί τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπανόρθωσι διὰ νέου ἀγῶνος καί ὁμολογία τοῦ ὁσίου Νικήτα. Γράφει ὁ ὅσ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Ἐπίσκοπο Μιλήτου Ἰγνάτιο, περὶ τοῦ ὅσ. Νικήτα:

«*Πάντως γάρ ἔγνωσ ὅσοι καὶ πηλίκοι οἱ κατὰ τὰς ἀμαρτίας μου ὠλισθηκότες· ἐφ' οὓς τίς οὐ στενάξειεν δάκρυον; καὶ γε ἐπὶ τῷ Μηδικιώτῃ, συληθέντι ἐκ τῶν περὶ Ἰωσήφ οἰκονομίας χάριν ἠσεβηκέναι εἰς Χριστόν. Τοῦτο δέ, ὦ θεόσοφε, ἀπηχῆς πάνυ καὶ ἔκτοπον· ἐάν γάρ τις τό κακόν ἐν προσχῆματι ἀγαθοῦ ποιῇ, διπλοῦν ἐργάζεται τό ἀμάρτημα, ὅτι αὐτός τε τό οὐκ ἀγαθόν ποιεῖ καὶ κέχρηται οἴονεῖ παραπετάσματι τῷ τοῦ ἀγαθοῦ ὀνόματι, φωνή ἐστὶ τοῦ θείου Βασιλείου. Οὕτω μὲν ἐκεῖνοι πρὸς τῇ οἰκείᾳ πτώσει καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὄλισθος γενόμενοι, πλὴν ὅτι ὁ Μηδικιώτης, ἐπιγνοὺς τὴν ἥτταν, καὶ ὠμολόγηκεν ὠλισθηκέναι καὶ μεταμεμέληται σφόδρα, ὡς μεμάθηκα, καὶ διὰ τοῦτο φυγὰς ᾤχετο, μέγιστον δεῖγμα μετανοίας καὶ ὠφελείας ἐγκαταλείψας τοῖς τε οἰκείοις φοιτηταῖς καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν» (Ἐπιστ. 267,*

Ἰγνατίω ἐπισκόπῳ Μιλήτου, Φατοῦρος, 395, 15). Δηλαδή ὁ ὄσιος θεωρεῖ, καί τό ὅτι ἐξαπατήθηκε ὁ ὅς. Νικήτας, ὡς πτώσι περί τήν πίστι καί δι' αὐτό, κατά τόν ὄσιο, ἡ μετανοία του ἔγινε «*μέγιστον δεῖγμα μετανοίας καί ὠφελείας*».

Ἀπό ὅλα αὐτά βλέπομε ὅτι ἡ ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τούς αἰρετικούς, πού ἐδραστηριοποιοῦντο μέσα στήν Ἐκκλησία, ἦτο διά τούς Πατέρες μεγίστη πτώσις καί προδοσία τῆς πίστεως. Σήμερα ὅμως αὐτό ὀνομάζεται σύνεσις, διάκρισις καί ἀποφυγή σχίσματος.

Ζ'. Ὁ ὄσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης

Λιά τόν ὄσιο Θεόδωρο τόν Στουδίτη στήν παροῦσα μικρά μελέτη δέν θά ἀναφερθοῦμε παρά μόνο ἀκροθιγῶς. Καί τοῦτο διότι ἀφ' ἑνός μέν ὁ ὄσιος θεωρεῖται σήμερα βαρῦς καί ἀπρόσιτος, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι, ἂν ἀναφερώμεθα στίς ἐκκλησιαστικές του ἀποτείχισεις καί τό τί ὑπέστη χάριν αὐτῶν, θά ἔπρεπε νά κάνωμε μία πολυσέλιδο μελέτη, ἡ ὁποία θά ξεπερνοῦσε τά ὅρια τῆς μικρῆς αὐτῆς ἀναφορᾶς στόν 15° Ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Ἐκεῖνο ὅμως πού εἶναι ἀνάγκη νά καταθέσωμε ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ ὁσίου, γιά νά τόν παρουσιάσωμε καί αὐτόν κατά πάντα σύμφωνο μέ αὐτήν τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, καί πολύ μάλιστα ἀκριβέστερο, εἶναι τό ὅτι ὁ ὄσιος ἔθεωροῦσε αἴρεσι τήν δημοσία καί συνοδική ἀθέτησι ἔστω καί μίας εὐαγγελικῆς ἐντολῆς.

Καί ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλά ἐδίδασκε ἐπιπλέον, ὅτι ἡ δημοσία καί συνοδική ἀθέτησις μίας καί μόνης εὐαγγελικῆς ἐντολῆς, μᾶς ὀδηγεῖ αὐτομάτως στήν κατάργησι ὄλου τοῦ Εὐαγγελίου, ὡς δημιουργία ἄλλου Εὐαγγελίου, ἄλλου Χριστοῦ (τοῦ Ἀντιχρίστου) καί παρουσιάζει (ἡ ἀθέτησι τῆς μίας ἐντολῆς) τόν ἄτρεπτο καί ἀναλλοίωτο Θεό ὡς τρεπτό καί ἀλλοιωτό, ἐφ' ὅσον τρεπτός καί ἀλλοιωτός εἶναι καί

ὁ νόμος του. Ἀναφέρομε δύο χαρακτηριστικά χωρία τοῦ ὁσίου διὰ νὰ δείξωμε αὐτὴν τὴν διδασκαλία του:

α) «Πάλιν δέ ὅτι καὶ ὄλον τό εὐαγγέλιον διὰ τῶν φθασάντων παρανομιῶν ἠθετήκασιν, ὧ ἱερά καὶ θεία κορυφή, ἐπεὶ καὶ ἔν ἀνόμημα ἀρκεῖ τόν καθόλου νόμον ἀνατρέψαι· πᾶσαι γάρ ἀλλήλων ἔχονται, φησὶν ὁ Μέγας Βασίλειος, αἱ ἐντολαί, ὡς ἐν τῇ λύσει τῆς μιᾶς καὶ τὰς λοιπὰς ἐξ ἀνάγκης συγκαταλύεσθαι, οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ τοῦτο, ἀλλ' ἐκ τοῦ φθεγομένου ἐν αὐτῷ Χριστοῦ λέγων, ὅς φησιν, πᾶς ὁ λύων μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὗτος ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, δηλονότι ἀπολύμενος. καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰάκωβος, ὅστις, φησί, τελέσει ὄλον τόν νόμον, πταίσει δέ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος» (Επιστ. 34, Τῷ αὐτῷ [Λέοντι Πάπᾳ Ρώμης], Φατοῦρος 97,89).

Καί β) «Ὅτι δέ ἀμετάβλητοι αἱ ἐντολαί τοῦ εὐαγγελίου ἄκουε τοῦ Μεγάλου Βασιλείου βοῶντος· τάχα τονῶσαί μου τὴν ψυχὴν καὶ νηπτικωτέραν πρὸς τό ἐφεξῆς καταστήσαι ὁ Κύριος ἠβουλήθη, ὡς μὴ προσέχειν ἀνθρώποις, ἀλλὰ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν καταρτίζεσθαι· αἱ οὔτε καιροῖς οὔτε περιστάσεσιν ἀνθρωπίνων πραγμάτων συμμεταβάλλονται, ἀλλ' αὐταὶ διαμένουσιν, ὡς προήχθησαν ἀπό τοῦ ἀψευδοῦς καὶ μακαρίου στόματος οὕτω διαιωνίζουσαι. Οἱ δέ δι' ἐναντίας κηρύξαντες τὴν μοιχοζευξίαν οἰκονομίαν σωτήριον τί ἄλλο ἢ τρεπτὰς τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ ἀπεφήναντο, πῆ μὲν μεταβαλλομένης, πῆ δέ οὐ μεταβαλλομένης ἀλλ' ἐνεργούσας ἀτρέπτως, καιροῖς δέ τισι καὶ περιστάσεσιν ἀνθρωπίναις, ὡσπερ ἔφασαν αὐτοὶ περὶ τῶν κρατούντων, μεταβαλλομένης καὶ μὴ εἰς ἀνομίαν λογιζομένης, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοσοῦτον ἰσχύον ἐχούσας, ὡς καὶ τοὺς μὴ προσιεμένους αὐτάς, ἡγουν τὰς παραβάσεις τὰς (ὡς φασιν) οἰκονομίας ἀγίων, ἀναθεματισμένους παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι; Συνήκται οὖν ἐντεῦθεν οὐδέν ἕτερο ἢ τό τόν θεόν τρεπτόν εἶναι καὶ ἀλλοιωτόν, ὁμοιουμένου τοῦ λέγοντος τῷ οἰκείῳ λόγῳ τό

τε εὐαγγέλιον ἀόριστον πρὸς τε σωτηρίαν καὶ ἀπώλειαν...»
(Ἐπιστ. 48, Ἀθανασίῳ τέκνω, Φατοῦρος 135,167).

Αὐτό μόνο προσθέτομε διὰ νά κατανοήσωμε ὡς εἰς καθρέπτη ἀπό τῆ διδασκαλία τοῦ ὁσίου, τό ποῦ ἐμεῖς σήμερα εὐρισκόμεθα, ὅτι στίς ἡμέρες μας ὄχι μία, ἀλλά πολλές εὐαγγελικές ἐντολές ἔχομε συνοδικῶς καταργῆσει, ἀλλοιώσει καί μεταστρέψει καί ἐπιπλέον ὅτι, ὅσους σήμερα θέλουν νά ἀποτευχισθοῦν ἀπό αὐτούς τούς Ἐπισκόπους πού ψαλιδίζουν καί ποδοπατοῦν τό Εὐαγγέλιο, τούς θεωροῦμε σχισματικούς.

Κάτι ἀκόμη τελευταῖο θά ἀναφέρωμε, τό ὁποῖο θεωροῦμε ὅτι ἔχει μεγίστη σημασία διὰ τήν ἰδική μας ἐποχή, πρὶν κλείσωμε τήν μικρή ἀναφορά μας εἰς τόν ὄσιο Θεόδωρο τόν Στουδίτη. Ἐρωτήθηκε σέ ἐπιστολή ἀπό τόν μοναχό Ναυκράτιο, γιατί ὁ ἅγ. Κύριλλος δέν ἀπετειχίζετο ἀπό τούς ἀνατολικούς Ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι δέν διέκοψαν πάραυτα τήν μνημόνευσι τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου Θεοδώρου Μοψουεστίας, ἀλλά γιά ἓνα μικρό χρονικό διάστημα τόν ἐμνημόνευον εἰς τά δίπτυχα. Ἀπαντῶντας ὁ ἅγιος κάνει ἐκτενῆ ἀναφορά γιά τό πότε, πῶς καί γιατί γίνονται εἰς τά θέματα τῆς μνημονεύσεως αἰρετικῶν σπανίως κάποιες οἰκονομίες. Ἀναφέρει πολλά θαυμάσια παραδείγματα μέ τά ὁποῖα ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ οἰκονομία σκοπόν ἔχει τήν ἐπαναφορά τοῦ αἰρετικοῦ εἰς τήν Ὁρθοδοξία, ἐφ' ὅσον αὐτός ἔχει ἀγαθή προαίρεσι. Μεταξύ τῶν παραδειγμάτων παρουσιάζει ὁ ὄσιος τόν ἰατρό ὁ ὁποῖος σιγά-σιγά ἐπαναφέρει τόν ἀσθενῆ εἰς τήν υἰεῖα, τόν ἄγριο ἵππο τόν ὁποῖο κατ' ὀλίγο τόν ἐξημερώνομε καί τό στραβό κλαδί τό ὁποῖο λίγο-λίγο τό ἰσιώνομε καί τό κάνωμε εὐθεία ράβδο. Καταλήγει δέ ὁ ὄσιος ὡς ἐξῆς: *«Οὕτω κὰν τοῖς ἀγίοις ἐν ταῖς οἰκονομίαις, ὡς καί Κυρίλλῳ τῷ μεγάλῳ ἐν τῷδε· μικρόν γάρ πάντως ἀνέμενε τῶν ἀνατολικῶν τό βραδύνουν ἢ προσπαθῆς πρὸς τό αἰρετικόν μή ὑπολαμβάνειν τόν ὄντως αἰρετικόν. Τί γάρ*

ἦν ἄλλο τό μεσολαβοῦν, ἐπὶ ὀρθοδόξως ἐκήρυττον τὴν πίστιν κἂν τούτῳ αὐτόν τὸν μνημονεύομενον αὐτοῖς ἀναθεματίζοντες; ἐπειδὴ πᾶς ὀρθοδόξων κατὰ πάντα πάντα αἰρετικὸν δυνάμει, κἂν οὐ ρήματι, ἀναθεματίζει. ἔπειτα, ὅτε αὐτοῖς ἀνήψεν ὁ τέλειος νοῦς, τότε αὐτοῖς συναφθέντος κατὰ πάντα τοῦ ἁγίου Ἰσως» (Ἐπιστ. 49, Ναυκρατίῳ τέκνω, Φατοῦρος 142,79, P.G. 99, 1088A).

Τό τμήμα αὐτό τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ὁσίου, μαζί μέ τά παραδείγματα τά ὅποια ὁ ἴδιος ἀναφέρει, τά παραθέσαμε διά νά καταδείξωμε τὴν διαχρονικὴ συμφωνία τῶν ἁγίων εἰς τό θέμα τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως τῶν αἰρετικῶν καί τῆς ἀποτειχίσεως. Βλέπουμε δηλαδή ἐδῶ τὸν ὅσιο νά δικαιολογῆ μέ θαυμάσιο τρόπο τὴν οἰκονομία πού ἔκανε ὁ ἅγ. Κύριλλος, νά μὴν ἀποτειχισθῆ προσωρινά, ὄχι ἀπό τὸν αἰρετικὸ Θεόδωρο Μοψουεστίας, ἀλλὰ ἀπό αὐτούς πού τὸν ἐμνημόνευαν εἰς τά δίπτυχα. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ διακοπὴ τῆς μνημονεύσεως τοῦ αἰρετικοῦ, πρό συνοδικῆς ἀποφάσεως, ἦτο Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καί δι' αὐτό ἔπρεπε νά δικαιολογηθῆ οἰαδήποτε οἰκονομία ἢ ὀλιγωρία ἐγένετο εἰς τό σοβαρό αὐτό θέμα τῆς πίστεως. Ἀναφέρει λοιπὸν εἰς τό ὡς ἄνω χωρίο ὅτι, ὡσάκις μνημονεύεται κάποιος Ἐπίσκοπος, (εἴτε εἰς τά δίπτυχα εἴτε εἰς τὴν προσκομιδὴ ἢ τίς αἰτήσεις ὡς οἰκεῖος Ἐπίσκοπος), αὐτὸς ἐξυπακούεται ὅτι εἶναι Ὀρθόδοξος, δι' αὐτό σημειώνει: «*μικρόν γάρ πάντως ἀνέμενε* (ὁ ἅγ. Κύριλλος) *τῶν ἀνατολικῶν τό βραδύνουν ἢ προσπαθές πρὸς τό αἰρετικὸν μὴ ὑπολαμβάνειν τὸν ὄντως αἰρετικόν*». Ἡ κατάληξις μετὰ ἀπὸ ὅλα τά ἀνωτέρω τοῦ ὁσίου, «*πᾶς ὀρθοδόξων κατὰ πάντα πάντα αἰρετικὸν δυνάμει, κἂν οὐ ρήματι, ἀναθεματίζει*» εἶναι ὄντως μεγαλοπρεπής. Δηλαδή ὡσάκις μνημονεύομε τὸν Ἐπίσκοπο, τὸν ἀναγνωρίζομε ὡς Ὀρθόδοξο καί ὡσάκις διακόπτομε τὴν μνημόνευσί του λόγῳ αἱρέσεως, τὸν ἐκλαμβάνομε διά τὸν λόγο αὐτό ὡς ἀναθεματισμένο.

Ἐμεῖς σήμερα ἀντιθέτως πρὸς αὐτὴν τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁμολογοῦμε ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἔχουν βυθισθῆ στὴν αἵρεσι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ τοὺς μνημονεύομε, ὁμολογοῦντες δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὅτι εἶναι Ὁρθόδοξοι. Ἐπὶ πλέον δέ προσπαθοῦμε νὰ στηριχθοῦμε στὴν οἰκονομία αὐτῆ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου καὶ νὰ παρουσιάσωμε τοὺς ἁγίους ὡς δεικνύοντες ἀνοχή, μνημονεύοντες τοὺς αἰρετικούς. Ὅλα αὐτὰ βεβαίως γίνονται διὰ νὰ δικαιολογήσωμε τὴν ἀπραξία μας, τὸ βόλεμά μας καὶ τὸν ἐφησυχασμό μας, παρουσιάζοντάς τα μάλιστα ὡς μεγίστη διάκρισι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐνῶ οἱ ἅγιοι μᾶς παρουσιάζουν μία ἐνιαία ὁμότροπη διαχρονικὴ παράδοσι εἰς τὸ θέμα τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως λόγῳ αἵρέσεως, ἔμεῖς ἀπεναντίας τοὺς παρουσιάζομε ὡς διαφωνοῦντας καὶ ἀντιμαχομένους.

ι'. Ὁ Μέγας Φώτιος

Θά ἀναφερθοῦμε ἐν συνεχείᾳ, παρουσιάζοντας τὴν ἀποτειχίσι ὡς Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, στὸν Μ. Φώτιο. Ὡς γνωστὸν ὁ ἁγ. Φώτιος ἦταν ἐκεῖνος πού μέ τοὺς ἀγῶνες του ἔσωσε τὴν Ὁρθοδοξία ἀπὸ τὴν ὑποταγὴ της στὸν Παπισμό καὶ ἐπίσης, ἦταν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος προήδρευσε τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου ἢ ὁποῖα ἐξέδωσε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν ὑπὸ ἐξέτασι 15^ο ἱερό Κανόνα. Ὁ ἴδιος λοιπὸν τώρα, θά μᾶς ἐξηγήσῃ αὐτὸν τὸν Κανόνα μέ τὴ διδασκαλία του, θά μᾶς πῆ ἂν εἶναι δυνητικὸς ἢ ὑποχρεωτικὸς, θά μᾶς ὀδηγήσῃ ἀσφαλῶς στὸν δρόμο τῆς ἀποτειχίσεως, πότε δηλαδὴ αὐτὴ πρέπει νὰ γίνεταί καὶ ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις πρέπει νὰ ὑποτασώμεθα στὸν Ἐπίσκοπο. Ὑπάρχει εἰς τὸ θέμα αὐτὸ ἓνα χωρίον τοῦ ἁγίου τὸ ὁποῖον εἶναι τόσο σαφές καὶ ξεκάθαρο πού θά πρέπει κάποιος νὰ ἔχη ἰησουϊτικὴ εὐφυΐα καὶ παπικὴ διπλωματία διὰ νὰ τὸ διαστρέψῃ. Εἶναι

από τήν ιε' όμιλία του, ή όποία έκφωνήθηκε στόν άμβωνα τής μεγάλης Έκκλησίας:

«Αίρετικός έστιν ό ποιμήν; Λύκος έστί· φυγεΐν έξ αύτου και άποπηδάν δεήσει, μηδ' άπατηθηναι προσελθειν, καν ήμερον περισαΐειν δοκη· φύγε τήν κοινωνίαν αύτου και τήν προς αύτόν όμιλίαν ως ίόν όφews άγκίστρw μέν και δελέατι ιχθύες άλίσκονται, όμιλία δέ πονηρά και τόν αίρετικόν ίόν ύποκαθήμενον έχουσα πολλούς τών άπλουστέρων προσίοντας και μηδέν βλάβος παθειν ύφορωμένους έξώγρησε· φεύγειν ουν παντί σθένει διά ταυτα προσήκει τούς τοιούτους.

»Όρθόδοξός έστιν ό ποιμήν, εύσεβεία έσφράγισται, ούδέν τής αίρετικής φατρίας έπισύρεται; Υποτάγηθι αύτω, ως εις τύπον προκαθεζομένw Χριστου· ουκ εκείνω φέρεις τήν τιμήν, αν έξ όλης φέρης ταύτην τής ψυχής· Χριστός ταύτην ύποδέχεται· μή περιεργάζου τά άλλα· Θεός έστιν ό τούτων έξεταστής· εκείνω τήν κρίσιν κατάλιπε, σύ δέ τήν ύπακοήν, κατά τήν αγάπην του Χριστου, και καθαράν αύτω τήν διάθεσιν έπεδεικνυσο» (ΕΠΕ 12, 400,31).

Ό άγιος εΐναι τόσο σαφής ώστε αναφέρει και τίς δύο περιπτώσεις του αίρετικού και του όρθόδοξου ποιμένος. Τόν αίρετικό τόν όνομάζει λύκο από τόν όποιο πρέπει να απομακρυνθής πάραυτα, ωςάν με άλμα πού γίνεται ένστικτωδώς, χωρίς διαδικασίες ή αποφάσεις Συνόδων *«φυγεΐν έξ αύτου και άποπηδάν δεήσει»*· προσθέτει ακόμη ότι δέν πρέπει να άπατηθής από τήν έξωτερική του ήμερότητα και ότι ή κοινωνία με αύτόν εΐναι δηλητήριο φιδιου. Αντιθέτως για τόν όρθόδοξο ποιμένα, ό άγιος θέτει κάποιες προϋποθέσεις πού πρέπει να τίς έξετάζη έκαστος και μετά να ύποταχθή εις αύτόν. *«Εύσεβεία έσφράγισται, ούδέν τής αίρετικής φατρίας έπισύρεται»*. Δηλαδή να έχη καθ' όλα εύσεβή πίστι και ζωή και να μήν έχη κανένα αίρετικό ψεγάδι. Αύτά πρέπει να τά έξετάζη ό κάθε όρθόδοξος αν δέν θέλη να όδηγηθθή στόν γκρεμό. Άν όμως, λέγει ό άγιος, ό

ποιμένας ἔχη ὀρθόδοξο πίστι καὶ τὴν κηρύττη μέ λόγια καὶ ἔργα, τότε πρέπει νά τόν θεωρήσης «ὡς εἰς τύπον προκα-
θεζομένου Χριστοῦ». Τὴν τιμὴν ποῦ ἀποδίδεις εἰς αὐτόν τόν
ποιμένα τὴν δέχεται ὁ Χριστός. Ὅλα τὰ ἄλλα, διδάσκει ὁ
ἅγιος, πλὴν δηλαδὴ τῆς πίστεως, νά μὴν τὰ ἐξετάζωμε «μὴ
περιεργάζου τὰ ἄλλα· Θεός ἐστὶν ὁ τούτων ἐξεταστής».

Αὐτὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Μ. Φωτίου εἶναι πολὺ σαφὴς
καὶ κατανοητὴ καὶ οὐσιαστικὰ καθιστᾷ τόν 15^ο Κανόνα τῆς
Πρωτοδευτέρας, ὅχι μόνον ὑποχρεωτικό, ἀλλὰ συγχρόνως
καὶ ἄκρως ἀναγκαῖο σέ κάθε ἓνα ὁ ὁποῖος δέν θέλει νά
κατασπαραχθῆ ἀπὸ τόν λύκο καὶ νά δηλητηριασθῆ ἀπὸ τό
φίδι. Τώρα ἂν ἐμεῖς περιμένωμε τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου
διὰ νά φύγωμε ἀπὸ τόν λύκο, σημαίνει ἢ ὅτι ἀδιαφοροῦμε
διὰ τὴν σωτηρίαν μας ἢ ὅτι τὴν θέλωμε μὲν, ἀλλὰ χωρὶς
ἀγῶνα καὶ θυσία.

Θὰ ἀναφέρωμε καὶ ἓνα ἀκόμη τμήμα ἀπὸ ἐπιστολὴν τοῦ
ἀγίου διὰ νά ἰδοῦμε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν αὐστηρότητά του εἰς
τὰ θέματα τῆς πίστεως, ἀφ' ἑτέρου δέ τὴν Παράδοσιν ποῦ
ἐγνώριζον ὅλοι οἱ Ὀρθόδοξοι στὴν ἐποχὴν του, ὅτι δηλαδὴ
πρέπει νά φεύγωμε μακριὰ ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς καὶ διε-
στραμμένους Ἐπισκόπους.

Ἐπιπλήττει στὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ὁ ἅγιος τόν ἀρχιεπίσκο-
πο Καισαρείας, διότι ἔγινε προδότης τῶν δογμάτων τῆς πί-
στεως καὶ οἱ πιστοὶ τόν ἀπεστρέφοντο καὶ οὔτε «χαίρεται»
δέν τοῦ ἔλεγον: «κακὸς ἐγένου φίλοις καὶ θεοῦ προδότης
δόγματος, καὶ τῆς σῆς ὁμολογίας πολέμιος, εἶτα διερωτᾷς,
τί δήποτε σε οἱ εὐσεβεῖς ὡς ἐναγῆ ἀποστρέφονται, μηδέ τῆς
κοινῆς ἀξιοῦντες προσήσεως; (ὦ, τί σε δικαίως προσεῖπω;)»
φοβερόν ἡγοῦνται καὶ τό διὰ τοῦ «χαίρειν» κοινωνῆσαι τοῖς
ἔργοις σου τοῖς πονηροῖς» (Ἐπιστ. κστ' Παύλῳ γεγονότι
ἀρχιεπισκόπῳ Καισαρείας καὶ ἀποστήσαντι, ΕΠΕ 13, 290,25).

Καὶ ἀπὸ ἐδῶ φαίνεται ὅτι ἡ ἀποτειχισμὸς ἦτο γνωστὴ, θὰ
λέγαμε, καὶ στὸν τελευταῖο ὀρθόδοξο καὶ τὴν ἐφήρμοζαν

ένστικτωδῶς οἱ Χριστιανοί, χωρίς νά ἔχη καταδικασθῆ ἀπό Σύνοδο ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας.

ια'. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ 15^{ου} Κανόνος σέ ἐπίπεδο Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν

Ἄφήνοντας τόν Μ. Φώτιο θά ἰδοῦμε τήν ἴδια Παράδοσι τῆς ἀποτείχισεως στήν μετά τό σχίσμα περίοδο. Κάνοντας μία μικρή ἀναφορά, δραττόμενοι ἀπό τό ἴδιο τό σχίσμα, ἀναφέρομε ὅτι καί αὐτό τό σχίσμα, τό ὁποῖο ἐχώρισε ἀπό τόν 11^ο αἰῶνα καί ἐπί χίλια σχεδόν ἔτη τήν Ἀνατολή ἀπό τή Δύσι δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν ἐφαρμογή τοῦ ἰδίου τοῦ 15^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου σέ ἐπίπεδο τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Καί ἐδῶ πάλι ἡ ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ Κανόνος ἦτο ἀνέκαθεν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καί τήν βλέπομε ἐφαρμοσμένη στήν αἵρεσι τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, τοῦ Μονοθελητισμοῦ, τῆς Εἰκονομαχίας κλπ. Δηλαδή ὡσάκις μία τοπική Ἐκκλησία ἀπεδέχετο δημοσίως καί συνοδικῶς μία αἵρεσι, οἱ ἄλλες τοπικές ἐκκλησίες ἀπεσχίζοντο ἀπό αὐτή, πρό συνοδικῆς κρίσεως. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐδεικνυον ὅτι διά τῆς αἰρέσεως ἡ τοπική Ἐκκλησία ἐξέπεσε καί δέν ἦτο πλέον Ἐκκλησία καί διά τοῦτο ἀπεκόπτετο ὡς νεκρό μέλος καί ἐπί πλέον διεφυλάσσετο ὁ ἴδιος ὁ χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας ὡς νύμφης ἀμώμου καί ἀσπίλου, κατὰ τόν Ἀπ. Παῦλο, Ἐφεσ. 5,27, διότι ὁ χαρακτηρισμός ἄμωμος καί ἄσπιλος ἐννοεῖτο κυρίως καί πρωτίστως ὡς πρὸς τήν ὀρθόδοξον καί ἀληθῆ πίστιν.

Ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης εἶναι πολύ κατατοπιστικός εἰς αὐτό τό σημεῖο καί ἐκφράζει τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν πλέον εὐγλωττο καί λακωνικό τρόπο. Σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Σακελλάριο Λέοντα ἀναφέρει τήν ἱστορική πορεία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τήν περίοδο μόνο τῆς Εἰκονομαχίας: «Διά

τοῦτο ἀπεδοκιμάσθη ἐπὶ τοῦ δόγματος τῶν θείων εἰκόνων τὰ ἐπὶ τοῦ πάλαι Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος βασιλικῶ κράτει καὶ θράσει συνεδριασθέντα καὶ βατταρισθέντα· ἐφ' οἷς ἐτμήθη ἡ τῆδε ἐκκλησία τῶν ἐτέρων τετάρων, ἀναθεματισμοῖς ὑποβαλλομένη αἰωνίοις σφραγίδι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶτα ἐλέω θεοῦ ἠγέρθη κέρας ὀρθοδοξίας ἐπὶ Εἰρήνης τῆς πάνυ σύν τῷ αὐτῆς ραδάμνω, ἐφ' ἧς συνήφθη τὰ διεστῶτα μέχρις Λέοντος τοῦ προσεχοῦς· ἐφ' ᾧ αὐθις διετμήθη ἡ τῆδε ἐκκλησία, ἀναθεματιζομένη ὑπὸ τῶν προτέρων ἰσορρόπως» (Φατ. 478, 697,69· P.G. 99, 1417C,D).

Ἐδῶ βλέπομε καθαρά ὅτι, ὅταν μία τοπικὴ Ἐκκλησία ἀποδεχθῆ δημοσίως καὶ συνοδικῶς μία αἵρεσι, ἐκπίπτει ὡς τοπικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἄλλες ἀποτεριχίζονται ἀπὸ αὐτὴν καὶ τὴν ἀναθεματίζουν. Ὅταν πάλι ἀπορρίψει τὴν αἵρεσι καὶ ἀποδεχθῆ τὴν Ὀρθόδοξο πίστι, εἰς τὸ σημεῖο πού ἔσφαλε, ἐνώνεται μετὰ τίς ἄλλες καὶ ὑφίσταται ὡς Ἐκκλησία. Εἶναι ἀδιανόητο διὰ τὸν ὅσιο νὰ ἔχη ἀποδεχθῆ δημοσίως καὶ συνοδικῶς μία τοπικὴ Ἐκκλησία κάποια αἵρεσι καὶ νὰ λογίζεται συγχρόνως ὡς Ἐκκλησία. Δι' αὐτὸ πάντοτε στίς ἐπιστολές του τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐφ' ὅσον εἶχε ἀποδεχθῆ τὴν Εἰκονομαχία, τὴν θεωροῦσε «πεπτωκυῖα, καταπεσοῦσα, ἐρρυπωμένη κλπ.». Ὡς Ἐκκλησία τότε ἐν καιρῷ αἱρέσεως ἐθεωροῦντο οἱ ἀποτερισμένοι ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς, ἔστω καὶ ἂν ἦσαν ἐλάχιστοι.

Θά ἀναφέρωμε διὰ νὰ κατανοηθῆ αὐτὸ τὸ οὐσιώδες σημεῖο ἕνα-δύο χωρία τοῦ ὁσίου Θεοδώρου: «φιλόσοφον γάρ τὸ ρῆξαι σε φωνὴν ἐπὶ τοῦ κράτους ἢν οἶδας τὰ τε λοιπά σου λαλήματά τε καὶ σπουδάσματα ὑπὲρ ἀνακλήσεως τῆς πεπτωκυῖας καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας. καὶ ὄντως ἔδει τὸν σοφὸν ἄνδρα καὶ διεγνωσμένον ἐν εὐσεβείᾳ τοῦτο δρᾶν πρὸς τε τὸ οἰκεῖον συμφέρον καὶ τοῦ ὅλου σώματος Χριστοῦ» (Ἐπιστ. Στεφάνω Ἀδσηκρητι, Φατοῦρος 419, 586,8)· «Πλὴν ὅτι ὑποβάλλοι ὁ καιρὸς καὶ ἐξ εὐτελῶν παράκλησίν σοι προσάγε-

σθαι. ἡ δὲ ἐστὶν ὀρέξαι σε χεῖρα τῇ καταπεσοῦση καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία πτώματι ἀσεβείας» (Επιστ. Δημόχαρι νομοθέτη γενικῶ, Φατοῦρος 426, 596,12)· καὶ «ὡς ἤδη ἀρθείσης τῆς εἰρήνης, ἀφ' οὗ Χριστός ἔφη, εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ ἐρρυπωμένης οὔσης τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἦν ὁ ἱερός Παῦλος βοᾷ μὴ ἔχειν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἶναι ἀγίαν καὶ ἄμωμον» (Επιστ. Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, Φατοῦρος 276, 411,65).

Οἱ Πατέρες ἐνόησαν ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ μία τοπική Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶχε ἀποδεχθῆ μία αἵρεσι, ὑπῆρχε συμμετοχὴ στήν αἵρεσι, διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας, καὶ στήν ἔχουσα ὑγιᾶ καὶ ὀρθόδοξο πίστι τοπική Ἐκκλησία. Κατ' αὐτόν λοιπόν τόν τρόπον καὶ στό ἐπίπεδο τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν οἱ ἀποτεριζόμενες λόγῳ αἵρέσεως ἦσαν ἄξιες ἐπαίνου, διότι ἀπεσχίσθησαν ἀπό ψευδοεκκλησίες καὶ ψευδοπατριάρχες καὶ δέν ἐπροκάλεσαν, σύμφωνα μέ τόν ἐν λόγῳ ἱερό Κανόνα, σχίσμα στήν Ἐκκλησία, ἀλλά ἐλύτρωσαν τήν Ἐκκλησία ἀπό τό σχίσμα.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τίς περισσότερες φορές ἐξέπιπτε διὰ τῆς αἵρέσεως ἀπό τό ἐπίπεδο καὶ τόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοπική Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπεκόπτετο ἀπό τίς ὀρθά φρονοῦσες πρό συνοδικῆς κρίσεως. Ἐπανήρχετο δέ διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς καταδίκης τῆς αἵρέσεως καὶ συνεδέετο μετά τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Δι' αὐτό καὶ πολλές φορές ἀπό τοὺς ἀγίους ἀναφέρεται ἡ Ρώμη ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστι, ὄχι βεβαίως ὡς πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὡς κατέχουσα τὴν ἀληθινὴν πίστι. Ἐπὶ πλέον δέ, διότι ἡ ἐπιρροή τῶν αὐτοκρατόρων, οἱ ὁποῖοι ἐβοήθουν καὶ ὑπέθαλπον τὴν αἵρεσι στήν Ἀνατολή, δέν ὑφίστατο πλέον εἰς τὴν Δύσι. Τέτοια περιστατικά εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Πατέρες προσέφευγον στήν Ρώμη, εἴτε αὐτο-

προσώπως είτε δι' ἐπιστολῶν, ἔχομε εἰς τὴν περίπτωσι τοῦ Ἀρειανισμοῦ ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀθανάσιο καὶ Παῦλο τὸν ὁμολογητὴ, ἀπὸ τὸν ἅγ. Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο πρὸς τὸν Ἰννοκέντιο τῆς Ρώμης διὰ τὴν παράνομο καθαίρεσι καὶ ἐξορία του, ἀπὸ τὸν ἅγ. Κύριλλο διὰ τὴν αἵρεσι τοῦ Νεστορίου, ἀπὸ τὸν ἅγ. Μάξιμο τὸν ὁμολογητὴ διὰ τὴν αἵρεσι τοῦ Μονοθελητισμοῦ, ἀπὸ τὸν ἅγ. Θεόδωρο τὸν Στουδίτη διὰ τὴν μοιχειανικὴ αἵρεσι καὶ τὴν αἵρεσι τῆς Εἰκονομαχίας κλπ.

Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μ. Φωτίου τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης διὰ τοῦ Ἐπισκόπου της ἐξεδήλωνε φανερά, ἀφ' ἑνός μὲν κυριαρχικὴς τάσεις ἐπὶ τῶν ἄλλων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ἑτέρου διολίσθαινε δογματικῶς σέ αἱρέσεις, ὅπως αὐτὴ περὶ τῆς ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ὁ Μ. Φώτιος ἦτο ὁ μέγας καὶ πρῶτος κυματοθραύστης αὐτῶν τῶν πτώσεων. Διὰ τῆς Ἡ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατεδικάσθη, παρόντων καὶ τῶν Παπικῶν, ἡ αἵρεσις τοῦ «filioque» καὶ κατεστάλησαν οἱ ἐπεκτατικὴς καὶ ἐξουσιαστικὴς αὐθαιρεσίαι τῶν Παπῶν. Ἔτσι μὲ βᾶσι τὴν ὀρθόδοξο πίστι ἐνώθησαν οἱ τοπικὴς Ἐκκλησίαι. Ὁ δὲ Πάπας Ἰωάννης ὁ Η' διεβεβαίωσε σέ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν ἅγ. Φώτιο τὰ ἐξῆς: «...*παραδηλοῦμεν τῇ αἰδεσιμότητί σου, ἵνα περὶ τοῦ ἄρθρου τούτου, δι' ὃ συνέβη τὰ σκάνδαλα μέσον τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, ἔχῃς πληροφορίαν εἰς ἡμᾶς, ὅτι οὐ μόνον οὐ λέγομεν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρῶτον θαρρήσαντας τῇ ἑαυτῶν ἀπονοίᾳ τοῦτο ποιῆσαι, παραβάτας τῶν θείων λόγων κρίνομεν καὶ μεταποιητάς τῆς θεολογίας τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων, οἱ συνελθόντες συνοδικῶς παρέδωκαν τὸ ἅγιον Σύμβολον καὶ μετὰ τοῦ Ἰούδα αὐτούς τάττομεν*» (Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, *Τόμος Χαράς*, σελ. 595, Φωτίῳ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, Mansi 17A, 525 AB).

Ὅταν ἀργότερα οἱ Φράγκοι ἐπεκράτησαν στό Πατρι-

αρχεῖο τῆς Ρώμης ἐπέβαλαν καί τήν αἵρεσι τοῦ «filioque». Ἀναφέρεται ὅτι ὁ Πάπας Σέργιος τό 1009 διά πρώτη φορά στήν ἐνθρονιστήριον ἐπιστολήν του ἀνέφερε τό Σύμβολο τῆς πίστεως μετά τῆς αἰρετικῆς προσθήκης καί ἀμέσως ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, Σέργιος καί αὐτός ὀνομαζόμενος, τόν διέγραψε ἀπό τά δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας, τό ὅποιο σημαίνει ὅτι διέκοψε τήν μνημόνευσί του κατά τή Θεία Λειτουργία, εἰς τήν ὅποια μνημονεύονται ὅλοι οἱ προκαθήμενοι τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Αὕτη ἦτο ἡ ἀποτείχισις ἀπό τήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Ρώμης λόγω αἰρέσεως, ἡ ὅποια συνετελέσθη πλήρως τό 1054 μέ τήν ὀλοκλήρωσι τοῦ λεγομένου σχίσματος καί τόν ἀναθεματισμό τῶν Παπικῶν. Ἐκτοτε τήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἀποτελοῦν ὅσοι ἐγκαταβιοῦν στόν γεωγραφικό αὐτό χῶρον, ἀποδέχονται τά ὀρθόδοξα δόγματα καί ἐπί πλέον δέν ἔχουν καμμία ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τόν Πάπα καί τούς Ἐπισκόπους του, ἔστω κι ἂν αὐτοί εἶναι ἐλάχιστοι.

Ἅλα αὐτά ἀνεφέρθησαν διά νά καταδειχθῇ ὅτι καί αὐτό τό σχίσμα τοῦ 1054 δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν ἀποτειχισί τήν ὅποια προβλέπει ὁ 15^{ος} ἱερός Κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί βεβαίως ἐπιβάλλει ὅλη ἡ ὀρθόδοξος Παράδοσις, σέ ἐπίπεδο τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐδῶ ἔχομε αἵρεσι κατεγνωσμένη ὑπό Συνόδου (τήν Η' Οἰκουμενική τοῦ 879), ἀλλά δέν εἶχε συνοδικῶς καταδικασθῇ ὁ Πάπας καί οἱ ἀκόλουθοί του εἰς τήν αἵρεσι. Ὁ Πατριάρχης λοιπόν Κωνσταντινουπόλεως (μετά τῆς περί αὐτόν Συνόδου) ἀπεσχίσθη ἀπό τόν Πάπα, πρό συνοδικῆς κρίσεως (δηλ. συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου), διότι αὐτός ἐξέπεσε σέ κατεγνωσμένη αἵρεσι. Αὐτό τοῦτο ἀναφέρει εἰς τήν ἐρμηνεία τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος ὁ Θεόδωρος Βαλσαμών: «*Σημεῖωσαι ταῦτα, ἴσως ὠφελήσοντα κατά τῶν λεγόντων, μή καλῶς ἡμᾶς ἀποσχισθῆναι ἀπό τοῦ θρόνου τῆς παλαιᾶς*

Ρώμης, πρό τοῦ καταδικασθῆναι τούς περί ταύτην ὡς κακόφρονας» (Ράλλη-Ποτλῆ, ὄπ. ἀν., τόμ. Β', 695).

Δηλαδή καί τότε, ὅπως καί σήμερα, ὑπῆρχαν αὐτοί πού ἰσχυρίζοντο ὅτι δέν ἔπρεπε νά ἀποτειχισθοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπό τήν Ρώμη, πρὶν τήν συνοδική καταδίκη της, ιδέες δηλαδή μέ τίς ὁποῖες δέν συμφωνοῦσε ὁ Βαλσαμών καί βεβαίως ὅλη ἡ ὀρθόδοξος Παράδοσις. Τό ὅτι αὐτή ἡ ἀποτειχίσις ἀπό τόν Παπισμό, ἡ ὁποία ἦτο καί ἡ μεγαλύτερα καί σέ χρονική διάρκεια καί σέ ἔντασι, σέ ἐπίπεδο τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, διεφύλαξε καί διέσωσε τήν Ὁρθοδοξία ἀπό τήν ἀλλοίωσι τοῦ φρονήματός της ἀπό τήν ἀλλοτρίωσι καί ἀφομοίωσί της, ἀπό τήν ἐκκοσμικευσί της κλπ. καί τήν διετήρησε ἄσπιλον καί ἀμώμητον κατά τίς τοῦ ἀπ. Παύλου προδιαγραφές, μόλις εἶναι ἀνάγκη νά ἀναφέρωμε. Εἶναι ὅμως γεγονός ἀναντίρρητον καί ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι αὐτή ἡ ἀποτειχίσις ἀπό τόν Παπισμό ἐστοίχισε εἰς τήν Ὁρθοδοξία, σέ διάστημα δέκα αἰώνων, ποταμούς μαρτυρικοῦ αἵματος, ἦτο δέ ἡ ἀνά τούς αἰῶνας μεγαλύτερη ταπείνωσις τῆς παπικῆς ὀφρῦος καί τοῦ ἐωσφορικοῦ πνεύματός του, καί βεβαίως εἶναι κάτι πού ποτέ δέν ἀνέχθηκε ὁ Παπισμός, οὔτε θά σταματήσῃ νά πληρώνῃ ἡ Ὁρθοδοξία.

ιβ'. Ἡ ἀποτειχίσις τῶν Ἀγιορειτῶν ἐπί Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Βέκκου

Αφήνοντας τό σχίσμα θά ἀναφέρομε ὀλίγα τινά διά τήν ἀποτειχίσι τῶν ἀγιορειτῶν ὀσιομαρτύρων ἐπί Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Βέκκου. Ὡς γνωστόν μετά τό σχίσμα ὁ μόνιμος ἐχθρός τῆς Ὁρθοδοξίας ἦτο ὁ Παπισμός καί ὁ μετέπειτα ἐξ αὐτοῦ προελθών Προτεσταντισμός. Οἱ ἅγιοι ὅμως τῆς μετά τό σχίσμα περιόδου δέν ἐφοβήθησαν τόσο τόν Παπισμό ὡς αἶρεσι, ἀλλά κυρίως ὡς κατακτητική διάθεσι. Καί τοῦτο διότι ὁ Παπισμός ὡς ἐγκόσμιο καί ἀνθρώ-

πινο κατασκευάσμα χρησιμοποιοῦσε πάντοτε τήν κοσμική δύναμι καί ἐξουσία διά τήν ὑποταγή τῆς Ὁρθοδοξίας καί οἰουδήποτε ἀνθίστατο εἰς αὐτόν. Εἰς τήν Ἀνατολή δέ μετά τό σχίσμα ὑπῆρχε ραγδαία αὔξησι τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καί συγχρόνως ἀποδυνάμωσις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, λόγῳ ἀνικανότητος καί ἀνηθικότητος τῶν ἀρχόντων καί διαφόρων ἐσωτερικῶν διενέξεων. Ἡ μεγαλύτερη ὅμως πληγή, ἡ ὁποία ἐπέδρασε καθοριστικά εἰς τήν ἀποδυνάμωσι καί τελική πτῶσι του ἦταν οἱ Σταυροφορίες, οἱ ὁποῖες καί αὐτές ὄχι μόνον ὑποκινοῦντο ἀπό τοὺς Πάπες, ἀλλά καί ἐχρησιμοποιήθησαν καθαρὰ ὡς τρόπος ὑποταγῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τόν Παπισμό.

Ἔτσι λοιπόν μέσα εἰς τό Βυζάντιο ἐδημιουργήθησαν μετὰ τό σχίσμα δύο τάσεις καί ρεύματα, θά λέγαμε, θεολογικά, τά ὁποῖα ἐχαρακτηρίζοντο ἀπό τήν διάθεσί των ἀπέναντι στόν Παπισμό. Ἦταν δηλαδή οἱ λατινόφρονες καί οἱ Ὁρθόδοξοι οἱ ὁποῖοι ὠνομάζοντο Ἐνωτικοί καί Ἀνθενωτικοί ἀντιστοίχως. Ὅλοι δέ οἱ ἅγιοι τῆς μετὰ τό σχίσμα περιόδου, μηδενός ἐξαιρουμένου, ἦσαν ὄχι ἀπλῶς Ὁρθόδοξοι καί ἀνθενωτικοί, ἀλλά καί σφοδροί πολέμιοι τῆς αἰρέσεως τοῦ Παπισμοῦ. Ἀπεναντίας οἱ λατινόφρονες καί Ἐνωτικοί ἦσαν ἄνθρωποι μέ μειωμένα ὀρθόδοξα αἰσθητήρια, μέ τάσεις συμβιβασμοῦ καί συγχωνεύσεως τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἐπί πλέον ἐκινοῦντο πρὸς αὐτήν τήν στάσι των προσδοκῶντας βοήθεια στρατιωτική καί οικονομική ἀπό τοὺς Πάπες τῆς Ρώμης, ἐξ αἰτίας τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων τοῦ Βυζαντίου.

Ὅλα αὐτά τά ἀναφέραμε προλογικά διά νά κατανοηθῆ τό μαρτύριο καί ἡ ὁμολογία τῶν ἀγιορειτῶν ὀσιομαρτύρων τῶν ἐπὶ Βέκκου ἀθλησάντων, καί ἐπί πλέον νά καταδειχθῆ ἡ ἀποτείχισις των ἀπό τόν λατινόφρονα Πατριάρχη Ἰωάννη τόν Βέκκο πρὸ συνοδικῆς κρίσεως, ὅ,τι δηλαδή ὑπαγορεύει καί ἐπιβάλλει διά κάθε ὀρθόδοξο ὁ 15^{ος} ἱερός Κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Ἡ ὑπόθεσις τῶν ἀγιορειτῶν ὀσι-

ομαρτύρων ἔχει ὡς ἐξῆς, σύμφωνα μέ τά ἱστορικά κείμενα τῶν Μ. Γεδεών καί Α. Δημητρακοπούλου εἰς τά ἀντίστοιχα βιβλία «Ὁ Ἄθως» καί «Ἡ Ἱστορία τοῦ Σχίσματος».

Τό ἔτος 1261 μετά ἐξηκονταετῆ σχεδόν δουλεῖα ἔγινε ἡ ἀνάκτησις καί ἀπελευθέρωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς σταυροφόρους. Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαήλ Η΄ ὁ Παλαιολόγος, διά νά ἀποφύγη νέα ἐκστρατεία τῶν σταυροφόρων ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου, ἠθέλησε νά ἀποσπᾶσῃ τήν εὐνοία καί φιλία τοῦ Πάπα. Τό ἐνέχυρο πού θά ἐδίδετο καί τό πρός θυσίαν σφάγιο τό ὁποῖο θά κατετίθετο στόν παπικό βωμό ἦτο φυσικά ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία ἔπρεπε νά ὑποταχθῆ εἰς τόν Παπισμό ἀναγνωρίζοντας τό «Filioque», τήν παπική ἐξουσία καί αὐθεντία ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, τά ἄζυμα στή Θεία Λειτουργία καί ὅ,τι ἄλλο ἠξιοῦν οἱ Πάπες. Ὁ αὐτοκράτωρ διά νά ἐπιτύχη τόν σκοπόν του ἔπρεπε νά ἔχη σύμμαχο καί ὁμόφρονα καί τόν Πατριάρχη. Ἦτο δέ Πατριάρχης τότε ὁ Ἰωσήφ, ἄνδρας ἀνθενωτικός καί κατά πάντα ὀρθόδοξος.

Τό 1274 ἔγινε στή Λυών Σύνοδος παπική, στήν ὁποία ἔστειλε ἀντιπροσωπεῖα ὁ αὐτοκράτωρ, χωρίς τήν συγκατάθεσι τοῦ Πατριάρχου. Σύμφωνα μέ τούς παπικούς ἱστορικούς, ἀναφέρει ὁ Ἄνδ. Δημητρακόπουλος (ὄπ. ἀν., σελ. 94) οἱ Ὁρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι ἐδέχθησαν τήν ἔνωσι μέ τόν Πάπα. Ἐν συνεχείᾳ ὁ αὐτοκράτωρ, προκειμένου νά ἐδραιωθῆ ἡ ἔνωσις, ἄρχισε νά ἐξορίζῃ καί νά βασανίζῃ ποικιλοτρόπως τούς Ὁρθοδόξους ἀνθενωτικούς. Ὁ Ἄνδ. Δημητρακόπουλος, ἀντλώντας ὑλικό ἀπό τούς ἱστορικούς Παχυμέρη, Γρηγοῤᾶ καί Νικηφ. Χοῦμνο, ἀναφέρει τά ἐξῆς: *«Μετά τήν ἀναχώρησιν τῶν πρεσβευτῶν ὁ Αὐτοκράτωρ συλλαβῶν τινὰς τῶν ἐδραίως τοῖς δόγμασι τῶν πατέρων αὐτῶν ἐμμενόντων ἀπηνῶς ἐβασάνισε. Πάντα ἦσαν ἐνεργά τῷ βασιλεῖ, λέγει ὁ Γρηγοῤᾶς, δημεύσεις, ἐξορία, φυλακαί, ὀφθαλμῶν ἀφαιρέσεις, μάστιγες, χειρῶν ἐκτομαί.*

Τότε τήν ἀδελφήν αὐτοῦ Εὐλογίαν ἀποδοκιμάζουσιν τήν ἔνωσιν ἐξώρισε· τότε τόν Πατριάρχην Ἰωσήφ εἰς τήν Μονήν τῆς Περιβλέπτου ἔπεμψε, εἶτα δέ καί ἐν τῇ Χηλῇ, φρούριον ἐπινησίδιον πλησίον τοῦ στόματος τοῦ Εὐξείνου πόντου, περιώρισε· τότε τόν ρήτορα Ὀλόβωλον (οὗ πρότερον τήν ρίνα καί τὰ χεῖλη ἐξέκοψε) πρῶτον μέν ἐδέσμευσε καί ἀπηνῶς καί ἀπανθρώπως ἤκισε, ἔπειτα δέ μακρῶ σχοινίῳ ἔδεσεν ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτόν τε καί τόν Ἰασίτην καί ἐξῆς ἄλλους δέκα τόν ἀριθμόν· καί τούς μέν δύο πρῶτους ἐπεφόρτισε προβάτων ἐντέροις, ἅπερ τῆς κόπρου εἰσέτι γέμοντα περί τόν λαιμόν αὐτῶν ἐτυλίσσοντο, τόν ρήτορα τῆς Ἐκκλησίας Ὀλόβωλον διαφερόντως καί ἤπασιν προβάτων κατά στόμα ἐκέλευσε τύπτεσθαι, καί οὕτως ἀνά τήν πόλιν ἄπασαν πρὸς χλεύην περιαγαγεῖν. Τάς δέ νήσους Λήμνον, Σκῦρον, Κέω καί τήν πόλιν Νίκαιαν ἐπλήρωσεν ἐξορίστων· τούς ἀδελφούς Μανουήλ καί Ἰσαάκιον, συγγενεῖς αὐτοῦ ὄντας καί πρό πολλοῦ ἐν φυλακῇ· ἐξέκοψε τήν ῥίνα τοῦ ἱατροῦ Πέρδικα· ἐξετύφλωσε Παχώμιόν τινα ἄνδρα σεμνόν, καθῶς καί τόν Γαλησιώτην Γαλακτίωνα καί τόν σεβάσμιον Λάζαρον τόν Γοριανίτην· ἐγλωσσοτόμησε τόν κατά Λατίνων ἐν στίχοις πολιτικοῖς συγγράψαντα μοναχόν Μελέτιον, καί ἄλλα πολλά θηριώδη ἔργα ἔπραξε”. Καί ὡς ὁ βιογράφος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανασίου λέγει (παρ’ Ἀλλατίω *de Consens*, p. 759), “Πάντες φυγάδες καί μετανάσται γεγόνασιν, ὅσοι μὴ πεπώκασι τό τῆς ἀνατροπῆς θολερόν τῆς αἰρέσεως ἐκεῖνο πόμα· καί διηρπάγησαν μέν οὐσίαι· ἐστενοχωροῦντο τὰ δεσμωτήρια τῷ πλήθει τῶν κατακλειστων, καί πάντα θορύβου καί ταραχῆς ἐπληρώθησαν”» (ὁ.π., σελ. 97).

Νά σημειωθῇ ἐδῶ ὡς ἐν παρόδῳ ὅτι ὅλα αὐτά τὰ ὑπέστησαν οἱ φανεροί καί ἀφανεῖς ὁμολογητές αὐτοί τῆς πίστεως, διότι δέν ἐδέχοντο νά ἀναγνωρίσουν τὰ τρία κεφάλαια, δηλαδή πρωτεῖον, ἔκκλητον καί μνημόνευσι τοῦ

Πάπα κατά τήν τάξιν τῆς μνημονεύσεως τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν (ὄπ. ἀν., σελ. 96).

Μετά τήν ἐξορίαν τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ κατά τό ἔτος 1275 μέ τήν προτροπή τοῦ αὐτοκράτορος ἀνεβιβάσθη Πατριάρχης ὁ λατινόφρων καί ὁμόφρονάς του Ἰωάννης ὁ Βέκκος. Κατ' αὐτήν τήν περίοδο καί προκειμένου νά ἔχη βοήθεια ἀπό τοὺς Λατίνους, ὁ αὐτοκράτωρ ἐπίεζε ἅπαντας νά ἀποδεχθοῦν τήν ἔνωσι, ἐξαιρέτως δέ τοὺς ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει τοῦ Ἄθωνος ἀσκουμένους μοναχοὺς. Ὁ Ἄνδ. Δημητρακόπουλος ἀναφέροντας αὐτούσια τήν διήγησι ἀπό χειρόγραφο τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Μόσχας, λέγει τά ἑξῆς: «*Μιχαήλ τοῦ πρώτου τῶν Παλαιολόγων τό ρωμαϊκόν σκῆπτρον διέποντος, καί ὀρῶντος αὐτό ἄκρως ταπεινωθέν διά τό ὑπό Ἀγαρηνῶν καί Βουλγάρων ἐξ Ἀνατολῶν καί Δυσιῶν ἐκατέρωθεν πολεμούμενον, βουλήν πονηράν καί Θεῷ ἀπαρέσκουσαν βουλευσάμενος σὺν τῷ τότε πατριαρχοῦντι Ἰωάννῃ τῷ Βέκκῳ τῷ λατινόφρονι, ὥστε προστεθῆναι τῷ Λατινικῷ φρονήματι, ἐπί προφάσει μὲν δῆθεν τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης καί τοῦ βοηθείας ἐκεῖθεν λατινικῆς τυχεῖν κατά τῶν αὐτῶ ἐπανισταμένων· ὅθεν καί ἅπαντας ἔσπευδον εἰς τόν κρημνόν ἐλκύσαι τῆς τοιαύτης αἰρέσεως, ἐξαιρέτως δέ τοὺς ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθωνος μοναχοὺς. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν αὐτόν ἀπεκρούσαντο διά τῆς δογματικῆς καί ἐλεγκτικῆς ἐπιστολῆς, ἣν πρὸς αὐτόν ἐξαπέστειλαν*» (ὄπ. ἀν., σελ. 99).

Ἡ ἐπιστολή πού ἀπέστειλαν οἱ Ἁγιορεῖτες Πατέρες στόν αὐτοκράτορα εἶναι ὄντως ὄχι μόνο ἓνα ὁμολογιακό κείμενο, ἀλλά καί ἓνας ἀπλανῆς ὁδηγός πρὸς σωτηρίαν ἐν καιρῷ αἰρέσεως καί κινδυνευούσης πίστεως. Θά ἀναφέρωμε ἀπό τήν περίφημον αὐτήν ἐπιστολήν τό περί μνημονεύσεως τμῆμα τῆς, μολονότι ὀλόκληρη ὁμιλεῖ διά τήν ἐκκλησιαστικὴν ἀπομάκρυνσι ἀπό τοὺς αἰρετικούς, ἀναφέροντας πρὸς τοῦτο πλεῖστα ὄσα ἀγιογραφικά καί πατερικά χωρία:

«Ὁ μέγας τοῦ Κυρίου ἀπόστολος καί εὐαγγελιστής Ἰωάννης λέγει: “εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καί ταύτην τήν διδαχὴν οὐ φέρει μεθ’ ἑαυτοῦ, χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε καί εἰς οἰκίαν μὴ λαμβάνετε· ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς”. Εἰ δέ ἀπλῶς ἐν ὁδῷ χαίρειν αὐτῷ κωλυόμεθα λέγειν, εἰ τό εἰσάγειν εἰς οἰκίαν κοινήν εἰργόμεθα, πῶς οὐκ ἐν οἰκίᾳ, ἀλλ’ ἐν ναῷ Θεοῦ, ἀλλ’ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύτοις ἐπί τῆς μυστικῆς καί φρικτῆς τραπέζης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀθύτως σφαγιαζομένου· τό μέν ὡς Θεοῦ· τό δέ ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου, ἵνα ἡμᾶς ἐξιλάσῃται τῷ πατρὶ καί ἑαυτῷ, καί τῆς ἀμαρτίας ἡμῶν, διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος καθάρσις ὁ ἀναμάρτητος. Ποῖος ἄδης ἐξερεῦξεται τό μνημόσυνον τοῦ παρά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκκοπέντος ἀξίως ὡς κατὰ Θεοῦ καί τῶν θείων γενήσεται. Εἰ γάρ τό ἀπλῶς χαίρειν εἰπεῖν, κοινωνίαν δίδωσι τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, πόσον ἢ διάτορος αὐτοῦ μνημοσύνη καί ταῦτα αὐτῶν τῶν θείων μυστηρίων φρικτῶς προκειμένων. Εἰ δέ ὁ προκειμένος αὐτός ἐστιν ἢ αὐτοαλήθεια, πῶς ἂν τό μέγα τοῦτο ψεῦδος δέχηται εἰκάζειν εἰκός τό συντάττειν αὐτόν ὡς ὀρθόδοξον Πατριάρχην μεταξύ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν, ἐν καιρῷ φρικτῶν μυστηρίων σκηρικῶς παίξομεν; καί πῶς ταῦτα ἀνέξεται ὀρθοδόξου ψυχῆ, καί οὐκ ἀποστήσεται τῆς κοινωνίας τῶν μνημονευσάντων αὐτίκα, καί ὡς καπηλεύοντας τά θεῖα, τούτους ἠγήσεται; Ἄνωθεν γάρ ἢ τοῦ Θεοῦ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία· τήν ἐπί τῶν ἀδύτων ἀναφορὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχιερέως, συγκοινωνίαν τελείαν ἐδέξατο τοῦτο. Γέγραπται γάρ ἐν τῇ ἐξηγήσει τῆς θείας λειτουργίας, ὅτι ἀναφέρει ὁ ἱεουργῶν τό τοῦ ἀρχιερέως ὄνομα, δεικνύων καί τήν πρὸς τό ὑπερέχον ὑποταγήν, καί ὅτι κοινωνός ἐστιν αὐτοῦ, καί πίστεως καί τῶν θείων μυστηρίων διάδοχος.

»Καί ὁ μέγας πατήρ ἡμῶν καί ὁμολογητής Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ταῦτα λέγει πρὸς τινά, διὰ τῆς τιμίας αὐτοῦ

ἐπιστολῆς· “Ἐφης δε μοι ὅτι δέδοικας εἰπεῖν τῷ πρεσβυτέρῳ σου, μὴ ἀναφέρειν τὸν αἵρεσιάρχην, καίτοι περί τούτου εἰπεῖν σοι τό παρόν, οὐ καταθαρρῶ· πλὴν ὅτι μολυσμὸν ἔχει ἡ κοινωμία ἐκ μόνου τοῦ ἀναφέρειν αὐτόν, κἂν ὀρθόδοξος εἴη ὁ ἀναφέρων”.

»Γαῦτα μὲν ὁ πατήρ· πρό δέ τούτου, καὶ ὁ Θεὸς τοῦτο ἐσήμανεν οὕτως εἰπών· “Ἱερεῖς ἠθέτουν νόμον μου, καὶ ἐβεβήλουν τὰ ἄγιά μου”· πῶς; ὅτι βεβήλοις καὶ ὁσίοις οὐ διέστελλον, ἀλλ’ ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά· καὶ τούτου φωτεινότερον καὶ ἀληθέστερον. Ἄλλ’ ὡς οἰκονομίαν τοῦτο ποιήσωμεν· καὶ πῶς δεχθήσεται οἰκονομίαν τὰ θεῖα βεβηλοῦσαν κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ εἰρημένον λόγον καὶ ἐκ τῶν θείων ἀπωθοῦσαν τό τοῦ Θεοῦ πνεῦμα· καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῆς υἰοθεσίας τοὺς πιστοὺς ἀμετόχους ποιούσα· καὶ τί ἂν εἴη ταύτης τῆς οἰκονομίας ζημιωδέστερον; ἂν ἡ κοινωμία αὐτῶν ἦ πρόδηλος, καὶ ἐν ἐνί τοῦ ὀρθοῦ ἔκπτωσις καὶ ἀνατροπή; ὁ γάρ αἵρετικὸν δεχόμενος, τοῖς αὐτοῦ ὑπόκειται ἐγκλήμασι· καὶ ὁ ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, ἀκοινωνήτός ἐστιν, ὡς συγγέων τὸν Κανόνα τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐπιστολή Ἀγιορειτῶν πρὸς τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον, εἰς: *Δοκίμιον Ἱστορικόν Μοναχοῦ Καλλίστου Βλαστοῦ*, ἐκδ. 1896, σελ. 97-107).

Εἶναι ὄντως ἀπαράμιλλος ἡ θεολογικὴ ἀκρίβεια καὶ συγχρόνως ἡ ὁμολογιακὴ διάθεσις τῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων στό θέμα τῆς μνημονεύσεως καὶ ἀποτείχισεως. Οἱ Πατέρες ἐπιέζοντο ἀπό τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸν Πατριάρχη Ἰωάννη τὸν Βέκκο νά δεχθοῦν τὴν μνημόνευσι τοῦ Πάπα στή Θεία Λειτουργία, ὡς κάτι ἀπλό καὶ θά λέγαμε τυπικό. Ἐπικαλούμενοι λοιπόν τὸν μέγα ὁμολογητὴ Θεόδωρο τὸν Στουδίτη καὶ μάλιστα ἀναφέροντας τό ἀκριβέστερο χωρίο του στό θέμα τῆς μνημονεύσεως, καθὼς καὶ ἄλλα ἀγιογραφικά χωρία, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ μνημόνευσις αἵρετικοῦ Ἐπισκόπου στή Θεία Λειτουργία εἶναι βεβήλωσις τοῦ μυ-

στηρίου, ἀπόθησις ἀπό αὐτό τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ἄρνησις τῆς υἰοθεσίας καί τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καί ἔκπτωσις ἐκ τῆς ἀληθοῦς καί ὀρθοδόξου πίστεως, «*Ἄλλ' ὡς οἰκονομίαν τοῦτο ποιήσωμεν· καί πῶς δεχθήσεται οἰκονομίαν τὰ θεῖα βεβηλοῦσαν κατά τόν τοῦ Θεοῦ εἰρημένον λόγον καί ἐκ τῶν θείων ἀπωθοῦσαν τό τοῦ Θεοῦ πνεῦμα· καί τῆς ἐντεῦθεν ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καί τῆς υἰοθεσίας τοὺς πιστοὺς ἀμετόχους ποιοῦσα· καί τί ἂν εἴη ταύτης τῆς οἰκονομίας ζημιωδέστερον; ἂν ἡ κοινωνία αὐτῶν ἢ πρόδηλος, καί ἐν ἐνί τοῦ ὀρθοῦ ἔκπτωσις καί ἀνατροπή;*». Ὅλη ἡ ὁμολογιακὴ ἐπιστολὴ τῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων εἰς αὐτό τό πνεῦμα κινεῖται, εἶναι δέ ἄκρως ἐλεγκτική, τηρουμένων τῶν τυπικῶν ἐκφράσεων καί ἀναφερομένη σέ ὑψηλά ἱστάμενα πρόσωπα καί συγχρόνως μὴ ἀπομακρυνομένη τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, εἰς τό θέμα τῆς μνημονεύσεως, οὐδέ βῆμα ποδός.

Ἐχοντας λοιπόν ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Η΄ ὁ Παλαιολόγος ὑπ' ὄψιν του τὴν ἀντίδρασι τῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων, σύμφωνα μέ τὴν διήγησι τοῦ χειρογράφου τῆς Ρωσικῆς Συνόδου, τὴν ὁποία αὐτούσια παρουσιάζει ὁ Ἄνδ. Δημητρακόπουλος, κατὰ τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὴν Ἰταλία, ἴσως μαζί μέ τόν Πατριάρχη ἢ ὀπωσδήποτε μέ ἀντιπροσώπους του, διέβη ἀπὸ τό ἅγιον Ὄρος τοῦ Ἄθωνος καί προσπάθησε μέ τόν φόβο καί τίς ἀπειλές νά πείση τοὺς Πατέρες νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικῶς μαζί των. Τό συλλεϊτουργο καί ἡ μνημόνευσις εἰς αὐτό τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Βέκκου θά ἦτο καί ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως τῶν Πατέρων μετὰ τοῦ Πατριάρχου καί συγχρόνως ἡ ἀποδοχὴ τῶν λατινικῶν ἀποκλίσεων τοῦ Πατριάρχου.

Ἀπὸ τὴν διήγησι λοιπόν αὐτὴ γίνεται φανερό ὅτι κάποιοι ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὑπέκυψαν στίς ἀπειλές καί στόν φόβο καί συλλεϊτούργησαν μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Πατριάρχου. Οἱ πλείστοι ὅμως Πατέρες ἔμειναν ἐδραῖοι

εις τήν πίστι καί ὑπέστησαν μαρτυρικόν δι' αὐτήν θάνατο. Ἡ ἄρνησις καί ἡ ὁμολογία των ἦτο ὅτι δέν ἤθελαν καμμία ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τούς Λατινόφρονες, Αὐτοκράτορα Μιχαήλ καί Πατριάρχη Ἰωάννη τόν Βέκκο. Καί βεβαίως αὐτό πρό συνοδικῆς κρίσεως καί καταδίκης τοῦ Πατριάρχου, ὅπως ἀκριβῶς προστάσσει ο 15^{ος} Ἱερός Κανών τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Οἱ μονές λοιπόν πού ἀναφέρονται ὅτι συμβιβάστηκαν καί συλλειτούργησαν ἦσαν ἡ Μεγ. Λαύρα καί ἡ μονή Ξηροποτάμου. Αὐτές δέ πού ἐκράτησαν τήν πίστι καί τήν ὁμολογία ἦσαν ἡ Ἰβήρων, ἡ Βατοπεδίου, ἡ Ζωγράφου καί ἡ σκήτη τῶν Καρυῶν. Συνολικῶς ἐθανατώθησαν 74 μοναχοί. Ὁ ἀριθμός αὐτός διεσώθη ἴσως κατά τήν παράδοσιν, διότι οἱ συναξαριστές, τά ἀγιολόγια καί ὁ ἅγ. Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης ἀριθμοῦν μόνον τούς εἴκοσι ἕξι (26) ὀσιομάρτυρες τῆς μονῆς Ζωγράφου καί τούς δώδεκα (12) Βατοπεδινούς μοναχοῦς, μαζί μέ τόν ἡγούμενόν των, ὀνόματι Εὐθύμιον. Διά τούς ὑπολοίπους γίνεται ἀναφορά χωρίς συγκεκριμένο ἀριθμό.

Δέν πρέπει νά παραλειφθοῦν ἀπό τήν ἀναφορά μας αὐτή στούς ἐν λόγῳ ὀσιομάρτυρες καί τά θαῦματα, τά ὁποῖα ἐτέλεσε ὁ Θεός διά νά δεῖξη τήν ἀνάπαυσί Του καί εὐαρέσκεια στούς ὁμολογητές ὀσιομάρτυρες καί ἐκ τοῦ ἀντιθέτου τήν τιμωρία τῶν προδοσάντων τήν πίστιν ἀγιορειτῶν μοναχῶν.

Ἀναφέρεται κατ' ἀρχάς στήν διήγησι τῶν ὀσιομαρτύρων τῆς μονῆς Ζωγράφου τό θαῦμα τῆς Παναγίας, ἡ εἰκόνα τῆς ὁποίας ὠμίλησε στόν μοναχό πού ἀσκήτευε πλησίον τῆς μονῆς καί τόν ἐπρόσταξε νά εἰδοποιήσῃ τούς πατέρες διά τήν ἔλευσι τῶν λατινοφρόνων. Ἡ διήγησις ἐκ τοῦ συναξαριστοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Κατ' ἐκεῖνον δέ τόν φρικτόν καί φοβερόν διά τό Ἅγιον Ὅρος καιρόν, πλησίον τῆς Μονῆς Ζωγράφου ἠγωνίζετο κατά μόνας εἰς Μοναχός, ἔχων συνήθειαν ἱεράν νά ἀναγινώσκη

πολλάκις καθ' ἐκάστην τὸν Ἀκάθιστον Ὑμνον τῆς Θεοτόκου ἐνώπιον τῆς θείας Εἰκόνας αὐτῆς. Ἐν μιᾷ λοιπὸν τῶν ἡμερῶν, ὅτε εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Γέροντος ἀντηχοῦσεν ὁ Ἀρχαγγελικός ἀσπασμός τῆς Ὑπεραγίας παρθένου Μαρίας, τὸ “Χαῖρε”, ἀκούει αἰφνης ὁ Γέρων ἐκ τῆς ἀγίας αὐτῆς Εἰκόνας τοὺς ἐξῆς λόγους: “Χαῖρε καὶ σύ, Γέρον τοῦ Θεοῦ!”· ὁ δὲ Γέρων ἐγένετο ἔντρομος. “Μὴ φοβοῦ”, ἐξηκολούθησεν ἡσύχως ἢ ἐκ τῆς Εἰκόνας θεομητορικῆ φωνῆ, “ἀλλ’ ἀπελθὼν ταχέως εἰς τὴν Μονήν, ἀνάγγελον εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ εἰς τὸν Καθηγούμενον ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ Υἱοῦ μου ἐπλησίασαν. Ὅστις λοιπὸν ὑπάρχει ἀσθενῆς τῷ πνεύματι, ἐν ὑπομονῇ ἅς κρυφθῆ, ἕως ὅτου παρέλθῃ ὁ πειρασμός· οἱ δὲ ἐπιθυμοῦντες μαρτυρικούς στεφάνους ἅς παραμείνωσιν ἐν τῇ Μονῇ· ἀπελθε λοιπὸν ταχέως”» (Μέγας Συναξαριστής, 22 Σεπτεμβρίου, σελ. 486).

Τὸ δεύτερο θαῦμα εἶναι ὅτι στὴν πέτρα εἰς τὴν ὁποία ἀπεκεφάλισαν τοὺς ὀσιομάρτυρες πατέρες τῶν Καρυῶν καὶ εὐρίσκετο ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Πρωτάτο, τιμωμένη δεόντως ἀπὸ τοὺς πατέρες, ὅσάκις ἐχιόνιζε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ χειμῶνος, εἰς αὐτὴν δὲν ἐστέκετο οὔτε μία νιφάδα χιονιοῦ. Αὐτὴν τὴν πέτρα προσφάτως τὴν μετέφερον εἰς τὸ ἀριστερὸ κλίτος τοῦ ναοῦ τοῦ Πρωτάτου, μετὰ ἀναμμένης κανδήλας ὑπεράνω αὐτῆς, ἴσως μὲ τὸν λογισμό νὰ φυλαχθῆ ὡς κειμήλιο εἰς τὸν κεντρικὸ ναὸ τῶν Καρυῶν.

Τὰ ἄλλα θαύματα εἶναι τιμωρητικά καὶ ἀναφέρονται εἰς αὐτοὺς πού ἐπρόδωσαν καὶ συλλειτούργησαν μὲ τοὺς λατινόφρονες. Ἀναφέρεται κατ’ ἀρχὰς διὰ τοὺς συλλειτούργησαντας μοναχοὺς τῆς Μ. Λαύρας τὰ ἐξῆς: «Οὗτοι οἱ λατινόφρονες ἐλθόντες καὶ εἰς τὴν Λαύραν ἐγένοντο διὰ τὸν φόβον τῆς καταδίκης τοῦ θανάτου δεκτοὶ ὑπὸ τινων Μοναχῶν αὐτῆς, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἔδωσαν πολλὰ ἱερά σκεύη, δηλαδὴ Ἅγια Ποτήρια, Εὐαγγέλια, θυμιατήρια καὶ λοιπά, ἅτινα ἐξ ἄλλων ἱερῶν Μονῶν ὡς λησται ἐσύλησαν

ἐκεῖνοι δέ οἵτινες συνεκοινώνησαν μετὰ τῶν ἀνωτέρω λατινοφρόνων μετὰ θάνατον ἔμειναν τυμπανιαῖοι καί τὰ ἄθλια αὐτῶν σώματα, μαῦρα ὄντα καί ἀποπνέοντα ὁσμὴν δυσώδη, δέν ἐτάφησαν ἐν τῷ κοινῷ κοιμητηρίῳ, ἀλλ' ἐκτός αὐτοῦ εἰς ἐν ὑπόγειον σπήλαιον τό ὅποῖον περιέφραξαν, ὡς ἀλλότρια καί ξένα τῆς Ἁγίας Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῶν ὀρθῶν δογματῶν αὐτῆς» (ὄπ. ἀν., 4 Ἰανουαρίου, σελ. 95).

Τά σημαντικώτερα ὅμως εἶναι δύο θαύματα τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται ἀπό τούς ἱστορικούς διὰ τούς συλλειτουργήσαντας μέ τούς λατινόφρονες μοναχοὺς τῆς μονῆς Ξηροποτάμου. Τό ἕνα εἶναι ὁ σεισμός πού ἔγινε καί κατέστρεψε τήν μονή, τόν ὁποῖο περιγράφει ὁ Μ. Γεδεών: «...καί τόν βουνόν ὑπερβάς, (ὁ αὐτοκράτωρ) ἐν τῇ τοῦ Ξηροποτάμου λεγομένη Μονῇ ἀφίκετο· οἱ δέ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες, συσχεθέντες φόβῳ, καί ἀντί τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα προτιμήσαντες, ὡς ὁ τῶν ἀγίων Τεσσαράκοντα ἔκπτωτος, ἐπί κακῷ τῷ τῆς Λαύρας ζηλώσαντες ὑποδείγματι, ὁμοίως αὐτόν, ὑπεδέξαντο μετὰ φώτων καί κρότων καί μεγάλης τιμῆς, εἶτα ἐν τῷ ναῷ εἰσελθόντες ὁμοῦ τήν λειτουργίαν τῶν ἀζυμιτῶν ἐτέλεσαν, τούς αἰρετίζοντας μνημονεύσαντες· ὁ δέ ἐπιβλέπων ἐπί τήν γῆν Κύριος καί ποιῶν αὐτήν τρέμειν, θᾶπτον συσσεισας μετ' ἤχου τήν γῆν, τόν μὲν ναόν κατέβαλε, τούς δ' ἐν αὐτῷ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνῃς κατέχωσε, καί τὰ τῆς Μονῆς τεῖχη ἀνέτρεψεν, ἕνα μόνον καταλιπὼν ἐκ τῶν τοίχων κεκλιμένον καί αὐτόν, εἰς σημεῖον ταῖς μετέπειτα γεννεαῖς· ὁ δέ βασιλεύς καί οἱ σὺν αὐτῷ ἰδόντες, καί αἰσχυθέντες, τὰ πρόσωπα ἐντροπῇ καλύψαντες ταῖς ναυσίν ἐπιβάντες, τὰ ἴδια κατέλαβον εἰς τ' ἀνάθεμα. Ταῦτα δέ πάντα συνέβησαν κατὰ τό χιλιοστόν διακοσιοστόν ὀγδοηκοστόν σωτήριον ἔτος» (Γεδεών, Ὁ Ἄθως, σελ. 143). Ἐδῶ ἀναφέρεται καθαρά ἢ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ μνημόνευσις τῶν αἰρετικῶν καί ἢ ἐκ τῆς Λειτουργίας αὐτῆς ἐπελθοῦσα ταχέως ὀργή τοῦ Θεοῦ.

Τό δεύτερο εἶναι ὅτι πρὸς τιμωρίαν τῶν πατέρων τῆς

μονῆς Ξηροποτάμου, μετά τήν λειτουργία αὐτή καί τήν μνημόνευσι τῶν αἰρετικῶν δέν ἐφύτρωσε πλέον τό μανιτάρι κάτω ἀπό τήν ἀγ. Τράπεζα κατὰ τήν ἑορτή τῶν ἀγ. Τεσσαράκοντα μαρτύρων, εἰς τοὺς ὁποίους τιμᾶται τό Καθολικόν καί τό ὁποῖον ἔκοπτον οἱ Πατέρες καί ἔβαζαν δι' εὐλογία εἰς τό φαγητό πού παρέθετον. Ὁ Μ. Γεδεών ἐπισημαίνει τό γεγονός ἀναφέροντας τά ἑξῆς: «*Οὗτος (ὁ διάδοχος δηλαδή τοῦ Μιχαήλ τοῦ Η', αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος) καί τήν τοῦ Ξηροποτάμου Μονήν ἐκ βάρων ἀνήγειρεν, ἀλλ' οὐκέτι προσέφυ τό μανητάριον, ὅπερ ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀγίων 40 μαρτύρων ὑποκάτωθεν τῆς ἀγίας Τραπέζης κατ' ἔτος ἐφύετο αὐτομάτως, διά τό βεβηλωθῆναι τό ἅγιον θυσιαστήριον ὑπό τῶν εἰρημένων λατινοφρόνων*» (ᾠπ. ἀν., σελ. 145).

Διά νά γίνη σαφές ἡ πρό συνοδικῆς κρίσεως ἀποτείχισις τῶν ἀγιορειτῶν ὀσιομαρτύρων ἀναφέρομεν τά ἑξῆς ἀπό τόν Ἄνδ. Δημητρακόπουλο: «*Μετ' ὀλίγους μῆνας ἐτελεύτησεν ὁ Πατριάρχης Ἰωσήφ (ὁμιλεῖ διά τήν δευτέρα πατριαρχία τοῦ Ἰωσήφ μετά τήν ἐκθρόνισι τοῦ Βέκκου) ὃν διεδέξατο ὁ ἐκ Κύπρου Γρηγόριος. Ἐπί τῆς πατριαρχίας τούτου συνελθόντες ἐν τῷ ναῶ τῶν Βλαχερνῶν οἱ ζῆλον ὑποκρινόμενοι κληρικοί, (αὐτοί οἱ κληρικοί πού ἐπεδείκνυον ἰδιαίτερο ζῆλο) κατεψηφίσαντο καθαίρεισιν παντελῆ ἐκείνων τῶν ἀρχιερέων καί κληρικῶν, ὅσοι τῷ βασιλεῖ Μιχαήλ τοῦ δόγματος ἐκοινώνησαν, καί ὅσοι ἐπί τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου Βέκκου χειροτονίαν ἐδέχθησαν, “κᾶν αὐτός ἦν χειροτονητής κᾶν ἐκ προτροπῆς ἐκείνου ἐχειροτόνησαν ἕτεροι, πλὴν ἐπί τοῖς ἐντός τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῖς δ' ἐκτός ἐπιτιμηθεῖσι κατὰ καιρόν ἀνίσταί τε καί ἐνεργεῖν διώκταις δέ πρόστιμον εἶναι τήν εἰσαεὶ ἀπραξίαν, κᾶν ἐντός εὐρίσκωνται κᾶν ἐκτός τοῖς δέ ἄλλοις τῶν κληρικῶν ἐπιτιμηθεῖσι τήν λύσιν δίδοσθαι”*» (Δημητρακόπουλος, ᾠπ. ἀν., σελ. 113). Ἐδῶ ἀναφέρεται ὅτι μετά τήν ἐκθρόνισι τοῦ

Βέκκου, ὁ δεύτερος διάδοχός του Γρηγόριος ὁ ἐκ Κύπρου, συνοδικῶς καθήρεσε ὅσους ἐχειροτονήθησαν ἀπό τόν Βέκκο ἢ ἐχειροτονήθησαν μέ τήν προτροπήν του. Τόση ἀκρίβεια εἶχαν οἱ Πατέρες τότε εἰς τά θέματα τῆς πίστεως, ὥστε οὔτε αὐτούς πού ἐχειροτόνησε ὁ Βέκκος, πρὶν κατακριθῆ συνοδικῶς, ἄφησαν ἀτιμώρητους!

Διά δέ τήν συνοδική καταδίκη τοῦ Βέκκου καί τῶν σὺν αὐτῷ λατινοφρόνων ὁ Ἄνδ. Δημητρακόπουλος ἀναφέρει τά ἑξῆς: «Ὁ Βέκκος περιωρισμένος ὢν ἐν Προύση, ἀπῆτει ὅπως αὐθις ἐξετασθῶσι τά κατ' αὐτόν ὑπό συνόδου. Ἐν ἔτει οὖν 1284 συνεκροτήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος ἱερά κελεύσει τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου, ἐν ἧ παρῆν μέν αὐτός τε καί ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος καί ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος (οἱ δ' ἄλλοι Πατριάρχαι καί ἀπόντες συνήνουν καί τήν εὐσεβῶς καί ἐνθέσμως γεγонуῖαν ψῆφον ἠσπάζοντο). συνῆν δέ καί πᾶσα τῶν ἀρχιερέων ὁμήγουρις καί μοναχοί πλεῖστοι καί τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι· παρῆν δέ ἐν αὐτῇ καί ὁ Βέκκος καί οἱ αὐτῷ ὁμόφρονες Κωνσταντῖνος Μελιτηνιώτης καί Γεώργιος Μετοχίτης. Γενομένης δέ διαλέξεως μεταξύ τούτων καί τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, τοῦ μεγάλου λογοθέτου Θεοδώρου τοῦ Μουζάλωνος, Γεωργίου τοῦ Μοσχάμπαρος καί ἄλλων, κατεφωράθη ὁ Βέκκος, παλίμβουλος ὢν, ὅτι ὡσπερ κύων ἐπί τόν ἴδιον ἐπέστρεψεν ἔμετον. Ὅθεν ἡ σύνοδος αὕτη, ἧς τά πρακτικά ἐμπεριέχονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ Γεωργίου τοῦ Παχυμέρη τόμ. β' σελ. 90, ἐξέθηκε τόμον δι' οὗ ἀποκηρύκτους τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πεποιήται τόν Ἰωάννην Βέκκον καί τοὺς αὐτῷ ὁμόφρονας ἀρχidiaκόνους τοῦ βασιλικοῦ κλήρου Γεώργιον Μετοχίτην καί Κωνσταντῖνον Μελιτηνιώτην. Ἐν τῷδε τῷ τόμῳ ὑπό τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου συνταχθέντι, μετὰ τόν πρόλογον τίθεται ἡ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὁμολογία, ἐν ἧ ἀποδέδεικται, ὅτι τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· ἔπεται δέ ἡ ἀποκήρυξις τῆς ἐν Λουγδούνῳ ἐν ἔτει 1274 γενομένης

ψευδοσυνόδου· ταύτην διαδέχεται ἡ διήγησις τῶν πεπραγμένων ἐν τῇ συνόδῳ πρὸς ἣν λίβελλον μεταμελείας ἔδωκεν ὁ Βέκκος· ἐπὶ τούτοις ἔπεται ἡ ψήφος κατακρίσεως τοῦ Βέκκου καὶ τῶν αὐτῶ ὁμοφρόνων. Ὁ τόμος οὗτος ἀνεγνώσθη πρῶτον ἐπ' ἐκκλησίας μεγαλοφώνως, εἶτα ὑπέγραψεν αὐτόν ὁ Αὐτοκράτωρ, ὁ Πατριάρχης, 42 ἐπίσκοποι καὶ 28 κληρικοί. Διαλυθείσης δὲ τῆς συνόδου περιωρίσθησαν οἱ καθαιρεθέντες Βέκκος, Μελιτηνιώτης καὶ Μετοχίτης εἰς τὴν τοῦ Κοσμιδίου Μονήν, εἶτα δὲ ἐξωρίσθησαν εἰς τι παράλιον τῆς Βιθυνίας φρούριον, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπιλεγόμενον· καὶ τοῦτο ἦν πέρας τῶν ταραχῶν, ἃς ὁ Μιχαὴλ ἐλεεινῶς διεξήγειρεν» (ὄπ. ἀν., σελ. 116). Ὁ Ἰωάννης ὁ Βέκκος λοιπὸν καθρέθη μετὰ τὴν ἐκθρόνισί του καὶ τὸν θάνατο τοῦ λατινόφρονος αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Η' τοῦ Παλαιολόγου κατὰ τὸ ἔτος 1284, ὅποτε εἶναι φανερό τοῖς πᾶσι ὅτι ἡ ἀποτειχίσις τῶν ὀσιομαρτύρων ἀγιορειτῶν ἔγινε πρὸ συνοδικῆς κρίσεως, σύμφωνα πάντοτε μετὰ τὸν ὑπὸ ἐξέτασι ἱερό Κανόνα.

Διὰ δὲ τὸν λατινόφρονα αὐτοκράτορα Μιχαὴλ τὸν Η' ὁ Ἄ. Δημητρακόπουλος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Ἐν τούτοις ἀπέθανεν ὁ Αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἀπροσδοκῆτως τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1282 στρατοπεδεύων παρά τινι κώμῃ (τῆς Θράκης) τοῦ Παχωμίου καλουμένη· τοῦτον ὁ μὲν υἱὸς αὐτοῦ καὶ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τηνικαῦτα παρῶν οὐδέ τῆς νενομισμένης ταφῆς ἠξίωσε· τὸ δ' αἴτιον ὑπῆρχεν ἢ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἐκκλησίας δόγματος παρατροπή· ἢ δὲ σύνοδος ἐστέρησε τῶν νενομισμένων μνημοσύνων» (ὄπ. ἀν., σελ. 107). Δηλαδή συνοδικῶς ἀπηγορεύθη κάθε τιμὴ καὶ μνημόνευσις του μετὰ θάνατο, λόγῳ τῶν λατινικῶν φρονημάτων του.

Ἐν κατακλείδι ἀναφέρομε ὅτι οἱ ὀσιομάρτυρες ἀγιορεῖτες, οἱ ἐπὶ Βέκκου ἀθλήσαντες ἐορτάζονται κατὰ τὴν 4^η Ἰανουαρίου οἱ Βατοπεδινοί, τὴν 13^η Μαΐου οἱ Ἰβηριτες, τὴν 22α Σεπτεμβρίου οἱ Ζωγραφίτες καὶ τὴν 5η Δεκεμβρίου

οί Καρυῶτες. Ἀναφορά δέ εἰς αὐτούς κάνουν πέραν τῶν προαναφερθέντων Μ. Γεδεών καί Ἀ. Δημητρακόπουλο ὁ ἅγ. Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης στὸν συναξαριστὴ του καὶ στὸν λόγον του κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων καὶ ἐπίσης ὁ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων στὴν Δωδεκάβιβλο (τόμ. Θ', κεφ. γ' § ε', σελ. 37).

ιγ'. Ἡ ἀποτείχισις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ

Ετὴ συνέχεια ἀφήνοντας τοὺς ἐπὶ Βέκκου ὀσιομάρτυρες θά ἀναφερθοῦμε στοὺς τρεῖς μεγάλους πατέρας καὶ διδασκάλους οἱ ὅποιοι ἔλαμψαν κατὰ τὴν δύσι τοῦ Βυζαντίου, πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἅγ. Γρηγόριο Παλαμᾶ, Ἰωσήφ τὸν Βρυνένιο καὶ ἅγ. Μᾶρκο τὸν Εὐγενικό. Θά δεῖξωμε δέ ὅτι καὶ αὐτοὶ εἶναι κατὰ πάντα σύμφωνοι μέ τὸν ὑπὸ ἐξέτασι ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Θά ἀρχίσωμε τὴν ἀναφορά μας ἀπὸ τὸν ἅγ. Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, ἐπειδὴ εἶναι χρονικά λίγο προγενέστερος τῶν ἄλλων δύο καὶ θά τὸν δεῖξωμε καὶ αὐτὸν σύμφωνο μέ τὸν ὑπὸ ἐξέτασι ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὑπερμάχησε τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων ἐναντίον τῶν Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου, οἱ ὅποιοι προσεπάθησαν νά διαδώσουν στὴν Ἀνατολή τίς δυτικές αἱρέσεις περὶ κτιστῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἐκεῖνος ἐπίσης ὁ ὅποιος ὑπερμάχησε τοῦ μοναχισμοῦ εἰς τό θέμα τῆς νοεῶς προσευχῆς, τῆς συγκεντρώσεως τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἀναγωγῆς διὰ μέσου τῆς καρδιάς πρὸς τὸν Θεόν, τὰ ὅποια ὁ Βαρλαάμ προσεπάθησε νά διαστρέψη. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὅποιος διετήρησε καὶ συνέχισε τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας περὶ θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, διὰ μέσου τῆς μετοχῆς του στίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἀγῶνες τοῦ ἅγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ δέν ἐστρά-

φησαν μόνον ἐναντίον τοῦ Βαρλαάμ καί τοῦ Ἀκινδύνου, ἀλλά καί ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ ΙΔ' τοῦ ἐπιλεγομένου Καλέκα. Ὁ Καλέκας, μετά τή Σύνοδο τοῦ 1341, ἡ ὁποία ἐδίκαιωσε τίς θέσεις τοῦ ἁγ. Γρηγορίου καί κατεδίκασε τίς αἰρέσεις τοῦ Βαρλαάμ, ἐστράφη ἐναντίον τοῦ ἁγ. Γρηγορίου, τόν ὁποῖο κατώρθωσε μέ διάφορες μηχανορραφίες καί τήν πολιτική ὑποστήριξι νά κλείσῃ στήν φυλακή. Ἐχοντας δέ ἐνστερνησθῆ τήν διδασκαλία τοῦ Βαρλαάμ ἠθέλησε νά προαγάγῃ σέ ἐπίσκοπο τόν ὁμόφρονά του Ἀκίνδυνο καί δι' αὐτό τόν ἐχειροτόνησε κατ' ἀρχάς διάκονο. Αὐτήν τήν περίοδο κατά τήν ὁποία ὁ ἁγ. Γρηγόριος ἦτο στή φυλακή, ἐπολέμησε τόν αἰρετικό πλέον Πατριάρχη Ἀντιοχείας Ἰγνάτιο.

Ὁ Καλέκας ἐξέδωσε ἐγκύκλιον ἐπιστολή μέ τήν ὁποία ἀναθεματίζει τόν ἁγ. Γρηγόριο καί τούς ὁμόφρονάς του. Αὕτη περιεῖχε, μεταξύ ἄλλων καί τά ἑξῆς: *«Τόν Παλαμαῶν καί τούς ὁμόφρονάς αὐτοῦ, καί πάντα τά ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα, οἰκειότερον δέ εἰπεῖν παραληρήματα, τούς τε ἐκδικοῦντας, καί ἐκλαμβάνοντας, καί ἐκδεχομένους τά ἐν τῷ Τόμῳ κατά τήν αὐτῶν ἐξήγησιν, μᾶλλον δέ φλυαρίαν, καί οὐ κατ' ἔννοιαν θεοπρεπῆ, καί ὀρθόδοξον, καί καθώς οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καί διδάσκαλοι, οἷς καί ἡμεῖς ἐπόμμενοι, καί ἀκολουθοῦντες τά τῶν ἀγίων ρητά ἐνεγράψαμεν ἐν τῷ Τόμῳ, καί πάντας τούς δι' αὐτό τοῦτο, ἤγουν ὅτι μὴ παρ' ἐτέρων ἐνεφανίσθησαν, τολμήσαντας ἀκανονίστως καί ἀκρίτως ἀποκόψαι τό μνημόσυνόν μου, τῷ ἀπό τῆς ζωαρχικῆς καί ἀγίας Τριάδος δεσμῷ καθυποβάλλομεν, καί τῷ ἀναθέματι παραπέμπομεν. Ἡ ὑπογραφή Ἰωάννης ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καί οἰκουμενικός πατριάρχης»* (P.G. 150, 863D).

Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἐπιστολή ἦτο, κατά τόν Ἀρσένιο Τύρου (ἀντιπρόσωπο τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας τότε στήν Κωνσταντινούπολι, σύμφωνα μέ τήν Θ.Η.Ε., τόμ. 3,

σελ. 241) προϊόν και ἀποτέλεσμα Συνόδου. «Ὁ πρῶτος τόμος ἢ ἀντίτομος ἢ λόγος εἶναι ἐγκύκλιος ἐπιστολή, δι' ἧς ὁ πατριάρχης ἀποκηρύσσει καὶ ἀποκόπτει τὸν Παλαμᾶν καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν τῆς “Ἐκκλησίας”. Ὁ Ἀρσένιος Τύρου βεβαιοῖ ὅτι ὁ λόγος οὗτος εἶναι προϊόν συνόδου· “συναγαγὼν τοίνυν ὁ πατριάρχης τὴν ὑπ’ αὐτόν θείαν καὶ ἱεράν σύνοδον θριαμβεύει τε τὰ τούτου (Παλαμᾶ) ληρήματα καὶ ἀφορισμῶ καὶ τελείῳ παραπέμπει ἀναθέματι σὺν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ γε ὁμόφροσι καὶ τόμον ἐκτίθησι τούτου ἕνεκεν, ἐν ᾧ ἀποφαντικῶς οὕτω διαλαμβάνεται”» (ΕΠΕ 3, Εἰσαγωγή, σελ. 487).

Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι ὁ ἅγ. Γρηγόριος, λόγῳ τῶν αἰρετικῶν φρονημάτων τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου Καλέκα, διέκοψε τὸ μνημόσυνό του πρὸ συνοδικῆς κρίσεως. Αὐτὸ ἦτο μία ἀπὸ τίς αἰτίες πού ἐξεδόθη ἐναντίον του ὁ ἀναθεματισμός «...**τολμήσαντας ἀκανονίστως καὶ ἀκρίτως ἀποκόψαι τὸ μνημόσυνόν μου...**». Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι, τότε πού ὁ ἅγιος Γρηγόριος διέκοψε τὴν μνημόνευσι τοῦ Πατριάρχου, ὁ Καλέκας δέν εἶχε καταδικασθῆ ἀπὸ Σύνοδο, ὁ δὲ Ἅγιος δέν εἶχε χειροτονηθῆ Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ ἦτο ἀπλὸς ἱερομόναχος τοῦ ἁγ. Ὁρους. Φαίνεται πὼς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴ τοῦ ἀναθεματισμοῦ τοῦ ἀγίου τὴν ὑπέγραψαν καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος, ὁ δὲ ἅγιος δέν τὴν ἐτήρησε, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν συνέχισε νὰ λειτουργῇ. Διαβάζουμε στὴν Ἐγκύκλιο τοῦ Καλέκα: «Ὁ δὲ γε ἀρχηγὸς καὶ προστάτης τῶν βλασφημιῶν Παλαμᾶς, τὰ ἴσα καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς ἐταιρείας αὐτοῦ καταψηφισθεὶς (οὔτε γάρ τῆς ἐνστάσεως ἐνεδίδου, οὔθ' ὀπωσοῦν καθυφίει τῆς ἀλόγου ἀδολεσχίας), **ἐκκήρυκτος καὶ Ἐκκλησίας Θεοῦ καὶ ἱερωσύνης γίνεται**, ὡς γε διέξεισι τὰ κατ' αὐτόν ὑπομνήματα, σεσημασμένα ὑπὸ τε τοῦ τότε πατριαρχοῦντος τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ὑπὸ τε τοῦ Θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἀρχιερέων,

τῶν τε νῦν ἐνθάδε παρόντων, καὶ τῶν εἰς τὰς λαχούσας ἰόντων. Γίνεται μὲν οὕτως ἢ τούτων ἐπίσχεσις καὶ ἀργία, εἰ καί, μηδὲν ἡγησάμενοι τὴν ἐπιτίμησιν, ἀντείχοντο τῆς ἱερωσύνης, τολμηρῶς ἀναφέροντες τὰς μυστικὰς θυσίας ἐν ἀποκρύφῳ» (P.G. 150, 880D).

Τό σπουδαῖο καὶ ἔχον μεγίστη σημασία εἰς τὴν παροῦσα μελέτη εἶναι τό ὅτι ὁ ἅγ. Γρηγόριος δέν ἦτο ἀπλῶς ἀποτειχισμένος ἀπό τόν Πατριάρχη Καλέκα πρό συνοδικῆς κρίσεως, ἀλλά ἐπί πλέον ἔθεωροῦσε (καί διεκήρυττε) ὅτι ἦτο ἀδύνατον κάποιος πού ἐπικοινωνεῖ ἐκκλησιαστικῶς μέ τόν Πατριάρχη νά εἶναι Ὁρθόδοξος, ἐνῶ αὐτός, πού ἦτο ἀπό αὐτόν ἀποτειχισμένος, ἦτο ἐνωμένος συγχρόνως μέ τὴν εὐσεβῆ πίστι. Αὐτό τό ἀναφέρει ἀκροτελεύτια εἰς τὴν θεολογική πραγματεία του, ἢ ὁποία ἐπιγράφεται: «Ὅτι παρεξήγησις ἐστὶ καὶ ἀνασκευὴ τοῦ τόμου σαφῆς ἦν ὁ τοῖς βααρλαμίταις προσθέμενος Πατριάρχης γράψας ἐξήγησιν τοῦ τόμου πρός ἀπάτην καλεῖ». Λέγει λοιπόν ὁ ἅγιος τὰ ἐξῆς: «Τούτου τοίνυν οὕτω καὶ τοσαυτάκις παντός τοῦ τῶν ὀρθοδόξων πληρώματος ἐκκεκομμένου, λείπεται τῶν ἀδυνατῶν εἶναι τελεῖν ἐν τοῖς εὐσεβέσι τόν μὴ ἀφωρισμένον ἐκ τούτου, τοῦ καταλόγου δ' εἶναι χριστιανῶν ἀληθῶς καὶ τῷ Θεῷ ἠνωμένον κατ' εὐσεβῆ πίστιν, ὅστις ἂν εἴη τούτων ἔνεκεν ἀφωρισμένος ἐκ τούτου» (Ἀναίρεσις ἐξηγήσεως τόμου Καλέκα, ΕΠΕ 3, 692).

Αὐτό δεικνύει καθαρά ὅτι ὁ ἅγιος τὴν ἔνταξι καὶ τόν χωρισμό ἀπό τὴν Ἐκκλησία τὰ συνέδεε ἀπολύτως ὄχι μέ τὴν ὑποταγή εἰς τὰ ἐκάστοτε ποιμένοντα πρόσωπα, ἀλλά μέ τὴν πλήρη ἀποδοχή καὶ ταῦτισι μέ τὴν ὀρθόδοξο πίστι. Τόν Πατριάρχη Ἰωάννη Καλέκα τόν ἔθεωροῦσε ἀποκομμένο ἀπό τούς Ὁρθοδόξους, λόγω πίστεως, πρό συνοδικῆς κρίσεως καὶ αὐτούς πού τόν ἀκολουθοῦσαν ὁμοίως τούς συγκατέλεγε μέ αὐτόν. Ἡ σκέψις δηλαδή τοῦ ἀγίου εἶναι ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά συγκαταλέγεται κάποιος μεταξύ τῶν

Ὁρθοδόξων, ἔστω καὶ ἂν ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει ὀρθόδοξο πίστι, τὴν στιγμή πού ἀκολουθεῖ καὶ ἐντάσσεται σέ κάποιον αἵρετικό ποιμένα καὶ ἀρχιποιμένα.

Ἐπάρχει εἰς τό σημεῖο αὐτό καὶ ἓνα ἄλλο, πλεον ἀποκαλυπτικό χωρίο τοῦ ἁγ. Γρηγορίου, τό ὁποῖο εἶναι τόσο διαυγές πού δέν ἀφήνει περιθώρια παρερμηνείας, οὔτε καί εἰς αὐτούς πού προσπαθοῦν νά τά ἐφεύρουν ὥστε νά καλυφθοῦν. Εἶναι ἀπό τὴν ἀναίρεσι πού κάνει εἰς τό γράμμα τοῦ Ἀντιοχείας Ἰγνατίου. Ἀναφέρει δέ τά ἐξῆς: «*Ποῖος κληρός, ποία μερίς, τίς γνησιότης πρὸς τὴν Χριστοῦ ἐκκλησίαν, τῷ συνηγόρῳ τοῦ ψεύδους, ἐκκλησίαν, ἢ “στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας” κατὰ Παῦλόν ἐστιν, ἢ καὶ μένει χάριτι Χριστοῦ διηνεκῶς ἀσφαλῆς καὶ ἀκράδαντος, ἐστηριγμένη παγίως οἷς ἐπεστήρικται ἡ ἀλήθεια; Καί γάρ οἱ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τῆς ἀληθείας εἰσί· καὶ οἱ μὴ τῆς ἀληθείας ὄντες οὐδέ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας εἰσί, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον, ὅσον ἂν καὶ σφῶν αὐτῶν καταψεύδοιντο, ποιμένας καὶ ἀρχιποίμενας ἱερούς ἑαυτούς καλοῦντες καὶ ὑπ’ ἀλλήλων καλούμενοι· μηδέ γάρ προσώποις τόν χριστιανισμόν, ἀλλ’ ἀληθεία καὶ ἀκριβεῖα πίστεως χαρακτηρίζεσθαι μεμνημέθα*» (Ἀναίρεσις γράμματος Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, ΕΠΕ 3, 606). Μὲ λίγα λόγια ἡ ἀληθινὴ καὶ ὀρθόδοξος πίστις εἶναι τό κριτήριον εἰσόδου ἢ ἐξόδου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι δέ τό μεγαλύτερον ψεῦδος νά λέγωνται κάποιοι ποιμένες καὶ ἀρχιποιμένες, ὅταν ἔχουν αἵρετικά φρονήματα καί, ἐπὶ πλεον, τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ Χριστιανισμοῦ δέν εἶναι τά πρόσωπα, ἀλλὰ ἡ ἀληθινὴ καὶ ἀκριβὴς πίστις.

Οἱ σημερινοὶ βεβαίως ποιμένες καὶ ἀρχιποιμένες πιστεύουν τά ἐντελῶς ἀντίθετα ἀπὸ τόν ἅγιον, ἐπειδὴ θεωροῦν ὅτι μὲ τὴν χειροτονία των κατεστάθησαν ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας καὶ δύνανται νά τὴν ὀδηγοῦν στὴν ἱστορικὴ της πορεία ὅπου βούλονται, ἀπαιτῶντας συγχρόνως ἀπόλυτον ὑπακοήν ἀπὸ ὅλους. Αὐτοὶ ὅλοι, οἱ σημερινοὶ ποιμένες καὶ

ἀρχιποιμένες, εἶναι ἀκόλουθοι ὄχι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἀλλά τοῦ Πατριάρχου Καλέκα, διότι ἂν ἦταν ἀκόλουθοι τοῦ ἁγίου δέν θά ἀκολουθοῦσαν τόν Καλέκα εἰς τήν δυσσέβεια καί τήν αἵρεσι, ὅπως ὁ ἅγιος δέν τόν ἀκολουθοῦσε καί δι' αὐτό ὁ Καλέκας τόν εἶχε ἀποκομμένο ἀπό τήν «Ἐκκλησία». Τό ἐωσφορικό πνεῦμα καί τήν ἀποκοπή του ἀπό τόν Καλέκα ἀναφέρει στήν ἴδια πραγματεία ὁ ἅγιος ὡς ἐξῆς: «Ἄλλ' οἶμαι τόν οὕτως ἀνευθριάστως τοσαῦτα ψεῦδη γράφοντα καί περιαγγέλλοντα πᾶσιν ἀνέδην, ραδίως καί τοῦτ' ἂν εἰπεῖν, ὡς μόνος αὐτός ὑπῆρχεν ἡ σύνοδος, ἐπεὶ καί μόνον ἑαυτόν πολλάκις καί τήν ἐκκλησίαν εἶναι φησι καί ὅ,τι ἂν αὐτῷ δόξη καί ὅ,τι ἂν αὐτός εἴπῃ τῇ ἐκκλησίᾳ φησί δοκεῖν καί τήν ἐκκλησίαν ἀποφαίνεσθαι πᾶσαν. Κἂν τις μή ταχύ κατανεύσῃ πρὸς ὅ,τιοῦν καί τό λίαν ἀλυσιτελές αὐτῷ καί ἀπίθανον, οὗτος εὐθύς ὁ τῇ ἐκκλησίᾳ πάσῃ παντάπασιν ἀπειθήσ καί ἀνήκοος.

»Οὕτω γάρ καί ἡμᾶς ἀνυποτάκτους καί ἀλλοτρίους τῆς ἐκκλησίας ἀξιοὶ καλεῖν, ὡς ἀπαναινομένους τό δυσσεβεῖν, αὐτοῦ τοῦτο λέγοντος, καί παρεξηγεῖσθαι τόν προβάντα τόμον ὑπέρ ἡμῶν καί ἡμῖν εἰς δικαίωμα καί γεγεννημένον καί δεδομένον, ὅτι τοῦτ' αὐτό λέγομεν, ὡς ὑπέρ ἡμῶν ἐγεγόνει, ταῦτ' ἄρα καί ἡμῖν δεδομένος ἐστίν. Ὁ τοιοῦτος τοίνυν, πῶς οὐκ ἂν ραδίως εἴποι μόνον αὐτόν εἶναι καί τήν μεγίστην ἐκείνην σύνοδον, ὡς ἀνεξέλεγκτος εἶναι, ὅ,τι ἂν ὡς ἀπ' ἐκείνης πλάττηται τε καί συγγράφηται καθ' ἡμῶν;» (Ἀναίρεσις Γράμματος Καλέκα, ΕΠΕ 3, 590).

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς καί πρέπει νά τό ἀναφέρωμε, ὅτι ἀποτερισμένοι ἀπό τόν Πατριάρχη Καλέκα καί τούς ὁμόφρονάς του δέν ἦτο μόνο ὁ ἅγ. Γρηγόριος ἀλλά καί οἱ ἀκολουθοῦντες τόν ἅγιο κληρικοί, μοναχοί καί λαϊκοί. Ὅταν ἐπίσης ὁ ἅγ. Γρηγόριος τό ἔτος 1340 συνέταξε καί προσυπέγραψε πρῶτος τόν λεγόμενον «Ἁγιορειτικόν τόμον ὑπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχαζόντων», ὁ ὁποῖος κατέλαβε

δεσπόζουσα θέσι στήν μεταγενεστέρα Σύνοδο τοῦ 1341 καί ἐξέφραζε τήν πίστι ὄλων τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων πού ὁ ἴδιος ὑπερασπίζετο εἰς τούς ἀγῶνας του κατά τοῦ Βαρλαάμ, τόν προσυπέγραψαν καί ὅλοι οἱ Ἁγιορεῖτες Πατέρες. Οἱ Ἁγιορεῖτες φαίνεται ὅτι πρό συνοδικῆς διαγνώσεως καί κρίσεως τοῦ αἰρετικοῦ Βαρλαάμ καί τῶν μαθητῶν του διέκοψαν τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ κάθε ἓνα πού εἶχε ἀντίθετο φρόνημα ἀπό αὐτά πού ἐδίδασκε ὁ ἅγ. Γρηγόριος καί συμφωνοῦσαν κατά πάντα μέ τίς παραδόσεις τῶν ἀγίων «ἀποδεχθέντες ὡς συμφωνοῦντα ἀκριβῶς πρός τάς παραδόσεις τῶν ἀγίων», διέκοψαν δηλαδή τό μνημόσυνο τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου Καλέκα, γι' αὐτό καί ὁ ἅγ. Γρηγόριος θεωροῦσε τόν Τόμον αὐτό ὡς σπουδαιότατο ὄπλο κατά τῆς αἵρέσεως πού παρουσιάσθηκε στήν ἐποχή του.

Ἄς δοῦμε καί τήν κατακλειδα τοῦ ἐν λόγῳ Τόμου, στήν ὁποία φαίνεται ὅτι μετά τῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων ὑπογράφει τήν ἀποτείχισι καί ὁ Ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ Ἰάκωβος συμφωνῶν καί ἐπισφραγίζων: «Ὁ ταπεινός Ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καί Ἁγίου Ὄρους Ἰάκωβος, ταῖς ἀγιορειτικάῖς καί πατερικάῖς ἐντεθραμμένους παραδόσεσι καί μαρτυρῶν ὅτι διά τῶν ἐνταῦθα ὑπογραψάντων λογάδων, ἅπαν τό Ἅγιον Ὄρος συμφωνοῦντες ὑπέγραψαν, καί αὐτός συμφωνῶν καί ἐπισφραγίζων ὑπέγραψα, καί τοῦτο μετά πάντων προσγράφων, ὅτι τόν μή συμφωνοῦντα τοῖς ἀγίοις καθῶς καί ἡμεῖς καί οἱ μικρῶ πρό ἡμῶν πατέρες ἡμῶν, ἡμεῖς τήν αὐτοῦ κοινωνίαν οὐ παραδεξόμεθα» (ΕΠΕ Γρ. Παλαμᾶ, τόμ. Γ', σελ. 514).

Ἐδῶ θά ἐπικαλεσθοῦμε καί τήν μαρτυρία τοῦ μοναχοῦ Ἰωσήφ τοῦ Καλοθέτου, ὁ ὁποῖος ἦτο σύμψυχος καί ὁμόφρων καί συναγωνιστής τοῦ ἀγίου στούς ἀγῶνες ὑπέρ τῆς εὐσεβείας. Τοῦτο μόνο λέγομε διά τόν Ἰωσήφ τόν Καλόθετον, ὅτι ἦτο τόσο κατηρτισμένος εἰς τά τῆς

πίστεως καί ειδικά διά τήν αίρεσι τῆς ἐποχῆς του, ὥστε ὅταν μελετοῦμε σήμερα τά συγγράμματά του, νομίζομε ὅτι εἶναι ἕνας δεύτερος Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἤ ἕνα ἀκριβές ἀντίγραφό του.

Λέγει λοιπόν ὁ Ἰωσήφ στήν ὀγδόη ὀμιλία του, ἡ ὁποία ἐπιγράφεται «Κατά Ἰωάννου Καλέκα», ὑπεραμυνόμενος ὄλων τῶν ἀποτειχισμένων ἀπό τόν Πατριάρχη Καλεκα: «Ἄλλ' ὁ λόγος ἐπανάτω ὅθεν ἐξέβη. Λέγει γοῦν ὁ χρηστός ποιμήν οὗτος, ὅτι ἀποβλήτους ἡμᾶς πεποίηκεν ἑαυτῆς ἡ ἐκκλησία, ὡς μή θελήσαντας δοῦναι ὁμολογίαν ἔγγραφον. Ποίαν ἐκκλησίαν φάσκει ἀποβλήτους ἡμᾶς πεποιηκέναι; Τήν τῶν ἀποστόλων; Καί μήν παντάπασιν ἡμεῖς ἐκείνη σύμφωνοι καί σπουδασταί καί ὑπέρ ἐκείνης πάντα παθεῖν εἰλόμεθα καί πάντα πόνον καί κάματον γενναίως ὑποστῆναι ἐν τῷ παραστάντι θεοῦ συναιρουμένου ἠρόμεθα καί ἐκείνης ἔνεκα ὁ μετὰ Θρασυμάχου καί Γλαυκοφάνους¹, ὅσαι ὦραι, πόλεμος. Ὡστ' οὐχί ἐκείνην φάσκει ἀποβεβληκέναι ἡμᾶς – πῶς γάρ; – ἀλλ' ἦν αὐτός ὑπεστήσατο νεοφανῆ ἐκκλησίαν καί νεοφανῆ δόγματα μετὰ τῶν περί τόν Θρασύμαχον καί Γλαυκοφάνην μεираκίων. Οἱ φαγόντες τράπεζαν Ἰεζάβελ παρ' οὐδέν ἔθεσαν λόγους, νόμους, προφήτας, ἀποστόλους καί ὄσους ἄλλους. Πόθεν σύ ἐκκλησία εὐσεβῶν; Ἀπό τοῦ λόγου; Ἀπό τοῦ τρόπου; Ἀπό τῶν πράξεων; Ἀπό τῶν ὑγιῶν δογμάτων; Ἐργαστήριον τοίνυν γενόμενος παντός ψεύδους, πάσης διαβολῆς, παντός οὐτινοσοῦν φαύλου, παντός στασιαστικοῦ φρονήματος, πάσης ἀδικίας, πλεονεξίας, ἱεροσυλίας, ἀρπαγῆς, καπηλείας, εἶτα καί ἐκκλησίαν σεαυτὸν – ὦ τοῦ θράσους! – χειροτονεῖς, οὐκ εἰδῶς ὅτι καί Νεστόριος καί Μακεδόنيος τάχ' ἄν τοῦτ' ἰσχυρίζαιτο, ὃ

1. Τά ὀνόματα τά ὁποία ἀναφέρει ὁ Ἰωσήφ «Θρασύμαχον καί Γλαυκοφάνη» εἶναι εἰρωνικά εἰς ἀντιπαραβολή τῶν Βαρλαάμ καί Ἀκινδύνου.

καί αὐτός ισχυρίζεσαι. Ἔσχον γάρ καί αὐτοί τήν αὐτήν αὐτῶ σοι καθέδραν.

»Πόθεν σύ ἐκκλησία; Ἀπό τοῦ δωροδοκεῖν; Ἀπό τοῦ ἐξαργυρίζειν τάς δίκας; Ἀπό τοῦ μή διαστέλλειν ἀναμέσον βεβήλων καί ἀγίων; Ἀπό τοῦ ἀνεῖσθαι τό ἱερόν πᾶσιν ἀνάγνοις καί βεβήλοις; Ἀπό τοῦ ἀναπεῖσαι τούς ἀνθρώπους ὁμογνίου αἵματος ἐμπίμπλασθαι; Ἀπό τοῦ πιπράσκειν τήν χάριν τοῦ πνεύματος; Ἀπό τοῦ πληρῶσαι τήν ἐκκλησίαν πάσης αἰρέσεως –εἴμι δ' ἐπ' αὐτόν τόν κολοφῶνα τῶν κακῶν– ἢ ἀπό τοῦ ἐξαργυρίσαι τήν σήν εὐσέβειαν καί τῶν ἐπισκόπων σου καί τῶν συνεπομένων σοι, οὓς καί ἐκκλησίαν αὐχεῖς; Τοιαύτη μέν ἢ κατά σέ ἐκκλησία, ἦν πρόην ὀλίγου ἀποστατήσας τῆς ἡμετέρας, ὑπεστήσω.

»Ἡ δ' ἡμετέρα ἐκκλησία, ἄνωθεν, ἀγνή, καθαρά, εἰρηνική, ἀπεχομένη παντός οὐτινοσοῦν φαύλου καί πονηροῦ καί πάσης ἡστινοσοῦν κακίας ἐλευθέρα καί ἀνεπίμικτος παντός ρύπου καί σπίλου, πρεσβεύουσα τά ὑγιᾶ καί καθαρά καί ἀπειλικρινημένα δόγματα τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν. Κεφαλή δέ τῆς ἐκκλησίας ὁ κύριος ἡμῶν, μέλη δέ καί μέρη τῆς τοιαύτης ἐκκλησίας τό σύστημα καί σύνταγμα τῶν εὐσεβῶν, οἳ καί ἀναλόγως ἔχουσι καθάρσεως πρός τήν ἑαυτῶν κεφαλήν, οὐχ ὁ δεῖνα οὕτως ἀνάγνωσ ἔχων καί μεμιασμένως» (Ἰωσήφ Καλοθέτου Συγγράμματα, παρά Δημητρίου Τσάμη, τόμ. 1, σελ. 294-296).

Τά βασικά σημεῖα τοῦ θαυμασίου καί ὁμολογιακοῦ αὐτοῦ χωρίου εἶναι τά ἐξῆς. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί ἡ «Ἐκκλησία» πού προΐσταται ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης Καλέκας εἶναι διαφορετικές. Ὅταν λοιπόν ὑπάρχει αἵρεσις, αὐτοί πού τήν ἀκολουθοῦν, κληρικοί καί λαϊκοί, δημιουργοῦν ἄλλη «Ἐκκλησία». Ἡ μία δηλαδή, εἶναι ἡ διαχρονική τῶν ἀγ. Ἀποστόλων, καί ἡ ἄλλη, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἰωσήφ γιά τόν Καλέκα, «ἢ κατά σέ ἐκκλησία, ἦν πρό ὀλίγου ἀποστατήσας τῆς ἡμετέρας, ὑπεστήσω». Ὡς ἐκ τούτου

διά τῆς ἀποδοχῆς τῆς αἰρέσεως ἀποστατεῖ κάποιος τῆς διαχρονικῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καί ἐντάσσεται στήν νεοϊδρυτο κατασκευασθεῖσα. Ὅτι δέ κάνουν οἱ Ἐπίσκοποι τῆς νεοϊδρυτοῦ «Ἐκκλησίας» λέγουν ὅτι τό ἔκανε καί τό ἀπεφάσισε ἡ Ἐκκλησία: *«εἶτα καί ἐκκλησίαν σεαυτόν – ὦ τοῦ θράσους!– χειροτονεῖς, οὐκ εἰδώς ὅτι καί Νεστόριος καί Μακεδόνιος τάχ' ἄν τοῦτ' ἰσχυρίζαιντο, ὃ καί αὐτός ἰσχυρίζεσαι».*

Ὅλα αὐτά πού ἀναφέρει ὁ Ἰωσήφ διά τόν Καλέκα εἶναι σά νά τά λέγη διά τούς σημερινούς οἰκουμενιστές Ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι πάσχουν ἀπό τήν ἴδια νόσο. Στό τέλος δέ τοῦ ἐν λόγῳ χωρίου μέ πολλή σαφήνεια ἀναφέρει τά γνωρίσματα τῆς διαχρονικῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τό κυριώτερο τῶν ὁποίων εἶναι ὅτι αὐτή εἶναι *«ἐλευθέρα καί ἀνεπίμικτος παντός ρύπου καί σπίλου, πρεσβεύουσα τά ὑγιᾶ καί καθαρὰ καί ἀπειλικρινημένα δόγματα τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν».*

Εἶναι φανερό, ἀπό ὅλα ὅσα ἀναφέρει ὁ Ἰωσήφ ὁ Καλόθετος, ὅτι ἡ ἀποτείχισις γίνεται ἀπό τήν νεοϊδρυτο «Ἐκκλησία» καί ἀπό ὅσους ἀνήκουν εἰς αὐτήν, προκειμένου νά ἀνήκη κάποιος στήν διαχρονική Ἀποστολική Ἐκκλησία καί ὄχι, ὅπως ἐσφαλμένως πολλοί σύγχρονοι κληρικοί ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ ἀποτείχισις γίνεται μόνο ὡς διαμαρτυρία, προκειμένου νά ἐπισπευθοῦν οἱ διαδικασίες διά τήν συνοδική καταδίκη τῆς αἰρέσεως.

Εἰς τήν περίπτωσι αὐτή τοῦ ἁγ. Γρηγορίου καί τῶν ὁμοφρόνων του μέ τόν Πατριάρχη Καλέκα ἔχομε, ἀφ' ἑνός μέν τήν ἀποτείχισι τοῦ ἁγίου ἀπό τόν αἰρετικό Πατριάρχη καί τούς Ἐπισκόπους πού τόν ἀκολουθοῦσαν, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν ἀποκήρυξι καί ἀποκοπή πού ἐπιβάλλει ὁ Πατριάρχης στόν ἅγιο. Αὐτήν τήν ἀποκοπή ἀπό τήν «Ἐκκλησία του» τήν περιγράφει, μαζί μέ τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἔγινε, πολύ εὐγλωττα ὁ Ἰωσήφ ὁ Καλόθετος: *«Ἀποκηρύκτους*

ἡμᾶς πεποίηκεν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν φροντιστής, οὐχ ὅτι ἤλωμεν κλοπῆς, ἱεροσυλίας, μοιχείας, πορνείας, φόνου, ψεύδους, διαβολῆς, ἐπιπορκίας, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἤλωμεν. Ἀποκηρύκτους καὶ ἀποσυναγώγους ἡμᾶς πεποίηκε τῆς ἐκκλησίας, ὡσπερ πάλαι τό τοῦ Ἀνάνου καὶ Καϊάφα συνέδριον τούς ἱερούς ἀποστόλους, οὐχ ὅτι ἤλωμεν στάσεως καὶ θορύβου, οὐχ ὅτι τοιχωρυχίας ἢ τυμβωρυχίας, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἤλωμεν. Καί τούτου μάρτυρες αὐτά τὰ πράγματα καὶ οἱ εὖ ἔχοντες συνέσεως, ὅτι οὐ συνεφησάμεθα τῆς μελετωμένης αὐτῷ τυραννίδος καὶ τοῦ στασιαστικοῦ φρονήματος. Καί αὖ πάλιν στασιώδεις ἡμᾶς φάσκει καὶ τaráκτας καὶ παραδογματιστάς οὐχ ὅτι τοῦτο, ἀλλ' οὐδ' οὐ μὴ ἴδη, ἀλλ' ὅτι οὐ συνεχωρήσαμεν αὐτῷ ἀποδόσθαι τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν καὶ τὴν τῶν ὁμοφύλων ἡμῶν, ὡσπερ τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν τῶν συνεπομένων ἐπισκόπων αὐτῷ, ἀλλὰ παντὶ θυμῷ καὶ παντὶ σθένει ἴμεν πανταχῆ πρὸς πάντας βοῶντες στεντόρειον·
“Στήκετε, ᾧ ἄνδρες, στήκετε· φυλάττετε τὰς παραδόσεις ἅς παρελάβετε, τηρεῖτε τὴν καλὴν παρακαταθήκην· κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, εἶπατε καὶ ὑμεῖς τό τοῦ ἀποστόλου ἀνάθεμα”» (ᾠβ. ἀν., σελ. 297-298).

Εἰς τό ἐν λόγῳ χωρίο οἱ ἐκφράσεις τοῦ Ἰωσήφ «ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν φροντιστής» εἶναι φυσικά εἰρωνικές, ἀντί δηλαδή νά πῆ ὁ λύκος, ὁ φονέας τῶν ψυχῶν κλπ. Ἡ ἀποκήρυξις δέ καὶ ἀποκοπή τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ μέρους τῶν αἰρετικῶν γίνεται αὐταρχικά, μέ τὴν κακὴ χρῆσι τῆς ἐξουσίας, μᾶλλον μέ τὴν κατάχρησί της, πρὸς ἐκφοβισμό καὶ καταστολή τῆς ἀντιδράσεως τῶν Ὁρθοδόξων.

Στό τμῆμα πού παραθέσαμε ἀνωτέρω: «ἀλλ' ὅτι οὐ συνεχωρήσαμεν αὐτῷ ἀποδόσθαι τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν καὶ τὴν τῶν ὁμοφύλων ἡμῶν, ὡσπερ τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν τῶν συνεπομένων ἐπισκόπων αὐτῷ, ἀλλὰ παντὶ θυμῷ καὶ παντὶ σθένει ἴμεν πανταχῆ πρὸς πάντας βοῶντες στεντόρειον·

“*Στήκετε, ὦ ἄνδρες, στήκετε· φυλάττετε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε, τηρεῖτε τὴν καλὴν παρακαταθήκην· κἄν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ’ ὃ παρελάβετε, εἶπατε καὶ ὑμεῖς τό τοῦ ἀποστόλου ἀνάθεμα*”», πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε τό ἐξῆς σημαντικό στοιχεῖο· πῶς δηλαδή, ἂν ὁ ἅγ. Γρηγόριος καί οἱ ὁμόφρονές του δέν ἀπετειχίζοντο ἀπό τόν αἰρετικό Πατριάρχη, αὐτός θά ξεπουλοῦσε καί τὴν ἰδική των εὐσεβῆ πίστι, ὅπως ἀκριβῶς ἔπραξε μέ τούς ἀκολουθοῦντες αὐτόν Ἐπισκόπους. Τὴν πίστι μας λοιπόν, δέν τὴν ἐμπιστευόμεθα σέ κανένα μέ τὴν ἔννοια τῆς ὑπακοῆς, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶμεθα ἔτοιμοι νὰ ποῦμε τό «ἀνάθεμα» σέ κάθε ἓνα πού «εὐαγγελίζεται παρ’ ὃ παρελάβομεν». Εἶναι καί ἐδῶ ἀξιοθαύμαστη ἡ ἀκρίβεια καί ἡ θεολογική τοποθέτησις τῶν Πατέρων καί δεικνύει τὴν ἀνάγκη τῆς ἀποτείχισεως λόγῳ αἵρέσεως.

Πρὶν κλείσωμε τὴν μικρὴ ἀναφορά μας στὸν ἅγ. Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, σχετικὰ μέ τὴν ἀποτείχισί του καί τούς ὁμόφρονές του, προκειμένου νὰ γίνῃ πλήρως κατανοητό ὅτι, ὅταν ἡ αἵρεσις ἐπικρατήσῃ, αὐτοὶ πού τὴν ἀποδέχονται δημιουργοῦν ἄλλη Ἐκκλησία καί ἐξέρχονται διὰ τῆς αἵρέσεως ἀπὸ τὴν διαχρονικὴ Ἀποστολική, θά ἀναφέρωμε καί ἓνα ἀκόμη χωρίον τοῦ Ἰωσήφ Καλοθέτου ἀπὸ ἐπιστολὴ του, πού ἐπιγράφεται «*Ἐπιστολὴ εἰς τό Ἅγιον Ὅρος, πρὸς Γρηγόριον τὸν οὕτω λεγόμενον Στραβολαγγαδίτην ἐν τῇ Λαύρᾳ ὄντα*». Λέγει λοιπόν ὁ Ἰωσήφ στὴν ἐν λόγω ἐπιστολὴ μεταξύ ἄλλων:

«*Κατὰ δέ τοῦ ἱερέως τοῦ θεοῦ, τοῦ ἱεροῦ φημί Γρηγορίου, καί ἡμῶν πάντων μυκτηρισμοὶ καί χλευασμοὶ καί μακροὶ καταγέλωτες. Πρὸς τοῖς καί ἀνυποτάκτους τῆς ἐκκλησίας καί ἀλαζόνας ἀποκαλεῖ. Οὐκ οἶδα ποῖαν τινὰ τὴν ἐκκλησίαν λέγει, εἴθ’ ἦν αὐτός νῦν προσφάτως μετὰ τοῦ ἐκ Καλαβρίας καί τοῦ παρακεκινημένου τὰς φρένας Ἀκινδύνου συνεστήσατο ἢ τὴν ἀπὸ Χριστοῦ καί τῶν ἁγίων συστάσαν πολλοῖς*

αἵμασι καὶ ἰδρῶσι, πρῶτον μὲν δι' αὐτοῦ τοῦ δεσποτικοῦ, εἶθ' ἐξῆς ἀποστολικῶν, μαρτυρικῶν, διδασκαλικῶν καὶ ὄσων ἄλλων. Καὶ εἰ μὲν τὴν νεωστί ὑπ' αὐτῶν συστάσαν λέγει, ἐρρέτω καὶ αὐτός σὺν αὐτῇ, ὡς σφαλερὰν καὶ πόρρω θεοῦ βάλλουσαν· εἰ δὲ τὴν ἀπὸ θεοῦ καὶ τῶν ἀγίων πάλαι κυρωθεῖσαν καὶ τρανωθεῖσαν, ἧς ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ Γρηγόριος ὑπερηγορεῖ καὶ θανατᾶ ὑπὲρ αὐτῆς, αὐτόν δεῖ ὑποταγῆναι τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ, ἧς πρό ὀλίγου ἀφηνίασεν ἀποσκιρτήσας» (ὅπ. ἀν., Ἐπιστολή 2, κεφ. 7, σελ. 373).

Ἐδῶ πάλι μέ ἀπαράμιλλο τρόπο παρουσιάζονται οἱ δύο ἐκκλησίες, ἡ Ἀποστολική διαχρονική καὶ αὐτή τὴν ὁποία *«αὐτός νῦν προσφάτως μετὰ τοῦ ἐκ Καλαβρίας καὶ τοῦ παρακεκινημένου τὰς φρένας Ἀκινδύνου συνεστήσατο».*

Τό φοβερό εἶναι αὐτό τό ὁποῖο ἀναφέρει ὁ Ἰωσήφ διὰ τὴν νεοῖδρυτο «ἐκκλησία»: *«Καὶ εἰ μὲν τὴν νεωστί ὑπ' αὐτῶν συστάσαν λέγει, ἐρρέτω καὶ αὐτός σὺν αὐτῇ, ὡς σφαλερὰν καὶ πόρρω θεοῦ βάλλουσαν».* Αὐτή ἡ φοβερὴ ἔκφρασις σημαίνει, νά χαθῆ καὶ αὐτός μαζί μέ τὴν ἐκκλησία του, διότι αὐτή ἡ ἐκκλησία εἶναι πλανεμένη καὶ σέ ἀποκόπτει ἀπό τόν Θεό.

Καί ἓνα ἀκόμη χωρίο ἀπό τόν συναγωνιστή καὶ μαθητή τοῦ ἀγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ εἶναι ἀνάγκη νά ἀναφέρωμε, τό ὁποῖο διδάσκει ὅτι διὰ θέματα ἐκκλησιαστικά πού ἄπτονται τῆς πίστεως καὶ τῆς αἰρέσεως δέν πρέπει νά δίδωμε συγγνώμη καὶ ἄφεσι, πρὶν μετανοήσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ ἀπό τὴν αἵρεσι στήν εὐσέβεια ὁ αἰρετικός. Τό χωρίο αὐτό εὐρίσκεται στόν δεῦτερο λόγο τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Καλοθέτου καὶ ἐπιγράφεται *«Κατὰ τῶν αὐτῶν Ἀκινδύνου καὶ Βαρλαάμ τῶν κακοδόξων».* Λέγει δέ τὰ ἐξῆς:

«Ἀλλά πῶς ἂν τις τόν οὕτως εἰς τό θεῖον ἐμπαροινηκότα οὐκ ἂν διὰ βίου ἐχθρόν σχοίη; Πῶς δ' ἂν τις καὶ σπείσαιτό τις αὐτῷ, ἐχθρῶς πρὸς θεόν ἔχοντι; Πῶς δ' οὐκ ἂν ἀμάρτοι τις ἀσύγγνωστα συγγνωμονῶν τῷ ἀμεταμελήτῳ; Καὶ γοῦν

συμβουλεύει τό ἱερόν εὐαγγέλιον ἀφιέναι μὲν τοῖς ἡμαρτηκόσι τά ἁμαρτήματα, μεταμελομένοις δέ, ἐφ' οἷς οὐκ εὔπεποιήκασι· μή μεταμελομένοις δέ οὐ χρεῶν ἡμᾶς τοῦτο ποιεῖν. Ὁ γάρ συγγνώμην νέμων τῷ ἀμεταμελήτῳ φθάνει ἑαυτὸν συγγνώμης ἐκβάλλων. Ἀλλὰ καί ὁ προχείρως τούτῳ γε ταύτην νέμων χωρὶς τῆς ἐκείνου ἐπανόδου καὶ ἐπιστροφῆς καὶ πρὶν τῆς εἰς τό θεῖον παροινίας ἀποσχέσθαι διπλῶς ἐξαμαρτάνει, τῷ τε ἀφιέναι τῷ μὴ ἀφιέντι τὴν ὕβριν καὶ τὴν εἰς θεόν παροινίαν καὶ ἔτι ἀμεταμελήτως ἔχοντι, τῷ τε φιλανθρωπότερον ἑαυτὸν τοῦ θεοῦ καθιστᾶν» (ὄπ. ἀν., Λόγος 2, σελ. 138).

Ἐδῶ ἀναφέρει ὁ Ἰωσήφ ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά ἔχῃς εἰρήνην μέ αὐτόν πού εἶναι ἐχθρός πρὸς τόν Θεό. Ἄν δέ, ἀναφέρει, συγχωρήσῃς τόν αἰρετικό πρὶν αὐτός διορθωθῆ, χάνεις καί ἐσύ τὴν συγγνώμη ἀπό τόν Θεό καὶ ἀμαρτάνεις διπλά καί, προσέτι, δεικνύεις τόν ἑαυτόν σου φιλανθρωπότερον ἀπό τόν Θεό. Αὐτά, κοντολογίς, πού πρέπει νά συγχωροῦμε εἶναι τά προσωπικά σφάλματα τῶν ἄλλων πρὸς ἐμᾶς καί ὄχι αὐτά πού στρέφονται εἰς τόν Θεό, τὴν πίστι καὶ τὴν Ἐκκλησία. Οἱ Οἰκουμενιστές βέβαια Ἐπίσκοποι, σήμερα κάνουν τό ἐντελῶς ἀντίθετο μέ τίς συμπροσευχές μετά τῶν αἰρετικῶν, τίς ἀγαπολογίες, τὴν ἄρσι τῶν ἀναθεμάτων κλπ., ἐνῶ ὅταν κάποιος σφάλῃ ἀπέναντί των ἢ κάνει ἀνυπακοή ἢ ἐναντιωθῆ στό θέλημά των εἶναι ἔτοιμοι νά τόν στείλουν στήν ἱερά ἐξέτασι.

Κλείνοντας ἀναφέρομε ὅτι ἡ ἀποτειχίσις τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ τῶν ὁμοφρόνων του ἀπό τόν Πατριάρχη Ἰωάννη Καλέκα ἔγινε ὅπως ἀκριβῶς ἐντέλλεται ὁ ἹΕ' ἱερός Κανόνας τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, δεδομένου τοῦ ὅτι ἡ αἵρεσις τοῦ Βαρλαάμ, τὴν ὁποία ἐστερνίσθηκε ὁ Πατριάρχης, ἦτο κατεγνωσμένη ἀπό τὴν Σύνοδο τοῦ 1341, ἀλλὰ ὁ Καλέκας δέν εἶχε κριθῆ συνοδικά. Ἡ συνοδική κρίσις καὶ καθαιρέσις του ἔγινε τό 1347 (Θ.Η.Ε. τόμ. 7, 28).

ιδ'. Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος: Διδασκαλία
περὶ ἀποτειχίσεως ἔμψρακτος

Ενεχίζοντας τὴν ἀναφορά μας στοὺς μετὰ τὸ σχίσμα Πατέρες καὶ τὴν ταύτισί των εἰς τὸ θέμα τῆς ἀποτειχίσεως μέ τόν ἐν λόγῳ ἱερό Κανόνα θά παρουσιάσωμε τὴν στάσι τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρώτου εἰς τὴν ἐποχὴ του ἀντιπαπικοῦ καὶ ἀνθενωτικοῦ θεολόγου, Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου. Τό ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν του ἦτο ὁ πρῶτος θεολόγος, βαθύς γνώστης τῆς πατερικῆς θεολογίας καὶ Παραδόσεως καὶ συγχρόνως ἀνθενωτικός καὶ ἀντιπαπικός, φαίνεται ἀπό τὸ γεγονός ὅτι, στίς διαλέξεις μέ τούς Παπικούς ἀντιπροσώπους, αὐτός ἐκαλεῖτο νά ἀντιπαρατάξῃ τὸ ὀρθόδοξο δόγμα καὶ νά διαλεχθῇ μέ αὐτούς ὡς ἐκπρόσωπος τῶν Ὀρθοδόξων, αὐτός ὠμίλει σέ ὅλες τίς ἐπίσημες περιστάσεις στίς συναθροίσεις τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἐδίδασκε τά περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγ. Πνεύματος καὶ λοιπά ὀρθόδοξα δόγματα, καὶ ἐπὶ πλεόν, αὐτός ἀπεστέλλετο ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ὑπῆρχε ἀνάγκη πρὸς τόνωσι, ἐνίσχυσι καὶ ἐμψύχωσι τῶν Ὀρθοδόξων, οἱ ὅποιοι ἐπιέζοντο ἀφόρητα ἀπό τούς Φράγκους κατακτητές, προκειμένου νά ἀλλαξοπιστήσουν καὶ νά δεχθοῦν τόν Παπισμό.

Θά ἠδυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νά εἴπωμε ὅτι ὁ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, ὡς Στουδίτης μοναχός πού ἦτο, ἦτο συγχρόνως καὶ ὁ γνησιότερος συνεχιστής, διάδοχος καὶ φύλαξ τῆς πίστεως ἀπό τούς Στουδίτες μοναχοὺς μετὰ τόν ἁγ. Θεόδωρο τόν Στουδίτη. Θά ἦτο εὐχῆς ἔργον ἂν σήμερα οἱ μετέχοντες στοὺς διαλόγους «Ὀρθόδοξοι» ἐμελετοῦσαν τούς διαλόγους πού ἔκανε ὁ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος μέ τούς Παπικούς καὶ μάλιστα σέ μία ἐποχὴ πού οἱ Τοῦρκοι εὕρισκοντο κυριολεκτικῶς πρὸς τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅλοι ἀπέβλεπον πρὸς τόν Πάπα τῆς Ρώμης,

ώς προς τήν ἐξ ὕψους βοήθεια. Τότε οἱ μετέχοντες στούς διαλόγους μέ τούς Παπικούς θά ἔβλεπαν ὅτι διά τόν Ἰωσήφ ὁ διάλογος ἦτο ὁμολογία πίστεως, ἐπιλογή τοῦ μαρτυρίου στήν κρίσιμη αὐτή κατάστασι τοῦ Βυζαντίου, προτίμησις τῆς δουλείας μετά τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, παρά τῆς ἐλευθερίας μέ συγκατάβασι καί συμβιβασμό πρός αὐτήν. Τότε οἱ μετέχοντες στούς διαλόγους «Ὁρθόδοξοι» θά ἔβλεπαν τήν φτώχεια των, θά διεπίστωναν ὅτι εἶναι λειψοί καί ἀνίκανοι νά διεξάγουν ὀρθοδόξως διαλόγους. Ἐμεῖς βεβαίως, μελετώντας τούς διαλόγους τοῦ Ἰωσήφ μέ τούς Παπικούς, διαπιστώνομε ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ «Ὁρθόδοξοι», οἱ ὁποῖοι σήμερα διαλέγονται μέ τούς Παπικούς εἶναι κατευθυνόμενοι καί βαλτοί, προκειμένου νά μᾶς φραγκέψουν καί νά ὑποτάξουν τήν Ὁρθοδοξία στόν Πάπα, στή Ν. Ἐποχή καί στόν Ἀντίχριστο. Ὡς ἐκ περισσοῦ ἀναφέρομε ὅτι σήμερα ἄν ἔξη ὁ Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος δέν θά ἐκρίνετο κατάλληλος διά νά μετάσχη ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων στούς διαλόγους, διά τόν ἀπλούστατο λόγο ὅτι τό κριτήριον τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων εἶναι σήμερα τό κατά πόσο αὐτοί εἶναι λατινόφρονες καί χλιαροί εἰς τήν πίστι, ἐνῶ τότε τό κριτήριον ἦτο τό ἐντελῶς ἀντίθετο.

Ἐπίσης λοιπόν μία ὁμιλία τοῦ Ἰωσήφ Βρυεννίου, ἡ ὁποία ἐπιγράφεται: *«Μελέτη περί τῆς τῶν Κυπρίων πρός τήν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μελετηθείσης ἐνώσεως»*, «εἴρηται δέ ἐν τῷ περιωνύμῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ναῶ ἐν τῷ συνοδικῷ, πρός τήν σύνοδον». Αὐτή ἡ ὁμιλία τοῦ Ἰωσήφ ἀφορᾷ τήν ἀποτείχισι, σύμφωνα μέ τόν ὑπό ἐξέτασι Κανόνα σέ ἐπίπεδο τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ ὑπόθεσις δέ καί ὁ λόγος πού ἐκφωνήθηκε ἔχουν ὡς ἐξῆς:

Ὡς γνωστόν ἡ Κύπρος κατακτήθηκε ἀπό τούς Φράγγους περί τά τέλη τοῦ 12^{ου} αἰῶνος (τό 1191) κατά τήν διάρκεια τῆς τρίτης Σταυροφορίας. Ἡ θρησκευτική ἐγκυκλοπαίδεια ἀναφέρει δι' αὐτό τά ἐξῆς: *«Ἀπό τῶν πρώτων*

ἡμερῶν τῆς Φραγγοκρατίας ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν νῆσον τέσσαρες Λατῖνοι ἐπίσκοποι, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν Ὀρθοδόξων ἐπισκόπων περιωρίσθη ἀπὸ 14 εἰς 4. Οἱ Ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι διὰ βούλας τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' (1198-1216) ὑπετάγησαν βιαίως εἰς τοὺς τέσσαρας Λατίνους ἐπισκόπους καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ κτημοσύνη ἀφηρέθη ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων ναῶν καὶ μονῶν καὶ ἐδόθη εἰς τὰ λατινικὰ ἐκκλησιαστικά ἰδρύματα» (Θ.Η.Ε., τόμ. 7, 1129).

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ὑποταγὴ τῶν Ὀρθοδόξων στοὺς Παπικοὺς μετεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ σὲ τυραννία ἐξ αἰτίας τῶν καταπιέσεων καὶ περιορισμῶν. Ἐκ τούτου δὲ ἠναγκάσθη τό Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ διακόψῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνία μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου, διότι οἱ Κύπριοι Ἐπίσκοποι πρό τῆς χειροτονίας των ἠναγκάζοντο νὰ δώσουν ἔγγραφον ὁμολογία εἰς τοὺς Παπικοὺς ἀναγνωρίζοντες τὸν Πάπα ὡς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἰωσήφ ὁ Βρυνέννιος στήν ὁμιλία του αὐτὴ μεταφέρει τό κείμενο τό ὁποῖο ὑπέγραφε ὁ ὑποψήφιος Ἐπίσκοπος καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐγὼ ὁ δεῖνα ἐπίσκοπος τῆσδε τῆς πόλεως, ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας καὶ εἰς τό ἐξῆς, ὑποτάσσομαι τῷ θρόνῳ τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίας· ὁμολογῶ τὸν πάπαν ἅγιον, καὶ ὑποτάσσομαι καὶ τῷ κυρίῳ μου τῷδε ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Λευκωσίας, καὶ τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις τοῖς κανονικῶς εἰσιούσι τὸν ἀγιώτατον πάπαν τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐν Λευκωσίᾳ τῶν Λατίνων ἀρχιερωσύνην, καὶ πάντας τοὺς αὐτῶν Κανόνας, παντὶ τρόπῳ σπουδάσω δεφενδεύειν καὶ βοηθεῖν, σάλβω ὄρδινε μέω, salvo ordine meo· ἤτοι σωζομένης τῆς τάξεώς μου· καὶ ὡς ἂν αὐτῷ ἐγὼ βοηθήσω, οὕτως ἐμοὶ βοηθήσει ὁ Θεός, καὶ τὰ ἅγια Εὐαγγέλια». Αὕτη ρητῶς οὕτως, καὶ εἰς τὴν Ἀλεξανδρίαν ἐγγέγραπται ἡ ὁμολογία, καὶ ὁ ὑποψήφιος ταύτην ἐνώπιον πάντων ὁμολογεῖ, καὶ διὰ νοταρίου Λατίνου γραφομένη καθάπαξ, καὶ μάρτυσι τοῖς παρατυχοῦσι, διὰ τό στερεόν, ὡς ἔθος βεβαιουμένη, τῷ

ὑποψηφίῳ χειρίζεται· ἡ δέ που καί γράμμασι τοῖς ἐκείνου ἐπικυροῦται, οἰκαιοχείρως αὐτήν ὑπογράφοντος, καί ὑπό δύο νομιμαρίων, ταῖς ἡμερησίοις διατυπώσεις καταστρώννυται· ὡς ἂν μηδέ βουλομένῳ αὐτήν ἀπαρνήσασθαι τῷ ταλαιπώρῳ ἐξῆ̃» (Τά εὐρεθέντα, τόμ. Β', σελ. 14).

Οἱ Παπικοί ὅμως δέν ἤρκοῦντο εἰς αὐτήν τήν ὑπογραφή. Ἐκαναν ἐν συνεχείᾳ τελετή εἰς τόν παπικό ναό καί ἐκεῖ ὀρκίζετο ὁ ὑποψήφιος Ἐπίσκοπος ἐπάνω στό Εὐαγγέλιο, ὅτι θά ἐφύλαττε ἰσόβιο ὑπακοή, αὐτός καί τό ποιμνιό του, εἰς τούς Παπικούς. Τό φοβερό αὐτό γεγονός περιγράφει ὁ Ἰωσήφ στήν ἴδια ὁμιλία: «Ὅτι δέ ὀρθοδοξίας ἀθέτησις ταῦτα, καί πρός τούς σχισματικούς φανερά συγκατάβασις, καί τό παρ' αὐτῶν γινόμενον ἔθος σαφῶς μαρτυρεῖ. Προκαθήμενος γάρ συνοδικῶς ὁ τῶν Λατίνων ἐπίσκοπος, παρεστῶτα τόν ὑποψήφιον ἐρωτᾷ: “ὑποτάσσει τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης ὁ δεῖνα;” ὁ δέ παρρησίᾳ εὐθύς ἀποκρίνεται: “ναί δέσποτά μου ἅγιε· τούτου γάρ ἔνεκεν πάρεμι”. Εἶτα μικρᾶς σιγῆς γενομένης, πάλιν τοῦ προβιβαζομένου πυνθάνεται ρητῶς οὕτως: ὁμολογεῖς τόν τῆς Ρώμης πάπαν ἅγιον, καί τήν ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ὀρθόδοξον καί καθολικήν Ἐκκλησίαν;” ὁμολογεῖ καί ταῦτα ὁ ὑποψήφιος· διό καί αὐθις ἀκούει: “ὁμολογεῖς ἀληθείᾳ τοῦ λοιποῦ πιστός εἶναι, τοῦ τῶν Λατίνων ἐπισκόπου τῆς Λευκωσίας ἐν πᾶσι, καί ἔχειν αὐτόν κατά πάντα, καί τιμᾶν ὡς οἰκεῖον μητροπολίτην, καί πρός τούτοις ὅταν κληθῆς εἰς σύνοδον ἀπαντᾶν ἀκωλύτως· εἰ δ' οὖν, ὑποκεῖσθαι ἐπιτιμίῳ; καί ὅταν ἔλθῃ ὁ λεγάτος ἀπό τοῦ πάπα τιμᾶν ἐκείνον μετά λιτῆς ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐτόν καί ἐξέρχεσθαι, σύ τε καί πάντες οἱ ὑπό σέ; Συνοδεύειν τε αὐτῷ, καί συμπράττειν, καθ' ὃ ἂν χωρήσῃ τά δυνατά, ὡσπερ ἄρα καί οἱ πρό σοῦ;” συγκατατίθεται ταῦτα πάντα, καί στέργειν ἀπαραβάτως ὁμολογεῖ πάντων ἐνώπιον· καί εἰς πίστωσιν προφανῆ τῶν λεγομένων τό τηνικαῦτα καί πραττομένων, τῶν θείων ἐκεῖ

προκειμένων Εὐαγγελίων, πάντων ὁρώντων, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, καὶ τιθεὶς ὑπερθεὶν τῶν ἱερῶν ἐκείνων γραμμάτων, ὁμνύει παρά πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν, πάντα φυλάττειν αὐτός τε καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτόν, ὅσα ρητῶς, ἐγγράφως τε, καὶ ἐμπράκτως ἐκεῖ παρῶν ἐπαγγέλλεται.

»Οὕτω γοῦν τελεσθέντος ἀριδήλως τοῦ ὄρκου, ἱερολογίας χρήζων καὶ προβιάσεως ἐπὶ τοιούτοις, οἰκειότερον δέ εἶπεῖν χειρουργίας λατινικῆς, ὁ μὲν αὐτίκα κλίνει τὴν κεφαλὴν, εἰς γόνατα τοῦ Λατίνου, ὁ δέ θέμενος βίβλον οἰκείαν, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑποψηφίου, τελεσιουργῶν αὐτόν ἱερολογεῖ, ψάλλοντος μὲν μετ' ὠδῆς φιλοτίμου, τό δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, τοῦ τῶν Λατίνων κλήρου, διόντος δέ, τὴν ἐν τῇ βίβλῳ εὐχὴν μυστικῶς τοῦ Φραγκεπισκόπου ἧς ὀψέ τελεσθείσης, προσκυνῶν μετ' αἰδοῦς τόν ἐπίσκοπον, καὶ ἀσπαζόμενος αὐτόν εἰς τὴν χεῖρα, καὶ εἰς τό στόμα, καὶ εὐλογούμενος παρ' αὐτοῦ, δύο παραλαβόντων αὐτόν ἱερέων Λατίνων, καὶ διαβασταζόντων ἔνθεν κάκειθεν, καὶ νοταρίου προτρέχοντος, ληψόμενος ἄπεισι τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς ὑποψήφιος γέγονε· πλὴν οἱ ὀψικεύσαντες τοῦτον ἄχρι τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Ρωμαίων Λατῖνοι, κλείσαντες ταύτης τὰς θύρας, καὶ ἰστάμενοι πρό πυλῶν, στρεφόμενοι λέγουσι πρὸς αὐτόν· “λάβε τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, ἣν ἐγχειρίζει σοι δι' ἡμῶν ὁ δεῖνα τῶν Λατίνων ἐπίσκοπος, ὑποψήφιε”. Οὕτω γοῦν προβιάζονται πάντες οἱ τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας τῶν Ρωμαίων ἐπίσκοποι» (ὄπ. ἀν. σελ. 15).

Ἔλα αὐτά, ὅπως εἶδαμε, τὰ ὀνομάζει ὁ Ἰωσήφ «ὀρθοδοξίας ἀθέτησι». Δηλαδή ἐπρόδιδον τὴν Ὀρθοδοξία οἱ Κύπριοι Ἐπίσκοποι, χωρὶς νὰ ἀρνηθοῦν κάποιο δόγμα της, ἀλλὰ μόνο μέ τὴν ἀναγνώρισι τοῦ Πάπα. Καὶ το φοβερώτερο ἦτο ὅτι ὠρκίζοντο καὶ ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου των, ὅτι καὶ αὐτό θά συμπεριφέρεται ἔτσι πρὸς τόν Πάπα: «ὁμνύει παρά πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν, πάντα φυλάττειν αὐτός τε καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτόν, ὅσα ρητῶς, ἐγγράφως τε, καὶ

ἐμπράκτως ἐκεῖ παρῶν ἐπαγγέλλεται». Δηλαδή οἱ Ἐπίσκοποι αὐτοὶ ὠδηγοῦσαν τὸν γκρεμό, διὰ τῆς προδοσίας τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅλο τὸ ποίμνιο, τὸ ὁποῖο ὑποτίθεται ὅτι τοὺς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεὸς διὰ νὰ τὸ ὀδηγήσουν εἰς τὴν σωτηρία καὶ τὸ ὠδηγοῦσαν μὲ μόνη τὴν σιωπηλὴ συμφωνία καὶ ἀφωνία του.

Ἀπὸ αὐτὰ δέ, τὰ ὁποῖα περιγράφει ὁ Ἰωσήφ στὴν συγκλονιστικὴ αὐτὴ ὁμιλία, γίνεται φανερό ὅτι μόλις κατακτήθηκε ἡ Κύπρος ἀπὸ τοὺς Φράγκους καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ὑπετάγησαν ἐγγράφως καὶ ἐνόρκως στοὺς Παπικούς, τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως διέκοψε τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Ἀπὸ τότε μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου παρήλθον διακόσια καὶ πλέον ἔτη, χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τοῦ Βρυεννίου ἐζήτησαν οἱ Κύπριοι τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας μὲ τὴν Κωνσταντινούπολι. Τὸ Πατριαρχεῖο τότε ἔστειλε στὴν Κύπρο τὸν Ἰωσήφ τὸν Βρυέννιο διὰ νὰ διαπιστώσῃ ἂν οἱ Κύπριοι Ἐπίσκοποι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ὑποταγμένοι στοὺς Παπικούς καὶ ἀναγνωρίζουν τὸν Πάπα. Ὁ Ἰωσήφ ἔμεινε στὴν Κύπρο ἕνα ἢ δύο χρόνια καὶ διεπίστωσε ἰδίως ὁμμασι ὅτι, ναί μὲν οἱ Κύπριοι Ἐπίσκοποι ἐζήτησαν τὴν ἀποκατάστασι τῆς διακοπείσης πρό διακοσίων καὶ πλέον ἐτῶν ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, πλην ὅμως ἐσυνέχιζον νὰ εἶναι ὑποτεταγμένοι στοὺς Παπικούς καὶ ἐγγράφως καὶ ἐνόρκως νὰ τὸ ὁμολογοῦν. Ὅταν λοιπὸν ἐπέστρεψε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι διὰ τῆς ὁμιλίας του αὐτῆς πρὸς τὴν Σύνοδο, ἐνημερώνει τοὺς Ἐπισκόπους καὶ ἀντιτίθεται δριμύτατα πρὸς τὴν μελετωμένην διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἔνωσι τοῦ Πατριαρχείου μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου. Αὐτὴν τὴν θέσι του τὴν περιγράφει ὁ Ἰωσήφ ὡς ἐξῆς:

«Εἴ δὴ ταῦτ' ἀληθῆ καὶ οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως τὰ πράγματα γίνεσθαι, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἀπεφήνατο, ἀδύνατόν μου πάντως δοκεῖ, ἔθος διακόσια ἔτη ψυχῶν τοσούτων κατακρατῆσαν, γράμμασιν ἐκκοπῆσαι ψιλοῖς. Διὰ τοι τοῦτο προσήκει μάλιστα ξυρᾶν λέοντα, ἢ τοξεύειν πρὸς οὐρανόν, ἢ ταῖς χερσὶ τῶν νεφῶν ἄπτεσθαι, ἢ τὰς ὄρνιθας ἀμέλγειν, ἢ τυφλῶ διανεύειν, ἢ νεκρῶ διαλέγεσθαι, ἢ ἄδειν πρὸς ὄνον... ἢ Κυπρίους εἰς κοινωνίαν ὀρθοδόξων προσδέχεσθαι· τί δήποτε; ὅτι ἀφ' οὗ Κύπριοι τοῖς Λατίνοις ὑπέκυψαν, τεσσαράκοντα ἔτη πρὸς τοῖς διακοσίοις παρῆλθε· δύο καὶ τριάκοντα πατριάρχει τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ταυτησί, καὶ ἑπτὰ καὶ δέκα βασιλεῖς, οἷς πᾶσιν οὐδ' ὄναρ ἐπῆλθε Κυπρίους προσδέξασθαι. Οὓς τοίνυν τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι, ὡς ἀναξίους εἰς κοινωνίαν τῶν ὀρθοδόξων παρείδον, ἡμεῖς ἀρτίως παραδεξόμεθα, ὡς δῆθεν πάντων ἐκείνων καὶ ἀγιώτεροι καὶ σοφώτεροι; ἄπαγε τῆς τοσαύτης ἀγνοίας, ἵνα μὴ λέγω πωρώσεως! τὸ γὰρ προσδέξασθαι τούτους, οὓς αὐτοὶ παρητήσαντο, ἀπραξίαν μὲν πάντων ἐκείνων κατηγορεῖ τὴν ἐσχάτην, ἡμῶν δὲ πάλιν ἄκραν ἐλέγχει ἀπόνοϊαν. Ὡς ἔγωγε μυριάκις ἂν ἐλοίμην θανάτῳ παραδοθῆναι, ἢ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν (ἣτις γε μόνη τῇ οὐρανίῳ τῶν πρωτοτόκων συνάπτεται) τῇ τῶν Κυπρίων ἠνωμένην ἰδεῖν, ἣτις οὐδέ Ἐκκλησία ἐστὶ, κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον αὐτόνομος, ἀλλ' ὑποτεταγμένη ἐτέρᾳ κατὰ πολλά» (ὄπ. ἀν., σελ. 13). Ὁ Ἰωσήφ λοιπὸν προτιμοῦσε τὸν θάνατον, σύμφωνα μὲ τὰ ἴδια του τὰ λόγια, παρά τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἔνωσιν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου.

Αὐτὴ ἡ ἀποτείχισις σήμερα στοὺς Οἰκουμενιστὲς θὰ φαίνεται ἀσφαλῶς ἀκραία, στερουμένη ἀγάπης καὶ κυρίως διακρίσεως. Βλέπουμε ὅμως καθαρὰ, πῶς τότε ἠγωνίζοντο οἱ Πατέρες διὰ νὰ διατηρήσουν τὴν καθαρότητα στὴν πίστι, τὸ ὅποῖον εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας. Διότι, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει, τριάντα δύο Πα-

τριάρχες εις αὐτό τό διάστημα διαδοχικῶς ἐκάθισαν στόν πατριαρχικό θρόνο καί οὔτε ὡς ὄνειρο δέν εἶδαν αὐτήν τήν ἐκκλησιαστική ἔνωση, «ὅτι ἀφ' οὗ Κύπριοι τοῖς Λατίνοις ὑπέκυψαν, τεσσαράκοντα ἔτη πρός τοῖς διακοσίοις παρήλθε· δύο καί τριάκοντα πατριάρχαι τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ταυτησί, καί ἑπτὰ καί δέκα βασιλεῖς, οἷς πᾶσιν οὐδ' ὄναρ ἐπήλθε Κυπρίους προσδέξασθαι».

Τόν λόγο διά τόν ὁποῖο ὁ Ἰωσήφ δέν ἀποδέχεται αὐτή τήν ἐκκλησιαστική ἔνωση τόν ἀναφέρει ἐν συνεχείᾳ: «Ὁ νεύματι μόνῳ τόν Θεόν ἀπαρνούμενος, ἀπωλεία ὑπόκειται· καί ὁ λόγοις καί τρόποις καί γράμμασι κινδυνεύων περί τήν πίστιν, πῶς ἔσται ὀρθόδοξος; πῶς δέ καί ἔνωσις ἔσται δυοῖν, μυρίων μεσεμβολούντων ἀμφοῖν;» (ὅπ. ἀν., σελ. 14).

Εἶναι περιττό νά τονισθῇ ὅτι αὐτήν τήν πατερική θεολογία καί ἀκρίβεια στήν πίστι δέν τήν ἀποδέχονται σήμερα οἱ Οἰκουμενιστές. Αὐτοί σήμερα δέχονται τήν ἐνότητα ἐν τῇ ποικιλίᾳ. Δηλαδή θά ἐνωθοῦμε μέ τούς Παπικούς καί ὁ καθένας θά κρατήσῃ τήν πίστι του καί τήν παράδοσί του. Μέ ἄλλα λόγια θά γίνῃ ἕνας ἐκκλησιαστικός «ἄκταρμάς». Ὁ Ἰωσήφ ὅμως ἐγνώριζε μόνο τήν ἐνότητα γύρω ἀπό τήν ἀληθινή πίστι. Εἰ δ' ἄλλως προτιμοῦσε τόν θάνατο παρά νά διακοπῇ αὐτή ἡ ἀποτειχίσις.

Στήν ἔνστασι δέ πού κάποιοι ἔθετον ὅτι οἱ Κύπριοι δέν μνημονεύουν τόν Πάπα, ὁ Ἰωσήφ ἀπαντᾷ: «Εἰ δέ τις λέγει, ἐπεὶ μή μνημονεύουσι τόν πάπαν ρητῶς οὐδέν ἡμῶν διαφέρουσι, σύμφημι· πλὴν, ὃ πολλῶ τούτου χεῖρον, ἐγγράφως αὐτόν, καί μεθ' ὄρκου ἀγιώτατον εἶναι κηρύττουσι, καί τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου μόνον διάδοχον ἀληθῆ, καί παρά πᾶσαν αὐτῶν τήν ζωὴν ὑποττάσσεσθαι τούτῳ, καί μόνους τοῖς ὑπ' αὐτόν ἐπισκόποις, αὐτοῖ τε, καί πάντες οἱ ὑπ' αὐτούς ἐπαγγέλονται» (ὅπ. ἀν., σελ. 14). Δηλαδή ὅλα αὐτά τά ὁποῖα ἔκαναν οἱ Ἐπίσκοποι ἦσαν μέ ἄλλα λόγια πανηγυρική μνημόνευσις καί ἀναγνώρισις τοῦ Πάπα.

Στήν ἔνστασι ἐπίσης κάποιων ὅτι, ἐπειδὴ βασανίζονται, κάνουν αὐτές τίς ὑποχωρήσεις οἱ Κύπριοι Ἐπίσκοποι, ὁ Ἰωσήφ ἀπαντᾷ: «Εἰ δ' ὅτι τυραννόμενοι πάσχουσι ταῦτα, καὶ οὐχ ἐκόντες, διὰ τοῦτο κοινωνίας εἰσὶν ἄξιοι, κοινωνητέον λοιπόν Καλαβροῖς τε, καὶ Σικελοῖς, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς ὀπωσοῦν ὑπὸ τοῦ, περί τό δόγμα τῆς εὐσεβείας τυραννόμενοις· καὶ γάρ κάκεινοι οὐ θέλοντες πάσχουσιν, ἀλλά πάσχοντες θέλουσιν· ἀλλ' οὐδεὶς ὀρθοδόξων ἐστίν, ὅς τόν μὴ αἰρούμενον ἀποστήναι τῆς πλάνης εἰς ἑαυτοῦ κοινωνίαν αἰρήσεται· ὅτι πλάνη κακίας αἰτία, καὶ τῆς προτέρας ἢ δευτέρας καρπός· μᾶλλον δέ ταύτης ἐκείνη προτρέχει, κάκεινη ταύτη συμπλέκεται, καθάπερ μάλα σαφῶς, αὐτή τε τῶν πραγμάτων ἢ πείρα διδάσκει, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ὧδε διδάσκαλοι ἀποφαίνονται· ὅτι φασίν, οὔτε ἀπὸ διεφθαρμένων δογμάτων, δυνατόν ἀνενεγκεῖν βίον ὄντα τοιοῦτον, οὔτε μένειν ἐν ὑγίαινούσῃ τῇ πίστει διεφθαρμένον βιοῦντα βίον· διεφθαρμένος γάρ βίος πονηρὰ τίκει δόγματα· καὶ δόγματα φαῦλα, φαῦλον βίον ἀπογεννᾷ» (ὅπ. ἀν., σελ. 12). Δέν δέχεται λοιπόν καὶ αὐτὴν τὴν δικαιολογία, διότι ἀναφέρει οὐδεὶς ὀρθόδοξος δέχεται κάποιον σέ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία, ἂν δέν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν πλάνη «ἀλλ' οὐδεὶς ὀρθοδόξων ἐστίν, ὅς τόν μὴ αἰρούμενον ἀποστήναι τῆς πλάνης εἰς ἑαυτοῦ κοινωνίαν αἰρήσεται».

Ἀντικρούοντας περαιτέρω ὅλες τίς ἐνστάσεις (μᾶλλον προφάσεις) τῶν ἀντιθέτων (προφανῶς τῶν λατινοφρόνων) ὁ Ἰωσήφ ἀναφέρεται στήν ἔνστασι, ὅτι δηλαδή ὁ Χριστός δέν ἀποστρέφεται καὶ δέν ἀποδιώκει κανένα ἁμαρτωλό καὶ ὅτι, ἐπὶ πλέον, γίνεται χαρά στὸν οὐρανὸ δι' αὐτόν. Αὐτό τό θεωρεῖ ὡς «συκίνηνη ἐπικουρίαν», δηλαδή ψεύτικο ἔνδυμα μέ τό ὅποιο ἐκάλυψαν τὴν γύμνια των οἱ πρωτόπλαστοι μετὰ τὴν παράβασι καὶ πρὶν τὴν ἔξοδό των ἀπὸ τὸν Παράδεισο. «Εἰ δέ προβάλλοιντο δῆθεν οἱ δικαιοῦντες

αυτούς, οἷα συκίνην ἐπικουρίαν λέγοντες, εἰ ἕνα ἁμαρτωλὸν αὐτῷ προσερχόμενον, οὐκ ἀποστρέφεται ὁ Χριστός, ἀλλὰ προσδέχεται φιλανθρώπως, καὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν εἰσάγει, ἡμεῖς τοσαύτας μυριάδας χριστιανῶν προσερχομένων τῇ Ἐκκλησίᾳ, πῶς ἀποστραφησόμεθα; καὶ εἰ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἐν οὐρανῷ χαρὰ γίνεται, πόση χαρὰ καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἅμα, καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ γενήσεται καὶ ἔσται, εἰ τοὺς Κυπρίους εἰς ἔνωσιν προσδεξώμεθα; εἰ δὴ ταῦτα, ἢ τινα τοιαῦτα προβάλλοιντο, ἐτοιμῶς ἂν πρὸς ταῦτα αὐτό τό δίκαιον ἀποκρίνοιο· ὅτι τὸν ἐπὶ ταῖς ἑαυτοῦ ἁμαρτίαις μετανοοῦντα, καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν ὀλοσχερῶς ἐπιστρέφοντα μόνον προσδέχεται ὁ Θεός· καὶ περὶ τῆς τούτου ἐπιστροφῆς ὁμολογουμένως οἱ ἄγγελοι χαίρουσι· καὶ αἱ τοῖς πάθεσι προκατειλημμένοι ψυχὰι τότε σώζονται, ὅταν ἀρθῇ ἀπ' αὐτῶν, τὰ δι' ὧν τῆς ἀπωλείας μετέχουσιν· ἀναφαιρέτων δ' ἐκείνων μενόντων, κατ' οὐδέν ἦττον καὶ αὐθις ἀπόλλυνται, μηδέν ἐκ τῶν γραμμάτων, ἢ τῶν λόγων ὠφεληθεῖσαι, ὧν εἰκὴ καὶ μάτην, ἢ τισιν αὐταῖ, ἢ τινες αὐταῖς ἐχαρίσαντο· ὅθεν οὐδέ χαρὰ περὶ τούτων ἔπεται τοῖς ἀγγέλοις, ὅτι οὐδ' ἐπιστροφή τοῖς ἁμαρτήσασι προηγήσατο· ὅπου γάρ τό πρῶτον τούτων οὐκ ἔστιν, ἐκεῖ καὶ τό δεύτερον ἄπεστιν» (ὅπ. ἀν., σελ. 23).

Παντοῦ λοιπόν ὁ Ἰωσήφ, προκειμένου δι' ἐκκλησιαστικὴν ἔνωσιν, θέτει ὡς προϋπόθεσιν τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν τῶν πλανημένων καὶ τὴν ἐνότητα γύρω ἀπὸ τῆν ἀληθινὴν πίστιν. Ἡ ἀποτειχίσις ὡς ἐκ τούτου, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή, εἶναι ἡ μόνη σωτήριος ὁδός, ἢ ὁποῖα διατηρεῖ καθαρὰ κατὰ τὴν πίστιν τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐνα βασικὸ σημεῖο, τό ὁποῖο τονίζει ὁ Ἰωσήφ εἶναι ὅτι διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας μέ τοὺς Κυπρίους, θά γίνουσι καὶ αὐτοὶ κοινωνοὶ καὶ τῆς ἁμαρτίας τῶν καὶ προδοσίας τῆς πίστεως, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ εἶναι ἀμε-

τανόητοι. «Κεφάλαιον τοῦ λόγου· εἰ μὲν ἀπάντων ἐκείνων, μετὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔνωσιν, ἀποστήναι δύνανται, δι' ὧν τόσα καὶ διακόσια ἔτη τῆς ἡμῶν κοινωνίας ἀφίσταντο, πᾶς ὁ μὴ προσδεχόμενος τούτους ἐπικατάρματος τῷ Κυρίῳ, καὶ ἦτω ἀνάθεμα· εἰ δέ ταυτὰ τοῖς προτέροις καὶ χεῖρω, τὰ μὲν ἐκόντες, καὶ τῇ μακρᾷ συνηθείᾳ ἐπόμενοι, τὰ δ' ἄκοντες, καὶ τῷ ἐγγράφῳ νόμῳ τῷ πρὸς Λατίνους παντὶ τρόπῳ καταδουλούμενοι πράξουσι πάλιν, τί καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ βιαζόμεθα μιγνῦναι τὰ ἄμικτα; οὐκ ἔστιν ἔνωσις αὕτη οὐκ ἔστιν, οὐδέ μετάνοιά τις, οὐδ' ἐπιστροφή πρὸς ἡμᾶς τῶν Κυπρίων, ἀλλ' ἐπήρεια δαίμονος μόνη, καὶ διαίρεσις χείρων τῆς πρώτης, καὶ σχίσμα ὀλικόν, οὐχὶ μερικόν, καὶ προσθήκη τῆς αὐτῶν ἁμαρτίας ἐσχάτη· ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἀφίστανται τῶν ἐφ' οἷς τόσα ἔτη ἡμάρτανον, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς κοινωνοὺς ἐαυτῶν εἰς αὐτὰ προσλαβεῖν δοκιμάζουσιν» (ὄπ. ἀν., σελ. 24).

Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν ἔνωσι, ὅπως βλέπομε τὴν ὀνομάζει ἐπήρεια δαιμονική, διαίρεσι χειροτέρα τῆς πρώτης, σχίσμα ὀλικόν καὶ προσθήκη ἁμαρτιῶν «οὐκ ἔστιν ἔνωσις αὕτη οὐκ ἔστιν, οὐδέ μετάνοιά τις, οὐδ' ἐπιστροφή πρὸς ἡμᾶς τῶν Κυπρίων, ἀλλ' ἐπήρεια δαίμονος μόνη, καὶ διαίρεσις χείρων τῆς πρώτης, καὶ σχίσμα ὀλικόν, οὐχὶ μερικόν, καὶ προσθήκη τῆς αὐτῶν ἁμαρτίας ἐσχάτης».

Πρὸς τό τέλος τῆς ὁμιλίας του ἐπικαλεῖται πρὸς βεβαίωσι τῶν θέσεών του, τόν ἅγ. Θεόδωρο τόν Στουδίτη καὶ τόν Πατριάρχη Γερμανό τόν Β'. Εἶναι ἐν προκειμένῳ ἀξιοσημείωτο ὅτι ὁ Πατριάρχης Γερμανός ὁ Β', ὁ ὁποῖος ἐποίμαине τὴν Ἐκκλησία σέ διάστημα πού ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο κυριευμένη ἀπό τούς Σταυροφόρους (πατριάρχευσε τό χρονικό διάστημα 1222-1240) καὶ δέν ὑπῆρχε ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ἐπιτάσσει τὴν ἀποτείχισι στους λαϊκοὺς Κυπρίους ἀπό τούς Ἐπισκόπους των καὶ κληρικούς, οἱ ὁποῖοι ἀπό φόβο ἐλατινοφρόνουν:

«Επισκῆπτομαι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Κύπρῳ λαϊκοῖς, ὅσοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐστέ τέκνα γνήσια, φεύγειν ὄλω ποδί ἀπό τῶν ὑποπεσόντων ἱερέων τῇ λατινικῇ ὑποταγῇ, καί μηδέ εἰς ἐκκλησίαν τούτοις συνάγεσθαι, μηδέ εὐλογίαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν λαμβάνειν τήν τυχοῦσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστιν ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν τῷ θεῷ προσεύχεσθαι κατά μόνας, ἢ ἐπ' ἐκκλησίας συνάγεσθαι μετὰ τῶν λατινοφρόνων· εἰ δ' οὖν, τήν αὐτήν αὐτοῖς ὑφέξετε κόλασιν» (ὄπ. ἀν., σελ. 26). Ἐδῶ φαίνεται καθαρά καί ἡ ἀποτειχίσις τῶν λαϊκῶν ἀπό τούς αἰρετικούς ποιμένες. Τό ὅτι βεβαίως χρησιμοποιοεῖ στόν λόγο του ὁ Ἰωσήφ αὐτό τό χωρίο, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι κατά πάντα σύμφωνος, ἐπειδή εἶναι γνώρισμα Ὁρθοδοξίας τό νά ἀπομακρύνεται κάποιος ἀπό ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει αἵρεσις, ἔστω καί ἄν χρειασθῇ «ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν τῷ θεῷ προσεύχεσθαι κατά μόνας».

Ἄν θά θέλαμε νά δεῖξωμε τό μεγαλεῖο ὄλο τῆς θεολογίας τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου, τήν ἀκρίβεια τῆς πίστεως καί τό ἀκοινώνητον τῆς αἵρέσεως θά ἔπρεπε νά ἀντιγράψωμε ὀλόκληρη αὐτήν τήν ὁμιλία του ἢ μᾶλλον ὄλες τίς ὁμιλίες του καί εἰδικά αὐτές οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στήν ἐκπόρευσι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἐπειδή ὁμως τοῦτο θά ὑπερέβαινε τά μέτρα τῆς παρουσίας μελέτης, καθώς ἐπίσης καί τά ἰδικά μας πνευματικά μέτρα, ἀρκοῦμεθα μόνο εἰς αὐτές τίς ἀναφορές διά νά ἐπιδειξῶμε τό φρόνημα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατρός, στό θέμα τῆς ἀποτειχίσεως, ὡσάν νά ἐπιδεικνύωμε ἐκ τοῦ ὄνυχος τόν λέοντα.

Μία ὁμως τελευταία ἔνστασις τῶν θελώντων νά εὔρουν προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, κατά τό δή λεγόμενο, πρέπει νά ἀναφερθῇ, ἐπειδή ἔχει σχέσι μέ τήν σημερινή νοοτροπία μας, νά λέγομε δηλαδή, αὐτό δέν εἶναι τίποτε, τό ἄλλο δέν πειράζει καί ἔτσι σιγά-σιγά νά ἰσοπεδῶνωμε τά πάντα: «Ἄλλά τοῦτο, φησί, τό διεῖργον αὐτούς ἀφ' ἡμῶν, οὐδέν ἐστιν ἢ τί τῶν ὀρθοδόξων ὀχλεῖ εἰς ὀρθοδοξίαν, τό τόν πά-

παν καλεῖν αὐτούς ἅγιον; καί τό εἰς κηδείαν, ἢ μνημόσυνα Λατίνων, ἢ εἰς τάς λειτουργίας αὐτῶν συμφοραίνειν ἱερέα ὀρθόδοξον; οὐκοῦν ἀκεραίων τῶν συνήθων φυλαττομένων, ὧν οἱ Κύπριοι πρὸς τοὺς Λατίνους ὀφείλουσι, συλλειτουργῆσαι ἡμῖν αὐτούς βούλεσθε; λοιπόν μηχανᾶσθε λαθραίως λατινίσαι ἡμᾶς; ἢ οὐκ ἴστε ὡς ἕκαστον μέγα κακόν, ἀπό μικροῦ ἄρχεται, καί οὕτω γίνεται μέγα; καί αἰεὶ ἐκ τῶν δοκούντων ἀδιαφόρων ἢ πλάνη γίνεται, καί ἐκ τοῦ συγκατατίθεσθαι τοῖς δοκοῦσι μικροῖς παραπτώμασιν, ἐρχόμεθα καί εἰς τό περιπίπτειν ἐν τοῖς μεγάλοις; καί ἔστιν ὁδός, ἢ δοκεῖ παρ' ἀνθρώποις ὀρθή εἶναι, τά δέ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ἄδου; οὐδέν ἐστι τοῦτο, οὐδέν ἐκείνο· οὐκοῦν πάντα συγχωρητέα; οὐκουν' ἀπόστα· ἄπαγε τῆς ὀλεθρίου ταύτης βουλή; ὡς ἀπόλοιτο αὕτη ἢ γνώμη μετὰ τῶν συνιστῶντων αὐτήν!» (ὅπ. ἀν., σελ. 28).

Πόσο ἀλήθεια ὁμοιάζουν διὰ μέσου τῶν αἰώνων οἱ δολοπλοκίες, οἱ δικαιολογίες, οἱ προφάσεις καί ὁ ἐφησυχασμός ὅσων δέν θέλουν νά σηκώσουν τόν σταυρό τῆς ὁμολογίας, ὁ ὁποῖος ὄντως εἶναι μαρτυρικός καί νά ἀκολουθήσουν τήν εὐκόλη ὁδὸ τοῦ συμβιβασμοῦ. Ἡ συγκατάβασις αὐτῆ διὰ τόν Ἰωσήφ θεωρεῖται αἵρεσις: «λοιπόν μηχανᾶσθαι λαθραίως λατινίσαι ἡμᾶς;».

Ἀμέσως μετὰ ξεσπᾶ σέ μία ὁμολογία πίστεως, μία ἀγάπη ἄμετρη πρὸς τήν Ὁρθοδοξία καί μία διάθεσι θυσίας χάριν τῆς πίστεως: «οὐκ ἀρνησόμεθά σε, φίλη ὀρθοδοξία· οὐ ψευσόμεθά σε, πατροπαράδοτον σέβας· οὐκ ἀφιστάμεθά σου, μήτερ εὐσέβεια· ἐν σοὶ ἐγεννήθημεν, καί σοὶ ζῶμεν, καί ἐν σοὶ κοιμηθησόμεθα· εἰ δέ καλέσει καιρός, καί μυριάκις ὑπέρ σοῦ τεθνηξόμεθα· τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλων ἐσμέν μαθηταί, τῶν λεγόντων “ὁ τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καί αὐτός ἀκοινωνήτος· καί εἴ τις ἀκοινωνήτω, κἄν ἐν οἴκῳ συνεύξηται, καί οὗτος ἀφοριζέσθω”» (ὅπ. ἀν., σελ. 28).

Ἐμεῖς βεβαίως πολλές φορές σήμερα ἀναμασοῦμε τόν

ὕμνο αὐτόν τῆς Ὁρθοδοξίας, χωρίς ὅμως νά κατανοοῦμε ὅτι, τότε πού ὁ Ἰωσήφ τόν ἐκφώνησε, ἡ Πόλις ἔπνεε τά λοιίσθια, οἱ Τοῦρκοι εὐρίσκοντο πρό τῶν τειχῶν της καί οἱ Παπικοί, παντοδύναμοι τότε πολιτικῶς καί στρατιωτικῶς, ἦσαν ἔτοιμοι νά ἐξαφανίσουν τήν ἀλήθεια ἀπό τήν γῆ, χάριν τοῦ ἐπί γῆς θεοῦ των καί σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες του. Ὁ Ἰωσήφ ὅμως, ὅπως καί ὅλοι οἱ Πατέρες, εἶχαν ταυτίσει τήν Ὁρθοδοξία μέ τό μαρτύριο, ὅπως καί τήν πλάνη καί αἴρεσι μέ τόν συμβιβασμό, τόν ἐφησυχασμό καί τό βόλεμα.

Εἰς τό τέλος τῆς ὁμιλίας αὐτῆς, ἀπολογούμενος ἀποκαλύπτει ὄλον τόν ἐσωτερικό του κόσμο καί ὁμολογεῖ ὅτι ἐπροτίμησε τήν δύσκολη καί μαρτυρική ὁδό ἀπό αὐτήν τοῦ συμβιβασμοῦ καί τῆς προδοσίας: «*Οὐκουν ὅτι μή τά ἄμικτα συνῆψα μεμπτέος, ἀλλ' ὅτι τούς στρεβλούς τῶν εὐθέων διέκρινα, καί τούς ἀναξιούς τῶν ἀγίων διέστησα, μηδέν προτιμήσας τῆς ἀληθείας, μᾶλλον ἀποδεκτέος· πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐκ πολλῶν μὲν καί ἄλλων, κατόυτου δέ πάλιν, ὅτι δυνατοῦ ὄντος καί ράστου, ἐν τρισίν ὥραις ὄλαις συγκαταβῆναι με μόνον τοῖς ἐν τῇ Κύπρῳ ἀρχιερεῦσι, καί εἰς κοινωνίαν αὐτούς παραδέξασθαι, ἀνατεθειμένου ὄλου του πράγματος εἰς ἐμέ, καί μυρίων εἰς τοῦτο παρακαλούντων, καί τυραννούντων με, δώρων, ἀπειλῶν, φόβων, ὑποψιῶν, ὑποσχέσεων, δόξης, θωπείας, φήμης εὐφήμου προσδοκωμένης καί ὑποσαιούσης παρασυρῆναι με, τοῦ πρός πειθῶ δεινοτάτου, ὑφ' οὗ πᾶς κριτής ὑποσύρεται, πάντα ἐκεῖνα ἀνδρείως μάλα ἀποσεισάμενος, σὺν Θεῷ δέ εἰρήσθω, καί γενναίαν ἐν πᾶσι τήν ἔνστασιν ἐνδειξάμενος, καί κατά τι μηδέν ὑπενδούς, πτωχεῖαν ἅμα καί δυσἀπόνιπτον δυσφημίαν, ὅλη ψυχῇ καί καρδίᾳ, ἡρετισάμην, ἵνα μόνον τηρήσω τήν ἄσπιλον πίστιν καθάραν ἐν Χριστῷ, καί ἀμώμητον*» (ὅπ. ἀν., σελ. 29).

Δί' αὐτόν δέ τόν λόγον καί ἐπειδή δέν συμβιβάσθηκε ὅπως θά ἐπράτταμε ἐμεῖς σήμερα, φέροντας ὄχι μόνο αὐτές

τίς δικαιολογίες αλλά και πολύ περισσότερες, είναι ὁ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος μέγας πατήρ καί διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δέ λόγοι του καί τό παράδειγμά του ἀποτελοῦν κανόνα ὀρθοδόξου πίστεως.

Πρὶν κλείσωμε τὴν παροῦσα ἀναφορά θά μεταφέρωμε ἀπὸ τὴν ἴδια ὁμιλία ἓνα χωρίο τό ὁποῖο ἔχει ἄμεσο σχέσι μὲ τὴν ἀποτειχισί καί τόν 15^ο Ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου: *«Ἐστὶ κακὴ ὁμόνοια, καὶ καλὴ διαφωνία· ἔστι σχισθῆναι καλῶς, καὶ ὁμονοῆσαι κακῶς· οἷς γάρ ἡ φιλία ἀπωλείας πρόξενος, τούτοις τό μῖσος ἀρετῆς ὑπόθεσις γίνεται· καὶ κρείσσων ἐμπαθοῦς ὁμονοίας, ἢ ὑπὲρ ἀπαθείας διάστασις· καλόν τό εἰρηνεύειν πρὸς πάντας, ἀλλ' ὁμονοοῦντας πρὸς τὴν εὐσέβειαν· ἢ γάρ εἰρήνη μετὰ μὲν τοῦ δικαίου καὶ πρόποντος, κάλλιστόν ἐστι κτῆμα καὶ λυσιτελέστατον, μετὰ δέ κακίας, ἢ δουλείας ἐπονειδίστου, πάντων αἰσχιστον τε καὶ βλαβερῶτατον. Ἐπεὶ οὐδεὶς δύναται κτήσασθαι τὴν ἀγάπην τῶν πονηρῶν καὶ κακῶν, χωρὶς κακίας καὶ πονηρίας· μεγάλη δέ ἀρετὴ τοῦ δικαίου, ὅταν ἔχη τοὺς τοῦ Θεοῦ ἐχθρούς, ἐχθρούς· καὶ τοὺς αὐτοῦ φίλους, φίλους· ὡσπερ μεγάλη κακία ἀμαρτωλοῦ, ὅταν τοὺς τοῦ Θεοῦ φίλους ἔχη ἐχθρούς, καὶ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ φίλους»* (ὄπ. ἀν. σελ. 22). Ἐδῶ ὁ Ἰωσήφ δεικνύει καθαρά τόν λόγο διὰ τόν ὁποῖο πρέπει νά ἀποτειχιζώμεθα ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς καί τὴν αἵρεσι. Ἀπὸ ὅλα αὐτά πειθόμεθα ὅτι εἰς τὰ τῆς πίστεως δέν ὑπάρχει καιρὸς καταλλαγῆς, συμφιλίωσης, εἰρήνης καὶ ἀγάπης, ὅπως οἱ Οἰκουμενιστὲς σήμερα φλυαροῦν, ἀλλὰ ὅλα γίνονται μόνο μὲ τὴν ἀληθινὴ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή τῶν αἰρετικῶν.

Τελειώνοντας καὶ προκειμένου νά δεῖξωμε τὴ θέσι τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου μετὰ τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, θά ἀναφέρωμε τοὺς στίχους τοῦ ἁγ. Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ εἰς τόν τάφον τοῦ Ἰωσήφ Βρυεννίου:

«ΜΑΡΚΟΥ ΕΥΓΕΝΙΚΟΥ
ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΚΥΡΟΥ
ΙΩΣΗΦ ΤΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ

Οὐδέν τι καινόν εἰ σιγᾶ κωφός λίθος,
Τήν ἔνθεον σάλπιγγα σιγῶσαν φέρων.
Ἄλλ' ὦ λόγοι χρήσατε φωνήν τῷ λίθῳ·
Μᾶλλον δ' ὑμεῖς φράσατε, τίς ὁ σιγῶν ἐνθάδε
Ἐκεῖνος οὗτος Ἰωσήφ ὁ πυρίπνου,
Ἐν τῇ δυνάμει τῶν λόγων καὶ δογμάτων·
Ἐν ταῖς χάρισι τῶν σοφῶν διδαγμάτων
Ἐκεῖνος οὗτος, ἡ θεηγόρος βρύσις·
Ὁ τοῦ Λόγου πρόμαχος ἐνθέοις λόγοις.
Ὁ στερρότατος τῆς ἀληθείας στῦλος,
Καί φανότατος ὀρθοδοξίας λύχνος.
Ὁ λαμπρότατος τῶν ἀγαθῶν ἐργάτης,
Καί τερπνότατος τῶν καλῶν ἐπαινέτης.
Ὁ δογματιστής ἀκριβῆς πλανωμένοις,
Καί σωφρονιστής ἐμμελής χαννουμένοις.
Ἄλλ' ὦ Πάτερ μέγιστε, Πατέρων κλέος,
Μέμνησο καί νῦν τῶν ποθεινῶν σου τέκνων,
Θεῶ παρεστώς, τῇ μεγάλῃ Τριάδι».

(Ἰωσήφ Βρυεννίου, *Τά παραλειπόμενα*,
τόμος Γ', σελ. 30).

**ιε'. Ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός: Οἱ ἀγῶνες
καί ἡ ἀποτείχισίς του**

Θά ἀναφερθοῦμε ἐν συνεχείᾳ στόν τελευταῖο πρόμαχο τῆς Ὀρθοδοξίας πρὶν ἀπό τήν πτώσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τόν ἅγ. Μᾶρκο τόν Εὐγενικό, τόν ἐπωνομαζόμενο ἄτλαντα τῆς Ὀρθοδοξίας καί θά τόν δεῖξωμε καί αὐτόν ἀπολύτως σύμφωνο μέ τόν περί ἀποτειχίσεως ΙΕ' ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Ὅπως εἶναι γνωστό ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, ὅπως ὅλοι οἱ μετὰ τὸ σχίσμα Πατέρες, ἀγωνίσθηκε ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκμεταλλεόμενος τὴν παντελῆ ἐξασθένησι τοῦ Βυζαντίου, ἠθέλησε κατὰ τὸ λόγιο νὰ ξυλεύση πρὶν ἀκόμη πέση ἡ δρῦς καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία θὰ τοῦ ἐδίδετο ἐκ τῶν προτέρων ὡς ἀντάλλαγμα, προκειμένου νὰ βοηθήσῃ, ὅπως ἔλεγε, στρατιωτικά καὶ οἰκονομικά τὴν καταρρέουσα αὐτοκρατορία. Εἶναι γεγονός ὅτι ἂν δέν ὑπῆρχε κατ' εὐδοκία Θεοῦ σ' αὐτὴν τὴν κρίσιμη γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία περίοδο ὁ ἅγ. Μᾶρκος, θὰ εἶχε ὅλη ἡ Ἀνατολή φραγκέψει καὶ ἡ ἀληθινὴ πίστις θὰ εἶχε ἐξαιρεθῆ ἀπὸ τῆ γῆ.

Τὸ σπουδαῖο εἶναι ὅτι ὁ ἅγ. Μᾶρκος δέν ἀγωνίσθηκε μόνο κατὰ τὴ Σύνοδο τῆς Φλωρεντίας-Φερράρας, πρᾶγμα πού εἶναι σέ πολλοὺς γνωστό, ἀλλὰ ἀγωνίσθηκε καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας καὶ τὴν ἐπάνοδο στὴν Κωνσταντινούπολι. Αὐτοὶ μάλιστα οἱ τελευταῖοι ἀγῶνες του, οἱ ὁποῖοι σέ πολλοὺς εἶναι ἄγνωστοι, ἔχουν ἴσως μεγαλύτερη σημασία, διότι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμε ὅτι οἱ κατὰ τὴν Σύνοδο ἀγῶνες του δέν ἐτελεσφόρησαν, ἐφ' ὅσον ὑπεγράφη τελικῶς ἡ ἔνωσις τῶν «Ἐκκλησιῶν», ἐνῶ οἱ μετὰ τὴν Σύνοδο εἶχαν πλήρη ἐπιτυχία, ἐπειδὴ ἔγιναν αἰτία νὰ ἐπανέλθωμε εἰς τὴν Ὁρθοδοξία καὶ νὰ καταδικασθῇ συνοδικὰ ἡ Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας καὶ μαζὶ ὁ Παπισμὸς.

Τὸ πρῶτο καὶ βασικὸ τὸ ὁποῖον ἔκανε ὁ ἅγιος μετὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι, ἦτο ὅτι διέκοψε τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μὲ ὅλους ὅσους ὑπέγραψαν τὴν ἔνωσι στὴν Φλωρεντία καὶ ὅσους τοὺς ἀκολουθοῦσαν. Ἡ ἀποτείχισις αὐτὴ τοῦ ἀγίου διήρκησε μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὁ ἅγιος ἀπεβίωσε τὴν 23/6/1444 ἢ κατ' ἄλλους 1445 (Θ.Η.Ε. τόμ. 8: 761), ἡ δὲ Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας ἐπερατώθη τὸ 1439. Τὰ πέντε λοιπὸν αὐτὰ ἢ ἕξι χρόνια, μετὰ τὴν παπικὴ Σύνοδο, ἦτο ὁ ἅγιος ἀποτείχισμένος ἀπὸ

ὄλους ὅσους ὑπέγραψαν καί ὅσους τούς ἀκολουθοῦσαν. Ἐπί πλέον δέ ἔγινε, τὰ τελευταῖα αὐτά χρόνια τῆς ζωῆς του, ὁ ἀρχηγός τῶν ἀνθενωτικῶν μέ τούς ἀγῶνες του καί διέσωσε τήν Ὁρθοδοξία ἀπό τήν λατινική ὑποταγή.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι τήν ἐποχή ἐκείνη τοῦ ἀγίου ἦταν πολύ πιά εὐαίσθητοι στά θέματα τῆς πίστεως ἀπό τούς Ὁρθοδόξους τῆς ἐποχῆς μας. Διά τοῦτο, ὡς ἀπό ἐνστίκτου θά λέγαμε, ἀπετειχίζοντο ἀπό τούς ἐνωτικούς καί λατινόφρονες Ἐπισκόπους καί κληρικούς. Ὁ ἅγ. Μάρκος σέ ἐπιστολή του ἀπό τήν Λήμνο ὅπου ἦτο ἐξόριστος, πρὸς τόν ἱερομόναχο Θεοφάνη εἰς τόν Εὐριπον περιγράφει αὐτήν τήν ἀποτείχισι: *«Διαπεράσας οὖν εἰς τήν Καλλίπολι καί διερχόμενος διά τῆς Λήμνου ἐκρατήθην ἐνταῦθα καί περιωρίσθην παρά τοῦ βασιλέως. Ἄλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καί ἡ τῆς ἀληθείας δύναμις οὐ δέδεται, τρέχει δέ μᾶλλον καί εὐοδοῦται· καί οἱ πλείονες τῶν ἀδελφῶν τῆ ἐμῇ ἐξορία θαρροῦντες βάλλουσι τοῖς ἐλέγχοις τούς ἀλιτηρίους καί παραβάτας τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῶν πατρικῶν θεσμῶν, καί ἐλαύνουσι πανταχόθεν αὐτούς ὡς καθάρματα, μήτε συλλειτουργεῖν αὐτοῖς ἀνεχόμενοι, μήτε μνημονεύειν ὄλων αὐτῶν ὡς Χριστιανῶν»* (Σπ. Π. Λάμπρου, *Παλαιολόγεια καί Πελοποννησιακά*, τόμ. Α', σελ. 21).

Βλέπομε ἐδῶ ὅτι ἡ ἐξορία τοῦ ἀγίου ἔγινε αἰτία ἐξεγέρσεως καί ἀποτείχισεως πολλῶν κληρικῶν, ἀπό τούς λατινόφρονες Ἐπισκόπους. Ἡ ἀποτείχισις εἶχε πάντοτε ὡς γνώρισμα τήν διακοπή τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καί τῆς μνημονεύσεως *«μήτε συλλειτουργεῖν αὐτοῖς ἀνεχόμενοι, μήτε μνημονεύειν ὄλων αὐτῶν ὡς Χριστιανῶν»*.

Ἐν συνεχείᾳ στήν ἴδια ἐπιστολή ὁ ἅγιος καθοδηγεῖ τόν ἱερομόναχο Θεοφάνη πῶς νά ἀντιμετωπίσῃ τόν νεοχειροτονηθέντα λατινόφρονα Ἐπίσκοπο Ἀθηνῶν στόν ὁποῖο προφανῶς ὑπήγετο ὁ Θεοφάνης: *«Μανθάνω δέ, ὅτι ἐχειροτονήθη παρά τῶν λατινοφρόνων μητροπολίτης Ἀθηνῶν*

κοπελύδριον τι τοῦ Μονεμβασίας, ὅπερ αὐτόθι διάγον συλ-
λειουργεῖ τοῖς Λατίνοις ἀδιακρίτως καί χειροτονεῖ παρανό-
μως ὄσους ἂν εὕρη καί οἴους. Ἄξιῳ οὖν τήν ἀγιοσύνην σου,
ἵνα, τόν ὑπέρ τοῦ θεοῦ ζῆλον ἀναλαβών ὡς ἄνθρωπος τοῦ
θεοῦ καί τῆς ἀληθείας φίλος καί τοῦ ἀγίου Ἰσιδώρου γνήσιος
μαθητής, παραινέσης τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερεῦσιν ἐκφεύγειν
ἅπασι τρόποις τήν κοινωνίαν αὐτοῦ, καί μήτε συλλειτουρ-
γεῖν αὐτῷ μήτε μνημονεύειν ὄλως αὐτοῦ, μήτε ἀρχιερέα
τοῦτον, ἀλλά λύκον καί μισθωτόν ἡγεῖσθαι, μήτε λειτουρ-
γεῖν ὄλως ἐν ταῖς λατινικαῖς ἐκκλησίαις, ἵνα μή ἔλθῃ καί ἐφ'
ὑμᾶς ἡ ἐπελθοῦσα ὀργή τοῦ θεοῦ τῇ Κωνσταντινουπόλει
διά τὰς ἐκεῖ γινομένας παρανομίας» (ὅπ. ἀν., σελ. 21-22).

Ἡ προτροπή τοῦ ἀγίου εἶναι πλήρης ἀποτείχισις ἀπό
τόν λατινόφρονα Ἐπίσκοπο «ἐκφεύγειν ἅπασι τρόποις τήν
κοινωνία αὐτοῦ, καί μήτε συλλειτουργεῖν αὐτῷ μήτε μνη-
μονεύειν ὄλως αὐτοῦ, μήτε ἀρχιερέα τοῦτον, ἀλλά λύκον
καί μισθωτόν ἡγεῖσθαι». Ἡ ἔκφρασις τοῦ ἀγίου ἐν συνεχείᾳ
«μήτε λειτουργεῖν ὄλως ἐν ταῖς λατινικαῖς ἐκκλησίαις» ἴσως
νά ἐννοῆ νά μή λειτουργοῦν οἱ Ὀρθόδοξοι στίς ἐκκλησίες
τῶν λατινοφρόνων καί ἐνωτικῶν, ἢ σέ αὐτές πού εἶχαν
καταλάβει διά τῆς βίας οἱ Λατίνοι.

Στήν ἴδια ἐπίσης ἐπιστολή περιγράφει ὁ ἅγιος πῶς συμπε-
ριφέροντο οἱ μοναχοί στόν λατινόφρονα Ἐπίσκοπο Μονεμ-
βασίας: «Ὁ γοῦν καλόγηρος τοῦ ὑμετέρου μισθωτοῦ καί οὐχί
ποιμένος, ὁ ἄνους Μονεμβασίας λαβών παρά τοῦ βασιλέως
τό τοῦ Προδρόμου ἡγουμενεῖον, οὔτε μνημονεύεται παρά
τῶν καλογῆρων αὐτοῦ, οὔτε θυμιᾶται ὄλως ὡς Χριστιανός,
ἀλλ' ἔχουσιν αὐτόν εἰς τὰ πράγματα μόνον ὥσπερ τινά
κούσουλον» (ὅπ. ἀν., σελ. 22). Τόν λατινόφρονα Ἐπίσκοπο
λοιπόν αὐτόν δέν τόν ἀντιμετώπιζον κἄν ὡς χριστιανόν
οἱ μοναχοί τῆς περιφέρειας του. Ἡ λέξις «καλόγηρος» πού
χρησιμοποιεῖ ὁ ἅγιος ἴσως σημαίνει εἰρωνικά τόν γέροντα,
τόν καθοδηγητή· καί ἡ λέξις «κούσουλον» εἶναι ἴσως ἰδι-

ωματισμός τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου καί ἐρμηνεύεται ἀπό τὰ συμφραζόμενα ὡς κάτι παραπεταμένο καί ἀπομονωμένο.

Εἰς τό τέλος τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἅγιος δίδει πάλι ὁδηγίες σχετικές μέ τήν μνημόνευσι τῶν Λατινοφρόνων: *«Φεύγετε οὖν καί ὑμεῖς, ἀδελφοί, τήν πρός τοὺς ἀκοινωνήτους κοινωνίαν καί τό μνημόσυνον τῶν ἀμνημονεύτων. Ἴδε ἐγώ Μάρκος ὁ ἀμαρτωλός λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ μνημονεύων τοῦ πάπα ὡς ὀρθοδόξου ἀρχιερέως ἔνοχος ἐστί πάντα τόν λατινισμόν ἐκπληρῶσαι μέχρι καί αὐτῆς τῆς κουρᾶς τῶν γενειῶν, καί ὁ λατινοφρονῶν μετὰ τῶν Λατίνων κριθήσεται καί ὡς παραβάτης τῆς πίστεως λογισθήσεται»* (ὅπ. ἀν., σελ. 22). Ἡ ἀποτειχίσις διὰ τόν ἅγιο ἦτο ἡ ἀσφαλῆς ὁδός ἐν καιρῷ αἰρέσεως καί διδάσκει ὅτι αὐτός πού κάνει συγκατάβασιν εἰς τὰ τῆς πίστεως θά κριθῆ ὅπως ὁ αἰρετικός *«καί ὁ λατινοφρονῶν μετὰ τῶν Λατίνων κριθήσεται καί ὡς παραβάτης τῆς πίστεως λογισθήσεται»*.

Τά ἴδια περίπου γράφει ὁ ἅγιος διὰ τὰ θέματα τῆς πίστεως, μαζί μέ ἄλλες συμβουλές πρός τόν ἡγούμενο τῆς μονῆς Βατοπεδίου: *«Οὐδεὶς κυριεύει τῆς πίστεως, οὐ βασιλεύς, οὐκ ἀρχιερεὺς, οὐ ψευδῆς σύνοδος, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς, ὅτι μὴ θεὸς μόνον ὁ ταύτην ἡμῖν παραδούς δι' ἑαυτοῦ καί τῶν αὐτοῦ μαθητῶν»* (ὅπ. ἀν. *Πρὸς τόν καθηγούμενον τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Βατοπεδίου*, σελ. 25). Διὰ τὰ θέματα τῆς πίστεως ἀναφέρει δέν κάνομε ὑπακοή οὔτε στὸν Ἀρχιερέα, οὔτε στὴ Σύνοδο, ἀλλὰ στὸν Χριστό καί τοὺς Ἀποστόλους. Στὴν ἴδια δέ ἐπιστολή ἀναφέρει πρός τόν ἡγούμενο: *«Φεύγετε οὖν, ἀδελφοί, τοὺς τῆς λατινικῆς καινοτομίας εἰσηγητὰς καί βεβαιωτὰς καί τῇ ἀγάπῃ πρός ἀλλήλους συνδεδεμένοι ἐν σῶμα καί ἐν πνεῦμα, σύμψυχοι, τό ἐν φρονοῦντες, συνάγεσθε πρός τὴν μίαν ἡμῶν κεφαλὴν, τόν Χριστόν...»* (ὅπ. ἀν. σελ. 26). Ἐδῶ διδάσκεται ἀπὸ τόν ἅγιο ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι Ἐπισκοποκεντρικὴ ἀλλὰ Χριστοκεντρικὴ *«συνάγεσθε πρός τὴν μίαν ἡμῶν κεφαλὴν, τόν Χριστόν»*. Ἡ

σύναξις λοιπόν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας γίνεται γύρω ἀπό τόν Χριστόν. Ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νά εἶναι ἀληθινή εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ πρωτίστως εἰς τά θέματα τῆς πίστεως, εἰδάλως δέν εἶναι Ἐπίσκοπος. Οἱ εἰσηγητές καί βεβαιωτές τῆς λατινικῆς καινοτομίας, πού ἀναφέρει ὁ ἅγιος, εἶναι οἱ λατινόφρονες «Ὁρθόδοξοι», οἱ ὁποῖοι χάριν ὑποσχέσεων ψευδῶν καί ἀπατηλῶν ὑπετάγησαν εἰς τόν Πάπα.

Ἀπό ὅλους αὐτούς λοιπόν, μετά τήν ἐπάνοδο στήν Κωνσταντινούπολι, ὁ ἅγιος ἀπετειχίσθη. Αὐτό τό ἀναφέρει πολύ καθαρά σέ διακήρυξι του ἡ ὁποία φέρει τόν τίτλο: *«Ἐκθεσις τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Ἐφέσου, τίνι τρόπῳ ἐδέξατο τό τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα καί δήλωσις τῆς Συνόδου τῆς ἐν Φλωρεντία γενομένης»*. Εἰς τό τέλος αὐτῆς τῆς ἐκθέσεως ἀναφέρει ὁ ἅγιος τά ἑξῆς:

«Ἐντεῦθεν οἱ μέν τά ἑαυτῶν ἔπραξαν καί πρός τήν συνθήκην τοῦ ὄρου καί τά λοιπά τῆς ἐνώσεως ἔβλεψαν· ἐγώ δέ χωρισθείς αὐτῶν ἔκτοτε καί ἑμαυτῷ σχολάσας, ἵνα τοῖς ἀγίοις μου πατράσι καί διδασκάλοις διατελῶ συνημμένος, πᾶσι καταφανῆ ποιῶ τήν ἑμαυτοῦ γνώμην διά τῆσδε μου τῆς γραφῆς, ὡς ἂν ἐξῆ δοκιμάζειν τῷ βουλομένῳ, πότερον ὑγιέσι δόγμασι χαίρων, ἢ διεστραμμένοις τισί τήν γεγεννημένην ἔνωσιν οὐ παρεδεξάμην» (Τά εὕρισκόμενα ἅπαντα, τόμ. Α', σελ. 384).

Ἐδῶ μπορεῖ νά διακρίνη κανεῖς τό ἀξιομίμητο θυσιαστικό καί ἥρωϊκό φρόνημα τοῦ ἀγίου, πού προβάλλεται φοβερό στά μάτια τῶν συγχρόνων πιστῶν. Προέβη στήν ἀποτειχίσι διά νά μείνῃ ἐνωμένος μέ τοὺς ἀγίους *«ἐγώ δέ χωρισθείς αὐτῶν ἔκτοτε καί ἑμαυτῷ σχολάσας, ἵνα τοῖς ἀγίοις μου πατράσι καί διδασκάλοις διατελῶ συνημμένος»*. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά εἶσαι μέ τοὺς ἀγίους καί συγχρόνως νά ἐπικοινωνῆς ἐκκλησιαστικά μέ τοὺς αἰρετικούς.

Ἀπό τό ἀκροτελεύτιο αὐτό τμήμα τῆς ἐκθέσεως φαίνε-

ται ὅτι ἡ ὅλη ἔκθεσις καί διακήρυξις ἦτο συγχρόνως καί μία δήλωσις ἀποτειχίσεως «*πᾶσι καταφανῆ ποιῶ τήν ἑμαυτοῦ γνώμη διὰ τῆσδε μου τῆς γραφῆς*». Δηλαδή ὁ ἅγιος ἐδήλωνε δημοσίως καί ἀπεριφράστως τήν ἀποτειχίσι του πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσι. Καί βεβαίως ὅλα αὐτὰ ἐγίνοντο, τότε πού ὅλα ἐστοίχιζαν, ἐνῶ σήμερα ἀρκοῦμεθα μόνον στήν διά λόγων καί ἐγγράφων διαμαρτυρία καί καταγγελία τῆς αἰρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἡ ὁποία δέν μᾶς κοστίζει εἰς τό ἐλάχιστο.

Τήν ἴδια περίπου ἔννοια ἔχει καί ἡ ἐγκύκλιος τοῦ ἀγίου πού ἐπιγράφεται «*Τοῖς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς καί τῶν νήσων εὐρισκομένοις Ὁρθοδόξοις Μᾶρκος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων Μητροπόλεως ἐν Κυρίῳ χαίρειν*». Εἰς αὐτήν τήν ἐγκύκλιον ἐνημερώνει ὁ ἅγιος τούς παραληπτές διά τίς αἰρέσεις τῶν Παπικῶν. Τίς αἰρέσεις τίς συνοψίζει σέ πέντε: 1) Ἡ προσθήκη εἰς τό Σύμβολον τῆς πίστεως, 2) ἡ περί κτιστῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, 3) τό καθαρτήριο πῦρ, 4) ἡ μετά ἀζύμου ἄρτου τέλεσις τῆς Λειτουργίας καί 5) τό πρωτεῖον ἐξουσίας ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πάπα.

Εἰς τό τέλος λοιπόν αὐτῆς τῆς ἐγκυκλίου, ἀναφερόμενος στούς «Ὁρθοδόξους» ἐνωτικούς καί λατινόφρονες, οἱ ὁποῖοι ἀπεδέχοντο τήν ἔνωσι μέ τούς Παπικούς, λέγει τά ἑξῆς: «*Φεύγετε οὖν αὐτούς, ἀδελφοί, καί τήν πρὸς αὐτούς κοινωνίαν· οἱ γάρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. Καί οὐ θαυμαστόν· αὐτός γάρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. Οὐ θαῦμα οὖν, εἰ καί οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης, ὧν τό τέλος ἔσται κατά τά ἔργα αὐτῶν. Καί πάλιν ἀλλαχοῦ περὶ τῶν αὐτῶν ὁ αὐτός ἀπόστολος· Οἱ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλά τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καί διά τῆς χρηστολογίας καί εὐλογίας ἐξαπατῶσι τάς καρδίας τῶν ἀκάκων*» (ᾠπ. ἀν., σελ. 266). Ἐδῶ πάλι ὁ ἅγιος διακηρύσσει τήν ἐκκλησιαστική ἀποτειχίσι ἀπό τούς «Ὁρθοδόξους» λα-

τινόφρονες, Ἀφοῦ δέ ἀναφέρει ἐν συνεχείᾳ πολλά ἀγιογραφικά χωρία πρὸς κατοχύρωσι καταλήγει: «*Τούτων ὑμῖν ὑπὸ τῶν ἀγίων ἀποστόλων διωρισμένων, στήκετε κρατοῦντες τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε, τὰς τε ἐγγράφους καὶ τὰς ἀγράφους, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ*» (ὄπ. ἀν. σελ. 266).

Εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐγκύκλιο τοῦ ἀγίου νὰ ἀναφέρωμε καὶ ἓνα τμῆμα τὸ ὁποῖο ἔχει σχέσι μὲ τὴν σημερινὴ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Οἰκουμενιστές, ὅλοι ἀνεξαιρέτως, ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ Παπικοὶ δέν εἶναι αἰρετικοὶ ἀλλὰ σχισματικοί. Ἐπειδὴ τότε τὰ ἴδια ἔλεγαν καὶ οἱ ἐνωτικοὶ Λατινόφρονες ὁ ἅγιος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «*Τί ἔτι; “Οὐδέποτε, φησί, τοὺς Λατίνους ὡς αἰρετικούς εἶχομεν, ἀλλὰ μόνον σχισματικούς”. Τοῦτο μὲν οὖν παρ’ αὐτῶν ἐκείνων εἰλήφασι σχισματικούς γάρ ἡμᾶς ἐκεῖνοι καλοῦσι, οὐδὲν ἡμῖν ἐγκαλεῖν ἔχοντες περὶ τὴν ἡμετέραν δόξαν, ἀλλ’ ὅτι τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν ἀπεσχίσθημεν, ἦν ὠφείλομεν, ὡς ἐκεῖνοι νομίζουσιν. Εἰ δέ καὶ ἡμᾶς τοῦτον δίκαιον ἐκείνοις ἀντιχαρίζεσθαι καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν περὶ τὴν δόξαν, σκεπτέον. Τὴν μὲν οὖν αἰτίαν τοῦ σχίσματος ἐκεῖνοι δεδώκασι, τὴν προσθήκην ἐξενεγκόντες ἀναφανδόν, ἦν ὑπ’ ὀδόντα πρότερον ἔλεγον ἡμεῖς δέ αὐτῶν ἐσχίσθημεν πρότεροι, μᾶλλον δέ ἐσχίσσαμεν αὐτούς καὶ ἀπεκόψαμεν τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος. Διὰ τί, εἶπέ μοι; Πότερον ὡς ὀρθὴν ἔχοντας δόξαν, ἢ ὀρθῶς τὴν προσθήκην ἐξενεγκόντας; Καὶ τίς ἂν τοῦτο εἴποι, μὴ σφόδρα τὸν ἐγκέφαλον διασεσεισμένος; ἀλλ’ ὡς ἄτοπα καὶ δυσσεβῆ φρονοῦντας καὶ παραλόγως τὴν προσθήκην ποιήσαντας. Οὐκοῦν ὡς αἰρετικούς αὐτούς ἀπεστράφημεν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῶν ἐχωρίσθημεν. Διὰ τί γάρ ἄλλο; Φασὶ γάρ οἱ φιλευσεβεῖς νόμοι· “Αἰρετικός ἐστι καὶ τοῖς κατὰ τῶν αἰρετικῶν νόμοις ὑπόκειται ὁ καὶ μικρόν γοῦν τι παρεκκλίνων τῆς ὀρθῆς πίστεως”. Εἰ μὲν οὖν οὐδὲν τι παρεκκλίνουσιν οἱ Λατῖνοι τῆς ὀρθῆς πίστεως, μάτην*

αυτούς ὡς ἔοικεν ἀπεκόψαμεν· εἰ δέ παρεκκλίνουσιν ὅλως, καὶ ταῦτα περὶ τὴν θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς ὃ βλασφημῆσαι κινδύνων ὁ χαλεπώτατος, αἰρετικοὶ εἰσὶν ἄρα, καὶ ὡς αἰρετικούς αὐτούς ἀπεκόψαμεν. Διὰ τί δέ καὶ χρίομεν τῷ μύρῳ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἡμῖν προσιόντας; Οὐκ εὐδηλον ὡς αἰρετικούς ὄντας;...» (ὁπ. ἀν., σελ. 248). Ὁ ἅγιος λοιπὸν ξεκαθαρίζει τὰ πράγματα καὶ δηλώνει ἀπερίφραστα ὅτι τὸ σχίσμα ἐγίνε διὰ νὰ ἀποκοποῦν οἱ αἰρετικοὶ ἀπὸ τὸ ὑγιές μέρος τῆς Ἐκκλησίας.

Τώρα ὅμως, ὅπως ἀναφέραμε, χρειάζεται ὁ ἅγιος νὰ ἀποτευχισθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς «ἡμετέρους», οἱ ὁποῖοι ἀνεγνώριζαν διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας τίς πλάνες τῶν Παπικῶν. Αὐτὸ δὲν τὸ ἔπραξε μόνον αὐτός ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι καὶ εἰδικὰ κληρικοί. Σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν πρεσβύτερο Γεώργιο εἰς τὴν Μεθώνη, ἀκροτελεύτια ὁ ἅγιος διὰ τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας ἀναφέρει: «Ταῦτα σοι ἐκ πολλῶν ὀλίγα πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐκείνων ἀναισχυντίας ἔγραψα. Γίνωσκε δέ ὅτι ὁ ὄρος τῆς ψευδοῦς συνόδου, μᾶλλον δὲ ἡ ματαία καινοφωνία, καθάπερ ἦν ἄξιον, οὐδαμῶς παρ' οὐδενός προσεδέχθη· ἀλλὰ καὶ οἱ τούτῳ συνθέμενοι καὶ ὑπογράψαντες ὡς ἐναγεῖς καὶ προδόται τῆς ἀληθείας ὑπὸ πάντων μισοῦνται, καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς οὐδέπω τῶν ἐνταῦθα συνελειτούργησε. Θεὸς δὲ ὁ πάντα δυνάμενος οἰκονομήσειε ταῦτα πρὸς τὸ συμφέρον καὶ διορθώσειε τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἣν ἐξηγοράσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι. Φύλασσε τὴν καλὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, τὰς βεβήλους καινοφωνίας παντελῶς ἐκτρεπόμενος» (Τοῦ αὐτοῦ Ἐφέσου ἐπιστολὴ πρὸς τινὰ πρεσβύτερον Γεώργιον τοῦνομα ἐν τῇ Μεθώνη σταλεῖσα, Τόμ. Α', σελ. 290). Αὐτὸ λοιπὸν πού ἔκανε ὁ ἅγιος, τὸ ἔκαναν οἱ περισσότεροὶ κληρικοί. Δηλαδή ὅλους αὐτούς πού ὑπέγραψαν τοὺς ἀντιμετώπιζον ὡς προδότες τῆς ἀληθείας «καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς οὐδέπω τῶν ἐνταῦθα συνελειτούργησε».

Τὴν ἀποστροφή τῶν Ὁρθοδόξων ἀπὸ τοὺς λατινόφρονες καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀποτειχίσι διὰ τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως τὴν περιγράφει πολὺ καθαρὰ στὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης Σιλβέστρος Συρόπουλος. Μετὰ τὴν ἐπιστροφή στὴν Κωνσταντινούπολι ἐπέζετο, αὐτὸς πού εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ μεγάλου Ἐκκλησιάρχου καὶ ὁ μέγας χαρτοφύλαξ, ὁ ὁποῖος προφανῶς ἦτο ὁμόφρων του, ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία νὰ συλλειτουργήσουν μέ τὸν Πατριάρχη. Εἰς τὴν λειτουργία θά ἐμνημονεύετο στὰ δίπτυχα καὶ ὁ Πάπας μαζί μέ τοὺς Ὁρθοδόξους. Ὁ Συρόπουλος παρουσιάζει τὸν διάλογο πού διημείφθη μέ τοὺς πολιτικούς:

«Τότε εἶπον οἱ μεσάζοντες· Ἐπεὶ ὑμεῖς οὐ λέγετέ τι, λοιπὸν ἐροῦμεν ἡμεῖς ὅπερ νομίζομεν καλὸν καὶ ἀβλαβές. Περὶ μὲν οὖν τοῦ ὄρου οὐ λέγομεν τι· κεῖται γάρ ὡσανεὶ ἀργός. Περὶ δὲ τοῦ μνημοσύνου λέγομεν· Οὐ δοκεῖ ὑμῖν καλὸς τρόπος, εἰ μνημονεύεται μόνον ὁ πάπας καὶ διὰ τοῦ μνημοσύνου ὑπάρχωμεν ἠνωμένοι; λόγος ἐστὶ μόνον τὸ μνημόσυνον καὶ λέγει τοῦτον ὁ διάκονος, καὶ διὰ τοῦ λόγου τούτου ἐσμέν καὶ ἠνωμένοι καὶ οὐδέ παρασαλευόμεν τι τῶν δογμάτων ἢ μεταποιοῦμεν τι τῶν ἐθίμων ἡμῶν. Ἀπεκρίθημεν ἡμεῖς· Πολὺς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ μνημοσύνου λόγος· ἐκεῖνοι γάρ μνημονεύονται ἐπ' Ἐκκλησίας, ὅσοι εἰσὶν ὁμόδοξοι καὶ κοινωνικοὶ πρὸς τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν· οἱ δὲ ἀκοινωνῆτοι οὐδέ μνημονεύονται οὐδέ ἔχει ἄδειάν τις τῶν ἱερωμένων εὐχεσθαι ἐπ' ἐκκλησίαις ὑπὲρ ἀκοινωνήτου. Ὁ δὲ πάπας ἐστὶν ἀκοινωνήτος. Πῶς οὖν μνημονευθήσεται ὁ ἀκοινωνήτος μετὰ τῶν κοινωνικῶν; Τότε εἶπεν ὁ μεσάζων ὁ Νοταρᾶς, ὅτι· Αὐτὸ τὸ τοῦ πάπα οὐδέ μνημόσυνόν ἐστίν· οὐδέ γάρ εὐχονται ὑπὲρ ἐκείνου, λόγον δὲ λέγει μόνον ὁ διάκονος, τὸ· Εὐγενίου τοῦ μακαριωτάτου πάπα, καὶ οὔτε ἐκεῖνος εὐχεται οὔτε ἀπαιτεῖ παρ' ἄλλων εὐχὴν ὑπὲρ τοῦ πάπα.

»Ἐφην δὲ ἐγώ, ὅτι· Τὸ τῶν διπτύχων μειζὸν ἐστὶ παντός

μνημοσύνου· τά μὲν γάρ ἄλλα ἀπαιτοῦσιν εὐχὴν παρά τῶν ἀκροωμένων καὶ τῶν ἔξω τοῦ βήματος· τά δίπτυχα δὲ οὐκ ἀπαιτοῦσιν εὐχὴν παρά τῶν ἐξωτερικῶν, ἀλλ' αὐτός πρῶτος ὁ πατριάρχης λέγει· “Μνήσθητι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων τῶν ὀρθοτομούντων τόν λόγον τῆς σῆς Ἀληθείας”, ὥστε εὐχεται πρῶτον ὁ πατριάρχης ὑπὲρ τῶν ὀρθοτομούντων. Εὐθύς δὲ διαδεξάμενος ὁ διάκονος τόν λόγον, κηρύττει διαπρυσίως τίνες εἰσὶν οἱ ὀρθοτομοῦντες. Ἀπαριθμεῖ οὖν τόν ἡμέτερον πατριάρχην καὶ τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ὡς ὀρθοτομοῦντας. Ὁρθοτομεῖν δέ ἐστι τό τέμνειν τά νόθα, ὡς φησὶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Ὁ δὲ πάπας οὐ τέμνει, ἀλλ' εἰσάγει μᾶλλον τά νόθα. Εἰ οὖν κηρύττοιο τό ὄνομα τοῦ πάπα μετά τῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν, ἔν ἐκ τῶν δύο ἐξ ἀνάγκης συναχθήσεται, ἢ ὅτι ὀρθοτομεῖ ὁ πάπας, καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ οὐκ ὀρθοτομοῦσιν, ἐπεὶ διαφέρονται εἰς τό περί τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἄρθρον, ὅπερ ἐστὶν ἔν τῶν ἄρθρων τῆς πίστεως, καὶ οὐ συμφωνοῦσι μετά τοῦ πάπα εἰς τὴν δόξαν ἢν δοξάζει περί τούτου ὁ πάπας, ἢ ὀρθοτομοῦσιν οἱ Ἀνατολικοὶ, καὶ ὁ πάπας οὐκ ὀρθοτομεῖ. Πῶς οὖν ἐστὶν εὐσεβές ἢ ἄλλως εὐλογον, ἐπὶ τῆς θείας μυσταγωγίας μνημονεύειν καὶ συνάπτειν καὶ ἐνοῦν τοὺς ἀντιφάσκοντας ὡς συμφωνοῦντας; Τό δὲ μείζον καὶ φοβερώτερον, ὅτι καὶ ὁ δέκατος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων φησὶν· Εἴ τις ἀκοινωνήτω κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξηται, καὶ οὗτος ἀφοριζέσθω. Ὁ οὖν πατριάρχης οὐ συνεύχεται, ἀλλ' ὑπερεύχεται τοῦ πάπα. Καὶ σκοπεῖτε ὅσον διαφέρει τό ὑπερεύχεσθαι τοῦ συνεύχεσθαι· μέγα ἐστὶ τοῦτο καὶ πάντη ἀλλότριον τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

»Εἶπεν οὖν ὁ Νοταρᾶς· Μακάριον ἂν ἦν εἰ προείδημεν ταῦτα καὶ ἠργοῦμεν παντελῶς τά δίπτυχα ἀπὸ τῆς λειτουργίας πρό τοῦ ἐτοιμασθῆναι ὑμᾶς ἀπαίρειν πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Εἶτα καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπόντες ἡμῖν παρακινητικά πρὸς τό συνέρχεσθαι εἰς τὴν προτέραν τάξιν ἡμῶν καὶ

εὐρίσκεσθαι μετὰ τοῦ πατριάρχου, τελευταῖον προσέθηκαν· Ἀξιοῦμεν ἵνα σκέψησθε καί εὔρητε τρόπον καλόν, δι' οὗ ἐσόμεθα ἠνωμένοι· διαμηνυθήσεσθε γάρ καί ἐλεύσεσθε πάλιν ἐνταῦθα. Καί ἐπὶ τούτοις διελύθημεν» (Τὰ ἀπομνημονεύματα Σ. Συρόπουλου, XII, σελ. 562).

Πόσο ωραία, θεολογικά καί πατερικά τοποθετοῦν τὰ πράγματα οἱ δύο αὐτοὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι δέν εἶναι κἄν ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ὡσάν νά διαβάζωμε τήν ἐπιστολή τῶν ἐπὶ Βέκκου ἁγιορειτῶν ὀσιομαρτύρων πρὸς τόν αὐτοκράτορα Μιχαήλ τόν Η' τόν Παλαιολόγο. Καί νά σημειωθῇ ὅτι δέν πρόκειται περὶ τῆς κυρίας μνημονεύσεως τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, ἀλλά περὶ τῆς μνημονεύσεως τῶν διπτύχων, δηλαδή τῶν προκαθημένων τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αὐτή ἡ μνημόνευσις, ἀναφέρουν, εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ ὅλες τίς μνημονεύσεις: «*Τό τῶν διπτύχων μείζον ἐστὶ παντός μνημοσύνου*».

Ἐν συνεχείᾳ ἐρμηνεύουν θαυμάσια, ἐπικαλούμενοι ὡς ὀδηγὸν τόν ἅγ. Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο. Ἀναφέρει ὁ ἅγιος ἐρμηνεύοντας τό χωρίον τοῦ ἀπ. Παύλου: «*Ὁρθοτομοῦντα τόν λόγον τῆς ἀληθείας. Καλῶς τοῦτο εἶπε· πολλοὶ γάρ αὐτόν παρασπῶσι πάντοθεν καί παρέλκουσι· πολλά ἔχει τὰ ἐπιφυόμενα. Καί οὐκ εἶπεν, Ἀπευθύνοντα, ἀλλ', Ὁρθοτομοῦντα· τουτέστι, Τέμνε τὰ νόθα, καί τὰ τοιαῦτα μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος ἐφίστασο καί ἔκκοπτε· καθάπερ ἐπὶ ἱμάντος τῆ μαχαίρα τοῦ πνεύματος πάντοθεν τό περιττόν καί ἀλλότριον τοῦ κηρύγματος ἔκτεμνε*» (P.G. 62, 626). Τί σημαίνει λοιπόν ἡ λέξις «*ὀρθοτομῶν*». «*Ὁρθοτομεῖν δέ ἐστι τό τέμνειν τὰ νόθα, ὡς φησιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος*». Ἄρα δέν πρόκειται περὶ εὐχῆς, ὅπως ἐξυπηρετοῦνται νά πιστεύουν ἀφελῶς σήμερα πολλοί. Πρόκειται περὶ ὁμολογίας, μέ τήν ὁποία ὁμολογία δημοσίως καί ἐκκλησιαστικῶς ἀκυρῶνεις οἰαδήποτε ἄλλη ὀρθόδοξο ὁμολογία, ἐφ' ὅσον κατά τήν μνημόνευσι συντάσσεις μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων τούς

αίρετικούς, τούς πολεμίους τῶν Πατέρων ὡς ὑπερμάχους τῶν Πατέρων, τούς ἀντιφάσκοντας ὡς συμφωνοῦντας: *«Πῶς οὐκ ἔστιν εὐσεβές ἢ ἄλλως εὐλογον, ἐπὶ τῆς θείας μυσταγωγίας μνημονεύειν καὶ συνάπτειν καὶ ἐνοῦν τούς ἀντιφάσκοντας ὡς συμφωνοῦντας».*

Τελικῶς ἀφοῦ ἐκάλεσαν πάλι οἱ πολιτικοὶ τούς Πατέρες εἰς τὰ βασιλεία καὶ δέν ἠδυνήθησαν νά τούς πείσουν τούς ἄφησαν. Αὐτοὶ δέ ἔμειναν ἀποτειχισμένοι καὶ ὑπέβαλον τόν ἑαυτόν τους σέ ἀργία, προκειμένου νά μήν ἔχουν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τούς Λατινόφρονες ἐνωτικούς: *«Ὡς δέ οὐχ εὖρον ἀφ' ἡμῶν τινα συγκατάβασιν, ἀφήκαν ἡμᾶς καὶ ἀπήλθομεν εἰς τὰ ἴδια. Καθήμεθα δέ ἔκτοτε σχολάσαντες ἐκ πάντων καὶ ἀργία συζῶντες καὶ παρά τοῦ Θεοῦ διόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ αἰτοῦντες καὶ ἐκδεχόμενοι»* (ὅπ. ἀν., σελ. 566).

Ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης Σίλβεστρος Συρόπουλος μᾶς περιγράφει στά ἀπομνημονεύματά του καὶ μία θαυμάσια ἀντίδρασι καὶ ἀποτείχισι τοῦ λαοῦ ἀπό τόν ἱερέα τῆς ἐνορίας των. Ὁ ἱερεὺς αὐτός, ἀπό ἀπλή, θά λέγαμε, περιέργεια, ἠθέλησε νά ἰδῆ πῶς γίνεται ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Πατριάρχου. Ὅταν λοιπόν, κατὰ τήν διάρκεια τῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας ἀπεβίωσε ὁ Πατριάρχης Ἰωσήφ, ἐξελέγη μέ τήν προτροπή τοῦ αὐτοκράτορος ὁ Λατινόφρων καὶ ἐνωτικός Κυζίκου Μητροφάνης. Κατὰ τήν πομπή αὐτή καὶ τελετή ἦτο παρών καὶ ὁ Λατίνος Ἐπίσκοπος Χριστοφόρος. Ὁ Συρόπουλος περιγράφει τὰ γεγονότα καὶ τὰ σχετικά μέ τόν ἱερέα Θεοφύλακτο ὡς ἐξῆς:

«Ἦτοιμάσθη τοίνυν ὁ Κυζίκου καὶ ἐδέξατο τό μήνυμα· προσεκαλέσατο δέ καὶ τόν Τραπεζοῦντος καὶ τόν Ἡρακλείας παραγενέσθαι ἐν τῷ μηνύματι, καὶ οὐκ ἤλθον. Τῇ τετράδι οὖν, καθ' ἣν ἀποδίδεται ἡ ἐορτή τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως, ἣτις ἦν καὶ τετάρτη τοῦ Μαΐου, ἤλθεν εἰς τὰ βασιλεία καὶ προεβλήθη παρά τοῦ βασιλέως πατριάρχης.

Παρηήμεν δέ καί ἡμεῖς καί ἐν τῷ μηνύματι καί ἐν τῇ προβλήσει καί προεπέμπομεν αὐτόν εἰς τό πατριαρχεῖον· παρῆν δέ καί ὁ τοῦ πάπα λατινεπίσκοπος ὁ Χριστοφόρος παρ' ὅλην τήν ὁδόν πλησιάζων τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ πατριάρχου καί μηδόλως αὐτοῦ ἀφιστάμενος. Τοῦτο δέ καί πλείονα μέμψιν ἀπό τοῦ λαοῦ καί ἀποστροφὴν προὔξενει τῷ πατριάρχῃ, ὡς ἀποδεχομένῳ τόν λατινισμόν, καί ἐδέχετο ὁ λαός τήν εὐλογίαν τοῦ πατριάρχου λίαν ἀηδῶς, τινές δέ καί ὑπεχώρουν ἵνα μή θεωρῶσι τήν εὐλογίαν αὐτοῦ. Προσθήσω δέ καί τι μικρόν ἀφήγημα πρὸς παράστασιν τοῦ πρὸς τήν ὀρθοδοξίαν θερμοῦ ζήλου τοῦ εὐσεβοῦς καί χριστιανικωτάτου τοῦδε λαοῦ καί ἄλλως χαρίεν.

»Ἱερεύς τις ἠθέλησεν ἰδεῖν ὅπως γίνεται ἡ τοῦ πατριάρχου πρόβλησις· ὄνομα τῷ ἱερεῖ Θεοφύλακτος. Ἐδανείσατο οὖν ἵππον (οὐδέ γάρ ἐκέκτητο) καί ἦλθεν εἰς τὰ βασίλεια, καί ἰδὼν τήν πρόβλησιν, ἦλθε μεθ' ἡμῶν μέχρι καί τοῦ πατριαρχείου. Εἶτα ὑπέστρεψεν εἰς τό ἴδιον οἶκημα, καί κατὰ τήν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ ἐσήμανεν (ἦν γάρ ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναλήψεως), καί οὐδεὶς ἦλθεν εἰς τόν ναόν αὐτοῦ· ὡσαύτως καί εἰς τόν ὄρθρον, καί οὐδεὶς ἦλθε· ἐξεδέχετο δέ καί εἰς τήν ὥραν τῆς λειτουργίας, ἵνα φέρῃ τις αὐτῷ λειτουργίαν, καί οὐκ ἔφερε· διό οὐδέ ἐλειτούργησεν· Ἀγανακτήσας προσῆλθε τοῖς εἰωθόσιν ἐκκλησιάζεσθαι ἐν τῷ ναῷ καί ἠρώτα τίνος χάριν οὐκ ἦλθον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἑορτῆς οὕσης; Οἱ δέ ἔλεγον αὐτῷ· Διότι ἠκολούθησας καί σύ τῷ πατριάρχῃ καί ἐλατίνισας. Ἐλεγεν οὖν ὁ ἱερεύς· Καί πῶς ἐλατίνισα; ἐγὼ ἀπῆλθον ἀπλῶς ἵνα ἴδω τήν τάξιν μόνον ἣν οὐδέποτε εἶδον, καί οὔτε ἐφόρεσα οὔτε ἔψαλα οὔτε τι ἱερατικόν ἐποίησα. Πῶς οὖν ἐλατίνισα; Οἱ δέ εἶπον· Ἄλλ' ἀνεμίχθης καί συνοδοιπόρεις μετὰ τῶν λατινισάντων ἔμπροσθεν τοῦ λατινόφρονος πατριάρχου καί ἔφθανέ σοι ἡ εὐλογία αὐτοῦ. Τότε ἠγανάκτησεν, ἵνα δυσωπῇ αὐτούς μεθ' ὑποσχέσεων ἐνόρκων, ὡς οὐκέτι ἀπελεύσεται εἰς τόν πατριάρχην ἢ εἰς

τούς πλησιάζοντας αὐτῶ, καί μόλις ἠδυνήθη καταπεῖσαι αὐτούς συνέρχεσθαι πάλιν εἰς τήν ἐκκλησίαν. Εἰ οὖν ὥσπερ ἠδυσμά τι προσετέθη τοῦτο τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὖν καί ἐκ τοῦτου ἔξεστι τοῖς βουλομένοις τεκμαίρεσθαι ὁποῖαν τινά διάθεσιν ἔχει Θεοῦ χάριτι περί τά ὑγιή τῆς Ἐκκλησίας δόγματα ὁ χριστιανικώτατος ὄδε λαός καί ὅπως ἀποστρέφεται καί μισεῖ τά νόθα τε καί ἀλλότρια» (ὄπ. ἀν., σελ. 554).

Ἀπό τήν περιγραφή αὐτή φαίνεται ἡ στάσις τοῦ λαοῦ καί ἡ συμβολή του εἰς τήν ἀποκατάστασι τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ λαός ὄχι μόνο ἐγνώριζε τήν πίστι του, ἀλλά καί τήν στάσι πού ἔπρεπε νά κρατήσῃ ὅταν αὐτή ἐπροδίδετο. Καί ἡ στάσις αὐτή ἦτο ἡ ἀποτείχισις. Ὁ λαός της Κωνσταντινουπόλεως ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ἦτο πλησίον στόν Πατριάρχη ὁ λατινοεπίσκοπος, ἐπίστευσε ὅτι ὁ Πατριάρχης ἀποδέχεται τόν λατινισμό καί τήν εὐλογία τοῦ Πατριάρχου τήν ἐδέχεται μέ ἀπέχθεια. «Τοῦτο δέ (τό γεγονός τῆς παρουσίας τοῦ λατινεπισκόπου) καί πλείονα μέμψιν ἀπό τοῦ λαοῦ καί ἀποστροφῆν προὔξενει τῷ πατριάρχῃ, ὡς ἀποδεχομένῳ τόν λατινισμόν, καί ἐδέχεται ὁ λαός τήν εὐλογίαν τοῦ πατριάρχου λίαν ἀηδῶς, τινές δέ καί ὑπεχώρουν ἵνα μή θεωρῶσι τήν εὐλογίαν αὐτοῦ». Ἡ ἀξιοθαύμαστη ἐπιπλέον ἀντιμετώπισις τῶν ἐνοριτῶν τοῦ ἱερέως Θεοφυλάκτου, οἱ ὁποῖοι αὐθόρμητα, χωρίς συνεννόησι, χωρίς προετοιμασία, χωρίς νά ἐρωτήσουν τόν πνευματικό καί νά πάρουν εὐλογία, χωρίς νά ὑπολογίσουν ἄν θά μείνουν μία τέτοια ἐορτάσιμο ἡμέρα ἀλειτούργητοι κλπ. ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀποτείχισις ἀπό τούς αἰρετικούς ποιμένες πρέπει νά λειτουργῇ μέσα μας ὡς ὀρθόδοξο ἔνστικτο, κάτι δηλαδή σάν τό τίναγμα τοῦ χεριοῦ μας, ὅταν ἔλθῃ σέ ἐπαφή μέ τή φωτιά.

Ὁ Συρόπουλος ἀναφερόμενος στήν διαδικασίαν διὰ τήν ἐκλογή τοῦ νέου Πατριάρχου, μᾶς λέγει τά ἑξῆς: «Ὁ δέ βασιλεύς ἀναγκασθεὶς ἠβουλήθη ποιῆσαι πατριάρχῃν· καί πρῶτον μὲν παρήγγειλέ τισι τῶν ἀρχόντων καί εἶδον τόν

Ἐφέσου καὶ ἠξίωσαν καὶ ἠνάγκασαν αὐτόν, ἵνα κατανεύσῃ γενέσθαι πατριάρχης. Ὡς δὲ εὔρον αὐτόν μηδὲως παραδεχόμενον τοῦτο, ὥρισε γενέσθαι ψήφους. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Ἐφέσου οὐκ ἐποίησαντο λόγον ὅπως παραγένοιτο ἐν ταῖς ψήφοις, ἐπεὶ εὔρισκον αὐτόν διίστάμενον ἐκ πάντων τῶν ἐν τῇ συνόδῳ· τὸν δὲ Ἡρακλείας ἠνάγκασαν, ἐπεὶ οὐδὲ αὐτός ἐβούλετο παραγενέσθαι· ἔλεγε γὰρ πρὸς τινὰς τῶν ὁμιλούντων αὐτῷ, ὅτι· Τὸ γεγονός ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ κακὸν ἐστὶ καὶ ὀλέθριον καὶ φθορὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἐγένετο βιαίως· ἐποίησα δὲ καὶ ἐγὼ κακῶς ὅτι ὑπέγραψα, ἀναγκασθεὶς δὲ ὅμως, καὶ χρή ἴν' ἐκκοπῇ αὕτη ἢ χεὶρ ἢ ὑπογράψασα. Καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἔλεγε πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ· διὸ οὐδέ εἰς τὰς ψήφους ἠθέληεν ἀφικέσθαι» (ὄπ. ἀν., σελ. 548). Ἀναφέρεται ἐδῶ, ὅτι τὸν ἅγ. Μάρκο οὔτε κἂν τὸν εἰδοποίησαν νὰ παρευρεθῇ στὴ Σύνοδο διὰ τὴν ἐκλογή «ἐπεὶ εὔρισκον αὐτόν διίστάμενον ἐκ πάντων τῶν ἐν τῇ συνόδῳ». Δηλαδή ὁ ἅγιος οὔτε ἠθέλησε νὰ γίνῃ Πατριάρχης, οὔτε νὰ ἔχη καμμία ἐκκλησιαστικὴ σχέσι μὲ τὴ Σύνοδο. Ἐμεῖς σήμερα θά λέγαμε, μὲ τὸν ὀρθολογισμό πού μᾶς κυβερνᾷ, ὅτι κακῶς ἔπραξε ὁ ἅγιος, διότι ἂν ἐπήγαινε στὴ Σύνοδο θά ἐβοηθοῦσε νὰ ἐκλεγῆ κάποιος καλός.

Πρὶν ἀφήσουμε τὸν Συρόπουλο, θά ἀναφέρουμε ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεῦματά του καὶ ἓνα διάλογο τοῦ ἁγίου μὲ τοὺς συνεπισκόπους του εἰς τὴν Φλωρεντία, σὲ κάποια σύναξι πού ἔκαναν διὰ νὰ πάρουν κατευθύνσεις στὴν ἀντιμετώπισι τῶν Λατίνων: «Πάλιν μετὰ παραδρομὴν ἡμερῶν δύο, συνελθόντων ἡμῶν εἰς τὸν πατριάρχην ὡς ἔθος, λόγοι πολλοὶ περὶ τῆς ἐνώσεως ἐκινήθησαν καὶ παρεκίνουν καὶ ἠξίουσαν τὸν Ἐφέσου χρῆσασθαι οἰκονομίᾳ τινὶ καὶ συγκαταβάσει. Ὁ δὲ ἔλεγεν· οὐκ ἐγχωρεῖ συγκατάβασις εἰς τὰ περὶ τῆς πίστεως. Μετὰ γοῦν τὰς πολλὰς ἀπαιτήσεις τὰς περὶ τῆς συγκαταβάσεως καὶ τὰς ἀπολογίας τοῦ Ἐφέσου καὶ ἀπαγορεύσεις, λεγόντων τῶν τὴν ἔνωσιν σπουδαζόντων, ὅτι· Ὀλίγη

ἐστὶν ἡ διαφορὰ καὶ ὀλίγη τις συγκατάβασις ἐνώσει ἡμᾶς, εἰ θελήσεις καὶ αὐτός χρησασθαι ταύτη, εἶπεν ὁ Ἐφέσου· Παρόμοιόν ἐστι τοῦτο τῷ ρηθέντι παρά τοῦ ἐπάρχου πρὸς τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Γραπτόν. Εἶπε γάρ αὐτῷ, ὅτι· Μίαν μόνον κοινωνήσατε καὶ ἕτερον οὐκ ἀπαιτοῦμεν, πορεύεσθε δὲ ὅποι φίλον ὑμῖν, καὶ ὁ ἅγιος ἔφη πρὸς αὐτόν· Ὅμοιόν τι λέγεις, ὥσπερ ἂν εἶ τις ἀξιῶν ἕτερον λέγοι· Οὐδέν αἰτοῦμαι σε ἀλλ' ἢ τὴν σὴν ἄπαξ ἀποτεμεῖν κεφαλὴν, καὶ μετὰ ταῦτα πορεύου ὅπου θέλεις. **Οὐ γάρ ἐστι μικρόν ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ τό δοκοῦν μικρόν.** Ἀπὸ τῆς εἰρηνικῆς οὖν δῆθεν αἰτήσεως καὶ ἀξιώσεως ἀνεφύη φιλονεικία, καὶ ὁ Νικαίας ἀναίδην ἔσκωπτε τὸν Ἐφέσου· καὶ μετὰ τὴν πολλὴν φιλονεικίαν ἀναστάς ὁ Νικαίας ἔφη· Περισσὸν ποιῶ καὶ φιλονεικῶ μετὰ ἀνθρώπου δαιμονιαρίου· αὐτός γάρ ἐνι μαινόμενος, καὶ οὐ θέλω ἵνα φιλονεικῶ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξήλθε μετὰ θυμοῦ. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἐφέσου, ὅτι· Σύ ὑπάρχεις κοπέλιν καὶ ἐποίησας ὡς κοπέλιν. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐξήλθομεν. Ὁ δὲ πατριάρχης ὁρῶν ταῦτα, οὐκ ἔσκωψεν οὐδὲ ἐκώλυσε τὴν ὄχλησιν, οὔτε αὐτὴν οὔτε τὴν πρό αὐτῆς· ἐκάθητο δὲ μόνον ὁρῶν καὶ μηδέν τι φθεγγόμενος» (ὅπ. ἀν., σελ. 444).

Ἐδῶ βλέπομε ὅτι ὁ ἅγιος ἦτο κατ' οὐσίαν ἀποτειχισμένος ἀπὸ τὴν Φλωρεντία, καθ' ἣν στιγμή αὐτός ἤθελε νὰ παραμείνη στὰ ὄρια τῶν Πατέρων καὶ οἱ ὑπόλοιποι προτιμοῦσαν τὸν συμβιβασμό καὶ τό βόλεμα. Ἡ βασικὴ διδασκαλία τοῦ ἀγίου, ἡ ὁποία στό σημεῖο αὐτό διακρίνεται, εἶναι ὅτι στὰ θέματα τῆς πίστεως δέν ὑπάρχουν μικρά καὶ μεγάλα, ἀλλὰ ὅλα εἶναι μεγάλα καὶ σημαντικά: **«οὐ γάρ ἐστι μικρόν ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ τό δοκοῦν μικρόν».** Τό ὅτι ὁ Νικαίας Βησσαρίων τὸν ἀπεκάλεσε μανιασμένο καὶ δαιμονισμένο δέν εἶναι παράξενο, διότι ἔτσι ἀπεκάλεσαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ τὸν Χριστό. **«Περισσὸν ποιῶ καὶ φιλονεικῶ μετὰ ἀνθρώπου δαιμονιαρίου· αὐτός γάρ ἐνι μαινόμενος».**

Τελικῶς τὴν ἐπομένη ἡμέρα πού ἐσυνεχίσθη τό συμ-

βούλιο τῶν ἀρχιερέων καί τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων ὁ Συρόπουλος περιγράφει τά ἑξῆς: «Ἀρξαμένου δέ τοῦ Ἐφέσου ἀναγνώνας τι ἐκ τῶν τοῦ Καβάσιλα περί τοῦ προτεθέντος ζητήματος, εὐθύς εἶπεν ὁ Ρωσίας· Ἡμεῖς διὰ ἔνωσιν καί εἰρήνην ἤλθομεν ἐνταῦθα οὐχί διὰ σχίσμα καί διάστασιν. Θέλωμεν οὖν ἵνα ἀναγιγνώσκωμεν καί τούς ἐνωτικούς, οὐ τούς σχισματικούς καί διίστωντας. Ὁ οὖν Καβάσιλας σχισματικός ἐστί καί οὐ θέλομεν ἀναγινώσκεσθαι. Διεδέξαντο τοῦτον ὁ Λακεδαιμονίας εἰπών· Καί τί ἔχομεν τόν Καβάσιλαν; ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν αὐτόν ἅγιον· ἀρχιερεύς ἦν, καί ἔχομεν κάκεινον ὡς ἓνα τῶν νῦν ὄντων ἀρχιερέων, ὡς τόν Μονεμβασίας τυχόν ἢ ἄλλον τινά, οὐδέ ἀνάγκην ἔχομεν στέργειν τά ἐκείνου συγγράμματα. Τότε εἶπεν ὁ Ἐφέσου· **Λοιπόν ἄς ἀναγιγνώσκωμεν τόν Βέκκον. Καί ἀγανακτήσας τήν ἰταμότητα καί τό θράσος αὐτῶν καί καταλαβών ὅτι πάντες σχεδόν προδεδομένοι καί ἔτοιμοί εἰσι πρὸς τήν τοῦ λατινισμοῦ συγκατάθεσιν ἐσιώπησε**» (ὄπ. ἀν., σελ. 446).

Ὅντως ὁ Βέκκος ἦτο κατάλληλος νά ἀναγνωσθῆ σέ μία τέτοια σύναξι, στήν ὁποία ἐζητοῦντο ἐρείσματα διὰ τόν συμβιβασμό μέ τούς Λατίνους. Αὐτό ἀκριβῶς συμβαίνει καί σήμερα πού πολλοί, προκειμένου νά μείνουν στήν σιωπή καί στήν ἀπραξία, ζητοῦν ἐρείσματα καί Πατέρες πού νά ταιριάξουν στά μέτρα των, ἐπειδή δέν προαιρούμεθα νά ἀρθοῦμε εἰς τό ὕψος τῶν περιστάσεων.

Δέν πρέπει νά παραλείψωμε καί τό ἔχον ἄμεσο σχέσι μέ τήν ἀποτειχίσι ἀκροτελεύτιο τμήμα τῆς ὁμολογίας τοῦ ἀγίου, τήν ὁποία ἔκανε ἐνώπιον τῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας «**Καί τί δεῖ πολλά λέγειν; Ἄπαντες οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, πᾶσαι αἱ σύνοδοι καί πᾶσαι αἱ θεῖαι γραφαί φεύγειν τούς ἑτερόφρονas παραινοῦσι καί τῆς αὐτῶν κοινωνίας διίστασθαι. Τούτων οὖν ἐγώ πάντων καταφρονήσας, ἀκολουθήσω τοῖς ἐν προσχήματι πεπλασμένης εἰρήνης ἐνωθῆναι κελεύουσι; τοῖς τό ἱερόν καί θεῖον σύμβολον**

κιβδηλεύσασι καί τόν Υἱόν ἐπεισάγουσι δεύτερον αἷτιον τοῦ ἁγίου Πνεύματος; Τά γάρ λοιπά τῶν ἀτοπημάτων ἐῷ τό γε νῦν ἔχον, ὧν καί ἕν μόνον ἱκανόν ἦν ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν διαστήσαι. Μή πάθοιμι τοῦτο ποτε, Παράκλητε ἀγαθέ, μηδ' οὕτως ἐμαυτοῦ καί τῶν καθηκόντων λογισμῶν ἀποπέσοιμι· τῆς δέ σῆς διδασκαλίας καί τῶν ὑπό σου ἐμπνευσθέντων μακαρίων ἀνδρῶν ἐχόμενος, προστεθειήν πρός τοὺς ἐμούς πατέρας, τοῦτο, εἰ μή τι ἄλλο, ἐντεῦθεν ἀποφερόμενος, τήν εὐσέβειαν» (Τά εὐρισκόμενα ἅπαντα, Τόμ. Α', σελ. 424).

Τό χαρακτηριστικό στήν διδασκαλία τῶν Πατέρων, τήν ὁποία ἀκολουθεῖ πιστά καί ὁ ἅγ. Μᾶρκος, εἶναι ὅτι, στά θέματα τῆς πίστεως καί μία ἐκτροπή εἶναι ἀρκετή διά νά δημιουργήσῃ τήν ἀποτείχισι: «Τά γάρ λοιπά τῶν ἀτοπημάτων ἐῷ τό γε νῦν ἔχον, ὧν καί ἕν μόνον ἱκανόν ἦν ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν διαστήσαι».

Ἀπευθυνόμενος πρός τόν Γεννάδιο Σχολάριο, τόν μαθητή καί διάδοχό του εἰς τοὺς ἀγῶνες τῆς πίστεως καί ἐπισημαίνων τήν ἀναγκαιότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως διά τήν σωτηρία μας, ὁ ἅγιος ἀναφέρει: «Πάντως οὐκ ἀγνοεῖ, σοφός ὢν, ὡς ἡ τῆς καθολικῆς πίστεως ἀνατροπή κοινή ἐστίν ἀπώλεια» (Σπ. Λάμπρου, ὅπ. ἀν., Ἐπιτελεύτιοι ὀμιλῖαι, σελ. 37).

Ὁ Γεννάδιος Σχολάριος δέ στόν ἀπολογητικό του λόγο πρός τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνο Παλαιολόγο ἀναφέρει: «Εἴτε γοῦν ἐν μείζονι εἴτε ἐν ἐλάττονι διαμαρτάνοι τις τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως, αἰρετικός ἐστίν, καί εἴτε ἐν μείζονι εἴτε ἐν ἐλάττονι πράγματι ἢ ὁ ἀποτίθεται ἢ ὁ προσλαμβάνει ἀμαρτάνοι τις θεοῦ καταφρόνησιν, ἀνθρωπίνας ἐλπίδας ἢ χρείας ἢ φόβους τοῦ ἐν συνειδήσει θείου δικαίου προτιμῶν, τῷ θεῷ πολέμιος κρίνεται» (ὅπ. ἀν., σελ. 100).

Ἀπό ὅλα αὐτά γίνεται κατανοητό ὅτι ἡ ἀποτείχισις θεσπίστηκε ὡς Παράδοσις διά τά θέματα τῆς πίστεως, ἐπειδή ἀκριβῶς αὐτά ἔχουν τήν ὑψίστη σημασία διά τήν σωτηρία

μας, εἶναι δέ ὁ ἄριστος τρόπος διατηρήσεως τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ὑπαρχούσης τῆς αἰρέσεως.

Ὁ ἅγ. Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἔχει θά λέγαμε εἰς τό θέμα τῆς ἀποτερίσεως κάτι τό μοναδικό, τό ὅποιο ἀφ' ἑνός μέν θά εἶναι μεγίστη ἀπώλεια ἄν δέν σημειωθῆ, ἀφ' ἑτέρου δέ δεικνύει τήν βεβαιότητα καί τήν ἀσφάλεια πού ἔνοιωθε ἀπομακρυνόμενος ἀπό τούς φορεῖς τῆς αἰρέσεως. Αὐτό τό μοναδικό εἶναι ὅτι ἤθελε νά διατηρήσῃ τήν ἀποτερίσῃ καί τήν διακοπή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας ὅχι μόνο ἐν ὄσῳ ζοῦσε ἀλλά καί μετά θάνατον.

Ὅταν λοιπόν, ἐπλησίασε τό τέλος τοῦ ἁγίου καί εὗρισκοντο πλησίον του οἱ Ὀρθόδοξοι συναγωνιστές του, καθώς ἐπίσης καί πολλοί ἄλλοι ἐπίσημοι καί μή, ἄφησε τίς τελευταῖες ὁδηγίες οἱ ὁποῖες ὁμιλοῦν διά τήν μετά θάνατον ἀποτερίσῃ του. Τό κείμενο αὐτό εἶναι ἕνα ὁμολογιακό κειμήλιο, τό ὅποιο καί μόνο του χαρακτηρίζει τόν ἅγιο, δεικνύει ὅτι ἐνῶ εὗρίσκεται στό τέλος τῆς ζωῆς του ἔχει νεανικό παλμό καί δύναμι, δεικνύει τό πόσο εἶχε κατανοήσῃ ὁ ἅγιος τήν ἀξία τῆς ἀποτερίσεως καί τήν ἀσφάλεια πού ἔνοιωθε εἰς αὐτήν καί ἐπί πλέον ὅτι, ἀναχωρῶντας ὁ ἴδιος ἀπό τήν ἐδῶ ζωῆ, εἶχε τήν καθαρῆ καί ἀνόθευτο πίστι ὡς τό μεγαλύτερο ἐφόδιο πρὸς συνάντησι τοῦ Κυρίου· εἶχε τήν συναίσθησι ὅτι, ὡς ἀποτερισμένος ἀπό ἐδῶ θά συναντοῦσε τούς ἀποτερισμένους ἁγίους, τούς δεδιωγμένους διά τήν πίστι, τούς μάρτυρες τῆς ἀληθείας καί ὄλους ὅσους ἀγάπησαν τήν καθαρότητα καί ἀκεραιότητα τῆς πίστεως καί ὅσους ἔπαθαν δι' αὐτήν. Μέ ὄλους αὐτούς εἶχε ταυτισθῆ εἰς τήν παροῦσα ζωῆ καί δι αὐτό καί μετά θάνατο ἤθελε νά γνωρίζουν ὅτι παραμένει εἰς αὐτήν τήν πίστι. Παραθέτομε ὅλα τά τελευταῖα λόγια, ὅπως ἀκριβῶς διετηρήθησαν ἀπό τούς μαθητές του.

«Βούλομαι πλατύτερον τήν ἐμήν γνώμην εἰπεῖν, εἴπερ ποτέ καί νῦν, ἐν τῷ ἐγγίξειν τήν τελευταίην μου, ἵνα σύμφωνος ᾧ ἑμαυτῷ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καί μή δόξη τισίν, ὅτι

ἄλλα μὲν ἔλεγον, ἄλλα δὲ ἔκρυπτον ἐν τῇ διανοίᾳ, ἃ εἰκός ἦν ἐλεγχθῆναι τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως. Λέγω δὲ περὶ τοῦ πατριάρχου, μήπως δόξῃ αὐτῷ προφάσει τάχα τιμῆς τῆς πρὸς ἐμέ ἐν τῇ κηδεῖᾳ τοῦ ταπεινοῦ μου τούτου σώματος ἢ καὶ ἐν τοῖς μνημοσύνοις μου στεῖλαι τινὰς τῶν ἀρχιερέων αὐτοῦ ἢ τοῦ κλήρου αὐτοῦ ἢ ὅλως τῶν κοινω-
νούντων αὐτῷ τινὰ συνεύξασθαι ἢ συμφορέσαι τοῖς ἐκ τοῦ ἡμετέρου μέρους ἱερεῦσι τοῖς πρὸς τὰ τοιαῦτα προσκληθεῖσι, δοξάσας ὡς οἰωδήποτε τρόπῳ προσίεμαι, κἂν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆν αὐτοῦ κοινωνίαν.

»Καὶ ἵνα μὴ ἡ σιωπῇ μου συγκατάβασιν τινὰ ὑπονοῆσαι παρέξῃ τοῖς μὴ καλῶς καὶ εἰς βάθος εἰδόσι τὸν ἐμόν σκοπόν, λέγω καὶ διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τῶν παρατυχόντων πολλῶν καὶ ἀξιολόγων ἀνδρῶν, ὡς οὔτε βούλομαι οὔτε δέχομαι τὴν αὐτοῦ ἢ τὴν τῶν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν τό παράπαν, οὐδαμῶς, οὔτε ἐπὶ τῆς ζωῆς μου, οὔτε μετὰ θάνατον, ὥσπερ οὐδέ τὴν γεγонуῖαν ἔνωσιν καὶ τὰ δόγματα τὰ λα-
τινικά, ἅπερ ἐδέξατο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τοῦ δεφενδεύειν ταῦτα καὶ τὴν προστασίαν ταύτην ἐμνηστεύσα-
το ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ὀρθῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων.

»Πέπεισμαι γὰρ ἀκριβῶς ὅτι ὅσον ἀποδιῖσταμαι τούτου καὶ τῶν τοιούτων, ἐγγίζω τῷ Θεῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀγίοις, καὶ ὥσπερ τούτων χωρίζομαι, οὕτως ἐνοῦμαι τῇ ἀληθείᾳ καὶ τοῖς ἀγίοις πατράσι, τοῖς θεολόγοις τῆς ἐκκλησίας· ὥσπερ αὐτῶν πείθομαι τοὺς συντιθεμένους τούτοις ἀποδιῖστασθαι τῆς ἀληθείας καὶ τῶν μακαρίων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων. Καὶ διὰ τοῦτο λέγω, ὥσπερ παρά πᾶσάν μου τὴν ζωὴν ἡμῖν κεχωρισμένος ἀπ' αὐτῶν, οὕτω καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου μου, καὶ ἔτι καὶ μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν ἀποστρέφομαι τὴν αὐτῶν κοινωνίαν καὶ ἔνωσιν, καὶ ἐξορκῶν ἐντέλλομαι, ἵνα μηδεὶς ἐξ αὐτῶν προσεγγίσῃ ἢ ἐν τῇ ἐμῇ κηδεῖᾳ ἢ τοῖς μνημοσύνοις μου, ἀλλ' οὐδέ ἄλλου τινός τῶν τοῦ μέρους ἡμῶν, ὥστε συμφορένειν ἐπιχειρῆσαι καὶ συλλειτουργεῖν

τοῖς ἡμετέροις· τοῦτο γάρ ἐστι τό τά ἄμικτα μίγνυσθαι. Δεῖ δέ παντάπασιν ἐκείνους εἶναι κεχωρισμένους ἡμῶν, μέχρις ἂν δῶ ὁ Θεός τήν καλήν διόρθωσιν καί εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ» (Λόγοι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Μάρκου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου, οὓς εἶπε πολλοῖς τῶν ἀρχιερέων καί ἱερομονάχων καί μοναχῶν καί κοσμικῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἧ μετέστη πρὸς τόν Θεόν, *Patrologia Orientalis*, Tome XV, Au Concile de Florence, σελ. 346 καί Σπ. Λάμπρου, ὅπ. ἀν., σελ. 35).

Τά βασικά σημεῖα τῆς ὁμιλίας εἶναι τά ἑξῆς: Μέ ὅλους ὅσους εἶχε διακόψει τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία, διά τά θέματα τῆς πίστεως, δέν θέλει οὔτε στήν κηδεῖα του νά παρευρεθοῦν, οὔτε πολύ περισσότερο νά φορέσουν ἄμφια, τάχα διά νά τόν τιμήσουν, ὁ Πατριάρχης δηλαδή καί οἱ Ἀρχιερεῖς του. Δέν θέλει νά νομισθῆ ἀπό τούς πολλούς, ἔστω καί ὡς ὑπόνοια, ὅτι κρυφά εἶχε ἐπικοινωνία ἐκκλησιαστική μαζί των. Δέν ἐπιθυμεῖ μέ τούς λατινόφρονες Πατριάρχη καί Ἀρχιερεῖς καμμία ἐκκλησιαστική κοινωνία, οὔτε καί μετά θάνατον. Δηλώνει ὅτι εἶναι πεπεισμένος ὅτι, ὅσο ἀπομακρύνεται ἀπό αὐτούς ἐκκλησιαστικά, προσεγγίζει τόν Θεό, ἐνώνεται μέ τήν ἀλήθεια καί τούς ἁγίους. Ὅσο ἀπεναντίας πλησιάζει αὐτούς, ἀπομακρύνεται ἀπό τόν Θεό καί τούς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Δέν θέλει, ἀναφέρει τελειώνοντας, καμμία ἐπικοινωνία ἐκκλησιαστική, διά νά μήν ἀναμικτοῦν εἰς τήν πίστι τά ἄμικτα.

Αὐτός ἦταν ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, ὁ ἄτλας τῆς Ὁρθοδοξίας μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του. Εἶναι ἀναγκαῖο νά εἰπωθῆ ὅτι σήμερα ὁ Οἰκουμενισμός αὐτό ἀκριβῶς διδάσκει καί ἔχει σημαία του, τήν μίξι τῶν ἀμικτων, δηλαδή ὅ,τι δέν ἤθελε ἀκριβῶς ὁ ἅγιος. Δι' αὐτό διδάσκει τήν συνύπαρξι σέ ἐκκλησιαστικό ἐπίπεδο μέ τούς αἰρετικούς, τήν ἀλληλοπεριχώρησι, τήν θεωρία τῶν δύο πνευμόνων, τήν ἀλληλοαναγνώρισι, κλπ.

Καί ὁ διάδοχος τοῦ ἁγ. Μάρκου, Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ἀγωνίσθηκε στό ἴδιο πνεῦμα τοῦ διδασκάλου του, διά νά ἀποκατασταθῆ ἡ εὐσέβεια. Αὐτός, ὡς Πατριάρχης, καθιέρωσε νά τελεῖται ἡ μνήμη τοῦ ἁγ. Μάρκου τήν 19ην Ἰανουαρίου, σύμφωνα μέ τόν Μ. Γεδεών (*Πατριαρχικοί Πίνακες*, σελ. 357). Μετά ἄλλωστε τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τοὺς Τούρκους ἦταν εὐκόλη ἡ ἐπαναφορὰ εἰς τήν εὐσέβεια, ἐφ' ὅσον διεψεύσθησαν οἱ ἐλπίδες περί βοηθείας ἐκ μέρους τοῦ Πάπα.

4. Τό Αὐτοκέφαλο τοῦ 1850: Μιά κακή καί λανθασμένη ἀποτειχίσις, πού ἰσοῦται μέ σχίσμα.

Αφήνοντας τοὺς τελευταίους Βυζαντινοὺς Πατέρες θά ἔλθωμε εἰς τήν ἰδική μας ἐποχή. Κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας θά ἦταν μία, θά λέγαμε, πνευματική πολυτέλεια νά ἀναζητοῦμε ἀποτειχίσεις καί διακοπές μνημοσύνου, τήν στιγμή κατὰ τήν ὁποία ὅλη αὐτή τήν χρονική περίοδο ἡ Ἐκκλησία ἐξοῦσε ἐν διωγμῶ, μέ βασικό σκοπό τήν στήριξι τοῦ ὑποδοῦλου γένους, τήν διατήρησι τῆς ταυτότητός του καί κυρίως τήν προσπάθεια νά μὴν ἀλλαξοπιστήσῃ καί ἀφομοιωθῆ μέ τοὺς κατακτητές, ἢ ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, νά μὴν φραγκέψῃ ἀπό τίς προπαγάνδες καί τίς ἐκστρατεῖες τῶν Παπικῶν καί Προτεσταντῶν «ἱεραποστόλων». Ἄλλωστε οἱ περίοδοι πού ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκεται ἐν διωγμῶ θεωροῦνται οἱ καλύτερες ἀπό πνευματικῆς πλευρᾶς, διότι ὁ λαός τοῦ Θεοῦ ζεῖ σταυρικά καί προστατεῦει μόνος του τήν πίστι του, ἐλπίζοντας καί στηριζόμενος μόνο στόν Θεό.

Μετά τήν ἀπελευθέρωσι ἑνός μικροῦ τμήματος τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τό ὁποῖο γεωγραφικά ταυτίζεται

μέ τμήμα τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, ὑπῆρξε τό σχίσμα τοῦ νεοσύστατου ἑλληνικοῦ κράτους. Αὐτό συνετελέσθη διά τῶν Βαυαρῶν καί τῶν προσκειμένων εἰς αὐτούς Ἑλλήνων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι ὤθησαν τούς Ἐπισκόπους νά αὐτονομηθοῦν καί καταστοῦν αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία μέ τρόπο ἀντάρτικο καί τελείως ἀντιπατερικό. Ἔτσι ἡ ἑλλαδική Ἐκκλησία ἐγκατέλειπε τό Πατριαρχεῖο στήν τύχη του καί ἄρχισε πλέον νά ἐρωτοτροπῆ μέ τήν Δύσι, ἀπό τήν ὁποία βεβαίως δέν εἶχε τίποτε καλό νά πάρη, ἐφ' ὅσον ἡ Δύσις εἶχε πρό πολλοῦ χάσει τόν Χριστιανισμό.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως μέχρι καί τόν 19^{ον} αἰῶνα, μέσα στήν σκλαβιά καί ταλαιπωρία του, ἐκράτησε τήν πίστι καί δέν ὑπεχώρησε οὐδέ βῆμα ποδός. Οἱ Πανορθόδοξες ἀποφάσεις τοῦ 1848 καί 1893 ἀποδεικνύουν ὅτι τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἀγωνίζετο ἐναντίον τῶν αἰρέσεων καί τῆς δυτικῆς προπαγάνδας καί ἐσήκωνε ἐπαξίως τόν σταυρό τοῦ Κυρίου εἰς τά θέματα τῆς πίστεως. Τό σχίσμα αὐτό τῆς ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἐκδηλώθηκε τό 1833 καί ἐθεραπεύθηκε μετά 17 χρόνια, δηλαδή τό 1850 μέ τήν ἔκδοσι τοῦ Πατριαρχικοῦ τόμου, ὁ ὁποῖος παρεῖχε ὑπό κάποιους ὅρους τό αὐτοκέφαλο στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κατά τά 17 αὐτά ἔτη τοῦ χωρισμοῦ ἀπό τό Πατριαρχεῖο καί τῆς αὐτονομήσεώς της, εἶναι ἓνα κλασσικό παράδειγμα κακῆς καί λανθασμένης ἀποτείχισεως καί κανονικοῦ σχίσματος μέ ὅλα τά ἐπακόλουθά του, τά ὁποῖα ὀρίζουν οἱ ἱεροί Κανόνες σ' αὐτές τίς περιπτώσεις. Αὐτό δέ τό ὁποῖο τήν καθιστᾷ ἀπαραιτήτως ἔνοχο εἶναι ὅτι ἡ ἐκκλησιαστική αὐτή ἀποστασιοποίησις δέν ἔγινε διά θέματα πίστεως, τά μόνα πού δικαιολογοῦν τήν ἀποτείχισι, ἀλλά διά πολιτικούς καί κοσμικούς λόγους. Ὡς ἐκ τούτου δέν μᾶς ἀπασχολεῖ στήν παρούσα μικρά μελέτη, ἀπλῶς ἀναφέρθηκε ὡς μία ἀνταρσία σέ ἐπίπεδο τοπικῶν

Ἐκκλησιῶν καί διά νά τονισθῆ καί ἐκ τοῦ ἀντιθέτου τό θέμα τῆς πραγματικῆς ἀποτειχίσεως, ἡ ὁποία γίνεται ἐν καιρῷ κινδυνευούσης πίστεως.

5. Ἡ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί οἱ δύο ἀποτειχίσεις τοῦ 20^{ου} αἰῶνος

Κατά τήν διάρκεια τοῦ 20^{ου} αἰῶνος ἐκδηλώθηκε μία μεγάλη αἵρεσις εἰς τήν Ὀρθοδοξία, ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί αὕτη εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά ὑπάρξουν δύο ἀποτειχίσεις, ἡ μία ἡ λεγομένη τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου καί ἡ δευτέρα ἐντός τοῦ ἁγ. Ὁρους ἀπό τούς μοναχοῦς, κατά τά ἔτη 1970-1973. Ἄν θά θέλαμε νά ἀξιολογήσωμε τήν αἵρεσι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἐν σχέσει μέ τίς παλαιότερες αἵρέσεις καί εἴμεθα εἰλικρινεῖς μέ τούς ἑαυτούς μας, θά ἔπρεπε νά ὁμολογήσωμε ὅτι αὕτη ἔχει προξενήσει τήν μεγαλυτέρα ζημία στήν Ὀρθοδοξία, ὄχι τόσο διότι ἔχει μεταφέρει τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας σέ ἄλλες αἵρέσεις καί σέ ἄλλα στρατόπεδα, ἀλλά κυρίως διότι ἔχει μεταλλάξει ριζικῶς τό φρόνημα τῶν Ὀρθοδόξων, σέ σημεῖο πού νά μήν γνωρίζωμε πλέον τά ὅρια τῆς Ὀρθοδοξίας καί τῆς Ἐκκλησίας, τήν στάσι τῶν Ὀρθοδόξων ἀπέναντι στούς αἵρετικούς, τά καθήκοντα τῶν Ὀρθοδόξων ἀπέναντι στήν αἵρεσι πού ἐκδηλώνεται μέσα στήν Ἐκκλησία, τά ὅρια τῆς ὑπακοῆς πρὸς τούς ποιμένας ἐν καιρῷ αἵρέσεως καί, κυρίως, νά μήν γνωρίζωμε τήν προσωπική εὐθύνη τοῦ καθενός ἀπό τούς Ὀρθοδόξους, ὡς πρὸς τήν καταπολέμησι τῆς αἵρέσεως καί τό κόστος τό ὁποῖο ἀπαιτεῖται νά καταβάλη ὁ καθένας, προκειμένου νά κατασταλῆ ἡ αἵρετική πυρκαϊά.

Διά νά κατανοήσωμε τήν ριζική αὕτη ἀλλαγὴ τοῦ φρονήματος τῶν Ὀρθοδόξων, ἡ ὁποία ἐπῆλθε διά τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ θά ἀναφέρωμε ἓνα παράδειγμα ἀπό τήν

Βυζαντινή περίοδο καί μάλιστα λίγο πρίν γίνη ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Στήν σελίδα 211 παρουσιάσαμε ἀπό τά ἀπομνημονεύματα τοῦ Συρόπουλου τήν λιτανεία κατὰ τήν ἐνθρόνισι τοῦ λατινόφρονος Πατριάρχου Μητροφάνους μετὰ τήν ἐπάνοδο ἀπό τήν Σύνοδο τῆς Φλωρεντίας. Κατ' αὐτήν περιγράφει ὁ Συρόπουλος τό γεγονός ὅτι καί μόνο πού ἔβλεπε ὁ λαός τῆς Κωνσταντινουπόλεως τόν Καρδινάλιο ἀντιπρόσωπο τοῦ Πάπα στήν λιτανεία πλησίον τοῦ Πατριάρχου, καταλάβαινε ὅτι ὁ Πατριάρχης ἦτο λατινόφρων καί, ὅπως ἀναφέρει ὁ Συρόπουλος, οὔτε τήν εὐλογία του δέν ἤθελε νά δεχθῆ. Ἐπίσης ἀναφέρει, ὅτι τόν ἱερέα ὁ ὁποῖος ἀπό περιέργεια ἠθέλησε νά ἰδῆ πῶς γίνεται αὐτή ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Πατριάρχου, χωρίς κἄν νά συμμετέχη σ' αὐτήν, οἱ ἐνοριτες του ἀμέσως τόν ἐθεώρησαν λατινόφρονα καί προδότη τῆς πίστεως καί ἀμέσως ἀπετειχίσθησαν ἀπό αὐτόν, μέχρις ὅτου ἐκεῖνος ἔδωσε ἔνορκες ὑποσχέσεις ἐνώπιον τῶν ἐνοριτῶν του, ὅτι δέν θά ξαναπλησιάση τούς λατινόφρονες. Αὐτό ἦτο τό φρόνημα τοῦ λαοῦ καί τό ἔνστικτο τῆς Ὁρθοδοξίας, λίγο πρίν τήν ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Στίς ἡμέρες μας, ἀντιθέτως, βλέπομε στήν τηλεόρασι ὄχι κάποιον Καρδινάλιο σέ λιτανεία, ἀλλά τόν ἴδιο τόν Πάπα νά χοροστατῆ στόν θρόνο τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νά ἀπαγγέλη τό «Πάτερ ἡμῶν» κατὰ τήν Θεία Λειτουργία τῆς θρονικῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου, νά διδῆ τόν ἀδελφικό ἀσπασμό εἰς τό «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους» μέ τόν Πατριάρχη, νά παίρνουν τή εὐλογία του προκειμένου νά μεταλάβουν οἱ Ὁρθόδοξοι, νά τοῦ ψάλλουν τροπάρια καί νά τόν ὑμνοῦν οἱ ψάλτες, καί ὅλα αὐτά ὁ ὀρθόδοξος λαός νά τά ἀντιμετωπίζη μέ τέτοια ἀπάθεια καί ἀδιαφορία, λές καί εἶναι γεγονότα πού συμβάνουν ὄχι στό σπίτι του, ἀλλά σέ ἄλλο πλανήτη. Τό ὀδυνηρότερο

βεβαίως όλων είναι ότι και οι άγιορειτες μοναχοί, οι όποιοι εντάσσονται έκκλησιαστικά στό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, αντιμετώπιζον κατά τόν ίδιο τρόπο τόν έκκλησιαστικό αυτόν συναγελασμό.

Αυτή άκριβώς είναι ή άλλοίωσις του φρονήματος που έχει επέλθει στους Όρθοδόξους και που ή αίτία της είναι ή αίρεσις του Οικουμενισμού. Διότι Οικουμενισμός, βασικά, σημαίνει τήν ριζική άλλαγή όχι μόνο των όρίων της πίστεως τά όποία έθεσαν οι Πατέρες, όχι μόνο των όρίων που έθεσαν ή Άγ. Γραφή και οι ιεροί Κανόνες, όχι μόνο τήν ριζική άλλαγή της Παραδόσεως που αναφέρεται στην αντιμετώπισι των αίρετικών, αλλά και τήν ριζική άλλαγή στό φρόνημα των Όρθοδόξων, οι όποιοι πρέπει, όλα αυτά που προαναφέρθησαν, να μάθουν να τά αντιμετώπιζον ως άγκυλώσεις μεσαιωνικές, ως σκοταδισμό άρχαίο, ως έλλειψι αγάπης και διακρίσεως και ως μία νοοτροπία του παρελθόντος, ή όποία πρέπει να αλλάξει, διότι δέν συμβαδίζει με τό κοινωνικό γίνεσθαι και τίς σύγχρονες απαιτήσεις της Νέας Έποχής.

Και βεβαίως πρέπει να όμολογήσωμε ότι, έλλείψει Όρθοδόξων, ό Οικουμενισμός έχει επιτύχει πλήρως τόν σκοπόν του. Διότι τό έργο αυτό της ριζικής άλλοιώσεως του φρονήματος των Όρθοδόξων τό έχουν αναλάβει οι ίδιοι οι ποιμένες και δή οι Έπίσκοποι, οι όποιοι πλέον έχουν τόν ρόλο που είχαν κάποτε οι Ουνίτες και οι ιεραπόστολοι Μισσιονάριοι των Προτεσταντών. Ό λαός δέ πρέπει να καθοδηγηθής να μη διαστέλλη μεταξύ βεβήλου και όσιου, αλλά να θεωρηΐ άπαντα κοινά.

Η αίρεσις λοιπόν του Οικουμενισμού συνίσταται στην άρσι των όρίων της Έκκλησίας και στή σταδιακή προσέγγισι, σε έκκλησιαστικό επίπεδο, όλων των αίρετικών και στην άλληλοπεριχώρησι των Όρθοδόξων με αυτούς. Αυτό δηλαδή που έπολεμούσαν οι Πατέρες, έμεις πρέπει να τό

ἀγαπήσωμε, αὐτό πού αὐτοί ἀπέφευγαν, ἐμεῖς πρέπει νά τό ἀγκαλιάσωμε, αὐτό πού ἀνεθεμάτισαν ἐμεῖς πρέπει νά τό ἀναγνωρίσωμε, αὐτό πού ἐκεῖνοι ἀπέκοψαν, ἐμεῖς πρέπει νά τό συρράψωμε καί αὐτό πού κατεδίκασαν, ἐμεῖς πρέπει νά τό ἀθώσωμε. Δι' αὐτό λέγομε ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός δέν εἶναι αἵρεσις ἡ ὁποία προσβάλλει ἢ ἀλλοιώνει ἕνα συγκεκριμένο δόγμα τῆς πίστεως, ἀλλά εἶναι αἵρεσις ἡ ὁποία ἰσοπεδώνει τά πάντα, μεταβάλλει δέ τήν Ἐκκλησία σταδιακά, διά τῆς ἐκριζώσεως καί καταργήσεως, ἀπό Παράδεισο σέ σεληνιακό τοπίο.

Τό ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός σήμερα προχωρεῖ εἰς τήν κατάργησιν τῶν ὀρίων τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς πίστεως σταδιακά καί μεθοδικά, αὐτό ἀποδεικνύεται ἀπό τόν ὀργανωμένο πόλεμο κατά τῆς ἀληθείας καί τῆς ἀληθινῆς πίστεως καί ἀπό τό ὅτι, ὅλα ἐνεργοῦνται βάσει προκαθορισμένου σχεδίου, προκειμένου νά τά χωνέψη ὁ λαός καί εἰδικά οἱ μοναχοί.

Τό ὅτι, ἐκ τοῦ ἀντιθέτου, ὁ Οἰκουμενισμός παρουσιάζεται σάν νά μὴν καταργῇ τίποτε ἀπό τήν πίστι καί τήν Παράδοσι, οἱ δέ ποιμένες καί δὴ οἱ Ἐπίσκοποι, νά καμαρώνουν καί νά αὐτοπροβάλλωνται ὡς φύλακες τῆς πίστεως καί προστάτες τοῦ ποιμνίου, αὐτό ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός εἶναι ἡ ὑπουλώτερη ἐξ ὄλων τῶν αἱρέσεων· ἡ αἵρεσις πού ἐνεργεῖ σάν τήν σουπιά, ἡ ὁποία μέ τό μελάνι της θολώνει τά νερά καί παίρνει τό χρῶμα τοῦ περιβάλλοντος· ἡ αἵρεσις τῶν ἐσχάτων καιρῶν κατά τούς ὁποίους ὁ διάβολος θά προσπαθῆσῃ νά πλανήσῃ καί τούς ἐκλεκτούς.

Αὐτό πού βοηθᾷ ἀφάνταστα τήν ἐπικράτησι τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ εἶναι ἡ σύγχρονος ἐξέλιξις τῆς ἐπιστήμης, τῆς τεχνολογίας καθώς καί οἱ σύγχρονες κοσμικές ἀντιλήψεις, μετά τῶν ὁποίων ὄχι μόνο συμβαδίζει καί συμπλέει ἄριστα ὁ Οἰκουμενισμός, ἀλλά καί ἐν πολλοῖς τά χρησιμοποιεῖ ὡς ἐργαλεῖα καί ὄπλα πρὸς ἐπικράτησι.

Δηλαδή ή έπιστήμη και ή τεχνολογία μās όδηγοϋν σέ μία ζωή άνετη, χωρίς περιορισμούς και φραγμούς, χωρίς άσκησι και στέρησι και καταργοϋν οϋσιαστικά τήν άσκητική ζωή τής Έκκλησίας, τήν πτωχεία, τήν έγκράτεια καθως και τήν στέρησι και τήν καταπολέμησι τών παθών. Οί δέ σύγχρονες κοσμικές άντιλήψεις όμιλοϋν για έπικοινωνία, για ένότητα, για κατάργησι τών φραγμών, για ειρήνη, άγάπη και συμφιλίωσι και για τό ότι πρέπει να καταργηθοϋν όλες οί παλαιές άντιλήψεις, προκειμένου να εισέλθωμε στό πνεϋμα τής Νέας Έποχής. Όλα αυτά βεβαίως είναι άρεστά στον Οικουμενισμό, τό πνεϋμα τοϋ όποιου είναι κοσμικό και έκκοσμηκευμένο, αλλά είναι αντίθετα στην όλη Παράδοσι τής Έκκλησίας.

Ό Οικουμενισμός, ως εκ τούτου, παρουσιάζεται στα μάτια τοϋ κόσμου ως προοδευτικός και οί φορείς του ως άνθρωποι ειρηνοποιοί και εύρειας άντιλήψεως, οί όποιοι φροντίζουν άκόμη και διά τήν οικολογία και τήν διάσωσι τοϋ πλανήτη, ή δέ Όρθοδοξία ως στατική, έμμένουσα στα άρχαία και μη μετακινουμένη από τήν Παράδοσί της οϋδέ βήμα ποδός. Και ή πολιτική ένοποίησης και διακυβέρνησις τών ανθρώπων με τελικό σκοπό τό σφράγισμά τους, κατά τον τύπο τής άποκαλύψεως τοϋ άγ. Ίωάννου τοϋ Θεολόγου, και ή τελική έπικράτησις τοϋ Άντιχρίστου, βοηθοϋν στην έπικράτησι τής αίρέσεως τοϋ Οικουμενισμού, διότι δι' αϋτοϋ συντελείται μία εκκλησιαστική ένοποίησης και ένιαία διακυβέρνησις τής «Έκκλησίας» και μία συμπόρευσις με τίς πολιτικές έξελίξεις, εις τρόπον ώστε ή Έκκλησία να μήν προβάλλη οϋδεμία αντίστασι και προστασία τών μελών της στην έξελισσόμενη πολιτική κατάστασι και πνευματική άποστασία.

Άπό τά όλίγα αυτά πού άνεφέρθησαν γίνεται κατανοητό ότι ή αίρεσις τοϋ Οικουμενισμού είναι ή μόνη στην ιστορία τής Έκκλησίας, ή όποία σταδιακά άποκαλύπτει τό πρόσωπό

της καί πάντοτε ἐν σχέσει μέ τήν ἀφομοίωσι ἀπό τόν λαό τῶν προηγουμένων ἐκτροπῶν της. Οἱ παλαιότερες αἱρέσεις ἀπεκάλυπτον ἐξ ἀρχῆς τήν διδασκαλία των καί οἱ ἀρχηγοί των ἠγωνίζοντο διά τήν ἐδραίωσί των. Ὁ Οἰκουμενισμός ἐκ τοῦ ἀντιθέτου δέν ἀσχολεῖται μέ τήν ἄγρευσι ὁπαδῶν, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐπικρατήσει στούς ποιμένες καί δὴ τούς Ἐπισκόπους, ἀλλά ἀσχολεῖται μέ τήν συστηματική προπαγάνδα διά τήν ἀλλοίωσι τοῦ φρονήματος τῶν Ὁρθοδόξων καθῶς καί μέ τήν ἔντεχνη καί σταδιακή προσέγγισι τῶν αἰρετικῶν. Ὡς ἐκ τούτου βοηθεῖται ἀφάνταστα ἀπό τήν ἀδιαφορία τοῦ λαοῦ διά τά θέματα τῆς πίστεως καί βεβαίως ἀπό τήν ἀνάθεσί των εἰς τούς Ἐπισκόπους.

Ἐλα αὐτά ἀνεφέρθησαν ἀκροθιγῶς μόνο καί μόνο ἐπειδή ζοῦμε τήν ἐξέλιξι τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί προκειμένου νά συνειδητοποιήσωμε τήν αἴρεσι τῆς ἐποχῆς μας, καθῶς ἐπίσης καί τόν τρόπο ἐπικρατήσεως καί τούς φορεῖς καί τά ὄργανά της. Ὁ σκοπός μας, ὅμως, εἶναι νά παρουσιάσωμε τίς δύο ἀποτειχίσεις, αὐτές πού προαναφέραμε, ἐναντίον τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί νά παρουσιάσωμε τήν ὁδό ἢ ὁποῖα ἀκολουθήθηκε, ἐν σχέσει μέ τήν περί ἀποτειχίσεως Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας.

α'. Ἡ ἀποτειχίσις τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου.

Λιά τήν πρώτη ἀποτειχίσι τήν λεγομένη τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου ἀναφέρουμε ὅτι ἡ αἰτία πού ἔγινε ἦταν ἡ κατά τό ἔτος 1924 ἀλλαγὴ τοῦ ἡμερολογίου. Βεβαίως ἐδῶ δέν πρόκειται διά τήν κατάργησι ἑνός δόγματος ἢ μίας Παραδόσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δογματικό χαρακτήρα, ὅπως ἦτο ἡ Εἰκονομαχία, δεδομένου καί τοῦ ὅτι δέν πρόκειται περί καταργήσεως, ἀλλά περί ἀλλαγῆς ἢ διορθώσεως σέ κάτι πού τό χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά οὐσιαστικά τό δέχεται ἀπό τήν ἐπιστήμη. Ἐπί πλέον τό ἡμερολόγιο αὐτό καθ'

ἐαυτό δέν δύναται νά χαρακτηρισθῆ ὡς ἐκκλησιαστικό, ὅπως οἱ εἰκόνες καί οἱ ἀγιογραφίες, διότι χρησιμοποιεῖται ἐκτός Ἐκκλησίας καθημερινά σέ πλεῖστες ὄσες ὑποθέσεις τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τό θέμα αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά ἀναφερθοῦμε διότι ἔχει γίνει κάποια παρεξήγησις ἀπό τούς ἰδίους τούς Παλαισημερολογίτες, σέ σημεῖο νά ἐκθειάζουμε, νά ἐξυψώνουμε καί νά ἀποδίδουμε στό παλαιό ἡμερολόγιο κάποιες ιδιαίτερες εὐλογίες καί ἀπεναντίας τό νέο ἡμερολόγιο νά τό θεωροῦμε καταραμένο, δαιμονικό καί νά ἰσχυριζόμεθα ὅτι ὅποιος τό ἀκολουθεῖ δέν σώζεται. Αὐτό προφανῶς ἀποτελεῖ πλάνη τῶν Παλαισημερολογιτῶν, διότι ἔφυγαν ἀπό τήν προαίρεσι καί τήν πρόθεσι μέ τά ὅποια ὁ καρδιογνώστης Θεός κρίνει τά πάντα καί ἐκόλλησαν πεισματωδῶς εἰς αὐτά καθ' ἑαυτά τά πράγματα, ἀποδίδοντας ἀναλόγως εἰς αὐτά, ἀνεξαρτήτως τῆς προαιρέσεως μέ τήν ὅποια τά χρησιμοποιεῖ ἕκαστος, κάποιες ιδιαίτερες ιδιότητες.

Τίποτε ἀπό αὐτά πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι εὐλογημένο, ἐπειδή τό χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά παίρνει ἀναλόγως εὐλογία ἢ κατάκρισι ἀπό τήν προαίρεσι τοῦ χριστοῦ. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο δέν εἶναι εὐλογημένος ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος ἐπειδή τά χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία στήν τέλεσι τοῦ οὐσιωδεστέρου μυστηρίου της, διότι κάποιος δύναται νά τά χρησιμοποιήσῃ πρός λαιμαργία ἢ μέθη. Οὔτε εἶναι εὐλογημένη ἡ βυζαντινὴ ψαλμωδία, ἐπειδή τήν χρησιμοποιεῖ στήν λατρεία της ἡ Ἐκκλησία, διότι δύναται κάποιος νά συνθέσῃ μέ τή βυζαντινὴ μελωδία ὕμνους καί τροπάρια αἰρετικά. Οὔτε πάλι εἶναι αὐτά καθ' ἑαυτά κατακεκριμένα τά εἰδωλόθυτα, διότι δύναται κάποιος χριστιανός νά μετέχῃ εἰς αὐτά ἐν ἀγνοία καί μέ ἀγαθὴ προαίρεσι, πιστεύοντας ὅτι «*τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς*» (Α' Κορ. 10,26). Δι' αὐτό καί ὁ ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας τήν περί εἰδωλοθύτων δι-

δασκαλία τοῦ ἀπ. Παύλου ἀναφέρει: «*Τί οὖν ἀπέχη, φησίν; Οὐχ ὡς μέλλων ἀκάθαρτος γίνεσθαι, μή γένοιτο, ἀλλά διὰ τόν ἀδελφόν, καί ἵνα μή κοινωνός γένωμαι δαιμονίων καί ἵνα μή κρίνωμαι παρά τοῦ ἀπίστου. Ἐνταῦθα γάρ οὐκέτι λοιπόν ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ παρακοή καί ἡ πρὸς δαίμονας φιλία ποιεῖ με ἀκάθαρτον, καί ἡ προαίρεσις τόν μολυσμὸν ἐργάζεται*» (ΕΠΕ 18Α, 114,13). Ὡς ἐκ τούτου ἀναφέρονται παραδείγματα στους βίους τῶν ἀγίων εἰς τὰ ὁποῖα κάποιοι ἅγιοι ἤπιαν δηλητήριο μέ ὁμολογιακὴ διάθεσι καί πίστι στόν Θεό καί δέν ἐβλάβησαν, ἐνῶ ἀντιθέτως συνέβη κάποιοι νά κοινωνήσουν τό σῶμα καί τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀναξίως καί μέ κακὴ προαίρεσι καί νά δαιμονισθοῦν.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο θά ἠδυνάμεθα νά εἴπωμε ὅτι αὐτά καθ' ἑαυτά τὰ ἡμερολόγια οὔτε εὐλογία ἔχουν, οὔτε συντελοῦν στήν σωτηρία μας ἢ στήν κατάκρισί μας, ἀλλά ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προαίρεσι μέ τήν ὁποία μέσα στήν Ἐκκλησία τὰ χρησιμοποιεῖ ἕκαστος. Ἄν δηλαδή κάποιος ἀκολουθεῖ τό νέο ἡμερολόγιο μέ ἰδιοτέλεια καί σκοπιμότητα καί βολεύεται εἰς αὐτό ἐπειδή τό ἀκολουθοῦν οἱ πολλοί, καί ἀκολουθεῖ καί τόν Οἰκουμενισμό, ὁ ὁποῖος τό χρησιμοποιεῖ διὰ νά πλησιάσῃ ἐορτολογικά μέ τούς αἰρετικούς, αὐτός ὅπωςδῆποτε εἰς αὐτό τό σημεῖο θά κατακριθῆ, ὄχι φυσικά ἐξαιτίας τοῦ ἡμερολογίου, ἀλλά ἐξαιτίας τῆς προαιρέσεώς του μέ τήν ὁποία τό ἀκολουθεῖ. Ὅπως πάλι θά κατακριθῆ καί ἂν κάποιος ἀκολουθῆ τό παλαιό ἡμερολόγιο, πιστεύοντας ὅτι αὐτό θά τόν σώσῃ (κατά τρόπον μαγικό ἴσως), τό εἰδωλοποίησι καί τοῦ δώσῃ μεγαλύτερη ἀξία ἀπό αὐτήν πού ἔχει.

Τό σημαντικό εἰς τήν ἀλλαγὴ τοῦ ἡμερολογίου εἶναι ὅτι αὐτὴ ἔγινε μέ σκοπὸ τό ἐορτολογικὸ πλησίασμα μέ τούς αἰρετικούς τῆς Δύσεως καί, ἐπὶ πλέον, ὅτι ἔγινε ἀπό ἀνθρώπους κατηγορημένους εἰς τὰ τῆς πίστεως καί ἀδιαφόρους διὰ τήν πνευματικὴ ζωὴ. Αὐτοὶ ὅπωςδῆποτε εἶναι ὑπόλογοι

στόν Θεό δι' αὐτήν τήν ἀλλαγὴν, τόν σκανδαλισμὸν τῶν πιστῶν καὶ τήν διαίρεσιν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ὑπόλοιποι ὅμως, νομίζω, ὅτι θὰ κριθοῦν ἀναλόγως τῆς προαιρέσεως μέ τήν ὁποία ἀκολουθοῦν κάποιο ἡμερολόγιο καὶ κυρίως μέ τό ποίους ποιμένες ἀκολουθοῦν καί ἄν συμμετέχουν καί ἐπικοινωνοῦν ἐκκλησιαστικά μέ τήν αἵρεσιν τοῦ Οἴκουμενισμοῦ ἢ ἀδιαφοροῦν διά τήν αἵρεσιν ἢ, ἐκ τοῦ ἀντιθέτου, ἄν εἶναι ἐνσυνείδητα ἐντεταγμένοι σέ κάποιο ἀπό τά σχίσματα τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου.

Βεβαίως ἄν σήμερα θὰ εἶχαν τήν πρόθεσιν οἱ ποιμένες νά κάμουν εἰλικρινή ἀντιαιρετικό ἀγῶνα καί νά ἀπομακρυνθοῦν οὐσιαστικά ἀπό τούς αἰρετικούς θὰ ἔπρεπε νά ἀκολουθήσουν τό παλαιό λεγόμενο Ἰουλιανό ἡμερολόγιο ἢ καί κάποιο ἄλλο πῶς παλαιό ἀκόμη, τό ὁποῖο θὰ τούς ἀπεμάκρυνε ἐορτολογικά περισσότερο ἀπό τούς αἰρετικούς, ὄχι βεβαίως διότι θὰ τούς ἔσωζε τό ἡμερολόγιο, ἀλλά ἢ ἀπομάκρυνσις ἀπό τούς αἰρετικούς, ὁ ἀντιαιρετικός ἀγῶνας καί ἡ ὁμολογία μέ λόγια καί ἔργα τῆς πίστεως.

Εἰς τήν περίπτωσιν τῆς ἀποτειχίσεως λόγω τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου πρέπει νά ἐξετασθοῦν δύο βασικά θέματα. Ἄν ὑπῆρχαν οἱ προϋποθέσεις διά τήν ἀποτειχίσι καί ἄν ἐξελίχθηκε ἐντός τῶν ὁρίων πού θέτει ὁ 15^{ος} Κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί ἡ περί ἀποτειχίσεως διαχρονική Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τό πρῶτο ζήτημα διά νά δικαιολογηθῇ ἡ ἀποτειχίσις τῶν Παλαιοημερολογιτῶν πρέπει νά ἐντάξωμε τό ἡμερολόγιο στά θέματα τῆς πίστεως. Αὐτό ὅμως ὄχι μόνο εἶναι δογματικό λάθος, ἀλλά ὀδηγεῖ τήν Ἐκκλησίαν σέ μια ἰδιότυπη εἰδωλολατρεία, διότι πράγματα τά ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὁ κόσμος διά τίς καθημερινές συναλλαγές καί ἐργασίες του, ἐμεῖς τά ἐξυψώνομε στήν θέσιν τοῦ δόγματος, τούς ἀποδίδομε σωτηριολογικό χαρακτήρα καί τά θέτομε ὡς κριτήριον σωτηρίας, ὅπως π.χ. κάνομε διά τό μυστήριον

τοῦ βαπτίσματος. Δηλαδή, ὅπως λέγομε, «ἂν κάποιος δέν βαπτισθῆ δέν σώζεται», ἔτσι ἀκούγεται κατὰ κόρον ἀπό τούς Παλαιοημερολογίτες, ὅτι «ἂν κάποιος δέν πάη μέ τό παλαιό ἡμερολόγιο δέν σώζεται». Κατ' αὐτόν τόν τρόπο τό ἡμερολόγιο τίθεται ἀπό αὐτούς στό ὕψος καί στήν ἀξία τοῦ βαπτίσματος.

Δέν νομίζω ὅτι ἀπό τίς σύγχρονες πλάνες θά ὑπάρξη μεγαλύτερα καί μάλιστα τήν ἀκούμε νά λέγεται ἀπό τό στόμα σοβαρῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων. Κάποιος ἀπό τούς ζηλωτές Πατέρες τοῦ ἀγ. Ὁρους, σέ συζήτησι πού εἶχαμε μοῦ ἀνέφερε ὅτι τά δύο πτερά μέ τά ὁποῖα πετάει κάποιος εἶναι τό ἕνα ἡ πίστις καί τό ἄλλο τό ἡμερολόγιο. Προφανῶς ὁ συνομιλητής ἔκανε σύμπτηξι, καί στό ἕνα πτερό τῆς πίστεως ἐτοποθέτησε καί τά ἔργα, ὥστε νά μείνη ἐλεύθερο τό δεύτερο, γιά νά τοποθετήσῃ ἐκεῖ τό ἡμερολόγιο.

Βεβαίως εἶναι ἄλλο τό θέμα, τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἡμερολογίου ἀπό τούς Οἰκουμενιστές, διά τήν ἐορτολογική προσέγγισι μέ τούς αἰρετικούς, καί ἄλλο ἡ ἱερότητα πού ἀποδίδουν οἱ Παλαιοημερολογίτες στό ἡμερολόγιο, ἡ δογματοποίησις του καί ἡ συσχετίσις του μέ τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Πρόκειται διά ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες πλάνες, ἐπειδή στήν μία χρησιμοποιεῖται τό ἡμερολόγιο ὡς μία ἀπό τίς πολλές πλέον γέφυρες ἐπικοινωνίας μέ τούς αἰρετικούς καί στήν ἄλλη ὡς ἐνστικτώδης ἀντίδρασις, ἡ ὁποία μᾶς ὀδηγεῖ στό ἄλλο ἄκρο τῆς ἀπολυτοποιήσεως καί δογματοποίησεως κάποιων κοσμικῶν πραγμάτων, τά ὁποῖα αὐτά καθ' ἑαυτά οὔτε ἔχουν, οὔτε ὀμιλοῦν διά κάτι ἐκκλησιαστικό, οὔτε ποτέ ὠμίλησε κάποιος ἀπό τούς ἀγίους δι' αὐτά καί μάλιστα νά τούς ἀποδώσῃ τήν ἀξία αὐτή καί ἱερότητα.

Τό ὅτι οἱ Παλαιοημερολογίτες σήμερα ἀποδίδουν στό ἡμερολόγιο δογματική σημασία καί ἱερότητα φαίνεται καθαρά ἀπό τό γεγονός ὅτι ὅποιοιδήποτε ἀγῶνα καί ἄν κἀνης ἐναντίον τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὅσο καί ἂν διωχθῆς

ἀπό τούς Οἰκουμενιστές, δέν ἔχης καμμία ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μαζί των, δέν τούς ἀναγνωρίζης ὡς Ἐκκλησία ἢ ἔχης ἀποτείχισθῆ ἀπό αὐτούς... κλπ., ὅλα αὐτά δέν εἶναι ἀρκετά διά νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικά μαζί σου, ἂν δέν ἀκολουθήσης τό παλαιό ἡμερολόγιο καί δέν ἐνταχθῆς ὀργανικά στήν ἰδική των Σύνοδο.

Συζητώντας δημοσίως μέ κάποιους Πατέρες τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου (ὄχι τῆς «μαῖμοῦ» τήν ὁποία κατεσκεύασε προσφάτως ἡ Ἰ. Κοινότης, ἀλλά τῆς κανονικῆς) ὠμολόγησαν ὅτι δι' αὐτούς τό θέμα τοῦ ἡμερολογίου εἶναι σημαντικό καί δέν δύνανται νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικά μέ κάποιον, ὁτιδήποτε κι ἂν κάνη ἀπό πλευρᾶς ἀντιοικουμενιστικοῦ ἀγῶνος, ἂν δέν ἀκολουθῆ τό παλαιό ἡμερολόγιο. Ἐφ' ὅσον λοιπόν τό ἡμερολόγιο, αὐτό καθ' ἑαυτό, εἶναι αἰτία χωρισμοῦ καί ἐκκλησιαστικῆς διαστάσεως, ἀναμφισβήτητα τό ἔχουν ἀναγάγει σέ θέμα πίστεως, δηλαδή δογματικό ζήτημα, διότι μόνο αὐτά μᾶς νομιμοποιοῦν στήν ἀποστασιοποίησι καί ἀποτείχισι ἀπό κάποιους.

Ἴσως, κατά μία προσωπική ἐκτίμησι, νά μήν ἔπρεπε νά γίνη ἡ ἀποτείχισις ἐξ' αἰτίας τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου δι' ὅλους τούς λόγους πού προαναφέραμε, οἱ ὁποῖοι συνοψίζονται εἰς τό ὅτι τοῦ ἀποδίδομε δογματικό χαρακτήρα, ἀλλά νά ἐγένετο ἡ ἀποτείχισις διά τήν αἰρετική ἐγκύκλιο τοῦ 1920, τήν ὁποία ἐξέδωσε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, καί ὑπῆρξε ἡ ἀφετηρία τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἐπισήμως καί συνοδικῶς. Μέσα σ' αὐτήν τήν αἰρετική ἐγκύκλιο ὡς σέ μήτρα σπερματικῶς ὑπάρχει καί ἡ ἀλλαγή τοῦ ἡμερολογίου καί ὅλη ἡ σημερινή ἐξέλιξις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὅπως π.χ. ἡ συμμετοχή μας στό ΠΣΕ, ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων, ἡ ἀναγνώρισις τῶν μυστηρίων τῶν αἰρετικῶν, ἡ ἀναγνώρισις των ὡς ἀδελφές «ἐκκλησίες», ἡ ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ αὐτούς, ἡ ἀλληλοπεριχώρησις καί ἐκκλησιαστική συνύπαρξις κλπ. Αὐτή ἡ αἰρετική ἐγκύκλιος

εἶναι θά λέγαμε ὁ καταστατικός χάρτης τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἡ ὁποία ὄχι μόνο μέχρι σήμερα δέν ἀναιρέθηκε, ἀλλά πολλάκις οἱ Οἰκουμενιστές προκαθήμενοι καυχῶνται δι' αὐτήν, ὡς ἐπίτευγμα προόδου τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἀπεγκλωβισμοῦ ἀπό τὰ ἀσφυκτικά δι' αὐτούς καί ἀποπνικτικά ὅρια τῶν Πατέρων.

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς νά τονίσωμε, ἀναφερόμενοι στήν ἐγκύκλιο, ὅτι διά πρώτη φορά στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀποστέλλεται ἐγκύκλιος πρὸς Ὁρθοδόξους καί αἰρετικούς συγχρόνως, ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει τούς αἰρετικούς ὡς Ἐκκλησίες, ζητεῖ ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία καί συνεργασία μετ' αὐτῶν, παραβλέπει τελείως τίς δογματικές διαφορές καί δέν ἀσχολεῖται οὐδόλως μέ αὐτές, τούς ἐξισώνει μέ τήν ἀληθινή Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, τούς θεωρεῖ μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, διαγράφει ὅλα τὰ μαρτύρια καί τούς διωγμούς πού ὑπέστη ἡ Ὁρθοδοξία ἀπό αὐτούς, ἀκυρώνει τόν εὐαγγελισμό τῶν αἰρετικῶν καί τήν ἐπιστροφή των στήν σώζουσα ὀρθόδοξο ἀλήθεια καί κοντολογίς ἐκθεμελιώνει τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας καί τὰ διευρύνει, εἰς τρόπον ὥστε νά χωροῦν ὅλοι οἱ αἰρετικοί εἰς αὐτά, χωρίς βεβιαίως νά μετανοήσουν καί ἐπιστρέψουν στήν ἀλήθεια.

Κατατίθεται διά πρώτη φορά συνοδικῶς καί ἐξαγγέλεται ἡ ἀρχή τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἡ ὁποία διατυπώνεται εἰς τήν ἐγκύκλιο ὡς ἐξῆς: «...*νομίζομε δεύτερον ὅτι ἐπιβάλλεται ἵνα ἀναζωπυρωθῇ καί ἐνισχυθῇ πρό παντός ἡ ἀγάπη μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, μὴ λογιζομένων ἀλλήλας ὡς ξένας καί ἄλλοτριάς, ἀλλ' ὡς συγγενεῖς καί οἰκεῖας ἐν Χριστῷ καί “συγκληρονόμους καί συσώμους τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Χριστῷ”* (Ἐφεσ. 3,5)». Αἰρετικοί δηλαδή καί Ὁρθόδοξοι εἶναι συγγενεῖς καί οἰκεῖοι, σύσσωμοι καί συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ.

Κατατίθεται ἐπί πλέον εἰς τήν ἐγκύκλιον ἡ ἀρχή τοῦ ΠΣΕ ἡ ὁποία λέγει ὅτι ὅλες οἱ «ἐκκλησίες» (αἰρετικοί καί

Ὁρθόδοξοι) ἀποτελοῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐκάστη ἀπὸ αὐτὲς ἀποτελεῖ μέρος τῆς: «Ἔσται δὲ ἡ ἀνύποπτος καὶ ζωηροτέρα αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας συνάφεια καὶ ἄλλως ὑπὲρ τοῦ ὅλου τῆς Ἐκκλησίας σώματος χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος, ὅτι παντοῖοι κινδύνοι οὐχὶ ἤδη ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τῇ ὁλότητι αὐτῶν ἐπαπειλοῦσιν, ὡς αὐταῖς ταῖς βάσεσι τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ αὐτῇ τῇ συστάσει τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ κοινωνίας ἀναφερόμενοι». Καὶ βεβαίως διὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τούς αἰρετικούς προτείνεται τὸ ἐνιαῖο ἡμερολόγιο: «Δύναται δὲ ἡ φιλία αὕτη καὶ ἀγαθόφρων πρὸς ἀλλήλους διάθεσις ἐκφαίνεσθαι καὶ τεκμηριοῦσθαι εἰδικώτερον, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ὡς ἐξῆς: α) **διὰ τῆς παραδοχῆς ἐνιαίου ἡμερολογίου πρὸς ταυτόχρονον ἑορτασμόν τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἑορτῶν ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν**».

Ἡ ἐγκύκλιος λοιπὸν αὐτῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἕνας ὁδοστρωτήρας, ὁ ὁποῖος ἐξισώνει τὴν ἀλήθεια μὲ τὴν αἵρεσι, τὸ δὲ ἐνιαῖο ἡμερολόγιο εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ μέσα προσεγγίσεως πού προτείνονται εἰς αὐτήν. Ἄν λοιπὸν δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς μέσον προσεγγίσεως πρὸς τούς αἰρετικούς, δὲν νομίζω ὅτι θά ὑπῆρχε πρόβλημα διορθώσεως τοῦ σφάλματος τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου, δεδομένου ὅτι τὸ ἡμερολόγιο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν ἔχει ὄχι δογματικὸν, ἀλλὰ οὔτε κἂν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα. Τώρα βεβαίως πού οἱ Οἰκουμενιστὲς τὸ χρησιμοποιοῦν ὡς μέσον προσεγγίσεως μὲ τούς αἰρετικούς πρέπει, ὅπως προαναφέρθηκε, νὰ ἀκολουθήσωμε οἱ Ὁρθόδοξοι ὄχι τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο, ἀλλὰ ἕνα ἀκόμη παλαιότερον, προκειμένου νὰ πολεμήσωμε τὰ σχέδια τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ἄλλο ὅμως θέμα εἶναι αὐτὸ καὶ ἄλλο οἱ ἀγκυλώσεις τῶν Παλαιοημερολογιτῶν στὸ ἡμερολόγιο, ἡ ἱεροπρέπεια, ἡ δογματοποίησις του καὶ τὸ κριτήριον προκειμένου νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ κάποιον ἐκκλησιαστικόν. Εἶναι δυνατόν

σήμερα νά ακολουθῆ κάποιος τό νέο ἡμερολόγιο καί νά πολεμᾷ τήν αἵρεσι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, νά διώκεται κλπ. περισσότερο ἀπό τούς Παλαιοημερολογίτες, καί εἶναι πάλι γεγονός ὅτι μπορεῖ νά ακολουθῆ κάποιος τό παλαιό ἡμερολόγιο καί συγχρόνως νά στηρίξη τόν Οἰκουμενισμό καί τούς ἀρχηγούς καί πρωτεργάτες του, ὅπως συμβαίνει μέ τούς περισσοτέρους ἀγιορεῖτες Πατέρες.

Τό κακό λοιπόν στήν περίπτωσι τῆς ἀποτειχίσεως τῶν Παλαιοημερολογιτῶν εἶναι ὅτι ἐστίασαν τήν ἀποτειχισι στό ἡμερολόγιο καί οὔτε κᾶν, τουλάχιστον τίς πρῶτες δεκαετίες, ἀνεφέρθησαν στήν αἵρετική ἐγκύκλιο τοῦ 1920. Εἶδαν δηλαδή ὡς αἵρεσι τό ἡμερολόγιο καί ὄχι τόν Οἰκουμενισμό καί δι' αὐτό ἴσως ἐξέκλιναν στίς προαναφερθεῖσες ὑπερβολές καί ἐκτροπές. Διότι, ὅπως ἀνεφέρθη, ἂν δέν ἀνηγάγετο τό ἡμερολόγιο εἰς τά θέματα τῆς πίστεως, δέν θά ἐδικαιολογεῖτο πλήρως ἡ ἀποτειχισις.

Οἱ προϋποθέσεις ὡς ἐκ τούτου διά τήν ἀποτειχισι ὑπῆρχαν τέσσερα περίπου ἔτη πρίν τήν ἀλλαγὴ τοῦ ἡμερολογίου, ἀλλά τό ἡμερολόγιο δέν ἦτο σταθερὴ βᾶσις διά τήν ἀποτειχισι. Μέ αὐτά πού ἀναφέρομε δέν σημαίνει ὅτι εἴμεθα εἰδικοί ἐπὶ τοῦ θέματος, οὔτε πολὺ περισσότερο ὑπάρχει διάθεσις κατακρίσεως τῶν ἄλλων, ἀπλῶς καταθέτομε σκέψεις καί γνώμες πιστεύοντας ὅτι δύνανται νά συμβάλλουν στήν κατανόησι τοῦ προβλήματος καί ὄχι βεβαίως στήν ἐπίλυσί του, διότι ἡ ἐπίλυσίς του εἶναι νομίζω ἀνθρωπίνως ἀδύνατος. Ἄλλωστε ἐπὶ τοῦ θέματος ἔχουν γραφῆ πάρα πολλά καί μάλιστα ἀπό ἀνθρώπους πού ἀσχολήθηκαν εἰδικά μέ αὐτό τό θέμα, πλὴν ὅμως νομίζω ὅτι ὁ καθένας, ἀναλόγως τῆς ἐκκλησιαστικῆς του θέσεως, προσεπάθει νά καταλήξῃ εἰς τό συμπέρασμα πού τόν ἐξυπηρετοῦσε καί νά ἀθώωσῃ τήν ἰδική του ἐκκλησιαστικὴ πλευρά, ἐπιρρίπτοντας τά βάρη στους ἄλλους. Δι' αὐτό ὅ,τι ἐγράφετο διά τό ἡμερολόγιο, εἴτε ἀπὸ τήν πλευρά τῶν Παλαιοημε-

ρολογιτῶν, εἴτε τῶν Οἰκουμενιστῶν, ἐστηρίζετο κυρίως εἰς τὰ λάθη τῶν ἄλλων, τὰ ὅποια διόγκωνε ἐκάστη πλευρά καί μέ τὰ ὅποια ἠσχολεῖτο ἀπό τήν ἀρχή μέχρι τό τέλος.

Ἐξετάζοντας τό θέμα λοιπόν διά τό ἐάν ὑπῆρχαν οἱ πατερικές καί κανονικές προϋποθέσεις διά τήν ἀποτείχισι λόγῳ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου, εἶναι ἀνάγκη νά ἀναφερθοῦμε καί ἐπ' ὀλίγῳ εἰς τό Πασχάλιο, διότι καί αὐτό, ἐξ αἰτίας τῆς τοποθετήσεώς του μέσα στό ἡμερολόγιο, τίθεται ὡς ἐπιχείρημα διά τήν δογματοποίησι τοῦ ἡμερολογίου.

Εἰς αὐτό τό θέμα πρέπει νά ἀναφέρωμε ὅτι οὐδεμίαν σχέσι ἔχει τό Πασχάλιο πρὸς οἰοδήποτε ἡμερολόγιο, ἀπλῶς δύναται ὡς κινητή ἐορτή νά προσαρμοσθῆ σέ ὅλα τὰ ἡμερολόγια. Τό ὅτι δέν ἔχει οὐδεμία σχέσι πρὸς τὰ ἡμερολόγια, φαίνεται ἀπό τόν τρόπο μέ τόν ὅποιον οἱ Πατέρες ἐδιώρισαν νά εὐρίσκεται ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως. Γράφει εἰς τό *Σύνταγμα τῶν Κανόνων* ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις, ἐξηγῶντας τόν τρόπο εὐρέσεως τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα:

«Οὕτω γάρ οἱ θεῖοι Πατέρες σοφῶς ἄγαν καί ἠκριβωμένως ἐσκόπησαν τούς τῶν θείων ἀποστόλων θεσμούς, παντός μᾶλλον οἰκονομούμενοι τό βέβαιον ἔχειν, οὐ μὴν εἰ μετά τήν ἐαρινήν ἐκείνην τό Πάσχα τελέσουσιν ἰσημερίαν, συνεορταστέον αὐτοῖς. Τοῦτο γάρ καί ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτος ἀπαγορεύει Κανών, ἐξεπίτηδες, ὡς ἔοικε, τόν νοῦν ἐρμηνεύων τοῦ ἀποστολικοῦ τοῦδε Κανόνος, ὅτι δύο τίθησιν ἐπί τοῦ Πάσχα διορισμούς ὁ Κανών, εἰ καί οὕτω τόν λόγον προήγαγε. Τοῖς Ἰουδαίοις ἡμᾶς μὴ συνεορτάζειν, καί τήν ἐαρινήν περιμένειν ἰσημερίαν. Οἷς ἕτεροι δύο ἐξ ἀνάγκης ἐπηκολούθησαν, ἄγειν τε τήν ἐορτήν εὐθύς τῇ πρώτῃ μετά τήν ἰσημερίαν πανσελήνῳ, καί μετά ταύτην μὴ ἐν οἰαδήποτε τῶν ἡμερῶν ἀπλῶς, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ μετά τήν πανσέληνον εὐθύς τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα» (P.G. 145, 69B).

Συνεπῶς διά τήν εὐρεσι τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα χρειάζεται νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ τέσσερις προσδιορισμοί. Ἡ

ισημερία δηλαδή τῆς Ἀνοιξεως, τό Πάσχα τῶν Ἑβραίων, ἡ πανσέληνος μετά τήν ισημερία καί ἡ Κυριακή ἡμέρα. Ἀπό τούς τέσσαρες αὐτούς προσδιορισμούς οἱ δύο εἶναι ἀστρονομικοί (ισημερία καί πανσέληνος) καί οἱ δύο θρησκευτικοί (τό Πάσχα τῶν Ἑβραίων καί ἡ πρώτη τῶν Σαββάτων ἡμέρα, κατά τήν ὁποία ἀναστήθηκε ὁ Κύριος).

Τό ὅτι δύνανται αὐτοί οἱ προσδιορισμοί νά προσαρμοσθῶν σέ ὅλα τά ἡμερολόγια πάλι ὁ Βλάσταρις τό ἀναφέρει: «*Τοῦ Πάσχα τοῦ ἱεροῦ πολλοῦ δέομεν ἐν περινοίᾳ (=σύνεσις, εὐφυΐα) γενέσθαι, μηδέπω κατειληφότες τό νομικόν· δεῖ γάρ τούς τύπους ἡγεῖσθαι πρός τήν ἀληθείας συντέλειαν. Τό Πάσχα τοίνυν τό νομικόν Μωσῆς ἐκεῖνος ὁ πάνυ κατά γε τήν ιδ' τοῦ πρώτου σεληνιακοῦ μηνός τελεῖσθαι νενομοθέτηκε. Πρῶτος δέ μήν ἐστίν ὁ παρ' Αἰγυπτίοις μέν Φαμενώθ, Δίστρος δέ παρ' Ἑλλῆσι, Νισάν δέ παρ' Ἑβραίοις, παρά δέ Ρωμαίοις ὀνομαζόμενος Μάρτιος. Ἐν ᾧ τήν ἐναντίαν τοῦ παντός διπεύων ὁ ἥλιος, τό πρῶτον ἄρχεται τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου δωδεκατημόριον εἰσιέναι, ὃ δὴ καί ισημερινόν, καί μηνῶν ἀρχήν, καί κεφαλὴν τοῦ κύκλου, καί ἄφεισιν τοῦ δρόμου τῶν πλανητῶν, οἱ περί ταῦτα ἐσχολακότες φιλοῦσι καλεῖν· τό δέ πρό τούτου, μηνῶν ἔσχατον, καί τελευταῖον δωδεκατημόριον, καί τέλος τῆς τῶν πλανητῶν περιόδου» (P.G. 145, 65D).*

Εἶναι βεβαίως φυσικό νά προσάρμοσαν οἱ Πατέρες τόν Πασχάλιο κύκλο εἰς τό ἡμερολόγιο τῶν Ρωμαίων, ἢ ἐπειδὴ αὐτοί εἶχαν τήν ἐξουσία κατά τήν περίοδο πού ἐθεσπίσθη καί ὡς ἐκ τούτου ἦτο τό ἐπικρατέστερο ἢ διότι αὐτό ἦτο τότε τό ἀκριβέστερο. Αὐτό ὅμως οὐδὲν σημαίνει ὅτι οἱ Πατέρες εὐλόγησαν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τό Ἰουλιανό λεγόμενο ἡμερολόγιο ἢ τό ἐθέσπισαν νά ἀκολουθῆται ἀπαρεγκλίτως εἰς τό ἐξῆς, διότι βλέπομε πολλές φορές οἱ μετά τήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο Πατέρες νά χρησιμοποιοῦν ἄλλα ἡμερολόγια. Ὁ ἅγ. Κύριλλος π.χ., εὐρισκόμενος στήν

Γ' Οικουμενική Σύνοδο στήν Ἐφεσο, γράφει σέ ἐπιστολή του πρὸς πρεσβυτέρους καί διακόνους τῆς Ἀλεξανδρείας χρησιμοποιῶντας τὸ Αἰγυπτιακὸ ἡμερολόγιο: «*Εἰ καὶ πλατύτερον ἔδει τὰ γεγεννημένα τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ γνωρίσαι, ἀλλὰ διὰ τὸ κατεπείγεσθαι τοὺς τοῦ γράμματος ἀποκομιστάς, συντόμως ἐπέστειλα.* Ἰστε τοίνυν ὅτι κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ εἰκάδα τοῦ **Παυνὶ μηνός**, ἡ ἀγία σύνοδος γέγονεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἣτις καλεῖται **Μαρία Θεοτόκος**» (P.G. 77, 137A)· καὶ ἐπίσης σέ ἐπιστολή του πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Κομάριο καὶ Ποτάμωνα γράφει: «*Συναχθεῖσα τοίνυν ἡ ἀγία σύνοδος τῇ κατὰ Ἀλεξανδρεῖς ὀγδόῃ καὶ εἰκάδι τοῦ **Παυνὶ μηνός** ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τῇ καλουμένῃ ἀγίᾳ **Μαρίᾳ**, ἐκάλεσεν αὐτόν, πέμψασα εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, ὥστε ἐλθεῖν αὐτόν, καὶ συστήσαι ἑαυτῷ, καὶ ἀπολογήσασθαι, περὶ ὧν ἐδίδαξε καὶ ἔγραψεν*» (P.G. 77, 133D). Βλέπουμε κι ἐδῶ ὅτι χρησιμοποιεῖ πάλι, μετὰ παρέλευσι ἐκατὸ καὶ πλέον χρόνων ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο, τὸ αἰγυπτιακὸ ἡμερολόγιο.

Φαίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐντοπίους τῆς ἐπαρχίας του χρησιμοποιοῦσε τὸ δικὸν τους ἡμερολόγιο. Αὐτὸ δείχνει ὅτι θά ἦτο πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπῆρχον καὶ ἀνάλογοι πίνακες οἱ ὅποιοι ἐτοποθετοῦσαν τὸν Πασχάλιο κύκλο εἰς τὸ αἰγυπτιακὸ ἡμερολόγιο, καθ' ὅσον εἰς τοὺς Αἰγυπτίους εἶχε ἀνατεθῆ ἡ εὕρεσις καὶ ἀνακοίνωσις ἀπὸ τὸ προηγούμενο ἔτος τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα τοῦ ἐπομένου ἔτους. Βεβαίως, ἂν τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο ἦτο τὸ εὐλογημένον, ἢ τὸ ἐκ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου θεσπισμένον, δέν θά τολμοῦσε νὰ χρησιμοποιήσῃ ἄλλο ὃ ἅγ. Κύριλλος. Τὸ ὅτι ὅμως τὸ χρησιμοποιεῖ καὶ μάλιστα δημοσίως σέ ἐπιστολές του, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ Πατέρες ὀλίγον ἐνδιαφέροντο διὰ τὰ ἡμερολόγια καὶ τόσο μόνον ἐφρόντιζαν δι' αὐτά, ὅσο ἐξυπηρετοῦντο στίς καθημερινές των ἀνάγκες.

Τό ἴδιο φαίνεται νά πράττη καί ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἰς τό θέμα τοῦ ἡμερολογίου. Δηλαδή μετά παρέλευσι ἐβδομήντα καί πλεον ἐτῶν ἀπό τήν Α' Οἰκουμ. Σύνοδο χρησιμοποιοεῖ ἀδιακρίτως τά ἡμερολόγια. Σέ ἐπιστολή του π.χ. σέ κάποιον ὀνόματι Θεόδωρον γράφει χρησιμοποιοῦντας τό Ἰουλιανό ἡμερολόγιο: «*Ἐθαύμασα πῶς παρ' ἐτέρων ἔμαθον τήν ῥαθυμίαν Σαλουστίου τοῦ πρεσβυτέρου. Καί γάρ ἐγνωρίσθη μοι ὅτι μόλις πέντε ὀμιλίαι εἶπεν ἕως Ὀκτωβρίου μηνός, καί ὅτι καί αὐτός καί Θεόφιλος ὁ πρεσβύτερος, ὁ μὲν ὄκνω, ὁ δέ δειλία, οὐ παραβάλλουσι τῇ συνάξει*» (ΕΠΕ 38, 378). Σέ ἐπιστολή του πάλι πρὸς τόν Πρεσβύτερο Κωνστάντιο γράφει: «*Τῇ τετάρτῃ τοῦ Πανέμου μηνός μέλλων ἀπό τῆς Νικαίας διεξορμαῖν, ταῦτα διαπέμπομαι τά γράμματα πρὸς τήν σὴν θεοσέβειαν, παρακαλῶν*» (ΕΠΕ 38, 390). Ὁ Πάνεμος μήνας ἀνήκει στό λεγόμενο Μακεδονικό ἡμερολόγιο σύμφωνα μέ τόν ἅγ. Νικόδημο τόν ἀγιορείτη (ὑποσ. εἰς ΛΖ' ἀποστολικόν) καί τό λεξικό τοῦ Σουΐδα.

Καί τό ὅτι πάλι οἱ ἅγ. Ἀπόστολοι δέν χρησιμοποιοῦσαν τό Ἰουλιανό ἡμερολόγιο ἀλλά τό Μακεδονικό φαίνεται ἀπό τόν ΛΖ' ἀποστολικό Κανόνα εἰς τόν ὁποῖο ἀναφέρεται ὁ Ὑπερβερεταῖος μήνας (Μακεδονικό ἡμερολόγιο) κατὰ τόν ὁποῖο θά συγκροτήσουν οἱ Ἐπίσκοποι τήν δεύτερη ἐνιαύσια Σύνοδο. Ὁ Ὑπερβερεταῖος μήνας ἀντιστοιχεῖ πρὸς τόν Ὀκτώβριο. Ἄν βεβαίως οἱ Πατέρες κατὰ τήν Α' Οἰκουμηνική Σύνοδο θεωροῦσαν κάποιο ἡμερολόγιο εὐλογημένο, θά ἔπρεπε νά χρησιμοποιοῦσαν τό Μακεδονικό, ἐπειδή αὐτό χρησιμοποιοῦσαν οἱ ἅγ. Ἀπόστολοι.

Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μᾶς διδάσκει νά μὴν προσέχωμε στά ἡμερολόγια καί στίς παρατηρήσεις τῶν χρόνων. Σέ μία θαυμάσια ὀμιλία του, ἡ ὁποία ἐπιγράφεται «*Λόγος κατὰ Ἰουδαίων τρίτος εἰς τούς τά πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας*». Οἱ τά πρῶτα Πάσχα

νηστεύοντες ἦσαν αἰρετικοί οἱ λεγόμενοι Πρωτοπασχίται ἢ Τεσσερακαιδεκατίται, οἱ ὅποιοι ἐώρταζον τό Πάσχα σύμφωνα μέ τήν παλαιά συνήθεια σέ ὅποιαδήποτε ἡμέρα, κατά τήν ὅποια ἡ σελήνη τόν Μάρτιο μήνα φθάνει τήν δεκάτη τετάρτη ἡμέρα.

Σέ πολλά σημεία τῆς ὁμιλίας αὐτῆς ὁ ἅγιος διδάσκει ὅτι τόν Θεόν δέν τόν ἐνδιαφέρει ὁ χρόνος καί τό πότε θά ἐορτάση κάποιος κάποια ἐορτή, ἀλλά τό ἄν θά τήν ἐορτάση μέ καθαρά συνείδησι. Ἀναφερόμενος π.χ. σέ κάποιο ἀντίλογο τῶν αἰρετικῶν αὐτῶν λέγει:

«*Ἀλλά τίς ὁ σοφός αὐτῶν λόγος, ὅταν ταῦτα αὐτοῖς ἀντιλέγωμεν; Ὑμεῖς, φησίν, οὐ ταύτην ἐνηστεύετε τήν νηστείαν πρότερον; Τοῦτο οὐ σόν ἐστιν εἰπεῖν πρός με, ἀλλ' ἐμέ δίκαιον ἄν εἶη πρός σέ λέγειν, ὅτι καί ἡμεῖς οὕτως ἐνηστεύομεν πρότερον, ἀλλ' ὅμως προετιμήσαμεν τήν συμφωνίαν τῆς τῶν χρόνων παρατηρήσεως*» (ΕΠΕ 34, 168).

Ἐδῶ ἀναφέρει ὁ ἅγιος ὅτι ἄλλαξαν τόν χρόνο τῆς νηστείας καί δέν παρατηροῦσαν τούς καιρούς, ἀλλά τήν συμφωνία μέ τήν Ἐκκλησία. Δηλαδή ἡ παρατήρησις τοῦ χρόνου δέν ὠφελεῖ σέ τίποτε, ἀλλά μάλλον βλάπτει, ὅταν γίνεται αἰτία διαστάσεως. Πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι συμφωνία εἰς τό σημεῖο αὐτό, ὁ ἅγιος δέν ἐννοεῖ τήν συμφωνία μέ τό παρεθόν καί τήν παλαιά Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά μέ τό παρόν, δηλαδή τήν συμφωνία ὄλων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀναφερόμενος στήν ἴδια ὁμιλία ὁ ἅγιος στόν χρόνο κατά τόν ὅποιο ὁ Κύριος ἐώρτασε τό Πάσχα, προκειμένου νά καθιερώσῃ τό «καινό Πάσχα» λέγει τά ἑξῆς: «*Τίνος οὖν ἔνεκεν ἐποίησεν ὁ Χριστός τότε; Ἐπειδή τό παλαιόν πάσχα τύπος ἦν τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔδει δέ τήν ἀλήθειαν ἐπιτεθῆναι τῷ τύπῳ, πρότερον δείξας τήν σκιάν, τότε ἐπήγαγε τήν ἀλήθειαν ἐπί τῆς τραπέζης· τῆς ἀληθείας δέ ἐπενεχθείσης, ἡ σκιά λοιπόν ἀποκρύπτεται, καί οὐδέ καιρόν*

ἔχει. Μή τοίνυν τοῦτο προβάλλου, ἀλλ' ἐκεῖνό μοι δείξον, ὅτι οὕτως ἐκέλευσε ποιεῖν ὁ Χριστός. Ἐγώ γάρ τούναντίον δείκνυμι, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐκέλευσε παρατηρεῖν ἡμέρας, ἀλλά καί ἀπέλυσεν ἡμᾶς τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ Παῦλος· ὅταν δέ τόν Παῦλον εἶπω, τόν Χριστόν λέγω· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ τήν Παύλου κινῶν ψυχήν. Τί οὖν οὕτως φησιν; Ἡμέρας παρατηρεῖσθε καί μῆνας καί καιρούς καί ἐνιαυτούς. Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως εἰκῆ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. Καί πάλιν, Ὅσακις ἂν ἐσθίητε τόν ἄρτον τοῦτον, καί τό ποτήριον τοῦτο πίνητε, τόν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε. Ὅσακις δέ εἰπὼν, κύριον ἐποίησε τόν προσιόντα, πάσης ἡμερῶν παρατηρήσεως ἀπαλλάξας αὐτόν» (ΕΠΕ 34, 174).

Ἐδῶ ὁ ἅγιος μᾶς διδάσκει τό νά ἀδιαφοροῦμε διά τήν παρατήρησι τῶν ἡμερῶν καί τοῦ χρόνου καί νά προσηλωθούμε στήν συμμετοχή μας στό μυστήριον, προκειμένου νά ἐπιτελέσωμε τό Πάσχα.

Προχωρῶν περαιτέρω καί διδάσκων ὁ ἅγιος διά τό ὅτι ὁ Θεός δέν θά μᾶς κρίνη διά τήν παρατήρησι τοῦ χρόνου, ἀλλά διά τίς παραβάσεις τῶν ἐντολῶν ἀναφέρει τά ἑξῆς: «Ὅτι γάρ οὐδεὶς λόγος καιρῶν τῷ Θεῷ καί παρατηρήσεως τοιαύτης, ἄκουσον αὐτοῦ δικάζοντος· Πεινῶντά με εἶδετε, φησί, καί ἐθρέψατε, διψῶντα, καί ἐπότισατε, γυμνόν, καί περιεβάλετε· καί τοῖς ἐξ εὐωνύμων τά ἐναντία τούτοις ἐγκαλεῖ. Καί πάλιν ἄλλον ἐπεισαγαγόν ἐπί μνησικακία κολάζει· Πονηρέ γάρ, φησί, δοῦλε, πᾶσαν τήν ὀφειλήν ἐκείνην ἀφῆκά σοι· οὐκ ἔδει καί σέ ἐλεῆσαι τόν σύνδουλόν σου, ὡς καί ἐγώ σε ἠλέησα; Πάλιν τάς παρθένους, ἐπειδή ἔλαιον οὐκ εἶχον ἐν ταῖς λαμπάσι, τοῦ νυμφῶνος ἀπέκλεισεν· ἕτερον, ἐπειδή ἔνδυμα γάμου οὐκ ἔχων εἰσῆλθεν, ἀλλά ρυπαρά ἡμφίεστο ἱμάτια, πορνεῖαν καί ἀκαθαρσίαν περιβεβλημένος· ὅτι δέ τῷ δεῖνι μηνί καί τῷ δεῖνι ἐποίησε τό πάσχα, οὐδεὶς ἐκολάσθη ποτέ οὐδέ ἐνεκλήθη. Καί τί λέγω περί ἡμῶν τῶν ἀπηλ-

λαγμένων πάσης τοιαύτης ανάγκης, καί ἄνω πολιτευομένων ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἔνθα μῆνες, καί ἥλιος, καί σελήνη, καί ἐνιαυτῶν περίοδος οὐκ ἔστιν;» (ΕΠΕ 34, 180).

Τά βασικά σημεῖα ἐδῶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου εἶναι ὅτι καί δι' αὐτήν τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα δέν ὑπάρχει πρόβλημα διὰ τό πότε θά τὴν ἑορτάσωμε, ἀρκεῖ νά ἑορτάσωμε μαζί μέ τὴν Ἐκκλησία. Τό ὅτι δέ εἰς τόν οὐρανό δέν ὑπάρχουν «μῆνες καί ἥλιος καί περίοδος ἐνιαυτῶν» δείχνει ὅτι ὁ οὐρανός συνεορτάζει μαζί μας πάντοτε, ὡσάκις ἐμεῖς ἐπιτελοῦμε μέ καθαρά συνείδησι τίς ἑορτές.

Ἀναφερόμενος ἐπίσης ὁ ἅγιος εἰς τό ὅτι καί ἂν ἀκόμη πράττη ἡ Ἐκκλησία λάθος εἰς τό θέμα τοῦ χρόνου κάποιας ἑορτῆς, ἐμεῖς δέν πρέπει νά προκαλέσωμε σχίσμα, λέγει: «Μή τοίνυν, τῶν τελειοτέρων παραγενομένων πραγμάτων, πρὸς τά πρότερα ἐπανατρέχωμεν, μηδέ ἡμέρας καί καιρούς καί ἐνιαυτούς παρατηρῶμεν, ἀλλά πανταχοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ μετ' ἀκριβείας ἐπώμεθα, τὴν ἀγάπην καί τὴν εἰρήνην προτιμῶντες ἀπάντων. Εἰ γάρ καί ἐσφάλλετο ἡ Ἐκκλησία, οὐ τοσοῦτον κατόρθωμα ἀπό τῆς τῶν χρόνων ἀκριβείας ἦν, ὅσον ἔγκλημα ἀπό τῆς διαιρέσεως καί τοῦ σχίσματος τούτου· Νυνὶ δέ οὐδεὶς μοι περὶ καιροῦ λόγος, ἐπειδὴ οὐδέ τῷ Θεῷ, καθάπερ ἀπεδείξαμεν, ἐπεὶ καί ὑπὲρ τούτου πολλοὺς ἀνήλωσα λόγους» (ΕΠΕ 34, 188).

Εἰς τό τέλος τῆς ὁμιλίας του ἀναφέρει ὁ ἅγιος τὴν κατὰκρισι τὴν ὁποία ὑφίσταται κάποιος πού προξενεῖ σχίσμα ἐξ αἰτίας τοῦ χρόνου. Λέγει ἐπ' αὐτοῦ τά ἑξῆς: «Τό μὲν γάρ τῷδε ἢ τῷδε χρόνῳ νηστεῦσαι οὐκ ἔγκλημα, τό δέ σχίσαι Ἐκκλησίαν, καί φιλονείκως διατεθῆναι, καί διχοστασίας ἐμποιεῖν, καί τῆς συνόδου διηνεκῶς ἑαυτόν ἀποστερεῖν, ἀσύγνωστον καί κατηγορίας ἄξιον, καί πολλήν ἔχει τὴν τιμωρίαν» (ΕΠΕ 34, 190).

Ἀπό ὅλα αὐτά γίνεται ἀντιληπτό ὅτι δέν ὑπάρχουν εὐλογημένα ἢ καταραμένα ἡμερολόγια, οὔτε ἐνδιαφέρει

τόν Θεό διά τό πότε θά ἐπιτελέσωμε μία ἑορτή καί ὡς ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι ἡ δογματοποίησις τοῦ ἡμερολογίου καί ἡ ἀναγωγή του εἰς τά θέματα τῆς πίστεως εἶναι προφανῶς δογματικό λάθος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Πρέπει ἐπίσης νά σημειωθῇ ὅτι ὅταν ὁ ἅγιος ἀναφέρεται εἰς τό σχίσμα, τήν ὁμόνοια καί εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας καί τήν συμφωνία μέ αὐτήν, αὐτά δέν τά ἐννοεῖ, ὅπως οἱ Παλαιοημερολογίτες, κάθετα ἀλλά ὀριζόντια. Δηλαδή νά μήν ἀποσχισθοῦμε χάριν τῆς παρατηρήσεως τῶν ἡμερῶν ἀπό τίς τοπικές Ἐκκλησίες καί τούς ποιμένες των καί ἑορτάζομε ἴσως σωστά τίς ἑορτές, ἀλλά χωρίς τήν συμφωνία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Οἱ Παλαιοημερολογίτες ἀντιθέτως τήν ἀπόσχισι τήν ἐκλαμβάνουν κάθετα, δηλαδή διαχρονικά, ἐννοῶντας ὅτι αὐτοί ἑορτάζουν ὅπως ἀνέκαθεν ἡ διαχρονική Ἐκκλησία, ἐνῶ οἱ Νεοημερολογίτες ἀπεσχίσθησαν ἐπειδή ἄλλαξαν τό ἡμερολόγιο, διετήρησαν ὅμως τήν ἐνότητα μεταξύ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Σαφῶς ὅμως ὁ ἅγιος ἐδῶ, προκειμένου μάλιστα διά τό ἅγ. Πάσχα, τό ὁποῖο εἶναι ὄρος οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀναφέρεται στήν ἐνότητα μεταξύ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί στήν μεταξύ των συμφωνία. Εἰς αὐτό συνηγοροῦν ἀβίαστα τά λόγια τοῦ ἀγίου «...*τῇ Ἐκκλησίᾳ μετ' ἀκριβείας ἐπώμεθα, τήν ἀγάπην καί τήν εἰρήνην προτιμῶντες ἀπάντων*». Πῶς νά ἐννοηθοῦν αὐτά διαχρονικά τήν στιγμή πού ἡ ἀγάπη καί ἡ εἰρήνη πού πρέπει νά ἔχωμε μεταξύ μας ἀναφέρονται στήν περίοδο πού ζοῦμε; Τό σχίσμα ἐπίσης πού ἀναφέρει ὁ ἅγιος ἐννοεῖται καί αὐτό ὡς ἀπόσχισι ἀπό τήν συμφωνία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ διαχρονική ἀπόσχισις εἶναι μόνο διά θέματα πίστεως δηλαδή αἰρέσεως. Ἐπί πλέον δέ ὁ ἅγιος κατηγόρησε αὐτούς πού ἐκράτησαν μέν τήν παλαιά παράδοσι, πλὴν ὅμως ἀπεσχίσθησαν ἀπό τίς τοπικές Ἐκκλησίες.

Εἰς τήν περίπτωσιν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, πλήν τῶν ἀνωτέρω, παρουσιάζεται καί μία ἐμμονή καί ἕνας θά

λέγαμε φανατισμός διά τό θέμα τοῦ ἡμερολογίου, σέ σημείο πού νά μή θέλωμε νά ἀκούσωμε τίποτε τό ἀντίθετο, νά προσπαθοῦμε νά ἀποδείξωμε τήν ἱερότητά του μέ σημεία καί τέρατα, νά τό ὀνομάζωμε «Πάτριον», ὡς κάτι δηλαδή παραδεδομένο ἀπό τούς Πατέρες, νά ἀναθεματίζωμε ὅσους δέν τό ἀκολουθοῦν, στηριζόμενοι δῆθεν στό Συνοδικό τῆς Ζ' Οἴκουμ. Συνόδου: «Ἄπαντα τά παρά τήν ἐκκλησιαστικήν παράδοσιν καί διδασκαλίαν καί ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων καί ἀοιδίμων Πατέρων καινοτομηθέντα, ἤ μετὰ τοῦτο πραχθησόμενα, Ἀνάθεμα γ'» καί νά τό θεωροῦμε μέ ἕνα λόγο κριτήριο Ὁρθοδοξίας.

Ἐν συνεχείᾳ θά ἀναφέρωμε ὀλίγα διά τό ἄν ἡ ἀποτειχίσις αὐτῆ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἐξελίχθη στά ὄρια τά ὁποῖα ἔθεσαν οἱ Πατέρες, οἱ ἱεροί Κανόνες καί ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας.

Τά ὄρια αὐτά εἰς τά ὁποῖα ὀφείλει κάθε ἀποτειχισμένος νά εὐρίσκεται εἶναι, ἀφ' ἑνός μὲν νά μήν ἔχη καμμία ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο εἰς τόν ὁποῖον ὑπάγεται, ἢ τήν αἰρετική Σύνοδο ἐάν πρόκειται περί ἀποτειχίσεως Ἐπισκόπου, καί μέ ὅσους ἐπικοινωνοῦν ἐκκλησιαστικά μέ αὐτούς, καί ἀφ' ἑτέρου νά μήν δημιουργήσῃ ὁ ἴδιος κάποια ἄλλη Σύνοδο, ἐάν πρόκειται γιά ἀποτειχισμένο Ἐπίσκοπο, ἢ ὑπαχθοῦν εἰς αὐτήν, ἐάν πρόκειται περί κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἐφ' ὅσον δέν ἔχη καταδικασθῆ ἡ αἵρεσις ἐπισήμως καί συνοδικῶς καί δέν ἔχουν τοποθετηθῆ ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι στίς θέσεις τῶν αἰρετικῶν ἢ οἱ ἴδιοι οἱ αἰρετικοί Ἐπίσκοποι δέν μετενόησαν, ὥστε νά ἀποκατασταθοῦν στήν Ὁρθοδοξία.

Ὁ σκοπός δηλαδή τῆς ἀποτειχίσεως εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπό τήν αἵρεσι καί ἡ μή συμμετοχή διά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας εἰς αὐτήν καί ἡ ἀποκατάστασις τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως διά τῆς ἐπισήμου καί συνοδικῆς καταδίκης τῆς αἰρέσεως καί τῆς τοποθετήσεως ὀρθοδόξων ποι-

μένων εις τίς θέσεις τῶν αἰρετικῶν. Αυτό ὀνομάζεται ἀπό τόν ἅγ. Θεόδωρο τόν Στουδίτη «ἀναλαμπή τῆς Ὁρθοδοξίας» ἢ «Ὁρθοδοξίας αἰθρία» ἢ «καιρός Ὁρθόδοξου Συνόδου».

Ἄν δημιουργηθῆ κάποια Σύνοδος παράλληλος πρὸς τήν αἰρετική ἢ τοποθετηθῆ κάποιος Ἐπίσκοπος σέ κάποια Ἐπισκοπή, χωρίς προηγουμένως νά καταδικασθῆ ὁ ὑπάρχων αἰρετικός, τότε σταματᾷ ἡ ἀποτείχισις, ἀφοῦ δημιουργεῖται μιά ἄλλη νέα «Ἐκκλησία». Χωρίς τήν καταδίκη, δηλαδή, τῆς αἰρέσεως, γίνεται μιά «κατά τό δοκοῦν» ἀποκατάστασις, χωρίς τήν κανονική ἐκκλησιαστική ὁδό, δημιουργεῖται ἕνα δικέφαλο σῶμα, στό ὅποιο ἡ μέν μιά κεφαλή ἀντιστρατεύεται στήν Ὁρθόδοξο πίστι καί ἡ ἄλλη στήν Ἀποστολική διαδοχή (ἡ Ἀποστολική διαδοχή νοεῖται ὡς πρὸς τήν κανονική ἐκλογή, χειροτονία καί τοποθέτησι τοῦ Ἐπισκόπου) καί ἐπί πλέον δημιουργοῦνται οἱ προϋποθέσεις τοῦ σχίσματος, διότι τό δικέφαλο αὐτό σῶμα δέν θά δυνηθῆ νά θεραπεύσῃ τά αἷτια αὐτῆς τῆς καταστάσεως καί τίς ὑπερβάσεις ἐκάστης κεφαλῆς, μέ ἀποτέλεσμα τήν διαιώνισι αὐτῆς τῆς καταστάσεως.

Ἡ ἀποκατάστασις αὐτή τῆς πίστεως σύμφωνα μέ τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά γίνῃ στόν χῶρο πού ὑπάρχει ἡ κανονική Ἀποστολική διαδοχή καί ὄχι ἀντιθέτως, δηλαδή στήν πλευρά τῶν Ἐπισκόπων, ὅπου ὑπάρχει ἡ Ὁρθόδοξος πίστις νά ἀποκατασταθῆ ἡ κανονική Ἀποστολική διαδοχή. Δι' αὐτό πάντοτε ὅταν ἐγίνοντο Σύνοδοι, Οἰκουμενικές ἢ τοπικές, πρῶτα ἀποκαθίσταντο ἢ ἀντικαθίσταντο οἱ Ἐπίσκοποι, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑπάρχουν στίς κανονικές θέσεις τῶν Ἐπισκόπων Ὁρθόδοξοι ποιμένες. Βλέπουμε στά πρακτικά τῶν Συνόδων, κάποια ἀπό τά ὅποια παρουσιάσαμε στήν παροῦσα μελέτη, (σελ. 132-137) ὅτι πολλοί Ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι εἶχαν ὑποπέσει στήν αἵρεσι, προσήρχοντο μετανοοῦντες στή Σύνοδο ζητοῦντες συγχώρησι, ἡ δέ Σύνοδος τούς ἀπεδέχετο, καί

πολλούς ἀπ' αὐτούς ἀποκαθιστοῦσε στούς θρόνους των (στούς θρόνους πού εὐρίσκοντο παρανόμως λόγω τῆς αἰρέσεως), ἀποδεχομένη τήν μετάνοιά των καί ἐπί πλέον τούς ἐδέχετο ὡς συνέδρους στίς ἐργασίες τῆς Συνόδου. Αὐτό σημαίνει ἀποκατάστασι τῆς πίστεως στόν χῶρο ὅπου ὑπάρχει ἡ κανονική Ἀποστολική διαδοχή.

Ἐπί πλέον δέ βλέπουμε ὅτι, ὅταν ἐκθρονίζετο κάποιος ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος καί ἐχειροτονεῖτο στή θέσι του κάποιος αἰρετικός (αὐτό ἐγένετο πάντοτε μέ τήν βοήθεια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία ὑπέθαλπε τήν αἵρεσι), δέν ἀποκαθίστατο στή θέσι του Ὁρθόδοξος, πρὶν ἐκδιωχθῆ ὁ αἰρετικός, εἴτε ἀπό τόν λαό εἴτε ἀπό ὀρθόδοξο Σύνοδο. Καί ἐδῶ πάλι ἔχομε ἀποκατάστασι στό χῶρο ὅπου ὑπάρχει ἡ κανονική ἀποστολική διαδοχή.

Ἄν δέ λάβωμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ὁμιλοῦμε διά κανονικά χειροτονημένο Ἐπίσκοπο καί ἐκδιωχθέντα ἀπό τόν θρόνο του ἀπό τούς αἰρετικούς, καταλαβαίνει κανεὶς τί σημαίνει τό νά χειροτονηθῆ κάποιος ὑπεραντλαντικά, ὡς κανονικός Ἐπίσκοπος μίας ἐπαρχίας, νά αὐτοτοποθετηθῆ εἰς τήν ἐπαρχία αὐτή, (χωρίς φυσικά νά ἐκδιωχθῆ ὁ αἰρετικός, χωρίς νά ὑπάρξῃ ὀρθόδοξος Σύνοδος, ἡ ὁποία θά καταδικάσῃ τήν αἵρεσι), νά αὐτοαναγνωρισθῆ ὡς κανονικός Ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας καί ἐπί πλέον νά δημιουργήσῃ ὀλόκληρη Σύνοδο μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἡ ὁποία καί αὐτή θά αὐτοαναγνωρισθῆ ὡς κανονική Σύνοδος καί θά λειτουργῇ παραλλήλως, ὑπαρχούσης καί τῆς αἰρετικῆς.

Ἐδῶ γίνεται ἀντιληπτό ὅτι δέν εὐρισκόμεθα στόν χῶρο τῆς κανονικῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Δι' αὐτό ἀναφέραμε ὅτι κανονική ἀποστολική διαδοχή δέν νοεῖται τό νά χειροτονηθῆ κάποιος Ἐπίσκοπος ἀπό ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους, ἀλλά τό νά γίνῃ ὅλη ἡ διαδικασία πού ὑπαγορεύουν οἱ ἱεροὶ Κανόνες καί διδάσκει ἐπί πλέον ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δέ φανερό ὅτι ἀπό τήν στιγμή πού θά γίνῃ

αὐτή ἢ ἀντικανονική ἀποκατάστασις, σταματᾷ ὁ ἀγῶνας διὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς πίστεως, εἰς τοὺς Ἐπισκόπους πού ἐκτροχιάστηκαν ἐξ αὐτῆς (ἀφοῦ τοὺς ἀφήνουμε, μέ τὴν ἀποχώρησί μας, ἐλεύθερους νά συνεχίσουν τό καινοτόμο ἔργο τους) καί ἐπί πλέον μᾶς διευκολύνει ἀφάνταστα ἡ διαιωνίσις τῆς αἵρέσεως, διότι αὐτή μόνο δίδει ὑπόστασι στήν ἀντικανονική δική μας Σύνοδο. Εἶναι ὅμως πρωτοφανές καί ἄγνωστο στήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, τό νά στηρίζωμε τίς πράξεις μας (καί μάλιστα τόσο σοβαρές ἐκκλησιαστικές τοποθετήσεις) στά λάθη καί στίς ἐκτροπές τῶν ἄλλων.

Ἐνα παράδειγμα θά ἀναφέρωμε ἀπό τά πολλά τό ὁποῖο δεικνύει τὴν ὀρθόδοξο ὁδὸ καί Παράδοσι εἰς τὴν ἀποκατάστασι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καί τὴν τοποθέτησι ὀρθοδόξου ποιμένος στήν θέσι τοῦ αἵρετικοῦ. Εἶναι ἀπό τόν βίο τοῦ ἁγ. Μεθοδίου τοῦ ὁμολογητοῦ. Ὁ βιογράφος του λοιπόν, ὅταν φθάνει στόν θάνατο τοῦ τελευταίου εἰκονομάχου αὐτοκράτορος Θεοφίλου ἀναφέρει τά ἑξῆς:

Ἐν τούτοις τοῦ ἁγίου ἀνδρός ἐξεταζομένου, θάνατον ἀπέστειλε Κύριος ἐπὶ τόν βασιλέα, καί ἦλθεν ἐπὶ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ· ἅμα γάρ ἐτεθνήκει, συντελεστᾶ αὐτῷ καί ἡ αἵρεσις. Τοῦ γάρ παιδός Μιχαὴλ σὺν τῇ μητρὶ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ἡ ὀρθόδοξος Χριστοῦ Ἐκκλησία παρρησίαν λαμβάνει, καί τό κίβδηλον τῆς αἵρέσεως ὡς ἀνθρωπίνῃ χειρὶ φύντε καί κρατηθέν ἀπηλέγχετο, καί οἱ λαλεῖν καί ἀκούειν βουλόμενοι περὶ τούτων, ἐκωλύοντο, Ἰωάννου τοίνυν ἀνδρός γοήτου καί ὑδρομάντεως, τῆς εἰρημένης προϊσταμένου αἵρέσεως, καί τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως συμπεφορημένου, κανονικῶς ἐξεληλαμένου σὺν παντὶ τῷ κλήρῳ αὐτοῦ· ἐζητεῖτο λοιπόν ὁ ἄξιος τῷ θρόνῳ ἐπιστηριχθῆναι μέλλων πράξει καί θεωρίᾳ ἀνθρωπίνων κεκοσμημένος, καί πολυπειρία τῶν θείων καί γεγυμνασμένος, δυνατός λόγῳ καί ἔργῳ κατὰ τὴν θείαν Γραφήν. Πολλῶν τοίνυν μεγάλων καί ἁγίων ἀνδρῶν προβεβλημένων, μόνος προκρίνεται καί

καθίσταται ὁ ἀθλοφόρος Μεθόδιος, ἀσκήσει πάντας ὑπερβάλλων, καί Γραφῶν ἐμπειρία, καί προφορᾶς εὐγλωττία καί ἄθλων ὑπομονή, καί φρονήματος μετριότητα καί συναναστροφῇ καί συνουσία χαριεστάτη» (P.G. 100, 1252D).

Ἡ ἐκλογή λοιπόν διά τόν Πατριαρχικόν θρόνον τοῦ ἁγ. Μεθοδίου ἔγινε, ὅπως ἀνεφέρει ὁ βιογράφος του, ἀφοῦ ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου ὁ τελευταῖος εἰκονομάχος Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Ζ' ὁ ἐπιλεγόμενος Ἰαννῆς ἢ Λεκανομάντης μαζί μέ τόν κληρον του καί ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔλαβε παρρησία καί κατεδίκασε τό κίβδηλον τῆς αἰρέσεως.

Δέν νομίζω ὅτι θά εὔρη κανεῖς παράδειγμα στήν Ὀρθοδοξία κατά τό ὅποιο νά ὑπάρχουν σέ μία ἐκκλησιαστική ἐπαρχία καί νά ἀσκοῦν τά καθήκοντά των συγχρόνως δύο Ἐπίσκοποι, ὀρθόδοξος καί αἰρετικός καί δύο ἀντίστοιχα Σύνοδοι, οἱ ὁποῖες νά λειτουργοῦν συγχρόνως καί παραλλήλως, χωρίς δηλαδή νά ἔχη καταδικασθῆ ἡ αἵρεσις ἀπό ὀρθόδοξο Σύνοδο. Καί μάλιστα παράδειγμα, πού νά μᾶς τό ἐδίδαξαν μέ τά ἔργα των οἱ ἅγιοι ὡς κανονική ὁδὸ ἀγῶνος καί ὁμολογίας ἐν καιρῷ αἰρέσεως. Αὐτή τήν τακτική, ἀντίθετα, τήν ἐφάρμοσαν μετά τό σχίσμα οἱ Παπικοί καί χειροτονοῦν σέ ὀρθόδοξες ἐκκλησιαστικές ἐπαρχίες παπικούς Ἐπισκόπους καί δημιουργοῦν ἀναλόγους Συνόδους, κατά τό πρότυπο τῆς Οὐνίας, μέ σκοπό τήν παραπλάνησι τῶν Ὀρθοδόξων καί τήν ὑπαγωγή των εἰς αὐτούς.

Ἐνα ἀκόμη παράδειγμα τό ὅποιον χρησιμοποιοῦν οἱ τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου εἶναι καί αὐτό τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἐπειδή ὁ ἅγ. Γρηγόριος ἦλθε στήν Κωνσταντινούπολι διά νά καταπολεμήσῃ τήν αἵρεσι τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ἡ ὁποία εἶχε σχεδόν ἐπικρατήσῃ παντοῦ, ὑπάρχοντος βεβαίως καί τοῦ Ἀρειανοῦ Πατριάρχου Δημοφίλου, ἰσχυρίζονται ὅτι δύνανται νά ὑπάρχουν συγχρόνως δύο Ἐπίσκοποι (Ὀρθόδοξος καί αἰρετικός) καί ἐνῶ ὁ αἰρετικός κατέχει τόν ἐπισκοπικό θρόνον, νά τοποθετηθῆ καί ὁ

Ὁρθόδοξος ὡς Ἐπίσκοπος παραλλήλως εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ. Ἐδῶ προφανῶς γίνεται παραποίησης τῆς ἱστορίας, διότι συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ἡ ὑπόθεσις ἐν ὀλίγοις ἔχει ὡς ἑξῆς σύμφωνα μέ τήν βιογραφία τοῦ ἁγίου.

Ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος παρεκλήθη ἀπό τόν Μ. Βασιλείου καί πλῆθος ἄλλων ἀρχιερέων, ἀκόμη καί ἀπό τούς λιγοστούς Ὁρθοδόξους τῆς Κωνσταντινουπόλεως νά ἔλθῃ στήν πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου νά βοηθήσῃ στήν καταπολέμησι τῆς αἰρέσεως. Ὁ βιογράφος του ἀναφέρει διά τόν ἐρχομό τοῦ ἁγίου τά ἑξῆς: *«Τῆς οὖν τοιαύτης ἔριδος πᾶσαν ὑπολαβούσης τήν ὑπό Ρωμαίους ἀρχήν, πλέον δέ τοῦ Βυζαντίου κατακρατούσης, ἐξεγείρει ὁ Θεός τό πνεῦμα τό ἅγιον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐλεήσας τούς ἀπολλυμένους ὑπό τῆς φθοροποιοῦ τῆσδε διδασκαλίας· καί οἶον πρός Μωϋσέα φησίν· Ἰδὼν εἶδον τήν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ (σκότος δέ ἡ Αἴγυπτος λέγεται τῇ φωνῇ τῶν Ἑβραίων· δηλοῖ δέ νῦν τῶν αἰρέσεων τόν κατασχόντα ζόφον), καί τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα· καί κατέβην τοῦ ἐξελέσθαι αὐτούς. Καί νῦν δεῦρο ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον. Καί τοιαύτη παρακελεύσει κινήσας τόν ἄνδρα, εἰς τό Βυζάντιον ἀποστέλλει πληρώσας Πνεύματι, ἵνα ὑπερμαχήσῃ τοῦ Πνεύματος. Ὁ δέ αὐτίκα, Βασιλείου τοῦ μεγάλου φωστῆρος τήν ὁρμήν αὐτῷ συνεπιτείνοντος, καί πρός τούς πνευματικούς ἀγῶνας ἀλείφοντος, ἄλλων τε πλείστων ἀρχιερέων, καί τῶν πιστῶν τῆς βασιλίδος ἀντιβολουμένων (παρακαλούντων) αὐτοῖς ἀλεξίκακον γενέσθαι χρήζουσιν ἐπικουρίας τῇ βασιλίδι παρῆν· ὕλης μέν ἀπάσης, καί τρυφῆς καί πλοῦτου ἄπορος, ἀλλά Πνεύματος πλήρης. Ὑπεδέχθη δέ παρά συγγενῶν καί τό σῶμα καί τήν εὐσέβειαν, εὖρε δέ τήν Ἐκκλησίαν, ὡς ἰστόν ἐπ' ὄρους, ἢ ὡς σημαίαν· ἐπί βουνοῦ, προφητικῶς εἶπεῖν, βραχεῖαν καί εὐαρίθμητον, καί λανθάνουσαν, διά τό πάσης παρρησίας ὑπό τοῦ κράτους ἀποστερεῖσθαι· οἴκους δέ ἱερούς ἅπαντας διηρπασμένους, καί βία κατεχομένους. Μόνη δέ ἡ*

ἀγία Ἀναστασία τοῖς ὀρθοδόξοις ἀνεῖτο· τάχα μὲν καὶ αὕτη καταφρονηθεῖσα διὰ σμικρότητα περιγραφῆς, ὡς εἶδεῖν ἂν οἱ θεασάμενοι τό παλαιόν αὐτῆς τέμενος» (P.G. 35, 276A).

Σύμφωνα λοιπόν μέ τήν περιγραφή ὁ ἅγιος δέν ἦλθε διά νά κάνη τόν Ἐπίσκοπο εἰς τήν πρωτεύουσα, οὔτε πολὺ περισσότερο διά νά δημιουργήσῃ Σύνοδο ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, ἀλλά ἦλθε διά νά θυσιασθῇ ὑπέρ τῆς πίστεως καὶ νά συνδράμῃ εἰς τήν ἀποκατάστασί της.

Ὅταν δέ μετά τούς ἀγῶνες του μετεστράφη εἰς τήν Ὀρθοδοξία μέγα μέρος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καί μετά τούς πειρασμούς πού εἶχε ἀπό τόν κυνικό φιλόσοφο Μάξιμο, ὁ ἅγιος ἠθέλησε νά ἀναχωρήσῃ εἰς τήν ἀγαπημένη του ἡσυχία. Ὁ βιογράφος ἀναφέρει εἰς αὐτό τό σημεῖο τά ἑξῆς: «Γρηγόριος δέ τῷ πλήθει τῶν πόνων πιεσθεῖς, καί ἀπειρηκῶς πρός τάς ποικίλας φροντίδας, οἴκαδε ἴετο, τά ἐξιτήρια τῷ λαῷ προσφθεγξάμενος, νουθετήσας αὐτούς τηρεῖν τήν πίστιν, ἣν παρειλήφασιν, ἐργάζεσθαι τήν ἀρετήν, ἣν αὐτοῖς ἔργω τε καί λόγῳ ὑπέδειξεν. Ἐπειδή τούτων ἤκουσαν κλήρός τε καί λαός, μία βοή παρά πάντων ἦρθη, τήν ἐκδημίαν τοῦ ποιμένου ὄδυρομένων· ἦν τε ἰδεῖν ἐλευθέρων θέαμα, ἄνδρας, γυναῖκας, νέους, γέροντας, ἐλλογίμους καί ἀμαθεῖς, ἄρχοντας, ιδιώτας, ἅπαντας οἰμωγῇ συμφώνῳ κατεχομένους, καί τήν ὀρφανίαν οὐ φέροντας· ὥστε τινά, τήν φωνήν ἄραντα, τολμήσαι εἰπεῖν· “ὦ Πάτερ, συνεκβάλλεις σεαυτῷ τήν Τριάδα”. Ταύτης ἀκούσας τῆς φωνῆς ὁ γεννάδας, ἐλώφησε τῆς ὀρμῆς, καί ὑπέσχετο συμπαρμένειν αὐτοῖς, μέχρις ἂν ἐπισκόπων παρουσία (καί γάρ ἦν ἐλπίζομένη) προβάλληται τινά τῆς ἐπισκοπῆς ἄξιον, ὅς αὐτόν φροντίδων ἐλευθερώσει, ἐπιτρέψει τε ἅμα τήν ἐξοδον. Οὕτως οὖν διελύθησαν τῇ ὑποσχέσει θαρρήσαντες, ὀρκῳ μὲν οὐ βεβαιωθέντες, τῷ δέ παγίῳ τοῦ τρόπου καταπιστεύσαντες» (P.G. 35, 285A).

Ὁ ἅγιος λοιπόν ἠθέλησε νά ἀναχωρήσῃ ἀπό τήν πρω-

τεύουσα πρὶν ἀκόμη τοποθετηθῆ ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος εἰς αὐτήν. Κατεπίσθη δὲ νὰ παραμείνῃ ἀπὸ τίς παρακλήσεις καὶ τὰ δάκρυα κλήρου καὶ λαοῦ καὶ ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι θὰ ἐγίνετο Σύνοδος ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων: «...καὶ ὑπέσχετο συμπαραμένειν αὐτοῖς, μέχρις ἂν ἐπισκόπων παρουσία (καὶ γὰρ ἦν ἐλπιζομένη) προβάλληται τινα τῆς ἐπισκοπῆς ἄξιον, ὃς αὐτόν φροντίδων ἐλευθερώσει, ἐπιτρέψει τε ἅμα τὴν ἔξοδον». Ἐδῶ ἀποκαλύπτεται ὅλο τὸ βάθος τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεως, τὸ ὁποῖο ἐβίωνε ὁ ἅγιος καὶ συνίστατο εἰς τὸ ὅτι μόνον ἡ ἐπικείμενη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἦτο ἀρμοδιὰ διὰ νὰ ἐπιλύσῃ τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς καὶ τοποθέτησεως ὀρθοδόξου Ἐπισκόπου εἰς τὴν θέσιν τῶν αἰρετικῶν.

Ὅταν ἐν συνεχείᾳ ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸν πόλεμον ὁ αὐτοκράτωρ Μ. Θεοδοσίος ἐνεχείρισε εἰς τὸν ἅγιον τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρ' ὅτι οἱ Ἀρειανοὶ ἀκόμη ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ ἀπειλοῦσαν στάσιν καὶ φόνους. Ὁ βιογράφος περιγράφει τὸ γεγονός ὡς ἑξῆς: «Τοῦ δὲ πολέμου λωφῆσαντος, ὃς πρὸς τοὺς ἐσπερίους βαρβάρους συνέστη, καὶ κατὰ νοῦν ἐκβεβηκότος τῷ αὐτοκράτορι, δίκην τε αὐτοῦ εἰσπραξαμένῳ τοῦ θράσους ἄξιαν, αἰχμαλώτους τε λαβόντι καὶ φόρους τάξαντι τοῖς ἡττημένοις, συνέβη παρεῖναι τῇ βασιλίδι, τοῖς θριάμβοις ἐπηρμένῳ καὶ γαυρουμένῳ· καὶ τηνικαῦτα προσδέξασθαι τὸν ἀρχιερέα Γρηγόριον ἐντίμως τε καὶ τῶν αὐτοῦ πόνων ἐπαξίως, καὶ διαλέξει πλατυτέρα τὸ περὶ αὐτόν ἐνδείξασθαι πρόθυμον, καὶ τέλος εἰπεῖν· “ὦ πάτερ, σοὶ τε καὶ τοῖς ἰδρώσι τοῖς σοῖς δι' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἐγχειρίζει τὴν Ἐκκλησίαν. Ἴδού δίδωμί σοι τὸν οἶκον τὸν ἱερόν καὶ τὸν θρόνον”. Ὁ δὲ μακάριος, περιχαρείας πληρωθεὶς, ἀσπασάμενος τὸν αὐτοκράτορα, καὶ εὐχαῖς ἀμειψάμενος, ἐξῆι τῶν βασιλείων. Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ (μέχρι γὰρ τοῦ χρόνου τοῦδε τὸν ἱερόν κατεῖχον οἶκον) παρετάττοντο ξιφῆρεις, ὑπὲρ αὐτοῦ πολεμεῖν ἡρημένοι πρὸς τὸν μακάριον. Καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἰκέτεον μὴ ἀφαιρεθῆναι τὸν οἶκον,

δεδοικότες ἀντιβαίνειν τῷ κράτει· τῷ δέ ὀσίῳ καί τοῖς μετ' αὐτοῦ θάνατον ἐπηπείλουν, δημοσίᾳ τε ὀπλισθέντες, καί ἰδίᾳ τινί ὑποθέμενοι, λάθρα προσελθόντι διά τῶν σπλάγχων τοῦ ἀρχιερέως ὠθεῖν τό ξίφος. Καί ἡ μὲν σύστασις τῶν πολεμίων τοσαύτη» (P.G. 35, 289C).

Παρ' ὅλη τήν συμφωνία κλήρου, λαοῦ καί αὐτοκράτορος ὁ ἅγιος δέν ἠθέλησε νά ἐνθρονισθῆ ὡς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Προφανῶς ἐπερίμενε τήν σύγκλησι τῆς Συνόδου. Ὁ βιογράφος ἀναφέρει ἐδῶ τά ἑξῆς: «...καί τῷ ἀέρι φωτισθέντι αἱ τῶν ἀνθρώπων διάνοιαι τήν δυσθυμίαν εἰς φαιδρότητα συμμετέβαλον, τόν τε βασιλέα ἰκέτευον ἐγκαθιδρῦσαι τόν ἀρχιερέα τῷ θρόνῳ. Ὁ δέ μακάριος, μὴ βουλόμενος ἐκεῖσε καθιδρυνθῆναι, αὐτός ἐν τοσοῦτοις ἐκφωνεῖν ὑπό τῆς ἐγκρατείας καί τῆς ἀσθενείας οὐχ οἶός τε ὢν, προσφωνεῖ τῷ πλήθει διά τινος λέγων αὐτοῖς: “Ὡ τέκνα, νῦν καιρός εὐγνωμονοῦντας τήν χάριν ὁμολογεῖν ἐφ' οἷς ἐχαρίσατο ἡμῖν ἡ Τριάς. Περί δέ τοῦ θρόνου εἰσαῦθις ἀναλαβόμεθα”. Ταῦτα μὲν λαός δεξάμενος, ἐπραῦνετο· ὁ αὐτοκράτωρ δέ τῆς μετριότητος τοῦ ἀνδρός κατεπλήττετο. Καί οὕτως μὲν ἡ πανήγυρις διελύθη, εὐφροσύνην τε πλείστην παρασχομένου Χριστοῦ καί ἀσφάλειαν, ὥστε κατευνασθῆναι τῶν τε ὄπλων τήν παρασκευήν καί τῆς μανίας τό ζέον· ἐν δέ μόνον γυμνωθέν ξίφος ἀναιμιωτί πάλι ἐμβληθῆναι τῇ ξιφοθήκῃ» (P.G. 35, 292C).

Ὅταν μετ' ὀλίγον συνῆλθε ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος ὑπό τήν προεδρίαν κατ' ἀρχάς τοῦ ἁγ. Μελετίου, τοῦ ὁμολογητοῦ, ἀπέδωσε τόν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τόν ἅγιον καί τόν ἐγκατέστησε εἰς αὐτόν. Ἡ ἀναφορά τοῦ βιογράφου εἰς τό σημεῖο αὐτό εἶναι ἡ ἑξῆς: «Υπό δέ τόν καιρόν τοῦτον ἐκ πάσης τῆς ὑπό Ρωμαίων ἀρχῆς, πλήν Αἰγύπτου καί τῆς ἐσπερίας, συνῆλθεν ἡ τῶν ἑκατόν πεντήκοντα ἀγία σύνοδος, ἀρχιερέα καταστῆσαι τῇ βασιλίδι πιστόν, καί τάς αἱρέσεις τάς ἐν τῷ μεταξύ τῶν Ἀρειανικῶν χρόνων

ἀναφρῆσαι ἐξωθῆσαι τῆς Ἐκκλησίας ψήφῳ οἰκουμενικῆς
συνελεύσεως. Τά μὲν οὖν κατὰ τῶν αἰρέσεων προωδοποίη-
σεν ὁ μέγας Γρηγόριος ἐκ πολλῶν τῶν χρόνων, ὡς περ θήρας
ἐπιβούλους τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας ἀποδιώκων· καὶ
αὐτῆς δὲ παρούσης τῆς ἀγίας συνόδου, ὁμοίως συνηγωνίσα-
το. Ἡ δὲ ἀγία σύνοδος αὐτὸν ἐνεθρόνισεν, ἡγεμόνα ἔχουσα
τόν μέγαν ποιμένα τῆς Ἀντιοχείων, Μελέτιον, ἄνδρα εὐσεβῆ
μὲν τῇ πίστει καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἀρειανικοῦ κράτους
ἐξελαθέντα τῆς Ἐκκλησίας, πλεῖστά τε κακοπαθήσαντα,
συνέβη ἐξορία πολυχρονίῳ παραδοθῆναι· τὸν δὲ τρόπον τί
δεῖ λέγειν, ὁποῖός τις ὑπῆρχεν; Ὁ γὰρ αὐτὸς πρᾶός τε ἦν καὶ
δραστήριος, σώφρων, δίκαιος, ἀνδρεῖος, σοφός, καὶ πρὸς
πᾶν τῆς ἀρετῆς κάλλος ἀπεξεσμένος. Τούτου δὲ εἰσηγήσει
καὶ συμβουλία συνοδική ψήφος ἐκύρωσε τὴν προεδρίαν
τῆς βασιλίδος τῷ Γρηγορίῳ. Ὁ δέ, καί περ τὰ ἄλλα δυσχε-
ραίων πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν, πόθῳ μέντοι τῆς ποιμνῆς, καὶ
τῷ νομίζειν, εἰ τῆς βασιλίδος κρατήσῃ, δυνατός ἔσσεσθαι
τάς ἐν κύκλῳ τῆς οἰκουμένης ἔριδας, ὡς περ ἀπὸ σκοπιᾶς
τινος καταμανθάνων, διαλύειν, καὶ πρὸς ἔνωσιν ἀμφοῖν ταῖν
χεροῖν ἄγειν διεστῶσας τὰς Ἐκκλησίας, εἶλετο δέξασθαι τὴν
ἐπισκοπὴν» (P.G. 35, 296B).

Ἅπαντα αὐτὰ πού ἀναφέραμε ἀπὸ τὸν βίῳ τοῦ ἁγ. Γρηγο-
ρίου τοῦ Θεολόγου προφανῶς διδάσκουν τὰ ἀντίθετα
ἀπὸ αὐτὰ πού πρεσβεύουν καὶ πράττουν σήμερα οἱ τοῦ
Παλαιοῦ Ἡμερολογίου. Ὁ ἅγιος δηλαδὴ οὔτε ἦλθε εἰς τὴν
Κωνσταντινούπολι ὡς Ἐπίσκοπός της, οὔτε ἐνεθρονίσθη
εἰς αὐτὴν πρὶν τὴν ἀπόφασιν τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου,
οὔτε πολὺ περισσότερο ἐδημιούργησε Σύνοδο παράλληλο
πρὸς τὴν αἰρετικὴν, ἀλλὰ ἀντιθέτως ὅταν ἀμφισβητήθηκε ἡ
ἐκλογή καὶ ἡ ἐνθρόνισις τοῦ ἀπὸ κάποιους Ἐπισκόπους, οἱ
ὁποῖοι ἦλθον καθυστερημένα εἰς τὴν Σύνοδο, ἀπεχώρησε
καὶ παραιτήθη τοῦ θρόνου, γενόμενος καὶ ἐκ τούτου μέγα
παράδειγμα πρὸς μίμησιν διὰ τὸ πῶς ἀποφεύγονται τὰ σχί-

σματα καί οἱ διχοστασίαι. Εἶναι παρομοιώδεις οἱ λόγοι του ἐνώπιον τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέ τούς ὁποίους, χάριν τῆς ἀποφυγῆς τῶν σχισμάτων, παραιτεῖται τοῦ θρόνου:

«Εἰ δέ τι ὑμῖν ἐγὼ τῆς διαστάσεως αἴτιος, οὐκ εἰμί σεμνό-
τερος Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. Βάλετέ με εἰς τήν θάλασσαν,
καί παύσεται ἀφ' ὑμῶν ὁ κλύδων τῶν ταραχῶν. Αἰροῦμαι
παθεῖν ὃ τι ἄν βούλησθε, καί περ ἄθῶος ὢν, τῆς ὑμῶν
ἐνεκεν ὁμονοίας. Θρόνου ἐξώσατε, πόλεως ἀπελάσατε.
Μόνον τήν ἀλήθειαν καί τήν εἰρήνην, ὡς ὁ Ζαχαρίας φησί,
ἀγαπήσατε. Ἐρρωσθε, ἱεροί ποιμένες, καί τῶν ἐμῶν πόνων
μνημονεύοντες, μή ἀπολήξητε. Ταῦτα εἰπόντος, αἰδῶς τις
αὐτούς εἶχε τοῖς εἰρημένοις καταφυγένας. Ὁ μὲν οὖν ἐπὶ τήν
Καππαδοκῶν βαδιούμενος ἐξῆι τοῦ συλλόγου, συμμιγῆς
χαρᾶ τε καί κατηφεία· τό μὲν, ὅτι τῶν πόνων ἀνάπαυλα
ἠύρατο, τό δέ τοῦ ποιμνίου χάριν, ὅπως αὐτό καταλείψειεν»
(P.G. 35, 300B).

Ὁ βιογράφος του λοιπόν ἀναφέρει ὅτι ὁ ἅγιος ἐγκατέ-
λειψε τό ποιμνιο τό ὅποιο ἦ ἴδια ἢ Σύνοδος προηγουμένως
τοῦ εἶχε ἐμπιστευθῆ καί αὐτό τοῦ ἐδημιούργησε θλίψι καί
κατήφεια. Ἐνῶ δέ εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τήν Κωνσταντι-
νούπολι ἢ Σύνοδος ἐξέλεξε ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντι-
νουπόλεως τόν Νεκτάριο. Ἡ στάσις τοῦ ἁγίου, σύμφωνα
μέ τόν βιογράφο, ἦτο ἡ ἐξῆς: «Ἐνδημοῦντος δέ αὐτοῦ ἔτι
τῇ βασιλίδι, καθίσταται εἰς τήν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ὑπό τῆς
συνόδου Νεκτάριος τις ἐπίσκοπος, Ταρσεύς ὑπάρχων τῆς
Κιλικίας. Αὐτός δέ προσκαλεσάμενος τόν κλῆρον καί τοῦ
λαοῦ τούς ἐκκρίτους, νουθετήσας τε αὐτούς φυλάττειν τήν
παρακαταθήκην τῆς πίστεως, καί τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ
κατεργάζεσθαι, ἀσπασάμενος, πολλά τε κινήσας ἄσασι
δάκρυα, τῆς ὁδοιπορίας εἶχετο» (P.G. 35, 301A). Αὐτός δη-
λαδή ἐνώ ἐκοπίασε ἐξ ὀλοκλήρου χάριν τῆς ἐπαναφορᾶς
τοῦ ποιμνίου εἰς τήν Ὁρθοδοξία, τώρα ἀναχωρεῖ χάριν τῆς
ὁμονοίας καί τῆς ἀποφυγῆς τῶν σχισμάτων.

Τά παραδείγματα από τόν βίο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἀπό τά ὅποια διδασκόμεθα τόν τρόπο ἐπαναφορᾶς ἐκ τῆς αἰρέσεως εἰς τήν Ὁρθοδοξία εἶναι πολλά. Ἀναφέρεται ἀπό τόν βιογράφων του ὅτι μετά τήν ἀναχώρησί του ἀπό τήν Κωνσταντινούπολι ἦλθε εἰς τήν πατρίδα του Νανζιανζόν. Εἰς αὐτήν, ἐπειδή ἔλειπε ἀρκετά χρόνια, εἶχε ἐπικρατήσει ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀπολλιναρίου, οἱ δέ αἰρετικοί αὐτοί εἰς ὄλην τήν περιοχή εἶχαν χειροτονήσει Ἐπισκόπους. Ἀφοῦ ὁ ἅγιος τήν ἐπανεφερε εἰς τήν Ὁρθοδοξία ἀρνήθηκε νά γίνῃ Ἐπίσκοπός της καί ἐγκατέστησε ἄλλον, ὀνόματι Εὐλάλιον. «Χρόνον δέ πλείστον τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀπολειφθέντος διά τήν ἐν τῇ βασιλίδι διατριβήν (δύο γάρ καί δέκα ἔτη λόγος αὐτόν ἐν τῷ Βυζαντίῳ πεποιηκέναι), συνέβη τῶν Ἀπολλιναρίου μαθητῶν τινας εἰς τήν δευτέραν ἐπαρχίαν τῶν Καππαδοκῶν πολλούς μὲν ἕξαπατήσαι τοῖς λόγοις τῆς ἀσεβείας, τολμῆσαι δέ μέχρι καί τοῦδε προσελθεῖν, ὥστε καί ἐπισκόπους ἐν τῇ χώρᾳ χειροτονῆσαι, καί αὐτῆς δέ τῆς Ναζιανζοῦ. Καθαίρει μὲν οὖν τήν Ναζιανζόν τοῦ τοιούτου ἄγους ὡς τάχιστα· **λίαν δέ ἰκετευόμενος προστήναι τῆς πατρίδος, οὐ δέχεται τήν ἐπισκοπὴν** (μάλα γάρ τόν ἡσύχιον μετεδίωκε βίον)· **καί τινά Εὐλάλιον τῆς Ναζιανζοῦ ποιμένα κατέστησεν, ὃν ἔσχεν ἄγαν ἐν τοῖς τιμίσις, θεραπεύοντά τε αὐτόν, καί μέτριον τό ἦθος τυγχάνοντα**» (P.G. 35, 301B). Καί ἐδῶ εἶναι κατάδηλο ὅτι ὁ ἅγιος πρῶτα ἐπανεφερε εἰς τήν Ὁρθοδοξία τό ποιμνιο καί μετά ἐτοποθέτησε Ἐπίσκοπο, προφανῶς μέ τήν συμφωνία τοῦ λαοῦ καί τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων.

Σύμφωνα λοιπόν μέ ὅλα αὐτά τά παραδείγματα ἀπό τόν βίο τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου πρῶτα γίνεται ὁ ἀγῶνας ἐναντίον τῆς αἰρέσεως, ἀρχῆς γενομένης ἀπό τῆς ἀποτειχίσεως ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο καί ἐν συνεχείᾳ εἰς τόν τόπο καί τόν θρόνο τοῦ ἐκθρονισθέντος αἰρετικοῦ καθίσταται ὁ Ὁρθόδοξος διά νομίμου Συνόδου καί μέ τήν

συμφωνία τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ. Αὐτή ἡ ὁδός ἀποτελεῖ, ὅπως δεικνύουν οἱ βίοι τῶν ἁγίων, καί τήν ὀρθόδοξον Παράδοσι εἰς τό θέμα ἀποκαταστάσεως τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου καί ὡς ἐκ τούτου τήν ἀποφυγή σχισμάτων καί παρατάξεων μέσα εἰς τήν Ἐκκλησία.

Εἰς τήν ἀποτείχισι ὅμως, λόγω τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου, ἀκολουθήθηκε τελείως διαφορετική ὁδός. Ἀπό τήν ἀρχή τοῦ ἀγῶνος των οἱ ἀποτειχισθέντες λόγω τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου ἀναζητοῦσαν ἡγέτες Ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι, δέν θά ἐτίθεντο ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀγῶνος μέ ὅλες τίς συνέπειες τῶν διωγμῶν καί διώξεων, ἀλλά θά ἀποκαθιστοῦσαν τήν διασαλευθεῖσαν πίστιν καί τήν καθ' ὅλα λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τό τμήμα αὐτό τοῦ λαοῦ, τό ὁποῖο δέν ἐδέχθη τήν ἀλλαγὴ τοῦ ἡμερολογίου. Αὐτή ἡ ἀποκατάστασις θά ἐγένετο μέ πρωτοφανῆ εἰς τά ἐκκλησιαστικά δεδομένα τρόπο, χωρίς δηλαδή τήν συνοδική καταδίκη τῆς αἵρέσεως, χωρίς τήν μετάνοια ἢ τήν καθάρεισι τῶν αἰρετικῶν Ἐπισκόπων, χωρίς τήν συμφωνία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί χωρίς τήν νόμιμη μεταβίβασι τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς.

Ἅλα ὅσα προαναφέρθησαν καταδεικνύουν ὅτι εἰς τήν ἀποτείχισι λόγω τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου, ἄλλαξε ἡ Παράδοσις, τήν ὁποία διαχρονικῶς ἐξέφραζε ὁ ἸΕ' ἱερός Κανόνας τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί ἐδίδασκε, ἀφ' ἑνός τήν ἐκκλησιαστική ἀπομάκρυνσι τῶν αἰρετικῶν ποιμένων ἀπό τίς ἐκκλησιαστικές θέσεις πού κατεῖχον καί ἀφ' ἑτέρου τήν συνοδική καταδίκη τῆς αἵρέσεως. Αὐτό ὅμως πού ἀποδεικνύει τόν ἐκτροχιασμό αὐτῆς τῆς ἀποτείχισεως εἶναι ἡ δημιουργία πολλῶν Συνόδων, μὴ ἔχοντων μεταξύ των οὐδεμία ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία, Συνόδων οἱ ὁποῖες ἢ μία πολεμῆ τήν ἄλλη, Συνόδων ἀλληλοκαθαιρουμένων, οἱ ὁποῖες ἔχουν ἕνα μόνο συνδετικό κρίκο καί κοινὸ γνῶρισμα τήν μετὰ πάθους ἐμμονή εἰς τό παλαιὸ ἡμερολό-

γιο. Αυτό αποτελεί ένα είδος ιδιότυπου Προτεσταντισμού με τή μόνη διαφορά, σέ θεωρητικό επίπεδο, ὅτι στόν Προτεσταντισμό οἱ λεγόμενες ἐκκλησίες θεωροῦνται ἢ κάθε μία μέρος τῆς «Ἐκκλησίας» καί ἢ μία συμπλήρωμα τῆς ἄλλης, ἐνῶ στό Παλαιό Ἡμερολόγιο ἢ κάθε μία Σύνοδος (Ἐκκλησία) θεωρεῖ τόν ἑαυτόν της κατ' ἀποκλειστικότητα συνέχεια τῆς διαχρονικῆς Ἐκκλησίας καί τούς ἄλλους ὡς πλανεμένους καί ἐκτός Ἐκκλησίας, ὅπως ἀκριβῶς δηλαδή καί τούς ἀκολουθοῦντες τό νέο ἡμερολόγιο.

Διά τίς Συνόδους τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου θά ἡδυνάμεθα νά ἰσχυρισθοῦμε, ὅτι λειτουργεῖ ὁ πνευματικός νόμος τῆς ἀνταποδόσεως, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι, ἀπό αὐτό τό παράνομο τό ὅποιο πράττεις, νομίζοντας ὅτι ὑπηρετεῖς τόν Θεό, ἀπό αὐτό καί θά τιμωρηθῆς. Αὐτή ἡ κατάστασις τῶν ἀντιμαχομένων Συνόδων, ἴσως εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπόδειξις διά τό ὅτι ἐν καιρῷ αἵρέσεως δέν δημιουργοῦμε αὐθαίρετα Σύνοδο, οὔτε ἡ Ἐκκλησία λειτουργεῖ ὅπως τόν καιρό τῆς εἰρήνης, οὔτε ἀποκαθιστάμεθα εἰς τούς θρόνους πρὶν τήν ἀποκατάστασι τῆς πίστεως καί τή συνοδική καταδίκη τῆς αἵρέσεως, οὔτε δημιουργοῦμε παράλληλες θέσεις Ἐπισκόπων. Ἄν δέν εἶχε δημιουργηθῆ κατ' ἀρχάς Σύνοδος εἰς τό Παλαιό Ἡμερολόγιο, δέν θά ὑπῆρχαν τά σχίσματα καί ὁ ἐσωτερικός ἀλληλοσπαραγμός.

Εἶναι γεγονός ὅτι αὐτή ἡ κατάστασις εἰς τό Παλαιό Ἡμερολόγιο προβληματίζει καί τούς θέλοντας νά ἀποτευχισθοῦν ἀπό τούς αἰρετικούς οἰκουμενιστές Ἐπισκόπους τοῦ Νέου Ἡμερολογίου καί τούς καθιστᾶ ἄπραγους ἐν καιρῷ αἵρέσεως, διότι αἰσθάνονται ὅτι, κατὰ τό δὴ λεγόμενο, θά φύγουν ἀπό τήν Σκύλα καί θά ἐνταχθοῦν εἰς τήν Χάρυβδη ἢ μᾶλλον θά ἐνταχθοῦν σέ ἕνα πολυκέφαλο σῶμα τό ὅποιο λειτουργεῖ δίκην Λερναίας Ὑδρας, τῆς ὁποίας οἱ κεφαλές εἶναι οἱ Σύνοδοι καί τό σῶμα τό ἡμερολόγιο. Πάντως εἶναι προτιμώτερο νά ἀνήκη κανεῖς σέ σχίσματα καί παρατάξεις

(ἂν βεβαίως ἐντὸς αὐτῶν δὲν ἐμφιλοχωροῦν αἰρετικές δοξασίες) παρά σέ αἰρετικούς Ἐπισκόπους, διότι σύμφωνα μέ τούς Πατέρες ἡ αἵρεσις σέ χωρίζει ἀμέσως ἀπό τόν Θεό.

β'. Ἡ ἀποτειχίσις τῶν Ἀγιορειτῶν ἀπό τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα

Επειδή ὁ σκοπός τῆς παρουσίας μελέτης δὲν εἶναι ἡ διεξοδική ἀνάλυσις ἐκάστης ἀποτειχίσεως, ἀλλά τό ὅτι ἡ ἀποτειχίσις εἶναι ἡ ἐν καιρῷ αἵρέσεως ὀρθόδοξος θέσις καί γραμμή, διά τοῦτο θά ἀναφέρωμε καί ὀλίγα διά τήν δευτέρα ἀποτειχίσι τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, ἡ ὁποία συνέβη στό Ἁγ. Ὅρος κατά τήν τριετία τοῦ 1970-1973.

Μελετῶντας ὅσα κείμενα ἔφθασαν εἰς ἡμᾶς διά τήν ἀγιορειτική ἀποτειχίσι, διαπιστώνομε ὅτι αὐτή ἐξεκίνησε μέ ὅλες τις πατερικές προϋποθέσεις, οἱ ὁποῖες πρέπει νά ὑπάρχουν διά νά εἶναι νόμιμος ἡ ἀποτειχίσις καί θεάρεστος ὁ σκοπός της. Δυστυχῶς ὅμως, ἐνῶ τό ξεκίνημα ἦτο ἄριστον, τό τέλος της ἦτο ἀπελπιστικά κακό, ταπεινωτικό καί ἄδοξο. Διότι οἱ ἀγιορεῖτες Πατέρες κατέθεσαν τά ὄπλα τότε πού ἔπρεπε νά ἐντείνουν τόν ἀγῶνα των, ὅταν δηλαδή ἄρχισαν οἱ ἀπειλές καί οἱ φοβέρες ἀπό τούς Πατριαρχικούς ἐξάρχους· τότε πού ἦταν προβληματισμένοι οἱ Πατριαρχικοί καί οἱ Οἰκουμενιστές· τότε πού τά βλέμματα τῶν Ὀρθόδοξων ἐνατένιζον εἰς τό Ἁγ. Ὅρος ὡς εἰς τήν ἀκρόπολιν τῆς Ὀρθοδοξίας, προσδοκῶντας τήν ἀποκατάστασιν τῆς πίστεως. Καί θυμίζει αὐτή ἡ ἀποτειχίσις τήν Μικρασιατική καταστροφή, ἡ ὁποία ἐξεκίνησε μέ νίκες καί θριάμβους καί κατέληξε σέ ταπεινωτική ἡττα καί θρίαμβο τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς τό ἐξῆς θά ἔχουν τόν ἀέρα τοῦ νικητοῦ καί θά ρυθμίζουν τίς κινήσεις καί τούς «πατριωτισμούς» τῶν ἡττημένων. Ὁ νοῶν νοεῖτω καί διά τά ἐκκλησιαστικά.

Οἱ λόγοι πού ἐπικαλοῦνται οἱ ἀγιορεῖτες Πατέρες, διά

τούς όποίους διέκοψαν τήν μνημόνευσι τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, ἦταν καθαρά λόγοι πίστεως καί συνίσταντο στήν ἄρσι τῶν ἀναθεμάτων πού αὐτός ἐνήργησε μέ συνοδική ἀπόφασι τό 1965, στή συνάντησι τοῦ Ἀθηναγόρα μέ τόν Πάπα στά Ἱεροσόλυμα καί γενικῶς στήν φιλοπαπική του στάσι. Εἶναι γνωστό τοῖς πᾶσι ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας δέν εἶχε δογματικούς φραγμούς, δέν ἐπίστευε στήν μοναδικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, οὔτε βεβαίως δεχόταν ὅτι οἱ αἰρετικοί εἶναι ἐκτός Ἐκκλησίας. Θά ἀναφέρωμε δύο-τρία ἀποσπάσματα ἀπό ὁμιλίες του διά νά βεβαιωθῆ καί ὁ πλέον δύσπιστος περί τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου: «Ἀπατώμεθα καί ἀμαρτάνομεν (ἔλεγε), ἐάν νομίζωμεν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος πίστις κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ καί ὅτι τά ἄλλα δόγματα εἶναι ἀνάξια. Τριακόσια ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐξέλεξαν τόν Μουσουλμανισμόν διά νά φθάσουν εἰς τόν Θεόν των καί ἄλλαι ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων εἶναι Διαμαρτυρόμενοι, Καθολικοί, Βουδισταί. Σκοπός κάθε θρησκείας εἶναι νά βελτιώσῃ τόν ἄνθρωπον» (Ἐκ δηλώσεών του, ἴδ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», φ. 94, Δεκ. 1968). «Εἰς τήν κίνησιν πρός τήν ἔνωσιν, δέν πρόκειται ἡ μία Ἐκκλησία νά βαδίσῃ πρός τήν ἄλλην, ἀλλ' ὅλαι ὁμοῦ νά ἐπανιδρῶσωμεν τήν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικήν καί Ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν, ἐν συνυπάρξει εἰς τήν Ἀνατολήν καί τήν Δύσιν, ὅπως ἐζῶμεν μέχρι τοῦ 1054, παρά καί τάς τότε ὑφισταμένας Θεολογικάς διαφοράς» (Ἐκ τοῦ μηνύματός του ἐπί τῆ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1967, ἴδ. «Ἀπό τήν πορείαν τῆς ἀγάπης», σελ. 87). «Ὁ αἰών τοῦ δόγματος παρήλθε» (Δήλωσις του, ἴδ. «Ἀκρόπολις», 29-6-63). «Καλούμεθα ν' ἀπαλλαγῶμεν τοῦ πλέγματος τῆς πολεμικῆς καί τῆς ἀντιρρήσεως ἐν τῇ Θεολογίᾳ καί νά ἐφοδιάσωμε αὐτήν διά τοῦ πνεύματος τῆς ζητήσεως καί τῆς διατυπώσεως τῆς ἀληθείας ἐν τῇ ἀγάπῃ καί τῇ ὑπομονῇ. Ὁ Χριστιανισμός ἔχει ἀνάγκη σήμερον μιᾶς Θεολογίας τῆς καταλλαγῆς» (Ἐξ ὁμιλίας του εἰς τήν

Θεολογικήν Σχολήν Βελιγραδίου τήν 12-07-67, ἴδ. «Ἔθνος», 13-10-67).

Ἐχοντας αὐτά ὑπ' ὄψιν των οἱ ἁγιορεῖτες Πατέρες καί, κυρίως, τήν συνοδική ἄρσι τῶν ἀναθεμάτων καί τήν ἄνευ ὄρων ὑποστολή τῆς σημαίας τῆς Ὁρθοδοξίας, διέκοψαν τήν μνημόνευσι τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου. Εἰς τήν διακοπή τῆς μνημονεύσεως προέβησαν οἱ μισές περίπου μονές τοῦ Ἁγ. Ὁρους, ὅλες οἱ σκῆτες καί τὰ περισσότερα κελία. Εἶναι ἀλήθεια, ὅπως ὁμολογοῦν οἱ παλαιοὶ ἁγιορεῖτες Πατέρες, ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας δέν ἐπίεσε τήν ἱερά Κοινότητα τοῦ Ἁγ. Ὁρους πρὸς ἐπαναφορά τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματός του, εἴτε διότι δέν τόν ἐνδιέφερε, εἴτε διότι δέν ἦτο διατεθειμένος νά ἀλλάξῃ πορεία πλεύσεως.

Ἡ ἱερά Κοινότης, λοιπόν, τοῦ Ἁγ. Ὁρους, ζῶντος ἀκόμη τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, ἐπῆρε κατὰ τήν τακτική συνεδρία τῆς 17-10-70, μία ἱστορική διά τούς καιρούς μας ἀπόφασι, κατὰ τήν ὁποία σεβόμενη τήν ἐλευθερία καί τό αὐτοδιοίκητον τῶν μονῶν, ἄφηνε τελεία ἐλευθερία ἐπιλογῆς εἰς τό θέμα τῆς μνημονεύσεως τοῦ Πατριάρχου. Ἡ ἴδια ἀπόφασις ἐπανελήφθη στήν διπλή σύναξι τῆς 13-11-71 εἰς τήν ὁποία μνημονεύεται αὐτή ἡ πρώτη ἀπόφασις ὡς ἐξῆς: «*Διαμνημόνευσις Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἡ ἕκτακτος Δ. Ι. Σύναξις ἀναφέρεται εἰς τήν ἀκόλουθον ἀπόφασιν αὐτῆς, ὑπό τήν ἔννοιαν ὅτι ἐκάστη Ἱερά Μονή ἔχει τήν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ὅπως ἐνεργῇ ἐν προκειμένῳ κατὰ τήν ἑαυτῆς κρίσιν καί συνείδησιν. "Συνεδρία Ἐθ'. Τακτική 17-11-70 ἡμέρα Δευτέρα. Συνελθούσης τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Κοινότητος ἐν ἀπαρτία... μεθ' ὃ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Κοινότης, ἀναγινώσκει τὰ γράμματα τῶν Ἱερῶν Μονῶν τὰ ἀπαντητικά εἰς τήν ὑπ' ἀριθμ. 139/5-9-70 ἐγκύκλια αὐτῆς, ὧν τὰ στοιχεῖα ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως... Μετ' ἐμπεριστατωμένην συζήτησιν διαπιστοῦται ὅτι τό περιεχόμενον τῶν γραμμάτων τῶν Ἱερῶν Μονῶν, συμφωνεῖ μέ τάς ἐκτεθεισας*

γνώμας τῶν Πανοσιολ. Πληρεξουσίων αὐτῶν καί τήν δυνάμει αὐτῶν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν κατά τήν ΜΓ'./ 23-9-69 Συνεδρίας τῆς Ε.Δ.Ι. Συνάξεως, ἣτις καί καταχωρεῖται ὡς ἀκολουθῶς ὡς καί ἀπόφασις σημερινή τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Κοινότητος. Κατά τά ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ὑπό πάντων τῶν Πανοσιολ. Πληρεξουσίων Ἀντιπροσώπων διαπιστοῦται ἡ ἐμμονή τῶν πλείστων Ἱερῶν Μονῶν, εἰς τήν περί μνημοσύνου τοῦ Σεπτοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς τοῦ οἰκείου ἡμῶν ἐπισκόπου ὑποχρέωσιν κατά τήν Νομοκανονικήν τάξιν. Καί παρά πάντων ἐκφράζεται ἡ εὐχή ὅπως εἰς ὀλόκληρον τόν Ἀγιώνυμον ἡμῶν Ὅρος ἐπανέλθῃ συντόμως, θεία συνάρσει, ἡ Κανονική Τάξις, αἰρομένων τῶν ὡς μή ὠφείλε δημιουργηθέντων αἰτίων τῆς παρούσης πνευματικῆς ἀντιθέσεως καί παρά πάντων τῶν Μοναστῶν Αὐτοῦ ἐν ἐνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ ὑμνεῖται τό Πανάγιον Ὄνομα τοῦ Θεοῦ καί ἔχομεν διά τῆς Ἐκκλησίας, βεβαίαν τήν σωτηρίαν ἡμῶν ἅπαντες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, διά πρεσβειῶν τῆς Παναχράντου Αὐτοῦ Μητρος, τῆς Ἐφόρου καί Προστάτιδος τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου καί τῶν Ὁσίων Πατέρων ἡμῶν».

Εἶπαμε ὅτι εἶναι διά τούς καιρούς μας ἱστορική αὐτή ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ ἁγ. Ὁρους, ἐπειδή οἱ καιροί μας εἶναι πνευματικά ἀνυδροὶ καί ὁμολογιακά ἐνδοτικοί. Διά νά ἦταν ὁμολογιακή αὐτή ἡ ἀπόφασις θά ἔπρεπε νά ἀποφασίσουν ὁμοφώνως οἱ μονές τήν διακοπή τῆς μνημονεύσεως τοῦ Πατριάρχου, μέχρις ὅτου αὐτός ἐπιστρέψῃ εἰς τήν Ὁρθοδοξία. Αὐτό θά ἦταν ἀφ' ἑνός μὲν ἓνα ἄριστο παράδειγμα τῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων διά κληρικούς, μοναχοὺς καί λαϊκοὺς εἰς τόν κόσμον, ἀφ' ἑτέρου δέ θά βοηθοῦσε τά μέγιστα εἰς τήν κατάσβεσιν τῆς αἰρετικῆς πυρκαϊᾶς.

Μετά τόν θάνατο τοῦ Ἀθηναγόρα ὁ νέος Πατριάρχης Δημήτριος, ὅσο πρᾶος καί ἄν ἐφαίνετο ἐξωτερικά, ἀπαίτησε

μετά ἀπειλῶν τὴν μνημόνευσι τοῦ ὀνόματός του ἀπὸ τούς ἀγιορεῖτες Πατέρες. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, δύο μόλις μῆνες μετὰ τὴν ἐνθρόνισί του, ἀπέστειλε τὸν Μητροπολίτη Φιλίππων Νεαπόλεως καὶ Θάσου Ἀλέξανδρον ὡς πατριαρχικόν Ἐξαρχον, διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐπαναφορὰ τῆς μνημονεύσεως. Ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Ἁγ. Σίμων ὁ μυροβλήτης» μεταφέρουμε τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ὑπόθεσιν γεγονότα: «*ΜΕΤΑ τὴν ἄφιξιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου ἐγένετο λόγος περὶ μνημοσύνου τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος. Ὁκτώ Ἱεραὶ Μοναὶ δὲν ἐμνημόνευον τὸν Οἶκ. Πατριάρχην. Ἀφοῦ προσεπάθησεν ὁ πατριαρχικὸς Ἐξαρχος νὰ πείσῃ τούς ἀντιπροσώπους τῶν Μονῶν ὅτι ὁ πατριάρχης εἶναι ὀρθόδοξος ὅπως καὶ ὁ προκάτοχός του, ἐκλήθησαν νὰ ἀπαντήσουν γραπτῶς αἱ μὴ μνημονεύουσαι Ἱεραὶ Μοναὶ. Ἡ Ἱερά Μονὴ Σταυρονικήτα ἀπήντησεν ὅτι θὰ μνημονεύῃ τοῦ λοιποῦ» (Ἔτος Γ', Σεπτέμβριος-Ὀκτωβριος 1972, τεῦχος 13, σελ. 22).*

Οἱ γραπτὲς ἀπαντήσεις τῶν μονῶν, οἱ ὁποῖες διέκοψαν τὴν μνημόνευσι, πρὸς τὴν Ἱερά Κοινότητα καὶ τὸν πατριαρχικὸν Ἐξαρχο ἦταν ὄντως ὁμολογιακῆς, δεδομένου ὅτι ἐγνώριζον οἱ Πατέρες τίς πιέσεις καὶ ἀπειλῆς πού θά ὑφίσταντο καὶ τὰ ἐπακόλουθα τῆς ὀρθοδόξου ἐνστάσεώς των. Ἡ Ἱερά μονὴ Καρακάλλου μετὰ τῶν ἄλλων ἀνέφερε: «... Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐν πεποιθήσει καὶ ἀμετάθετον ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ συνεχίσεως τῆς διακοπῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ Μνημοσύνου εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας, ἐφ' ὅσον ὁ Νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ὁ Α' θὰ συνεχίσῃ τὴν τηρουμένην ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου Γραμμὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε χαράξῃ ὁ Ἀθηναγόρας. Ἡμεῖς οἱ ἀγιορεῖται ἐνομιζάμεν ὅτι θὰ ἠκολούθει αὐστηράν συντηρητικὴν γραμμὴν ἀντίθετον ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Ἀθηναγόρα. Ἐπομένως ἔργον τοῦ νέου Πατριάρχου εἶναι ἢ ἐπὶ 24 ἔτη χαραχθεῖσα γραμμὴ τῆς συνεργασίας μετὰ τοῦ ἀμετανοήτου πάπα Παύλου διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Συνεπῶς ἢ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Μονή

τοῦ Καρακάλλου ἐπανέρχεται καί αὐθις εἰς τήν παλαιάν ἀπόφασιν τῆς Ἑκτάκτου Διπλῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, ἣτις λέγει καί ἀποφασίζει, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι ἐπαφίεται εἰς τήν συνείδησιν ἐκάστης Μονῆς ἡ διαμνημόνευσις τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκ. Πατριάρχου, διότι δέν δυνάμεθα νά καταπατήσωμεν τοὺς Ἱερούς Κανόνας, οὓς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐλάλησεν εἰς αὐτούς παρά ταῖς Ἰ. Συνόδοις. Θά πειθώμεθα εἰς τόν νέον Πατριάρχη, ὅταν διαπιστώσωμεν ὅτι οὗτος θά ἀναθεωρήσῃ τάς αἰρετικές ὁμολογίας τοῦ προκατόχου του καί δέν θά συνεχίσῃ τήν φιλοπαπικήν γραμμήν» (ὄπ. ἀν., σελ. 22).

Ἡ ἱερά Μονή ἀγ. Παύλου ἐδήλωσε γραπτῶς τά ἐξῆς: «Ἄνταποκρινόμενοι εἰς τήν ὑπ' ἀριθμ. 627 τῆς 19ης τρέχοντος μηνός Ὑμετέραν ἐγκύκλιον, γνωρίζομεν τῇ Ἰ. Κοινότητι ὅτι ἐπί τοῦ θέματος τοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ οἰκ. Πατριάρχου κυρίου Δημητρίου, ἡ ἀπόφασις ἡμῶν εἶναι ὅτι δέν δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν εἰς συζήτησιν παρά μόνον ἐφ' ὅσον δηλωθῇ ὑπό τῆς Α. Παναγιότητος διά τοῦ τύπου ὅτι δέν θά ἀκολουθήσῃ τήν πορείαν τοῦ προκατόχου Αὐτοῦ» (ὄπ. ἀν., σελ. 23).

Ἡ ἱερά Μονή Ξενοφώντος ἐδήλωσε τά ἐξῆς: «Ἡ Ἱερά ἡμῶν Μονή ἐμμένει ἐπί τῆς ὑπό στοιχ. ΝΒ' 13.11.71 ἐκτάκτου Διπλῆς Ἱερᾶς Συνάξεως δεδομένου ὅτι τά αἷτια, ἅτινα μᾶς ἔφερον εἰς τήν διακοπήν τοῦ μνημοσύνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δέν ἤρθησαν ὡς εὐχόμεθα καί ἀναμένομεν. Ἀντιθέτως μάλιστα, ἐάν λάβῃ κανεῖς ὑπ' ὄψιν του τον ἐνθροιστήριον λόγον τοῦ νέου Πατριάρχου Παναγιωτάτου κ.κ. Δημητρίου (Ἐφημερίς «Ὁρθοδ. Τύπος», φύλ. 167-168, 1ης καί 15ης Αὐγούστου 1972) ὡς καί τάς προγραμματικές δηλώσεις του πρὸς τήν ἐνδημοῦσαν Σύνοδον («Ἐπίσκεψις», ἀριθ. 60, 8.8.1972, σελ. 7), ἡ ἐμμονή μας ἐγένετο πλέον σταθερά» (ὄπ. ἀν., σελ. 23).

Ἡ Ἰ. Μονή Γρηγορίου κάνει πολύ ἐκτενῆ ἀναφορά διά τοὺς λόγους πού τήν ἠνάγκασαν νά προβῇ στήν δι-

ακοπή τοῦ μνημοσύνου τοῦ Ἀθηναγόρα. Μεταξύ τῶν ἄλλων ἀναφέρει: «*Δυστυχῶς οὐσιαστικῶς δέν ἤρθησαν οἱ λόγοι οὐδέ αἱ ἐπιφυλάξεις πού ἐπέβαλον, τήν διακοπήν τοῦ μνημοσύνου τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, δεδομένου ὅτι ὁ νέος Οἰκουμενικός Πατριάρχης ὄχι μόνον δέν ἐφάνη συντηρητικώτερος τοῦ Προκατόχου Του, ἀλλά τούναντίον ὑπερθεματίζει τούτου διά τήν Οἰκουμενικήν κίνησιν*» (ὅπ. ἀν. σελ. 24). Ζητᾶ ἐπίσης ἡ ἴδια μονή γραπτῶς τήν καθαίρεσι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἰακώβου Κουκούζη, διότι, σύμφωνα μέ καταγγελίες ὁμογενῶν, ἀρνήθηκε σέ δηλώσεις του στόν τύπο τό δόγμα τῆς ἀγ. Τριάδος καί διέθεσε ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς 300.000 δολλάρια πρός ἀνέγερσι πανθεϊστικοῦ ναοῦ, ὅπου θά λατρεύονται ὅλοι οἱ θεοί ἀνεξαρτήτως θρησκείας. Ἡ κατάληξις τοῦ ὁμολογιακοῦ κειμένου τῆς μονῆς Γρηγορίου ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Κατόπιν ὄλων τούτων, ἡ Ἱερά ἡμῶν Μονή θά συνεχίση τήν ἀκολουθητέαν Αὐτῆς γραμμήν κατ' ἐφαρμογήν τῆς προρρηθείσης ἀποφάσεως τῆς Ἐκτάκτου Διπλῆς Ἱεραῆς Συνάξεως. Ὁ Σεβασμιώτατος Πατριαρχικός Ἐξάρχος ἐπεσήμανε τό φάσμα τῆς ἐπιβολῆς κυρώσεων. Δηλαδή θά ἐξασκηθῆ βία; Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θά θελήσουν νά ἐξασκήσουν βίαν ἄς ἀναλογισθοῦν τάς εὐθύνας των διά τήν τύχην τῶν Ἱερῶν τούτων καί αἰωνοβίων Σκηνωμάτων. Ἄς ἀφήσουν ἡσύχους ἡμᾶς τούς Μοναχοῦς, τούς ἀπομεμακρυσμένους ἐκ τοῦ κόσμου νά συνεχίζωμεν τήν ἐφαρμογήν τῶν ὧν παρελάβομεν ἐκ τῶν πατέρων μας ἱερῶν παραδόσεων. Ὅχι κατά τό δοκοῦν νά ζητῶμεν δῆθεν τήν ἐφαρμογήν τῶν θείων καί ἱερῶν Κανόνων καί ὅταν δέν θέλωμεν τήν ἐφαρμογήν τούτων νά θέτωμεν τά δόγματα εἰς τά Σκευοφυλάκια, ὅπως διεκήρυσσεν ὁ ἀποθανών Πατριάρχης Ἀθηναγόρας. Ἐπί τούτοις διατελοῦμεν μετά πολλῆς τῆς ἐν Χῶ φιλαδελφίας καί ἀγάπης» (ὅπ. ἀν., σελ. 25).

Ἡ ἐπιβολή λοιπόν τῶν κυρώσεων ἦτο γνωστή εἰς τούς

Πατέρας καθώς και ή άσκησις βίας και διά τουτο έχει μεγάλη άξια ή έμμονή των εις την διακοπή της μνημονεύσεως του νέου Πατριάρχου Δημητρίου.

Είμαι λοιπόν άξιον άπορίας τό τί προέκυψε και, μετά από τίς δύο αποφάσεις της ιερας Κοινοτήτος και τίς γραπτές άπαντήσεις των μονών, υπέστειλαν οί άγιορειτες Πατέρες την σημαία της όμολογίας, δεδομένου ότι, όχι μόνο οί δύο έπόμενοι Πατριάρχες μετά τον Άθηνάγορα δέν διώρθωσαν τίποτε στά θέματα της πίστεως, αλλά άπεναντίας έπροχώρησαν σε μεγαλυτέρους συμβιβασμούς και προδοσίες. Η μεγαλύτερη προδοσία και ό χειρότερος συμβιβασμός όλων των αιώνων στην ιστορική πορεία της Έκκλησίας είναι αυτός πού έγινε στην διετία 1991-1993, κατά την όποία ανεγνωρίσθησαν ως έγκυρα στό Σαμπεζύ και στό Μπελαμέντ του Λιβάνου τά μυστήρια των Μονοφυσιτών και των Παπικών άντιστοιχως. Αυτό σημαίνει άφ' ενός μέν ότι οί Παπικοί και οί Μονοφυσίτες, χωρίς να άποκηρύξουν ουδεμία αίρεσι και παραμένοντας εκεί όπου εύρίσκονται, έχουν τό άγιον Πνεύμα, τό όποιο τους αγιάζει τά μυστήρια πού τελούν, άφ' έτέρου οί Πατέρες και οί Σύνοδοι πού τους απέκοψαν από την Έκκλησία και τους άνθεμάτισαν ήσαν, ουτε λίγο ουτε πολύ, παρανοϊκοί και διέπραξαν τό μεγαλύτερο έγκλημα των αιώνων, έφ' όσον απέκλεισαν από την σωτηρία και την Έκκλησία διά μέσου των αιώνων άπειρα πλήθη άνθρώπων. Επί πλέον δέ με αυτές τίς αποφάσεις έδειξαμε ότι, τό να είναι κάποιιο έντός ή έκτός Έκκλησίας και να έχουν έγκυρα ή άκυρα μυστήρια, δέν είναι θέμα κατ' έξοχήν Όρθοδόξου πίστεως και αίρέσεως άντιστοιχως, αλλά θέμα τό όποιο ρυθμιζεται από κάποια Σύνοδο ή διμερή έπιτροπή και βεβαίως ένας τρόπος άγνωστος σε όλους άνεξαιρέτως τους άγιους όλων των αιώνων.

Θέσαμε σε κάποιους από τους παλαιούς άγιορειτες

αυτό τό ἐρώτημα, τό πῶς δηλαδή ἀντίθετα στίς γραπτές δηλώσεις των ἐπανεφέρον τό μνημόσυνο τοῦ Πατριάρχου, ἐνῶ τά θέματα τῆς πίστεως πηγαίνουν ἀπό τό κακό στό χειρότερο καί ὁ Οἰκουμενισμός καθημερινῶς κερδίζει ἔδαφος εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας. Κάποιοι ἀπήντησαν ὅτι τοὺς ἐξεγέλασαν οἱ Πατριαρχικοί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο στό Ὅρος μετά τόν θάνατο τοῦ Ἀθηναγόρα, συστηματικά καί ἐπί τό αὐτό καί ὑπέσχοντο στοὺς ἀγιορεῖτες ὅτι, ἄς ἐπαναφέρουν αὐτοὶ τό μνημόσυνο τοῦ Πατριάρχου καί ὅλα, μέ τό νέο Πατριάρχη, θά διορθωθοῦν. Αὐτό προφανῶς ἦτο ἀπλή δικαιολογία, διότι τίποτε δέν τοὺς ἐμπόδιζε ἐφ' ὅσον ἐξηπατήθησαν νά ἐφαρμόσουν ἐκ νέου τίς δύο ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Ἐκεῖνο πού ἴσως δέν θέλουν νά ὁμολογήσουν οἱ ἀγιορεῖτες Πατέρες εἶναι ὁ φόβος τῶν κυρώσεων καί ἡ σιδηρᾶ ράβδος μέ τήν ὁποία θέλησε νά τοὺς ποιμάνη ὁ νέος Πατριάρχης. Οἱ ἐπιπτώσεις δηλαδή τῶν ποινῶν καί τῶν καθαιρέσεων, τῶν ἐξώσεων καί τῶν βιαιῶν ἀπομακρύνσεων ἐκ τῆς ἡγουμενικῆς ἀρχῆς καί ἐξουσίας. Αὐτό τουλάχιστον ἀποδεικνύεται ἀπό τά κείμενα.

Ὁ «Ὁρθόδ. Τύπος» τῆς 15ης Ἰουλίου 1974 μᾶς πληροφορεῖ τά ἑξῆς:

«Ὁ πολιτικός διοικητής τοῦ Ἀγ. Ὅρους προειδοποιεῖ. Ἄκυρος ἡ ἐκλογή ἡγουμένου ἐάν δέν ἐπαναφερθῆ τό μνημόσυνο τοῦ Πατριάρχου εἰς τήν Μονήν. Ἡ Ἱ. Μονή Ἀγ. Παύλου ἐμμένει εἰς τήν διακοπήν τοῦ Μνημοσύνου. Θεσσαλονίκη, Ἰούλιος (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας).

»Ὁ πολιτικός Διοικητής κ. Δ. Κρικεκούκας ἀπέστειλε πρός τήν Ἱεράν Μονήν Ξενοφώντος τό ὑπ' ἀριθ. Φ. 26/15.6.1974 ἔγγραφον δι' οὗ «ἐντέλλεται ἡ ἀπομάκρυνσις» τοῦ ἡγουμένου π. Εὐδοκίμου «ἐκ τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ μετανοίας», ἐπειδή οὗτος (ὁ ἡγούμενος) «παραμένει εἰς τάς ἰδίας αὐτοῦ πνευματικὰς θέσεις». Κατά τάς πληροφορίας μας, ὁ Καθηγούμε-

νος θά προσφύγη εις τό Συμβούλιον Ἐπικρατείας. Ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς τυγχάνει καί τοῦτο: Ὁ κ. Διοικητής τονίζει ὅτι *“ἡ τυχόν ἐκλογή νέου Ἡγουμένου, μὴ συμμορφουμένου εἰς τὴν ἀπαίτησιν ταύτην”*, δηλαδή νά ἐπαναφέρῃ τὴν Μονήν *“εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κανονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως”* θά εἶναι ἄκυρος καὶ ὁ νεοεκλεγείς Ἡγούμενος θά ἐκπίπτῃ τοῦ ἀξιώματός του! Αὐτό σημαίνει ὅτι πρέπει νά δηλώνῃ ὁ ὑποψήφιος Ἡγούμενος, ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι θά ἐφαρμόζῃ τό μνημόσυνον τοῦ Πατριάρχου».

Αὐτό τό κείμενο εἶναι πολὺ ἀποκαλυπτικὸ καὶ ἀποδεικνύει τὰ μέσα πού μεταχειρίσθηκε ὁ νέος Πατριάρχης, ὁ «πρᾶος» καὶ «εἰρηνικός», προκειμένου νά φιμώσῃ τὰ στόματα τῶν ἀγιορειτῶν Πατέρων. Δέν ἤθελε ὁ ἄνθρωπος τοὺς καλογήρους νά γίνουν ἐμπόδιο καὶ τροχοπέδη στὰ ἐνωτικά του σχέδια. Καὶ βεβαίως ἐγνώριζε καλά καὶ αὐτός καὶ τὰ κέντρα ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατευθύνετο ὅτι δέν εἴμεθα εἰς τὴν πρωτοχριστιανικὴ περίοδο τῶν διωγμῶν, μέ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ἐδυνάμωσε, ἐδοξάσθηκε καὶ ἐνίκησε τὴ βία μέ τὴν θυσία καὶ τὴν ἐμμονὴ στὴν ἀλήθεια, οὔτε ἀκόμη στὴν ἐποχὴ τοῦ λατινόφρονος Βέκκου κατὰ τὴν ὁποία στό ἁγ. Ὅρος κατοικοῦσαν μοναχοὶ οἱ ὁποῖοι στὰ θέματα τῆς πίστεως δέν ὑπεχώρουν οὐδέ βῆμα ποδός.

Τώρα, προκειμένου νά γίνῃ στό Ὅρος κάποιος ἡγούμενος, χρειάζεται νά κἀνῃ ὄχι ὅπως ἄλλοτε ὁμολογία πίστεως, ἀλλὰ ὁμολογία συμβιβασμοῦ, εἰδάλλως δέν θά ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τό Πατριαρχεῖο ἢ κατὰ τὰ ἄλλα νόμιμη ἐκλογή του. Ἡ πνευματικὴ δὲ δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τοῦ ἁγ. Ὄρους μεταβάλλεται σὲ τυραννία καὶ ὁ βασικὸς σκοπὸς καὶ στόχος τοῦ ἀγιορείτικου πλέον μοναχισμοῦ ἀπὸ τὴ δημιουργία φυλάκων τῆς πίστεως, κατὰ τὰ πρότυπα τῶν ὀσιομαρτύρων τῶν ἐπὶ Βέκκου, μεταλλάσσεται στὴ δημιουργία πειθήνιων ὀργάνων τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ παπικοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ δὲ μνημόνευσις τοῦ

ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου εἶναι πλέον τό σύμβολον τῆς ὑποτελείας καί τό δείγμα τοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ πού ἀντικατέστησε ἄδοξα τήν χριστοκεντρική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας.

Κάποια τελευταῖα λείψανα ἀγωνιστικότητος ἤ ὅπως θά λέγαμε διασώσεως τῆς τιμῆς τῶν ὄπλων μᾶς δίδει στό ἴδιο φύλλο ὁ «*Ορθόδ. Τύπος*». Ἀναφέρει συγκεκριμένα τά ἐξῆς: «*Ἡ στάσις τῆς μονῆς Ἀγ. Παύλου. Κατά πληροφορίας μας, μέγας ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμός διά τήν στάσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Παύλου, μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων. Ὡς ἀνέγραψεν ὁ «Ορθόδ. Τύπος» εἰς τό προηγούμενον φύλλον, ὁ καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Παύλου, π. Ἀνδρέας, ἐδήλωσε ρητῶς εἰς τόν πολιτικόν Διοικητήν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅτι δέν πρόκειται νά ἐπαναλάβῃ τό μνημόσυνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐφ' ὅσον οὗτος δέν ἀποκηρύξῃ τήν γραμμήν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί τοῦ φιλενωτισμοῦ. Μέ τήν δήλωσιν τοῦ Ἡγουμένου συνεφώνησεν ὀλόκληρος ἡ Ἀδελφότης, ἐπί τούτῳ προσκληθεῖσα εἰς τό Ἡγουμενεῖον. Ἡ στάσις αὕτη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐνεδυνάμωσε πολλούς καί οἱ ὀφθαλμοί τῶν ἀγωνιζομένων εἶναι προσηλωμένοι ἐπάνω της» («*Ορθόδ. Τύπος*», 15ης Ἰουλίου 1974).*

Ἔχομε καί ἓνα κείμενο τό ὁποῖο καταχωροῦμε καί μέ τό ὁποῖο φαίνεται ἐναργέστατα ὁ συμβιβασμός καί ἡ ὑποστολή τῆς σημαίας ἐκ μέρους τῆς ἱερᾶς Κοινότητος, μετά τά πατριαρχικά «φιρμάνια» καί τίς πολιτικές ἀπαγορεύσεις. Αὐτό ἀποδεικνύει τήν πιστή καί κατά γράμμα ἐφαρμογή τῶν πατριαρχικῶν καί πολιτικῶν ἐντολῶν. Προέρχεται μάλιστα τό κείμενο αὐτό ἀπό δισενιαῦσιο Σύναξι τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ ἁγ. Ὁρους, τό ὁποῖο σημαίνει ὅτι ἡ γραμμή πλέον τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος κατεθύνετο ἀπό τοὺς ἡγουμένους τῶν μονῶν, οἱ ὁποῖοι προφανῶς «στένοντες καί τρέμοντες» ἔσπευσαν νά εὐθυγραμμισθοῦν μέ τίς πατριαρχικές προσταγές. Τό κείμενο

αυτό όμιλεῖ από μόνο του καί σηματοδοτεῖ τήν περαιτέρω πορεία τοῦ ἁγ. Ὁρους:

«ΔΙΣΕΝΙΑΥΣΙΟΥ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΑΞΕΩΣ

»20 Αὐγούστου 1974

»Συνελθούσης τῆς καθ' ἡμᾶς Δισενιαυσίου Ἱερᾶς Συνάξεως σήμερον 20^η Αὐγούστου τοῦ ἐ.ἔ. 1974 ἡμέραν Δευτέραν ἐν ἀπαρτία ἐν τῇ Κοινῇ Αἰθούσῃ τῶν Συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος εἰς 95^η Σύνοδον Αὐτῆς...

»Μετά ταῦτα Ι) ἀναγινώσκονται τά πληρεξούσια Γράμματα τῶν Ἱερῶν Μονῶν, δι' ὧν ἐξαγγέλεται ὁ διορισμός παρά τῇ Δισενιαυσίῳ Ἱερᾷ Συνάξει τῆς παρούσης Συνόδου τῶν Πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων αὐτῶν... Ἀναγινώσκεται ἐπίσης καί ἐπιστολή τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγ. Παύλου διορίζουσα ὡς ἀντιπρόσωπον τόν Παν/τον Ἄρχιμ. Ἀνδρέαν ὡς Καθηγούμενον αὐτῆς. Ἡ ἐπιστολή αὕτη ὑπογράφεται ὑπό τοῦ αὐτοῦ Ἄρχιμ. ὡς Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Παύλου. Τό γεγονός ἐσχολιάσθη ὑπό τῶν ἁγίων ἀντιπροσώπων, διότι κατόπιν τῆς γνωστῆς ἀποφάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς σχετικῆς ἐπιστολῆς τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὸς τήν Ἱεράν Μονήν Ἁγ. Παύλου καί τήν Ἱεράν Κοινότητα ὁ ἐν λόγῳ Ἄρχιμ. θεωρεῖται ὑπό τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ὡς ἔκπτωτος τοῦ καθηγουμενικοῦ λειτουργήματος· δι' ὃ καί δέν γίνονται δεκτά ἔγγραφα φέροντα τήν ὑπογραφήν του.

»Πολλῶν λεχθέντων διά τό πρακτέον ἀπεφασίσθη ἐν προκειμένῳ, ὅπως κληθῆ ὁ ἅγιος Πρωτεπιστάτης καί ἐνημερώσῃ ὑπευθύνως τήν Δ.Ι. Σύναξιν περί τοῦ ποία εἶναι ἡ στάσις τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καί ἄρα περί τοῦ πῶς πρέπει νά ἐνεργήσῃ καί ἡ Δισενιαύσιος Ἱερά Σύναξις. Μετά τήν ἔλευσιν καί διαβεβαίωσιν τοῦ ἁγίου Πρωτεπιστάτου διά τήν στάσιν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Δ.Ι. Συνάξεως παρεκάλεσαν μετά πολλῆς ἡρεμίας καί ἀγάπης τον Παν/τον Ἄρχιμ. κ. Ἀνδρέαν ὅπως μὴ μετάσχῃ εἰς τάς ἐρ-

γασίας τῆς παρουσίας Συνόδου διά λόγους κανονικῆς τάξεως καί εὐρυθμίας, ὅπερ καί ἐγένετο μετὰ κατανοήσεως δεκτόν ὑπό τοῦ Παν/του Ἀρχιμ. Ἀνδρέου».

Ἡ Δισεναύσιος λοιπόν Ἱερά Σύναξις τοῦ ἁγ. Ὁρους ἐκήρυξε ἔκπτωτο τόν Καθηγούμενο τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγ. Παύλου, ἀρχ/την Ἀνδρέα, διότι δέν ἐμνημόνευε. Ἄν ἀναλογισθοῦμε ὅτι προηγουμένως ἡ ἴδια Ἱερά Κοινότης ἄφησε ἐλεύθερες τίς μονές εἰς τό θέμα τῆς μνημονεύσεως τοῦ Πατριάρχου, (ἀπόφ. 17/10/70), κατανοοῦμε ὅτι ἡ ἀπότομη ἀλλαγὴ τῆς γραμμῆς πλεύσεως προῆλθε ἀποκλειστικά καί μόνο ἐκ τοῦ φόβου τῶν ἀπειλουμένων δεινῶν καί τιμωριῶν.

Παρεπιμπτόντως ἀναφέρομε, ὅτι ὁ ἐν λόγω καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγ. Παύλου ἔκτοτε, χωρίς νά μνημονεύη, ἔζησε ὡς ἡσυχαστής μακράν τῆς μονῆς εἰς ἀγρόκτημα αὐτῆς, πλησίον τοῦ Μονοξυλίτου.

Τελικά, ὅπως ἀνεμένετο, μέ τήν μέθοδο τῶν ἐξοριῶν καί τήν συνεργασία πάντοτε τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἀπεκατεστάθη ἡ κανονική τάξις χωρίς ἀποκατάστασι τῆς πίστεως καί ἡ μνημόνευσις τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἀντιλάλησε ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον στό περιβόλι τῆς Παναγίας. Ἴσως καί ὁ ἴδιος ὁ Πατριάρχης δέν ἐπερίμενε τόσο εὐκόλη ὑποταγή, ἡ ὁποία τοῦ ἔδιδε τό πράσινο φῶς καί τοῦ ἐξησφάλιζε τά νῶτα διά νά συνεχίση τήν πορεία του. Ἀπέμεινε ἡ Ἱ. Μονή Ἐσφιγμένου νά κρατῇ τήν σκυτάλη τοῦ ἀγῶνος, τήν ὁποία ἴσως ἀνέχεται ὁ ἐκάστοτε Πατριάρχης, προκειμένου νά ἐπιδεικνύη τήν ἀνοχή καί τήν δημοκρατικότητά του καί μέ τόν σκοπό τῆς ἐκτωνώσεως τῶν ἐναντιουμένων στόν Οἰκουμενισμό ἀγιορειτῶν Πατέρων. Κατά καιροῦς βεβαίως τό Πατριαρχικό μεϊδιάμα ἀφήνει τήν θέσι του στό Πατριαρχικό κατασπάραγμα καί ἡ ἐξωτερική μορφή τοῦ προβάτου παραμερίζει καί ἐμφανίζεται ἡ πραγματική διάθεσις τοῦ λύκου. Αὐτό φαίνεται καί ἀπό τήν παράνομη ἀπόφασιν τοῦ Πατριαρχείου πρός ἀποσχηματισμό τοῦ ἡγουμένου καί

τριῶν μοναχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐσφιγμένου. Εἰς αὐτὴν τὴν παράνομο ἀπόφασιν ἀντέδρασαν πολλοὶ ἀγιορεῖτες Πατέρες καὶ ὑπέγραψαν ἔγγραφο διαμαρτυρίας. Τὸ γεγονός αὐτὸ συνέβη πάλι ἐπὶ τοῦ πράου καὶ εἰρηνικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου καὶ τὸ περιγράφει ὁ «Ὁρθόδ. Τύπος» στό φύλλο τῆς 1-10-74 ὡς ἑξῆς:

«Δήλωσις 373 ἀγιορειτῶν Πατέρων ἐπὶ ἀντικανονικῶν πρωτοφανῶν ἀποφάσεων. Τριακόσιοι ἑβδομήκοντα τρεῖς ἀγιορεῖται μοναχοὶ μέ κοινή δήλωσίν των διαμαρτύρονται ἐντόνως διὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἀποσχηματισμόν τοῦ ἡγουμένου καὶ τριῶν μοναχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐσφιγμένου καὶ δηλοῦν ὅτι «θά ἀγωνισθοῦν μέχρι θανάτου, κατὰ τῆς ἀντικανονικῆς καὶ παρανόμου ἀποφάσεως, ἵνα μὴ εἰς τοιαύτην ἀπώλειαν περιπέσῃ ἡ Ἀκρόπολις τῆς Ὁρθοδοξίας». Σημειωτέον ὅτι ἡ δήλωσις αὕτη τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων ὑπεγράφη ἐντός ἐλαχίστου χρόνου. Θά ἦσαν, ἀσφαλῶς «πολλῶ περισσότεραι, ἂν μὴ αἱ μακριναὶ ἀποστάσεις καὶ ἡ τραχύτης τῶν ὁδῶν ἐδυσχέραινον τοῦτο».

Εἶναι γεγονός ὅτι σήμερα οἱ πλεῖστοι τῶν ἀγιορειτῶν προσπαθοῦν νά ξεχάσουν τὴν τριετία αὐτὴ τῆς τελευταίας ἀγιορειτικῆς ἀποτείχισεως καὶ ἂν τοὺς ἐρωτήσης δι' αὐτὴν ἀπαντοῦν μέ μισόλογα, προφασίζονται ὅτι δέν γνωρίζουν ἢ καὶ τὴν ἀρνοῦνται τελείως λέγοντας ὅτι ἦταν κάποια μεμονωμένα κρούσματα τὰ ὁποῖα κατεστάλησαν καὶ ὅτι πάντοτε τὸ ἅγ. Ὅρος στήν πλειοψηφία του ἐμνημόνευε τὸ σεπτὸν ὄνομα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Αὐτά τὰ ἀκούσαμε πολλές φορές ἀπὸ στόματα κοινοβιατῶν Πατέρων καὶ ἐπιφανῶν ἡγουμένων τοῦ ἅγ. Ὁρους. Πολλοὶ λέγουν ὅτι ἡ ἀθρῶα εἰσροή τεραστίων χρηματικῶν ποσῶν εἰς τὸ ἅγ. Ὅρος συνετέλεσε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν πλευρὰ της, εἰς τὴν ὑποστολὴ τῆς σημαίας τῆς πίστεως. Τὸ πλέον ὅμως λυπηρὸ καὶ ἀξιοθρήνητο, τὸ ὁποῖο σηματοδοτεῖ ἀπὸ μόνο του τὸν ξεπεσμό τῆς Ἀθωνικῆς Χερσονήσου εἰς τὰ θέματα

τῆς πίστεως, εἶναι ὅτι πλέον οἱ μονές κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Πατριαρχείου δέν δίδουν κελιά σέ μοναχοὺς πού δέν μνημονεύουν. Κατ' αὐτόν τόν τρόπον ἀναπαύονται ὅτι ἀφ' ἑνός μὲν συντελοῦν εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Ὁρους καί ἀφ' ἑτέρου ἀσκοῦν ἄριστα τὴν εὐλογημένη τους ὑπακοή εἰς τόν πνευματικό τους ἡγέτη καί προϊστάμενο. Κατά τὰ ἄλλα βεβαίως ὁ χορός τοῦ Οἰκουμενισμοῦ βαστάει καλά, ἐνῶ οἱ Πατέρες στοῦ Ὁρος ἀσχολοῦνται μέ τίς λαμπρές τελετές καί ἀγρυπνίες, μέ τὴν ἀκριβῆ τήρησι τοῦ Τυπικοῦ, τὴν σύνθεσι καί μελοποίησι καινούριων βυζαντινῶν ὕμνων, τὴν συντήρησι τῶν κειμηλίων, τὴν συγγραφή καί τὰ κηρύγματα καί φυσικά τῆ νοερά προσευχή καί ἡσυχία.

Κλείνοντας αὐτὴ τὴν ἐνότητα πρέπει νά ἀναφέρωμε ὅτι σήμερα τό αὐτοδιοίκητο τοῦ ἀγ. Ὁρους δέν ὑπάρχει, διότι οἱ Μονές τό ὑπέταξαν οἰκειοθελῶς στόν Πατριάρχη, εἰδικά εἰς τὰ θέματα τῆς πίστεως, ὁ δέ Πατριάρχης ἀντιμετωπίζει καί συμπεριφέρεται πρὸς τίς μονές τοῦ Ὁρους ὅπως συμπεριφέρεται ὁ κάθε Μητροπολίτης στόν κόσμο πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς δικαιοδοσίας του, δηλαδή σάν ἀφέντης. Δυστυχῶς τό αὐτοδιοίκητο τό ἀσκεῖ τό Ὁρος μόνον πρὸς τὴν πολιτεία, ὅταν πρόκειται διὰ ὑλικά καί οἰκονομικά συμφέροντα τοῦ Ὁρους.

Ἴσως τόν εἰκοστό αἰῶνα νά ὑπάρχουν καί κάποιες ἄλλες ἀποτείχισεις, ἐκτός τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῶν κατακομβῶν τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη μέ τὴν ἐπικράτησι τοῦ Κομμουνισμοῦ εἰς τὴν χώρα αὐτή, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ρώσων τῆς διασπορᾶς κλπ. Ἐμεῖς ὅμως δέν εἴμεθα ἀρμόδιοι νά ὀμιλήσωμε δι' αὐτές οὔτε ἔχομε τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα. Ὅλα αὐτὰ πάντως ἀποδεικνύουν ὅτι τόν εἰκοστό αἰῶνα ἐνεθυμεῖτο ἀκόμη κληρὸς καί λαὸς τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἀποτείχισεως, τὴν ὁποία συνοψίζει ὁ 15^{ος} ἱερός Κανόνας τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Εἶναι ἀναγκαῖον ὅμως, νομίζομε, νά γίνη μία μικρὴ ἀνα-

φορά στόν Μητροπολίτη Ράσκακ καί Πριζρένης Ἀρτέμιο, τόν ὁποῖο ἡ Σύνοδος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας μέ σκανδαλώδη τρόπο καί χωρίς καμμία ἀπολύτως διαδικασία (ἄνευ δηλαδή κλήσεως πρός ἀπολογία, συγκρότησι δικαστικοῦ σώματος, αὐτοπρόσωπη παράστασι, ἐξέτασι μαρτύρων, ἀπολογία κλπ.) καθήρεσε, ἀμέσως μετά τήν ἐκδημία τοῦ προηγουμένου Πατριάρχου Παύλου καί τήν ἀνάληψι τῆς πατριαρχίας ἀπό τόν οἰκουμενιστή (καθ' ὁμολογίαν του) Πατριάρχη Εἰρηναῖο. Ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρτέμιος κατέδειξε καί τά γεγονότα ἀποδεικνύουν, ὁ διωγμός του βασικά ἔγινε, ἐπειδή ἀρνήθηκε νά ἀποδεχθῆ τήν ἐξόφθαλμα οἰκουμενιστική γραμμή τοῦ Πατριάρχου Εἰρηναίου καί τῆς περί αὐτόν Συνόδου. Ὡς ἐκ τούτου ἦτο φυσικό νά ἐπέλθῃ ρήξις καί διακοπή τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων μεταξύ τοῦ Σεβ. Ἀρτεμίου καί τῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας. Ἡ διαφοροποίησις δηλαδή τῆς προαιρέσεως καί τῆς θεολογίας τοῦ Σεβασμιωτάτου μέ αὐτήν τῆς Σερβικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία ὑπῆρχε καί ἐκφραζόταν καί στό παρελθόν καί ἀπεδείκνυε ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρτέμιος ἦταν γνήσιο τέκνο τοῦ ἀντιοικουμενιστοῦ ἀγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς, ἦταν ἡ αἰτία σέ κάποια χρονική στιγμή νά μηχανορραφηθῆ ἡ ἐξόντωσις του. Ἡ ἀποτειχίσις τοῦ Σεβ. Ἀρτεμίου ἀπό τήν Σύνοδο τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἔγινε χωρίς νά δημιουργήσῃ δική του Σύνοδο ἢ νά ἐνταχθῆ σέ κάποια ἄλλη. Ἀρκεῖται νά συνεχίξῃ τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἐντεταγμένος ὀργανικά στήν ἀληθινή Ὁρθοδοξία καί Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνθηκε ἐκκλησιαστικά ἀπό τήν αἵρεσι καί τούς φορεῖς της.

ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА

ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА
ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА
ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА

ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА
ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА
ВЪЗСТАНИЕ ХРИСТА

Ἡ σύγχρονος ἐκκλησιαστική
κατάστασις ἐν σχέσει
μέ τόν 15^{ον} Κανόνα
τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Εέ ὅλες τίς περιπτώσεισ ὅταν πρόκειται νά ἀναπτύξωμε ἕνα θέμα εἶναι ἀρκετό πρός κατοχύρωσι καί ἀσφάλεια τό νά ἀναφέρωμε δύο τρία παραδείγματα καί ἰσάριθμα ρητά ἀπό τήν ζωή τῶν ἀγίων καί τῆς Ἐκκλησίας. Τότε θεωρεῖται πειστικός ὁ λόγος καί ὁ συγγραφέας ἢ ὁ ὀμιλητής ἔχει θεμελιώσει στήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας τίς σκέψεις του καί ὡς ἐκ τούτου ἔχει ἐπιτύχει τόν σκοπό του.

Στήν προκειμένη περίπτωσι ὁμως τῆς ἐρμηνείας τοῦ 15^{ου} Κανόνος καί τῆς θέσεώς μας ἀπέναντι εἰς αὐτόν τά πράγματα εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά, διότι ἔχουν ἐπικαλύψει τήν πραγματική σημασία τοῦ ἱ. Κανόνος (ὅπως τήν ἐρμηνεύουν διαχρονικά οἱ Ἅγιοι Πατέρες) πυκνά νέφη καί ἀλλεπάλληλα στρώματα παρερμηνειῶν. Ἐτσι εἶναι σχεδόν βέβαιο ὅτι οἱ πλείστοι τῶν Ὀρθοδόξων καί κυρίως τῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι πιθανῶς νά μελετήσουν τήν μικρά αὐτή ἐργασία, δέν θά πεισθοῦν περί τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου, παρ' ὅτι κατεγρά-

φησαν στή μελέτη αὐτή περισσότερα ἀπό ἑκατόν τριάντα παραδείγματα καί πατερικά κείμενα (ἐκτός τῶν κειμένων διά τό παλαιό ἡμερολόγιο καί τήν ἀγιορείτικη ἀποτείχισι τοῦ 1970), τά ὅποια πείθουν καί τόν πλέον δύσπιστο διά τήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας εἰς αὐτό τό θέμα.

Ὁ λόγος τῆς ἀρνητικῆς αὐτῆς στάσεως ἀπέναντι στήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά ἐστιασθῆ (πέρα ἀπό τήν πολυχρόνια πλύσι ἐγκεφάλου τήν ὅποια ἔχουν ὑποστῆ, ἡ ὅποια ὅμως ἀποτελεῖ ἕνα δευτερεύοντα-ἐξωτερικό λόγο) κατ' ἐξοχήν καί κυρίως εἰς τό ὅτι καί σήμερα ἡ ἀποτείχισις κοστίζει καί πληρώνεται, ὄχι βεβαίως ὅπως τόν παλαιό καιρό μέ διωγμούς, ἐξορίες, φυλακίσεις, μαρτύρια καί θανάτους, ἀλλά πάντως μέ στερήσεις μισθῶν διά τούς κληρικούς, μέ τό νά πέσουν στήν δυσμένεια τοῦ Ἐπισκόπου, μέ καθαιρέσεις ἀπό τόν βαθμό τῆς ἱερωσύνης, μέ τήν δυσφήμισι καί τήν «ρετσινιά» τοῦ πλανεμένου καί διά τούς λαϊκοῦς μέ τήν στέρησι τῶν μυστηρίων, μέ τήν κατηγορία ὅτι εὐρίσκονται ἐκτός Ἐκκλησίας ἢ εἶναι σχισματικοί, φανατικοί, φονταμενταλιστές κλπ.

Πρός ἀποφυγή, λοιπόν, ὄλων αὐτῶν τῶν συνεπειῶν, οἱ σύγχρονοι πιστοί (κληρικοί καί λαϊκοί) ἔκαναν ἀποδεκτή, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κάποια ἀλλοίωσι τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτή τῆς Παραδόσεως σήμερα παγιώθηκε καί δέν ἀφορᾷ μόνο μιὰ κάποια στάσι ἀπέναντι στόν αἰρετικό ἐπίσκοπο, ἀλλά προσέλαβε καί βαθύτερες ἐκκλησιολογικές-θεολογικές διαστάσεις καί συνίσταται εἰς τό ὅτι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἔχει μεταλλαχθῆ ἀπό Χριστοκεντρική σέ ἀνθρωποκεντρική (ἐπίσκοποκεντρική) καί ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀποτείχισις διά θέματα πίστεως θεωρεῖται ἐκκλησιαστικό σχίσμα, ἀποκοπή ἀπό τόν Ἐπίσκοπο καί τήν Σύνοδο (πού ταυτίζουν μέ τήν Ἐκκλησία)· θεωρεῖται δαιμονική ὑποβολή καί ἄκρατος ἐγωϊσμός. Ἡ ἀποστασιοποίησις ἀπό τόν Ἐπίσκοπο διά λόγους πίστεως θεωρεῖται

ἔξοδος ἐκουσία ἀπό τήν Ἐκκλησία. Ὁ Χριστός ἔχει περιορισθῆ εἰς τόν οὐρανό καί στήν καλύτερη περίπτωσι δέν εὐρίσκεται ἐκεῖ πού ὑπάρχει ἡ ἀληθινή πίστις, ἀλλά ἐκεῖ πού τελοῦνται τά μυστήρια.

Μᾶλλον ὁ ἴδιος ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει μεταβληθεῖ σέ Χριστό, μέ ἀπαιτήσι τυφλῆς ὑπακοῆς ἀπό κληρικούς καί λαϊκούς, μέ कारατομήσεις ἄνευ στοιχειώδους διαδικασίας, μέ τό νά ζῆ κομπλεξικά ἀπομονωμένος ἀπό τόν λαό καί τριγυρισμένος ἀπό τούς κόλακες καί χωρίς τήν παραμικρή συναίσθησι τῆς εὐθύνης του καί τῆς ἀπαιτήσεως τῶν καιρῶν, μέ τό νά ἀσκή ὄχι τήν κατά Χριστόν διαποίμανσι τοῦ λαοῦ, ἀλλά τήν διοίκησι ὡς ὑπάλληλος τοῦ κράτους καί βεβαίως μέ τό νά εἶναι ἄφωνος καί πανταχοῦ ἀπών σέ ὅ,τιδήποτε ἀπαιτεῖ ὁμολογία καί θυσία. Ἡ ὁμολογία καί θυσία τῶν παλαιῶν ἀγίων Ἐπισκόπων καί Πατριαρχῶν, οἱ ὅποιοι ἐπολέμησαν τίς αἰρέσεις καί ἐθυσίασαν τούς θρόνους των καί τή ζωή των χάριν τῆς ἀληθινῆς πίστεως, εἶναι διά τούς σημερινούς Ἐπισκόπους, ἕνας μῦθος, μία ἐφάμαρτος ἐμμονή, ἡ ὁποία διέσχισε τήν Ἐκκλησία, διεσάλειψε τήν εἰρήνην, κατέστησε τήν Ἐκκλησία ἐγκλωβισμένη καί ἀπομονωμένη ἢ στήν καλύτερη περίπτωσι (ἡ ὁμολογία) εἶναι μία μέν πραγματικότητα, ἡ ὁποία ὅμως ἐξετάζεται μόνον ἱστορικά, χωρίς νά ἀποτελεῖ διαχρονικό παράδειγμα καί Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας διά τά θέματα τῆς αἰρέσεως. Ὡς ἐκ τούτου ἡ τιμή πού ἀποδίδομε σήμερα στούς ἀγίους καί κυρίως στούς ὁμολογητάς τῆς πίστεως, εἶναι μόνον ἐν ὕμνοις καί ὠδαῖς πνευματικαῖς ἢ στήν καλύτερη περίπτωσι ἡ μίμησις των κατὰ τό πατερικό ρητό «*τιμή ἀγίου, μίμησις ἀγίου*» συνιστάται γιά ὅλα τά ἄλλα θέματα πλὴν τῶν θεμάτων τῆς πίστεως.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί γιά τήν ἀγ. Γραφή καί τούς ἱερούς Κανόνες. Δέν ἀποτελοῦν δηλαδή ὁδοδείκτες καί φραγμούς διά νά μήν παρεκκλίνωμε δεξιά ἢ ἀριστερά καί τρόπον τινά ἀσφαλή ὁδό σωτηρίας, ἀλλά ἀποτελοῦν ἕναν ἀγρό μέ ἄνθη

καί ἀγκάθια, τὰ ὅποια ἐμεῖς σήμερα ἔχομε ὑποχρέωσι νά τά διαχωρίσωμε, ἔχομε δικαίωμα ἐπιλογῆς ἐπεμβάσεως καί ἀκυρώσεως, ἔχομε δικαίωμα αὐθαιρέτου ἐρμηνείας καί μάλιστα ἀντιθέτου στήν διαχρονική Παραδόσι τῆς Ἐκκλησίας καί τό κυριώτερο, ὅλα αὐτά θεωροῦνται διάκρισις καί σύνεσις καί ἀπεγκλωβισμός ἀπό τά ἀσφυκτικά κατάλοιπα τοῦ παρελθόντος.

Ἡ μετάλλαξις τῆς Παραδόσεως στήν σημερινή ἐποχή ἔχει ἐπεκταθῆ καί σέ ἄλλα παρεμφερῆ θέματα, ὅπως εἰς τό θέμα τῆς οἰκονομίας καί ἀκριβείας καί εἰς τό πότε αὐτά χρησιμοποιοῦνται, εἰς τό πότε θεωρεῖται κάποιος αἰρετικός καί πότε ἐμεῖς ἀποτεριχίζομεθα ἀπό αὐτόν, εἰς τό πότε ἐκπίπτει ὁ Ἐπίσκοπος ἀπό τόν θρόνον του διά θέματα πίστεως καί αἵρέσεως, εἰς τό πῶς ἀντιμετωπίζονται οἱ αἰρετικοί, καί ποῖοι ἔχουν ἄδεια εἰσόδου εἰς τόν ναό κατά τόν καιρό τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων, στό ποῖα εἶναι τά ὅρια τῆς Συνόδου ἐν σχέσει μέ τίς ἀποφάσεις της, οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στίς σχέσεις μέ τούς αἰρετικούς κλπ.

Ὅλα αὐτά παρουσιάζουν σήμερα τήν Ὁρθοδοξία ἄνευ φραγμοῦ (ξέφραγο ἀμπέλι), τόν δέ φραγμό καθεῖλον οἱ ἴδιοι οἱ θεωρούμενοι προστάτες καί πῶτοι φύλακες τῆς πίστεως, οἱ ἐντεταλμένοι σκοποῖ ἀπό τόν Χριστό καί τοιουτοτρόπως τήν λυμαίνονται οἱ ἀγριόχοιροι (αἰρετικοί) καί οἱ πορευόμενοι παρά τήν ὁδόν (πολιτικοί, νεορθόδοξοι κλπ.).

Ἐκεῖνο τό ὅποιο χαρακτηρίζει στίς ἡμέρες μας τήν ζωή τῶν Ὁρθοδόξων εἶναι ἡ ἔλλειψις τῆς θυσίας. Ἐνῶ σήμερα κάνουν πολλές θυσίες γιά διάφορα κοσμικά θέματα καί ὑφίστανται ἀνάλογες ταλαιπωρίες διά τήν καθημερινή ἐπιβίωσι, δέν ἔχουν τήν διάθεσι νά ὑποστοῦν τό παραμικρό διά τήν ἀληθινή πίστι, τήν ὁμολογία, τήν Ἐκκλησία καί τήν διατήρησι τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεως, κατά τά πρότυπα τῶν ἀγίων Πατέρων. Ἴσως πιστεύομε ὅτι ἡ διατήρησις τῆς ἀληθινῆς πίστεως εἶναι δυνατόν σήμερα νά πραγμα-

τοποιοηθῆ δι' ἄλλης ὁδοῦ, πλήν τῆς θυσίας, και δι' αὐτό ἀρκούμεθα μόνο σέ κηρύγματα, τά ὅποια στηλιτεύουν τήν αἵρεσι τῶν καιρῶν μας, σέ ὁμολογίες πίστεως, σέ ἐκδόσεις βιβλίων, περιοδικῶν, ἐφημερίδων, διακηρύξεων κλπ., τά ὅποια ἔχουν εὐστόχως χαρακτηρισθῆ ὡς «χαρτοπόλεμος» ἢ ἀκόμη καί σέ πνευματικώτερες ἐνέργειες, ὅπως προσευχή διά νά φωτίση ὁ Θεός τούς ποιμένες καί νά ὀρθοτομήσουν τόν λόγο τῆς ἀληθείας, ἀγῶνα πνευματικό προκειμένου νά διορθώσωμε πρῶτα τόν ἑαυτόν μας καί μετά τούς ἄλλους, μυστηριακή ζωή κλπ., πράγματα ἀσφαλῶς ἀναγκαιότατα, ἀλλά αὐτονόητα γιά τήν ζωή τοῦ πιστοῦ, τά ὅποια ὅμως, ἀποτελοῦν θά λέγαμε τήν ἄλλη πλευρά τοῦ νομίσματος καί ἐλάχιστα ἢ οὐδόλως συμβάλλουν εἰς τήν καταπολέμησι τῆς αἵρέσεως.

Ἅλα αὐτά ἀποδεικνύουν ἀφ' ἑνός μὲν ὅτι ἐμεῖς σήμερα δέν ἔχομε κατανοήσει τήν ἱστορική ἀλήθεια, ὅτι δηλαδή καμμία αἵρεσις δέν κατεβλήθη χωρίς ὑπέρμετρος θυσίας, οἱ ὅποιες ἔφθαναν εἰς τό σημεῖο τῆς θυσίας καί αὐτῆς τῆς ζωῆς μας, καί ἀφ' ἑτέρου ὅτι διά τά θέματα τῆς πίστεως δέν ἰσχύουν, ὅπως διά τά προσωπικά μας, οἱ ὑπακοές καί οἱ διακρίσεις, οἱ εὐλογίες καί οἱ κανόνες ἐκ μέρους τῶν πνευματικῶν, ἀλλά διά τά θέματα τῆς πίστεως ὑπάρχει προσωπική εὐθύνη, ἢ ὅποια ἐπιβαρύνει καί τόν τελευταῖο ὀρθόδοξο Χριστιανό καί βεβαίως τόν κάθε ἕνα ἀναλόγως τῆς θέσεώς του μέσα στήν Ἐκκλησία.

Μία ἐπιπλέον θλιβερή πραγματικότητα, ἢ ὅποια καί αὐτή ἔχει χαρακτηρίσει καί στιγματίσει τίς ἡμέρες μας εἶναι ὅτι ὅλα αὐτά τά σοβαρώτερα ἐκκλησιαστικά θέματα, τά ὅποια ἄπτονται τῆς πίστεως καί ὡς ἐκ τούτου ἔχουν ἄμεση σχέσι μέ τήν σωτηρία μας, τά ἔχομε ἐναποθέσει εἰς τούς πλέον ἀκατάλληλους διά νά τά ἐπιλύσουν. Αὐτοῖ βεβαίως εἶναι οἱ Ἐπίσκοποι καί οἱ θεολόγοι καθηγητές. Καί οἱ μὲν Ἐπίσκοποι σήμερα ἐπιλέγονται καί προάγονται μόνον καί ἐφ' ὅσον

εἶναι διατεθειμένοι νά ἀκολουθήσουν αὐστηρῶς τήν ἤδη χαραγμένη γραμμή τῆς αἰρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί τῆς Νέας Ἐποχῆς, οἱ δέ θεολόγοι καθηγητές εἶναι ἐμποτισμένοι στήν δυτική θεολογία καί νοοτροπία μέχρι μυελῶν ὀστέων, εἶναι δέ ἄγευστοι τελείως τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως καί τῆς ἀγιοπνευματικῆς ἐμπειρίας τῶν Πατέρων, εἰδικά εἰς τά θέματα τῆς πίστεως καί τῆς αἰρέσεως. Αὐτοὶ ὅλοι λοιπόν, καθοδηγοῦν σήμερα τόν ὀρθόδοξο λαό καί εἶναι, θά λέγαμε, οἱ ἐπιτηρητές καί ἐπόπτες τῶν αἰρετικῶν, προκειμένου νά διατηροῦν σέ ἡσυχία καί πειθαρχία τό ὀρθόδοξο ποίμνιο.

Ἄν θά θέλαμε νά μετρήσωμε τήν πίστι ὄλων αὐτῶν τῶν σημερινῶν ταγῶν τῆς Ὁρθοδοξίας κατά τό ἀγιογραφικόν, «*δειξόν μοι τήν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου*» (Ἰακ. 2,18), θά ἠδυνάμεθα μετά βεβαιότητος νά ἰσχυρισθοῦμε ὅτι ἡ πίστις ὄλων αὐτῶν μαζί δέν δύναται, οὔτε εἰς τό ἐλάχιστο νά συγκριθῆ μέ τήν πίστι μιᾶς χωρικῆς γυναικός τῆς ἐνορίας τοῦ ἱερέως Θεοφυλάκτου (σελ. 211), ἡ ὁποία αὐθόρμητα ἀποτειχίστηκε ἀπό τόν ἱερέα της, μόλις ὑποψιάστηκε ὅτι αὐτός λατινίζει. Παρ' ὅλα αὐτά ἡ Ὁρθοδοξία κατήντησε σήμερα νά ἄγεται καί νά φέρεται ὡς πλοῖον ἄνευ πηδαλίου, ἀπό αὐτούς τούς αὐτοκηρυγμένους ὀδηγούς καί προστάτες καί μάλιστα εἰς τά θέματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καί αἰρέσεως.

Κάτι ἀκόμη τό ὁποῖον χαρακτηρίζει τούς σημερινούς Ὁρθοδόξους εἶναι τό ὅτι ἔχουν τελεία σχεδόν ἄγνοια ὡς πρὸς τήν στάσι τῶν Πατέρων ἀπέναντι στούς αἰρετικούς, τήν διαφύλαξι τῆς Πίστεως, τήν εὐθύνη κληρικῶν καί λαϊκῶν δι' αὐτά τά θέματα, τοῦ τρόπου ἐπαναφορᾶς εἰς τήν Ὁρθοδοξία καί κυρίως τῶν ἐπιπτώσεων τῆς αἰρέσεως, ὅταν αὐτή ἐπικρατήσῃ καί γίνῃ γραμμή τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ σημερινοὶ θρησκευόμενοι καί συνειδητοὶ Ὁρθόδοξοι ἀρέσκονται νά μελετοῦν τούς συγχρόνους γέροντες, τούς προορατικούς καί διακριτικούς, καθὼς ἐπίσης καί διάφορα

πνευματικά θέματα πού ἔχουν σχέσηί μέ τήν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν τήν ἀγάπη, τήν ἐλεημοσύνη καί τήν ταπεινώσι ἢ νά ἀκοῦν κηρύγματα ἀναλόγου περιεχομένου· διά τά θέματα τῆς πίστεως ὁμως ὑπάρχει ἀφ' ἑνός μέν προκλητική ἀδιαφορία ἐκ μέρους των, ἀφ' ἑτέρου δέ συστηματική προπαγάνδα ἐκ μέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν, περί τοῦ ὅτι αὐτά ἢ δέν ὑφίστανται κᾶν ἢ στήν καλύτερη τῶν περιπτώσεων ὅτι θά λυθοῦν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀπό αὐτήν πού ἀπαιτεῖ ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις.

Ἐχοντας λοιπόν ὅλα αὐτά τά εἰδοποιά στοιχεῖα καί γνωρίσματα τῆς ἐποχῆς μας, τά ὁποῖα φρονοῦμε ὅτι εἶναι ἡ γενεσιουργός αἰτία καί κυρίως ἡ αἰτία διαιωνίσεως τῆς αἰρέσεως, θά προσπαθήσωμε νά παρουσιάσωμε τά ἐπιχειρήματα ὄλων αὐτῶν πού σήμερα ἀντιστρατεύονται στό θέμα τῆς ἀποτειχίσεως καί τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ 15^{ου} ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

α'. Ὁ φόβος ὅτι ἡ ἀποτειχίσις θά ὁδηγήσῃ σέ σχίσμα

Πρό πρῶτο καί βασικό ἐπιχείρημα τό ὁποῖον κατά κόρον ἀκούγεται καί εἶναι γεγονός ὅτι ἀναστέλλει τήν ἀποτειχίσι πολλῶν ἀνησυχούντων, εἶναι ἡ ἀποφυγή τοῦ σχίσματος. Ἀναφέρουν δηλαδή οἱ ὑπέρμαχοι αὐτῆς τῆς θεωρίας ὅτι τά σχίσματα ἀπαγορεύονται καί δυσκόλως θεραπεύονται, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία πρέπει νά εἶναι ἐνωμένη, ὅτι ἀποτειχίσις σημαίνει σχίσμα στήν Ἐκκλησία καί ὅτι τό σχίσμα εἶναι ἡ χειρότερη ὄλων τῶν ἁμαρτιῶν.

Ἀπαντῶντας εἰς αὐτό τό ἐπιχείρημα ἀναφέρομε τά ἐξῆς:

1. Εἶναι ἐξόφθαλμο καί αὐτονόητο ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν καταδικάζει τήν ἀποτειχίσι (ἀφοῦ αὐτή τήν ἔχει θεσμοθετήσῃ, καί φυσικά, ἐφ' ὅσον πραγματοποιεῖται μέ τούς ὄρους πού ἡ ἴδια ἔχει διδάξει), ἀλλά καταδικάζει τό σχίσμα, τό

ὁποῖον ὄντως εἶναι μεγίστη ἁμαρτία. Καταδικάζει δηλαδή τὴν ἀπόσχισι, τὴν ἀπομάκρυνσι πιστῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ὅταν αὐτὴ ἢ ἀπόσχισις (σχίσμα) δέν πραγματοποιεῖται γιὰ θέματα πίστεως, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας ἄλλων ἀφορμῶν, (θέματα διοικητικά δηλαδή, τάξεως, πνευματικά κλπ.). Εἰς αὐτὸ εἶναι ἀρκετὰ σαφὴς ὁ πρῶτος Κανὼν τοῦ Μ. Βασιλείου, τὸν ὁποῖο ἀναφέραμε στὴν σελίδα 61. Ὡς ἐκ τούτου ἢ ἀποτειχίσις εἶναι μὲν ἀπόσχισις (ἀπομάκρυνσις), πλὴν ὅμως ὄχι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ ἀπὸ κάτι πού ἔχει τὸ ὄνομα Ἐκκλησία, ἀλλὰ εἶναι στὴν πραγματικότητα κάτι νεκρὸ ἢ νεκρούμενο καὶ κάτι μολυσματικὸ, τὸ ὁποῖο ἔχει τὴ δύναμι νὰ μολύνη καὶ τοὺς ὑγειῶς φρονοῦντας καὶ πράττοντας. Ἔτσι, τὸ σχίσμα τὸ ὁποῖον καταδικάζουν οἱ Πατέρες προϋποθέτει ὅτι δέν γίνεται διὰ λόγους πίστεως καὶ αἰρέσεως, ἀλλὰ ἀπεναντίας ἢ ἐφάμαρτος αὐτὴ ἀπόσχισις γίνεται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος ἔχει μὲν ὀρθόδοξο πίστι καὶ εὐσέβεια, ἀλλὰ πιθανόν σφάλλει σὲ διάφορα ἄλλα ἐκκλησιαστικά καὶ εὐκολοιάτρευτα θέματα. Ὡς ἐκ τούτου ἢ ταῦτισις τοῦ σχίσματος μὲ τὴν ἀποτειχίσι γίνεται ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ δαιμονικοῦ πνεύματος τῆς πλάνης, μὲ σκοπὸ τὴν σύγχυσι τῶν ὀρθοδόξων ἀνησυχούντων καὶ τὴν καταστολὴ τῶν περαιτέρω ἐνεργειῶν των. Οἱ δὲ προβάλλοντες αὐτὸ ὡς ἀποτρεπτικὸ τῆς ἀποτειχίσεως, ἀσφαλῶς βοηθοῦν τοὺς Οἰκουμενιστὲς Ἐπισκόπους καὶ μάλιστα πρέπει, ἂν θέλωμε νὰ ἀξιολογήσωμε τὴν προσφορά τῶν ὑπερμάχων τῆς θεωρίας τοῦ σχίσματος, νὰ ἀναφέρωμε ὅτι εἶναι οἱ πρῶτοι βοηθοί, συμπαραστάτες καὶ συνοδοιπόροι των εἰς τὴν προώθησι τῆς αἰρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

2. Ἡ θεωρία αὐτὴ ὅτι ἢ ἀποτειχίσις εἶναι σχίσμα καὶ ἄρα μὴ ἀποτειχιζόμενοι ἀποφεύγουμε τὸ σχίσμα, ἔρχεται ὀφθαλμοφανῶς καὶ ἀπ' εὐθείας σὲ ἀντίθεσι μὲ τὸν ἴδιο τὸν 15^{ον} ἱερό Κανὸνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, ὁ ὁποῖος διαβεβαιώνει τοὺς ἀποτειχισθέντας διὰ θέματα πίστεως ὅτι

αὐτοὶ «οὐ σχίσματι τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν Ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι». Καὶ ἀπορεῖ κανεῖς, πῶς Ἐπίσκοποι καὶ θεολόγοι περιωπῆς, ἀδυνατοῦν νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν.

Εἶναι λυπηρὸ καὶ δεῖγμα τῆς σημερινῆς μας καταστάσεως τὸ ὅτι κατάρθωσε ὁ διάβολος νὰ μᾶς φοβίση καὶ διὰ τοῦ φόβου νὰ μᾶς χειραγωγήσῃ, στὸ σημεῖο τὸ ὁποῖο οἱ Πατέρες μᾶς καθησυχάζουν καὶ μᾶς διαβεβαιώνουν ὅτι δέν ὑπάρχει κανένα πρόβλημα σχίσματος, ἀλλὰ ἀπεναντίας ὅσοι ἀποτευχισθοῦν ἀπὸ τὸν αἰρετικὸ Ἐπίσκοπο λυτρώνουν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸ σχίσμα. Ἐμεῖς βεβαίως σήμερα δέν ὑπακούομε στοὺς Πατέρες καὶ στίς Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ στοὺς αὐτοαναγορευμένους ἀρχηγούς καὶ προστάτες μας, προφανῶς ἐπειδὴ ταυτιζόμεθα μὲ αὐτούς εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖο, δηλαδὴ καὶ αὐτοὶ καὶ ἡμεῖς μὲ αὐτὴ τὴν θεωρία βουλευόμεθα καὶ δικαιολογοῦμε τὸν ἐφησυχασμὸ καὶ τὴν ἀπραξία μας.

Ἀπὸ αὐτὸ ἐπίσης τὸ σημεῖο τοῦ Κανόνος, πού ὀμιλεῖ διὰ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ σχίσματος γίνεται φανερό καὶ κάτι ἄλλο, ἄκρως σημαντικό, τὸ ὁποῖο οὐδόλως ἀναφέρουν οἱ σημερινοὶ πρωτοστάτες τοῦ ἀντιοικουμενιστικοῦ ἀγῶνος καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀνησυχοῦντες πνευματικοί, ἡγούμενοι κλπ. Ὅτι δηλαδὴ πλὴν τοῦ ἐφαμάрту σχίσματος, τὸ ὁποῖο γίνεται, ὅπως ἀναφέραμε, ὄχι διὰ λόγους πίστεως, ὑπάρχει καὶ ἓνα ἄλλο σχίσμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο λυτρούμεθα διὰ τῆς ἀποτευχίσεως καὶ μόνον δι' αὐτῆς. Εἶναι ἡ ἀπόσχισις ἀπὸ τὴν διαχρονικὴ Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησίαν. Δηλαδὴ ὁ ἱερός Κανόνας ἐδῶ ἐννοεῖ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες καὶ μνημονεύοντες αὐτὸν εὐρίσκονται, διὰ τῆς αἰρέσεως, σέ σχίσμα ἀπὸ τὴν διαχρονικὴ (Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ) Ἐκκλησίαν, οἱ δὲ ἀποτευχίζόμενοι θεραπεύουν τὸ σχίσμα μὲ τὸ νὰ ἀποτευχίζονται ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς καὶ δι' αὐτοῦ

τοῦ τρόπου νά παραμένουν ἐνωμένοι μέ τήν διαχρονική Ἐκκλησία καί τήν Ὀρθόδοξο Παράδοσι. Δι' αὐτό προφανῶς *«καί τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται»*. Τώρα βεβαίως πῶς κατώρθωσε ἡ θεωρία αὐτή καί ὁ φόβος τοῦ σχίσματος νά ἐπικρατήσῃ, αὐτό μόνον ἡ σύγχυσις τῶν ἐσχάτων καιρῶν καί ἡ ἰδική μας ἄγνοια καί ἀδιαφορία μποροῦν νά δικαιολογήσουν.

3. Ἡ θεωρία αὐτή τοῦ φόβου τῆς δημιουργίας σχίσματος ἐξαιτίας τῆς ἀποτερίσεως προσκρούει ἀπ' εὐθείας εἰς αὐτήν ταύτην τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὅποια προφανῶς ἀντιλαμβάνονται οἱ ὑπέρμαχοι τῆς θεωρίας αὐτῆς διεστραμμένως καί κακοβούλως. Διότι τί εἶδους ἐνότητα εἶναι αὐτή εἰς τήν ὅποια πρέπει νά εἴμεθα ἐνσωματωμένοι, τήν στιγμή πού ὑπάρχει ἡ αἵρεσις, ἡ ὅποια προσβάλλει αὐτόν τοῦτον τό θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας; Καί πού εἶδαμε ὡς πρότυπο καί μοντέλο μία τέτοια ἐνότητα στήν (διαχρονική) ἱστορία καί Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια νά μᾶς ἐνώνη μέν μέ τόν Ἐπίσκοπο, μᾶς διασπᾶ ὅμως ἀπό τήν ἀληθινή πίστι; Πῶς ἐπίσης θά δείξωμε ὅτι δέν εἴμεθα ὑπέρμαχοι τῆς εἰδωλοποιήσεως τοῦ Ἐπισκόπου, διὰ τῆς ἐξοστρακίσεως τοῦ Χριστοῦ καί τῆς ἀντικαταστάσεώς του ἀπό τόν Ἐπίσκοπο; Δέν σημαίνουν, ἀκόμη αὐτά ὅτι εἴμεθα ὑπέρμαχοι μιᾶς ἀνθρωποκεντρικοῦ χαρακτήρος Ἐκκλησίας, ὅταν φοβούμεθα νά ἀποσχισθοῦμε ἀπό δεδηλωμένους αἰρετικούς, ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς σάπιας καί ἐπισφαλοῦς ἐνότητος; Περιττό νά ἀναφέρωμε ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ ἐνότης εἶναι τό πρότυπο, τό γνῶρισμα καί ἡ καρδιά τοῦ Παπισμοῦ, ἡ δέ Ὀρθοδοξία γνωρίζει μόνον τήν ἐνότητα τῆς ἀληθινῆς πίστεως καί τήν ὑποταγή μόνον στούς ἀληθινά Ὀρθοδόξους ποιμένες.

4. Ἐν τέλει δέ πρέπει νά ἀναφερθῇ ὅτι, ἔστω καί κατά φαντασία νά ὑπάρχῃ φόβος σχίσματος, πρέπει πάλι νά προτιμήσωμε τό σχίσμα διὰ τῆς ἀποτερίσεως, ἀπό τήν

ὕπαγωγὴ μας στήν αἵρεσι, διά μέσου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος μέ τόν αἵρετικό Ἐπίσκοπο. Διότι ἐν τελευταία ἀναλύσει τό σχίσμα εἶναι ἀσυγκρίτως μικρότερο κακό (καί μάλιστα ὅταν γίνεται μέ ἀγαθή προαίρεσι, μέ διάθεσι θυσίας καί ὄχι βολέματος καί μέ ἅγιο σκοπό τήν ἐμμονή δηλαδή καί παραμονή εἰς τήν ἀληθινή πίστι) ἀπό τήν αἵρεσι ἡ ὁποία, κατά τούς Πατέρας, μᾶς χωρίζει ἀμέσως ἀπό τόν Θεό.

β'. Ὁ φόβος ὅτι ὁ ἀποτειχιζόμενος ἐξέρχεται τῆς Ἐκκλησίας.

Πρό δεύτερο ἐπιχείρημα αὐτῶν πού ἀντιδροῦν εἰς τήν ἀποτειχίσι εἶναι τό ὅτι διδάσκουν πώς διά τῆς ἀποτειχίσεως ἐξερχόμεθα ἀπό τήν Ἐκκλησία. Δι' αὐτό ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐμεῖς θά ἀγωνισθοῦμε ἐντός τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῆς αἵρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Εἰς αὐτό τό ἐπιχείρημα ἔχομε νά ἀπαντήσωμε τά ἑξῆς:

1. Γίνεται ἠθελημένα ἢ ἀθέλητα σύγχυσις τῆς Ἐκκλησίας καί εἰδικά τῶν ὁρίων της καί τοῦ ἐντός καί ἐκτός αὐτῆς χώρου. Ὁ ἐντός λοιπόν τῆς Ἐκκλησίας χώρος εἶναι ἐκεῖ πού ὑπάρχει κατά πρῶτον καί κύριον λόγον ἡ ἀληθινή πίστις καί κατά δεύτερον ἡ Ἀποστολική διαδοχή, ἡ ὁποία, ἐξάλλου, ἄνευ τῆς ἀληθινῆς πίστεως εἶναι κενή περιεχομένου. Συνεπῶς ἀποτειχίσις σημαίνει τό νά θυσιάσω τό δευτερεῦον (τήν Ἀποστολική διαδοχή) χάριν τοῦ πρωτεῦοντος (τῆς Ὁρθοδόξου καί ἀληθινῆς πίστεως). Ἄν λοιπόν, ἐνῶ ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι αἵρετικός, δέν ἀποτειχίζονται ἀπό αὐτόν οἱ Ὁρθόδοξοι, ἀποδεικνύουν ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι ἀντέστρεψαν τούς ὅρους καί τόν ἐντός τῆς Ἐκκλησίας χώρο τόν ἐταύτισαν μέ τήν παρουσία τοῦ Ἐπισκόπου. Αὐτό ὅμως εἶναι ἡ μόνιμη διδασκαλία καί ἐπωδός τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί κατά κόρον τήν ἀκοῦμε στήν ἐποχή μας νά διδάσκεται ἀπό τά στόματα τῶν Οἰκουμενιστῶν. Συνεπῶς αὐτοῖ πού

σκέπτονται κατ' αὐτόν τόν τρόπο ἔχουν ἤδη ἀποδεχθῆ βασικῆς ἀρχῆς τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί ὀπωσδήποτε κινοῦνται στά ὄρια τὰ ὁποῖα θέτουν οἱ αἰρετικοί.

2. Ἄν ἀποτείχισι ἐσήμαινε ἔξοδος ἀπό τήν Ἐκκλησία, τότε θά ἔπρεπε ὄχι μόνον νά μήν ὑπάρχουν ἱεροί Κανόνες πού διδάσκουν τήν ἀποτείχισι διά θέματα πίστεως, ἀλλά ἀπεναντίας νά τήν ἀπαγορεύουν αὐστηρότατα, διότι δέν ὑπάρχει μεγαλύτερο κακό ἀπό τήν ἔξοδο ἀπό τήν Ἐκκλησία. Προφανῶς ὅμως οἱ ἱεροί Κανόνες ἐτέθησαν διά νά ἐπιβεβαιώσουν τήν μεγάλη αὐτή καί δογματική ἀλήθεια, ὅτι δηλαδή ἐν καιρῷ αἱρέσεως ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκεται ἐκεῖ ὅπου διαφυλάσσεται ἡ Ὁρθόδοξος πίστις καί ὄχι ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ὁ Ἐπίσκοπος καί ἡ Ἀποστολική διαδοχή, ἄνευ αὐτῆς τῆς πίστεως.

3. Ἄν ὑποθέσωμε ὅτι ὁ ἐντός τῆς Ἐκκλησίας χῶρος εἶναι ἐκεῖ πού ὑπάρχει ὁ αἰρετικός Ἐπίσκοπος, ὁ ἔχων ἀπλῶς καί μόνον τήν Ἀποστολική διαδοχή, τότε ταυτίζομε τήν Ὁρθοδοξία μέ τήν αἵρεσι καί ἀποδεχόμεθα διά τῶν ἔργων ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὄχι ἄσπιλος καί ἀμώμητος κατά τήν πίστι, ἀλλά ἐσπιλωμένη καί βεβορβορωμένη κατά τήν πατερική ἔκφρασι.

4. Ἄν πάλι θεωρήσωμε ὅτι ὁ ἐντός τῆς Ἐκκλησίας χῶρος εἶναι ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ὁ Ἐπίσκοπος, τότε βεβαίως δέν ἔχομε δικαίωμα νά ἀποτειχισθοῦμε ἀπό αὐτόν, οὔτε καί ὅταν αὐτός προχωρήσει στό λεγόμενο κοινό ποτήριον, διότι καί τότε θά ἐξέλθωμε ἀπό τήν Ἐκκλησία. Πάντως τό ὄριο τοῦ κοινοῦ ποτηρίου διά τήν ἀποτείχισι εἶναι ὄριο νεοεποχίτικο, τό ὁποῖο αὐθαιρέτως ἐπενόησαν καί ἐπέβαλαν καί εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖον ὄντως ἀνατρέπει καί διαστρέφει τὰ ἀληθινά ὄρια τῆς Ἐκκλησίας. Τό ὅτι οἱ Πατέρες δέν τό ἐγνώριζον αὐτό, ἀλλά θεωροῦσαν αἰρετικό δεδηλωμένο τόν κηρύσσοντα δημοσίως καί ἐπ' Ἐκκλησίας οἰανδήποτε αἰρετική διδασκαλία, αὐτό ἀρκούντως μέ ὅλα τὰ ἱστορικά παραδείγματα, τὰ πατερικά καί συνοδικά κείμενα ἀπεδεί-

χθη καί μόλις εἶναι ἀνάγκη νά τό ἐπαναλάβωμε. Ἄν τέλος διά τῆς ἀποτείχισεως ἐξέρχομαι ἀπό τήν Ἐκκλησία καί ἂν ὁ ἀγῶνας ἐναντίον τῆς αἵρέσεως πρέπει νά γίνη ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, σύμφωνα μέ τήν θεωρία αὐτή, τότε ὅλοι ὅσοι διαχρονικά ἀποτείχιστηκαν ἀπό τούς αἰρετικούς ἐπισκόπους, πρὶν αὐτοί καταδικασθοῦν ἀπό Σύνοδο, ἐξῆλθαν τῆς Ἐκκλησίας καί φυσικά ἐδημιούργησαν σχίσμα. Δηλαδή ἡ Ἐκκλησία καί οἱ ἅγιοι εὐρίσκοντο διαρκῶς σέ πλάνη (ἐφ' ὅσον πάντοτε, ὅπως ἱστορικῶς ἀπεδείξαμε, ἀποτείχιζοντο ἀπό τούς αἰρετικούς Ἐπισκόπους), δέν ἐγνώριζον δέ οὐσιώδη καί βασικά πράγματα, τά ὅποια ἔχουν σχέσι μέ τόν ἐντός καί ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας χῶρο, καθῶς καί μέ τόν τρόπο καταπολεμήσεως τῆς αἵρέσεως.

γ'. Ἡ ἄποψις τῆς δυνητικῆς ἐρμηνείας τοῦ 15^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου

Τὸ τρίτο ἐπιχείρημα τό ὅποιο ἀκούγεται ἀπό τούς ἀσχολουμένους μέ τά ἐκκλησιαστικά θέματα καί προσπαθοῦν μέ αὐτό νά καλυφθοῦν ὡς μέ «συκίνη ἐπικουρία» εἶναι τῆς δυνητικῆς δῆθεν ἐρμηνείας τοῦ 15^{ου} ἱεροῦ Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου. Ἀναφέρουν δηλαδή οἱ ὑπέρμαχοι αὐτῆς τῆς θεωρίας ὅτι ὁ Κανόνας αὐτός εἶναι δυνητικός καί δέν σέ ὑποχρεώνει σέ ἀποτείχισι, ἀλλά ἀπλῶς σοῦ δίδει τήν δυνατότητα νά προβῆς σ' αὐτήν, ἐφ' ὅσον ἡ συνείδησίς σου εἶναι εὐαίσθητη σ' αὐτά τά θέματα καί ἐνοχλεῖσαι ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀποτείχισι ἐδῶ λαμβάνεται, ὅπως λέγουν, ὡς μία διαμαρτυρία πρὸς ἐπίσπευσι τῆς διαδικασίας διά τήν καταδίκη τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου. Ἐπί πλέον ἀναφέρουν ὅτι ποτέ κανεῖς δέν τιμωρήθηκε ἐπειδή δέν ἔσπευσε νά ἀποτείχισθῆ ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο, ἀλλά ἀνέμενε ἐν ὑπομονῇ τήν ἀπό-

φασι τῆς Συνόδου καί ἀκόμη ὅτι, ἂν ὁ Κανόνας ὁμιλοῦσε γιά ὑποχρεωτική ἀποτείχισι θά ἔπρεπε νά ὑπάρχουν καί πολλοί ἄλλοι Κανόνες, οἱ ὁποῖοι νά ὁμιλοῦν παρομοίως γιά ἓνα τόσο σπουδαῖο ἐκκλησιαστικό ζήτημα.

Εἰς αὐτά τά ἐπιχειρήματα τῆς δυνητικῆς ἐρμηνείας τοῦ Κανόνος, ἔχομε νά ἀναφέρωμε τά ἑξῆς:

1. Ἄν ἡ ἀποτείχισις ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο δέν ἦταν ὑποχρεωτική θά ἔπρεπε νά τό γνωρίζουν αὐτό οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπό τά πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ καί ὄχι τόν ἕνατο αἰῶνα πού ἐγράφη ὁ ἐν λόγῳ Κανών. Βλέπουμε δηλαδή στήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἅγιοι Πατέρες νά προτρέπουν διαρκῶς μέ λόγια καί ἔργα τήν ἀπομάκρυνσι ἀπό τούς αἰρετικούς μόλις διεπίστωναν ὅτι διακατέχονται ἀπό αἰρετικά φρονήματα. Τόν ἕνατο λοιπόν αἰῶνα, σύμφωνα πάντοτε μέ τήν δυνητική ἐρμηνεία, διδάσκονται οἱ Ὁρθόδοξοι κάτι τελείως διαφορετικό. Διδάσκονται ὅτι δύνανται, χωρίς νά ἀμαρτάνουν, οὔτε νά μολύνωνται ἀπό τήν αἵρεσι, νά παραμένουν ἐνωμένοι ἐκκλησιαστικά μέ τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο, νά τόν μνημονεύουν κλπ. μέχρι τήν καταδίκη του ἀπό τήν Σύνοδο. Αὐτό πρακτικά σημαίνει ἡ ὅτι μέχρι τότε οἱ Ὁρθόδοξοι ὅταν ἀποτείχιζοντο ἔσφαλαν ἡ ὅτι ἐκαινοτόμησαν οἱ Πατέρες τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου καί ἄλλαξαν μία βασική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας.

Θά ἔπρεπε ἐπίσης καί οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναλόγως νά ὠμιλοῦσαν διά τούς αἰρετικούς καί νά καθισύχαζον τρόπον τινά τούς Ὁρθοδόξους, ὥστε νά μήν διακόπτουν πρό συνοδικῆς κρίσεως τήν ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία μέ αὐτούς. Πουθενά ὁμως δέν ὑπάρχουν τέτοιες προτροπές καί διδασκαλίες τῶν ἁγίων. Ἀπεναντίας καί διά τῶν λόγων καί διά τῶν ἔργων των οἱ ἅγιοι ἀποδεικνύουν τό ἐντελῶς ἀντίθετο, δηλαδή τήν ἐκκλησιαστική ἀποτείχισι ἀπό τόν δημοσίως καί ἐπ' Ἐκκλησίας κηρύτ-

τοντα αίρεισι. Ὁ ἅγ. Μάρκος ὁ Εὐγενικός στό τέλος τῆς Βυζαντινῆς περιόδου ἐπιγραμματικά ἀναφέρει περί τούτου, συνοψίζων τήν Ὁρθόδοξο Παράδοσι εἰς τό θέμα τῆς ἀποτειχίσεως καί μάλιστα στήν πιό δύσκολη πρακτικά ἀπό ὅλες τίς περιόδους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας: «*Ἄπαντες οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, πᾶσαι αἱ σύνοδοι καί πᾶσαι αἱ θεῖαι γραφαί φεύγειν τούς ἑτερόφρονας παραινουσι καί τῆς αὐτῶν κοινωνίας διῆστασθαι*» (Πατρολογία Orientalis, τόμ. XV, σελ. 304).

Εἶναι χαρακτηριστικό τό ὅτι ὁ ἅγιος ἀναφέρεται σέ ἑτερόφρονες, δηλαδή σέ ὅσους ἔχουν διαφορετικό ἀπό τό ὀρθόδοξο φρόνημα καί ὄχι σέ καταδικασμένους ἀπό Σύνοδο, διότι τότε ὁ λόγος του θά ἦτο περιττός. Ὁ ἅγιος λοιπόν δέν γνωρίζει στό τέλος τῆς Βυζαντινῆς περιόδου δυνητική ἀποτειχίσι καί μάλιστα ὡς διδασκαλία κάποιας Συνόδου ἢ ἑνός ἀγίου, ἀλλά ὑποχρεωτική ἐκκλησιαστική ἀπομάκρυνσι καί διακοπή ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

2. Ἄν οἱ Ὁρθόδοξοι εἶχον τήν δυνατότητα νά ἀναμένουν ἐν ὑπομονῇ τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου, προκειμένου νά ἀποτειχισθοῦν ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο, τότε θά ἦσαν περιττοί ὅλοι οἱ ἱεροί Κανόνες οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στούς αἰρετικούς καί στή σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ αὐτούς, ὅπως ἐπίσης καί ὅλη ἡ ἀποστολική καί πατερική διδασκαλία, ἡ ὁποία σκοπό ἔχει νά διατηρῇ σέ ἐγρήγορσι τούς πιστούς, καί νά διδάξη τήν ἀπομάκρυνσι ἀπό τούς αἰρετικούς. Θά ἀρκοῦσε ἡ ἐντολή, οἱ λαϊκοί νά περιμένουν τίς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων, χωρίς νά τίς κρίνουν καί νά τίς ἀκολουθοῦν κατά γράμμα. Ἐπειτα, γιά ποιό λόγο δηλαδή οἱ Κανόνες νά ἐπιβάλλουν μέ ἐπιτίμια τήν ἐκκλησιαστική ἀποτειχίσι, τήν στιγμή πού ὑπάρχει συνοδική κρίσις περί τούτου; Ἦσαν δηλαδή τόσο ἀπειθάρχοι οἱ Ὁρθόδοξοι καί ἄγευστοι ἀπό κάθε πνευματικότητα, ὥστε νά μὴν σέβωνται συνοδικές ἀποφάσεις καί μάλιστα σέ τόσο σοβαρά θέματα; Εἶναι σά

νά λέμε ὅτι οἱ Κανόνες πού ἀναφέρονται στήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς, ἀναφέρονται στόν Ἄρειο, τόν Μακεδόσιο, τόν Νεστόριο, τόν Εὐτυχή, τόν Διόσκορο καί τούς λοιπούς καταδικασμένους ἀπό Σύνοδο Ἐπισκόπων καί ὄχι σέ ὅσους ἔχουν μέν τά φρονήματα τούτων, πλὴν ὅμως δέν καταδικάστηκαν ἀπό κάποια Σύνοδο.

3. Ὅλες οἱ μεγάλες αἵρέσεις οἱ ὁποῖες ἀνεφύησαν, μηδέ ἐξαιρουμένου καί αὐτοῦ τοῦ Παπισμοῦ, ἀνεπτύχθησαν καί προσπάθησαν νά ἐδραιωθοῦν ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, μέ ἀπώτερο σκοπό τήν ἐξοστράκιση τῆς Ὁρθοδοξίας, τήν μετάλλαξη τοῦ φρονήματος τῶν πιστῶν καί τήν τελική ἐπικράτησι τῆς αἵρέσεως. Συνεπῶς καί οἱ ἱεροί Κανόνες οἱ ὁποῖοι καθορίζουν τήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς ἀναφέρονται εἰς τούς αἰρετικούς αὐτούς οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε ὡς Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι κατέλαβον μέ τήν βοήθεια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τίς θέσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων, εἴτε ὡς ἱερεῖς καί ἡγούμενοι οἱ ὁποῖοι μετήλλαξαν τήν πίστι τῶν καί ἀθέτησαν τήν Ὁρθοδοξία, εἴτε ὡς λαϊκοί οἱ ὁποῖοι συμβιβάζονται μέ τήν αἵρεσι καί τήν εὐκόλη λύσι ἢ ἄγονται καί φέρονται ἀπό τούς πνευματικά προῖσταμένους τῶν. Εἶναι τουλάχιστον ἀστεῖο νά ἰσχυρισθοῦμε ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ ἱεροί Κανόνες, οἱ ὁποῖοι, ὅπως προαναφέραμε, καθορίζουν τήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς, ἀναφέρονται εἰς τούς αἰρετικούς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν σχηματίσει ἰδιαίτερες κοινότητες, ἔχουν ἀποκοπῆ καί διαχωρισθῆ ἀπό τήν Ὁρθοδοξία καί ἔχουν ἰδικό τους ἱερατεῖο, ὅπως εἶναι σήμερα οἱ Παπικοί, οἱ Μονοφυσίτες κλπ. Ὅλοι οἱ ἱεροί αὐτοί Κανόνες εἶναι αὐστηρότατοι, ἀπολύτως ἐπιτακτικοί καί ὄχι δυνητικοί καί μάλιστα μέ αὐστηρότατα ἐπιτίμια διά τούς παραβάτας. Πῶς λοιπόν θά ἐκκληφθῆ ὡς δυνητικός ὁ 15^{ος} αὐτός Κανὼν τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, τήν στιγμήν κατά τήν ὁποία καί αὐτός ἀναφέρεται στούς ἰδίους

αίρετικούς και μάλιστα Ἐπισκόπους, πού ἀναπτύσσονται και ἐργάζονται ὑπέρ τῆς αἵρέσεως ἐντός τῆς Ἐκκλησίας;

Ἄν ἐπίσης μελετήσωμε ὄλους αὐτούς τούς ἱερούς Κανόνες οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἰρετικούς, θά διαπιστώσωμε ὅτι οἱ Κανόνες αὐτοί ἐπιβάλλουν στούς Ὁρθοδόξους νά ἐξετάζουν τό φρόνημα ἐκείνων μέ τούς ὁποίους προτίθενται νά ἐπικοινωνήσουν ἐκκλησιαστικά και ἂν αὐτό εἶναι ὀρθόδοξο, τότε και μόνο τότε νά ἔχουν μέ αὐτούς ἐκκλησιαστικές σχέσεις. Πῶς τώρα εἶναι δυνατόν μέ ὄλους αὐτούς πού διαπιστώσαμε ὅτι δέν ἔχουν ὀρθόδοξο φρόνημα οἱ Κανόνες νά ἐπιβάλλουν ὑποχρεωτικά ἐκκλησιαστική ἀποτείχισι και ἀπεναντίας μέ τόν Ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος «*δημοσίως γυμνή τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*» κηρύττει αἵρεσι, ὁ ὑπό ἐξέτασι ἱερός Κανών νά ἀφήνη πλήρη ἐλευθερία ἐπιλογῆς (αὐτό σημαίνει δυνητική ἐρμηνεία) εἰς τό ἂν θά ἀποτευχισθῇ κάποιος ἀπό αὐτόν, ἢ ἂν θά ἐπιλέξη νά ἔχη πλήρη ἐκκλησιαστική κοινωνία μαζί του, και μάλιστα ἀναμένοντας ἡσύχως και ἐν ὑπομονῇ τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου; Και ἂν τελικῶς ἡ ἀπόφασι τῆς Συνόδου εἶναι ὑπέρ τῆς αἵρέσεως και ἐναντίον τῆς Ὁρθοδοξίας (ὅπως πολλάκις συνέβη) τότε ὑποχρεοῦται ὁ πιστός, βάσει τῆς δυνητικῆς ἐρμηνείας τοῦ κανόνος, νά ὑποταχθῇ ἐκκλησιαστικῶς στήν αἵρεσι και νά διακόψη τήν ἐπικοινωνία μέ ὄσους παραμένουν πιστοί στήν Ὁρθόδοξο Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλα αὐτά λοιπόν ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ δυνητική ἐρμηνεία τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος, ἐναντιώνεται στήν κοινή λογική και φυσικά, ἔρχεται σέ πλήρη ἀντίθεσι μέ ὄλους τούς σχετικούς μέ αὐτόν ἱερούς Κανόνες, και ἐπί πλέον ὀδηγεῖ σέ τραγικά ἀδιέξοδα τούς θιασῶτες τῆς ἐρμηνείας αὐτῆς, τά ὁποῖα ὀπωσδήποτε εἶναι εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας και ὑπέρ τῆς αἵρέσεως.

4. Ἡ δυνητική ἐρμηνεία τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Κανόνος ἔρχεται σέ πλήρη ἀντίθεσι μέ τήν ἰδία τήν ἀγία Γραφή,

ή όποία καί αὐτή πρωτίστως καθορίζει τίς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αίρετικούς.

Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Θεολόγος στήν δεύτερη ἐπιστολή του ἀναφέρει τά ἑξῆς σχετικά μέ τούς αίρετικούς: «εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καί ταύτην τήν διδαχήν οὐ φέρει μή λαμβάνεται αὐτόν εἰς οἰκίαν, καί χαίρειν αὐτῷ μή λέγετε· ὁ γάρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς» (Β' Ἰωάν. 10,11). Εἶναι πίστις τῆς Ἐκκλησίας ὅτι οἱ ἱεροί Κανόνες εἶναι ἀπολύτως σύμφωνοι καί ἑναρμονισμένοι μέ τήν ἅγ. Γραφή καί μάλιστα διασφαλίζουν τό κῦρος της. Ἄν ὅμως ἐκλάβωμε ὡς δυνητικόν τόν ὑπό ἐξέτασι Κανόνα, αὐτός ἔρχεται σέ πλήρη ἀντίθεσι μέ τήν διδασκαλία αὐτή τῆς ἅγ. Γραφῆς. Διότι ἡ ἅγ. Γραφή στό σημεῖο αὐτό διδάσκει ὅτι μόλις διαπιστώσομε, ὅτι κάποιος δέν ἔχει τήν ἀληθινή καί ὀρθόδοξο πίστι δέν πρέπει οὔτε στήν κατοικία μας νά τόν βάλωμε, οὔτε χαιρεται νά τοῦ εἰποῦμε, οὔτε σέ ἐκκλησιαστικό ἐπίπεδο νά ἔχωμε οἰαδήποτε σχέσι καί ἐπικοινωνία. Ἀντιθέτως ὅμως, μέ τήν δυνητική ἐρμηνεία διδάσκομε ὅτι, μέ αὐτόν ὁ ὁποῖος «*γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίας*» κηρύττει αίρεσι, δυνάμεθα, χωρίς νά ἁμαρτάνωμε, νά ἔχωμε πλήρη ἐκκλησιαστική κοινωνία, νά τόν μνημονεύσωμε στά μυστήρια, νά τόν ἀποδεχώμεθα ὡς εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ καί νά ἀναμένωμε ἡσύχως καί ἐν ὑπομονῇ τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου, ἡ ὁποία τελικά ἢ μπορεῖ νά μήν ἔλθῃ ποτέ ἢ τό χειρότερο μπορεῖ νά εἶναι καί ὑπέρ τῆς αίρέσεως καί εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τό ὅτι εἶναι ἀσυγκρίτως χειρότερο ἢ μνημόνευσις εἰς τά μυστήρια τοῦ αίρετικοῦ, ἡ ἐκκλησιαστική κοινωνία καί ἡ ἀναγνώρισις του εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ, ἀπό τόν ἀπλό χαιρετισμό καί τήν εἴσοδό του στήν ἰδιωτική κατοικία μας, εἶναι ἡλίου φαεινότερο καί μόλις εἶναι ἀνάγκη νά τό ἀναφέρωμε. Ἐπίσης ἡ διδασκαλία τῆς ἅγ. Γραφῆς, ὅτι δηλαδή μέ τόν ἀπλό χαιρετισμό καί τήν εἴσοδο στήν κατοικία

μας ἔχομε κοινωνία μέ τήν αίρεσι καί τά πονηρά ἔργα τοῦ αίρετικοῦ, σημαίνει ὅτι πολύ περισσότερο ἔχομε κοινωνία μέ τήν αίρεσι καί τόν αίρετικό ἄν τόν μνημονεύσωμε στήν Ἐκκλησία ἢ συμπροσευχηθοῦμε μαζί του ἢ τόν ἔχομε εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ. Δι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο οἱ ὑπέρμαχοι τῆς δυνητικῆς θεωρίας τοῦ ἐν λόγῳ Κανόνος ἀναγκάσθηκαν νά κατασκευάσουν καί ἄλλη παρεμφερῆ διδασκαλία, ὅτι δηλαδή ἡ μνημόνευσις εἶναι ἀπλῶς εὐχή ὑπέρ ὑγείας καί μακροημερεύσεως τοῦ Ἐπισκόπου καί οὐδεμίαν ἄλλην θεολογική διάστασι ἔχει, ἐνῶ οἱ Πατέρες ὅπως ἀναφέραμε στήν σελίδα 207 διδάσκουν τό ἐντελῶς ἀντίθετο.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Γαλάτας ἐπιστολή μέ ἀπόλυτη αὐστηρότητα διδάσκει τά ἐξῆς σχετικά μέ τήν σχέσι τῶν Ὀρθοδόξων μέ τούς αίρετικούς: «ἀλλά καί ἐάν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν ἀνάθεμα ἔστω· ὡς προειρήκαμεν, καί ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω» (Γαλ. α', 8,9). Αὐτό τό χωρίον τῆς ἀγ. Γραφῆς εἶναι ἴσως τό αὐστηρότερο ὡς πρός τήν διασφάλισι τῆς ἀληθείας καί τήν ἀπομάκρυνσί μας ἀπό αὐτούς πού διδάσκουν οἰανδήποτε αίρεσι καί καινοτομία. Ἄντί ἄλλης ἀναλύσεως θά παραθέσωμε τήν ἀναφορά, τήν ὁποία κάνουν εἰς τό ἀγιογραφικό αὐτό χωρίο ὁ ἅγ. Μάρκος ὁ Εὐγενικός, ὁ ὁποῖος ἐπιπλέον ἐπικαλεῖται καί τόν ἅγ. Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο καί ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται μάλιστα στήν μοιχειανική αίρεσι. Ὁ ἅγ. Μάρκος ἀναφέρει:

«Καί ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐξηγούμενος τό Εἴ τις εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα, “Οὐκ εἶπε”, φησίν, “ἐάν ἐναντία καταγγέλλωσιν ἢ τό πᾶν ἀνατρέπωσιν”, ἀλλά κἄν μικρόν τι εὐαγγελίζονται παρ' ὃ παρελάβετε, “κἄν τό τυχόν παρακινήσωσιν, ἀνάθεμα ἔστωσαν”». Καί ὁ αὐτός αὖθις· «Οἰκονομητέον, ἔνθα μή παρανομητέον»

(*Patrologia Orientalis*, Tome XV, Au Concile de Florence, σελ. 302-304). Ὁ δὲ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἀναλύοντας τὸ ἐν λόγῳ χωρίο ἀναφέρει: «Εἷς γὰρ νόμος ἔσται, φησί, καὶ ἐν εὐαγγέλιον παρελάβομεν· καὶ ὅς ἐκ τοῦδε τοῦ εὐαγγελίου κἄν τὸ τυχόν παρασαλεύσοι, κἄν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἀρκεῖ σοι ἢ ἀσφάλεια. μὴ βασιλεύς μείζων ἀγγέλου; μὴ οὐχὶ ὁ κοσμοκράτωρ ἐν τῷ κόσμῳ μείζων πάντων τῶν κοσμοκρατορικῶς κρατούντων δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐχὶ θεϊκῶς; καὶ τί ὁ ἀπόστολος; ἀνάθεμα ἔστω. ἄγγελοι οὐ τολμῶσι παρασαλεῦσαι, οὐδέ σαλεύοντες μένουσι μὴ ἀναθεματιζόμενοι, ὡς ὁ διάβολος καὶ ἡ ἀποστατικὴ αὐτοῦ πληθὺς. καὶ πῶς ἄνθρωπος πᾶς ἐν σαρκὶ ὢν, σαλεύων καὶ καινοτομῶν, καὶ μάλιστα τοιαύτας καινοτομίας, οὐκ ἀλλότριος θεοῦ;» (Φατ. ἐπιστ. 36. *Εὐπρεπιανῶ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ*, 103,72).

Ἐδῶ, ὅπως καταδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τίς ἐρμηνεῖες τῶν ἁγίων πού παραθέσαμε, ἀναθεματίζονται αὐτομάτως ὅσοι διδάσκουν αἰρετικές δοξασίες καὶ ὅσοι καινοτομοῦν ὡς πρὸς τὴν ἀποστολικὴ πίστι καὶ Παράδοσι. Δηλαδή ἡ ἴδια ἢ αἴρεσις προξενεῖ τὸν ἀναθεματισμό, ἐπειδὴ προσβάλλει τὴν ἀληθινὴ πίστι. Τό ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος στό σημεῖο αὐτό ἀναφέρει τούς ἴδιους τούς Ἀποστόλους καὶ ἀκόμη τούς ἀγγέλους, σημαίνει διὰ τῆς ὑπερβολῆς αὐτῆς, ὅτι πολὺ περισσότερο ἀναθεματίζεται αὐτομάτως ὁ Ἐπίσκοπος ὁ ὁποῖος «*γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίας*» κηρύττει κάποια αἵρεσι.

Σύμφωνα ὁμως μέ τὴν δυνητικὴ ἐρμηνεῖα τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἱεροῦ Κανόνος, ὁ Ἐπίσκοπος αὐτός ὄχι μόνον δέν ἀναθεματίζεται λόγῳ τῆς αἵρέσεως, ἀλλὰ καὶ μνημονεύεται στά μυστήρια καὶ εἰδικά στή Θεία Λειτουργία καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς Ἐπίσκοπος καὶ ἔχομε πλήρη ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία μετ' αὐτοῦ, περιμένοντας ἡσύχως καὶ ἐν ὑπομονῇ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου. Αὐτό σημαίνει, σύμφωνα μέ τὴν δυνητικὴ ἐρμηνεῖα ἢ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἐξαιρεῖται

τῆς ἀγιογραφικῆς αὐτῆς ἐντολῆς ἢ ὅτι εἶναι ἀνώτερος τῶν Ἀποστόλων καί τῶν ἀγγέλων, δηλαδή εἶναι Θεός, διότι δέν ὑπάρχει τίποτε ἀνώτερο ἀπό αὐτούς.

Ἐδῶ λοιπόν ἡ δυνητικὴ αὐτὴ ἐρμηνεῖα ἀνατρέπει ἐκ θεμελιῶν ὀλόκληρη τὴν ἀγ. Γραφή, θεοποιεῖ τὸν Ἐπίσκοπο μὲ τρόπο ἐφάμιλλο ἢ καὶ ἀνώτερο τοῦ Παπισμοῦ καὶ προσέτι μᾶς καθιστᾷ ὄλους, διὰ τῆς ὑπακοῆς καὶ ὑποταγῆς εἰς αὐτὸν τὸν αἰρετικὸν Ἐπίσκοπο, συνυπευθύνους ἢ συγκοινωνούς αὐτοῦ τοῦ ἀγιογραφικοῦ ἀναθέματος, κατὰ τὸ «ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτω ἀκοινώνητος ἔσται». Πόσο ἄραγε τραγικὸ καὶ ἐξωφρενικὸ εἶναι ὁ ἀπ. Παῦλος νὰ ἀναθεματίζεται ἂν διδάξῃ κάτι ἀντίθετο ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ πίστι καὶ ὁ κάθε σύγχρονος Ἐπίσκοπος, μὲ βᾶσι τὴν δυνητικὴ θεωρία τοῦ Κανόνος, ἂν διδάξῃ καὶ αὐτός κάτι ἀντίθετο, ὄχι μόνο νὰ μὴ ἀναθεματίζεται, ἀλλὰ ἀπεναντίας νὰ παραμένῃ εἰς τὴν θέσι του, νὰ μνημονεύεται στὰ μυστήρια καὶ νὰ εἶναι εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ, νὰ ὑπακούωμε εἰς αὐτὸν κλπ.

Ὁ ἀπ. Παῦλος ἐπίσης στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Τίτο, ἀναφέρει τὰ ἐξῆς διὰ τὴν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τοὺς αἰρετικούς: «αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὡν αὐτοκατάκριτος» (Τιτ. γ', 10,11). Ἐδῶ ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἀναφέρει δύο σημαντικὲς ἀλήθειες, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν τοὺς αἰρετικούς. Ὅτι δηλαδή μετὰ ἀπὸ μία ἢ δύο νοθεσίες, σχετικὲς προφανῶς μὲ τὴν μετάνοια καὶ ἐπιστροφή των, ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ αὐτούς καὶ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῆς αἰρέσεως καθιστᾷ κάποιον αὐτοκατάκριτον, δηλαδή καταδικασμένο ἐξαιτίας τῆς ἀποδοχῆς τῆς αἰρέσεως. Σύμφωνα ὅμως μὲ τὴν δυνητικὴ ἐρμηνεῖα τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἱεροῦ Κανόνος, ὁ Ἐπίσκοπος ὁ ὁποῖος δημοσίως «ἐπ' ἐκκλησίας καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ» κηρύττει αἵρεσι, οὔτε αὐτοκατάκριτος εἶναι (ἕως ὅτου καὶ ἐφ' ὅσον πρέπει νὰ τὸν καταδικάσῃ Σύνοδος), οὔτε ἐξέστραπται (ἐφ' ὅσον δυνά-

μεθα νά τόν ἀκολουθοῦμε καί νά τόν μνημονεύωμε χωρίς κίνδυνο συμμετοχῆς στήν αἵρεσι), οὔτε παραιτούμεθα ἀπό αὐτόν (ἐφ' ὅσον ὑποτασσόμεθα εἰς αὐτόν περιμένοντας ἡσύχως καί ἐν ὑπομονῇ τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου).

Ἀπό αὐτές τίς ἀναφορές εἰς τήν ἀγ. Γραφή καθίσταται σαφές ὅτι ἡ μέν δυνητική θεωρία τοῦ Κανόνος εἶναι πλήρως καί ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος εἰς τήν ἀγ. Γραφή, ἐνῶ ἡ ἀποτείχισις ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος μέ τό γράμμα καί τό πνεῦμα της.

5. Τέλος ἡ δυνητική θεωρία τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Κανόνος ἔρχεται σέ ἀντίθεσι μέ τήν ἀπλή λογική σκέψι, ἐφ' ὅσον αὐτή δέν ἔχει ἐμπαθῆ κίνητρα καί συμφέροντα διά νά τοποθετηθῆ. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποτειχίζεται ἀπό τόν αἰρετικό Ἐπίσκοπο καί ὑφίσταται τίς συνέπειες τῆς ἀποτείχισεως καί τῆς ὁμολογίας, νά ἀξιῶνεται τῆς πρεπούσης τιμῆς ἀπό τούς Ὁρθοδόξους καί ἀντιθέτως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δέν ἀποτειχίστηκε ἀπό αὐτόν τόν Ἐπίσκοπο, δέν ὑπέστη οὐδεμία τλαιπωρία διά τήν ἀποκατάστασι τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ἀλλά διήλθε τό διάστημα τοῦ διωγμοῦ τῆς πίστεως κατά τό δῆ λεγόμενο «ἀβρόχοις ποσί», ἀκολουθῶντας καί συνοδοιπορῶντας μέ τήν αἵρεσι καί τούς αἰρετικούς καί ἀναμένοντας τήν ἀπόφασι τῆς Συνόδου, ὅχι μόνο νά μήν τιμωρεῖται δι' αὐτήν τήν παθητική του στάσι καί ἀδράνεια, ἀλλά νά μήν αἰσθάνεται κἄν τύψεις συνειδήσεως πρός μετάνοια, διότι τόν καιρό τοῦ ἀγῶνος καί τοῦ διωγμοῦ αὐτός ἐκάθευδε καί ἔρεγχε.

Ἡ δυνητική ἐρμηνεία τοῦ ὑπό ἐξέτασιν ἱεροῦ Κανόνος πέραν τῶν ἄλλων, γίνεται αἰτία εἰς τό νά καθησυχάζεται καί ἡ συνειδήσις μας, διότι ὑποδεικνύει καί ἄλλη νόμιμη ὁδὸ κατά τό διάστημα τῆς ὁμολογίας καί τοῦ διωγμοῦ, ἐντελῶς ἀντίθετη, πλήν ὅμως συνετή καί κυρίως χωρίς συνέπειες.

Γίνεται ἐπίσης αἰτία, κατά τό διάστημα τῆς αἰρέσεως, διχασμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων, ὡς πρός τόν τρόπο ἀντιμετω-

πίσεως τῆς αἰρέσεως καί δίδεται ἡ εἰκόνα ὅτι ἡ εὐθύνη διὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς πίστεως δέν βαρύνει ἐξ ἴσου ὅλους κατ' ἀναλογίαν τῆς θέσεώς των, ἀλλὰ δύνανται ἄλλοι μὲν νά διωχθοῦν καί νά ταλαιπωρηθοῦν καί ἄλλοι, νομίμως καί χωρίς ἐπιπτώσεις, νά συνοδοιποροῦν μέ τούς αἰρετικούς, ἀναμένοντες τὴν ἀπόφασι τῆς Συνόδου.

Γίνεται ἐπί πλέον αἰτία νά δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι τὴν εὐθύνη διὰ τὴν διαφύλαξι τῆς ἀληθινῆς πίστεως ὁ Θεός δέν τὴν ἐναπέθεσε εἰς τούς Ὁρθοδόξους πού χρονικά ζοῦν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς αἰρέσεως, ἀλλὰ ὅτι αὐτὴ εἶναι ὑπόθεσις ἰδική του ἢ τῶν ἀγγέλων, ὅποτε δυνάμεθα ἡσυχως καί ἐν ὑπομονῇ νά ἀναμένωμε μία θαυματουργικὴ ἐπέμβασι ἐξ ὕψους.

Ἡ ἱστορικὴ ὅμως πραγματικότης διδάσκει τό ἐντελῶς ἀντίθετο, ὅτι δηλαδή ὁ Θεός ἐπιτρέπει καί ἀνέχεται τὴν αἵρεσι διὰ νά δοκιμασθοῦν ὡς χρυσός ἐν χωνευτηρίῳ οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ Του καί διὰ νά διαχωρισθῆ κατὰ τό δὴ λεγόμενο τό στᾶρι ἀπὸ τὴν ἥρα, δηλαδή οἱ ὑπομείναντες τό βάρος καί τόν καύσωνα τῆς ἡμέρας, ἀπὸ τούς συμβιβασμένους, βολεμένους καί συνοδοιπόρους τοῦ κακοῦ. Καί βεβαίως μέ τὴν ἀπλή λογικὴ γίνεται κατανοητό ὅτι ἂν ἀκολουθεῖτο κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἱστορίας ἡ δυνητικὴ ἐρμηνεία τοῦ Κανόνος αὐτοῦ, οὐδεμία αἵρεσις θά εἶχε κατασταλῆ, οὔτε ὁμολογηταὶ θά ὑπῆρχον, οὔτε διωγμοὶ καί μαρτύρια τῶν ἐνισταμένων κατὰ τῆς πλάνης, οὔτε φυσικά ἢ Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία πέραν τῶν ἄλλων εἶναι καρπὸς μαρτυρικῶν ἀγώνων, ἡ πρώτη ἐλπίδα διὰ τὴν σωτηρία μας καί ὁ πρῶτος στόχος τοῦ διαβόλου διὰ τὴν ἀπώλειά μας. Ἐκτός βεβαίως ἂν διαπιστώσαμε στήν ἱστορικὴ πραγματικότητα μία τέτοια ἀδράνεια (ἐφησυχασμὸ) τῶν Ὁρθοδόξων καί συγχρόνως μία ἐξ ὕψους θαυματουργικὴ ἐπέμβασι τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὡς ἐκ τούτου γίνεται φανερό ὅτι ὁ πρῶτος καί κύριος

λόγος πού σήμερα δέν καταστέλλεται ή αίρεσις τοῦ Οἴκου-μενισμού, ἀλλά ἀπεναντίας σύν τῷ χρόνῳ ἐδραιώνεται καί νομιμοποιεῖται καί ἀμβλύνει τήν συνείδησι τῶν πιστῶν εἶναι ή ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογή τῆς δυνητικῆς ἐρμηνείας τοῦ Κανόνος αὐτοῦ. Αὐτό σημαίνει ὅτι ή αὐλαία τῆς μαρτυρικῆς παραδόσεως διά τήν διαφύλαξι τῆς πίστεως ἔκλεισε καί ἐφευρέθη ἄλλος τρόπος συνυπάρξεως ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αἵρετικούς καί τούς συνοδοιπόρους των κατά τόν τύπον τῆς συνυπάρξεως τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς Παπικούς ή τῶν Ὁρθοδόξων ἐντός τοῦ ΠΣΕ Δηλαδή τά ἀγιογραφικά χωρία «ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καί ἀφορίσθητε...» (Β' Κορινθ. 6,17), «ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων καί οὐκ ἠσχνόμην» (Ψαλμ. 118,46), «στέλλεσθε ἀπό παντός ἀτάκτως περιπατοῦντος» (Β' Θεσ. 3,6), «οὐκ ἐκάθισα μετά συνεδρίου ματαιότητος» (Ψαλμ. 25,4), «ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων» (Ψαλμ. 25,5) καί τόσα ἄλλα ἀκυρώνονται διά τῆς νεοεφευρεθείσης αὐτῆς θεωρίας, καθῶς ἐπίσης καί ὅλη ή Ὁρθόδοξος Παράδοσις ή ὅποια βοᾷ διά τόν τρόπο ἀντιμετωπίσεως τῶν αἵρετικῶν καί ἀντεισάγονται εἰς τήν θέσι αὐτῶν ὁ νεοεποχίτικος συμβιβασμός καί ή συνοδοιπορεία καί συμπόρευσις μέ ὅλους καί ὅλα, τό ὑπνωτικό τῆς ὑπακοῆς, ὁ δόλος τῆς παραμονῆς εἰς τήν Ἐκκλησία καί βεβαίως ή διάκρισις διά τήν ἀποφυγή τοῦ σχίσματος καί ή τελική νίκη καί ἐπικράτησις τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς εἰς βάρος τῆς ἀληθινῆς καί Ὁρθοδόξου πίστεως.

Θά ἠδυνάμεθα εἰς τό σημεῖο αὐτό νά ἐπεκτείνωμε τόν λόγο διά τόν παραλογισμό τόν ὅποιο εἰσάγει ή θεωρία αὐτή εἰς τούς Ὁρθοδόξους, διά τήν σύγχυσι καί τόν ἀποπροσανατολισμό, διά τήν κατ' οὐσίαν δυτικοποίησι ἐν τῇ πράξει καί ἀπραξία τῶν Ὁρθοδόξων, διά τήν συμβολή της εἰς τή Νέα Ἐποχή καί τήν διαφθορά καί αὐτοῦ τοῦ λείμματος, διά τήν κατ' οὐσίαν ἱεράν συμμαχία μέ τήν αἵρεσι κλπ., πλὴν ὁμως

θά ἐξερχώμεθα τῶν ὀρίων τῆς μικρᾶς αὐτῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία ὡς κύριο στόχο ἔχει τὴν παρουσίασι τῆς διαχρονικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ θέμα τῆς ἀποτειχίσεως καὶ τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως τοῦ αἰρετικοῦ Ἐπισκόπου. Ἡ περαιτέρω ὁμως ἐξέλιξις τῆς αἰρέσεως τοῦ Οἰκουμεισμοῦ θά μᾶς πείσῃ διὰ τὸ δέον γενέσθαι, διὰ τὸ ὅτι νίκη δέν ὑπάρχει δίχως πόλεμο καὶ πόλεμος δέν γίνεται χωρὶς νά ἔχῃς ἀπέναντι ἐχθρούς, ἀλλὰ τοὺς ἐχθρούς νά τοὺς ἀντιμετωπίζῃς ὡς φίλους καὶ μάλιστα, ὅταν σύμφωνα μέ κοινή ὁμολογία, εὐρίσκονται ἐντός τῶν τειχῶν, νά τοὺς ἀποδίδῃς δέ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς παρατάξεως Κυρίου.

Τά ὑπόλοιπα ἐπιχειρήματα ὅσων ἀντιστρατεύονται στήν ἐποχή μας εἰς τὴν ἀποτείχισι καὶ τὴν διακοπὴ τῆς μνημονεύσεως θά τά διέλθωμε ὡς ἐν παρόδῳ. Διότι ἀφ' ἑνός μὲν τά ἀναφερθέντα ἐθεωρήθησαν τά βασικώτερα καὶ αὐτά πού κατά κόρον καὶ ὡς ἐκ συμφώνου ἀκούγονται, ἀφ' ἑτέρου δέ διότι κάτι πού, ὅπως ἀνεφέρθη, ἀντιστρατεύεται καὶ μάχεται τὴν ἴδια τὴν ἀγ. Γραφή, εἶναι παράδοξο νά προσπαθοῦν καὶ μάλιστα οἱ ἀντιοικουμενιστές, νά τὸ στηρίξουν ἐκκλησιαστικά καὶ θεολογικά, ὡς γραμμὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐν καιρῷ αἰρέσεως. Αὐτά λοιπόν τά ἐπιχειρήματα εἶναι τά ἑξῆς:

**δ'. Τὸ ὅτι θά μνημονεύωμε «ἄχρι καιροῦ»
μέ τελευταῖο ὄριο τὸ «κοινὸ ποτήριο».**

Αὐτό τὸ ἐπιχείρημα φαίνεται ἐξωτερικά ὅτι δέν ἀναιρεῖ τὸν 15^{ον} ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, διότι τὸ «ἄχρι καιροῦ» δηλώνει ὅτι κάποτε θά ἐπέλθῃ ὁ καιρὸς τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως. Τὸ «ἄχρι καιροῦ», ὁμως, ἂν τὸ μεταφέρωμε στήν πρακτικὴ τῶν Πατέρων, θά τὸ μεταφράζαμε μόνο καὶ μόνο ὡς ἐκκλησιαστικὴ Οἰκονομία. Ἄλλ' ὁμως ἡ ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία, ἐλάχιστες

φορές χρησιμοποιήθηκε (όταν πρόκειται περί αίρέσεως) και αυτές τις φορές για ελάχιστο χρόνο, και κυρίως όταν υπήρχε αμφιβολία ή ελπίδα μετανοίας τών αίρετικῶν. Ὡς ἐκ τούτου στήν πρᾶξι σήμερα τό «ἄχρι καιροῦ» μεταφράζεται «εἰς αἰῶνα αἰῶνος».

Διότι, ὅταν χρειάζεται κάποιος νά δώση τήν ὁμολογία του και νά ὑποστή τις συνέπειές της, και αὐτό συνεχῶς τό ἀναβάλλει και δέν τό πράττει, εἶναι φυσικό νά μήν τό πράξη ποτέ. Ὅποτε τό «ἄχρι καιροῦ» καταντᾶ μία δικαιολογία, ὅπως κάποιες πρόχειρες δικαιολογίες περί ἀσθενείας, νοσηλείας πού καταθέτωμε εἰς τό δικαστήριον προκειμένου νά ζητήσωμε ἀναβολή διά κάποια δίκη. Τό δέ «κοινό ποτήριον» εἶναι πάλι ὄριο τό ὁποῖον αὐθαιρέτως ἐθέσαμε ἐμεῖς, ἐνῶ οὔτε ὁ ὑπό ἐξέτασιν ἱερός Κανών, οὔτε κάποιος ἄλλος πού ἀναφέρεται στήν σχέσι τῶν Ὁρθοδόξων μέ τούς αίρετικούς ἀναφέρει κάτι τέτοιο. Ὅλοι οἱ ἱεροί Κανόνες ἀναφέρονται στήν ἐξέτασι τοῦ φρονήματος τῶν αίρετικῶν, προκειμένου νά ἔχωμε μέ αὐτούς ἐκκλησιαστική ἐπικοινωνία.

*εἴ. Τό ἐπιχείρημα ὅτι δέν μολυνόμεθα,
οὔτε συμμετέχομε εἰς τήν αίρεσι,
ἂν δέν ἀποτειχισθοῦμε, ἐφ' ὅσον ἔχομε
ὀρθόδοξο φρόνημα.*

Μέ αὐτό τό ἐπιχείρημα δηλώνεται ὅτι ἡ πίστις μας εἶναι προσωπική και δέν ἔχει ἐκκλησιαστικές διαστάσεις, οὔτε φυσικά εἶμεθα μέλη ἑνός σώματος ὁμοπίστου και ὁμοτρόπου, ἀλλά εἶναι σάν νά ἀνήκωμε σέ ἕνα σύλλογον ἢ τό πολύ-πολύ σέ μία προτεσταντική ὁμάδα εἰς τήν ὁποία ὁ καθένας και εἰδικά ὁ Ἐπίσκοπος δύναται νά πιστεύη ὅ,τι θέλει, χωρίς νά ἐπηρεάζη ἡ πίστις του τούς ἄλλους. Αὐτό ὅμως κατ'οὐσίαν εἶναι αίρεσις, διότι εἰς τήν Ὁρθοδοξία ὑπάρχει ἐνότης πίστεως και μάλιστα ἀποστολικῆς και

ὀρθοδόξου, ὑπάρχει Παράδοσις ἀπό τήν ὁποία ὅποιος παρεκκλίνει καθίσταται πάλι αἰρετικός, ὑπάρχουν οἱ ἱεροί Κανόνες καί οἱ ἅγιοι πού καθορίζουν τό πότε μολυνόμεθα καί πότε καί πῶς συμμετέχομε εἰς τήν αἵρεσι. Εἶναι ὡσάν νά λέγη κάποιος ὅτι ἐγώ πιστεύω, καί δέν μπορεῖς νά μέ κατηγορήσης ὅτι ἐγώ ἀρνοῦμαι τόν Θεό ἢ ἀποδέχομαι τήν αἵρεσι παρά μόνον ἄν τό διακηρύξω μέ τά λόγια. Οἱ Πατέρες ὅμως καθώρισαν ὅτι ἀρνούμεθα τόν Θεόν ἢ ἀποδεχόμεθα κάτι ὄχι μόνον διά τῶν λόγων ἀλλά καί διά τῶν ἔργων, ἀκόμη καί δι' ἑνός νεύματος καί διά τῆς σιωπῆς. Ἐτσι, μπορεῖ νά μήν ἀρνούμεθα λεκτικά τήν πίστι ἢ τόν Θεό, ἀλλά διά τῶν πράξεών μας, πού εἶναι τό ἴδιο. Συνεπῶς τό νά καθορίζη κάποιος ἰδιωτικῶς ἢ ἰδιορρυθμῶς καί μάλιστα διά σοβαρά θέματα πίστεως, εἶναι καθαρός Προτεσταντισμός.

Ἐπί πλέον δέ τό νά καθορίζη κάποιος κάτι τό ὁποῖον δέν ἀποτελεῖ μέν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, πλην ὅμως αὐτό τό πράττει ὡς κάτι τό ὑπερβολικό ἀπό ὑπερβάλλουσα ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί μέ θυσία τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅπως συνέβη π.χ. μέ τούς αὐτόκλητους μάρτυρας καί τήν ὑπερβάλλουσα ἄσκησι τῶν ἀγίων ἀσκητῶν καί ἀναχωρητητῶν, αὐτό ἀνέκαθεν ἐθεωρήθη ὡς ἀγιότης καί ἀκροτάτη ἀρετή. Ὅταν ὅμως, ἐκ τοῦ ἀντιθέτου, κάποιος νομοθετεῖ κάτι πού ἔχει σχέσι μέ τήν στάσι καί τοποθέτησί του ἀπέναντι σέ σοβαρά θέματα πίστεως, ὄχι μέ σκοπό νά θυσιάσῃ ἢ νά ὑποστῇ οἰαδήποτε προσβολή, ἀλλά νά βουλευθῇ καί νά διέλθῃ τόν καιρό τοῦ ἀγῶνος ρέγγων καί ρεμβόμενος καί μάλιστα αὐτό νά τό θεωρῇ διάκρισι καί σύνεσι, τότε πρέπει νά θεωρηθοῦν τά τῆς Ἐκκλησίας ἄνω κάτω, ἡ ἀρετή κακία καί ἡ κακία ἀρετή, ὁ συμβιβασμός καί ἡ ἀπραξία διάκρισις καί σύνεσις, ἡ ὑπακοή στήν παρανομία ἀρετή ἐνῶ ἡ ἀνυπακοή σ' αὐτή θανάσιμο ἁμάρτημα, κ.ο.κ. Ὅλα αὐτά δυστυχῶς συμβαίνουν ὅταν αὐτοβούλως τοποθετούμεθα μέ σκοπό τήν κάλυψι καί προστασία τοῦ ἑαυτοῦ μας.

στ'. Ὁ Φόβος μήπως καταλήξωμε ὡσάν
τίς παρατάξεις καί τά σχίσματα
τῶν Παλαισημερολογιτῶν.

Ἄυτό τό ἐπιχείρημα ἔχει μία εὐλογοφάνεια, διότι ὄντως τό λεγόμενο Παλαιό Ἡμερολόγιο, ὅπως σήμερα παρουσιάζεται μέ τίς ἐσωτερικές του διαιρέσεις καί τά σχίσματα καί ὅλα τά ἄλλα του προβλήματα, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀποτελῇ πρότυπον ὀρθῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποτειχίσεως. Δέν παύει ὅμως καί αὐτό τό ἐπιχείρημα νά ἀποτελῇ μία ἔξυπνη, πλήν ὅμως πρόχειρη, προφασιολογία διά τούς ἐξῆς λόγους:

1. Τά σχίσματα ὄντως τά φοβούμεθα, ἐφ' ὅσον εἴμεθα σέ ὀρθόδοξο ἔδαφος, ἔχουμε δηλαδή ἐνότητα πίστεως, Ὁρθοδοξία, ὀρθοπραξία καί δέν μᾶς κατατρώγει ἡ αἵρεσις. Τήν στιγμή, ὅμως κατά τήν ὁποία ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἔχει διαβρώσει τά πάντα, ὅταν ἐμεῖς φοβούμεθα τά σχίσματα, εἶναι σάν νά ἐνδιαφερώμεθα π.χ. νά μήν μᾶς κατασπαράξῃ ὁ λύκος, ἐνῶ ἤδη εὕρισκόμεθα στό στόμα τοῦ λέοντος.

2. Ἐφ' ὅσον φοβούμεθα ὄντως τά σχίσματα θά ἔπρεπε νά προσέξωμε ἰδιαιτέρως εἰς τό νά κάνωμε σωστή ἀποτειχίσι, ἡ ὁποία δέν εἶναι ἄλλη ἀπό αὐτή πού διδάσκει ἡ διαχρονική Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Φοβούμενοι ὅμως τά σχίσματα καί συγχρόνως παραμένοντας εἰς τήν αἵρεσι, δέν προστατεύομεθα ἀπό τό κακό, ἀλλά περιπίπτομε σέ μεγαλύτερο.

3. Μέ τό νά προτάσωμε ὡς δικαιολογία τά σχίσματα διά τήν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολή τῆς ἀποτειχίσεως, ἐνῶ συγχρόνως εὕρισκόμεθα ἐν πλήρει ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ μέ τήν αἵρεσι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, δέν κάνομε τίποτε ἄλλο ἀπό αὐτό πού διδάσκουν οἱ Οἰκουμενιστές, οἱ ὁποῖοι καί αὐτοί προτάσσουν τήν Ἀποστολική διαδοχή εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Τό σχίσμα καί ἡ αἵρεσις ἔχει τήν ἴδια θέσι, σειρά καί σχέσι τήν ὁποία ἔχει καί ἡ Ἀποστο-

λική διαδοχή καί ἡ Ὁρθόδοξος πίστις. Καί τό μέν σχίσμα προσβάλλει τήν Ἀποστολική διαδοχή, μέ τό νά μήν ἀναγνωρίση κάποιος κληρικός τόν ὀρθόδοξο Ἐπίσκοπο καί νά κάνη παρασυναγωγή. Ἡ αἵρεσις δέ προσβάλλει τήν Ὁρθόδοξο πίστι καί ὡς ἐκ τούτου μᾶς χωρίζει αὐτομάτως ἀπό τόν Θεό. Καί ὑπάρχουν μέν στήν ἐκκλησιαστική ἱστορία καί ἐπαινετά σχίσματα, ὅπως αὐτό τό λεγόμενο τῶν Ἰωαννιτῶν, τό ὁποῖο ἐπαινεῖ ὑπερβαλλόντως ἀπό τήν ἐξορία ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καί κατατάσσει τούς ἀκολουθούντας αὐτό καί χωρισμένους ἀπό τόν διάδοχό του Πατριάρχη Ἀρσάκιο μεταξύ τῶν ἀγίων καί ὁμολογητῶν ὑπάρχουν δέ καί ἄλλα τά ὁποῖα θά τά κρίνη ὁ Θεός ὡς πρός τήν προαίρεσι αὐτῶν πού τά ἔκαναν, ὅπως τό λεγόμενο Ἀντιοχειανό σχίσμα, τῶν Ἀρσενιατῶν, τό μεταξύ τῶν ἀγίων Ἰγνατίου καί Φωτίου, κλπ. Καμμία ὅμως αἵρεσις δέν ἐπαινέθηκε ποτέ, οὔτε κάποιος ἅγιος εἶπε κάτι λιγότερο ἢ ἡπίοτερο ἀπό τό ὅτι ἡ ἀποδοχή τῆς αἰρέσεως σέ χωρίζει αἰωνίως ἀπό τόν Θεό.

4. Τέλος τό ὅτι φοβούμεθα τά σχίσματα τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου ἐνῶ εὐρισκόμεθα ἐν πλήρει ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ μέ τήν αἵρεσι, ἀποδεικνύει τόν μινιμαλισμό πού ἀποδίδομε στήν αἵρεσι, τήν ἔλλειψι θεολογικῆς καταρτίσεως, τήν ἔλλειψι διαθέσεως γιά θυσία καί τήν συμπόρευσι στήν πανθηρσκειά της Νέας Ἐποχῆς.

ζ. Ἡ θεωρία τῆς συντεταγμένης ἀποτειχίσεως μέ τούς στρατηγούς πρωτοστάτας εἰς αὐτήν.

Τῆ θεωρία αὐτή πού ἀκούγεται ἀπό μερικούς ὡς δικαιολογία διά τήν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολή τῆς ἀποτειχίσεως δέν θά ἔπρεπε κἄν νά ἀναφερθῆ εἰς τήν παρούσα μελέτη, διότι δέν ἔχει καμμία σοβαρότητα καί θεολογικό ὑπόβαθρο, ἀλλά ἀποδεικνύει τήν πανουργία πρός ἐξεύρεσι

δικαιολογιῶν καὶ ἀναβολὴ τῆς δυναμικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς αἵρέσεως κατὰ τὴν λαϊκὴ ἔκφρασι «ὅποιος δέν θέλει νά ζημώσῃ, δέκα μέρες κοσκινίζει». Εἰς αὐτὴν ἐν ὀλίγοις ἀναφέρομε τὰ ἑξῆς:

1. Ἡ θεωρία αὐτὴ ἀποδεικνύει τὸν φόβο καὶ τὸν τρόμο πού μᾶς διακατέχει ὡς πρὸς τίς ἐπιπτώσεις πού πρέπει νά ὑποστοῦμε σηκώνοντας, εἰς τὰ θέματα τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, τὸν σταυρό τοῦ Κυρίου. Οἱ ἐπιπτώσεις δέ αὐτές εἶναι καθαιρέσεις, περιθωριοποιήσεις, σύνταξις μετὰ τῶν ὀλίγων ἢ ἐλαχίστων, δυσφήμισις καὶ μομφὴ περὶ πλάνης καὶ ἐξόδου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, στέρησις τιμῶν καὶ ἐπαίνων, ἀποβολὴ τῆς ἐπισκοπικῆς προστασίας καὶ ὀμπρέλας καὶ κυρίως ἀλλαγὴ τῆς θεολογίας καὶ τῆς νοοτροπίας μας.

2. Διὰ νά ἀποκτήσῃ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν κάποιος τὴν ιδιότητα καὶ τὸν τίτλο τοῦ στρατηγοῦ πρέπει νά φέρῃ ἐπάνω του τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὅποια ἀπέκτησε μαχόμενος, εἴτε κατὰ τοῦ διαβόλου, εἴτε κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως. Τὰ στίγματα αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τοὺς διωγμούς, τίς κακουχίας καὶ τὰ μαρτύρια καὶ προσέτι ἀπὸ τὴν ἀγιότητα καὶ καθαρότητα τοῦ βίου. Τότε μόνον ἀποκτᾷ κῦρος ἢ ὁμολογία του, ἐπειδὴ γίνεται δι' ἔργων καὶ λόγων καὶ δύναται νά τὸν ἐμπιστευθοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι καὶ νά θεωρήσουν τὴν στάσι του ὑπόδειγμα καὶ πρότυπο πρὸς μίμησι. Αὐτὸς δηλαδὴ θυσιάζεται διὰ τὴν πίστι καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι τὸν ἀκολουθοῦν εἰς τὴν θυσίαν.

3. Ἡ ἀναγόρευσις κάποιου εἰς τὴν θέσιν τοῦ στρατηγοῦ, ἐπειδὴ φέρει κάποιους τίτλους καὶ πτυχία ἢ ἐπειδὴ ἀνθίσταται διὰ τῶν λόγων (προφορικῶν ἢ γραπτῶν) εἰς τὴν αἵρεσιν ἢ ἐπειδὴ (τό χειρότερον) μᾶς ἐξυπηρετεῖ εἰς τό νά τὸν ἔχωμε στρατηγόν, πλὴν τοῦ ὅτι ἀντιστρατεύεται σέ ὀλόκληρην τὴν Ὁρθόδοξον Παράδοσιν, ἀποδεικνύει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Δύσεως στὴν ἀντιμετώπισιν πολὺ βασικῶν θεμάτων τῆς πίστεως, τὸν ὀρθολογισμό καὶ τὴν μετὰθεσιν τῆς ἐλπίδος

μας από τόν Θεό στους ανθρώπους, τήν λανθασμένη ἐπιλογή ἢ ὁποία στηρίζεται ὄχι σέ κριτήρια ἀγιότητος ἀλλά σέ κριτήρια κοσμικά, τήν προχειρότητα πού μᾶς διακατέχει σέ τόσο σοβαρά θέματα καί τήν ἀνευθυνότητα βεβαίως καί ἀδυναμία νά βοηθήσωμε εἰς τήν κατάσβεσι τῆς αἰρετικῆς πυρκαϊᾶς. Ἡ ἀναγνώρισις ὡς πνευματικῶν στρατηγῶν διά τήν καταπολέμησι τῶν αἱρέσεων τῆς ἐποχῆς των, τῶν ἀγίων Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ κλπ. ἔγινε ἀφοῦ αὐτοί οἱ ἅγιοι ἔδωσαν ἔμπρακτες ἀποδείξεις περὶ τοῦ ὅτι ἦσαν σύμψυχοι καί ὁμότροποι τῶν ἀγ. Ἀποστόλων καί τῶν ὁμολογητῶν τῆς πίστεως.

4. Διά τῆς θεωρίας τῆς συντεταγμένης ἀποτείχισεως γίνεται μία φρικτή διαστρέβλωσις τῆς πραγματικότητος. Ἐνῶ δηλαδή ἡ ἀποτείχισις εἶναι ἡ ἀπαρχή τῶν ἀγώνων τῆς πίστεως, ἡ ἔμπρακτη ἀπόδειξις ὅτι ἀνήκομε σέ ἄλλο στρατόπεδο ἀπό αὐτό τῶν αἰρετικῶν, προκειμένου νά πολεμήσωμε τούς ἐχθρούς τῆς παρατάξεως τοῦ Κυρίου, ἐμεῖς αὐτοβούλως τό μεταθέσαμε εἰς τό τέλος (ἢ καί μετά τό τέλος), δηλαδή ὡς ἓνα ἔσχατο ὄπλο καί μία φοβέρα πρὸς τούς Οἰκουμενιστές, οἱ ὅποιοι πέραν τοῦ ὅτι δέν τό φοβοῦνται, ἐπειδή γνωρίζουν καλύτερα ἀπό ἐμᾶς τήν προαίρεσί μας, γνωρίζουν προσέτι ὅτι καί αὐτό πού ἔχωμε ὑπ' ὄψιν μας νά τό χρησιμοποιήσωμε ἐπιθανاتیως (ἢ μεταθανاتیως) δέν θά τό κάνωμε, ἐπειδή δέν τό κάνομε ὅταν χρειάζεται καί ὅταν αὐτό ἔχει ἀξία. Πέραν τούτων τό μέλλον μας εἶναι ἀβέβαιο καί δέν γνωρίζομε ἂν θά προλάβωμε νά πραγματοποιήσωμε τήν ἀποτείχισι ἢ θά μᾶς εὕρη ὁ θάνατος ἐν πλήρει ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ μετά τῆς αἱρέσεως.

5. Τέλος ἡ θεωρία περὶ συντεταγμένης ἀποτείχισεως ἀποδεικνύει ὅτι ζητοῦμε προστασία στήν δύναμι τοῦ πληθους, ὅτι θέλομε ἡ ἀποτείχισις νά γίνῃ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς,

δηλαδή χωρίς επιπτώσεις, ὅτι δέν ἐνδιαφερόμεθα διά τήν τωρινή συμμετοχή μας εἰς τήν αἵρεσι, καί βεβαίως δέν κατανοοῦμε τίποτε ἀπό αὐτά πού ἐνήργησαν οἱ ἅγιοι καί ὁμολογητές τῆς πίστεως σέ ἀναλόγους περιπτώσεις.

η'. Ὁ Φόβος τῶν πνευματικῶν ἐπιπτώσεων
(ποινῶν, καθαιρέσεων, στερήσεως
μυστηρίων κλπ.).

Τό ἐπιχείρημα αὐτό ἀποδεικνύει ὅτι προτάσσομε τήν ἱερωσύνη καί τά μυστήρια καί ὑποτάσσομε εἰς αὐτά τήν Ὁρθόδοξο καί ἀληθινή πίστι. Ἀποδεικνύει ἐπίσης ὅτι προτιμοῦμε νά παίρνωμε τά μυστήρια ἀπό θολές καί βρώμικες πηγές, παρά νά τά στερηθοῦμε, προκειμένου νά μετέχωμε καί ἐμεῖς στό μυστήριο τῆς ὁμολογίας, τῆς θυσίας καί νά ἐπικοινωνοῦμε μέ τόν Κύριο συμμετέχοντας καί σηκώνοντας τόν σταυρό Του. Ἀποδεικνύει ἐπίσης ὅτι εἴμεθα θιασῶτες τοῦ ἐξωτερικοῦ χριστιανισμοῦ, κατά τόν ὁποῖο πρέπει νά συμμετέχωμε στά μυστήρια, νά εἴμεθα ἐνωμένοι μέ τούς πολλούς καί νά κάνωμε κάποια συγκεκριμένα καθήκοντα. Ἀποδεικνύει τέλος ὅτι ἔχομε κάνει σύγχυσι τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης καί τοῦ καιροῦ τοῦ πολέμου εἰς τήν Ἐκκλησία. Μᾶς διαφεύγει τελείως τό ὅτι κατά μέν τόν καιρό τῆς εἰρήνης συμμετέχομε εἰς τά μυστήρια ὅταν καί ὅπως πρέπει, κατά δέ τόν καιρό τοῦ πολέμου, λόγω ἐξωτερικοῦ διωγμοῦ ἀπό τούς ἀπίστους ἢ ἐσωτερικοῦ ἀπό τούς αἰρετικούς, συμμετέχομε στά μυστήρια ἀξίως, μόνον καί ἐφ' ὅσον ὁμολογοῦμε καί κρατοῦμε τήν ἀληθινή πίστι διά λόγων καί ἔργων. Εἰδάλως εἶναι ματαία ἢ καί ἐπιβλαβής κάθε συμμετοχή στά μυστήρια, ἢ ὁποία γίνεται εἰς βάρος τῆς πίστεως καί μέ τήν παραμικρά διάθεσι συμβιβασμοῦ ἢ δειλίας. Αὐτά τουλάχιστον εἶναι καταγεγραμμένα ἀπό τούς ἁγίους οἱ ὁποῖοι ἐδίδαξαν ὅτι ὑπάρχει πλήρης διαχωρισμός

τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης ἀπό τόν καιρό τοῦ πολέμου καί διωγμοῦ εἰς τήν Ἐκκλησία.

**9'. Τό ἐπιχείρημα ὅτι οἱ λαϊκοί δέν ἀποτειχίζονται,
ἀλλά μόνον οἱ κληρικοί, οἱ ὁποῖοι
καί μνημονεύουν.**

Οἱ λαϊκοί συνεπῶς ἀκολουθοῦν καί συντάσσονται μέ τούς ἀποτειχισμένους κληρικούς. Μέ αὐτό τό ἐπιχείρημα δηλώνονται τά ἑξῆς:

1. Ἐφ' ὅσον οἱ λαϊκοί δέν ἀποτειχίζονται, ἀλλά οἱ κληρικοί, σημαίνει ὅτι αὐτοί δέν μολύνονται ἀπό τήν αἵρεσι καί τρόπον τινά ἢ αἵρεσις αὐτούς δέν τούς ἀγγίζει.

2. Ὁ μολυσμός ἀπό τήν ἐπικοινωνία μέ τήν αἵρεσι μεταδίδεται μόνο εἰς τά ἀνώτερα στρώματα, στίς κεφαλές ἢ καλύτερα στούς ἔχοντας τά ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα.

3. Ὅτι οἱ λαϊκοί ἔμειναν ἀπροστάτευτοι ἀπό τούς ἀγίους καί τήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τό θέμα αὐτό καί εἶναι καταδικασμένοι νά ὑποτάσσωνται εἰς τήν αἵρεσι, ἐφ' ὅσον δέν εὑρεθοῦν κληρικοί νά ἀποτειχισθοῦν.

4. Ὅτι τέλος, ἐφ' ὅσον δύνανται νά ἀκολουθήσουν ἄλλη ὁδὸ ἐν καιρῷ αἰρέσεως, εἶναι ἀνεύθυνοι διὰ τήν ἐξέλιξι καί πορεία τῆς αἰρέσεως καί τήν κατάσβεσι τῆς αἰρετικῆς πυρκαϊᾶς καί κατά κάποιον τρόπο δέν θά ἐλεχθοῦν, οὔτε θά δώσουν λόγο στόν Θεό δι' αὐτήν τους τήν στάσι.

Αὐτά ὅλα βεβαίως δέν ἰσχύουν καί μόνον ἂν ἀναλογισθοῦμε ὅτι ἀνέκαθεν ὁ λαός ἐθεωρήθη ὁ τελευταῖος φύλακας τῆς πίστεως, τό ὄχυρό ἐκεῖνο πού ἂν πέση χάνεται ὁ πόλεμος καί νικᾷ ὁ ἐχθρός κατά κράτος. Πῶς ὅμως εἶναι ὁ τελευταῖος φύλακας τῆς πίστεως, τήν στιγμή πού ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀποτείχισι τῶν κληρικῶν καί ἂν αὐτή δέν ὑπάρξη, καταθέτουν πάραυτα τά ὄπλα; Πῶς πάλι θά κρατήσουν τό ἀξίωμα καί τήν θέσι τοῦ φύλακος, ἂν δέν ἔχουν μία

αὐτονομία καὶ ἀνεξαρτησία νά κινηθοῦν ἐνστικτωδῶς καὶ αὐτοβούλως, ἐφ' ὅσον προδίδεται ἡ πίστις; Ὑπάρχει ἄραγε εὐθύνη, ἐφ' ὅσον κάποιος δέν μπορεῖ νά ἀντιδράσῃ στό κακό, ἀλλά ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀντίδρασι κάποιων ἄλλων; Περιττό βεβαίως νά ἀναφέρωμε ὅτι ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γεμάτη ἀπό ἀποτειχίσεις λαϊκῶν (πολλές ἀπό τίς ὁποῖες προαναφέραμε) καὶ μάλιστα πολλές φορές αὐτοὶ παρακινοῦν, στηρίζουν καὶ προστατεύουν τοὺς κληρικούς εἰς τήν ἰδική των ἀποτειχίσι.

Ὡς ἐπισφράγισμα εἰς αὐτό τό ἐπιχείρημα θά ἀναφέρωμε τά λόγια τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου τοῦ Β' πρὸς τοὺς Κυπρίους λαϊκοὺς διὰ τήν ἀποτειχίσι ἀπό τοὺς κληρικούς των, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ὑποταχθῆ στοὺς λατίνους κατακτητές τόν 12^ο καὶ 13^ο αἰῶνα. «*Επισκήπτομαι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Κύπρῳ λαϊκοῖς, ὅσοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐστέ τέκνα γνήσια, φεύγειν ὄλω ποδί ἀπό τῶν ὑποπεσόντων ἱερέων τῇ λατινικῇ ὑποταγῇ, καὶ μηδέ εἰς ἐκκλησίαν τούτοις συνάγεσθαι, μηδέ εὐλογίαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν λαμβάνειν τήν τυχοῦσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστίν ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν τῷ θεῷ προσεύχεσθαι κατὰ μόνας, ἢ ἐπ' ἐκκλησίας συνάγεσθαι μετὰ τῶν λατινοφρόνων· εἰ δ' οὖν, τήν αὐτὴν αὐτοῖς ὑφέξετε κόλασιν*» (Ἰωσήφ Βρυεννίου, *Τὰ Εὐρεθέντα*, τόμ. Β', σελ. 26).

ι'. Τό ἐπιχείρημα ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός δέν ἔχει καταδικασθῆ ὑπὸ Συνόδου ὡς αἵρεσις, καὶ ὡς ἐκ τούτου δέν ἀποτελεῖ καταδικασμένη αἵρεσι.

Εδῶ ἴσως θά ἔπρεπε νά προσθέσωμε ὅτι ὄχι μόνο δέν ἔχει καταδικασθῆ ὡς αἵρεσις, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔχει ἐπαινεθῆ δημοσίως εὐκαίρως ἀκαίρως, συνοδικῶς καὶ κατ' ἰδίαν ἀπό τοὺς Ἐπισκόπους, ὡς γνήσιο πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς Ὁρθοδοξία ἀπεγκλωβισμένη ἀπό τό περιθώριο καὶ τήν

ἀπομόνωσι, ἀπό τήν αὐτάρκεια καί τόν ναρκισσισμό, ὡς Ὁρθοδοξία κηρύττουσα τήν ἀγάπη καί τήν καταλλαγή.

Ἐδῶ συμβαίνει ἀκριβῶς ὅ,τι συνέβη καί σέ ἄλλες αἵρέσεις, ὅπως τόν Μονοφυσιτισμό καί τήν Εἰκονομαχία, οἱ ὁποῖες κατ' ἀρχάς ὄχι μόνο δέν καταδικάσθηκαν ἀπό ὀρθόδοξο Σύνοδο, ἀλλά ἀπεναντίας ἐπικυρώθηκαν ἀπό αἵρετική. Πρός αὐτά ἔχομε νά ἀναφέρωμε τά ἑξῆς:

1. Τό ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός δέν ἔχει καταδικασθῆ ὡς αἵρεσις ἀναφέρεται ἀπό τούς ἀντιοικουμενιστές ὡς δικαιολογία διά τήν ἀποφυγή τῆς ἀποτειχίσεως καί τῶν συνεπειῶν της, διότι οἱ οἰκουμενιστές ἀναφέραμε τόν θεωροῦν πρόοδο καί ἀπεγκλωβισμό ἀπό τίς ἀγκυλώσεις τοῦ παρελθόντος. Πλήν ὅμως, ἐπειδή καταργεῖ εὐθέως πλῆθος εὐαγγελικῶν ἐντολῶν καί ἱερῶν Κανόνων (ὅ,τι δηλαδή ἀναφέρεται στή σχέσι μέ τούς αἵρετικούς καί τήν συνοδοιπορία σέ ἐκκλησιαστικό ἐπίπεδο μέ ὅλους), καί ἐπί πλέον εἰσάγει νέες διδασκαλίες καί ἐρμηνεῖες, δέν χρειάζεται σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων κάποια καταδίκη διά νά ἀποτειχισθοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι, οὔτε κάποιοι καινούργιο ἀναθεματισμό διά τούς νέους αὐτούς καινοτόμους καί εὐαγγελιστάς.

2. Ἡ φύσις καί ἡ διδασκαλία τοῦ Οἰκουμενισμοῦ εἶναι τέτοια, ὥστε ἀπαιτεῖ τόν συναγελασμό, τήν συνύπαρξι, τόν συμφυρμό καί τήν ἀλληλοπεριχώρησι τῶν Ὁρθοδόξων μετά τῶν αἵρετικῶν. Οἱ αἵρετικοί ὅμως αὐτοί (π.χ. Παπικοί, Προτεστάντες, Μονοφυσίτες) ἔχουν καταδικασθῆ ἀπό πλῆθος Συνόδων καί ἁγ. Πατέρων καί ὡς ἐκ τούτου εἶναι καταδικασμένη καί κάθε ἐπικοινωνία σέ ἐκκλησιαστικό ἐπίπεδο μέ αὐτούς. Δηλαδή κοντολογίς ὁ Οἰκουμενισμός διδάσκει ἐπικοινωνία καί συνύπαρξι μέ τούς αἵρετικούς, ἐνῶ οἱ Πατέρες καί οἱ Σύνοδοι διδάσκουν ἀπομάκρυνσι.

3. Ἀναφέρθηκε καί κατά κόρον ἐτονίσθηκε ὅτι ἡ συνοδική καταδίκη μίας αἵρέσεως δέν ἀποτελεῖ τήν ἔναρξι τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀποτειχίσεως ἀλλά τό τέλος. Ἐχει δέ τή θέσι της

εις τήν προκειμένη περίπτωσι (ή συνοδική καταδίκη) μόνον καί ἐφ' ὅσον ἀναζωπυρωθῆ πάλι ἡ αἵρεσις (ὅπως συνέβη σέ ὅλες σχεδόν τίς μεγάλες αἵρέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, μηδέ ἐξαιρουμένου καί αὐτοῦ τοῦ Παπισμοῦ, ὁ ὁποῖος καταδικάσθηκε στήν ἐπί Μ. Φωτίου Σύνοδο τοῦ 879). Ἡ Παράδοσις ὅμως τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὁποία ἐπαρουσίασαμε διδάσκει ὅτι μόλις ἐδιδάσκετο «*γυμνῆ τῆ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας*» κάποια αἵρεσις ἀπό Ἐπισκόπους καί Πατριάρχες (π.χ. Νεστόριος, Εἰκονομαχία) οἱ Ὁρθόδοξοι πάραυτα ἀπετειχίζοντο ἀπό αὐτούς, διά νά παραμείνουν Ὁρθόδοξοι, χωρίς φυσικά νά ἀναμένουν τήν ἀπόφασιν Συνόδου. Ὡς ἐκ τούτου τό πλῆθος τῶν ἱερῶν Κανόνων, πού ἀναφέρονται εἰς τήν σχέσιν τῶν Ὁρθοδόξων μετὰ τῶν αἰρετικῶν, ἀπαιτοῦν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό οἰονδήποτε ἔχει αἰρετικό φρόνημα καί ὄχι τήν ἀναμονή καί τήν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου.

4. Ἄν ἀντιληφθοῦμε καί κατανοήσωμε ἐσχατολογικῶς τήν αἵρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, εἶναι μάταιο νά περιμένωμε ἀπόφασιν Συνόδου καί ἐπαναφορά συνοδική εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν, ἐφ' ὅσον κατά κοινήν ὁμολογίαν καί διδασκαλίαν τῆς Ἀποκαλύψεως καί τῶν Πατέρων περὶ τῶν ἐσχάτων, ὅλα θά βαδίζουν πρός τό χειρότερο, ἡ Ἐκκλησία διά τῶν ἐκπροσώπων της θά συμβιβασθῆ καί θά προδώσῃ, οἱ ἅγιοι θά ἠττηθοῦν, οἱ Ὁρθόδοξοι θά διαβιώνουν στίς ἐρήμους καί στά βουνά, ἡ Ἐκκλησία θά διασωθῆ εἰς τήν ἔρημον, οἱ πλεῖστοι τῶν ὀρθοδόξων κληρικῶν καί λαϊκῶν θά σφραγισθοῦν καί ἐπισήμως θά προσκυνήσουν τόν Ἀντίχριστο.

Εἰς τό νά θεωρήσωμε ἐσχατολογικά τήν αἵρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ συντείνουν τά ἑξῆς: Ἡ διαιώνισις τῆς αἵρέσεως (σχεδόν ἕνας αἰῶνας παρήλθε ἀπό τήν ἔναρξίν της), ἡ ἐπί τά χεῖρω πορεία της (διαρκῶς ἀποκαλύπτει τό πρόσωπό της καί πλησιάζει περισσότερο τούς αἰρετικούς καί τούς ἀλλοθρήσκους), ἡ διδασκαλία της, πού ταιριάζει ἄριστα μέ

τή Νέα Έποχή καί τήν παγκοσμιοποίησι καί τέλος οί φορεῖς τῆς αἰρέσεως, δηλαδή οί Ἐπίσκοποι, οί ὁποῖοι ἐπιλέγονται νά εἶναι ἄνθρωποι χλιαροί στήν πίστι καί ἐνδοτικοί, δειλοί καί ἄφωνοι καί κατά πάντα ἀκολουθοῦντες καί συμφωνοῦντες μέ τίς ιδέες τῆς Νέας Έποχῆς καί τῆς παγκοσμιοποιήσεως. Ὡς ἐκ τούτου τό νά ἀναμένη κάποιος ἀπόφασι Συνόδου διά τήν καταδίκη τῆς αἰρέσεως προκειμένου ν' ἀποτειχισθῆ, εἶναι ὡσάν νά ἀναμένη ἀπόφασι τῆς ἀστυνομίας διά νά ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του, ἐνῶ γίνεται σεισμός καί ὄλα γύρω του σαλεύονται καί κατακρημνίζονται. Συνεπῶς τό ἐν λόγῳ ἐπιχειρημα ἀποτελεῖ μία δικαιολογία γιά τήν ἀπραξία μας, καί ἔνα ἄλλοθι, ὑπνωτικό θά λέγαμε, διά νά προχωροῦν περαιτέρω καί νά ἐφαρμόζουν τά σχέδιά των οἱ Οἰκουμενιστές.

5. Τέλος, ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἔχει καταδικασθῆ ἀπό ὄλους τούς συνειδητούς Ὁρθοδόξους (κληρικούς, θεολόγους, μοναχοῦς καί λαϊκοῦς) καί μάλιστα ἔχει χαρακτηρισθῆ ὡς παναίρεσις, προφανῶς ἐπειδή δέν προσβάλλει μόνο ἓνα συγκεκριμένο δόγμα (π.χ. τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας) ἀλλά ἀλλοιώνει, ἀκυρώνει καί διαστρέφει πλεῖστα ὅσα χωρία τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἀκυρώνει πλῆθος ἱερῶν Κανόνων (οἱ ὁποῖοι μάλιστα ἔχουν δογματικό χαρακτήρα), ἀλλοιώνει ἐκ θεμελίων τήν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ἐκκοσμικεύει τήν Ἐκκλησία καί κοντολογίς προετοιμάζει τό ἔδαφος, ἀπό ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, διά τόν ἐρχομό τῆς Νέας Έποχῆς καί τοῦ Ἄντιχρίστου. Αὐτή ἡ καταδίκη τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἀπό τούς συνειδητούς Ὁρθοδόξους εἶναι ἡ προβλεπομένη ἀπό τόν 15^{ον} ἱερό Κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, διότι οἱ συνειδητοί αὐτοί Ὁρθόδοξοι ἐστηρίζοντο εἰς τήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας καί ἄρα ἦσαν σύμφωνοι μέ τούς ἀγίους καί τούς Κανόνες. Δυστυχῶς ὅμως δέν ἐπροχώρησαν οἱ πλεῖστοι καί στή συνέχεια αὐτῆς

τῆς Παραδόσεως, δηλαδή τὴν ἀποτειχίσι γιὰ διαφόρους λόγους, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν προσωπική των ἐπιλογή καὶ δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ ἐνασχόλησις μὲ αὐτούς.

Πάντως ἐν κατακλείδι φαίνεται τελείως παράδοξο καὶ ἐξωφρενικό ἀπὸ τὴν μία πλευρά νά καταδικάζωμε τὴν αἵρεσι, νά τὴν στηλιτεύωμε, νά καταγγέλλωμε τίς ἐκτροπές (λεκτικές, πρακτικές καὶ τελετουργικές) τῶν ἐκπροσώπων της, νά συντασσώμεθα θεωρητικά μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ὁμολογητῶν κλπ. καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νά ἀκολουθοῦμε τοὺς αἱρετικούς Ἐπισκόπους, νά τοὺς μνημονεύωμε, νά τοὺς θεωροῦμε εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ, νά ἔχωμε δηλαδή πλήρη ἐκκλησιαστική κοινωνία μὲ αὐτούς καὶ νά περιμένωμε καὶ ἀπόφασι Συνόδου διὰ νά ἀποτειχισθοῦμε.

Ἐπίλογος

Από τήν ὄλη παρουσίασι τοῦ θέματος τῆς ἀποτείχισεως καί ἀπό τήν διαχρονική Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας γίνεται ἀντιληπτό ὅτι ὁσάκις ὑφίσταται αἵρεσις εἰς τήν Ἐκκλησία, οἱ Ὁρθόδοξοι ἀγωνίζονται ἀφ' ἑνός μέν μέ ὅλες των τίς δυνάμεις νά καταστείλουν τήν αἰρετική πυρκαϊά, ἀφ' ἑτέρου δέ διά τῆς ἀποτείχισεως καί ἐκκλησιαστικῆς ἀποστασιοποιήσεως νά μήν συμμετέχουν εἰς αὐτήν. Ἡ ἐκκλησιαστική ἀποτείχισις τῶν Ὁρθοδόξων δέν ἐσήμαινε ἀδιαφορία διά τήν αἵρεσι, οὔτε αὐτάρκεια, ἔστω καί ἂν ἐκαλύπτοντο στοιχειωδῶς ἀπό πλευρᾶς μυστηρίων, ἧ εἶχαν κάποια ἐλευθερία καί κατὰ περιόδους δέν ὑφίσταντο διωγμούς.

Ἡ καταστολή τῆς αἵρέσεως ἐπίσης καί ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπ' αὐτῆς δέν ἐσήμαινε ὅτι ὅλοι ὁπωσδήποτε οἱ αἰρετικοί θά μεταστραφοῦν εἰς τήν Ὁρθοδοξία, ἀλλά ὅτι ἡ αἵρεσις θά καταδικασθῆ συνοδικῶς καί τίς θέσεις τῶν αἰρετικῶν Ἐπισκόπων θά τίς κατέχουν πλέον οἱ Ὁρθόδοξοι, εἴτε διά τῆς συνοδικῆς καταδίκης των καί ἀντικαταστάσεώς των, εἴτε διά τῆς μετανοίας καί συνοδικῆς ἀποκαταστάσεώς των εἰς τόν θρόνον, τόν ὁποῖο λόγω τῆς αἵρέσεως παρανόμως κατεῖχον.

Οἱ περιπτώσεις τῆς τελείας ἀποκοπῆς κάποιων ἀπό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας λόγω αἵρέσεως, ὅπως τῶν Παπικῶν καί Μονοφυσιτῶν καί τῆς μή ἀποκαταστάσεως εἰς τούς τό-

πους των τῆς Ὁρθοδοξίας, συνέβη εἴτε λόγω τῆς κοσμικῆς δυνάμεως τὴν ὁποία κατεῖχον καὶ μέ τὴν ὁποία συνοδοιπόρουν (Παπικοί), εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς ἀπομακρυσμένης θέσεώς των καὶ τῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀπομονώσεώς των καὶ τῆς δημιουργίας εἰς τοὺς τόπους των ἰδίων κρατῶν.

Δέν ἔχομε ὁμως εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία παράδειγμα κατὰ τὸ ὁποῖο εἰς τὸν καιρὸ τῆς αἵρέσεως νά ὑπάρχουν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπο καὶ νά λειτουργοῦν παράλληλα δύο Σύνοδοι, τῶν Ὁρθοδόξων δηλαδή καὶ τῶν αἰρετικῶν, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ἀποτειχίστηκαν ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς καὶ ἐτοποθέτησαν σέ ἄλλες παράλληλες θέσεις Ἐπισκόπους, χωρὶς φυσικά νά καταδικασθῆ ἡ αἵρεσις καὶ συνοδικῶς νά τοποθετηθοῦν αὐτοὶ οἱ Ἐπίσκοποι.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἔννοια τῆς ἀποτειχίσεως δέν σημαίνει ὅτι φεύγω ἀπὸ ἐκεῖ πού ὑπάρχει αἵρεσις καὶ δημιουργῶ ἓνα ἄλλο ἐκκλησιαστικὸ σύστημα, ἀνεξάρτητο καὶ αὐτόνομο ἢ, ἂν αὐτὸ ἔχει δημιουργηθῆ, ἐντειχίζομαι εἰς αὐτό, ἀλλὰ ὅτι ἀποκόπτομαι ἀπὸ τὴν αἵρεσι διὰ τῆς διακοπῆς τῆς μνημονεύσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἀγωνίζομαι διὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς συνοδικῆς καταδίκης τῆς αἵρέσεως.

Στίς ἡμέρες μας ἀντιθέτως πρὸς αὐτὴν τὴν διαχρονικὴ Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας παρατηρεῖται τὸ ἐξῆς γεγονός. Ἀφ' ἑνός μὲν οἱ ἀποτειχισθέντες λόγω τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου ἐδημιούργησαν αὐθαιρέτως καὶ ὑπερορίως Συνόδους, εἰς τρόπον ὥστε νά ὑφίστανται οἱ Ἐκκλησίες των καὶ νά λειτουργοῦν ὅπως κατὰ τὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης, κατατμημένες ὁμως καὶ ἀλληλοπολεμούμενες, ἀφ' ἑτέρου δέ οἱ ἀνησυχοῦντες καὶ ἀντιδρῶντες διὰ τὰ θέματα τῆς πίστεως νά συνοδοιποροῦν καὶ νά συναγελάζονται μετὰ τῶν αἰρετικῶν Οἰκουμενιστῶν, ἐν πλήρει ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ, ἔχοντες τρόπον τινά ὡς μόνον μέσο ἀντιδράσεως τὸν προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγο. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ μία

ἀσυμφωνία, ὄχι μόνο ὡς πρὸς τὸ νὰ ἀκολουθήσουν τὴν ἤδη ὑπάρχουσα Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας ἐν καιρῷ αἱρέσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν μεταξύ των συνοχή καὶ ὁμόνοια καὶ τὴν ἀπό κοινοῦ ἀντιμετώπισι τοῦ προβλήματος. Ἡ συμφωνία καὶ ὁμόνοια φαίνεται ἀδύνατος, ὄχι μόνο μεταξύ τῶν ἀκολουθούντων τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο καὶ τῶν ἀνθισταμένων ἀντιοικουμενιστῶν τοῦ νέου ἡμερολογίου, ἀλλὰ καὶ μεταξύ αὐτῶν τούτων τῶν ἀντιμαχομένων παρατάξεων τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου. Δεδομένου δὲ καὶ τοῦ ὅτι, οἱ ἀκολουθοῦντες τὴν αἵρεσι Οἰκουμενιστές, ἔχουν πλήρη ἐνότητα καὶ σύμπνοια μεταξύ των, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ των μέ τῇ σειρά των ὑποτάσσονται στίς ἐξουσίες καὶ τοὺς κοσμικοὺς ἀρχηγούς τῆς Ν. Ἐποχῆς καὶ προσέτι ἔχουν τὴν πολιτικὴν προστασία καὶ δύναμι, φαίνεται ἀπὸ ἀνθρωπίνης πλευρᾶς ἀδύνατος ἡ ἐπαναφορά εἰς τὴν Ὁρθοδοξία.

Ἴσως αὐτὸ νὰ ἀποδεικνύη ὅτι ὁ Οἰκουμενισμὸς εἶναι ἡ αἵρεσις τῶν ἐσχάτων καιρῶν καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ αἵρεσις δέν θὰ καταδικασθῇ συνοδικῶς, ἀλλὰ ἀπεναντίας θὰ ἐπεκτείνεται, διότι αὐτὴ ἡ αἵρεσις δέν ἔχει, ὅπως οἱ παλαιότερες, μόνο θεολογικὰς διαστάσεις καὶ ἐπιπτώσεις εἰς τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς, ἐφ' ὅσον συμπλέει ἄριστα μέ τὴν παγκόσμια τάξι πραγμάτων καὶ προετοιμάζει τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆ Ν. Ἐποχῆς καὶ τὴν ἔλευσι τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἴσως νὰ μὴν ὑπάρχη μεγαλύτερο κακὸ εἰς τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν διαιώνισι τῆς αἱρέσεως. Διότι ἔτσι ἀλλοιώνεται τὸ φρόνημα τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τελικῶς παρουσιάζεται ἡ αἵρεσις ὡς Ὁρθοδοξία. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι διὰ νὰ καταδικασθῇ ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ χρειάζεται νὰ ἀλλάξωμε δύο πράγματα: α. τὴν προαίρεσί μας καὶ β. τὴν θεολογία μας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μόνο θὰ ταυτισθοῦμε καὶ θὰ κατανοήσωμε ἐμπειρικὰ τοὺς ἀγίους καὶ ὁμολογητὰς τῆς πίστεως, οἱ ὅποιοι ἐθυσίασαν τὴν ζωὴ των χάριν τῆς ἀληθινῆς πίστεως. Θὰ κατανοήσωμε δηλαδή γιὰ ποιὸν λόγο

π.χ. ὁ ἅγ. Γεώργιος καὶ ὁ ἅγ. Δημήτριος θυσιάσθηκαν, καὶ δέν «τά βρῆκαν» κατὰ τό κοινῶς λεγόμενον μέ τούς εἰδωλολάτρες, βάζοντας λίγο νερό στό κρασί τους· γιά ποιόν λόγο ὁ ἅγ. Ἀθανάσιος καὶ ὁ ἅγ. Μάξιμος ἐξορίσθηκαν καὶ δέν συμβιβάστηκαν καὶ αὐτοί, ὅπως ἐμεῖς σήμερα, μέ τούς αἰρετικούς· γιά ποιόν λόγο ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐξορίσθηκαν γιά τόν ἀγρό τῆς χήρας καὶ τόν παράνομο γάμο τοῦ αὐτοκράτορος, ἀντιστοίχως, καὶ «δέν τά πῆγαν καλά» μέ τήν πολιτική ἐξουσία· γιά ποιόν λόγο οἱ ἐπί Βέκκου ἀγιορεῖτες ὀσιομάρτυρες ἀποτειχίσθηκαν ἀπό τόν λατινόφρονα Πατριάρχη καὶ θανατώθηκαν καὶ τόσα ἄλλα. Ἀντιθέτως μέ τήν ἰδική μας σήμερα προαίρεσι καὶ θεολογία ἡ διαχρονική ζωή καὶ διδασκαλία τῶν ἀγίων εἰς τήν ἀντιμετώπισι τῶν θεμάτων τῆς πίστεως εἶναι σέ μᾶς ἀδιανόητη, καθόσον δυνάμεθα νά εἴμεθα Ὁρθόδοξοι, συνοδοιπορώντας μέ τούς αἰρετικούς Ἐπισκόπους καὶ ἔχοντας ἄριστες σχέσεις μέ τήν πολιτική ἐξουσία, μέ τούς μασώνους, μέ τούς παπικούς, μέ τό ΠΣΕ, χρηματοδοτούμενοι ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Ἐνωσι κλπ.

Τό μαρτύριο καὶ ἡ ὁμολογία δι' ἔργων καὶ λόγων εἶναι ταυτισμένα μέ τήν Ὁρθοδοξία εἰς τρόπον ὥστε, ἂν αὐτά ἐκλείψουν ἀπό τήν ζωή τῶν Χριστιανῶν, αὐτομάτως χάνεται καὶ ἡ Ὁρθοδοξία. Καί ἂν ἀκόμη δέν ὑπάρχη αἵρεσις, ἡ φύσις τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπαιτεῖ νά ὑπάρχη τό μαρτύριο καὶ ἡ ὁμολογία εἰς τήν προαίρεσι τῶν Ὁρθοδόξων καὶ νά ἐπιδεικνύεται εἰς τήν καθημερινή ζωή των μέ τήν ἄσκησι τῆς ἀρετῆς.

Τώρα ὅμως πού στίς ἡμέρες μας ἀνακαλύψαμε νέον τρόπο παραμονῆς στήν Ἐκκλησία καὶ νέον τρόπο διατηρήσεως τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀνώδυνο καὶ ἄκοπο, ἀσφαλῶς θά ἰσχύσουν καὶ γιά μᾶς τά λόγια τοῦ Κυρίου, τά ὁποῖα σηματοδοτοῦν τά ἔσχατα χρόνια καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ καιροὶ οἱ δικοὶ μας ἐπαληθεύουν ὄντως τήν προφητεία: «Πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὕρησει τήν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;» (Λουκ. 18, 8).

Βιβλιογραφία

PG = Migne, Patrologia Græcæ.

ΕΠΕ = Έλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

ΒΕΠΕΣ = Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων.

«Ἅγιος Σίμων ὁ Μυροβλήτης» (περιοδικόν), 13 (1972) 22.

«Ἀκρόπολις» (έφημερίς), 29-6-63.

«Ἔθνος» (έφημερίς), 13-10-67.

«Ὀρθόδοξος Τύπος» (έφημερίς), 94 (1968), 15-7-1974, 1-10-1974.

Ἄθηναγόρα (πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως), Ἐκδηλώσεών του, «Ὀρθόδοξος Τύπος», 94 (1968)· «Ἀκρόπολις», 29-6-63· Ἐξόμιλιας του εἰς τήν Θεολογικήν Σχολήν Βελιγραδίου τήν 12-07-67, «Ἔθνος», 13-10-67.

Ἄρσενίου Τύρου, ΕΠΕ 3, Εἰσαγωγή, σελ. 487.

Βίος ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, PG 35: [276A, 285A, 289C, 292C, 296B, 300B, 301A, 301B].

Βίος ἁγίου Μεθοδίου (πατριάρχου), PG 100: 1252D.

Βλάσταρι, Ματθαίου, *Σύνταγμα τῶν Κανόνων*, PG 145: 65D, 69B.

Βλαστοῦ Μοναχοῦ, Καλλίστου, *Δοκίμιον ἱστορικόν*, ἔκδ. 1896, Ἐπιστολή Ἁγιορειτῶν πρὸς τόν Βασιλέα Μιχαήλ τόν Παλαιολόγον, σελ. 97-107.

Γενάδιος ὁ Σχολάριος (πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως), *Λόγος ἀπολογητικός πρὸς αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο*, Λάμπρου Α: 100.

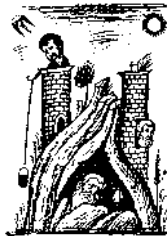
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἁγ., ΕΠΕ 2, 240,21· ΕΠΕ 2, 116,17· ΕΠΕ 1, 246,19· ΕΠΕ 7, 80,24· ΕΠΕ 6, 48,22.

Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἁγ., *Ἀναίρεσις ἐξηγήσεως τόμου Καλέκα*, ΕΠΕ 3, 692· *Ἀναίρεσις γράμματος Ἰγνατίου Ἀντιοχείας*, ΕΠΕ 3, 606· *Ἀναίρεσις Γράμματος Καλέκα*, ΕΠΕ 3, 590· *Ἁγιορειτικός τόμος ὑπέρ τῶν ἱερώς ἡσυχάζοντων* (1340), ΕΠΕ Γρ. Παλαμᾶ, Γ: 514.

- Δημητρακοπούλου, Ανδρονίκου, Ἀρχιμ., *Ἡ Ἱστορία τοῦ Σχίσματος*, ἐκδόσεις Τήνος, Ἀθήναι 1996, σελ. 94, 96, 97, 99, 107, 113, 116.
- Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, *Δωδεκάβιβλος*, ἐκδόσεις Βασ. Ρηγοπούλου 1982· τόμ. ΣΤ', κεφ. ιθ', § η', σελ. 440· τόμ. Θ', κεφ. γ' § ε', σελ. 37.
- Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, *Τόμος Χαράς*, ἐκδόσεις Βασ. Ρηγοπούλου 1985, σελ. 595, *Φωτίω Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως*, Mansi 17A, 525AB.
- Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ὅσ., PG 19, 1556A, 1633D· Φατοῦρος 28, 123,79 καὶ PG 99: 1001D· Φατοῦρος 549, 833,47· Ἐπιστ. 267, *Ἰγνατίω ἐπισκόπῳ Μιλήτου*, Φατοῦρος 395,15· Ἐπιστ. 34, *Τῷ αὐτῷ [Λέοντι Πάπᾳ Ρώμης]*, Φατοῦρος 97,89· Ἐπιστ. 48, *Ἀθανασίῳ τέκνῳ*, Φατοῦρος 135,167· Ἐπιστ. 49, *Ναυκρατίῳ τέκνῳ*, Φατοῦρος 142,79 καὶ PG 99, 1088A· Ἐπιστ. *πρὸς Σακελλάριον Λέοντα*, Φατοῦρος 478, 697,69 καὶ PG 99, 1417C,D· Ἐπιστ. *Στεφάνῳ Ἀδσηκρήτι*, Φατοῦρος 419, 586,8· Ἐπιστ. *Δημόχαρι νομοθέτῃ γενικῷ*, Φατοῦρος 426, 596,12· Ἐπιστ. *Πατριάρχη Ἱεροσολύμων*, Φατοῦρος 276, 411,65· Ἐπιστ. 36, *Εὐπρεπιανῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ*, Φατοῦρος, 103,72.
- Θεοφάνους, *Χρονικόν*, PG 108, 861A.
- Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, 3: 241· 7: 28, 1129· 8: 761.
- Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ἀγ., *Ἰπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους*, ΒΕΠΕΣ 2: 291· *Πρὸς Ἡρώνα*, ΒΕΠΕΣ 2: 330.
- Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἀγ., PG 62, 85· PG 63, 231A· *Ἰπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν*, Κεφ. Α' PG 61, 623· ΕΠΕ 25, 370 καὶ PG 63, 231· *Ἰπόμνημα εἰς τὴν Β' Τιμόθεον*, ΕΠΕ 23, 492-494· *Ἐρμηνεία εἰς τὸν ΡΜΓ' (143) Ψαλμό*, ΕΠΕ 7, 400 καὶ PG 55, 461· ΕΠΕ 38, 240· ΕΠΕ 38, 48· ΕΠΕ 37, 430· ΕΠΕ 37, 440· PG 62, 626· ΕΠΕ 18A, 114,13· ΕΠΕ 38, 378, 390· *Λόγος κατὰ Ἰουδαίων τρίτος εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας*, ΕΠΕ 34 σελ. 168, 174, 180, 188, 190.
- Ἰωσήφ Μοναχοῦ τοῦ Βρυννίου, «Μελέτη περὶ τῆς τῶν Κυπρίων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μελετηθείσης ἐνώσεως», *Τὰ εὐρεθέντα*, τόμ. Β', ἐκδ. Βασ. Ρηγόπουλου, σελ. 12, 13, 14, 15, 23, 24, 26, 28, 29· τόμ. Γ', σελ. 30.
- Καينὴ Διαθήκη: *Ματθαίου* 7,13· *Λουκᾶ* 16,17· *Ἐβραίους* 3,17· *Α' Τιμόθεον* 1,9· *Ἰακώβου* 2,10· *Ἐφεσίους* 3,5· 4,5· 5,27· *Α' Κορινθίους* 10,26· *Β' Κορινθίους* 6,14-17· *Β' Θεσσαλονικεῖς* 3,6· *Γαλάτας* 1,8· 8,9· *Τίτον* 3,10· γ' 10,11· *Καθολικὴ Ἐπιστολὴ Ἰούδα*, 3· *Β' Ἰωάννου*, 10,11· *Β' Πέτρου* 2,1· *Ἰακώβου*, 2,18.
- Καλέκας, Ἰωάννης (πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως), *Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ ἀγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ*, PG 150: 863D, 880D.
- Καλοθέτου, Ἰωσήφ, *Συγγράμματα*, παρὰ Δημητρίου Γ. Τσιάμη, «Ἐπιστολὴ εἰς

- τό Ἅγιον Ὅρος, πρὸς Γρηγόριον τὸν οὕτω λεγόμενον Στραβολαγαδίτην ἐν τῇ Λαύρα ὄντα», Ἐπιστολή 2, κεφ. 7, σελ. 373· «Κατὰ τῶν αὐτῶν Ἀκινδύνου καὶ Βαρλαάμ τῶν κακοδόξων», Λόγος 2, σελ. 138.
- Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἀγ., Ἐπιστ. πρὸς Νεστόριον (γ'), PG 77, 108A· Ἐπιστ. πρὸς τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, PG 77, 124A· PG 77, 81B-C· Ἐπιστ. πρὸς ἡγουμένους καὶ μοναχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, PG 77, 128A· Ἐπιστ. πρὸς τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, PG 77, 137A· PG 77, 133D· PG 77, 137A.
- Λάμπρου, Σπύρου Π., *Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά*, τόμ. Α', σελ. 21, 21-22, 22, 25, 26, 35, 37, 100.
- Μανουήλ Ι. Γεδεών, *Νεολληνικά Μελετήματα*, Ὁ Ἄθως, σελ. 143, 145.
- Μανουήλ Ι. Γεδεών, *Πατριαρχικοὶ Πίνακες*, σελ. 357.
- Μεγάλου Φωτίου, ἀγ., Ὁμιλία ιε', ΕΠΕ 12: 400,31· Ἐπιστ. κστ', Παύλῳ γεγονότι ἀρχιεπισκόπῳ Καισαρείας καὶ ἀποστήσαντι, ΕΠΕ 13: 290,25.
- Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, ἀγ., Φιλοκαλία, ΕΠΕ 15Γ: 18, 24, 26, 38, 40, 52, 54, 88, 102· ΕΠΕ 15B: 450, 452.
- Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, ἀγ. (ἐπισκόπου Ἐφέσου), Ὁμολογία, CFDS, Ser. A. τόμ. X, fasc. II, σελ. 133 (24-28)· Πρὸς ἱερομόναχον Θεοφάνην εἰς Εὔριπον, Λάμπρου Α: 21, 21-22, 22· Πρὸς τὸν κατηγορούμενον τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Βατοπεδίου, Λάμπρου Α: 25, 26· Ἐκθεσις τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Ἐφέσου, τίνι τρόπῳ ἐδέξατο τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα καὶ δήλωσις τῆς Συνόδου τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ γενομένης, Τὰ εὕρισκόμενα ἅπαντα, τόμ. Α', σελ. 384· Τοῖς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς καὶ τῶν νήσων εὕρισκομένοις Ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς Μᾶρκος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων Μητροπόλεως ἐν Κυρίῳ χαίρειν, Τὰ εὕρισκόμενα ἅπαντα, τόμ. Α', σελ. 248, 266· Τοῦ αὐτοῦ Ἐφέσου ἐπιστολή πρὸς τινὰ πρεσβύτερον Γέωργιον τοῦνομα ἐν τῇ Μεθώνῃ σταλεῖσα, Τόμ. Α', σελ. 290· Ἐπιτελεύτιοι ὁμιλίας, Λάμπρου Α: 37· Λόγοι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Μάρκου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου, οὓς εἶπε πολλοῖς τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν καὶ κοσμικῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἣ μετέστη πρὸς τὸν Θεόν, *Patrologia Orientalis*, Tome XV, Au Concile de Florence, σελ. 346 καὶ Λάμπρου Α: 35· *Patrologia Orientalis*, τόμ. XV, σελ. 304· *Patrologia Orientalis*, Tome XV, Au Concile de Florence, σελ. 302-304, Τοῦ Ἀγιωτάτου Μητροπολίτου Ἐφέσου, κυρ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, ὁμολογία τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐκτεθεισα ἐν Φλωρεντίᾳ κατὰ τὴν πρὸς Λατίνους γενομένην Σύνοδον, Τὰ εὕρισκόμενα ἅπαντα, τόμ. Α', σελ. 424.
- Μεγάλου Βασιλείου, ἀγ., ἐπιστ. 242, *Τοῖς Δυτικοῖς*, ΕΠΕ 2, 28· *Τοῖς ἀγιωτάτοις*

- ἀδελφοῖς καὶ ἐπισκόποις τοῖς ἐν τῇ Δύσει, ΕΠΕ 2, 20· ἐπιστ. 92, Πρὸς Ἴτα-
 λούς καὶ Γάλλους Ἐπισκόπους, ΕΠΕ 3, 86 καὶ ΒΕΠΕΣ 55, 122· ἐπιστ. 238,
 Τοῖς Νικοπολίταις Πρεσβυτέρους, ΕΠΕ 3, 220.
- Μεγάλου Ἀθανασίου, ἀγ., ΡG 35, 33· ΒΕΠΕΣ 33, 199· ΕΠΕ 9: 204-206· Πρὸς
 Δρακόντιον 1,4, ΒΕΠΕΣ 33, 172· ΒΕΠΕΣ 33, 197· Βίος τοῦ ἀγ. Παχωμίου,
 § ρλη', ΒΕΠΕΣ 40: 185· Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχοὺς, ΒΕΠΕΣ 33, 182, ΕΠΕ
 10, 312.
- Μέγας Συναξαριστής, τόμ. Α'. Ἰανουάριος (4), 95· τόμ Δ'. Ἀπρίλιος, 64· τόμ. Θ'.
 Σεπτέμβριος (22) 486· τόμ. ΙΑ'. Νοέμβριος, 699.
- Bernardin Menthon, Μοναστήρια καὶ Ἅγιοι τοῦ Ὀλύμπου τῆς Βιθυνίας, ἐκδόσεις
 «Ὁρθόδοξος Κυψέλη» σελ. 54-56.
- Νικοδήμου Ἀγιορείτου, ἀγ., Πηδάλιον, ἐκδόσεις Παπαδημητρίου, 1998, σελ. 588·
 Λόγος κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων· Ἱεροὶ Κανόνες: ΙΕ' ΑϞΒ
 Συνόδου,... ΛΑ', ΛΓ' κλπ.
- Παλαιὰ Διαθήκη: Ψαλμοί, 25,4-5· 118,46·
- Πρακτικά τῶν Ἁγίων καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τόμ. 3, 230, 231, 729, 730,
 733, 736.
- Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, τόμ. Β', σελ. 14, 695.
 Σουΐδα, Λεξικόν, [Λεξικὸν Σουδα].
- Συροπούλου, Σιλβέστρου, Τά ἀπομνημονεύματα Σ. Συρόπουλου, ΧΙΙ, σελ. 444,
 446, 548, 554, 562.
- Σωφρονίου, ἀγ. (πατριάρχου Ἱεροσολύμων), Περὶ ἐξαγγελιῶν, ΡG 87Γ, 3369D.
 Τσάμη, Δημητρίου, Ἰωσήφ Καλοθέτου Συγγράμματα, τόμ. 1: 294-296, 297-298.

Τό «δημοσία καί γυμνή τῇ κεφαλῇ ἐπ' Ἐκκλησίας» ἔχει ἐπίσης τὴν ἔννοια ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτὴ ἀποτελεῖ πίστι τοῦ Ἐπισκόπου καὶ δέν εἶναι κάτι πού ἀναφέρθηκε προχείρως ἢ ἐκ παραδρομῆς ἢ ἀπετέλεσε μία λεκτικὴ παρατυπία ἢ ἀβρότητα. Οὔτε ἐπίσης κάτι τό ὁποῖο εἰπώθηκε κατ' οἰκονομίαν, λόγω κάποιας ἀδηρίτου ἀνάγκης. Δηλαδή οἱ ἀποτειχιζόμενοι εἶναι βέβαιοι ὅτι ἀποτειχίζονται ἀπὸ ἕναν δεδηλωμένο αἵρετικό, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται στὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου, πλὴν ὅμως διὰ νὰ διαφθείρη καὶ ἀποκόψη διὰ τῆς αἵρέσεως τὰ κλήματα ἀπὸ τὴν ἄμπελο καὶ διὰ νὰ διασκορπίσῃ τὰ πρόβατα ἀπὸ τὸν ποιμένα (Χριστό). Ἡ ἔκφρασις αὐτὴ τοῦ Κανόνος σημαίνει ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ὄχι μόνο εἶναι δεδηλωμένος αἵρετικός, ἀλλὰ προσπαθεῖ τὴν αἵρεσι νὰ τὴν διαδώσῃ χρησιμοποιῶντας τό ἀξίωμα του καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ γραμμὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι λοιπόν σημαντικό, προκειμένου νά στηρίξωμε τίς ἐνέργειές μας σέ κάποιον ἱερό Κανόνα νά μήν κινούμεθα ἐμπαθῶς μέ προσωπικά κίνητρα καί ἰδιοτέλεια, ἀλλά νά ἀποβλέπωμε μέ τίς ἐνέργειές μας εἰς τήν ὠφέλειαν τῆς Ἐκκλησίας, τό κοινό καλό ὄλων καί τήν θεραπείαν τοῦ ὑπάρχοντος προβλήματος. Διότι, ἂν μέ ἀνιδιοτέλεια καί ἀγάπη διά τήν Ἐκκλησία κινούμεθα, χωρίς ἐμπάθεια καί ὑστεροβουλία, τότε, ἀκόμα κι ἂν ἔχωμε διαφορετικές θέσεις καί ἀπόψεις, θά συναντώμεθα εἰς τήν ἀγαθὴν προαίρεσι ἐκάστης πλευρᾶς καί ἐκάστου προσώπου καί δέν θά ὑπάρχη ὁ μεταξύ μας πόλεμος, ὁ ὁποῖος τό μόνο πού προσφέρει εἶναι βοήθεια εἰς τήν ἐξάπλωσιν τῆς αἵρέσεως καί ὕλη διά νά ἀνάψῃ καί ἐπεκταθῇ ἡ αἰρετική πυρκαϊά. ● Ἄν ὑπάρχουν αὐτές οἱ ἀγαθές προϋποθέσεις, τότε θά συμβουλευόμε ἕκαστος τόν ἀδελφόν αὐτοῦ νά προσέχῃ νά μήν ἐκκλίνῃ δεξιά ἢ ἀριστερά καί κυρίως θά προσευχώμεθα ἐπισταμένως δι' αὐτό, καί δέν θά ἀπαιτοῦμε μέ τρόπο αὐθεντικό καί ἐξουσιαστικό τήν ἀναγνώρισι ὡς ὀρθῆς τῆς θέσεώς μας καί τήν ὑποταγή του εἰς αὐτήν. Ἄν ὑπάρχουν, τέλος, αὐτές οἱ ἀγαθές προϋποθέσεις θά ἐνεργήσῃ καί ἡ φωτιστική χάρις τοῦ Θεοῦ, ὥστε νά πράξωμε εἰς τήν παροῦσα κατάστασι τό δέον γενέσθαι καί δέν θά παρουσιάζωμε τήν εἰκόνα τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ, εἰς τήν ὁποία τελικῶς οἱ οἰκοδομοῦντες διεσκορπίσθησαν λόγω ἀσυνεννοησίας καί ἀπουσίας τῆς θείας βοηθείας.